

8/7906

TÖRTÉNELMI TÁR.

KIADJA

A M. TUD. AKADEMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK

HOZZÁJÁRULÁSÁVAL

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT.

SZERKESZTI

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

ÚJ FOLYAM II.

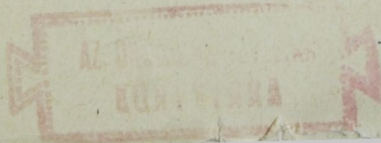

1901-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

1901.

M. N. MUZEUM
Levéltári Osztálya
Cs. Sándor Imre
gyűjteménye
1984. év 40. sz. 111.

TARTALOM.

	Lap
A Hóra világ kismartoni krónikája. Közli Dr. <i>Merényi Lajos</i>	1
A Csicsery család levéltára I—III. közl. Közli Dr. <i>Kárffy</i> <i>Ödön</i>	41, 223, 554
Visitatio Capituli E. M. Strigoniensis anno 1397. I—II. közl. Közli <i>Dr. Kollányi Ferencz</i>	71, 239
Kapisztrán János levelezése a magyarokkal. Közli <i>Pettkó Béla</i>	162
A Berzeviczy család lomniczi levéltárából. Közli <i>Berzeviczy Egyed</i>	273
Cserey Mihály családi emlékirata. Közli <i>Kis Bálint</i>	280
A herczeg Lobkovitz család levéltárából (A m. tud. akadémia tört. bizottságának másolat gyűjteményéből.)	321
Eszterházy Miklós újabb levelei Nyári Krisztinához. I—II. közl. Közli Dr. <i>Merényi Lajos</i>	354, 481
Sayghó Benedek pannonhalmi főapát naplójegyzetei I—II. közl. Közli Dr. <i>Németh Ambrus</i>	387, 513
Kurucz világi emlékek Ugocsa vármegye levéltárában. Közli <i>Dr. Komáromy András</i>	397
Pótlékok a londoni okmánytárhoz. Közli Dr. <i>Angyal Dávid</i>	421
Pest vármegyei községek panaszai az 1696 évből. Közli Dr. <i>Thury</i> <i>József</i>	412

VEGYES KÖZLÉSEK.

	Lap
Somlyó várának 1498 évi leltári töredéke. Közli Dr. <i>Giay Károly</i>	107
Kassa város levéltárából (Három közl.) Közli <i>ifj. Kemény Lajos</i>	111, 447, 597
Serédi György kassai kapitány utasítása (1552)	117
Dobó István életéhez (1553).	119
Kassa város tűzérsegi felszerelése (1552. 1557). Közli Dr. <i>Kárffy Ödön</i>	121
A nagyváradi szabók czéhszabályzata 1614-ből. Közli <i>Komáromy</i> <i>András</i>	127
Ákosházi Sárkány Ambrus végrendelete 1522-ből. Közli <i>Füssy Tamás</i>	137
Mondolay Pálné testamentuma (1597). Közli <i>Csoma József</i>	146
Barkóczy László végrendelete (1658). Közli <i>K. A.</i>	150

IV

	Lap
A Léczfalvi Gyárfás család leveles ládájából. Közli <i>Kiss István</i> ...	294
Nagyteremi Sükösd György végrendelete (1631). Közli <i>Kelemen Lajos</i> ...	294
Musza budai pasa levelezése Eszterházy Miklós nádorral. Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i> ...	305
Kemény János leveleiből. Közli <i>Tóth Ernő</i> ...	316
Korpona város levéltárából. 1535—1545. Közli <i>Matunák Mihály</i> ...	430
Levéltári kutatások. Közli <i>Dr. Vass Miklós</i> ...	443
Szigeti Vass Márton szepesi kamarai tanácsos végrendelete (1667). Közli <i>K. A.</i> ...	453
Gyöngyösi János és Leövey Márton számadások 1632. Közli <i>Kerekes György</i> ...	464
Adatok Oláh Miklós esztergomi érsek életéhez ...	466
Adatok a bányászat történetéhez ...	468
Serédi György kassai kapitány hűség fogadalma. Közli <i>Kárffy Ödön</i> ...	474
Enyingi Török Bálint életéhez. Közli <i>D. F.</i> ...	475
Gersei Petheő Magdolna grófnő végrendelete. Közli <i>Dr. Németh Ambrus</i> ...	477
Levéltári kutatások. Közli <i>Kerekes György</i> ...	565
Bornemisza Pál budai prépost kiadásainak jegyzéke 1543 és 1544 évekről. Közli <i>Vagner József</i> ...	574
Nagyapponyi Apponyi Balázs (a latin költő) végrendelete 1637. Közli <i>Vagner József</i> ...	576
Adatok Pekry Lajos életéhez. Közli <i>K. Ö.</i> — ...	584
Perényi-féle ingóságok leltára 1569-ből. Közli <i>Komáromy András</i> ...	588
Hajdu szabadság levelek. ...	605
<i>Név- és tárgymutató.</i> Összeállította <i>Maróthy Rezső</i> ...	608

A HÓRA VILÁG KISMARTONI KRÓNIKÁJA.

Méltán sorozhatjuk a föntebbi czímen Hóra rémes pórlázadása gyér kútfőihez azt az egykorú német kéziratot, melyet az Esterházy hercegi főlevéltár eredeti példányáról alább teljes szövegében közlünk.

Joggal alkalmazhatjuk reá a *kismartoni* jelzöt nemcsak azért, mert a kismartoni főlevéltár tulajdona; de azért is mert, úgy a mint reánk maradt, első betűjétől az utolsóig Kismartonban írta azt egy lelkiismeretes szerény munkás, Schenk Mihály, hercegi főlevéltárnok. Pedig érdemében nem ő a codex szerzője. Tőle magától e 30 ívrét levélből álló érdekes füzetnek, a rövid bevezetésén és egynehány befejező során kívül, körülményes felirata származik csupán.

Külsejére nézve ez a füzet semmit sem különbözik Schenk hivatalos levelezéseinek egyéb jegyzőkönyveitől. Ugyanolyan, ívrét alakú, merített, inkább szürke semmint fehér, jóféle tartós írópapiros, fakó téglaszínnel erezett vastag papirborítékba kötve. De mindjárt e borítékon egy, Schenk formás betűivel tele írt, szívalakú, fehér címke-híven beszámol egyszersmind a nem közönséges tartalomról:

»De annis 1784 et 1785. Relationes Domini Actuarii Ludovici Siess de Tumultu et Insurrectione Gentis Valachicae in Transsylvania contra Nobilitatem et Nationem Hungaram ibidem de tempore in tempus Domino Archivario Joanni Michaeli Schenk Kismartonium submissae.«

Codexünk érdemleges tudósításait e szerint *Siess Lajos actuarius*-nak köszönjük.

Az ő képességén, ügyességén, megbízhatóságán és elfogulatlanságán épül föl tehát kútfőnk hitelessége.

Tudósításaiban semmi czélzatosság; elfogulatlanságáról e levelek szenvtelen hangja elég meggyőzően tanuskodik. Képességét, ügyességét és megbízhatóságát pedig ékesszólóan bizonyítja egész pályafutása.

Siess Lajos, Sopron városában, 1751-ben született.

Tanulmányai végeztével 1776-ban az Esterházy hercegi hitbizomány szolgálatába lépett.

Minősítési táblázata szerint: nemes; jártas a latin, magyar és német nyelvben, meg a magyar jogtudományban.

Tisztviselői pályáját, mint főlevéltári *cancellista* kezdte; élete harminczas éveiben *actuarius*; férfikora delén uradalmi *inspector*, majd *tanácsos* a hercegi javak igazgatóságánál; s még negyvenes éveit éli, midőn már *jószágkormányzó*, majd pedig *elnöke* a több mint hétszázezer holdra terjedő hitbizományi uradalmak igazgatóságának.

Mikor herceg Esterházy Miklós tábornagy a fiscus által lefoglalt Királyhágón túli Thökölyi javak egy részét — nagyanyja, Thökölyi Éva grófnő, jogán — visszaperelni készült, nemzetségének Thökölyi Katalin grófnőtől származó ifjabb fraknoi (grófi) ágával megegyezve, Siess Lajost az erdélyi kormányzósághoz Nagyszebenbe küldötte.

A kiküldött előtt, Nagyszebenben, nagynevű megbízójának ajánló levele megnyitotta az erdélyi kormányzó termeit. Asztalának is szívesen látott vendége lett.

Leghitelesebben értesülhetett tehát ott az időközben kitört Hóra-lázadás egyes fázisairól.

Értesüléseit időről-időre írt kimerítő tudósításaiban posta útján közölte Kismartonban maradt tisztársával és főnökével, a ki itt ezeket az érdekes magán leveleket egy jegyzőkönyvbe össze írva, bevezető és záró sorokkal látta el úgy, hogy ma az egész fakó jegyzőkönyv, mint valami *krónika* olvastatja magát.

Krónikának mondjuk tehát, s ily czímen iktatjuk az 1784-iki véres napok irott emlékei közé ezeket a lelkiismeretes gonddal gyűjtött egykorú tudósításokat; bár kútfői értékök és hitelök bizonynyal fölötte áll a szó közönséges értelmében vett krónikás könyvekének.

Nachdem im Jahr 1784 von Seithen Seiner Durchlaucht, des regierenden Fürstens Nicolai von Eszterházy, mit Einverständniss Ihro Excellenzien Grafens Francisci v. Eszterházy, Ungarischen Kanzlers, und Grafens Karoli v. Eszterházy, Erlauer Bischofs, die Revindicirung deren in Groszfürstenthum Sübenbürgen liegenden Tökölýschen Gütern beschlossen, und zu dem Ende zur Veranstaltung deren zu diesseitigen Process erforderlichen Praeparatorien Herr Derecskeer Administrator Szlávý und von Seithen des Hochfürstlichen Archivs Herr Actuarius Ludovicus Siess, mit denen hierzu benöthigten Schriften, dahin abgeschicket worden, diese auch den 24ten Octobris 1784 in Herrmanstadt eingetroffen, bald darauf aber sich von Seiten deren wallachischen Bauern in gedachten Fürstenthum ein gefährlicher Aufstand wider ihre Grund Herren, und besonders wider den sämtlichen ungarischen Sübenbürger Adel ereignet hat; als hat gedachter Herr Actuarius von obbesagten Aufstand nachfolgende Relationen von Zeit zu Zeit aus obbemelten Herrmanstadt an Herrn Archivarium Johann Michael Schenk nacher Eisenstadt überschicket, wie folget:

* * *

Aus Hermanstadt dd^o 9^a Novembris 1784.

N^{ro} p^{mo}. Von der Aufruhr deren Sübenbürger wallachischen Bauern, so viel man aus verschiedenen eingeloffenen Berichten und Erzählungen vernehmen konnte.

Est ist in diesem Jahr an das Sübenbürger löbl. Gubernium die allerhöchste Verordnung ergangen, dass durch die löbl. Milicz, mit Zuziehung des Provincial Standes, alle an die Wallacheý und Moldau angränzende Ortschaften conscribiret, und militariziret werden sollen.

Kaum haben dieses die wallachischen Sübenbürger Bauern vernommen, so sind schon mit Anfang Julý einige Bauern, nichts weniger als von Gränitz Ortschaften, benannten aber Unterthanen des Herrn Grafens Gregor v. Bethlen von Herepje, aus der Karlsburger Gespanschaft, nacher Karlsburg, zum daselbstigen Kriegs-Commissaire abgegangen, und denselben gebeten, sie ebenfalls als Soldaten aufzuzeichnen, und unter die Conscription zu nehmen. Dieses wurde (da mittlerweile sich mehrere Ortschaften auf obige art gemeldet, und darummen auch geweigeret haben ihren Grund-Herrn die schuldige Dienstbarkeiten und Gaben zu leisten, besonders weillen sie von ein- und anderen versichert wurden, dass sie führohin kein Contribution bezahlen, denen Grund-

Herrn nichts dienen, und was sie besitzen, ihr ewiges Eigenthum sein werde) dem löbl. General Commando einberichtet; von wannen an bemelten Karlsburger Kriegs Commissarie die Verordnung ergangen ist, dass sowohl gedachten Leuthen von Herepje, als auch anderen, die Militarisirung ansuchenden Gemeinden, vorgestellet werden solle, dass auf ihr Anerbiethen zur Annehmung des Militaire Standes seinerzeit der thuendliche Bedacht genommen werden wird, wo sie aber inzwischen ihren bisherigen Grund-Herrn alle vorgeschriebene Diensten und Robathen ohne der geringsten Weigerung und sträflicher Widersezlichkeit leisten, und die weitere Entschliesung ruhig abwarten sollen. Die sich bei dem Kriegs Commissaire anmeldenden Leuthe dahero wurden mit dieser Erklärung entlassen, welcher sie aber keinen Glauben beýgemessen, sondern wendeten sich wiederum an das General Commando, und von hier wurden sie abermahlen mit der Erinnerung zum Kriegs Commissaire dass sie bei demselben das weithere vernehmen werden, verwiesen.

Die Begierde dahero, die Waffen ergreifen zu können, — vermuthlich nur in der eigennützigen Absicht, von der Contribution und Herrschaftl. Diensten befreyet, somit als Edl Leuthe schalten und walten zu können, — glürte von Julio und August immer in denen Gemüthern deren Bauern, bis endlich den 31-ten verwichenen Monaths Octobris in dem Orth Kurety, so vorhin in Zarándér Comitát gelegen, dermahlen aber zum Hunyader appliciret worden ist, sich ein gewisser Wallach, Nahmens Hore, so aus dem Nagy Szalatnaer Herrschaftl. Arest entwichen ist, hervorgethan und die Bauern zum Glauben gebracht hat, er wäre bei Seiner Majestät dem Kayser gewesen, und hätte, nebst Erhaltung eines goldenen Kreutzes und eines zweyfelsohne nur figurirten Patentes, vernommen: dass Höchstdieselbe alle Edl Leuthe des Landes ausgerottet, sie aber in vorerwehnten glücklichen Standt gesetzt haben wolle. Und alsogleich versammelte sich ein Schwarm Leuthe in gedachten Zarándér Comitát, welche in verschiedenen Örthern, besonders aber allwo adeliche Curien sind und Edl Leuthe oder Herrschaftl. Beamte wohnen, herum gestreift.

Diese Aufwicklung wurde sodann den 3-ten und 4-ten Novembris durch Estaffeten dem Gubernium zu wissen gemacht, und zugleich einberichtet, dass gedachte Aufrührer, welche schon in etlichen Tausenden bestunden, 7 Edl Leuthe in Brad und Krisztyor, 2 Infanteristen von Oroszischen Regiment, und 2 Stuhl-Richters ermordet, Dörfer angezündet,

und alles, was ihnen unterkomme, raubeten oder in Rauch aufgehen liessen.

Den 5-^{ten} und 6-^{ten} dieses wurde abermahlen einberichtet, dass das Unheil, und die unerhörte Grausamkeiten dieser Leuten, so wie auch die Zahl derenselben, so sich schon auf 10,000 und mehrere Persohnen belaufet, immer zunehme, und es wurden durch eine Liste die ermordeten Edl Leuthe dem Gubernio samt etlichen mit Feuer vertilgten Dörfern angedeutet; unter Ersteren auch eine Edl Frau mit geseegneten Leib sich befunden, welche die Gottlosen erstens ermordet, sodann derselben das Kind aus dem Mutterleib geschnitten und dann an Spiess steckten. Einem Edl Mann sollen sie Hand und Fuss abgehauet, und so beÿm Leben unter denen Peÿnen gelassen; einen anderen aber den Kopf zwischen die Thür gezwänget, und den Hals abgeschnitten haben.

Den 7-^{ten} erhielt S^e Excellenz Herr Gubernator unter der Tafel, welcher wür selbst die Gnade hatten beÿzuwohnen, abermahlen 2 Estaffeten, dass die Franciscaner in Kőrösbánya umgebracht, und in Brád dem reformirten Geistlichen in der Kirche der Kopf abgeschlagen worden seÿe; die Verbrennung und Verwüstung deren Ortschaften, besonders aber deren adelichen Curien und Castelln mehr und mehr zunehme, und die Edl Leuthe ermordet werden; in jedem Orth das sie betreten, schreieten selbe *Vivat Iosephus Secundus*: und welche derenselben sich noch in die Vestungen nach Déva, Hunyad, und anderwärtig salviren, da sie ohne alle Lebens Mitteln sich flüchteten, werden vor Hunger und Angst vergehen müssen. Dieses Gesindl soll sich auch an die Vestung Karlsburg um Gewöhr und Pulver daselbst abzuholen gewaget haben, wobei sie aber durch Canonen Schuss abgetrieben wurden. Dermahlen streifen sie bei Müllenbach, so 3 Posten von hier lieget, herum. Dahin reterirte sich ein gewisser Bartsay Péter. Die Bauern verlangten von der Stadt, selben heraus zu geben, oder sie wollten in widrigen Fall die Stadt in Rauch aufgehen lassen. Herr Bartsay aber flüchtete sich auf gute arth von da, hiehero, und ist den 8-^{ten} glücklich eingetroffen.

Nun weiss man nicht, da sie sich in zweÿ Columnen abgetheillet, wo sie ausmarschiren werden. Inzwischen marschiret gegen dieselbe vor 6-^{ten} dieses täglich das Militaire mit Canonen, und es heiszt, es solle eine Roth von etlichen 40 schon gefangen, einige aber erschossen wordet seÿn.

Hiehero kommen von 5-^{ten} dieses täglich und ständlich häufig Herrschaften und Edl Leuthe, welche wenigstens ihr

Leben zu salviren suchen; und die hiesige Stadt Thöre werden mit aller Vorsicht verwachet.

Den 8-ten dieses abends und den 9-ten sind die Raporte eingeloffen, dass das Militaire 2 dergleichen Schwarm attaquirt habe, welche aber Ersteren zweymahlen sich widersetzen, und da sie endlichen mit Ernst angegriffen wurden, vielle davon erschossen, mehrere blessirt, und vielle gefangen worden seyn; worüber sodann die übrigen die Flucht ergriffen haben.

Diese Attaque — heizt es — sollen zwischen Szász Város, und Millenbach bey einem einschichtigen Post-Hausz vor sich gegangen seyn.

Ferners hätte den 8-ten dieses ein grosser Schwarm die Vestung Déva allwohin, wie schon gemeldet, sich einige Edl Leuthe und Herrschaften salwired haben, stürmen, und in selbe mit Gewalt eindringen wollen. Von diesen solle durch das Militaire eine eben ansehnliche Zahl niedergeleget, blessirt, gefangen genohmen, andere aber in den Flusz Maros gesprengt, der Marktfleck Déva aber angezunden und abgebrannt worden seyn.

Heute das ist den 9-ten dieses rucket hier zur Sicherheit, und Verstärkung des allhier ligenden Militairs eine Division von den Széklern ein.

Was weithers in diesen ohnerhörten ohnmenschlichen Verfahren vorfallen wird, wird unterthänigst einberichtet werden.

Was von Déva untern 5-ten dieses an das hiesige Gubernium einberichtet worden ist, folget hiemit in Abschrift, samt der Specification deren bishero ausgeplünderten und abgebrannten Ortschaften.

Ad Nrum 1-um. Excellentissime Domine Liber Baro Gubernator Regie, Excelsum item Regium Gubernium, Dni Dni Gratosissimi!

Dum Roma deliberat, Sagunthum perit!

Iam in extremo vitae discrimine constituti sumus. Rebelis enim turba valachica, hodierna die, castellum Branyitska expilavit et incendit; hac nocte praeterea omnes curiae in Solymos itidem expilatae atque in cineres redactae sunt. Rebellio vero haec sensim omnem comitatum pervadit. Expectamus in singula momenta maximum, cum consternatione animorum. imminens capitibus nostris discrimen, quamquam nudius tertius Illustrissimus V. Colonellus à Karb, pro defensione huius oppidi, huc advenit cum limitanea militia è 200 capitibus constanti.

Quare: oramus Excellentias Vestras, nomine totius pub-

lici, dignentur quantocūsus militiam huc disponendam exoperari; actum est aliter de nostra vita, nisi militares succursus advenerint. Interea etc. E concessu officii

Datum Dévae 5ta Novembris 1784

Ludovicus Noptsa

Ord. V. Comes Comitatus.

Paulus Ponori V. Notarius.

Raptissime.

Loca usque 9^{am} Novembris partim expilata, partim exusta:

Illye, Solymos, Piske, Gogy, Al-Gyogy, Bábolna, Borberek, Al-Vintz, Brád, Branyitska, Rabold, Krisztyor, Csora, Lesnyek, Benczencz, Perkász, Gyalmár, Kéménd, Bánpatak, Arany, Folt, Pestes, Dadacs, Ribitze, Kőrösbánya, Halmágy, et Déva.

*

Hermanstadt den 16ten Novembris 1784.

N^{ro} 2do. Die untern 9ten dieses eingesendete Nachrichten von denen allhiesigen Unruhen werden nur gar für richtig und gewiss bestättiget. Nur ein Punct wegen denen Kőrösbányer umgebrachten Franciscanern, von denen man jedennoch behaupten will, dass zweye derenselben von Thurm herab geworfen worden wären, bedarf noch einer genaueren Gewissheit.

Inzwischen ist seit diesem, aus sicheren Nachrichten, ein anderer Calvinischer Pásztor in dem Orth Krisztyor aufgehenket, in Abruksbánya aber mehrmahlen ein solcher, samt einen Arianischen, oder wie man sie hier nennet, Unitarischen Pásztor, und etlich und 20 verschiedener Religions Leuthe, die schismatische Glaubens Bekänntnus bey ihnen mit sich tragenden Kreutz abzulegen bezwungen, und Leztere auch mit Gewalt als Schismatici getauft worden.

Die Ermordung deren Edl Leuthen und Herrschaftl: Beamten dauert eben noch immer fort, und Abbrennung deren Orthschaften, Curien und Herrschaftl: Wohnungen belaufet sich, nebst der schon eingesendeten Liszta, auf eine noch weith grössere Zahl. Der hierdurch schon entstandene grosse Schaden soll gar nicht zu schätzen seyn.

Den 11ten dieses ist Herr Obrist-Lieutenant Schultz von Székler Huszáren, so mit einigen von seiner Mannschaft mit denen Unruhigen bey Toroczkó Szent György zusammengetroffen, zum dem allhiesigen General Commando angekommen mit der Nachricht, dass derselbe mit denen Tumultuanten und forderist ihren Vice Capitain, so ein Sohn des Haupt Aufrührers Hore seyn soll, einen Waffen Stillstand auf 8

Täge gemacht habe, und brachte ihr Verlangen schriftlich, so in deme bestehen soll: dass

Erstens, die Hungarische Nation entweder gänzlichen ausgetilget, oder ihnen Wallachen unterjochet, oder aber diese in den vierten und gleichförmigen Standt, gleich denen Hungaren, Székeln, und Sachsen, aufgenommen, und gerechnet werden sollen.

2.do. Die Unterthanschaft und sogar der Nahme derselben soll bey ihnen gänzlichen aufhören, sondern sie sollen in den Söllner Standt alle gleichförmig gesetzet, und dieser viell geringer, als bishero, limitiret werden.

3.^{tio}. Die Edl Leuthe sollen allen ihren Güttern, Rechten, und Gerechtsamen entsagen, und ihre Güter gemeinschaftlich unter das gantze Wallachische Volk vertheillet, somit derenselben ihrer Disposition und Belieben unterworfen werden. Dann

4.to. Sollen ihre dermahlige Excessen auf ewig amnüstiret werden. Die übrige Puncten seynd noch unbekannt.

Herr Graf Betthlen Lajos erzehlet heute, dass die Rebellen seines Herrn Vatters Hof-Richter in Gurazada an das Thor durch den Hals mit einen eisenen Gabl angeheftet, und an Händ und Füßen angenaglet haben.

Den 15.ten und 16.ten ist in Hermannstadt auf 5 Örttern angelegtes Feuer gefunden, selbes aber glücklich vor ihrem Ausbruch gedämpft worden. Die Thätter dieses Übels vermejnet man in die Stadt kommende Wallachen zu seyn, oder solche, welche allhier in Diensten seyn, und dazu angestiftet werden. Eines ist den 16.ten Abends in der Nachbarschaft, wo wür in Quartier sind, und zwar in dritten Hausz in einem in der Schupfen gelegenen angefüllten Strohsack gefunden worden. Der Zunder bestund in alten, mit Stroh vermengten, Fetzen und Feuer-Schwamm.

Über die Gefangene soll das Hunyader Comitatz schon starke Execution vorgenommen haben, welches aber dennoch nichts fruchtet. Auch die Zahl deren auf den Kampf Plätzen gebliebenen und blessirten soll sich schon zimlich hoch belaufen.

Das General Commando hat schon einen starken Cordon ziehen lassen. Der grösste Schwarm der Rebellen aber hat sich gegen das Zalatnaer Gebürg also postiret, dass selbe von da leicht nicht werden gestöhret werden können, es seye dann, man ergreift sie mit einer ausserordentlicher starken Macht.

Derer Rebellen sollen mehr als 20,000 annoch seyn.

Auch hat es seine Richtigkeit, dass sie die K. K. Cassa in Abruksbánya, und auch anderer Örttern, ausgeraubet haben.

Aus Hermanstadt von 23-ten Novembris 1784.

N^{ro} 3-tio. Die tumultuirende Wallachen werden noch immer theills von der Militz, theills von denen Truppenweis sich zusammen gezogenen Edl Leuthen verfolgt; deren vielle bereits gefangen, und beÿ selben geraubtes Geld gefunden worden ist. Der gröszte Schwarm derenselben befindet sich noch immer beÿ denen Zalatnaer Gebürgen. Den 19-ten und 22-ten Dieses, sind Curiere von Hof angekommen, in deren Depeschen S^e Majestät sich geaussetet haben, dass Höchstselbe diesen Aufruhr und ausgeübte Excessen sehr empfindlich nehmen, und daher den Befehl ertheilet hätten, die Tumultuanten ohne Blutverschonung auf das äusserste, und mit aller Macht, zu verfolgen, und mit schärfster Expedition zu bestrafen. Wessentwegen auch 3 von denen an die Hungarische Gräntzen anliegenden Regimentern bereits anrücken, und davon in das Zaránd Comitat schon einige Compagnien eingerüket seÿnd. Und so sollen auch die Székler Regimente schon aufgebrochen seÿn, um diese Rebellen zu unterdrücken.

Der Anführer, — Hora heisst es, — soll mit einem betrechtlichem Raub sich in die Wallacheÿ geflüchtet haben.

Was neulich von dem Graf Bethlenischen Hof-Richter geschrieben ist worden, betreffet nicht diesen, sondern dessen Trabanten, das überschriebene Verfahren aber mit diesem hat seine Richtigkeit.

Was der Anführer Hora für Patentales ergehen lassen, sind, aus dem Wallachischen in das Lateinische übersetzt, von folgenden Inhalt:

Salve Domine Judex ex Ponor, cum pagis Dominationis tuae veniatis ad Kimpeny cum homine, quem cepistis juxta mandatum Regium, etiam homines, qui illum hominem ceperunt, adducatis ad Kimpeny; ostensurus enim sum vobis Mandatum Regium penes ea, quae habuimus, appulerunt etiam alia, modo Die Lunae. Vos vero, si non veneritis, eritis in culpa, quoniam transgressi estis Mandatum Regium.

Nos vos vocamus cum Mandato Regio, ut omnia in praesentia vestri perlegantur; quod si non comparueritis, controvertetur Regium Mandatum in istos homines, qui ceperunt, et cito mittatur Littera ad Buthum, ad Dadei Gronutz, ut ille etiam compareat in Kimpeny, alias Kopánfalva, et exaudiat Mandata Regia pagus totus vobiscum et Dadei Gronutz transmittas ad Lupsa ad Popam Simion, unde velociter transmittatur ad Musinam, ut etiam illi habeant notitiam veniendi et exaudiendi Mandata Regia.

Pariter ego Mikula Ursz, cum pagis superioribus exhibeo

hocce Mandatum, ut si quis non obediverit huic Mandato Regio, in eundem controvertetur. Cito expedianur hae Litterae, ut habeant notitiam rei, nam venient Domini Die Jovis ad Kimpeny pro facienda Domini compositione.

*

Aus Herrmanstadt 29-ten Novembris 1784.

N^{ro} 4-^{to}. Die Tumultuanten fahren in ihren Mordthaten, Brennereyen, Plünderungen noch immer fort, und zwar dergestalten, dass, was sie von Mobilien aus deren Edl Leuthen und Herschaftl: Zimmern nicht wegschleppen, selbes in Trümmer zerschlagen, und zuletzt, damit gar nichts Brauchbares zurück bleibet, auch die Fussböden aufbrechen und verbrennen; die Mauern deren Gebäuern sogar stossen sie zum Steinhafen zusammen, und von dem vorfindigen Eisenwerk müssen die zusamgetriebene Zigeuner verschiedene Waffen machen und schmieden. Nicht einen einzigen Nagl lassen sie an denen Wänden.

Alle Keller werden erbrochen, der Wein von denen Rebellen ausgesoffen, und was sie davon nicht erzwingen können, die Fässer eingeschlagen, dass mann in manchen Kellern bis an die Knie in Wein stehen kann; die Früchten verbrennet, oder weggeschleppt; das Vieh weggeschleppt, oder geschlachtet; mit einem Wort, seyn nichts als Zerstörung und Aböedung zu sehen.

Vermög eingeloffenen Nachrichten sollen in dem Hunyader und Zaränder Comitatz mehr als 150 vorgefundene Edl Leuthe ermordet worden seyn; von denen aber, so sich verborgen haben und ohnwissend wo sie herum irren, weis man weder eine Zahl, noch ob sie in Leben oder todt sind.

Des Herrn Barons Toroczky sämtliche in die Kirchen salwirte Schriftschaften haben die Tumultuanten gänzlichen verbrennet, und der Herr Baron hat sich im blossen Hemd bey der Nacht nach Klausenburg salviret. So sind erst nächster Täg drei Frauen und ein Edl Mann, Nahmens Imez, fast entkleidet von Hunyader Comitatz hier angekommen, welche ohne einen Bissen zu essen, vier Täg in Wäldern und Gebürgen herum geirrt sind.

Dermahlen vagiren die Rebellen auch bei Klausenburg herum. Diese Stadt deren beschädigte Mauern Tag und Nacht, Sonn- und Feiertäg in aufrechten Standt gebracht werden, wird täglich von 400 Bürgern bewachet, denn man hat derselben alles von Gyulayschen Regiment darin gelegenes Militaire benohmen. Auch sollen 4,000 Edl Leuthe, unter dem

Commando des Herrn Grafens Johan Csákÿ Obergespans, daselbst in Bereitschaft stehen, welche mit dem Biharer Comitát cointelligent sind, und in dortigen Gegenden die Rebellen anzugreifen glauben, mit was für einem Erfolg, erwartet man stündlich.

Übrigens hat sich die Adlschaft aller Orthen schon häufig zusammen gerettet, und wartet nur die Gelegenheit, die Tumultuanten überfallen zu können.

Das Gubernium und General Commando will zwar die Insurgirung deren Edl Leuthen nicht billigen, und so ist solche auch denen Székler Edl Leuthen untersaget worden; allein da sie die schläfrigen Veranstaltungen von Seiten des General Commando — ohngeacht der allerhöchsten, jüngst durch einem Courier angekommenen, Verordnung dass die Rebellen, ohne Blutsverschonung, und so geschwind als möglich, unterdrückt werden sollen — ansehen: so verfallen dieselbe auf verschiedene Gedanken, und verharren stätts in der Meynung, es seÿe wirklich des Kayßers Majestat Wille, den Ungarischen Adel und die Nation selbst auch zu vernichten; dahero sie keine Untersagung mehr achten, sondern mit Gewalt und voll Desperation die Waffen ergreifen und ihre Gegner verfolgen.

Den 26-^{ten} dieses Abends ist abermahl ein Courier von Wien angekommen, welcher die Jubilirung S-^r. Excellencz des Commandirenden angedeutet hat; diesem soll (Titl:) Herr General von Fabris substituïret werden. Auch Herr General von Barko — heist es — soll von hier abgehen, nicht zwar aus Befehl des Keyßers, sondern weil derselbe unter einem jüngeren Generalen, wie Herr General von Fabris seÿn soll, nicht stehen wolle.

Erstbemelter Courier hat zugleich die Nachricht gebracht, dass, zu Untersuchung dieses Tumults, S^e Excellenz Herr Graf von Jankovich, mit dem Herrn Generalen von Papilla, nächster Tagen eintreffen werde; inzwischen aber soll mit der Exequirung deren eingefangenen Rebellen (deren schon sehr viele in Karlsburg, Déva und Millenbach theills gespüset, theills geköpft, und theills gerädert worden seÿn, unter welchen auch ein Horaischer Capitain gespüset worden ist) innen gehalten werden. Lezteres bestättiget neuerdings die Edl Leuthe in ihrer vorherührten Meynung; indeme, bis zur Zeit, als die Sache untersucht werden wird, das ganze Land verwüstet, und alle Edl Leuthe getödtet werden können.

Den 27-^{ten} sind von denen Székler Infanteristen über 900 Mann beÿ Hermannstadt vorbeÿ, und auf Millenbach

marschiret, woselbst sie von Herrn Generalen von Pfefferskorn die weithere Ordre vernehmen sollen.

Das Gubernium hat schon verschiedene Patentales zu Verfolgung deren Rebellen ergehen lassen, vermög welchen für jeden einbringenden Rebellen 30 Fl., für dem Hora, oder einem anderen Haupt Rädelführer, 300 Ducaten versprochen worden sind.

Aus eingeloffenen Berichten hat man wegen denen beschehenen Raubereyen, Plünderungen, und Mordthaten, ferners umständlicher vernohmen, dass des Herrn von Zeik, eines deren Ansächlichsten von Adl, Schwiegemutter umgebracht worden seye mit dreÿ kleinen Kindern; welches da Herr von Zeik vernohmen hat, seye derselbe von Schlag getroffen, und gleich darauf auch gestorben.

Herr Csiszár solle von denen Rebellen umgebracht, und in vier Theillen zerhauet, und in vier Theille des Orths auf die Zaun ausgestecket, seine Kinder umgebracht worden seÿn, und seine Frau annoch beÿ Leben, beÿ einem Wallachen, sehr verwundet verwahret werden.

Von denen Kőrösbányer Franciscanern sind enige grausam geschlagen und verwundet worden, andere haben sich ins Ungarn geflüchtet. Ihre Kirchen ist gänzlich ausgeplünderet, die Altare zerbrochen und verbrennet worden; ferners haben die Gottlosen die Gruften erbrochen, die daselbst befindliche todte Körper in Stücke zerhauet, das Hochwürdige unter abscheulichen Fluchen und Gottes Lästerungen in das Koth geworfen, selbes mit Füßen getreten, und dabey geschrien: »Nun soll der Hungarn Gott denen Ungern helfen.«

Vermög eingeloffenen Schreiben von 22-ten Novembris sind die zweÿ Herrn Stuhl Richters des Hunyader Comitats, Gáll und Nalátzy, eben von denen Wallachen in dem Orth Kurety mörderlich umgebracht worden.

In Krisztyor befinden sich gegen 28 adeliche Wittwen, deren Meisten ihre Männer getödtet sind worden, welche denen Wallachischen Bauern mit Handtarbeithen dienen müssen.

Folget die Instanz, so mit vorgehender Relation eingeschicket worden:

Ad N^{rum} 4^{tum}. Augustissime Imperator!

Horrendum et a multis retro saeculis inauditum feritatis et imanitatis exemplum est, quod seditiosa plebs valachica in finitima hac Sacratissimae Vestrae Majestatis ditione hodie exercet.

Quippe non ita pridem facta repentina e confiniis Ara-

diensis Comitatus irruptione per Zarándiensem, Hunyadiensem, Albensemque Comitatus, nostrique circuli partem, tantum intra exiguum 15 dierum spatium terrorem circum tulerunt, ut vel commemoratione eorum, quae patrata sunt, animi omnium cohorrescere debeant.

Siquidem autem statum unice nobilitarem, nationemque Hungaricam publica conjuratione ad ictum destinassent, nobilitaribus curiis ubique expilatis, facultatibusque partim igne ferroque absumptis, partim direptis tantam vel intra breve hoc temptus rerum omnium jacturam intulerunt, ut ad quatuor facile milliones aestimari possit. Sed non tanti haec damna reputarentur, nisi insuper ipsam etiam nobilitatem, adactis in viscera multorum securibus, aliis in furcas attractis, aliis manibus, pedibusque crudeliter abscissis, semivivis relictis, nonnullis vivis excoriatis, pluribus gravidarum matronarum ventribus exsectis, ipsis adeo tenerioribus nobilium prolibus capite ad parietes alliso saevissime trucidatis, excarnificatisque saevissimis exemplis persequerentur.

Praeconceptum hoc autem adversus nobilitatem, Hungaricamque nationem, odium eo crudelitatis illos abripit, ut in ipsam adeo, qua nihil sacrius habere possumus religionem, religionisque sacra, dirutis incensisque templis, ministrorumque capitibus pro limine consecratarum DEO aedium securi desectis, atrocissimam suam rabiem effundere nihili ducunt, eo etiam temeritatis prolapsi, ut non dubitent pro lubitu poparum suorum, quos suae conjurationis duces habent, interceptos Hungaros, quibus parvitum vellent, sacrilegè denuò baptizare.

Sed quod nunquam abolendum animis nostris dolorem inurit, illud est, quod exitiosae suae factioni Augustissimum Sacratissimae Majestatis Vestrae Nomen praetendere, seque ab eadem altefata Majestate Vestra ad exterminium universae nobilitatis nationisque Hungaricae missos profari non reformident, atque ut eo majorem apud rudes plebeculae animos dictis suis fidem concilient, non exhorrescunt Patentales quasdam, aureis exaratas characteribus, afficto sacrilegè ejusdem Sacratissimae Vestrae Majestatis Nomine, publice ostentare, hacque quasi thessera, ad alliciendos sub sua signa incautae rerumque novarum semper studiosae plebeculae animos, uti, malitia et perduellione vix excogitabili.

Ut fraudibus suis vim majorem addant, et incautos in nobilitatem dominosque terrestres eo magis concitent, saevitiem eorundem dominorum terrestrium, exquisita prorsus fraudulentia pro velo praetexunt: cum tamen in dominiis Sacratissimae Vestrae Majestatis Offenbányiensi, Abrudbányiensi et Topánfalvensi, praecipuam exercuerint populationem.

Haec machinamenta per milites quoque quosdam, ex regiminibus ablicentiatos, quos videlicet domini eorum terrestres pro fidelitate S^{mae} Vestrae Majestati obligata praecedentibus annis assentaverant, sparsis variis contra dominos terrestres criminationibus, et manifesta etiam conspiratione adjuvantur. Quos e plebe his artibus ad se pellicere nequeunt, eos terrore quoque praesentis mortis (quippe continuo in furcas agunt) ad sua signa attrahunt. Quo dolo plebs Valachica e pura malitia stupidam objectans credulitatem, et seditiosa ita jam seducta est, ut, cum principio conspirationis non plures quam septemdecim latrones conspicerentur, jam exiguo 15 dierum spatio in immensum numerum accrescerent, et uti passim perhibetur — — armatorum agmen constituer — — — tioso hoc proposito, tanto numer — — — rabie ac ferocia, tam exquisitis artibus, quanta adhuc moliri, quantam nobis universaeque provinciae, ac — quod non immerito metui potest — vicinis quoque ditionibus perniciem, quantam rerum omnium jacturam, quot caedium exempla, quantam denique pacis ac tranquillitatis publicae perturbationem plebs haec, tantopere efferata, patrare possit, nisi tempestive coerceatur, clarius est, quam ut in dubitationem venire possit.

In tam extremo proinde rerum nostrarum statu constituti, ante clementissimum S^{mae} Vestrae Majestatis thronum, tanquam unicum vitae rerumque nostrarum asyllum supplices profundimur, et de genu ardentissime oramus, ut in tantis vitae fortunarumque nostrarum discriminibus nobis, patriaeque nostrae, velut haereditariae S^{mae} Vestrae Majestatis ditioni, tempestivo subsidio clementissime subvenire, et, siquidem perniciose haec pestis, fors inclementia imminentis hybernici temporis tantisper sopienda, exerente se vere repulatura indubie praemetui possit, nobis de sufficienti attunc securitate benignissime providere dignetur. Debeamus immortales S^{mae} Vestrae Majestati vel hoc nomine gratias, quod exemplum hoc rusticanae seditionis a temporibus gloriosissimae reminiscentiae Praedecessorum S^{mae} V^{rae} Majestatis in fideli hoc principatu inauditum, per eandem S^{mam} V^{ram} Majestatem pro ea, qua in fidelissimum sibi populum Hungaricum ferri dignatur, clementia, e medio nostri feliciter sublatum propulsatumque esse gloriaturi simus.

Hac sub certissima spe, perpetua intemeratae fidelitatis devotione emorimur.

Sacratissimae Vestrae Majestatis humiles perpetuoque fideles servi et subditi Congregatio Particularis Magnatum et Nobilium Comitatus Kolos Superioris cum Thorda inferiori et Sede Aranyos uniti.

Aus Hermannstadt den 2ten Decembris 1784.

N^{ro} 5to. Den 28ten Novembris ist an das Gubernium einberichtet worden, dass, da ein Commando Toscaner Huszáren nach Remete zu fouragiren abgegangen ist, die daselbstige, mit den Ponorer, Bauern dreÿ gemeine Huszárn mit Steinern und andern Waffen todt geschlagen, fünfe aber, samt zweÿ Wachtmeistern dergestalten blessiret haben, dass selben zum Aufkommen gar keine Hoffnung übrig bleibet, welche ebenfalls ganz sicher ihren Geiszt gleich aufgeben hätten müszsen, wenn nicht einige alte Bauern sich ihrer erbarmet, und selbe mit harter Mühe zum Staab nach Enyed gebracht hätten. Der Anführer deren Bauern ist sodann nach den geschehenen Attaque zu einen deren blessirten Wachtmeistern gegangen, und demselben gemeldet, er möchte seinem Obristen Hillebrand sagen, dass solcher sich bereit halten solle, indeme er Anführer in Kurtze Enyed stürmen, und die beÿ Toroczkó Sz. György eingefangenen Wallachen losreissen werde.

Des Herrn Grafens Toroczkaÿ (von dem in neulichen Bericht Erwähnung geschehen ist) seine Gräfin ist eben in blossen Hembde mit zweÿ Kindern in der Nacht entsprungen, und hat sich in ein, von Toroczkó Sz. György 2 Stund liegendes, ungarisches Orth salviret. Diese hat vor ihrer Entfernung all ihr Geld, so in etlichen 100 Ducaten bestanden seÿn soll, ihrem Caplan einem Mönchen, zur Aufbewahrung, in Gegenwarth ihres Koches, eines ihrer bishero getrauesten Dieners, übergeben. Da also die Rebellen Niemand von der Herrschaft im Hause angetroffen und auch kein Geld gefunden hatten, entdeckte obberührter Koch ihnen Rebellen, dass der Caplan das Geld hätte; die Rauber ergriffen denselben, schlugen ihn mörderlich, und als selber das Geld verharrlich leugnete, hörten selbe von schlagen auf, und plünderten, raubeten und verbrenneten im Hause alles, was sie gefunden hatten. Inzwischen hörte der Koch nicht auf die Rauber zu bereden, dass der Caplan alles Geld beÿ sich habe. Sie fingen also diesen neuerdings zu martern, bis selber endlichen das Geld ihnen übergab. Der Koch hat sich sodann eben zur Banda geschlagen. — Dieser Graf soll beÿ 70,000 F. Schaden haben.

Die zusammengetriebenen Zigeiner müssen noch immer für die Rauber Waffen, meistentheills aber Spiesse schmieden.

Es wird allenthalben einberichtet, dass sowohl im Burzenland, als unter denen Széklerischen Unterthanen, ja sogar im ganzen Sübenbürgen die Bauern Zusammenkünften halten, und es dürfte gar bald, wenn das Militaire ihre Gewalt

nicht besser brauchet, das ganze Land zu einem Aufruhr ausbrechen.

Dem Herrn Bartsay Lajos haben die Rebellen 8000 Ducaten geraubt. Dieses Geld hat derselbe zu Auslesung einiger Güter aufhalten.

Den 1-ten Decembris ist einberichtet worden, dass die Rebellen ein aus 30 Mann bestehendes Commando von Orosz Infanterie Regiment bey Szalatna angegriffen, von selben einen Ober Lieutenant Namens Mesterházy völlig massacriret und sieben Mann getödtet, einige blessiret, die übrigen aber alle disarmiret haben.

Den 2-ten ist von Herrn Grafen Kemény beygebracht worden, dass die Wallachische Bauern auch in dem Fogarasser District, in dem Orth Kertessora, aufrührisch geworden seyen.

Zwischen den 1-ten und 2-ten dieses solle die grosse Banda bey Szalathna von dem Militaire auch mit Canonen angegriffen worden.

Aus dem Hunyader Comitatz ist nachfolgendes jüngstens einberichtet worden.

Des löbl. Hunyader Comitatzs, kurze, aber sehr traurige, summarische Beschreibung über den durch Absengung, Ausplünderungen und Mordthaten erlittenen Schaden, ohne dazu den ausseren Zaránd District zu rechnen, welcher in Ansehung deren Herrschaften und Edl Leuthen vielleicht gänzlich ausgeraubt worden ist, und wegen Verspehrung desselben in Specifico nichts hat in Erfahrung gebracht werden können.

Beÿ Ausraubung und Ausplünderung deren nachbenannten Herrschaftl. Häusern haben die Rebellen besonders um das Eisen sich besorget, welches dieselben von denen Gattern abgenommen, den kleinsten Nagel aus denen Läden und andern Holzwerk herausgerissen, und mit sich genommen, und was Sie in denen Mauern angetroffen, herausgerissen, zum Staub zusam geschlagen haben.

In dem Orth Gurazada haben die Rebellen des Grafens Betthlen Gergely, Bánffy György, Toroczkay Sándor und Moysis Nachkömmlingen, wie auch des Goro Miklos Häuszer geplündert.

In Illye ist deren Baron Bornemisza'schen Kindern, des Bornemisza János seine Castellen und Häuser, des Baya József, Bernát, Bisztray, Károly, Krakay, Krajnik, Borsos, Noptsa Lajos, Szilágyi und Kádár Péter ihre Häuser ausgeraubt, und der Calvinische Pasztor samt seinem Weib umgebracht worden.

In Branicska ist des Baron Jósika Antal Castelln erstens ausgeplündert, sodann abgebrennet; des Baron Jósika Dániel, Jósika István und Imre ihren Nachkömlingen Häuser ausgeraubet und zusam gehauet, und der Herschaftl. Notarius Györffy László samt Weib und Kindern umgebracht worden.

In Maros Némethi sind des Graf Gyulay József Häuser unter den Raub und Flammen gefallen, des Grafen Gyulay Sámuel und Zeik Jánosischen Kindern ihre Häuser ausgeplündert und zusammen gehauet worden.

In Maros Solymos des Bartsaj Lajos, Bánffy, Hollaky, Vadas Brádi und Goro ihre Häuser ausgeraubet, zerhauet und in die Asche gelegt, und der daselbstige Calvinische Pasztor samt seinem Weib erst eine Wochen nach der Ausplünderung umgebracht worden.

In Haro haben sie des Tóth József und Balogh András Häuser, wie auch die Kirche, ausgeplündert, den Schullemeister, die Horváth Györgyin samt ihrer Tochter und dem Nagy Elek umgebracht, des Várady Moysis sein Würthshaus zusam gerissen.

In Berekszó sind des Nandra Györgyin, des Kovács Moysis und Nandra Moysis Häuser unter dem Raub gefallen, und nach einer Wochen darauf ist die Nandra Györgyin, des Kovács Moysis Sohn László, József und István umgebracht worden.

*

Fortsetzung der Hunyader Comitats Relation.

N^{ro} 6-^{to}. In Kéménd ist des Baron Jósika Dániel, Zeik János, Váradi Moysis, Váradi László, Dosa Thamás, Kéméndi Moysis, Fejérvári István, Lőrincz Balás, Horváth Pál, Lőrincz János, und der Lőrincz Thamásin Curien und Häuser, wie auch der Pfahrhof und die Calvinische Kirche ausgeraubet, in dieser die Stühle in Stücke zerhauet, und etliche Tage darauf der Lőrincz János umgebracht worden.

In Bánpataka haben sie des Váradi Pál und

In Arany deren Mára Sigmondischen Kindern Häuser ausgeraubet.

In Rapolt ist des Baron Jósika Dániel, des Grafens Nemes János der Sándor Moysesin, Földvári György, Dobray István Häuser und der Pfahrhof ausgeplündert, verwüstet, und zum Theill abgebrennet worden.

In Gyertyános sind des Kovács Ferencz

In Bábolna der Baron Nalátzy Károly, Naláczy Józef und der Nalátzy Lajosin Häuser und alle darin befindliche Kostbahrkeiten geplündert worden.

In Folt sind des Grafens Betthlen Gergely und Horváth Boldisárin Häuser

In Al Gyógy des Grafens Kun István Successorn, Kun Miklós und Kun László ihre Kastelln, des Baron Bornemisza János, Balog János, Dobay József, Kakutsi György, Sáradi und des Grafens Betthlen Gergely, samt denen Pfarrhöfen, ausgeplünderet und nach einigen Tagen darauf der Calvinische Pasztor samt seinem Weib umgebracht worden.

In Homorod sind des Ujvári Häuser unter den Raub gefallen.

In Bokay haben sie des Grafens Toroczky, Teleki Imrein, Bernád Antal, Marczy Ferencz, Horváth, Várady Lajos, Várady István und Orbános György Häuser geplünderet und bey Mitter-Nacht überfallen; welche vielleicht alle auch ermordet worden sind, weill die Nachbarn von ihnen nichts gehöret, und nur brennen gesehen haben.

In Gyaknár sind des Berivai István und Noptsa Ádám Häuser ausgeplünderet worden.

In Bentzentz sind des Grafens Betthlen Gergely, Baron Orbán, Matskási Ferencz, Csóka György, und Bujék ihre Häuser geplünderet, und vielle auch im Rauch aufgegangen.

In Piskincze sind des Grafens Gyulay József, Grafens Kun Sigmond, und Pongrácz ihre Häuser geplünderet und in Aschen gelegt worden.

In Csora sind des Bartsay Péter Edlhöfe geplünderet worden und abgebrannt.

In Dédács haben sie des Grafens Gyulay Ferencz Haus geplünderet und damit alle Früchten verbrennet.

In Pisky haben sie des Grafens Bánffy György, Bartsay Lajos und Bartsay Sigmond Edlhöfe und Würthshäuser geplünderet und die Früchten verbrennet.

In Bathi sind des Nagy Sándor, Rutkay József, und des Calvinischen Pasztors Häuser geplünderet worden.

In Batizo haben sie des Baron Naláczy József Haus erstens geplünderet, und samt den Stadl und allen Früchten angezündet.

In Keő Boldogfalva haben sie des Ober-Gespanns Baron Bornemisza János Haus geplünderet, und samt den Stadl und allen Früchten verbrennet.

In Zeikfalva ist des Zeik András Haus geplünderet und angezündet, und des Zeik János Maýerhof ausgeraubet worden.

In Ruso sind des Buda András, Buda Sámuelin, Buda József, Csongrádi, und deren Buda János Kindern Häuser ausgeplünderet worden.

In Magyar Berettye haben sie des Baron Bornemisza János Häuser geplündert, die Früchten verbrennet, der Gräfin Kendeffy Elekin und Kendeffy Miklós Häuser geplündert, und samt denen Früchten verbrennet.

In Oláh Berettye haben sie des Grafens Kendeffy Miklós, Nalátzy Gábor, Mara Miklós, Szereday, Kern, Kenderessy József, Sylvester György, Simon József, Kenderessy Sigmund, Balint Sándor, Fűri Benedekin, Torday, deren Körmendischen Successorn, und des Calvinischen Pásztors ihre Häuser ausgeraubet und angezündet.

In Bazalár der Vadas Moysesin, Babik Ferencz, Topkiza, und Bisztrain Häuser geplündert, und alles zusam gehackt.

In Kitid sind des Nalátzy András, Bakka, Babik Ferencz, Vitán Sándor, Henter, Herczegh Pál, Jantsó István. Bugyul ihre Häuser, und der Pfahrhof ausgeplündert, und des Szabó Ádám seine Frau samt ihren Kindern, und des Nalátzy András grösserer Sohn umgebracht worden.

In Sz. György sind der Zeik Sámuelin, Bartsay Ádám, Noptsa Bálint, Csáky Dániel, und Sombori László Häuser ausgeraubet, des Bartsay Ádám und Noptsa Bálint ihre aber zum Staub und Aschen verbrennet worden.

In Dobra ist des Dreýsziger und das Krajniksche Haus geplündert worden.

In Roskány ist der Kaba Lászlóin Haus geplündert und verbrennet worden.

In Lapusnyak haben sie des Kádár Péter, Lázár Imre, Mihályné, Munyán Péter und Bár Sándor Häuser ausgeraubet, den Bán Sándor umgebracht. auf dem Munyán Péter aber haisses Pech so lang getropfet, bis derselbe halb todt geblieben, und vor Schmerzen auch schon gestorben seyn wird.

In Bolsesd haben sie des Bagya Ferencz, —

In Lesnyek des Grafen Teleky Lajos, Cserei Miklós, Szereday Ignác, Tornyai Sámuel, Gergots Mihály, Konorollay Lajos, und Ribiczeý Häuser ausgeraubet.

In Déva haben sie der Ribiczeý Ádamin Mayrhof abgebrannt; weillen sie aber durch die Inwohner und Edl Leuthe zurück getrieben worden sind, haben sie nicht weiter in dem Markt greiffen können.

In Nagy Bartsa sind des Bartsay Péter und Barcsay Lajos Häuser geplündert, und die Früchten angezündet worden.

In Kiss Barcsa ist des Graf Gyulay Sámuel Haus ausgeraubet, der Stadl mit allen Früchten verbrennet worden.

In Al Pestes sind der Túri László, Makray Sigmundin,

Sylvási Bálint, Vásárhelyi Sámuel, und des Calvinischen Pasztors Häuser ausgeraubet, und zusam geworfen worden.

In Tamás Telke sind des Túri László und Ribitzei Ádamin Häuser ausgeraubet, und zusam geworfen worden.

In Fel Pestes sind deren Makray Sigmund, Makray György, Makray Péter und Makray László, dann des Rác und Iripi Häuser unter dem Raub gefallen.

In Bujtur ist des Kenderessy Miklós Garthen und Zaun um den Weingarthen in Rauch aufgegangen.

In Csolnokos sind des Csolnokosi László, Csolnokosi Lajos, und Csolnokosi András Häuser geplündert und zum Theil abgebrannt.

In Orlya Boldogfalva haben sie deren Kendeffy Sámuel und Kendeffy Mihály, wie auch der Kendeffy Elekin neue Castella erstens ausgeraubet, und hernach verbrennet.

In Nalázt ist des Naláczy József Haus ausgeraubet, und abgebrannt worden.

In Vád ist des Grafens Eszterházy, und Kendeffy József Haus geplündert worden.

In Poklisó ist des Noptsa Elek und Várady László Haus geplündert, und die Früchten zum Theil weggeschleppt worden.

In Untsukfalva sind des Mara Gergely, und Apáthi Ádám, —

In Alsó Szilvás des Mara István, —

In Matresd des Mihonya László, Balya und Járolyek, —

In Fejérviz des Bálint Abrahám, Bálint Ádám, Hertza István, Bagya Sigmund, Hertza Boldisárin, und Bagya Ferencz, —

In Rusár des Kenderessy Sámuel, und Rusorischen Kindern, —

In Serile des Kenderessy József, Bálint, Máté, und László Kindern Häuser ausgeraubet worden.

In Felső Szállás Pataka hat sich der Mara Dienes wallachisch verkleidet um nicht erkannt zu werden, welcher sich, da sie ihn erkannt haben, um 50 F. ausgelesen hat, endlichen haben sie ihn doch umgebracht.

In Galatz sind des Mara Miklós, Buda Andrásin, Buda Lajosin, Hernya Máthé, Hernya Jánosin, und des Calvinischen Pasztors Häuser ausgeraubet, die Früchten verbrennet; und der Pasztor auch umgebracht worden.

In Borbátviz haben sie der Buda Sámuelin, Zeik András, Baja József, Csoka Isák, Csoka János, Csoka László, Jordanek, Balasek, Kalugyeritza István, Kalugyeritza László,

Farkas Ferencz, Farkas Péter und mehrere Häuser ausgeraubet.

In Buja haben sie des älteren und jüngeren Puj Miklós, Puj Dániel, Puj Lászlóin, Puj Samuelin, Buda Samuelin Häuser und Würthshäuser, — und

In Ponor des Ponori Pál, Ponori István, Petrik János, Petrik Mihály, und deren übrigen Petrik ihre Häuser geplündert.

NB. Die Rebellen haben nicht allein alles, was sie in Häuser und Zimmern gefunden, geraubet und weggeschleppt, sondern sogar die Mäuer so ruiniret, und zusam geworfen, dass die Häuser gänzlichen ohnwohnbahr sind; die darinnen gefundene Sessel, Stühl, Tisch, Kästen, Schriften, Bücher, und was ihnen nur unter die Hände gekommen, alles zusam gehauet, die Thür Stöck und Fuss Böden in Trümmer zerhacket, und denen mit Wein gefüllten Fässern, welche sie nicht fortschleppen haben können, die Böden eingeschlagen, und den Wein ausrinnen lassen.

In Al Gyógy ist die Castelln in Asche gelegt, und des Borsay Nagy István Haus geplündert worden.

Vermög dieser Beschreibung sind nachfolgende Persohnen umgebracht worden:

In Illye der Calvinische Pásztor mit seinem Weib.

In Brányicska der Notarius Gyórfy mit Weib und Kindern.

In Maros Solymos der Calvinische Pásztor mit seinem Weib.

In Haro der Schullmeister, die Horváth Györgyin samt ihrer Tochter, und der Nagy Elek.

In Berekszó die Nandra Györgyin, des Kovács Moýsis Sohn, László Jósef, und László István.

In Kéménd der Lőrincz János.

In Al-Gyogy der Calvinische Pásztor samt seinem Weib.

In Bokaý weiss man nicht wer, und wie viell.

In Kitid des Szabó Ádám seine Frau samt denen Kindern, und des Naláczy András grösszeren Sohn.

In Lapusnyak der Bár Sándor und Munyán Péter.

In Felső Szállás Pataka der Mara Péter.

In Galatz der Calvinische Pásztor.

Herr Graf Paul Bethhlen erzehlete, dass da die Rauber einen gewiszsen Csiszár, einen von dem vornehmsten und ältesten Adl umgebracht hatten, haben sie sein noch sehr junges und schönes Weib gezwungen die griechische Glaubungs Bekäntnusz abzulegen, welche sie sodann mit walla-

chischen Kleýdern angezogen, und mit des Krisztyorers Popen seinem Sohn mit Gewalt werheliget.

Bei Radnóth in dem Maros Vásárhelyer District sind die Bauern eben schon aufrührisch worden.

Der Haupt Anführer Horje hat auf das Gubernial Patent, in welchem für Einbringung desselben 300 Ducaten versprochen worden sind, ein anderes ergehen lassen, durch welches derselbe 600 Ducaten versprochen hat wenn derjenige, so ihme Horje zu fangen nachgehet, eingebracht wird.

Aus denen Fassionen deren eingebrachten Rebellen ist nunmehr hervorgekommen, dass bemelter Horje mit seinen Hauptanhängern ihre Rache wider die Edl Leuthe auszuüben erst auf dem Anfang des zukünftigen Monaths May, und zwar dergestalten beschlossen hätten, dass in einer Nacht alle Sübenbürger Grund Herrn durch ihre Unterthanen umgebracht werden sollen; weillen man aber dem Horje wegen anderen ausgeübten Excessen, meistens aber als einem Aufwickler derer widerspänstigen Bauern, nachgesetzt und durch zweý Stuhl Richters hat fangen lassen, dieser jedoch, als er durch das Dorf geführt worden, mit vollen Hals geschrien *Tolvajok Räuber!* und hierauf durch die Bauern losgerissen, die zweý Stuhl Richters aber umgebracht worden: darummen hätten sie auch in diese ohnmenschliche Thätigkeit, ohne auf obbesagten Termin zu warten, allsogleich losgebrochen.

Der Obrister von Oroszischen Regiment Herr Graf von Golts erhielt die Nachricht, dass dieser Tügen Herr Obrist Wachtmeister Stoanics von der Gräntz Milicz mit seiner Mannschaft auf einem erstaunlichen grossen Schwarm Rebellen in dem Zarándor Comitát angestossen, welcher seinem Commando um ein nahmhaftes übermannet gewesen wäre. Dieser defilirte sodann das Commando auf eine so geschickte Arth, dass die Rebellen glaubten, es wäre eine ohnzählige Zahl deren Soldaten. Die Rebellen ergriffen daher ihre schieszbare Gewöhr, schossen selbe in die Luft, und erbeten sich alle, mit Ablegung aller ihrer Waffen dem Militaire, mit dem Versprechen, dass sie ruhig in ihre Häuser zurück kehren wolten; nur baten sie, Herr Obrist Wachtmeister möchte in ihre Orthschaften Soldaten einlegen, um der Rache des Horje, welcher sie gewisz abbrennete, zu entgehen.

Man sagt, dass oftbemelter Horje in Topánfalva durch 12 Bauern Tag und Nacht verwachet werde, und ihme nicht von der Stelle liessen; sie tractiren denselben nach seinem Verlangen, hören aber nicht auf von ihme die Kayserl: Befehle zu fordern, um selbe ihnen vorlesen zu lassen. Man muthmasset, die Bauern wären von dem Betrug ihres Anfüh-

rers schon überzeugt, und darummen dürften Sie selbst etwann selbstenn annoch einliefern und so zum Gehorsam schreiten.

Entgegen höret man widerummen, dass die Bauern auch in der Wallacheý sich zusammen rotten, und man beförchtet, ob nicht etwann diese jenen zu Hilfen kommen werden.

Von der Székler Milicz sind den 1-^{ten} dieses widerummen über 900 Mann durch Marosvásárhely marchiret, welche sich zweýfelsohne mit denen übrigen Truppen zusammen stossen, oder die um diese Gegend sich geäusserte Aufruhr stillen werden.

Allhier wird, auf Verordnung S-^r. Excellenz des Bischofes, in der Katholischen Kirchen, zur Herstellung der Ruhe, eine 9-tägige Andacht gehalten.

Das Zarándter Comitát haben die Rebellen gänzlichen occupiret, so, dass kein Magistratual oder sonstiger Civil Mensch dahin gehen kann.

Herr Vice Gespan Hollaký — heiszt es — soll mit seiner Frau und Kindern im Arader Comitát in Sz. Anna sich aufhalten.

Die Rebellen verzehren alles, was sie daselbst gefunden haben, und theillen deren Edl Leuthen Güter unter sie auf; und eben aus der Ursach weillen kein einziger Edlmann daselbst sich befindet, kann man noch nicht ausführlich wissen, wie viell, und wer getödtet worden, oder sich anderwärtig geflichtet hat. Auch in einem Theill des Carlsburger Comitats, benantlichen in denen Gütern des Herrn Barons von Kemény, geschehen dergleiche Vertheillungen, besonders aber von denen Herschaftl. Weingärthen, welche sie auch für sich zu bearbeithen melden.

Nunmehr ist die Sage, dass S-^e. Majestaet denen Rebellen eine allgemeine Pardon, und ohne Ausnahm gegen deme ertheillet hätten, dass sie ihre Waffen dem Militaire übergeben und sich in ihren Häusern in der Ruhe verhalten sollen.

Auch in dem Arader Comitát in vielen Orthschaften haben die Wallachen geplünderet und abgesenget. Unter anderen adelichen Curien ist des Herrn V. Gespanns von Torraý Soborsiner, und des Herrn von Edlspacher Haus gänzlichen ausgeplünderet, und zusam gebrennet worden.

Dem vorlezten Bericht, in welchem von der ausgeraubten Kőrösbányer Kirchen Erwahnung gemacht worden ist, kommet noch beýzusetzen, dass die Rebellen die Monstranzen in Trümmer zerbrochen, in den Kelch S. R. gespien, und sogar hinein — — — haben. Des vergangenes Jahr daselbst

begrabenen Obergespann des Zaránders Comitats Herrn von Mariaffy haben sie die Todtentrugen eröffnet, das Todtenkleïd abgenommen, und selbes angezogen. Auch mit denen Mess Kleidern haben sie sich gekleïdet, und in selben wallachisch getanzt.

Der Herr Obrist Lieutenant von Schulcz, welcher bekanntermassen den Waffen Stillstand gemacht hat, hat dieser Tågen mit 200 etlichen Mann, theills Cavalerie theills Infanterie, einen Schwarm Wallachen angegriffen; das gegen einander gegebene Feuer hat dreÿ Stunde gedauret; entlichen musste sich Herr Obrist Lieutenant mit seinem Commando reteriren. Beÿ dieser Gelegenheit sind nicht mehr als 1 Mann von der Militcz todt geblieben, 13 aber blessiret worden; von der gegen Seithe aber 17 auf dem Kampf Platz geblieben. Man muthmasset nicht ohne Grund, dass unter denen Rebellen nebst viellen schon bewuszten Beurlaubten auch einige in der Kriegskunst wohl geübte Anhänger seÿn müssen, aller-massen sie sich auch in denen Wåldern so künstlich verhacket haben, dass es fast nicht möglich seÿe, selbe zu überfallen.

In dem Zaránders Comitatz sind nachfolgende Persohnen von denen Rebellen ermordet worden: als Herr Ribitzey István, dessen Frau, Kinder, der Frau ihre Schwester Gyula Susanna. Eben

In Ribicze Herr von Ribiczeÿ Gábor, und Nemes Feren-czin; Frau Nemes Gáborin und ihre Tochter; Herr Madocsay Józef gewesener Notarius, seine Frau, und Kindern; Herr Nyagui Márton, seine schwangere Frau, und mehrere andern.

In Brád Herr Brádÿ Miklós Józef; der Calvinische Pásztor Paktsÿ in der Kirchen. Daselbst haben die Rebellen 17 Wittib gelassen.

In Mélem Herr Csiszár László, seine Kinder, und sein Bruder István.

In Krisztyor Frau Sebenin gewesene Vice Gespannin. und ihre Kinder, Herr Stuhl Richter Pako, Herr Krisztyori István, 2 Geschwistert, seine Frau und Kinder. Diese Familie ware daselbst sehr zahlreich, und sind nicht mehr, als István und Bella übergeblieben.

In Kőrösbánya Herr Stuhl Richter Gáll Mihály, dessen Frau ist sodann einem Wallachen zur Ehe gegeben worden; Herr Stuhl Richter Nalóczÿ András, der Krisztyorer Calvinische Pásztor, und mehrere andere.

Aus Herrmannstadt den 10ten December 1784.

N^{ro} 7mo. Das Arader Comitatz, wie von daselbst unterm 27ten Novembris geschrieben wird, hat in 10 Ortschaften ein gleiches Schicksaal mit dem Zarándzer Comitatz betroffen, nur mit dem Unterschied, dass dahier, wie im Zarándzer Comitatz, dem Vernehmen nach, keine Mordthaten verübet worden sind; die Kirchen und Kapeln aber haben die Rebellen eben so sacrilegisch behandelt, als in bemeltem Comitatz.

Obberührtes Arader Comitatz hat beÿ Hundert dergleichen Rebellen gefangen, deren, den 29ten besagten Monaths November, zweÿ lebendig verbrennet, einer in 4 Theill zerissen, die übrigen aber theills gespisset, theills gerädert, theills geköpft worden sind.

Obiges hat man aus *privat* Briefen vernohmen, welches aber noch mehr durch das anliegende Rescript des vorberührten Arader Comitatzs an das allhiesige Gubernium von eben den 27ten Novembris bestätigt wird.

Untern 11ten Novembris berichtet ein nicht unirter Ertz Priester seinem Bischof, dass abermahlen gegen 20 Ortschaften sich zusammen gerottet, und nacher Halmágy (welches in Zarándzer Comitatz lieget) zu denen Anführern begeben haben.

Die Ortschaften Remete und Ponor, welche den einberichteten Streich mit dem Toscanischen Fourgarirungs Commando gehabt haben, sollen mittels ihren Deputirten der durch das Gubernium wider die Rebellen exmittirten Commission angedeutet haben, dass sie von dem Hora abstehen wollen, und um Gnad und Pardon bitteten.

Dieser Tügen wurde ein abermahliges wallachisches Patent, welches die Tumultuanten erlassen haben, aufgefangen, und dem Gubernio eingesendet, folgenden Inhalts: Mit der Hilf Gottes wünsche euch alles gutes! Die Inwohner beÿ dem Flusz Maros wachen Tag und Nacht, und die Ungarn stehen auf der anderen Seite des Fluszes Maros. Die unsrigen nehmen schon ab; darummen kündige euch dermahlen allen an, welche in diesen Bezirk wohnen, dass sie bereit seÿen, und auf den 5ten Decembris in dem Dorf Gyogy zusammen kommen, von wannen sie dahin, wohin es nöthig seÿn wird, gehen werden, nemlichen: Homorod, Nyirmezó, Bokay, Erdőfalva, Csiss, Nádasd, Glod, Nagy Almás, Köress Almás, Tekeró, Stajna, Pairlmre, Voja, Balsa, Mada, Trégetyo, Bozes.

Dieses wird euch auch angedeutet, dass wann ein Dorf zu kommen sich weigerte, oder ein Haus Vatter zu diesem

Actum nicht erscheinete, dessen Haus in der Rückkehr angezündet werden wird.

Dieser Brief solle Tag und Nacht getragen werden, damit ihr es allenfalls nicht für einen Scherz haltet, wann ihr nicht erscheinen werdet, werden andere zu euch kommen.

Von einem gewissen Lieutenant des Széklerischen Huszáren Regiments wird unter 29-ten Novembris nachfolgendes anhero geschrieben:

Den 27-ten nach Mitternacht sind wir nacher Brád bei sehr schlimmen Weg gekommen. Die Manns Persohnen, welche wir daselbst angetroffen, haben wir alle in die andere Welt expediret. Es waren derselben aber sehr wenig, weil sie, das ist die Rebellen, bei 4000 unter der Anführung ihres Capitains Gyurgy Todor einige Stund vor unserer Ankunft nacher Krisztvor abgegangen sind. Da sie aber vernahmen, dass wir in Brád sind, sind sie in aller Früh widerummen in einer so grossen Anzahl erschienen, dass es nicht auszusagen ist. Wir waren auch nur dahin bedacht, dass wir gegen Halmágy unseren Weg genohmen haben. In dem Marche haben wir sie eben in ohnzähliger Menge angetroffen, welche wir hin und wider verjaget, gehauet, und getödtet haben. Es war aber alles umsonst, denn sie haben sich wider in grosser Zahl zusam gerottet, und zu ihren Anführer Hora begeben.

Hier wird es sich zeugen, was wir machen werden. Genug an dem, dass es allhier auch für den Soldaten fürchterlich aus siehet. Weder Tags noch Nachts haben wir Ruhe. Ich werde mehreres schreiben, wenn ich lebe; dermalen kann ich nicht mehr schreiben.

Dem Herrn Barcsay Lajos ist von Herrn Goro Procurator nachstehendes untern 1-ten Decembris geschrieben worden:

Obwohlen Herr Stoanics und Rittmeiszter Czigány um Mittagszeit nach dem Zaránd Comitat aufgebrochen sind, so sind sie dennoch erst um Mitternacht gegen Brád angekommen; alsogleich haben sie alles umgefangen, damit Niemandt entwischen kann. Sie stellten sodann Wachen auf; schickten ihre Leuthe nach Brád, und liessen von Haus zu Haus alles aufsuchen. Die gefangene Edl Leuthe haben sie befreiet und mit sich nacher Halmágy genohmen. Von Brád sind sie widerummen aufgebrochen, und gegen Kőrösbánya, Lunka und Ots gegangen.

Ein Horeischer Capitain ist, mit einer grossen Anzahl derer Rebellen, unseren Leuthen entgegen gekommen, welcher von dem Herrn Major Stoanics befragt wurde:

— Wohin gehet ihr, und was wollt ihr? Worauf der Capitain antwortete:

— Was unser Kayser befohlen hat, das werden wir thun! Herr Major fragte abermahlen:

— Wer ist euer Kayser? Unt erhielt die Antwort:

— Der Hore.

Und als hierauf Herr Major auf sie Feuer geben liess, zerstreueten sie sich. Einige haben die Flucht ergriffen, andere aber fielen zusammen, und wer bis Halmágy unseren Leuthen entgegen gestanden ist, blieb auf der Stelle. Von unseren Soldaten aber ist nicht ein einziger geblieben.

Der Herr Major wartet nunmehr auf Hilfs Troupen; bis dahin bleibet derselbe stehen.

Deren Wallachen haben sich gegen 9000 zusam gerottet, und stehen bewaffnet, und mit 5-tägigen Vivres an denen Zarándér Gebürgen. Die Wallachen wissen nicht, was sie weiters thun sollen; gegen 500 haben sich auf Illye herab begeben. Wür fürchten uns.

Den Hora verwachten 6 Wallachen. Sie geben ihm essen und trinken, ziehen ihn aus, legen ihn an, und halten ihn in Arest. Ein gewisser Czeben sagte ihm, wenn sein Unternehmen falsch und betrügerisch ist, werden sie ihn selbst in die Hände deren Hungarn geben.

Der Hora aber tröstet die Wallachen, sie sollen nichts befürchten, denn unsere Soldaten wären nur ein masquirtes Volk; die Edl Leuthe hätten die Soldatenkleider angezogen, aber der Kayser stehe noch beý ihnen Rebellen. *Goro m: pr.* —

Den 10ten dieses sagte man, dass bemelter Hora sich vor seinen Anhängern declariret habe, dass, wenn derselbe auch für dieses mahl von S^r. Majestät hintergangen und von Höchstselben keine Waffen erhalten wird, er sich mit denen Hungarn versöhnen und mit selben einverständlich verhalten wolle. Inzwischen erwartet derselbe S^e. Majestät noch immer nach Karlsburg.

Gedachter Hora — heist es — soll von dem in denen Abruksbányaer Bergwerken geplünderten Gold und Silber für seine Anhänger durch die Zigeiner Geld schlagen lassen.

Auch erzehlete heute der jüngere Herr Graf von Gyulay, dass die Rebellen, seiner Mamá der Gräfin, zweý Stuben Mädl, von Adelichen Geblüth und beý 14 Jahr alt, mit Gewalt entrissen, und selbe auf solche Arth zweý wallachischen Purschen zur Ehe gegeben hätten, welche Herr Major Stoanics in Brád angetroffen, denen Wallachen — allein schon post consummatum matrimonium — abgenohmen, und sowohl

diese, als auch zwey aus dem Stall des Herrn Generalens geraubte Beschellers, nach Déva geschicket hat. Eine alte Frau, welche der Entführung obiger zwey Mädln Widerstand that, wurde von denen Rebellen umgebracht.

Dass für die Tumultuanten eine General-Pardon angekommen, und auch schon publiciret worden seye, hat seyne Richtigkeit. Auch heist es, dass das hiesige General Com-mando einberichtet hätte: der ganze Tumult wäre schon gestillet, und daher ohnnothwendig andere Regimenter in das Land marchiren zu lassen; es wäre zur fernerer Sicherheit die hiesige Milicz hinlänglich, und könnten auch die Székler und wallachische Gränz Milicz in ihre Quartier zurückkehren. Wie kann aber dieses mit deme übereinstimmen, wenn die Szalatner Gebürge von Wallachen noch wimmeln, und diese auch in dem Zarándér Comitat nach Belieben schalten und walten, neue und neue Ausplünderungen begehen, und noch actu jeder Mensch dahin zu gehen sich fürchtet. Hierinfall soll das Gubernium eine Contraire Repraesentation nach Hof geschicket haben. Auch die Edl Leuthe haben declariret, dass ehevor sie mit hinlänglicher Sicherheit nicht versehen sind, keinen Schritt von ihren Posten weichen wollen!

*

Von 14ten Decembris 1784.

N^{ro} 8vo. Den 8ten dieses ist Herr Obrist Lieutenant Kraß mit 400 Székclern, mit welchen auch der nicht unirte Bischof war, zwischen Mihele und Blessény in Zarándér Comitat beyläufig auf 2000 Rebellen angestossen. Sie ermahnten die Rebellen, dass sie sich in die Ruhe begeben sollen; wurden aber von denen selben feindlich empfangen, und nebst deme, dass sie die angetragene Pardon nicht anders anzunehmen sich declariret haben, als wann das Gubernium in ihr bey dem Schultzischen Waffenstillstand punctatim überreichtes Begehren willigen wird, haben sie ihren Bischof für einen Betrüger und einen Bischofen deren Hungarn, nicht aber deren Wallachen, ausgeschrien und gaben auf die Soldaten Feuer. Herr Obrist Lientenant hat sich sodann in die Wehr gesetzt, etlich und 90 deren Rebellen erleget, 150 blessiret, wovon tödlich 85, und 30 gefangen genohmen wurden. Von denen Soldaten aber sind 17 beschädiget worden.

Deren Wallachen vorerwehnte eingegebene Puncten sind zwar schon untern 16ten Novembris einberichtet worden, man erhielt sie aber sodann schriftlich, und sind folgenden Inhalts:

Puncta

welche von denen Tumultuanten der Hunyader Tafl zum Vergleich vorgeleget worden.

1-^o. Soll der Comitatz samt allen seinen adelichen Possessoren einen Eyd unter dem Kreutz ablegen.

NB. Dieses Kreutz wurde eine geraume Zeit von Anfang der Rebellion vor dem Volk getragen, und alles, so sich darzu gesellet, hat darunter schwören müssen.

2-^{do}. Soll kein Adl mehr seyn, sondern derjenige, so einen Kayserlichen Dienst bekommen kann, soll davon leben.

3-^{io}. Sollen die Edl Leuthe aus ihren Besitzungen also gleich den Fuss auf immer hinaus sezen.

4-^{to}. Sollen die Adelichen so, wie das gemeine Volk, die Contribution entrichten.

5-^{to}. Sollen die Adelichen Grundstücke, in Gemässheit eines erfolgenden allerhöchsten Kayserl: Befels, unter dem Bauern-Volk vertheillet werden.

6-^{to}. Wenn die Tabula vorgehende Bedingungen eingehen will, soll selbe beÿ dem Schloss sowohl, als an den Enden des Markts Déva, weisse Fahnen an so hohen Stangen als nur zu finden seyn ausstecken lassen. Und haben endlichen gedachte Aufrührer zur Erhaltung einer Antwort den 14-^{ten} Novembris bestimmet, damit selbe zu dem Popen in Krisztyor Danila gebracht werden sollen, indem ansonsten in widrigen Fall selbe mit ihren Capitain, ihren Eyd gemäss, Déva verheeren werden.

In dem vorlezten Bericht wurde gemeldet, dass die Ortschaften Remete und Ponor sich freÿwillig ergeben hätten; nunmehr aber höret man, dass sie abermahlige Excessen verübet hätten, und durch die Székler Milicz dergestalt zusam gehauet worden wären, dass, wenn sie nicht wären zurückgehalten worden, keinem Hendl das Leben gespendet hätten.

In dem ohnlängst beÿ Zalathna vorgewesten Attaque haben die Rebellen dreÿ Toscanische Huszärn gefangen, deren sie einen lebendig gespiesset, den anderen gerädert und den dritten aufgehänket, ihre Mondour aber nacher Karlsburg zum Comendanten geschicket haben.

Dieser Tügen gieng auch in der Klausenburger Gegend, beÿ dem Orth Oláh Fenes, mit denen daselbst sich zusam gerotteten Wallachen, unter Anführung des Herrn Grafens Johann Csákÿ Ober Gespanns, eine Bataille vor, beÿ welcher des Herrn Grafens Wolfgang Betthlen Csákó Huth durchgeschossen, und auch der Herr Graf etwas an Kopf laediret wurde.

Den 13-^{ten} Decembris ist der neue Commandirende Graf von Fabris ohnverhofft hier eingetroffen. Dieser hat in seiner Reise vielle abgebrannte Orthschaften und Curien in Augenschein genohmen.

Man sagt hier auch, dass der hiesige Gubernator, Herr Baron von Brukenhall, nacher Wien für einen Minister am ploiret, und statt diesen der Herr General von Vallis beÿm hiesigen Gubernio für einem Statthalter angestellet werden solle.

Auch ist die Rede, dass das neu hier einzuführende Urbarium anhero geschicket worgen seÿe.

Ad N^{rum} 8-^{um}. Excelsum Regium Gubernium.

Acerba illa malorum vis, quam rusticae valachicae nationis seditio in Magni Principatus Transylvaniae comitatus, Hunyadiensem quippe cum Zarándiensi unitum, ac et Albensem inferiorem invexit, quamque ultra frequentes Relationes e gratioſo Exc. R. Gubernii ad Nos de 11-^a Novembris 1784. N^{ro} 10,500 expedito Rescripto cognovimus, tanto amplius et nos in perturbationem ac gravem animorum consternationem abripit, quanto certius e nostris periculis didicimus, causatorum et ibi damnorum magnitudinem metiri, atque in extremum discrimen deductae Nobilium saluti condolere.

Revera Exc. R. Gubernium, nullum genus flagitiorum, ac nulla species damnorum est, quam seditiosus et Comitatus hujus populus valachicus non consumasset; id solum discrimen Nos inter et Transylvaniam interesse videtur, quod ad tantam extensionem nefaria haec pestis *subita militarium resistentia praeoccupata et consopita* progredi nequiverit. Sed quod ad ipsum patratae seditionis modum attinet, omnino nihil praetermissum est eorum, quid-quid a barbarie atque inhumanitate nationis hujus expectari potuit. Per districtum namque Tót Váradiensem, ad privata Dominorum Terreſtrium jura spectantem, omnia castella, curiae nobilitares, horrea, molendina, educilla, provisio cuncta naturalium, verbo quidquid non dominale solum, sed et pauperum contribuentium Hungarorum et Germanorum fuit, partim expilatum, partim incineratum est; ipsa templa exspoliata, vasa ac indumenta sacra scelestissime profanata et direpta, denique mortuorum cadavera e cryptis et monumentis ejecta, omnia uno verbo functissime desolata, quidquid ad valachum et ejus ritus hominem non pestinebat.

Serpsisset autem haec malesana contagio, et utinam non cum extremo totius comitatus nostri discrimine, nisi matura et opportuna media per comprehensionem primipilorum manu militarium coadjutam adhibita fuissent; ac ita tandem coepit

fervor et aestus mali aliquantum decrescere, qui adhuc ex toto neutiquam deficit. Facti quidem sunt, per Illustrissimum D. Generalem à Koppenzoller et brigaderium, de obsidendis a parte comitatus nostri passibus ordines, locaque finitima militibus provisa jam sunt, ac et in dies singulos major militiae numerus adventurus speratur. Ipsi quoque nos, nostros quos habemus ad numerum tricenarium persecutores, continuo in finitimorum locorum excubiis tenemus. Cum tamem irruptionae ne fors abinde seditiosae plebis vires ac numerum cognita non habeamus, plenam nobis de non tentanda irruptione securitatem polliceri neutiquam possumus. Illud tamen faciemus, ut quidquid ad reprimendam tumultuantium vim salutare ac proficuum fore perspexerimus, ocŷus suscipiendum, consumandumque procuretur. Demissa interim grati animi cum consternatione suscepimus Exc. R. Gubernii significationem, ac porro quoque petimus, ut si quid de ulteriori mali illius progressu ad Exc. R. Gubernium perlatum fuerit, id nobiscum gratiose communicetur, quo ita mutuis consiliis, mutuisque viribus communem nobis pestem exstirpare valeamus.

Quod circa rerum pretiosarum, per Trasylvaniae incolas in tumultibus his surreptarum, et ne fors in comitatum hunc pro venditione inducendarum sequestrationem, ipsorumque venditorum detentionem a parte Exc. R. Gubernii desideratum fuerat, eatenus congruos per gremium nostri ordines jam effective constituimus, quibus optatam quoque efficaciam non defuturam arbitramur; unice et nos oramus, quo cum gremialibus nostris incolis, paribus spoliis ad magnum Transylvaniae principatum ingressuris, idem modus, ac eadem norma observanda, gratiose disponatur.

Gratiis et Gratosius etc. Ejusdem Exc. R. Gubernii Humillimi Servi

Universitas Comitatus Aradiensis.

Ex Congregatione nostra 27^a Novembris 1784. *Aradini* celebrata.

*

Von 17ten Decembris 1784.

N^{ro} 9.no. Der Herr Graf von Jankovics Excellenz soll zur Stillung deren hiesigen Unruhen mit vollkommener Activitaet dergestalten exmittiret worden seŷn, dass derselbe den Ursprung des Tumults untersuchen, und wann entweder von den Magistratual Persohnen, oder Cameral und Bergwesens Beamten in mindesten aus denen Schranken getretten, oder Ursache zu denen Unruhen gegeben zu haben, gefunden werden sollte, derselbe mit Einverstándniss des Gubernii und des

Thesaurariats, selbe ihres Amtes entsetzen, und andere dafür denominiren könne.

Dieser Tägén ist von S^r. Majestaet die allergnädigste Resolution über die ertheilte Pardon angekommen, mit der Auslegung, dass wider die Urheber und Rädelführer streng verfähret, und das Militaire mit aller Gewalt die Tumultuanten angreifen solle.

Von S^r. Exc. Grafen Paul Betthlen, und Herrn Grafen Gregor Betthlen, vernahme man, dass da den 8ten dieses der Hora von denen Gebürgen, allwo derselbe mit seinem Volke an Lebens Mitteln schon Mangl leydet, wider des Grafens Csáký sein Commando ausbrechen wollte, von demselben aber beÿ dem Orth Oláh Fenes zurück geschlagen wurde; er Hora, besagtem Herrn Grafen Csáký, einen Friedenschluss angetragen habe mit der Erklärung, dass derselbe sich, mit seinen 15,000 Mann, mit dem Herrn Grafen zu was immer für einen gefassten Vorsatz und allen Glücksfall conjugiren wolle.

Dieser Tägén hat sich diesseits des Flusses Maros in der Gegend Szászváros in einen kleinen Wald eine Menge deren Tumultuanten zusam gerottet, zweÿfelsohne um beÿ der Nacht besagte Stadt auszuplündern und mit Feuer anzustecken; welche aber noch beÿ Zeiten von einen Bauern der Stadt angedeutet, und von dem Militaire und Stadt Leuthen verjaget und zerstreuet wurden.

Da die Wallachen auch die Offenbányer Berg- und Müntzwerke angegriffen, und die daselbstige Beamte und übrige Inwohners ermorden wollten, haben sie sich, nach vielen Bitten und vorhin ihnen viellen angethannenen Misshandlungen, mit denenselben in einen Tractat eingelassen, welchen die Beamte und Inwohners auch eigenhändig unterschreiben mussten. Dieser soll hauptsächlich in deme bestehen, dass sie die Rebellen, falls die Ungarn selbe angreifen würden, wider solche ausfallende Rache deren Ungarn beschützen, und statt der bisherigen Herrschaftlichen Tax sie nur mit einer moderaten Bedienstung belegen wollen.

Gedachter Herr Graf Paul Betthlen meldete auch, dass beÿ diesen wallachischen Tumult beÿ 300 Edl Leuthe umgegracht worden wären.

Der Hora hat sich, in denen an seine Anhänger abgeschickten Schreiben und Befehlen, als Ober Gespann des Hunyader Comitäts unterschrieben. Dermahlen aber unterschreibt sich derselbe als Dux Crisialis von daher, weillen er das Zarándér Comitát, durch welchen die Körös fliesset, sich eigen gemacht hat, und actu noch als Grundherr der-

gestalten besitzt, dass er über ein und andere Orthschaften auch Donationen seinen Anhängern schon ertheillet hat.

Der Comandirende Herr Graf von Fabris hat in seiner herab Reise beÿ Revidirung einiger beschädigten Orthschaften selbst sich erkläret dass der angethanene Schaden ohnschätzbahr wäre, und die Sach in Zeiten gedämpft hätte werden müssen. Welcher, ihre Wuth noch einige Tag mit Verhinderung deren Victualien Zufuhren tentiren, und, falls sie sich nicht ergeben wollten, mit aller Macht selbe angreifen, un in 15 Tagen dis erwünschte allgemeine Ruhe herstellen wolle; dieser — heist es — soll morgigen Tags selbst gegen die Zalathnaer Gebürge, allwo der grösste Schwarm sich aufhaltet, abgehen.

Vermög allerhöchster Verordnung wird dermahlen auch mit der Excorporation deren Grantz Orthschaften innen gehalten.

Alle Ordinantien, Vorposten, die die ganze Tumults Zeit beÿ denen regulierten Truppen verlohren gegangen sind, seÿn mörderlich erschossener todt gefunden worden.

Beÿ den leztens einberichteten Attaque, unweith Klausenburg an dem Orth Oláh Fenes, ist auch der Orth selbst mit Feuer angestecket, doch aber durch den Oroszischen Lieutenant Torma, mit 29 Gemeinen, ausgelöschet worden; den folgenden Tag darauf aber sind 500 Székler in Klausenburg zur Beförderung der Sicherheit eingerücket.

*

Von 21ten Decembris 1784.

N^{ro} 10mo. In dem Zarándér Comitát werden die Unruhen schon ziemlicher massen gestillet. Nur in denen Gebürgen befinden sich noch einige Rotten, aber auch diese ergeben sich nach und nach dem dort mit einem Commando stehenden Herrn Major von Stoanits.

In den nächst verflossenen Tagen solle auch eine Rott oft bemelter Rebellen in der Karlsburger Gespannschaft die General Pardon angenommen und 25 Gewehr, mit etlich und fünfzig Lantzen und Spiessen, dem Militaire überreicht haben, allein — wie man höret — nehmen sie die Pardon nur scheinbahrlich an.

Beÿ solchen Umständen, und da auch der in dieser Sach untersuchende Commissarius, Herr Graf von Jankovics Excellenz, schon in Déva eingetroffen ist, ist auch die von Gubernio aus gleich beÿ Anfang der Rebellion exmittirte Commission den 19ten dieses anhero zurück gekommen. Von dieser hat man auch vernohmen, dass bis auf diejenigen, so

sich mit dem Hora in dem Szalatnaer Gebürg befinden, die Rebellen schon ziemlicher massen gezaummet worden seyn.

Der Hora, deme die General Pardon widerholtermahlen angetragen worden ist, selbe aber absolute nicht acceptiret, befindet sich in bemelten Zalathnaer Gebürge mit 900 und mehreren Bauern. Es solle dahin nicht möglich seyn mit was immer für einer grossen Macht zu penetriren. Dahero, obwohl einige behaupten wollen, dass derselbe und seine Leuthe auf 10 Wochen mit Lebens Mittel versehen seyn, sind die Vorkehrungen dennoch getroffen worden, damit das daselbstige Gebürg mit 750 theills Széklerischen theills wallachischen Kaÿs. Truppen umgefangen, und bis auf einen einzigen Orth allwo ihme aber ebenfalls nichts zugeführet werden kann und wenn die Rebellen allda ausbrechen wollten bis auf einen erlegt werden könnten, eingespehret worden ist.

Den 21-^{ten} das ist heute, sind abermahlen zweÿ Courier von Wien, welche die allerhöchste Resolution gebracht hatten dass S-^e Majestaet wider die Rebellen mit allen Ernst und Macht zu verfahren anbefohlen hätten, allhier angekommen.

Es heisset auch, dass der Herr General Coppenzoller, so mit 4 Division Cavallerie und 8 Division Infanterie in das Land zu kommen beföhliget wurde, die sämtlichen Kaÿs. Truppen commandiren werde, und die Militz solle den ganzen Winter hindurch in denen wallachischen Ortschaften einquartiret werden. Von dem neuen Comandirenden — heisst es — sollen die besten Veranstaltungen zur Unterdrückung deren Rebellen gemacht worden seyn; und so verhofft man dass in kurzer Zeit die längst erwünschte Ruhe hergestellt werden wird.

Sonst soll von 17-^{ten} dieses nichts merkwürdiges vorgefallen worden seyn.

*

Von 24-^{ten} Decembris 1784.

N^{ro} 11-^{mo}. In dem Küküllöer Comitatz sind einige Wallachen in neuer Aufruhr ausgebrochen, welche aber durch die annoch in Waffen stehenden Edlleuthe, da besonders auch einige alte Wallachen denenselben gerathen haben, dass, zu dermahlen in Ansehung deren vieller regulierten Truppen, mit welchen sie allenthalben umgefangen sind, die Zeit schon vorüber seÿe, alsogleich unterdrückt worden sind.

Wie der Commandant deren Edlleuthen in dem Karlsburger Comitatz, Herr Graf Betthlen Lajos meldet, so lasset derselbe die insurgirten Edl Leuthe nach und nach in ihre

Gütter zurück marchiren, doch müssen dieselbe verschiedene Posten der Sicherheit halber besetzen.

Den 22-ten dieses sind abermahlen anhero Berichte eingeloffen, dass auch die in Zalathnaer Gebürgen zusammen gerottete Wallachen sich schon ergebenen, das daselbst und auch anderwärtig stehende Militaire wäre nunmehr meistens beschäftigt die freywillig ablegende Gewöhr zu übernehmen. Inzwischen, da sie sehr wenig Gewöhr bey denen Tumultuanten finden, muthmasset man, selbe haben das meiste vergraben, oder auf eine andere Arth verborgen.

Herr Obrist Lieutenant Schultz hat mit seinen Commando das Zalathnaer Gebürg, auf welchen gegen 600 Häuser, nicht aber in einer Reihe, sondern zerstreuet stehen sollen, durchgestreifet, und da derselbe sich um dem Hora und dessen Aufenthalt erkundiget hat, gaben ihm die Haus Säsigen keine andere Auskunft, als, dass sich er Hora nacher Wien zu S-^r Majestat dem Kayser begeben habe. Andere aber meldeten demselben, er wäre an der Schwartzten Kőrös gegen Belényes und Vasko in das Biharer Comitatz gegangen.

Von einem Bergwerks Überreither, so dieser Tügen von Karlsburg anhero gekommen ist, ist gemeldet worden, dass eine Compagnie von Gyulaischen Infanterie Regiment, und eine Escadron von Toscana Huszárn bey dem Orth Dreýkirchen, so an der Enyeder Post Strassen lieget, in eine Rott Wallachen von etlichen Hundert Mann angestossen wären, von welchen, da sie sich weder mit guten Worthen, noch auch mit Drohungen ergeben wollten, gegen 200 erleget worden seýen, die übrige aber die Flucht ergriffen und sich zerstreuet hätten. — Über diesen Zufahl ist noch kein anderer Bericht eingeloffen, und darummen wird daran auch gezweýflet.

Heute vernahme ich aus einem Schreiben des Hunyader Comitatz Ober Gespans, Herrn Barons von Bornemisza, dass um Déva und in dem ganzen Zarándter Comitatz sich nun alles zimlichermassen ruhig befinde, der Hora aber mit einiger seiner Capitainen sich gegen das Biharer Comitatz gegen dem Orth Belényes, allwo sein Weib sich aufhaltet, begeben habe. Man hat ihm mit einem Commando nachgesetzt, und dem bey Belényes stehenden Berlichingenischen Dragoner Commando wird derselbe schwärlich entweichen können.

*

Von 28-ten Decembris 1784.

N^{ro} 12-^{mo}. Den 21-ten dieses sind, vermög einen Schreiben aus denen Bergstädten, von einem Oroszischen Lieutenant Kraysing abermahlen 34 Rauber aus denen Gebürgen

nach Abrudbánya eingebracht worden, mit welchen zugleich vieles Gewöhr und Lanzen mitgekommen sind.

Wegen den grossen allhier eingefallenen Schnee sollen die Truppen, welche dem Hora nachgesetzt haben, in die Dörfer eingerückt seyn; doch sollen alle Pässe so besetzt seyn worden, dass er Hora auf keiner Seite aus dem Land entweichen kann. Er Hora befindet sich der sicheren Nachricht zufolge mit 40 seiner Capitainen, ohne jedoch einigen übrigen Gefolg, in einem Dorf des Zarándér Comitats, so auf einem der höchsten Gebürgen lieget, und wohin dermahlen auf keine Weise von Seithen der Militz ein Zutritt ist.

Nach eingeloffenen Berichten des Toscana Huszárn Regiments soll abermahlen ein Standärführer von besagten Regiment von denen Wallachen dieser Tügen erschlagen worden seyn.

Gestern ist abermahlen einberichtet worden, dass sich die Bauern zwar allenthalben ruhig verhielten, doch wären sie noch immer dergestalten hartnäckig, dass weder dem Comitatz, noch auch ihren Grundherrn einigen Gehorsam leisten wollen, wozu sie auf keine andere Arth, als durch Einrückung und Einquartirung in die unruhigen und ungehorsamen Ortschaften mehrerer Milicz, welche stündlich, ja augenblicklich mit grössten Verlangen auch von denen in diese Aufruhr nicht ausgebrochenen, so wie von jenen, welche durch die Rebellen — mit Bedrohung der Ermordung und Verbrennung ihrer Habschaften — mit Gewalt zur Aufruhr gebracht worden sind, erwartet wird, zum Gehorsam gebracht werden können.

Zu Verpflegung der neu anrückenden Milicz sind schon alle erforderliche Vorkehrungen von Seithen des Provincial Standes getroffen worden, und damit nicht die mindeste Ursach eines Abgangs sich ereignen dürfte, ist Herr Graf Kemény, Obrister Provincial Commissarius, dieser Tügen selbst in die betreffende Comitater abgegangen.

*

Von 3-ten Jenner 1785.

N^{ro} 13-tio. Endlichen hat, nach vielen Bemühungen und getroffenen all erdenklichsten Veranstaltungen bey dieser rauher Witterung und sehr grossen gefallenem Schnee, Herr Obrist Lieutenant Kraß, mit seinen unerschrockenen Székeln, mit Ende des alten Jahrs das Glück gehabt, den Urheber der allhiesigen Wallachischen Bauren Rebellion Hora durch welche viele ansehnliche Hungarische Adelige Familien auf unerhörte unmensliche Arth erloschen, viele aber anderer

Thürschwelle, gleich denen Allmosen Bittenden durch Verlehnung all ihrer Habschaften und Güttern zu betreten bemüssiget worden sind, mit seinem Cameraden und Hauptanhänger Klotska, in die Karlsburger, und sodann in die Dévaer Festungs-Gefängnisse einzubringen.

Die Arth, mit welcher diese beyde Erfinder dieser ausgeübten Unmenschlichkeiten handfest gemacht worden sind, ist mir heute von einer sicheren Handt folgendermassen beygebracht worden. Er Hora habe sich, mit bemelten seinen Anhänger Klotska, von dem übrigen noch bey sich gehabten Schwarm deren Wallachen heimlicherwise weg, und in das sogenannte Nagy Aranyoser Gebürg, welches in einem Theill in dem untern Albenser Comitát lieget, begeben, welchem in Folge deren bereits eingesendeten unterthänigsten Berichten gedachter Herr Obrist Lieutenant Kraÿ mit seinen unermüdeten Széklern nachgesetzt hat; derselbe zohe einige theills ansonsten ruhige, theills aber andere Wallachen, so bereits zur Treuheit zurück gekehret sind, auf seine Seite, und liess diesen sowohl, welche voraus das Gebürg durchsuchen mussten, als auch seinen Soldaten Steig Eisen — um desto bequemer die Gebürge besteigen zu können — machen. und so durchstreichten sie solang obberührtes Gebürg, bis endlich sieben deren bemelten Wallachen auf eine Spuhr von Menschentritten, und sodann auf eine Horaische Vorpost, anstoseten. Diese haben sie Aufsucher sodann bezwungen, ihnen den Aufenthalt des bemelten Hora wahrhaftig zu bekennen. Die Vorpost wies sie also an ein hohlen Baum, vor welchem Feuer gebrennet hat, an, und es giengen 4 derenselben so nahe an dieses Orth, dass Hora Leuthe an sich zu nähern verspührte. Er begab sich aus dem hohlen Baum, und redete die erwehnte Aufsucher an. Was sie suchten, und sie wollten? Welche sich demselben weithers näherten und erwiderten, es wären so vielle neue Kay's. Truppen in die Orthschaften eingerücket, und die Officiers zwingten selbe zu jagen und Wildpräth nach Hausz zu bringen. Der Hora sass sodann auf die Erde, und beredete auch die Wallachen, dass sie sich dem Feuer nähern und eben zu ihm sezen sollen; welche es auch gethan, und zweÿe derenselben setzten sich auf beede Seite des Hora, die übrigen zweÿ aber nahmen eben so den Klocska in die Mitte. Der Hora erkundigte sich deren Neuigkeiten in denen Orthschaften, und die so oft bemelte 4 Aufsuchers meldeten, dass sie nichts als Elend und eine Menge deren angekommenen Soldaten ihm zu sagen wüssten. Der Hora sagte hierauf, man würde diese Soldaten bald widerummen weg treiben.

Die zurückgebliebenen dreÿ Aufsucher näherten sodann sich ebenfahls, welche der Hora gleichergestalten befragte, wer diese wären, und was sie gleichfahls wollen?

Die vorigen vier Wallachen erwiederten demselben, sie wären ihre Cameraden, und ebenfahls mit Jagen beschäftigt.

Hierauf ergrieffe jedes Paar deren Aufsuchern ihren Mann; zweÿe den Hora, und zweÿe den Klocska. Hielten selbe fest; und die nachgekommene dreÿ bindeten sie mit Stricken.

Während als sie Aufsucher mit Binden und Halten beschäftigt waren, griff der Hora mit einer Hand an seinen Busen, zog eine Hand volle Schriften heraus, und warf selbe in das Feuer, welche auch gleich zur Asche verbrennet sind.

Der Herr Obrist Lieutenant Kraÿ ist gleich darauf mit seiner Mannschaft darzu gekommen, und convoirte die beyden Gefangene erstens nach Karlsburg, und sodann in die Dévaer Vestung.

Oft bemelter Herr Obrist Lieutenant gabe sich während der Convoÿe Mühe, von denen Gefangenen vernehmen zu können, aus was Ursach selbe so entsezliche Streiche begangen, und was sie ferners zu thun im Sinn gehabt hätten. Aus welchen aber nichts anderes zu erforschen ware, als dass sie unschuldig, er Hora aber gesinnet gewesen wäre, sobald er sein Geld überkommen hätte, sich nacher Wien zu begeben.

Der Hora verlangt nunmehr in seiner Gefängnisz nichts, als ein Messer; der Klotska aber, womit ihm der Process ehestens gemacht werden möchte. Dem Vernehmen nach soll über diese zweÿ Hauptübelthätter S^e. Excellenz der Königl. Commissaire Herr Graf von Jankovics das Examen vornehmen, und vielleicht auch verurtheilen.

Übrigens sollen die Unruhen auch bishero nur auf den Schein gestillet seÿn; denn in viellen Örthern halten die wallachischen Bauren heimlicher Weise neue und neue Zusammenkünften, und dem Militaire wollen sie absolute keine Verpflegung administriren; dem Comitatz und Grundherrschaften aber leisten sie kein Gehorsam; contribuiren von Monath Novembris nichts in die Contributions Cassa, und an die Entrichtung deren Herrschaftlichen Schuldigkeiten gedenken sie gar nicht.

*

Untern 6ten *Februarii* 1785 schreibt Herr Actuarius Siess, dass von denen Horaischen und Klocskayschen bey derenselben Verhör vorgekommenen Fassionen oder Eingeständnissen nichts in Erfahrung zu bringen; anbeÿ aber mehrmahlen ein Horaischer Capitain, Krisan genannt, so die meiste

Grausamkeiten und Unmenschlichkeiten ausgeübet haben solle, gefänglich eingebracht worden seye; und weillen viele deren Tumultuirenden Wallachen des Hora seine Gefangenschaft nicht glauben wollten, dieser mit hinlänglicher Bedeckung von Karlsburg nacher Déva, und von danen durch die an dem Flusz Maros liegende Orthschaften, allwo die meisten unruhigen Wallachen sich befinden, um gedachten Hora zu sehen und von dessen Gefangenschaft überzeugt zu werden, geführt werden wird.

* * *

Nun folget das in öffentlichen Blättern heraus gegebene Todes Urtheill der dreÿ Haupt Rädl Führern Hora, Klocska und Krisán:

Todes Urtheill und wohl verdiente Strafe, so an den zween Haupt Rebellen, Hora und Kloczka, den 28ten Hornung 1785. zu Karlsburg im Großfürstenthume Siebenbürgen vollführet worden.

Wienn, zu finden im grossen Jakoberhof N^{ro} 837.

Ewig verabscheuende Handlung, wenn ein Unterthan dem Gesetze und richterliche Aufsicht (die) zum Grunde seines eigenen Wohls gegeben sind, die pünktliche Ausübung verachtet, denenselben mit einem — obwohl allzeit Verderben bringenden — Unsinne widerstrebet, und so von dem Taumel der Unabhängigkeit blind dahin gerissen, sich in die sträflichsten Ausschweifungen stürzt, durch welche er nicht allein seinen und seiner Anhänger Leben ein schauderndes Ende zuziehet, sondern auch seine Nebenmenschen mit gewiss nie ersetzlichen Schaden kränket.

Die Geschichte der zween Hauptanführer der Siebenbürgischen Rebellen lassen jedem Unterthan ein warnendes Beÿspiel übrig, wie man sich dem Oberherrlichen Arm der Gerechtigkeit strafbahr unterziehe, wenn durch unüberlegte Verachtung der Gesetze Unruhe in dem Vatterlande angezettelt werden will.

Hora und Kloczka suchten, — wie schon aus öffentlichen Blättern zu jedes Patrioten Missvergnügen zu entnehmen ware, — sich denen weisesten Anordnungen zum Wohl des Unterthannes entworfen, als zween Haupt-Anführer in dem Grossfürstenthume Siebenbürgen Unruhen zu empören, das dumme ihnen anhangende Volk aufzuwiegeln, und in die schändlichsten Laster auszubrechen, den Nebenmenschen durch Rauben und Morden aufzuheben, und sich selbst durch derley unbesonnene Handlungen dem grausamsten Tode — wie billig — auf die schändlichste Art preiszugeben.

Endlich wurden sie, durch die wachende Sorgfalt der hierzu Beordneten, gefänglich eingezogen und in Karlsburg durch strenges Untersuchen, und eingebrachtes Selbstgeständniss, zur wohlverdienten Strafe verdammet.

Ihre Strafe bestätigt ein glaubwürdiges Schreiben aus Karlsburg von 28-ten Hornung 1785.

Die Schwerdtzückende Gerechtigkeit entschlosse ohne weitherem Zeitraum diesen zween Anführern zum erspiegelden Beyspiele für andere ihresgleichen das Ende des so lästerlich durchgebrachten Lebens anzukündigen, und sie den 26-ten Hornung zum Tode zu verurtheillen, der jedem Mutterkinde Schrecken und Schaudern verursachen muss.

Am 28-ten besagten Monaths sollen diese zween Haupt-Rebellen auf dem bestimmten Richtplatz geführt, auf eine sehr langsame Arth von unten hinauf gerädert, sodann beyde geviertheillet, das Eingeweide aus dem Körper gerissen unter dem Galgen begraben, die Köpfe auf Spiesse gesteckt, die Theile in jene Orthschaften wo sie die schändlichsten Merkmale ihrer Aufruhr ausübten, zum staunenden Schauspiele herumgetragen, und endlich Theil-weise auf alle Seiten des Galgens aufgenagelt werden.

Ein gleiches ist dem dritten Hauptrebellan Krziczan, der am Laster und schändlichen Ausübungen beide erstere weit übertrafe, auf die nemliche weise, obwohl er sich im Gefängnisz den 15-ten Hornung mit einer um den Leib verborgen gehaltenen Schnur erhangen hat, widerfahren.

O! Verdamulich der Gedanke, wenn durch üble Erziehung, ausschweifendes Leben, und Verachtung der Gesezze, auf Empörung, im Vatterlande je fürgedacht werden will!

DR. MERÉNYI LAJOS.

CSICSERY CSALÁD LEVÉLTÁRA.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

Anjoukori regesták.

1359. május 31. után. *Sabbato proximo post festum ascensionis domini.* Az egri káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára *Kapus* ungmegyei városban, a megye közgyűlésén vizsgálatot tartott, melyből Drugeth Miklós néhai országbíró fia, János, és Drugeth János néhai nádor, fia János, bűnössége abban, hogy Chechyr-i Domonkos fiát, Jánost, megsebesítették és ennek fivérét, Istvánt, megölték, a megye nemeseinek tanúsága alapján kitűnik.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295.¹⁾

¹⁾ E kivonat Ungmegye történetére nézve fontos, mert elő vannak benne sorolva azon nemesek, kik tanuskodásukkal a Drugeth fiak bűnösségét bizonyították. Ezek:

Panky-i Péter fia Mathyus, Bathua-i Miklós fia László, Ztrute-i László fia Tamás, Ruzka-i István (*»dictus Batur«*) Dobou-i Dobou fia Jakab, Tyba-i Lőrincz fiai: György és Vlad, Iske-i Gergely fia Miklós, Mascha-i Dénes fiai: Miklós és Gergely, Euri-i Antalyus fiai: János és Tamás, Raath-i Andurnuk fia András, Laaz-i Miklós fia János, Ztrute-i László fia Mihály, Arad-i Kopolch fia László, Nempti-i Miklós fia Zochyk, Pál fia János, János (*»dictus Tompa«*) fiai: Simon, Beke, Miklós, Homuk-i Kozma és János, Chazlolch-i László fia János, Beel-i Péter fia Mihály, Egyed fia István, Péter fia János, — az alperes János, Miklós fia *»familiarisa«*, — Harazt-i István, Waykolch-i Miklós fiai: Jakab és Mihály, Waykolch-i István fia Lukács, Helmech-i Péter, Laz-i Denk fia, Kozma, Tegenye-i Loránd fia Miklós, Ventyk fia László, Bana-i Bana fia András, Tornolch-i János fia István, Helmech-i Bathyz fia László, Kystarnolch-i Bod fia Donch, Kystarnolch-i Péter fia Domonkos Nempti-i Dénes fia László, Palyan-i Ramacha, Puxa-i Miklós és György, Baranya-i Pál fia István, Godolyas-i István fia Miklós, Keresztolch-i János fia Miklós, Zelemench-i András fia Mihály, Raath-i Andurnuk fia Jakab, Lucahaza-i Vaythych fia Péter, Nunay-i Miklós fia László, Narad-i Péter fia Tamás, Narad-i János fia Mátyás, Nempti-i Dénes fia István, Pynkolch-i Demeter fia Bythou, Bartha-i Pál fia Lukács, Pulsa-i Domonkos fia Pál, Palagh-i János fia Pál, Thyba-i András fia Mihály, Porchol-i Miklós fia Vgrun,

1359. május 31. után. Zemplénmegye — átírva I. Lajos ide vágó parancsát — jelenti, hogy vizsgálatot tartott, melyben Drugeth János néhai nádor fia János, és Drugeth Miklós néhai országbíró fia János ártatlansága kitünt Chechyr-i Domonkos fia István megöletésében és ugyan-e Domonkos fia János megsebesítésében, és hogy Ungmegye »falsa suggestione« állította ki az ellenkezőről bizonyítványát.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295

1359. május 31. után. Zemplénmegye I. Lajos király parancsára jelenti, hogy Chechyr-i Domonkos fiát, Istvánt, Beke fia László ölte meg.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295.

1359. július 1. után. *Feria secunda proxima post festum exaltationis sanctae crucis* után. A jászói convent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára a király elé idézte Chechyr-i Domonkos fia János ellen a néhai János nádor fiát, Jánost, ennek »famulusát«, Banouch-i István fiát, Jakabot, és utóbbinak »famulusát«, Pouch fiát, Pált.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31290. és 31295.

1359. szept. 14. *Feria secunda post festum nativitatis virginis gloriosae . . . datum sexto die.* Kont Miklós nádor Szabolcs- és Beregmegyék közgyűlésén Domonkos fia András és Miklós fia Pál Checher-i nemesek kérésére vizsgálatot rendel Komorou-i János fia Jakab jobbágyságai ellen, kik a panasztevők *Bodou* birtokát használják.

Eredeti. D. L. 31288.

1359. szeptember 21. előtt. *Feria secunda proxima post festum exaltationis sanctae crucis*... előtt. I. Lajos király Chechyr-i Domonkos fia János a maga megsebesítése és fivére István megöletése miatt emelt panaszára meghagyja a jászói conventnek, hogy idézze meg Jánost, néhai János nádor fiát és »famulusát«, Banouch-i István fiát, Jakabot, valamint utóbbinak »famulusát«, Pouch fiát, Pált.

Kivonat. Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295. és 31294.

1359. október 6. előtt. *Ad octavas festi beati Michaelis archangeli*, I. Lajos király meghagyja a jászói konventnek, hogy Chechyr-i Domonkos fia János pana-

Baranya-i János fia Péter, Kystarnolch-i Imre fia Bereczk, Kalich-i Bodo fia János, Waykolch-i Benze fia Péter, Korchua-i Miklós fia Dezső, Homuki László fia Jakab.

szára idézze meg Banouch-i István fiát, Miklóst, és Pouch fiát, Pált, előbbi Miklós »familiárisát«, kik panaszosnak fivérét, Istvánt, megölték, őt magát pedig megsebezték.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31290. és 31295.

Visegrád, 1359. november 18. *Secundo die festi beati Martini confessoris... septimo die termini praenotati.* Miklós országbíró Jób fia Gergely ellenében, ki Checher-i Domonkos fia János személyében is, a leleszi convent megbízó levelével hat napig várta bizonyos ügyben törvény elé Zelyz-i Beke fiait, Lászlót és Bertalant, valamint zemplénmegyei Cheb-i Péter fiát, Jakabot, és Dénes fiát, Imrét, utóbbiak meg nem jelenvén, elmakacsolja.

Eredeti. D. L. 31289.

1359. — ? — A szepesi káptalan bizonyítja, hogy Drugeth János néhai nádor fia János, és Drugeth Miklós néhai országbíró fia János ártatlanok Chechyr-i Domonkos fia István megöletésében és ugyancsak Domonkos fia János megsebesítésében.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295.

1359. — ? — A jászói convent bizonyítja, hogy Drugeth János néhai nádor fia János, és Drugeth Miklós néhai országbíró fia János ártatlanok Chechyr-i Domonkos fia István megöletésében és ugyancsak Domonkos fia János megsebesítésében.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31295.

1360. január 8 előtt. *Ad octavas diei strennarum.* Ugrin fia Miklós országbíró, a Chechyr-i Domonkos fia János, másrészt néhai János nádor fia János, ennek famulusa, Banouch-i István fia Jakab, valamint utóbbinak famulusa, Pouch fia Pál közötti pert elhalasztja.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31290., 31294., 31295.

Visegrád, 1360. márczius 24. *A quindenis diei cinerum... vigesimo primo die.* Lajos király Checher-i Domonkos fia János javára, — ki Zelez-i Beke fiait, Lászlót és Bertalant, Dénes fiát, Imrét, Cheb-i Péter fiát, Jakabot, bizonyos ügyben husz napon át várta törvény elé hiába, — utóbbiakat elmakacsolja.

Eredeti. D. L. 31291. Hátán gyűrűs pecsét nyomai.

1360. április 30 előtt. *Ad octavas festi beati Georgii martyris* előtt. I. Lajos király a Chechyr-i Domonkos fia János, másrészt néhai János nádor fia János,

ennek »famulusa«, Banouch-i István fia Jakab, és utóbbi »famulusa«, Pouch fia Pál közötti pert elhalasztja.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31290., 31294., 31295.

1360. május 19 előtt. Lajos király Checher-i Domonkos fia János pörét Banowch-i János fia Jakab ellen, a maga megsebesítése, és fivére István megöletése felett elhalasztja.

1360-iki kivonat. D. L. 31292.

Visegrád, 1360. május 19. *Ab octavis beati Georgii martiris viginti diebus... vigesimo primo die.* Bubek István országbíró Chechyr-i Domonkos fia János, Banowch-i István fia Jakab elleni perében, előbbinek megsebesítése, és előbbi fivérének, Istvánnak, megöletése felett, utóbbit, mert sem maga, sem helyette szolgálja, Pouch fia Pál a törvény előtt meg nem jelent, egy márka birságra ítéli.

Eredeti. D. L. 31292.

Visegrád, 1360. május 23. *In vigilia festi penthecostes.* Bubek István országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy Chechyr-i Domonkos fia János kérésére Banouch-i István fiát, Jakabot, idézze meg újból, hosszú pereskedés és perhalasztás után fenti János megsebesítése, és fivére István megöletése felett folyt perben.

Eredeti. Hátán pecsét nyoma. D. L. 31293.

1360. június 23. *In vigilia festi beati Johannis baptistae.* A leleszi konvent jelenti I. Lajos királynak, hogy az országbíró parancsára Dénes fiát, Imrét, és Jakab fiát, Pétert, Lelesz, Therebes, Zeech városok nyilvános piacain megidézte Checher-i Domonkos fia János ellen.

Eredeti. Hátán pecsét nyoma.: D. L. 31296.

1360. július 1. előtt. *Octavis festi nativitatis beati Johannis baptistae* előtt. A leleszi convent Bubek István országbíró parancsára megidézi Banouch-i István fiát, Jakabot, Chechyr-i Domonkos fia János ellenében.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-iki oklevelében. D. L. 31294., 31295.

1360. aug. 24. *In festo beati Bartolomei apostoli.* A leleszi convent előtt Chechyr-i Domonkos fia János, fenti Domonkos fiának, Istvánnak özvegye és gyermekei: Péter, Miklós egyrészt — Lazun-i Jakab és István, Pouch fia Pál másrészt — megjelennek, és fenti János megsebesítése, valamint fenti István megöletése felett úgy egyeznek, hogy utóbbiak 680 forintot tartoznak fizetni, mely összegig *Berzel* szabolcsmegyei birtokot kötik le, oly kikötéssel, hogy

ha e birtok elzálogosításának valaki ellentmondana, zemplénmegyei *Wyeur* és *Lask* birtokok fele kerülne helyébe.

Kivonat Bubek István országbíró 1360-ik oklevelében. D. L. 31295.

1360. augusztus 24. In festo beati Bartholomaei apostoli. A leleszi convent előtt Checher-i Domonkos fia János, fenti Domonkos fiának Istvánnak, özvegye és fiai: Péter, Miklós, másrészt Lazon-i István fia Jakab, és ennek »famulusa«, Pouch fia Pál megjelennek, és előbbiek kijelentik, hogy a békesség kedvéért úgy egyeztek meg utóbbiakkal, Bubek István országbíró levele alapján, előbbi János megsebesítése és előbbi István meggyilkoltatása felett, hogy utóbbiak őket 680 forinttal kielégítik, még pedig úgy, hogy 180 forintot rögtön lefizetnek, a többit pedig úgy, hogy ez összegben nekik zálogba adják *Berzel* szabolcsmegyei birtokukat.

Eredeti, hátán pecsét nyoma. D. L. 31297.

1360. okt. 31. In vigilia festi omnium sanctorum. A leleszi convent jelenti I. Lajos királynak, hogy az országbíró parancsára Jánost és Jakabot, Domonkos fia János ellen megidézte.

Eredeti, hátán pecsét nyoma. D. L. 31298.

Visegrád, 1360. nov. 18. Octavis festi beati Martini confessoris. Bubek István országbíró hosszasan előadván Chechyr-i Domonkos fia János pörét, Drugeth János néhai nádor fia János, és Drugeth Miklós néhai országbíró fia János, illetve Lazon-i István fia Jakab, és Pouch fia Pál elleni pörét, melynek folyamata alatt Lazon-i István fia Jakab meghalt, — meghagyja a leleszi conventnek, hogy felperest vezesse néhai Lazon-i István fiainak *Berzel* szabolcsmegyei birtokába, mely egyezés útján zálogként jutott neki.

Eredeti. D. L. 31295.

1361. január 20. előtt. Bubek István országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy küldje emberét Jakab fivére Jánoshoz, a ki megkérdezze tőle, beleegyezik-e fivérének abba a kiegyezésébe, melylyel *Berzel* közös birtokukat Domonkos fia Jánosnak elzálogosítja; ha igen, iktassa utóbbit a birtokba, ha pedig ellentmond, idézze meg, hogy ez ellentmondásának okát adja.

1361-iki kivonat. D. L. 31299.

1361. jan. 20. In quindenis festi epiphaniarum. A leleszi convent jelenti I. Lajos királynak, hogy az országbíró parancsára megkérdeztette Jakab fivérét, Jánost, vajjon beleegyezik-e abba, hogy nevezett fivére *Berzel* közös

birtokukat Domonkos fia Jánosnak zálogba adja; ez beleegyezvén, a birtokba iktatást is elvégezte.

Eredeti, hátán pecsét: D. L. 31299.

1361. márczius 31. előtt. Bubek István országbíró meghagyja a leleszi konventnek, hogy Lazon-i István fiát, Jánost, idézze a király elé, Chechyr-i Domonkos fia János ellenében, kétszáz forint meg nem fizetése okából.

A leleszi convent 1361-iki jelentéséből kiv. D. L. 31300.

1361. Márczius 31. Quarta feria proxima post festum (pascae domi)ni praenotatum. A leleszi convent jelenti Lajos királynak, hogy Bubek István országbíró parancsára Lazon-i István fiát, Jánost, annak Wyeur birtokán megidézte a király elé, Chechyr-i Domonkos fia János ellen, kétszáz forint meg nem fizetése tárgyában.

Eredeti, hátán pecsét nyoma. D. L. 31300.

1361. Majus 15. Datum in vigilia penthecostes. A leleszi convent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára a király megbizottjával kiküldték a maguk emberét, a kik Lelesz, Therebes, Zerdahel városok nyilvános piaczaín Checher-i Domonkos fia János ellen Lazon-i István fiát, Jánost, a király elé idézték.

Eredeti, hátán pecsét nyomával. D. L. 31301.

1362. február 14. In die festi sancti Valentini martiris. Az egri káptalan előtt István, Miklós fia, Belus, Olazy-i nemes unokája, leánynegyedül és rokoni szeretetből nővérének, Katlin asszonynak, és általa utóbbi férjének, Zalanta-i György fiának, Lőrincznek, valamint ezek fiának, Lászlónak, leányainak, Erzsébetnek és Ilonának adja jószággaiból *Balsa*, szabolcsmegyei birtokrészének felét, és *Olazy* birtoki egy tanyáját, egy ekényi szántófölddel.

Eredeti, függő pecséttel. D. L. 31304. — Kivonat I. Lajos király megerősítéséből. (Visegrád, 1365. márczius 1.: D. L. 31310. Ennek átirata az egri káptalan által (1379.). D. L. 31311.)

Visegrád, 1362. július 12. Feria tertia proxima ante festum beatae Margaretae virginis et martiris. I. Lajos király meghagyja a leleszi conventnek, hogy tartson vizsgálatot György, László fia, Olaz-i Feuldruch unokája a király és felesége előtt előadott panaszára Jakch mester fivére Miklós és Vza fia László ellen, kik feleségeik, fenti Feuldruch unokái, Beke lányai nevében lefoglalták előbbi György *Olaz*, *Zabouch*, *Balsa* birtokait.

A leleszi convent átiratából. D. L. 31305.

1362. augusztus 1. In octavis festi beati Jacobi apostoli. A leleszi convent jelenti I. Lajos királynak, hogy parancsára megidézte Miklóst, Jakch mester fivérét, és Lászlót, Vza fiát, kik feleségeik, Beke lányai, Feuldruch unokái nevében elfoglalták Olaz-i Feuldruch unokája, László fia György *Olaz*, *Zabouch*, *Balsa* birtokait.

Eredeti: D. L. 31305.

1363. május 5. In festo inventionis sanctae crucis. A leleszi convent előtt Checher-i Domonkos fia János tiltakozik Lazon-i István fia János ellen, ki magához vevén a király emberét és az egri káptalan kiküldöttjét, az ő és fivérei Checher nevű birtokában ment, és *Berzel* szabolcsmegyei zálogos birtokukat visszakövetelte és elfoglalta, a nélkül azonban, hogy azt előbb kiváltotta volna.

Eredeti. Hátán pecsét nyoma. D. L. 31306.

1364. január 8. In octavis festi circumcisionis domini. Az egri káptalan előtt egyrészt Lazon-i István fia János, másrészt János, Domonkos fia, Checher-i Jób unokája, a maga, és Péter, István fia, fenti Domonkos unokája nevében megjelennék, és előbbi kijelenti, hogy ámbár ő a homo regius és egri káptalan tanuja előtt egy királyi levelet az egri káptalannak átadni volt köteles, — melyben fenti Domonkos fia János, és István fia Péter, felszólítattnak, hogy a fenti István megöletése és fenti János megsebesítése esetéből fenti Péternek és Istvánnak zálogul esett szabolcsmegyei *Berzel* birtok visszaadására szólíttatnak fel, — azt — mivel háza és benne azon írásai, melyek alapján nevezett birtokot vissza szerezhetné, elégvén — nem tehette meg.

Eredeti. Hátán pecsét nyoma. D. J. 31307.

Sáros, 1364. január 15. FERIA secunda proxima ante festum beatorum Fabiani et Sebastiani martirum. Sárosmegye bizonyítja, hogy András, Domonkos fia, Radach-i Jób unokája, ki a megye jegyzőkönyve szerint (*»in nostro registro«*) több rendbeli ítélet alapján Ábrahám fia Péternek több rendbeli birsággal tartozott, azt megfizette.

Eredeti. Hátán pecsét nyomával. D. L. 31308.

1364. ápril 23. In octavis festi beati Georgii martiris... quinto die termini praenotati. A leleszi convent bizonyítja, hogy Checher-i Miklós fia Pál Soos Péter (*»dictus Soos«*) fiainak, Györgynek, Jánosnak, Lászlónak megfizette azt a hat márkát, melylyel András Souar-i »hospes«

fiának, Miklósnak megöletéseért a »comes capellae regiae« ítélete szerint tartozott.

Eredeti. Hátán pecsét. D. L. 31309.

Visegrád, 1365. márczius 1. *Sabato proximo ante dominicam invocavit.* I. Lajos király Zalanta-i György fia Lőrincz kérésére megerősíti István, Miklós fia, Belus, Olazy-i nemes unokája az egri káptalan előtt tett adományát, melylyel nővérének, Katalin asszonynak, előbbi Lőrincz feleségének, és általa előbbinek és gyermekeinek, leánynegyed fejében bizonyos birtokrészeket ad.

Eredeti. D. L. 31310. — 1379-iki átiratból. D. L. 31311.

1367. márczius 19. *Sexta feria proxima post festum beati Gregorii papae.* A leleszi convent bizonyítja, hogy Zerdahel-i Francyk fia Péter azokat az ingóságokat, melyeket Péter leleszi prépost halálával ennek szolgálai elvittek, és melyeket előbbinek fiai vettek el tőlük, vissza adta, a törvény szabta birsággal együtt.

Eredeti. D. L. 31312.

1367. május 8. *In festo sancti Stanizlai martiris.* János leleszi prépost bizonyos Checher birtoki erdőt, melyet elődje, Péter prépost, oklevelek alapján a prépostság birtokai közé vett, — a békesség kedvéért Pál és András Checher-i nemeseknek ad vissza, a határok megjelölésével.

Eredeti. D. L. 31313. Hátán pecsét nyoma. 1467-iki átirat. D. L. 31315. és 31314.

Visegrád, 1367. május 21. *Ab octavis festi beati Georgii martiris... tricesimo die.* Bubek István országbíró bizonyítja, hogy Kystarnolchy-i Péter fia János harmincz napon át hiába várta törvény elé Bathua-i László fiát, Pétert, Miklóst (»dictum Kaponyas«) Pynkolch-i Bythout és István fiát, Pétert, ungmegyei nemeseket.

Eredeti. D. L. 31316. Hátára nyomott pecsét nyoma.

Visegrád, 1368. jul. 8. *In octavis festi beati Johannis baptistae... octavo die termini praenotati.* László nádor egy Zakahi vár határait igazító pert, a király közt, — ki helyett György deák jelenik meg — és Domonkos fiai: András, János, Pál (»dictus Ormos«), Radach-i Pál fiai: István, Péter közt, elhalaszt.

Eredeti. D. J. 31317. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1370. — ? László nádor előtt Zemplén és Ung vármegyék Patakon tartott közgyűlésén János leleszi prépost panaszt emel, hogy ez előtt 8 évvel Palagh-i János, Galych-i

János és bizonyos Lukács, Morolya-i nemesek, segítségül magukhoz vevén Jánost és Andrást, Domonkos fiait, és Pált, Miklós fiát, Checher-i nemeseket, a leleszi prépost jobbágját, Kapus-i Beke fiát, Mátét, Salamon, István fia házában halálosan megsebesítették, és ugyan az nap Berecheke-i Miklós fiát, Jánost, Márton fiát, Jánost, bizonyos Istvánt és Pétert, Jánost (»dictus Ormus«-t), Fehér (albus«) Pétert, Tamást (»dictus Farkas«-t), Zeuke fiát, Jánost, a leleszi prépost *Kapus* birtokába, sok másokkal hívva, ott Márton fiát, Szaniszlót, Jánost, a kovácsot (fabrum), Vörös Györgyöt (rufum) sok asszony néppel együtt elverték, másokat pedig lovaikkal tiprattak és nyilazással, kard és csákányütésekkel ugyan-e birtokon szent Márton tiszteletére épült templomba kergettek, mely alkalommal Domonkos fia, a mondott János, és ennek jobbágya Barla megsebesült, mi miatt a mondott János és fivére András, valamint Pál, (»dictus Ormos«) többedmagával rokonai közül (*»pluribus proximis et cognatis generationis suae«*) a templomot ostrom alá fogta, másnap pedig a mise előtt (*»cum votis hostium«*) a templomba rontottak és az oda menekült népet kivertek, és ott az oda menekültek holmijával teli ládákat (*»scrinea«*) feltörvén, onnan mindent (*»palia, tunicas, vela, pepula, lintheamina, camisia, mensalia, manutergia, et clenodia muliebria dominarum et filiarum...«*) elraboltak, valamint Vörös (*»rufus«*) János, a prépost tisztartójának (*»officialis«*) ládjából az ott levő pénzt is, és a templomot fel akarván gyujtani, abból Szaniszlót és Jánost, a prépost szolgáját és tisztartóját kikergették, megfogták, és őrizetül Lőrincz fia György mesternek, Ungmegye szolgabírájának átadták, ki őket, minhogy a káptalan kiváltságlevelét bemutatták, felettük nem ítélezhetvén, átadta a prépostnak, a kitől azonban Pál (*»dictus Ormos«*) és Domonkos fia András, rokonaik és Checher-i jobbágyaik segítségével kiragadták és visszaadták a szolgabírónak, feje és birtoka vesztésével fenyegetőzvén, hogy őket őrizze meg. Midőn pedig a prépost Ungmegye alispánját és szolgabíráját mindezek valóságáról meg akarta eskedtetni, azok azt is bizonyították, hogy Domonkos fia János jelen lévén az akkor Kapuson tartott megyei gyűlésen, az ő és a prépost egy jobbágya közt verekedés támadt, melynél utóbbi megsebesült, és midőn innen Domonkos fia János hazatérőben volt, a prépost jobbágjai őt súlyosan megsebesítették.

Eredeti. D. L. 31321. Az oklevél azon része, mely a közgyűlés idejét, tehát az oklevél keltét is mutatná, kiszakadt.

1370. márcz. 16. Sabbato proximo ante quartam feriam medii quadragesimae. Ungmegye bizo-

nyítja, hogy Checher-i Miklós fia Pál János leleszi prépostot bizonyos ügyben megidézte ugyan, de a kikötött törvéynapra meg nem jelent.

Eredeti. D. L. 31319. Három az oklevél hátára nyomott, eléggé conservált gyűrűs pecséttel, melyek középsője Nagymihályi György fia János alispáné.

Visegrád, 1370. május 7. Octavis festi beati Georgii martyris . . . octavo die termini praenotati. Széchy Miklós országbíró azt a pert, mely Balchua-i László fiai Lanqueus (*így!*) és Egyed, másrészt Peren-i Péter közt folyt, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31320.

1370. aug. 29. In octavis festi assumptionis beatae virginis . . . octavo die. László nádor előtt Abauj- és Sárosmegyék Kassán tartott közgyűlésén Mihály (»dictus Mergus«) Trochan-i György fiait, Bálintot, Jánost, Gergelyt és minden egyéb szomszédját eltiltja *Kystrochan* birtoka használatától.

Eredeti. D. L. 31322.

1370. aug. 30. előtt. Tertio die festi sancti Johannis baptistae előtt. Szécsi Miklós országbíró a leleszi conventnek meghagyja, hogy Jakabot, János fivérét, István fiát bizonyos ügyben annak *Berethe* birtokában idézze meg János, Checher-i Domonkos fia ellen.

Kivonat a leleszi convent egykorú jelentésében. D. L. 31323.

Visegrád, 1370. okt. 13. In octavis festi beati Michaelis archangeli . . . octavo die termini praenotati. Miklós országbíró bizonyos pert János (»dictus Olaz«) fia Jakab és Checher-i Domonkos fia János közt elhalaszt.

Eredeti oklevéltöredék. D. L. 31324.

1370. nov. 12. In octavis festi omnium sanctorum . . . quinto die termini praenotati. A leleszi convent bizonyítja, hogy azt a két márkát, melyet a nádor ítélete szerint Kethehorka-i János fiai, Ferencz és Miklós, Matynch-i Miklós fiának, Synkának fizetni tartoztak, előbbieket a kitűzött határrnapra meg nem fizették.

Eredeti. D. L. 31325.

1371. márcz. 31. Secunda feria proxima post dominicam ramis palmarum. A leleszi convent jelenti a királynak, hogy az országbíró parancsára Checher-i Domonkos fiát, Jánost, és ennek fivérének, néhai Istvánnak gyermekeit *Berzel*, zemplénmegyei. *Wyewr* és *Berethe* birtokokba ellent-

mondás nélkül és *Wyeur* birtok szomszédjainak, névszerint Cheyke-i László fiai, László és Márton, a Banouch-i János özvegye fivéreinek jelenlétében iktatta.

Eredeti. D. L. 31326 és 1389-iki átírat. D. L. 31327.

1372. szept. 28. *Feria tertia proxima ante festum beati Michaelis archangeli.* A jászói convent előtt Sedyn-i Antalleus fia László a maga és Péter fiai, Docho, János, Kystornoch-i László fia János, Kystornoch-i Imre fia Lukács nevében tiltakozik Monak-i Mihály és fivére Sandrinus ellen, kik *Euer* birtokukat bejáratván abba nagy rész Kystornoch-i földet vétettek fel.

Eredeti. D. L. 31329.

Visegrád, 1378. márcz. 19. *In octavis diei cinerum... decimo die termini praenotati.* Garay Miklós nádor meghagyja, hogy abban a perben, mely egyrészt Egyed Zerench-i apát és másrészt Checher-i Domonkos fia, János közt, előbbinek *Wyeur* birtokba iktatása felett támadt s melynek rendjén utóbbi avval mond ellent, hogy ő e birtokot öccse halála és saját tagjainak megcsonkítása, vére hullása (»... *mutilatione membri... et sanguinis effusione...*») fejében kárpótlásul bírja, miről írott bizonyosságai is vannak — utóbbi ez iratokat mutassa be.

Eredeti. D. L. 31330.

1378. ápr. 30. *In octavis festi beati Georgii martiris.* A leleszi convent előtt Kystarnoch-i Péter fia János a maga és fivére Jakab nevében, Donch fia Péter a maga és fivére Miklós, valamint Bereczk fia István, László fia Miklós, Balázs nevében tiltakoznak Monok-i Mihály és fia Sandor (*így!*) ellen, kik *Euer* birtokukat bejáratván, abba Kystarnoch birtok *Ebespataka* nevű részét vétették fel.

Eredeti. D. L. 31331.

Apud sanctum Nicolaum prope Grädna 1378. julius 2. *Feria sexta proxima post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum.* I. Lajos király István Checher-i Miklós fiának a maga nevében és Pál, János, Jób, Simon fivérei személyében tett kérésére, új adománykép úgy nekik, mint Domonkos fiának, Jánosnak, és István fiának, Miklósnak, előbbieik unokatestvéreinek adja *Checher* ungmegyei birtokot, melyet már atyáik birtak, de annak birtokáról szóló adománylevelök nincs.

Eredeti. Gyűrűs pecsét nyoma. D. L. 30084.

Apud sanctum Nicolaum prope Gradna 1378. julius 2. *Feria sexta proxima post festum bea-*

torum Petri et Pauli apostolorum. I. Lajos király meghagyja a szepesi káptalannak, hogy Checher-i Miklós fia István a maga és fivérei, Pál, János, Jób, Simon nevében tett kérésére, vezesse őket az új adománykép nekik adományozott *Checher* birtokba.

A szepesi káptalan egykorú átiratából. D. L. 31332.

1378. aug. 1. In octavis festi beati Jacobi apostoli. A szepesi káptalan átirván I. Lajos király parancsát, jelenti a királynak, hogy Istvánt, Pált, Jánost, Jóbót, Simont, a Checher-i Miklós fiait, Jánost, Checher-i Domonkos fiát, és Miklóst, Checher-i István fiát, a nekik új adománykép jutott *Checher* birtokába iktatta.

Eredeti. D. L. 31332.

1379. nov. 1. In festo omnium sanctorum. Az egri káptalan László, Lőrincz fia, Zalonta-i György unokája kérésére átírja I. Lajos király megerősítő oklevelét, melylyel a király megerősíti István, Miklós fia, Belus unokája az egri káptalan előtt nővérének, Katlin asszonynak, és általa férjének, Zalanta-i György fia Lőrincznek és gyermekeinek leánynegyed fejében kelt adomány levelét.

Eredeti. Függő pecsét. D. L. 31311.

Patak, 1381. aug. 27. FERIA secunda proxima ante festum beati regis Stephani . . . nona die. Garai Miklós nádor Zemplénmegye közgyűlésén bizonyítja, hogy ez alkalommal megjelent előtte Mátyás fia Miklós, a lányai, Katalin és Ilona nevében, másrészt Zalathna-i Lőrincz fia László, és hogy a megindított vizsgálat szerint kitűnt, hogy Lőrincz fia László, György (»dictus Baynok«) és ennek felesége, Ilona, valamint László fia György *Balsa* sé *Olazy* birtokokat, melyek fent nevezett Katalint és Ilonát illetik, elfoglalták.

Eredeti. D. L. 31333.

1382. jan. 4. Quinto die diei strenuarum. A leleszi káptalan előtt Gyulahaza-i Gyula fiai Miklós és Benedek, a maguk és Tamás (»dictus Zarka«) lánya Margit nevében kijelentik, hogy bár ők *Komorou* birtoki jogukat illetőleg Szabolcs és Beregvármegyék közgyűlése előtt tiltakoztak Ormos Miklós fia Pál és Checher-i Domonkos fia János ellen, mégis a békesség kedvéért, és mivel utóbbiak őket husz forinttal kielégítették, panaszukat visszavonják.

Eredeti. D. L. 31335. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1382. november 8. vagy 15. Sabbato . . . beati Martini confessoris. Széchy Miklós ország-

bíró előtt Harkyan-i Kilián fiai — és Péter anyja — ugerid Márton unokája, János lánya, és bizonyos Margit (felesége?) nevében tiltakozik Wereb-i György fia Péter ellen, ki egy őket közösen megillető birtokot Miklós fia Mihálynak, más Mihálynak, és Zuch-i Péter fiának, Benedeknek eladott.

Oklevél-töredék. D. L. 31336. Hátán jól conservált gyűrűs pecséttel, melynek körirata jó részt olvasható.

Kassa, 1383. május 19. *Tercio die festi sanctae trinitatis*. Mária királynő meghagyja a jászói conventnek, hogy Kystrochan-i Mihály (»dictus Mergus«) és felesége Klára panaszára tartson vizsgálatot Alsouth-i György fiai, János és Bálint ellen, kik előbbiek *Kystrochan* birtokát elfoglalták.

Egykorú átirat, a convent jelentéséből. D. L. 31337.

1383. junius 14. *Quarto die post festum beati Barnabae apostoli*. A jászói convent, átírva Mária királyné ide vágó parancsát, jelenti, hogy Kystrochan-i Mihály (»dictus Mergus«) és felesége Klára panaszára vizsgálatot tartott Alsouth-i György fiai, János és Bálint ellen, mely alkalommal kitünt, hogy az utóbbiak előbbieknek *Kystrochan* birtokát csakugyan elfoglalták.

Eredeti. D. L. 31337.

Visegrád, 1388. junius 3. *Feria quarta proxima post festum corporis Christi*. István nádor meghagyja a jászói conventnek, hogy Checher-i István fia, Miklós, panaszára tartson vizsgálatot *Kapus-i* Péter, Mátyus diák (»literatus«), *Kapy-i* János, Miklós (»Cherepes dictus«), Benedek fia, János, Marczell fia, János, János, István, Marczell, János, Domonkos, Balázs (»Isten dictus«), Bereczk, Gergely fia, János (»dictus Geem«), Miklós (»Theuke dictus«), Benedek fia, Domonkos, Kósa (»Bodo dictus«), Bálint (»Gwnyás dictus«), Bálint (»gener dictus«), János (»Fogas dictus«), László (»Chorba dictus«), Antal fia, István, István fia, András, *Kyswarda-i* János fia, Domonkos, *Lytke-i* jobbágysai ellen, kik uruk feleségének parancsára a panaszos *Komorou* birtokából a jobbágysokat át telepítették *Lytkére* és azon kívül panaszos házából 25 forintot, egy csődört, négy kanczát, négy ökröt, négy tehenet, negyven disznót és husz birkát elvittek.

Eredeti. D. L. 30085. Egy keletü, a szövegben teljesen megegyező példány, a leleszi conventhez. D. L. 31338.

1388. aug. 17. *Feria secunda proxima post festum assumptionis virginis gloriosae*. A szepesi káptalan előtt Benedek fia János *Radach-i* Miklós (»dictus Ormos«) fiainak, Pál, János és Istvánnak »famulusa«, urai nevében

tiltakozik *Janula*-i Márton unokája, Miklós fia, János ellen, ki *Janula* birtokot *Somus*-i Péter fiának Jánosnak akarja eladni, mely birtok kiváltásának joga a tiltakozókat illeti.

Eredeti. D. L. 31339.

Buda, 1388. okt. 15. *Feria quinta proxima ante festum beati Galli confessoris*. Zsigmond király, ki Checher Ungmegyei »*villa regalist*« uj adománykép *Radach*-i János fiának, Balázsnak és általa atyjának, valamint Ferencznek, fivérének, unokafivérének, István fiának, Miklósnak és osztályos atyafiainak, Miklós fiainak, Pál, István és Jánosnak adta, de fenti Balázs halálával az iktatás a hazai törvények alapján eddig késett, meghagyja a leleszi conventnek, hogy nevezetteket vezesse a birtokba.

Egykoru átirat. D. L. 31340.

1388. nov. 1. *In festo omnium sanctorum*. A leleszi convent átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy Domonkos fiát, Jánost és ennek fiát Ferenczet, István fiát Miklóst, *Radach*-i Miklós fiait, Pált, Istvánt és Jánost Checher birtokába iktatta.

Eredeti. D. L. 31340.

1389. márcz. 28. *In dominica laetare*. A leleszi convent, Ferencz, János fia, Checher-i Domonkos unokája, kérésére átírja az 1371. márczius 31-iki oklevelét, melyben jelenti, hogy Jánost, Checher-i Domonkos fiát és fivérének Istvánnak gyermekeit *Berzel*, *Wyeur*, *Berethe* birtokokba iktatta. (l. D. L. 31326.)

Eredeti. D. L. 31327.

1393. nov. 18. *Octavo die festi beati Martini confessoris*. A leleszi convent előtt *Homok*-i László fia, Jakab, azt a pört, melyet *Kystarnouch*-i László fia, Péter ellen szabad uton utaztában való ellenséges megtámadtatásáért vitt, több nemes férfi közbenjárására és mivel kárpótlásul bizonyos összeget is kapott, visszavonja.

Eredeti. D. L. 31341. Hátán pecsét nyoma.

Zsigmond korabeli regesták.

Visegrád, 1397. ápr. 15. *In dominica ramispalmarum*. Zsigmond király Sáros megyénél vizsgálatot rendel *Olnad*-i Zudar Péter bán özvegye és fiai Simon, Jakab panaszára, *Perényi* János mester ellen, ki előbbieik *Nadasd*-i jobbágyaitól egy hordó bort és négy lovat elvétellett.

Eredeti. D. L. 31343. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1397. szept. 15. Sabbato proximo post festum exaltationis sanctae crucis. Ungmegye négy szolgabirája (*Helmech*-i Simon, *Chyser*- Péter, *Riche*-i András, *Harasth*-i Miklós) előtt Checher-i János fia, Ferencz, a megye alispánja és rokona Checher-i Lukács, minden perökben Checher-i Demeter fiát, Bálintot és ennek rokonát, Gált, bízzák meg képviselőikkel.

Eredeti. D. L. 31344. Hátán több pecsét nyoma.

1398. jul. 15. In festo divisionis apostolorum. A leleszi convent előtt *Tholchua*-i Egyed özvegye, a maga és fia János, valamint lánya ki *Zegnye*-i Egyed özvegye, tiltakozik *Toronya*-i Lampért fia, Pál és mindenki ellen, fenti fiának *Tholchua*, *Gerchel*, *Chergew*, *Wyfalu*, *Kuthpataka*, *Keleznew* birtokainak bármi réven való elidegenítése iránt.

Eredeti. D. L. 31345. Hátán pecsét nyoma.

1398. jul. 20. Sabbato proximo ante festum beatae Mariae Magdaleneae. A leleszi convent előtt egy részt Checher-i Pál és István (*»dictus Ormos«*) a maguk és János (*»dictus Oroz«*) édes testvérek, valamint János fia, Ferencz, István fia, Miklós, unokatestvéreik nevében, más részt Miklós, fia, János és *Palagh*-i Pál fia, Domonkos megjelennek és kijelentik, hogy mivel fenti Pál, István, János, Ferencz, Miklós Checher-i lakosok és Loránd fia, István, Thekes fiai, János, Dénes, László fia, István, Sadan-i nemesek közt *Sadan* és *Vys* birtokok határai felett, különösen a *Thwreker* folyó felett hosszas per keletkezett, melyben fenti *Palaghy*-i nemesek az ő pártjukon voltak és remélhetőleg lesznek, különösen, hogy az utóbbiak *András király birtokukban levő levelét melyben előbbieik Chomortelke birtokáról esik említés*, átiratban közölték velök és az eredetit is megigérték, ha szükség lesz rá, ezért elhatározzák, hogy velök szövetségre lépnek és minden jövőendő perben az okmányokat közösen szerzik meg, a *Palagh*-iak pedig arra kötelezik magukat, hogy *András király említett levelét*, valamint *Drugeth Willermus néhai nádorét* is, melyek *Chomortelke birtokot* illetik, közölni fogják és fenti birtokot, a *Thwreker* folyó kivételével közösen birják.

Eredeti. D. L. 31346. Hátán pecsét nyoma.

1398. aug. 18. Die dominica proxima post festum assumptionis beatae Mariae virginis. A leleszi convent jelenti Bebek Detre nádornak, hogy parancsára, *Wys* birtok felett keletkezett peres kérdésben, mely Pál, és István (*»dicti Ormos«*), János fia, Ferencz, István fia, Miklós — utóbbiak Checher-iek, — részéről merült fel, fenti

birtok határait be akarván járatni, régi határjeleket ott nem találtak, és azt *Palagh-i Miklós* fia, János, kezén levő *Sadan* birtokot *Frankavilla-i Lőrincznek* adományozó, *András király által kiállított oklevél*¹⁾ alapján, melyben a birtokról szó esik, akarták bejáratni, de a tulajdonos a levél előmutatását megtagadta.

Eredeti. D. L. 31347.

1400 körül. A leleszi convent előtt bizonyos ügyben, melyben Chycher-i Zsigmond és *Belementz* birtok neve szerepel békés kiegyezés történik.

Eredeti D. L. 31349. — Oklevél töredék.

1400. aug. 1. In festo ad vincula beati Petri apostoli. A leleszi convent előtt *Weskuth-i* János kijelenti, hogy Péter fia, Jakab, János fia, István, Bereczk fia Jakab, László fiai, György, Miklós, Péter, Balázs, ér *Kystarnoch-i* Dacho fia, Miklós, öt néhai Anna, *Zechen-i* Pál unokája, Péter lánya hozományát, valamint másik néhai Anna, néhai *Danch* lánya leánynegyedét illetőleg kielégítették.

Eredeti. D. L. 31348. Hátán pecsét nyoma.

1401. jul. 4. FERIA secunda proxima post festum beati regis Ladislai. Ungmegye alispánja, *Lapispatach-i* Márton bizonyítja, hogy vizsgálatot tartatott egyik szolgabírájával, *Asguth-i* Györggyel, melyből kitűnt, hogy Jakab, Demeter, Gergely, Péter, (*»dicti Magos«*) Benedek (*»dictus Magos«*) özvegyének *Dukaffalva* birtokán egy jobbágyot, valamint egy malom jövedelméből nevezett özvegynek járó négy forintot elfoglaltak.

Eredeti. D. L. 31350. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1402. ápr. 6. (octavas diei mediae quadragesimae) vicesimo sexto die termini praenotati. Bubek nádor a Mihály, (*»dictus Kanthor de Janusy«*), más részt György (*»dictus Balogh«*) és *Janusy-i* Dank fiai, Mihály, István, Miklós, közti pert elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31351. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1402. nov. 15. Quadragesimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli. Perényi Péter országbíró előtt *Eurfalu-i* Dacho György előadja, hogy *Trochan-i* László, Benedek, Mihály, Tyuadar (így!) és Gergely az ő *Trochan* nevű birtokából szántóföldeket és erdőket csatoltak a magukéhoz.

1423-iki kivonat. D. L. 31425.

¹⁾ L a D. L. 31175 oklevél kivonatát, 1224-ből.

Székesfehérvár, 1403. nov. 6. *Feria tertia post festum omnium sanctorum*. Zsigmond király tekintetbe véve *Myzla*-i Imre fia, Bertalan (*»dictus Czontos«*) és *Ronywa*-i Balázs fia, Péter hű szolgálatait, — melyeket azok különösen a közel mult időben, a midőn sokan a főrendek közül néhai Durazzói Károly fia, László, pártjára álva forradalmat szítottak, és különösen Dalmáciában és Horvátországban sok várost és birtokot pusztítottak, — mely pártütésben *Ormes* (igy!) fiai, Pál, István, *Oros* (igy!) János, és Fodor Ferencz (*»similiter Ormes«*) is részesek, — utóbbiak *Wyewr* birtokát adja, de Perényi Imre főpohárnok kérésére új adománykép oly feltétellel adja vissza utóbbiaknak, hogy hűségben maradjanak, azon ígérettel, hogy az iktatást rövid időn elrendeli.

Eredeti. D. L. 31352. Az oklevél alján kis pecsét nyoma.

Székesfehérvár, 1403. nov. 7. *Feria quarta proxima post festum omnium sanctorum*. Zsigmond király meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Wyewr* zemplénmegyei birtokba, mely az előtt *Ormos* fiaié volt, de azok hűtlensége folytán a koronára szállt, és ő azt *Mizla*-i Imre fiának, Bertalannak *Ronywa*-i Balázs fiának Péternek adta, utóbbiakat vezesse be.

Egykoru átirat. D. L. 31353.

1403. decz. 17. (*Sabbato proximo post festum beatae Luciae virginis*) *tertio die*. A leleszi convent átirva Zsigmond király parancsát, jelenti Garai Miklós nádornak, hogy a midőn Zsigmond király parancsára *Wyewr* zemplénmegyei birtokba, mely az előtt *Ormos* fiaié volt, *Mizla*-i Imre fiát, Bertalant, *Ronywa*-i Balázs fiát, Pétert, iktatni akarná, ennek *Isip*-i Mátyus fia, Márk, jobbágy, ura, Mátyus, nevében ellentmondott.

Eredeti. D. L. 31353.

Visegrád, 1404. nov. 11. *In festo beati Martini confessoris*. Zsigmond király a jászói conventnél vizsgálatot rendel *Upur*-i Mihály fia Miklós panaszára, kinek jobbágyaitól *Zeech*-i Gál, és ennek fiai, György, Jakab, *Lasthouch*-i Péter fia, Sebestyén, és ezek rokona, Gál, sertéseket hajtottak el, melyek közül a hizottabbakat le is ölték.

Egykoru átirat. D. L. 31354.

Visegrád, 1404. nov. 11. *In festo beati Martini confessoris*. Zsigmond király egy megyénél vizsgálatot rendel *Upur*-i Mihály fia, Miklós, panaszára *Zeech*-i Gál [és

ennek fiai] György [és Jakab] ellen, kik panaszos jobbágynak sertéseit elhajtották.

Egykorú átirat. D. L. 31355. (oklevél töredék, melyből az illető megye neve nem tudható meg, a [—] be foglalt részek az előbbi D. L. 31354. oklevélből egészítették ki).

1404. decz. 8. *Feria secunda proxima post festum beati Nicolai confessoris.* A leleszi convent jelenti, hogy Garai Miklós nádor parancsára *Berkez* szabolcsmegyei birtokba Checher-i János fiát, Ferenczet, minden ellentmondás nélkül, különösen pedig *Zudar* Benedek, és néhai Péter bán fiai, Jakab és Simon, ellentmondása nélkül beiktatta.

Eredeti. D. L. 31356. Az oklevél alján A B C, függő pecsét.

1404. decz. 15. (*In festo conceptionis virginis gloriosae*) octavo die. A jászói convent átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy *Upur*-i Mihály fia, Miklós, panaszára vizsgálatott tartott, melynél kitünt, hogy *Zeech*-i Gál, ennek fiai, György, Jakab, *Lastouch*-i Péter fia, Sebestyén, és ezek rokona, Gál, csakugyan hajtottak el sertéseket panaszos jobbágyaitól.

Eredeti. D. L. 31354.

1405. elején. Egy megye átirva Zsigmond király idevágó parancsát jelenti, hogy vizsgálatott tartott *Upur*-i Mihály fia, Miklós, panaszára *Zeech*-i Gál [és fiai] György és [Jakab] ellen.

Eredeti. D. L. 31355. (A töredékből az oklevél kelte nem állapítható meg, csak az évszám).

Visegrád, 1405. jun. 9. (*Tricesimo nono die octavarum festi beati Georgii martiris*) secundo die termini praenotati. Zsigmond 'király, ki előtt *Patak*-i Jakab fia, Balázs, *Wary*-i Tamás fiával, Péterrel, ki még gyermek, utóbbinak kor-megállapítása céljából megjelent, öt kilencz évesnek itéli.

Eredeti. D. L. 31357. Hátán pecsét nyoma.

Kapos, 1405. jun. 13. *Sabbato proximo post festum beati Barnabae apostoli.* Ungmegye előtt György, Beke, Jakab alispán, és *Jske*-i László megjelennek és vallják, hogy Chycher-i Zsigmond megbízásából egy birtokban megjelentek, és annak *Njla* — nevű részén *Kendernig* nevű földet Ormos Péter, *Buoz* Tamás, valamint bizonyos Péter és Tamástól elfoglalva találták.

Eredeti. D. L. 31358. Hátán több pecsét nyoma. (Az oklevél vizfoltja okozza, hogy a tulajdon nevek elolvasása nem bizonyos).

1405. okt. 26. *Feria secunda proxima ante festum beatorum Symonis et Judae apostolorum.*

A leleszi convent előtt *Myzla*-i Bertalan (*»dictus Chontus«*) *terebesi* castellanus a maga és *Ronywa*-i Balázs fia, Péter, nevében a zemplénmegyei *Wyewr* birtokot, melyet Chycher-i János fia, Ferencz, hűtlensége folytán, Zsigmond királytól ő kapott, visszaadja utóbbinak, a királyi adományt semmisnek nyilvánítva.

Eredeti. D. L. 31359. Hátán pecsét nyoma.

1405. — ?. A jászói convent jelenti [Frank de Zéch]en országbírónak, hogy bizonyos ügyben, melyben *Hollohaza*-i Péter deák (*»literatus«*) is szerepel, az esküt valaki letette.

Eredeti. D. L. 31360. (Oklevél töredék).

Buda, 1406. márcz. 7. In dominica reminiscere. Zsigmond király meghagyja az egri káptalannak, hogy tartson vizsgálatot *Ormos* Pál, István, — Miklós fia *Oroz* János — Checher-i Fodor András, Domonkos, Jób, János, Ferencz panaszára, *Cheby*-i Mihály fiai, *Oroz* Miklós és László ellen, kik *Orosz* Jakab, fivérük beleegyezésével, Checher, és több más, őket illető birtokaikat elfoglalták, és őket azokból kirekesztették.

Egykoru átirat. D. L. 31362.

1406. ápril 6. (In dominica ramispalmarum) tertio die. Az egri káptalan, átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy *Ormos* Pál, István, — Miklós fia, *Oroz* János, — Checher-i Fodor András, Domonkos, Jób, János, Ferencz panaszára vizsgálatot tartott *Cheby*-i Mihály fiai, *Oroz* Miklós és László ellen, melynél a panasz igaznak bizonyult, és ennél fogva utóbbiakat megidézte.

Eredeti. D. L. 31362. Hátán pecsét nyoma.

Kassa, 1406. nov. 29. In vigilia festi beati Andree apostoli. Garai Miklós nádor előtt *Ilswafw*-i *Thekes* fia, Dénes, a maga és fiai Miklós, Simon, valamint unokaövére István fia János, nevében, — *Zeen*-i László fia, István, a maga és fivére *Thekes*, nevében, — *Ilsuafew*-i *Tekes* unokája, János fia, Nagy (*»magnus«*), Fülöp, a maga és fivérei, Jakab, Benedek, nevében, — *Zalona*-i Loránd unokája, István fia, László, a maga és fivérei, János, Pál, nevében, — másrészt Chycher-i Pál (*»dictus Ormos«*) és fia, Domonkos, a maguk és András, János, Pál, előbbi Domonkos fivérei, *Ormos*, István, *Oroz* János, Ferencz (*»dictus Fodor«*), fenti *Ormos* István fiai, György, László, fenti *Oroz* János fia, Miklós, nevében megjelennek, és előadják, hogy a perben, mely közöttük *Terekerr* és *Kalnok* patakok valamint *Sadan* birtok határai felett folyik, Rozgonyi Simon mester közbenjárására, békésen

kiegyeztek, oly módon, hogy előbbieket, utóbbiaknak jogát *Terekeer* és *Kalnok* patakokat illetőleg elismerik, és az ezeket illető, összes kezükön levő okleveleket, — közöttük Károly király privilegiálisát, és Zsigmond király megerősítő levelét, *Pál országbíró privilegiálisát*,¹⁾ átadják utóbbiaknak, ezek pedig *Sadan* birtokra vonatkozólag, ha jövőben valami új adományt kapnának, azt semmisnek nyilvánítják.

Eredeti. D. L. 31365. függő pécset nyoma.

Kassa, 1406. decz. 21. (*Feria secunda proxima ante festum beatorum Simonis et Judae apostolorum*.) *vigesimo octavo die*. Abauj és Sáros megyék közgyűlésén Checher-i Miklós (*»dictus Ormos«*) fia István a maga, és fiai, László, György, Péter, fivére, Pál (*»dictus Ormos«*) fiainak, András, Domonkos, János, Pálnak, — János (*»dictus Oroz«*) és fiai, Miklós, Jakab, Péter nevében tiltakozik Perényi Imre, királyi kanczellár ellen, ki az ő *Olazy* nevű zempléni, *Checher*, *Vayan*, *Sisloch*, ungi, *Komoro*, *Wys*, szabolcsi birtokaikat a maga és *Cheb-i Oroz* Jakab, valamint Miklós, leleszi választott prépost részére kérte a királytól.

Eredeti. D. L. 31364. Hátán pécset nyoma.

Buda, 1407. márcz. 1. (*Octavo die festi epishaniarum*) *quadragesimo tertio die* Garai Miklós nádor meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Zudar* István fiát, Benedeket, és néhai *Zudar* Péter fiait, Jakabot és Simont, idézze meg János fia, Ferencz, és Cycher-i Pál (*dictus Ormos*) ellen bizonyos ügyben.

Eredeti. D. L. 31366. Hátán pécset nyoma.

Kapos, 1408. ápr. 26. (*Sabbato proximo post festum inventionis sanctae crucis*.) *Feria quinta proxima ante festum praenotatum*. Ung-megye alispánja, *Deregnye-i* Demeter, bizonyítja, hogy *Ewr-i* Miklós (*»dictus Dachó«*) *Pinkolch-i Bitho* István ellenében, utóbbi egy jobbágynak elhajtása miatt, esküvel tartozik.

Eredeti. D. L. 31367. Hátán pécset nyoma.

Buda, 1408. nov. 8. *Feria quinta proxima ante festum beati Martini confessoris*. Zsigmond király meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Ruzka-i Isyph* fiát, Pétert, vezesse a Zemplénmegyei *Gezthel* birtok felébe, mely őt zálog révén megilleti.

Egykorú átirat. D. L. 31368.

¹⁾ L. az 1334-iki. D. L. 31123. sz. oklevél kivonatát.

1408. decz. 1. (Feria quarta proxima ante festum beati Clementis papae.) Quintodecimo die. A leleszi convent jelenti Zsigmond királynak hogy parancsára *Rwzka-i Isyph* fiát, Pétert, az őt zálogjogon megillető *Gezthel* birtok felébe iktatta.

Eredeti. D. L. 31368. Hátán pecsét nyoma.

Kapos, 1409. jun. 15. Sabbato proximo post festum beati Barnabae apostoli). Sabbato supradicto. *Deregye-i Besenyő* (*»byssenus«*) Demeter Ungmegye alispánja *Iske-i Gergely* fia, Miklós, özvegyét, és *Iske-i Péter* fiát, Lászlót, kiknek hat nemes nő, — illetve férfi társukkal, *Iske* birtokot illető oklevelek elsikkasztásáért esküt kellett volna tenniök, ez alól felmenti.

Eredeti. D. L. 31369.

1409. aug. 1. In festo ad vincula beati Petri apostoli. Az egri káptalan előtt Egri (*»de Agria«*) Imre (*»dictus Hensel«*) a nála 14 forinton zálogban volt *Zalok* birtoki négy jobbágytelket, a zálogösszeget *Erdeuthelek-i János* fia, György, visszafizetvén, utóbbinak visszaadja.

Eredeti. D. L. 31370. Hátán pecsét nyoma.

1409. okt. 9. Feria quarta proxima post festum beati Francisci confessoris Az egri káptalan előtt Chycher-i Pál (*»dictus Ormus«*) a maga és fiai, András Domonkos, János, Jób, Pál, — fivérei János és István, — ennek fiai, László, György — fenti János fiai, Jakab, Miklós, valamint *Palagh-i Simon* mester, és *Palagh-i János* fiai, Mihály, János nevében tiltakozik Perényi Imre ellen, ki *Olaz*, más néven *Frankfalwa* zemplénmegyei birtokukat, — és *Cheby-i Jakab*, Miklós, László, István ellen, kik *Chycher*, *Wayan*, *Zyslach* ungmegyei, *Kemer*, *Wiss* szabolcsmegyei birtokaikat Zsigmond királytól adományul kérték.

Eredeti. D. L. 31372.

Visegrád, 1409. okt. 12. Sabbato proximo ante festum beati Galli confessoris. Zsigmond király Chyheri-i Péternek, és ennek Bálint fiának, kik hűtlenségbe estek, megkegyelmez és megbocsát, visszaadva nekik, a hűség feltételével, elvesztett ungmegyei birtokaikat.

Eredeti. D. L. 31371. Alján vörös pecsét nyoma.

Buda, 1410. febr. 22. In festo kathedrae beati Petri apostoli. Garai Miklós nádor előtt egy részt Chychyr-i János, fia Ferencz, a maga, és *Upur-i Mihály* unokája, Mihály fia, Boldizsár nevében, más részt *Toronya-i Langueus* fia, Pál, megjelennek, és előbbi vallja, hogy *Gesthel*

birtokát rokoni szeretetből előbbi Pálnak adja felében, míg él, halála után pedig szálljon vissza fenti Ferenczre, és Boldizsárra. Viszont fenti Pál a kezén levő hozomány fejében *Felkezenew* szabolcsmegyei birtok felét fenti Ferencz és Boldizsárnak adja, oly feltétellel, hogy ha akár ők, akár utódaik az említett hozományt valaha keresnék, vagy követelnék, a birtokot tartozzanak visszaadni.

Eredeti. D. L. 31373. Hátán pecsét nyoma.

1410. márcz. 20. In die cene domini. A leleszi convent Garai Miklós nádor parancsára *Gerthel* zempléni birtokot Checher-i János fia Ferencz, a maga, és *Vpor-i* Miklós fia, Boldizsár, nevében felperes, és *Thoronya-i Langueus* fia, Pál, alperes közt felosztja.

Eredeti. D. L. 31374. Függő pecsét.

Végles (zólyomvármegye), 1410. máj. 1. In die festi ascensionis domini. Zsigmond király ungmegye kincstári adószedőinek meghagyja, (*»dicatoribus seu exactoribus lucricamarae nostrae«*), hogy értésére esvén az, hogy ők szokatlan, és új, törvényellenes fejadót, — két dénárt, — szednek a jobbágyoktól, és azon kívül egy pint bort (*»singulam pintam vini«*), vagy annak fejében még egy dénárt, hogy ennek szedésével hagyjanak fel, különösen Miklós leleszi prépost, és Cheb-i Mihály fiai Jakab és László jobbágyait illetőleg.

D. L. 31375. Eredeti. Papírral fedett pecsét nyoma.

Buda, 1410. jun. 28. In vigilia festi beatorum Petri et Pauli apostolorum. Zsigmond király, ki a közelmúlt zavaros időkben, *Chechyr, Wayan, Sysloch, Komorow, Wys* szabolcsi birtokokat, melyeket előbbi tulajdonosaik: Jób unokái, Miklós fiai, Pál, István, János, (*»dicti Ormos«*) ezek unokafivére, Ferencz (*»dictus Ormos«*), hűtlenségük miatt elvesztettek, és melyeket Miklós leleszi prépost, és *Cheeb-i* Mátyás fiai, Jakab, István, László kértek maguknak, utóbbiaknak adta ugyan, de mivel előbbieket bemutatták *I. Károly király privilegiálisát*,¹⁾ melylyel ő nagyatyjuk, Jób, és ennek fivérei, Domonkos, Makó, birtokait, melyeket ugyan csak hűtlenség miatt elvett tőlük, nekik visszaadja, — előbbi tulajdonosainak új adománykép visszaadja.

1462.-iki átirat. D. L. 31376.

Buda, 1410. jun. 29. In festo beatorum Petri et Pauli apostolorum. Zsigmond király *Checher, Syslouch*, ungi, *Komoro, Wys*. szabolcsi, majd *Bodon, Berkez*, szabolcsi,

¹⁾ L. az 1318-iki D. L. 31199-szám kivonatát.

Frankfalua, Chomorteleke, zempléni, *Radach, Dobrowa, Karachateleke*, sárosi, *Harabor*, beregi birtokokat, melyek azelőtt a hűtlenségbe esett Jób unokái, Miklós fiai, Pál, István, és Checher-i Domonkos unokája, János fia, Fodor Ferenczéi voltak, — Miklós leleszi préposznak, és *Cheb-i* Mihály fiainak, Jakab, István és Lászlónak adományozván, meghagyja az egri káptalannak, hogy őket iktassa azok birtokába.

Egykoru átirat. D. L. 31378.

? 1410. jun. 29. In festo beatorum Petri et Pauli. Zsigmond király meghagyja Sárosmegyének, hogy mivel ő, a Pál (*»dictus Ormos«*) és fiai, András, Domonkos, János, Jób, — valamint *Ormos* István, és fiai, György, László, Péter, Imre, János, Dávid, továbbá, János (*»dictus Oroz«*) és fiai, Miklós, János, Péter, Tamás, ugymint János fia, Ferencz (*»dictus Fodor«*) és fiai, Zsigmond, Mátyás, Checher-i nemesek elkobzott birtokait, melyeket Miklós leleszi prépostnak, Jakabnak és Lászlónak, (*»dicti Oros«*), Istvánnak, *Felcheb-i* Tamás unokáinak, Mihály fiainak, adott, előbbi tulajdonosainak uj adománykép visszaadta, őket mindenben pártolják és mindenki ellen védjék meg.

Eredeti. D. L. 31377. Hátán pecsét nyoma.

Terebes, 1410. jul. 8. FERIA tertia proxima post festum visitationis beatae Mariae virginis. Zemplénmegye *Wyewr-i* Ferencz, más részt János diák (literatus) megjelennek, és kijelentik, hogy azt a tizenkét márkányi birságot, melyet fenti János, Pál és Jánosnak (*»dicti Ormos«*) fizetni tartozik, Ferencz fizeti meg, ez pedig leköti neki az összeg erejéig birtokait.

Eredeti. D. L. 31379. Hátán három pecsét nyoma.

1410. aug. 1. In festo ad vincula beati Petri apostoli. Rozgonyi Simon országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy Margitot, *Homonnai Drugeth* Miklós mester feleségét vezesse Checher-i Ferencz (*»dictus Fodor«*) *Wyewr* zemplénmegyei birtokába, mely őt zálogjogon megilleti.

Eredeti. D. L. 31380. Hátán pecsét nyoma.

1410. aug. 6. (In festo beatae Mariae Magdaleneae). Sedecimo die. Az egri káptalan, átirva Zsigmond király parancsát, jelenti Garai Miklós nádornak, hogy *Checher, Syslouch*, ungi, *Komoro, Wys, Bodon, Berkez*, szabolcsi *Frankfalua, Chomortelke*, zempléni, *Radach, Dobrowa, Karachateleke* sárosi, *Harabor*, beregi birtokokba Miklós leleszi prépostot, és *Cheb-i* Mihály fiait, Jakabot, Istvánt, Lászlót beiktatta.

Eredeti. D. L. 31378. Függő pecsét nyoma.

Buda, 1410. aug. 12. *Feria tertia proxima post festum beati Laurenti martiris*. Zsigmond király meghagyja a nádornak, országbírónak, és az összes Magyarországi bíróknak, hogy ő *Olazy* zemplénmegyei birtokot Perényi Imre kanczellárnak adván, Jób (*»dictus Ormos«*) unokái, néhai Miklós fiai, Pál, István, és ezek fivére Ferencz tiltakoztak, ha tehát bármely bíróság előtt ez eset megfordúl, és utóbbiak állítása bebizonyúl, azt jelentsék meg neki.

Eredeti. D. L. 31381. Papírral borított pecsét.

Buda, 1411. jun. 10. *In vigilia sacratissimi corporis christi*. Rozgonyi Simon országbíró előtt *Vifalu*-i János fia, Miklós, és *Gerchel*-i János fia, Ferencz, minden a jelenben és jövőben leendő pereikre vonatkozólag helyettesökül *Zerethua*-i *Ramacha* fiát, Pétert, *Cozmafalu*-i Pál fiát, Györgyöt, *Cezmer*-i Lukácsot, *Hegalya*-i *Baglyas* Jánost, *Lasctocha*-i Jánost és Sebestyént, *Chelen*-i Jakabot, *Lesthemer*-i András diákot, *Korlaffalu*-i Lászlót, *Baxa*-i Mihályt, *Kassa*-i Korlátot, Imrét, Benedeket, Lászlót, *Bathyan*-i Bereczket, Istvánt, Pétert, Györgyöt (*»Span dictos«*), *Helmech*-i Simont, *Bithou* fiát, Istvánt, vallják.

Eredeti. D. L. 31383. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1412. május 3. *In festo inventionis sanctae crucis*. Garai Miklós nádor előtt *Azar*-i Péter fia, Mihály, vallja, hogy ő Domonkos, *Zeplak*-i apátnak, Checer-i Jakabnak, *Zerethua*-i Jakab fiának, Jánosnak, István fiának, Miklósnak, *Felseuazar*-i Mihály fiának, Lászlónak, százhusz forinttal, új pénzben tartozik, mely összeg erejéig elzálogosítja nálok *Azar*, *Felseuruzka*, és *Razyun* birtokrészeit.

1421-iki átirat. D. L. 31410.

Patak, 1412. máj. 22. (*Feria secunda proxima post festum beati Georgii martiris*) vigesimo octavo die. Garai Miklós nádor előtt Zemplén és Ungmegye közgyűlésén Checher-i János fia, Miklós, (*»dictus Oroz«*) a maga, és fiai, Miklós, Jakab, Péter, Tamás, fivére Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, András, Domonkos, János, Jób, Pál, — István (*»dictus Ormos«*) fiai, György, László, Péter, Imre, János, Dávid, — János fia, Ferencz, és ennek fiai, Zsigmond, Mátyás nevében tiltakozik Perényi Imre kanczellár ellen, ki az ő *Frankfalu*, más néven *Olaz* zempléni birtokukat, Zsigmond királytól, mint örökösök nélkül elhaltét, magának kérte.

Eredeti. D. L. 31384. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1412. szept. 2. (*In octavis festi beati Jacobi apostoli*) tricesimo tercio die. Garai Mik-

lós nádor azt a pört, mely *Botyfalua-i Both* fia István, más részt *Kystarnoch-i Dacho* Miklós és *Ewr-i Varyw* Péter közt folyt, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31385. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1412. okt. 8. *Sabbato proximo ante festum beati Dionisii martiris*. Ungmegye nevében *Zerethwa-i Jakab* fia János tudtul adja, hogy *Ewr-i Péter* (*»dictus Varyw«*) negyven társával azt az esküt, melyre a megye őt *Dacho* Miklós ellenében ítélte, letette.

Eredeti. D. L. 31386.

Thekes, 1413. aug. 23. *Feria tertia proxima ante festum beati Bartholomaei apostoli*. Zemplén-megye nevében *Naghmichal-i Endre* (így!) fia, János, szolgabíró tudtul adja, hogy *Ronua-i Chyk* fia, András, a megye egyik szolgabírája jelentette neki, hogy *Fodor* Ferencz előtte panaszt tett *Wpur-i Mihály* fia, Miklós, özvegye ellen, ki *Gechel* falu őt megillető dézsmáját a maga részére foglalta el.

Eredeti. D. L. 31387. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1413. okt. 21. *Sabbato proximo post festum beati Lucae ewangelistae*. Ungmegye nevében *Zerethwa-i Jakab* fia, János, jelenti, hogy *Ewr-i Miklós* (*»Dacho dictus«*) azt az esküt, melyre a megye gyűlése kötelezte, *Komoroch-i Osołth-i Jakab* fia, László, ellen letette arra, hogy utóbbi előbbinek *Zahar* birtokáról hét sertést elhajtott.

Eredeti. D. L. 31388. Hátán öt pecsét nyoma.

Kapus, 1414. ápr. 7. *Sabbato proximo ante festum resurrectionis domini*. Ungmegye nevében *Zerethwa-i Jakab* fia, János, alispán tudtul adja, hogy a megye egyik szolgabírája, *Homok-i Lőrincz*, ki e czélra kiküldetett, azt jelentette, hogy *Ewr-i Miklós* (*»dictus Dacho«*) egy *Ewr-i* földrészt a magáénak állít, melyet tőle Péter (*»dictus Variw«*) elfoglalt.

Eredeti. D. L. 31389. Hátán öt pecsét nyoma.

Visegrád, 1414. szept. 6. *Feria quinta proxima ante festum nativitatis beatae Mariae virginis*. Garai Miklós nádor előtt egyrészt *Lezthemer-i Mátyus* fia, János, István fia, János, és *Kystarnoch-i Bereczk* fia, Jakab, személyében — másrészt *Komlos-i András* (*»dictus Banó«*) *Komlos-i László* fia, János, személyében megjelennek, és előbbi vallja, hogy megbízói 250 márkát vettek kölcsön utóbbi megbízóitól, mely összeget a kétszeresének terhe alatt bizonyos napra meg kell fizetniök.

Eredeti. D. L. 31390. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1415. ápr. 12. *Feria sexta proxima post dominicam quasimodo geniti*. Zsigmond király meghagyja a leleszi conventnek, hogy Checher-i János, és fiai, Jakab, Péter, Fodor Ferencz és fiai, Zsigmond, Mátyás, Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, András, Domonkos, János, Jób, — *Ormos István* fiai, György, László, Péter, Imre, János, Dávid, panaszára tartson vizsgálatot néhai Perényi János fia, Miklós, ellen, ki előbbiek *Vys* birtokán lakó Mátyás és *Keresthen* nevű jobbágyaitól két ökröt hajtott el, Mátyás, *Vythan*, Simon, Imre, — az ő »familiárisai« segítségével.

Egykoru átirat. D. L. 31391.

1415. máj. 30. (*In festo beati Urbani papae sexto die*). A leleszi convent átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy Szabolcs vármegyében Perényi János bán fia, Miklós ellen vizsgálatot tartott és őt a *Vys* birtokon elkövetett hatalmaskodás miatt megidézte.

Eredeti. D. L. 31391. Hátán pecsét nyoma.

1415. május 30. *In festo sacratissimi corporis Christi*. A budai káptalan előtt Chycher-i Domonkos unokája, János, fia, Ferencz (*»dictus Ffodor«*) a maga és fiai, Zsigmond, Mátyás, felesége, Borbála, leányai Fruzsina és Anna nevében, más részt néhai *Alcheb*-i István fia, László diák (*literatus*) a maga és fivére János, egri örkanonok nevében, megjelennek és előbbi előadja, hogy *Radach*, *Dwbraua*, *Karaztheleke*, örökös birtokait, Sárosban, *Gerchel* örökös birtokát Zemplénben, melyek más kézen vannak zálogban és *Wyewr* zempléni birtokot, mely *Alcheb*-bel más néven *Gachal* lal határos, összes tartozékaival ezer forint uj pénzen (*»novae monetae«*) elzálogosítja a visszaváltás jogának fentartásával, de az esetleges építkezések, fásítások megfizetése terhével.

Eredeti. D. L. 31392. Hátán pecsét nyoma. És 31393. (utóbbi két példányban.)

1415. jul. 31. *Feria quarta proxima ante festum ad vincula beati Petri apostoli*. A leleszi convent előtt *Agach*-i László unokája, Miklós fia, András, a felesége nevében, — ki *Ruzka*-i *Isyp* lánya, — azt a *Gerchel*-i zemplénmegyei birtokrészt, melyet Checher-i Fodor Ferencz és fiai, Zsigmond, Mátyás 300 forinton nála elzálogosítottak és mely az előtt *Thoronya*-i Lampért fiáé, Pálé volt, a zálogba tevőknek visszaadja.

Eredeti. D. L. 31394. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1415. szept. 2. *Feria secunda proxima post festum sancti Egydii abbatis*. Zsigmond

király előtt *Zeichen*-i Mako fia, Péter és *Chyker*-i Ferencz minden most folyó és jövőendő pörükben *Monyoros*-i Lászlót, *Lezthemer*-i Orbánt, *Helmech*-i Simont, *Zombor*-i Mihályt, Szabó (*»sartor«*) Gergelyt, Vörös (*»ruphus«*) Györgyöt és bizonyos Benedeket vallják képviselőiknek.

Eredeti. D. L. 31395. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1415. szept. 4. (In octavis festi beati Jacobi apostoli) tricesimo sexto die. Garai Miklós nádor azt a pert, mely *Chyker*-i Fodor Ferencz, más részt *Vpur*-i Mihály unokája, Miklós fia, Boldizsár és utóbbi özvegye közt folyt, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31396. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1415. nov. 4. In festo beati Emerici ducis. *Chyker*-i Ferencz Zsigmond király előtt minden pörös ügyében *Monyoros*-i Lászlót, *Leztemer*-i Orbánt, *Lazkoch*-i (*így!*) Dénes fiát, Jánost, *Kerthes*-i Demetert, *Chorgo*-i Gergelyt, az ő familiárisait vallja képviselőiül.

Eredeti. D. L. 31397. Hátán pecsét nyoma.

Visegrád, 1415. nov. 8. Feria sexta proxima post festum beati Emerici ducis. Zsigmond király Ungmegyénél vizsgálatot rendel *Ewry*-i *Dacho* Miklós, és fiai, László, Bálint, György, panaszára, *Ewry*-i *Variw* Péter ellen, ki előbbieket fegyveres kézzel megtámadta és egy malomhelyöket elfoglalta.

Egykorú átirat. D. L. 31398.

Buda, 1415. nov. 22. Feria sexta proxima post festum beatae Elisabeth viduae. Zsigmond király előtt *Chyker*-i János fia Ferencz, más részt *Darah*-i Jakab fia, János, — *Chyker*-i István unokája, Miklós, lánya, Potenciana nevében — megjelennek és utóbbi kijelenti, — hogy — mivel előbbi Ferencz *Wyewr* Zemplénmegyei zálogos birtokát, melyben utóbbinak is bizonyos része volt, Miklós comes capellae unokáinak, *Alcheb*-i István fainak, János, egri örkanonoknak és Lászlónak elzálogosította,¹⁾ utóbbi a birtokba iktatásnak ellentmondott, de mivel kitünt a per folyamán, hogy előbbi utóbbi Potenciánát e tekintetben már kártalanította, előbbi Ferencz a birtokról ellenvetés nélkül rendelkezhetik.

Eredeti. D. L. 31400. Hátán a királyi nagypecsét eléggé conservált töredéke, és 1432-iki átirat. D. L. 31399.

¹⁾ L. az 1415. május 30-iki, D. L. 31392. és 31393. oklevelek kivonatát.

Kapus, 1415. deczember 14. *Sabbato proximo post festum beatae Luciae virginis.* Ungmegye nevében *Zerethwa*-i Jakab fia, János, alispán, átiratva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy *Ewry*-i *Dacho* Miklós és fiai, László, Bálint, György panaszára vizsgálatot tartott, *Ewry*-i *Variw Péter* ellen, melynél a panasz beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31398. Hátán öt pecsét nyoma.

Kapus, 1416. jan. 11. *Sabbato proximo post festum epiphaniarum domini.* Ungmegye nevében *Zerethwa*-i Jakab fia, János, alispán bizonyítja, hogy két szolgabirája, *Nyaragh*-i Mihály és *Horka*-i Balázs előtte megjelenve előadták, hogy ők *Ewr*-i Miklós (*»dictus Dacho«*) panaszára, annak *Ewr* birtokán vizsgálatot tartottak Péter (*»dictus Variw«*) ellen, melyből kitűnt, hogy utóbbi előbbi becsület sértő szavakkal illette, a többi közt *»custodem seu pastorem canum vulgo Ebpezer«*-nek nevezte.

Eredeti. D. L. 31402. Hátán több pecsét nyoma.

1416. jan. 24. *Feria sexta proxima ante festum conuersionis beati Pauli apostoli.* A váradi káptalan előtt *Belyegen*-i Desew fia Domonkos Checher-i András és Domonkos (*»dicti Ormos«*) és Checher-i Pál fia, János, valamint Checher-i István fia, Péter, nevében eltiltja Zsigmond királyt *Berkez* szabolcsi birtokuk adományozásától, és bárkit, különösen *Zwdar* Benedeket, *Olnod*-i Péter bán fiait, Simont és Jakabot, annak kérésétől.

Eredeti, D. L. 31403. Hátán pecsét nyoma.

? 1416. jul. 25. *In festo beati Jacobi apostoli.* Zsigmond király a Checher-i nemeseknek, névszerint, Oroz Jánosnak, és fiainak, Jakabnak, Péternek, — továbbá Domonkosnak, Lászlónak, valamint más Lászlónak, és Péternek, (*»dicti Ormos«*), Ferencznek, Zsigmondnak, Mátyásnak, Pálnak, mint Pál (*»dictus Ormos«*) fiainak, összes birtokaikon megengedi, hogy akasztófát (*»patibulum«*) állítsanak fel.

Eredeti. D. L. 31404. — Ez oklevél kicsiny papírra van írva, az ily leveleknél szokásos pecsét nélkül, úgy látszik csak előleges adomány, míg a díszesebb formájú oklevél elkészül.

Buda, 1417. szept. 1. (*In octavis festi beati Jacobi apostoli*) *tricesimo secundo die.* Garai Miklós nádor bizonyos peres ügyet, melyben az *Ormos*-ok, *Zeen*-iek, *Zalona*-iak szerepelnek, elhalaszt.

Eredeti. D. L. 31405. Az oklevél el van rongyolva, több belőle ki nem olvasható.

Kapus, 1420. máj. 11. *Sabbato proximo post festum beati Stanizlai martiris. Serethwa-i* Jakab fia, János, alispán Ungmegye nevében bizonyítja, hogy *Ewr-i Dachow* Miklós, azt az esküt, melyre a megye kötelezte *Baranya-i Chukas* Szaniszló ellenében, hogy előbbi utóbbinak egy 50 forintot érő lovát el nem hajtotta, letette.

Eredeti. D. L. 31407. Hátán több pecsét nyoma.

1421. ápr. 14. »In ciuitate nostra Brod hungaricali, parcium Moraunie.« In festo beati Tiburcii et Valeriani martyrum. Zsigmond király Perényi Péter országbíró kérésére *Asguth-i* Miklós (»dictus Dacho«) és fiai, György, Péter, László, valamint felesége, *Angoch* asszony, összes bírságait, melyekre bármely bíróság ítélte őket, elengedi.

Eredeti. D. L. 31408. Hátán pecsét nyoma.

Pozsony, 1421. júl. 25. *Feria quarta proxima ante festum beati Jacobi apostoli.* Zsigmond király több főúr és nemes panaszára, hogy a legtöbb megye fő- és alispánja a közöttük és a megyei nemesség közti peres kérdéseket is az illető megye által intéztetik el, — mi által gyakran megkárosodnak, — meghagyja hogy mivel: — »dicti eciam regni nostri hungarie consuetudine dictante nullus iudicum et iusticiarum praescripti regni nostri hungarie in una et eadem causa iudex et actor esse potest« — ezentúl valamely megye fő vagy alispánja és az illető megye nemesei közt fenforgó peres kérdés vagy maga a király, vagy a nádor elé kerüljön elbírálás végett.

Eredeti. D. L. 31409. Belül pecsét nyoma.

Nagyida, 1421. okt. 14. *Feria sexta proxima ante festum beati Luce evangelistae.* Perényi Péter országbíró előtt *Nagazar-i* András fia János, bemutat egy 1412 május 3-án kelt záloglevelet, melylyel ő *Azar, Felseuruzka, Razyun* birtokrészeit *Domonkos Zeplak-i* apátnál és másoknál elzálogosítja 120 forinton, — és panaszosan előadja, hogy utóbbi azokat e záloglevél alapján tulajdonainak tekinti. Az országbíró átírva a kérdéses záloglevelet, a kérdéses per elintézését elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31410. Hátán pecsét nyoma.

Nagyida, 1422. ápril. 27. *die dominico proximo ante festum rogationum.* Perényi Péter országbíró vizsgálatot rendel a leleszi conventnél, *Ewr-i* Miklós (»dictus Dacho«) és fiai, György, János, László, Péter, valamint ezek familiarisa István (»dictus Toth«) panaszára, *Ewr-i* László,

István, Mihály, ellen. kik Péter (*»dictus Waryo«*) beleegyeztével utóbbiak familiárisával, Domonkossal, *Zahar* birtokba, előbbiek házába rohantak, és ott fenti Istvánt megsebesítették.

Egykorú átirat. D. L. 30411.

1422. jul. 5. Sabbato proximo post festum visitacionis beatae Mariae virginis. A leleszi convent, átírva Perényi Péter országbíró parancsát, jelenti Zsigmond királynak, hogy *Eur-i* Miklós (*»dictus Dachó«*) és fiai, valamint ezek familiárisa István (*»dictus Tóth«*) panaszára vizsgálatott tartott, melynek rendjén *Eur-i* László, István, Mihály bűnössége beigazoltatott.

Eredeti D. L. 31411. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1422. szept. 1. In festo beati Egidii abbatis. Zsigmond király a leleszi conventnél, vizsgálatot rendel *Orosz* János fiai, Jakab és Tamás, *Checher-i* Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, Domonkos, Jób, Pál, *Checher-i* István (*»similiter Ormos«*) fiai, György, Péter, János panaszára, hogy *Nabrad-i* deák (*»literatus«*) János és *Keer-i* Antal, familiáriusok, *Olnod-i Zudar* Benedek megbízásából, előbbiek *Berkes* birtokán a learatott és asztagba rakott gabonát elvitték egy Kelemen nevű jobbágyukat elverték és egy *Berkes* birtokhoz tartozó erdőt kiirtottak.

Egykoru átirat, D. L. 31412.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

VISITATIO CAPITULI E. M. STRIGONIENSIS ANNO 1397.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Gróf Battyáni Ignác erdélyi püspök, Leges ecclesasticae regni Hungariae című nagybecsű munkájának III. kötetében a fentebbi cím alatt kiadta az esztergomi főszékesegyházi káptalanban 1397-ben megtartott visitatio, egyházlátogatás jegyzőkönyvét. Mint közlésének kezdetén elmondja, a másolatot Hevenessy kéziratgyűjteményében találta, a hol Hevenessynek következő megjegyzése olvasható: mindez leiratott az esztergomi főkáptalan levéltárában őrzött ily című könyvecskéből: »*Visitationale V. Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis. Acta visitationis anni 1397 ac etiam statuta ejusdem V. capituli in se continens.*«

Midőn egy alkalommal a főkáptalan gazdag magánlevéltárában kutattam, itt egy a Hevenessy által adott címmel szórul-szóra megegyező feliratú kéziratot találtam. Összehasonlítván ezt Battyáni könyvével, úgy találtam, hogy az általa átvett és Hevenessy által készített másolat nemcsak szerfelett hibás, hanem hiányos is, a mennyiben t. i. a káptalannak a visitatio alkalmával bemutatott statutumai nincsenek meg benne. Ez a körülmény arra birt, hogy az egész kéziratot újból lemásolva, az olvasási hibáktól megtisztítva, a káptalani statutumokkal együtt újból közzé tegyem. Nemcsak a tudtommal eddig teljesen ismeretlen statutumokat akarom ezzel napfényre hozni, hanem az egész egyházlátogatási jegyzőkönyvet kívánom pontos másolatban az érdeklődőknek könnyen hozzáférhetővé tenni.

Hogy Hevenessy másolója az előttem fekvő kéziratot

használta-e, s ha igen, mi okból hagyta el a statutumok leírását, a melyek nem kevésbé becses és érdekes részét képezik a jegyzőkönyvnek, nem tudom megállapítani. Hasztalan kerestem Hevenessy kéziratgyűjteményében is a másolatot; úgylátszik éppen az azóta veszendőbe ment kötetek egyike foglalta azt magában.

Az általam lemásolt kézirat azonban nem egykorú feljegyzése az 1397-évi egyházlátogatás eredményének. Ezt maga az írás is mutatja. Tehát az eredeti jegyzőkönyvnek csak is egyik másolatát őrzi tudtunkkal a káptalani levéltár. Hogy ki készítette e másolatot és mikor, minderről mit sem tudunk. Az az egy bizonyos, hogy a jegyzőkönyvet a XV. század második felében írták bele e könyvecskébe. Ezt pontosan meg lehet határozni.

Az egyházlátogatást végző De Pontho Antal sebenicói püspök, Kanizsay János esztergomi érsek helynöke, bizonyos pontokat — összesen negyvenkilenczet — terjesztett a káptalan elé, a melyek szerint a kanonokok a szükséges felvilágosításokat megadni tartoztak. Az 5. pont ekként hangzott: hány javadalmas kanonok van a székesegyházban, hányan vannak jelen, hányan távol, és vannak-e ezeken kívül még egyéb javadalmasok is az egyházban, kik ezek, és minő hivatalban, állásban vannak? A káptalan az erre adott válaszban elmondja, hogy a kanonokok száma összesen 39, ezek, és ezek nincsenek jelen, hogy ezen felül 12 praebendarius van a székesegyházban, hogy külön hivatalt képez a székesegyházi főesperesség, és hogy a székesegyházban 12 kápolna és oltárjavadalom van, a melyeket külön egyenkint felsorol és közelebbről ismertet. Azután egymás után következnek a többi kérdések. A legutolsóban, a 49-ikben afelől tudakozódik a püspök, vannak-e a káptalannak statutumai; a 48-ikban pedig hogy mely káptalani méltóság bír saját házzal? Számot adván e lakásokról, közvetlen ezután ismét egy kápolna javadalomról van szó.

Az első pillanatra látszik, hogy ez nem tartozhatik a visitationalis jegyzőkönyvhöz, mert ez esetben ennek a kápolnának is az 5. pontban kellene említettetnie. De ettől eltekintve, maga a szövegezés is világosan bizonyítja, hogy ez a rész a

visitatio után iratott le. Ugyancsak — olvassuk ebben — vannak még egyéb igazgatóságok is, a melyeket postea — *azután*, alapítottak egyes jámbor káptalanbeliek, lelküknek üdvére. Ezt csak is úgy lehet érteni, hogy az egyházlátogatás megtörténte után jöttek létre e javadalmak.

Átlapozva a kéziratot, azt fogjuk tapasztalni, hogy amikor olyan egyénekről tétetik a jegyzőkönyvben említés, a kik a leírás idejében már nincsenek az élők között, rendszerint nem hiányzik a név mellől a néhai, a quondam szócska. Ezt előre bocsátva és szem előtt tartva, legalább megközelítőleg megtudjuk mondani, mikor készült e kézirat.

Ugyanis a fentebb említett javadalomnak, a sz. Jeromos kápolnája igazgatóságának leírásában azt olvassuk, hogy sz. Jeromos kápolnáját a főszékesegyház északi részében *Kesztölcsi Mihály* olvasókanonok építette és javadalmazta, még pedig oly czélból, hogy itt mindig legyen valaki a gyónók meghallgatására. Miután ezen leírásban Kesztölcsi neve két ízben is említettik, és egyszer sem olvassuk neve mellett a quondam szócskát, ebből észszerűen arra kell következtetnünk, hogy a mikor azt leírták, Kesztölcsi még életben volt. Már pedig tudjuk, hogy Kesztölcsi Mihály 1469—1499-ig szerepelt mint esztergomi olvasókanonok. A kéziratnak tehát, a melyet itt másolatban bemutatunk, szintén ezen évek alatt kellett készülnie.

* * *

In Christi nomine, ejusque matris virginis gloriosae Mariae, nec non beatorum Petri et Pauli apostolorum, et beatissimi Adalberti martyris, hujus sanctae ¹⁾ ecclesiae Strigoniensis patroni praecipui. Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo septimo in praesentia mei Martini Johannis de Turnovia, clerici Pragensis dioecesis, sacra apostolica et imperiali auctoritatibus publici notarii. Reverendus in Christo pater dominus Antonius de Pontho decretorum doctor, Dei et apostolicae sedis gratia episcopus Sibinicensis, reverendissimi in Christo patris, et domini domini Johannis eadem gratia archi-episcopi Strigoniensis, locique ejusdem comitis perpetui, primatisque, et apostolicae sedis legati, ac regiae majestatis supremi ²⁾ Cancellarii, in spiritualibus vicarius, et causarum

¹⁾ Batthyáninál hiányzik; »sanctae«.

²⁾ B.-nál »summi«.

auditor, de eiusdem domini Johannis archi-episcopi speciali mandato, et commissione, visitator ad capitulum cathedralis dictae ecclesiae Strigoniensi specialiter, generaliter autem ad omnes ecclesias, et capitula, abbatias, conventus, et praeposuras, praedicto domino Johanni archi-episcopo, et dictae suae ecclesiae Strigoniensi subiectas missus, et datus. Vigesima quarta die mensis Majii hora primarum, vel circa, in loco capitulari consueto ipsius ecclesiae Strigoniensis ad hoc deputato, constitutus, convocatisque in unum ad sonum campanae, ut moris est, praeposito, ac omnibus, et singulis dominis canonicis, pro tunc ¹⁾ praesentibus, et residentibus, atque capitulum facientibus. In quo capitulo, et visitatione interfuerunt domini canonici infra nominandi; videlicet Petrus praepositus, Stephanus lector, Gregorius cantor, Abraham custos, Ladislaus praepositus sancti Georgii, Johannes praepositus sancti Stephani, Stephanus praepositus sancti Thomae, Ladislaus Nitriensis, Ladislaus Neugradiensis, Jacobus Gemberiensis, Paulus Hontensis, Johannes Barsiensis, Andreas Camariensis,²⁾ Thomas Sasvariensis, et Johannes Zoliensis archidiaconi; Briccius Corporis Christi, Petrus sancti Adalberti capellarum rectores; Anthonius de septem Castris, Simon de Rozgon, Gregorius de Zond, Laurentius Organista, Benedictus de Torna, Ladislaus Crucifer, Nicolaus de Werebel, Anthonius de Bingola,³⁾ Georgius praepositus Scepusiensis, Nicolaus de Lyphovia, Franciscus, Blasius sancti Petri, Johannes de Werebel, Petrus de Chuz, Anthonius magnus, Ladislaus Chohan, Paulus de Nitria, Johannes Petri praepositi, Petrus domini vicarii, et Gregorius Chepregh canonici; ubi idem dominus Anthonius episcopus vicarius, et visitator infrascripta formavit capitula in scriptis redacta, quae per me notarium jam dictum alta voce coram ipsis dominis legi et publicari fecit, requirens eos et eorum quemlibet, quatenus ad conscientias suas Deo debitas, super ipsis capitulis dictae visitationis, quae sciunt, credunt, aut fama audierunt, meram et puram dicere, et respondere debeant, et teneantur veritatem, et quoniam memoria labilis est omniumque habere memoriam divinitatis est potius, quam humanitatis, idcirco ea, quae in ipso visitationis officio fierent, et agerentur, ne lapsu temporum pereant, idem dominus episcopus vicarius, et visitator, ut dixit, de commissione, et speciali mandato dicti domini Johannis archi-episcopi voluit et mandavit, ut ego notarius, qui supra, ea omnia, quae in ipso visitationis officio sciret, inquireret, et quae sibi tum de

¹⁾ Batthyáninál »per omnia«.

²⁾ B.-nál »Comaromiensis«.

³⁾ B.-nál »Pingola«.

statu ecclesiae Strigoniensis praefatae, et aliarum, tum etiam de ipsius capituli, canonicorum, et ministrorum ecclesiae, item ipsius ecclesiae bonis, possessionibus, proventibus, redditibus et emolumentis, nec non dignitatum, et personarum, canonicorumque numero, et ad alia capitula formata dicerentur, fideliter, prout teneor, rescriberem, ut futuris in memoriam relinqueret perpetuam, quod feci, ut infra sequitur.

Capitula formata per dominum Antonium episcopum visitatorem.

1. Item primo, a quo fuit fundata ipsa ecclesia Strigoniensis, et quibus bonis ac possessionibus dotata, et quibus privilegiis privilegiata, tam ¹⁾ quoad capitulum, quam etiam archi-episcopum?

2. Item, si capitulum eodem tempore fuit fundatum, et quibus bonis ac possessionibus, quibusque redditibus, et proventibus ac libertatibus dotatum extitit?

3. Item quot sunt dignitates in ipsa ecclesia cathedrali Strigoniensi, post pontificalem dignitatem, et quales sunt et qui ipsas ²⁾ tenent?

4. Item de ipsarum dignitatum gradibus, et praeeminentia, et quo ordine se dirigant, et quae officia exercere habeant ipsae dignitates in ipsa ecclesia, vel extra, et quos proventus percipiant, et unde?

5. Item, quot sunt canonici praebendati in ipsa ecclesia cathedrali, et quot sunt praesentes et residentes et quot absentes, et si ultra ipsos canonicos sunt aliqui alii in dicta ecclesia cathedrali beneficiati ministri, vel clerici, et de eorum officio, et servitio praestando, et qui, et quot sunt?

6. Item extra dictam ecclesiam cathedralem Strigonensem sunt aliqua beneficia ecclesiastica constituta, eidem ecclesiae subjecta, et si sunt, quae sunt, et qualia, et qui ea tenent, et quomodo?

7. Item si aliqua beneficia in ipsa ecclesia cathedrali sunt suppressa, seu diminuta, aut reformanda, et quae et in quo, vel etiam extra eidem ecclesiae subjecta?

8. Item de canonico titulo omnium et singulorum in dicta ecclesia cathedrali beneficiatorum, quae exhibere teneantur ad octavum diem?

9. Item de introitibus, redditibus et proventibus singulorum in dicta ecclesia cathedrali beneficiatorum, et ministrorum, quot sunt, et in quibus consistant, et quomodo, et qualiter percipiantur, et distribuuntur?

¹⁾ B.-nál »tum«.

²⁾ B.-nál »ipsos«.

10. Item, si diurnum officium pariter et nocturnum in ipsa ecclesia debite dicantur, et decantentur, et per quos et quibus horis?

11. Item quot missae omni die in ipsa ecclesia celebrantur, et quo ordine, et per quos?

12. Item si sunt in dicta ecclesia aliqui canonici, qui in ordine existentes sacerdotali et residentes, celebrant in ipsa ecclesia missam, nec ne? Et ¹⁾ quot sunt tales, qui non celebrant?

13. Item si ad omnes horas debite pulsatur,²⁾ per quem, et quis ad hoc tenetur?

14. Item utrum ipsa ecclesia sit consecrata, et altaria, et si utensilia ad divinum, cultum deputata, sint benedicta.³⁾

15. Item, si paramenta, corporalia, et vasa ejusdem ecclesiae pro divino cultu deputata, nitide et munde teneantur?

16. Item, si in ipsa ecclesia, ad Eucaristiam, et Corpus Dominicum ad altaria, et missas debita luminaria ministrentur temporibus debitis et horis?

17. Item, si Eucaristia, sacrum chrisma, et alia sacramenta ecclesiastica, sub debita et ⁴⁾ fida ⁵⁾ custodia teneantur, conserventur, et custodiantur?

18. Item si fons baptismatis, munde et sub clausura et custodia debita conservetur?

19. Item sacramenta baptismatis, Eucaristiae, et extremae unctionis in eadem ecclesia, per quos, et quomodo conferantur?

20. Item utrum in baptismo conferendo debita forma servetur, et quae sit illa?

21. Item an ipsa ecclesia constitutiones synodales habeat, nec ne? Et an quilibet dominorum canonicorum illas penes se habeat scriptas?

22. Item si ipsa ecclesia habeat libros ad usum ipsius necessarios, et quot et quales, et an reparatione indigeant, et quis ad illorum reparationem superintendat et teneatur?⁶⁾

23. Item si ipsa ecclesia habeat calices, cruces, et paramenta ad cultum divinum necessaria, et an illa reparatione indigeant et quis ad ipsarum reparationem teneatur?

24. Item si ipsa ecclesia habeat fabricam et quis illam regit et conservat?

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »pulsetur«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »fide«.

⁶⁾ B.-nál : »superintendant et teneantur«.

25. Item, si ipsa ecclesia habet inventarium de mitris, baculis, pastoralibus, crucibus, paramentis, reliquiis, iocalibus, monstrantiis, thesauro, et caeteris universis suis rebus, et bonis mobilibus, et etiam libris juris, et aliarum facultatum in sua sacristia, et dominio existentibus, et si sic, exhibeantur, et videantur, si omnia adsunt, vel aliqua deficiunt; si autem nullum est inventarium, de novo fiat.

26. Item quomodo possessiones, praedia, molendina et caetera jura et bona dictae ecclesiae et capituli regantur, et gubernentur; et an sint aliqua desolata, et quae, et cujus culpa, quot possessiones, et qualia praedia, molendina, et bona immobilia ipsum capitulum habeat? Et si sint ¹⁾ aliqua bona, vel jura dictae ecclesiae vel capituli alienata, vel occupata et quae et per quem?

27. Item si ipsi domini canonici dictae ecclesiae, et alii ejusdem ministri sunt solliciti, vel negligentes circa horas canonicas debitas in ipsa ecclesia decantandas, et quibus horis intersunt, et quibus non?

28. Item si quilibet canonicorum et aliorum dictae ecclesiae sacerdotum, per se vel cum socio legat debite suas horas canonicas; et si quilibet ipsorum dominorum canonicorum habeat per se breviarium pro horis dicendis nec ne?

29. Item si per dominos canonicos et alios dictae ecclesiae ministros servatur²⁾ in choro tempore celebrationis divinatorum officiorum debitum silentium; et an honeste, et devote in ipso choro stent vel ne?

30. Item si sit aliquis dominorum canonicorum, et aliorum dictae ecclesiae ministrorum, homicida, concubiniarius publicus, vel occultus lusor taxillorum, vel alearum, per tabernas vel alia loca inhonesta discurrens, aut simoniacus, usurarius, sacrilegus, saepius jurans, blasphemator Dei, et sanctorum ejus aut perjurus, vel³⁾ alienator rei ecclesiasticae, vel inhonestam ducens vitam?

31. Item si ipsi domini canonici, et alii dictae ecclesiae ministri in habitu et tonsura debitis honeste incedant?

32. Item si omnes domini canonici sint in sacris ordinibus constituti, et quot, et qui non⁴⁾?

33. Item, si ipsi⁵⁾ domini canonici, et alii dictae ecclesiae curam habentes sunt bene solliciti circa curam animarum et populi admonitionem, et informationem?

¹⁾ B.-nál »sunt«.

²⁾ B.-nál »servetur«.

³⁾ B.-nál »aut«.

⁴⁾ B.-nál a 32. és 33. pont fel van cserélve.

⁵⁾ B.-nál »omnes«.

34. Item, si parochiani ipsius ecclesiae bene visitant ipsam ecclesiam et maxime in diebus dominicis, et festivis?

35. Item si semel saltem¹⁾ in anno confiteantur ipsi parochiani et recipiant Eucaristiam?

36. Item si sunt aliqui suspecti de fide, utpote non celebrantes jejunia per ecclesiam indicta, vel contemnentes claves ecclesiae vel receptatores haereticorum?

37. Item si sunt aliqui incantatores, vel venefici, vel alii talia committentes. Et si sunt aliqui usurarii, et adulteri, et qui sunt illi?

38. Item si sunt aliqui conjuncti non legitime, vel clandestine contrahentes inter se matrimonia, vel tempore interdicto ab ecclesia, et qui sunt illi?

39. Item si in ipsa ecclesia proponitur, et praedicatur verbum Dei populo christiano, et annuntiantur²⁾ festa colenda, et tempora jejuniorum, et tempora interdicta a nuptiarum solennitate et quae sunt illa tempora?

40. Item si in ipsa ecclesia sit quispiam clericorum aut sacerdotum, qui bis in die missam celebraret et ex qua causa?

41. Item utrum sit in ipsa ecclesia, vel parochia aliquis excommunicatus a jure vel ab homine, et quis est talis?

42. Item interrogetur parochialis presbyter de verbis transsubstantialibus Corporis, et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi?

43. Item, si populum christianum moneat ad recipiendam confirmationem?

44. Item, si³⁾ pro sacramentis baptismatis, poenitentiae, Eucaristiae, matrimonii, extremae unctionis, sepulturae,⁴⁾ vel a similibus aliquid petitur, et quid, et quantum?

45. Item, si clerici peregrini publice sine licentia episcopi ad celebrandum admittantur?

46. Item, si clerici parochiani festa indicta ab ecclesia debite celebrant?

47. Item si aliqua pia voluntas ultima defunctorum restat exequenda?

48. Item si quae dignitates vel canonicatus habent proprias domos et curias, et quot, et quas?

49. Item si in ipsa ecclesia, et capitulo sunt statuta ordinata, et constitutiones, sive consuetudines secundum quas

¹⁾ B.-nál »tantum«.

²⁾ B.-nál »praenuntiantur«.

³⁾ B.-nál Hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sepultura«.

vivere debent ipsi canonici, et ministri ecclesiae, et quae sunt illae et an observantur nec ne?

Quibus quidem capitulis publice per me notarium perlectis et intellectis, dicti domini praepositus et alii qui supra, ad omnia praefata capitula formata, prout requirebantur, respondere se ¹⁾ velle dixerunt, modo aliqui dies ipsis pro deliberatione concedantur; ubi dictus dominus episcopus, et visitator, quindecim dies eisdem ad deliberandum dedit et ²⁾ concessit, quibus completis et ipsis domino episcopo vicario, et visitatore, nec non praeposito, et dominis de capitulo in loco quo supra, rursum congregatis, ipsi domini prout promiserant, ad singula capitula ordine qui sequitur uno ore responderunt.

Ecclesia Strigoniensis fundata est in archi-episcopatum, et dotatum.

Ad primum capitulum ipsi domini praepositus et capitulum concorditer et uno ore responderunt, quod sicuti ipsi scire possunt, ipsa ecclesia Strigoniensis fundata fuit per beatum Stephanum regem Hungariae, qui fungebatur legatione sedis apostolicae de latere, et fundavit sub vocabulo Beatae Mariae Virginis et sancti Adalberti et erexit in metropolitana, caput, matrem, et magistram aliarum ecclesiarum regni Hungariae, constituens archi-episcopum in praelatum, et caput, capitulum autem in membra. Qui archi-episcopus habet et nunc sex suffraganeos sibi subjectos, videlicet Agriensem, Quinque-Ecclesiensem, Wesprimiensem, Jauriensem, Waciensem, et Nitriensem; super quos, et eorum subditos, habuit semper et habet jurisdictionem, tanquam eorum metropolitanus.

Item habuit et habet ex praerogativa speciali jurisdictionem ordinariam in spiritualibus, voluntariam et contentiosam in totam curiam regiae et reginalis majestatum, videlicet judicandi, confessiones audiendi, absolvendi et alia quaelibet sacramenta ministrandi.

Item habuit et habet a fundatione ecclesiae ipsius ministerium coronandi, et inungendi regem, et reginam, ipsosque dum Deo volente decesserint de hac vita, ecclesiasticae tradere sepulturae.

Item quod tempore coronationis, rex coronatus et unctus, archi-episcopum, et ecclesiam Strigoniensem solebat dotare ³⁾ certis villis seu possessionibus pro suo decenti honore.

Item habuit et habet a fundatione ecclesiae, ex speciali

¹⁾ B.-nál »se se.«

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »ditare«.

praerogativa, fere in omnibus dioecesibus regni Hungariae, tam suae, quam Colocensis provinciae jurisdictionem ordinariam in quibusdam praeposituris, et abbatiis regularibus, et secularibus, et plebaniis.

Item habet jurisdictionem et potestatem coercendi detentores et usurpatores decimarum, et aliorum jurium ecclesiae Strigoniensis, etiam in aliensis dioecesibus habitas, et habita, ex privilegio sedis apostolicae.

Item ex gratiosa annuentia regum Hungariae omnes archi-episcopi ecclesiae Strigoniensis pro tempore existentes, functi sunt et funguntur honore cancellariatus utriusque aulae, regiae videlicet et reginalis majestatum.

Item ex munificentia et promotione serenissimi principis domini Sigismundi regis Hungariae, ipse archi-episcopus effectus est primas et¹⁾ legatus natus, utraque provincia, sua videlicet et Colocensi, quo titulo fruitur, et fruentur etiam successores.²⁾

Quaesiti si super hiis omnibus possunt ostendere privilegia, responderunt quod non, quia ipsi illa non habent, sed praelatus eorum in suis carthofilaciis; sunt tamen plures ex ipsis dominis canonicis qui dixerunt plura ex hiis privilegiis vidisse, nec ista egent, ut dixerunt, probatione, cum sint manifesta, et usque modo observata. Casu autem quo aliqua ex hiis privilegiis demonstrari non possent, hoc ideo est, quia ipsa ecclesia Strigoniensis fuit pluries violenter capta³⁾ et vastata, et ab inimicis spoliata, maxime tempore, quo magnificus Stiborius Wajvoda Transilvaniae castrum Strigoniense tenuit, quia tunc sacristia in nocte fuit confracta et multae res ecclesiasticae et privilegia ablata.

Item dixerunt ipsi domini et capitulum, quod dicta ecclesia Strigoniensis fundata fuit per sanctum Stephanum primum regem Hungarorum, et per eundem decimis, possessionibus et praediis ac aliis proventibus plurimis abunde dotata, et etiam per successores reges redditibus ampliata, tam quoad ipsum archiepiscopum, quam etiam capitulum. In quarum pacifica possessione, et nunc existit, quae ipse dominus archi-episcopus, et praelatus eorum melius declarare poterit.

Item dixerunt se scire, quod dotata fuit castro Strigoniensi. Item decima parte omnium proventuum regalium in quibuscunque rebus consistentium, specialiter vero lucro camerae, urburis quorumcunque metallorum incusione⁴⁾ mone-

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »succures«.

³⁾ B.-nál »rapta«.

⁴⁾ B.-nál »incisione«.

tarum auri et argenti, in quinquagesima ovium et aliarum rerum minutarum, et ponderum de partibus Transilvanis, et a bobus tempore coronationis a Siculis dare debendis.

Item integra decima a salibus regalibus et insuper pro coquina salibus sufficientibus.

Item dotata fuit multis libertatibus, tam quoad praelatum quam capitulum, ita quod eorum jobbagiones sunt liberi¹⁾ a solutione quorumcunque tributorum, a solutione²⁾ lucri camerae regiae et³⁾ taxa regia ex⁴⁾ quacunque causa de novo imponenda.⁵⁾

Item a descensu exercituantium et solutione victualium, quae solent exigi in congregatione palatinali, vel quacunque alia de causa.

Item a iudicatu palatinali et quorumvis aliorum iudicum, praecipue quavis potestate et jurisdictione comitum parochialium.

Capitulum fuit fundatum, et dotatum.

Ad secundum capitulum, idem praepositus et capitulum concorditer responderunt, quod sicuti ipsi sciunt et scire possunt, quando dicta ecclesia Strigoniensis fuit fundata per beatum Stephanum regem in metropolitanam, eodem tempore etiam ipsum capitulum fundatum fuit, ut sicuti in capite quoad dignitatem archiepiscopalem, ita in membris proportionabiliter quoad distinctiones fundatum et dotatum est, quamvis quaedam dignitates et magistratus postea in eadem ecclesia et etiam extra denuo creati fuerint, de quibus per ordinem dicetur.

Fundatum tamen fuit ut credunt ipsum capitulum sicuti alia capitula, et collegia ecclesiastica, ad laudem et gloriam divini nominis, et exaltationem fidei catholicae, ex qua fundatione tenentur jugiter in eadem ecclesia Domino famulari.

Dotata autem fuit ipsa ecclesia quoad capitulum possessionibus, praediis, decimis, et aliis juribus, bonis et obventionibus, in quorum dominio nunc existit.

Nomina villarum et praediorum ab ista parte Danubii existentium.

Item primo, terra Nyr longo tempore habitatoribus destituta. Item villis Keztewlcz, Dorogh et Epel. Item terra Ben vocata in comitatu Simigiensi deserta. Item contrata sanctae Annae ante portam civitatis Strigoniensis. Item telonio ante

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »a«.

⁴⁾ B.-nál »et«.

⁵⁾ B.-nál »imponendo«.

sanctam Annam in Strigonio, et alio telonio quod cives civitatis Strigoniensis ex quadam conventione facta inter ipsos et capitulum, solvunt singulis annis, circa festum sancti Michaelis; cuius quarta pars spectat ad sanctimoniales de insula Strigoniensi, simul cum praeposito sancti Thomae de Promontorio Strigoniensi, de cujus residuo praepositus habet quintam, et lector decimam; residuum distribuitur inter canonicos.

Item vado et portu Danubii inter castrum Strigoniense et villam Kakath¹⁾ ac tributo portus de dicta Kakath, de cujus proventibus praepositus habet quintam, et lector decimam; residuum dividitur inter canonicos.

Nomina villarum ultra Danubium.

Item primo, villa Ebed superiore penes Danubium ubi est piscatura usonum, et sturionum, ex quibus praepositus habet quintam, et lector decimam; si tempore divisionis fuerint praesentes, alioquin nihil habebunt, ubi campanator²⁾ habet portionem.

Item, villa Nana, Kysthatha, Gyarmath, Pathach³⁾, Pald, Kezey⁴⁾, Damas, Barathy, Gywrky, Nempthÿ cum molendinis ibidem, et tributo in dicta Nempthÿ⁵⁾ modici redditus. Ex quibus praepositus habet quintam, et lector decimam. Zebelléb et terra Saagh, ac piscatura Agyagus prope Komaron. Item molendino in calidis aquis Strigonii, et⁶⁾ baluco⁷⁾ (sic) ibidem, de quibus, scilicet baluco et molendino nihil habet praepositus, neque lector, nisi inquantum canonicus.

Item ibidem Danubio parvo, a muro majoris civitatis Strigoniensis usque ad murum novae civitatis archiepiscopalis.

Item Kyrth circa Sempthe noviter acquisitum, quod est donatum ipsi capitulo per Nicolaum de Nitria hoc pacto, ut in die animarum ipsum capitulum faciat legere tres missas et tria psalteria, pro refrigerio animae donatoris.

Nomina decimarum spectantia ad decimationem capituli Bars major.

Item decimis⁸⁾ frugum, vinorum, agnorum, agnellorum.

¹⁾ B.-nál »Kakats«.

²⁾ B.-nál »companator«.

³⁾ B.-nál »Patorh«.

⁴⁾ B.-nál »Kepey«.

⁵⁾ B.-nál kimaradt: »cum molendinis ibidem, et tributo in dicta Nempthy.«

⁶⁾ B.-nál kimaradt.

⁷⁾ B.-nál hibásan »balneo«. Bizonyára »balluca« akar lenni, ami Dufresne Glossariuma szerint aranyos fővényt jelent, a melyből az aranyat mossák.

⁸⁾ B.-nál »decimas«.

apum, edorum¹⁾ et aliarum rerum decimari solitarum comitatus majoris Barsiensis, in quibus nobiles illius comitatus faciunt singulis annis in dicatione et exactione decimarum ipsarum multas occupationes et magna damna; ubi deductis primum et ante omnia viginti quinque marcis denariorum gravis ponderis, ac quartis pro dignitatibus, et aliis ad quos spectant, quae hoc modo deducuntur, quod primo et ante omnia de tota summa ipsius comitatus deducuntur dictae vigintiquinque marcae denariorum, quae cedunt capitulo et ad solos canonicos.

Item, de toto districtu Ozlyano²⁾ deducuntur quartae pro ipso capitulo et, ad solos canonicos. Item de districtu, qui de Submontibus dicitur, deducuntur quartae pro praeposito sancti Stephani de Castro Strigoniensi, et archidiacono Barsiensi, quos inter se aequaliter dividunt.

Item in³⁾ districtu de Susol⁴⁾ deducuntur quartae pro custode⁵⁾ ejusdem ecclesiae sancti Stephani de Castro, exceptis tribus villis puta Apathy, Vézka, et Lehothka⁶⁾; in quibus deducuntur quartae pro abbate de sancto Benedicto de juxta Gron. Item etiam de aliis villis ipsius abbatis; videlicet Zenthbenek,⁷⁾ Pezeer, Kowachy,⁸⁾ Walkocz⁹⁾ magna, Kenesÿcz parva,¹⁰⁾ Thazar¹¹⁾ et Zepezen deducuntur quartae pro ipso abbate de sancto Benedicto. Quidquid autem ab hiis remanet ante divisionem factam, praepositus major recipit quintam, et lector decimam. Hiis autem quae remanent a quinta praepositi et decima lectoris, adduntur dictae viginti quinque marcae et quartae de Ozlyano, et dividuntur ad canonicos.

Cultellus minoris Borsiensis.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum¹²⁾ et aliarum rerum decimari solitarum, cultelli comitatus minoris Borsiensis, quae solvuntur cum frugibus et solvuntur cum mensura sancti Adalberti, quae ad hostium ecclesiae Strigoniensis est de ferro impressa, et dividitur per villas inter canonicos ad sortem tali modo; quod primum omnes villae ipsius

¹⁾ B.-nál »haedorum«.

²⁾ B.-nál »Oeryano«.

³⁾ B.-nál »de«.

⁴⁾ B.-nál »Suvol«.

⁵⁾ B.-nál »capitulo«.

⁶⁾ B.-nál »Lehota«.

⁷⁾ B.-nál »Szent-Benedek«.

⁸⁾ B.-nál »Kowaszi«.

⁹⁾ B.-nál »Valkor«.

¹⁰⁾ B.-nál »Pawa«.

¹¹⁾ B.-nál »Thyar«.

¹²⁾ B.-nál »haedorum«.

comitatus minoris Borsiensis dividuntur in quinque partes aequales, prout justius aestimari poterit, et quinta pars deputabitur praeposito majori; tandem residuum dividetur ¹⁾ in decem partes consimiliter aequales et decima pars deputabitur lectori, residuum autem aestimatur, et aequatur inter canonicos, et quilibet portionem suam per se dicare facit, aut arendat, sive vendit. In isto autem comitatu minori Borsiensi non deducitur aliqua quarta, sed solummodo sedecima plebanis parochialibus in portione cujuslibet.

Cultellus minoris Nitriensis.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum ²⁾ et aliarum rerum decimari solitarum, cultelli comitatus minoris Nitriensis, in quibus nobiles faciunt multas occupationes et impedimenta; ubi primum et ante omnia deducta integra quarta pro lectore, nam ipse lector pro dignitate sui lectoratus ibi integram quartam recipit. Tandem de residuo praepositus recipit quintam, et lector decimam, residuum dividitur inter canonicos.

Cultellus de Zemere.

Item decimis frugum, vinorum, apum, agnorum, edorum ³⁾ et aliarum rerum decimari solitarum in villa Zemere, et ejus pertinentiis, de quibus deductis ⁴⁾ sedecima pro plebanis parochialibus, dividitur ad solos canonicos, et hic non habet praepositus quintam, neque lector decimam.

Decimae de Kemend et Nagh Sarlo.

Item decimis frugum, agnorum, et agnellorum et aliarum rerum decimari solitarum in Kemend, et Nagh Sarlo ⁵⁾ archiepiscopi, quae solvuntur in agro et provenit solis canonicis, ⁶⁾ deducta primum ⁷⁾ sedecima plebanorum, et hic non habet praepositus quintam, neque lector decimam, sed percipiunt pro canonicatu si fuerint canonici.

Decima de Zewden utraque.

Item decimis frugum, agnorum, agnellorum ac aliarum rerum decimari solitarum in utraque Zewden archiepiscopi, quae in agro exiguntur, ubi deductis quartis, quas percipit plebanus ecclesiae sancti Ladislai regis de Nova Civitate de sub Castro Strigoniensi, ubi tandem praepositus recipit quin-

¹⁾ B.-nál »dividitur«.

²⁾ B.-nál »haedorum«.

³⁾ U. igy.

⁴⁾ B.-nál »deducta«.

⁵⁾ B.-nál »Sarlo«.

⁶⁾ B.-nál »et«.

⁷⁾ B.-nál »prima«.

tam et lector decimam, de vino autem nihil recipit capitulum sed dominus archiepiscopus.

Item decimae vinorum de Kolon modici valoris. quas recipit capitulum.

Decimae civitatis Strigoniensis.

Item decimis vinorum de promontorio Strigoniensi, quae solvuntur circa ecclesiam sancti Johannis evangelistae extra muros ipsius civitatis, et ante sanctam Annam, quae isto modo dividuntur, quod primo et ante omnia pro rectore altaris sancte Crucis de cathedrali ecclesia Strigoniensi, qui est plebanus castri et capituli et scholae, extrahitur una tunella vini hoc est cubili 100.¹⁾

Item pro ²⁾ plebano de Bayon consimiliter una tunella vini hoc est cubili 100.³⁾ Item pro plebano ecclesiae sancti Johannis Baptistae sub monte sancti Thomae duae portiones canonicales, de residuo autem quod erit, praepositus sancti Georgii de Viridi Campo Strigoniensi, ratione archidiaconatus cathedralis, cui praepositura ipsa annexa est, tollit integram decimam. Deinde ex hiis quae remanent, praepositus major tollit quintam, deinde lector decimam, et quod remanet dividitur inter canonicos, ita videlicet, quod praebendariis ecclesiae dantur sex portiones canonicales, sublectori, succentori et custodi singulis eorum singulae.

Item decimis frugum, apum, agnorum, et edorum ⁴⁾ ac aliarum rerum decimari solitarum civitatis Strigoniensis praefatae; sed has decimas ex concessione capituli percipiunt ministri ecclesiae, videlicet praebendarii.

Decimae ⁵⁾ de Sasad et de Ewrs.

Item decimis vinorum de Sasad, et de Ewrs prope Budam, ex dispositione domini Sigismundi regis Hungariae, per sedem apostolicam ipsis canonicis ecclesiae Strigoniensis incorporatam ⁶⁾, de quibus plebanis certa portio datur; residuum dividitur in solos canonicos, quia in ipsis nec praepositus habet quintam, nec lector decimam.

Decimae ⁷⁾ de Tirnavia.

Item decimis ⁸⁾ de Tirnavia cum suis connexis super

¹⁾ B.-nál »10«.

²⁾ B.-nál »de«.

³⁾ B.-nál »10«.

⁴⁾ B.-nál »haedorum«.

⁵⁾ B.-nál »decima«.

⁶⁾ B.-nál »incorporata«.

⁷⁾ B.-nál »decima«.

⁸⁾ B.-nál »decimae«.

quorum ¹⁾ solutione inter capitulum et cives Tirnavienses et plebanum de eadem Tirnavia, bona concordia et conventio inita est et confecta perpetuo duratura, et literis privilegialibus confirmata, et dividitur ad solos canonicos; sed succustos ²⁾ habet ex illis sedecimam.

Item capitulum habet domum in Tirnavia, quae est locata in perpetuum censum.

Distributiones quotidianae.

Item dicunt domini de capitulo, quod decimae de Tirnavia, de Kemend et de Nagh Sarlo erant datae capitulo per archi-episcopum in redemptionem certorum panum, qui de mensa ipsius archi-episcopi omni die dabantur interessentibus missae, et vespers, prout in concessione ipsarum decimarum ordinatum fuit, pro distributionibus quotidianis, quod pro cultu divino ampliando desiderant reduci in pristinum statum. Et isto modo dividebatur, quod quilibet ³⁾ (sic) canonico, qui indutus superpellicio et caputio chorum intravit antequam diceretur: Gloria in excelsis, vel si Gloria in excelsis non diceretur, antequam oratio inciperetur, et steterit in choro usque benedictionem sacerdotalem, sive finem missae, dabantur denarii 3 et panis unus sufficiens pro die. Item in vespers, si ut supra indutus chorum intravit ⁴⁾ antequam fuit finitus primus psalmus, et usque ad ⁵⁾ finem perseveravit, dabantur denarii 2. Qui vero tam gravi infirmitate fuerunt detenti, quod caruerunt potentia ambulandi, tales pro interessentibus reputati sunt, et aequalem cum interessentibus portionem acceperunt, nisi eorum levitate aut malitia infirmitatem hujusmodi contraxissent, quia in tali casu non acceperunt portionem.

Donatio libertatum pro capitulo.

Item quibus libertatibus dotatum fuit capitulum, quaedam ex hiis retulerunt, et etiam quaedam privilegia ostenderunt. Et primo quod est facultas concessa omnibus nobiles et alterius cujusvis status, conditionis hominibus posse donandi, et legandi possessiones suas, sive jura possessionaria in vita, vel in morte, dictae ecclesiae Strigoniensi; item privilegium concessum, quod ubicunque in tenutis, aut territoriis possessionum ejusdem ecclesiae fodinae auri, argenti, aut aliorum

¹⁾ B.-nál »quorum«.

²⁾ B.-nál »subcustos«.

³⁾ B.-nál »cuilibet«.

⁴⁾ B.-nál »intravit«.

⁵⁾ B.-nál hiányzik.

metallorum invenirentur, eadem¹⁾ sunt ipsi ecclesiae incorporatae, et quod valeant laborare, et²⁾ laborari facere.

Item quod populi et rustici atque subjecti ejusdem ecclesiae³⁾, a iudicio palatinali, et quorumcunque iudicium et praesertim iurisdictione comitum parochialium sunt penitus exempti.

Item a solutione tributi lucri camerae, et victualium in congregatione palatinali, et aliorum quorumcunque generali vel speciali sunt, exempti, neque ad fiscum regium solvere tenentur.

Item quod universi populi et rustici ecclesiae Strigoniensis tam archiepiscopo, quam capitulo subjeti, cujuscunque conditionis existant, ab omni collecta regali, tam denariorum quam victualium quacumque occasione generaliter, vel particulariter indicenda, liberi omnimode et exempti, et per omnia immunes habentur.

Item populi et rustici sive iobagiones ecclesiae Strigoniensis, ab onere descensuum quorumcunque regnicolarum, quacumque praeeminentia praefulgentium, sunt liberi et exempti.

Item quod de aerario, sive thesauraria regia⁴⁾, canonici ecclesiae Strigoniensis omni anno habuerunt centum marcas argenti in festivitate sancti Adalberti.

Item ultra privilegia praedicta sunt multa alia regum privilegia, quae hic longum esset enarrare; sunt etiam⁵⁾ privilegia, et bullae papales, dictorum privilegiorum confirmatoria, cum anathemate in contravenientes.

Item quod capitulum ecclesiae Strigoniensis a sui fundatione habuit, et habet sigilla duo authentica, majus et minus, a regia maiestate sibi concessa; sub quibus de more et juxta consuetudinem regni concedunt et dant literas privilegiales et simplices, omnibus regnicolis juste petentibus.

Item habent ipsi domini de capitulo conservatorium publicum, videlicet sacristiam ipsius ecclesiae, ad conservandum sub fida custodia literas depositas et deponendas, quas juxta morem patriae, et aliarum ecclesiarum conservare debent et tenentur.

Nomina et ordo dignitatum capituli ecclesiae Strigoniensis.

Ad tertium articulum sive capitulum ipsius visitationis, dicti domini de capitulo concorditer responderunt, et ita reper-

¹⁾ B.-nál »eadem«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál: »rustici ecclesiae Strigoniensis ejusdem subjeti.«

⁴⁾ B.-nál »Thesaurario regio.«

⁵⁾ B.-nál »enim«.

tum est, quod in dicta ecclesia cathedrali Strigoniensi, infra-scriptae sunt dignitates post archiepiscopatum.

Praepositura major, quam tenet dominus Petrus Gregorii Lectoratus, quem tenet dominus Stephanus Frank.¹⁾

Cantoratus, quem tenet dominus Gregorius.

Custodia, quem (sic)²⁾ tenet dominus Abraham.

Archidiaconatus cathedralis, quem tenet dominus Ladislaus praepositus sancti Georgii de Campo Viridi.

Praepositura sancti Stephani Protomartyris de Castro Strigoniensi, quem (sic)³⁾ tenet dominus Johannes praepositus.

Praepositura sancti Thomae Martyris de promontorio Strigoniensi, quem (sic)⁴⁾ tenet dominus Stephanus praepositus.

Archidiaconatus Nitriensis, quem tenet dominus Ladislaus Jacobi.

Archidiaconatus Neogradiensis, quem tenet dominus Ladislaus Soos.

Archidiaconatus Gemberiensis, quem tenet dominus Jacobus de Lewa.

Archidiaconatus Hunthensis,⁵⁾ quem tenet dominus Paulus Clementis.

Archidiaconatus Borsiensis, quem tenet dominus magister Johannes de Buda.

Archidiaconatus Camariensis,⁶⁾ quem tenet dominus Andreas Dionisii.

Archidiaconatus Saswariensis, quem tenet dominus Thomas doctor.

Archidiaconatus Zoliensis, quem tenet dominus Johannes Lorandi.

Et ultra istos archidiaconatus⁷⁾ dixerunt ipsi domini de capitulo, quod deberet esse archidiaconatus Tornensis, sed se fecit ruralem et moratur in Torna.

Praeterea omnes domini de capitulo dixerunt, et ita repertum est, in ipsa ecclesia post praelaturam esse primam dignitatem praeposituram majorem, et primum locum et vocem habere debere in choro et capitulo. Secundum locum et vocem lector. Tertium cantor. Quartum custos. Quintum praepositus sancti Georgii, qui tenet locum archidiaconi cathedralis. Tandem archidiaconi secundum ordinem praemissum. Et praedicti

¹⁾ B.-nál »Frangh«.

²⁾ B.-nál »quam«.

³⁾ B.-nál »quam«.

⁴⁾ B.-nál »quam«.

⁵⁾ B.-nál »Honthensis«.

⁶⁾ B.-nál »Comaromiensis«.

⁷⁾ B.-nál »Diaconatus«.

domini dignitatem habentes, in choro hoc ordine stare consueverunt, et ita stant. Primo a parte dextra dominus praepositus major. Secundo dominus cantor. Tertio dominus custos. Quarto dominus Praepositus sancti Thomae. Quinto archidiaconus Neugradiensis. Sexto archidiaconus Gemberiensis. Septimo archidiaconus Hunthensis. Octavo archidiaconus Camariensis. Nono archidiaconus Saswariensis.

In parte laeva sive sinistra.

Primum locum tenet dominus lector. Secundum praepositus sancti Georgii. Tertium praepositus sancti Stephani. Quartum archidiaconus Nitriensis. Quintum archidiaconus Barsiensis. Sextum archidiaconus Zoliensis. Septimum deberet habere archidiaconus Tornensis. Caeteri vero domini et canonici habent locum in choro, et vocem in capitulo secundum senium, hoc est secundum tempus receptionis, sive creationis suae.

Officium praepositi majoris.

Ad quartum articulum sive capitulum, ipsi domini de capitulo ita responderunt, et dixerunt, et ita repertum est; quod prout supra dictum est, praepositus est major et dignior in capitulo, et habet primam vocem et prout scire possunt, a fundatione ipsius capituli ita institutum fuit et est, quod praepositus ipsorum semper residentiam facere teneatur personalem, propter infra dicenda. Quia ipse praepositus de omnibus proventibus capituli tam videlicet de censibus, et redditibus possessionum et praediorum, quam etiam ¹⁾ decimis et aliis obventionibus, quibusdam exceptis, ut infra declarabitur, percepit quintam partem; et hoc ideo, quia omne onus et ²⁾ factum capituli, quae occurrunt, ipse praepositus tenetur supportare et expedire pro toto posse suo, utilitates et necessitates capituli procurare, jura et possessiones capituli defensare et tueri; et si emergerent talia, ad quae ipse sufficiens non esset, ad capitulum deducere et capitulum convocare, sive ad sonum campanae, sive per cedulae, ³⁾ prout moris est, et ibidem proponere. Et tandem cum adiutorio, et consilio ipsorum dominorum promovere. Lites et causas capituli principaliter curare et dirigere. Ita, ut qui sentit commodum, sentire debet et onus. Et quod alii domini ab his curis exterioribus absoluti, liberius vacare possint divinis et in ecclesia ministrare.

Item quia omnes villae et possessiones capitulares, demptis quibusdam, divisae sunt in praedia, seu praebendas, et quia praepositus major, ut praemissum est, de proventibus ipsarum villarum habere deberet quintam partem; igitur ipsi domini

¹⁾ B.-nál »de«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »Schedulas«.

dicto eorum praeposito, secundum veram aestimationem et justam limitationem, tam pro quinta parte, quam etiam portione canonicali, si canonicus fuerit, deputarunt et dederunt duas villas, videlicet Gywrky et ¹⁾ Nempthy, cum consuetis eorundem proventibus et redditibus, puta, censu ordinario, decimis frugum, et bladorum, et muneribus, demptis tamen decimis vinorum, quia decimae vinorum, in omnibus villis modo praemisso in praedium distributis, sunt reservati,²⁾ pro communitate et in communi dividuntur, de quibus praepositus ipse accipit quintam et lector decimam; exceptis etiam tributo in Nempthy exigi solito, modici valoris; exceptis etiam molendinis in dictis villis existentibus, quorum proventus in communi dividuntur, de quibus praepositus videlicet ³⁾ percipit quintam, et lector decimam.

Item si quandoque ⁴⁾ aliquod negotium capituli occurrerit, tunc praepositus debet scire, et tenetur convocare capitulum, sive per cedulas ⁵⁾ nominatim, sive ad pulsum campanae ad locum capitularem, ibique tale negotium eis proponere et tractare, et de capituli consilio promovere et dirigere, prout melius et ⁶⁾ utilius fieri poterit et videbitur.

Ubi praepositus non habet quintam.

Et quia superius dictum est, quod praepositus de omnibus proventibus capituli habet quintam, demptis quibusdam; igitur ut sciatur in quibus ipse ⁷⁾ praepositus non habet quintam, interrogati sunt ipsi domini et ita responderunt, quod sicuti ipsi scire possunt et observatum fuit, primo de viginti quinque marcis denariorum de deductione majoris cultelli Borsiensis, ante divisionem omni anno deducendis. Item in eodem cultello de quartis ex toto districtu de Ozlyano deductis. Item de tota decimatione civitatis Tirnaviensis. Item de decimis frugum de Kemend et Nagh Sarlo. Item de decimis cultelli de Zemere, ac quartis in minori cultello decimationis Barsiensis. Item de decimis vinorum de Sasad ⁸⁾ et de Ewrs circa Budam. Item de balneo et molendinorum circa ⁹⁾ calidas aquas sub monte sancti Thomae Strigonii, de quibus nihil

¹⁾ B.-nál »hiányzik«.

²⁾ B.-nál »reservatae«.

³⁾ B.-nál kimaradt.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »Schedulas«.

⁶⁾ B.-nál »ut«.

⁷⁾ B.-nál »hiányzik«.

⁸⁾ B.-nál »Sasand«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik: »Budam. Item de balneo et molendinorum-circa«.

habet ratione praepositurae, nisi portionem canonicaem, si fuerit canonicus.

Quintam autem praepositus percipit tali modo; quod deductis primum ubique integris quartis, et expensis, ac aliis deductionibus, de residuo de manibus capituli recipit ipsam quintam; ex hiis, quae inter ipsum capitulum dividitur per ¹⁾ divisorem.

Officium lectoris.

Item dicti domini de capitulo dixerunt et ²⁾ responderunt unanimiter, quod lector est secundo dignior in capitulo, et habet secundam vocem post praepositum in capitulo, et stallum primum in laevo choro, et tenetur residere sicuti praepositus, propter officium suum. Nam ad ipsius officium spectat officium notariatus capituli, si est ipse ad hoc sufficiens; sin autem debet tenere notarium idoneum et sufficientem, qui notarius tenetur scribere omnes literas sub sigillo capituli necessarias, et idem notarius tenetur portare ad capitulum literas correctas per capitulum sigillandas, et debet esse juratus et fidelis, et talis notarius, vel ipse lector, tenetur scribere omnes litteras in facto capituli necessarias; et quia contingit, quod aliquando lector non est sufficiens ad expediendas literas, vel sufficiens est ³⁾ sed est negligens, et non curat conducere notarium, et sic facta capituli quoad hoc negliguntur, rogarunt domini ⁴⁾ visitatorem ut deliberet, et imponat poenam negligentiae ipsi lectori.

Officium sublectoris.

Item ad officium ipsius lectoris spectat regere scholas per se, si ⁵⁾ est sufficiens, et vult; sin autem debet conducere unum sublectorem et illum locare in scholis; quem ipse debet primum praesentare domino praelato, postea dominis de capitulo in loco capitulari, et illis commendare. Cujus sublectoris condigna correctio spectat ad ipsum lectorem, si contingit excedere; et ⁶⁾ casu, quo lector illum non valeret corrigere, dicere debet domino praelato, vel suo vicario, aut dominis de capitulo, qui potestate sua ipsum corrigere debebunt, prout merebitur.

Item dominus praelatus ipsi sublectoris providere habet de prandio, et coena in mensa sua, ⁷⁾ tempore vero hiemis, ⁸⁾

¹⁾ B.-nál »dividuntur«.

²⁾ B.-nál »ac«.

³⁾ B.-nál hiányzik »vel sufficiens est«.

⁴⁾ B.-nál »Dominum«.

⁵⁾ B.-nál »sin«.

⁶⁾ B.-nál »eo«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik: »in mensa sua«.

⁸⁾ B.-nál »Jejunii«.

quando tarde coenatur, et interesse non valeret coenae in castro, tunc dari consueverunt sibi carnes, vinum et panis ad scholas; ¹⁾ domini etiam de capitulo dare tenentur ipsi sublector de vino decimale civitatis Strigoniensis, de frugibus utriusque Zewden, et de dicis cultellorum minoris Borsiensis, Huntensis, et Nitriensis, secundam portionem.

Item lector etiam consuevit dare sibi certum salarium, prout superinde cum eo concordare poterit.

Item dictus sublector tenetur regere scholas, et omni die tres lectiones in scholis legere, quibuscunque audire volentibus, sibi subjectis, praeterquam in diebus festis, et diebus in quibus canitur scholaribus per succentorem; nisi diebus festis, et aliis de bona voluntate legere voluerit lectiones aliquas extra ordinarias; et ipse sublector tenetur gratis informare pauperes scholares, et nepotes dominorum, sive sint eorum consanguinei, sive quos tenent propter Deum.

Item tenetur ipse sublector in die Coenae Domini, in synodo prima die, et in ²⁾ collatione pro O sapientia, facere sermonem ad clerum. Item tenetur simul cum succentore dirigere, et ordinare processionem. Item tenetur omni die interesse missae majori et vespers, cum suis scholaribus, et correctio scholarum spectat principaliter ad ipsum sublectorem; si autem ipse ad hoc non sufficeret, debet dicere ³⁾ ad lectorem, vel vicarium.

Item dominus lector tenetur providere, ut ipse sublector debitum faciat in legendo praefatas lectiones, et informando scholares.

Item tenetur ipse dominus lector per se, vel per suum sublectorem sive ⁴⁾ magistrum, aut alio (sic) ⁵⁾ quem dominus archi-episcopus deputaret, ordinandos in lectura examinare.

Ut autem scholares in scholis residentes sublectorem, sive magistrum, tamquam suum majorem et caput recognoscant, hac regulatione in scholis manere debent. Quod nullus sociorum in scholis commorantium, sive informatorum, legere audeat lectiones in camera sua, sed omnes debeant docere in scholis eorum subditos, et nullus audeat exire de scholis, nisi cum licentia magistri.

Item nullus sociorum audeat nepotes vel alios scholares recipere ad informandum, sine consensu et speciali commissione magistri.

¹⁾ B.-nál »Scholam«.

²⁾ B.-nál »illa«.

³⁾ B.-nál »ducere«.

⁴⁾ B.-nál »vel«.

⁵⁾ B.-nál »alium«.

Item si magister scholae causa disciplinae vel excessus aliquem scholarem flagello, vel palmaterio corrigere voluerit, et ille contra magistrum rebellans se defensaverit violenter, et alii scholares, vocati in adiutorium magistro non venerint, tam ille violentus, quam alii scholares in auxilium magistri venire recusantes, poenae sub jaceant incarcerationis.

Item quod nullus scholarium in scholis, vel in ecclesia portare audeat seu ¹⁾ cultrum longum, aut alia arma nociva ad offendendum.

Item quod nullus scholaris de nocte discurrat post unam horam noctis, contra facientes incarcerentur, et puniantur ad voluntatem magistri.

Redditus lectoris.

Redditus autem lectoris in hiis consistit; quod primo medietatem solutionis literarum sub ²⁾ sigillo capituli emanatarum habere debet, quarum taxatio talis est, ab antiquo observata; quod de litera patente solvi debent denarii 24 ³⁾ usuales, quorum centum valent florenum unum; de clausa litera denarii 12. Item de privilegio denarii 100, vel si esset magnae importantiae, prout de ejusdem pretio concordari poterit. Alia autem medietas pretii literarum dividitur inter canonicos siggilationi interessentes, inter quos computatur magnam missam celebrans.

Item ex decimatione cultelli comitatus minoris Nitriensis, ipse lector ante omnia habet integram quartam, et praepositus quintam. Tandem lector iterum decimam. Alias etiam ubicunque prepositus habet quintam, statim post eum lector habet decimam.

Item plebanus de Zakolya ex antiqua dispositione omni anno in festo beati Martini episcopi et confessoris, ipsi lectori tenetur solvere unam marcam argenti puri, et hoc pro quarta, quam lector habere deberet ex decimis vini et frumenti de dicta Zokolya (sic), quam plebanus ipse percipit.

Item lector pro praedio, tum pro lectoratu, tum etiam canonicatu, habet totam villam Damas,⁴⁾ ita quod tres partes habet pro lectoratu ratione decimae, quartam autem partem pro canonicali portione, si fuerit canonicus; alioquin nonnisi tres partes habebit, et non habet locum optionis in praediis canonicalibus, sicuti nec praepositus habet.

Officium cantoris.

Item dicti domini de capitulo unanimiter dixerunt, quod dominus cantor est tertio dignior in capitulo, qui in dextro

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál 28.

⁴⁾ B.-nál »Damos«.

choro post praepositum habet locum secundum, et in capitulo tertiam vocem, si canonicus fuerit, et debet facere residentiam sicuti praepositus, et lector, propter officia sua infra declaranda. Nam ad ipsius officium spectat et pertinet, ut primus in omnibus horis intersit. Item videre et respicere, si horae canonicae, diurna videlicet et nocturnae et aliae, quae de consuetudine in ipsa ecclesia peragi solent, debite et regulariter ac horis debitis dicantur et peragantur, per succentorem, et praebendarios, ac alios ministros ecclesiae. Et si quae viderit non debito modo, vel negligenter peragi, ipsius est emendare et corrigere, tum succentorem, quam etiam praebendarios, et alios ministros, pie tamen, et rationabiliter; ubi autem non valeret eos emendare, quia non curarent eum, tunc¹⁾ referre debet domino praelato, vel ejus vicario, aut dominis de capitulo, qui potestate ipsorum illos emendare et corrigere tenebuntur.

Item si ipse cantor non est sufficiens in cantu, vel non vult regere chorum, ex tunc debet tenere unum succentorem, qui sit sufficiens ad regendum chorum, et hunc debet primum praesentare domino praelato, deinde dominis de capitulo in loco capitulari, et debet sibi providere de salario, prout consuetum est, aut superinde cum eo concordare poterit.

Item ipse cantor per se, vel suum succentorem, habet examinare ordinandos in cantu et accentu, cum dominis vicario et lectore, aut sublectore.

Officium succentoris.

Item succentor cantori debet facere reverentiam, tanquam suo majori et superiori. Item ipse succentor disponere debet et dirigere processionem, cum sublectore²⁾ pariter. Item tenetur scribere tabulam pro ministris omni die sabbati, et maxime diebus solemnibus, et hujusmodi tabulam scriptam ponere circa chorum, in loco consveto, hora missae, in vigilia illius festivitatis, ita quod ibidem scripti perlegentes tabulam sciant, ad quae ministeria sive servitia tenentur. Item defectus in choro in accentibus, et divinis officiis corrigere et supplere debet in ministris, ornamentis, luminaribus et aliis, quae ad cultum divinum et officium necessaria sunt, et ab illis, per quos defectus fuerint commissi, mulctam exigere in statutis denotatam. Item omnia, quae in sacerdotum et aliorum ministrorum constant,³⁾ diligenter providere taliter, quod defectus et scandalum in divino officio non proveniat⁴⁾ Item ad cantorem, vel succentorem spectat installatio praepositi, lectoris et alio-

¹⁾ B.-nál »tum«.

²⁾ B.-nál »Sublectori«.

³⁾ B.-nál »ministerio constant«.

⁴⁾ B.-nál »perveniat«.

rum dominorum, sive canonicorum, aut dignitatum¹⁾ denuo recipientium. Item ipse succentor habet regere scolares in musica seu cantu, quibuslibet scilicet feriis sextis, et sabbatis et vigiliis solemnitatum, proprias habentium historias, ac una septimana ante nativitatem Christi, et alia ante resurrectionem; et quo die cantat in scolis, illo die habet jurisdictionem corrigendi scolares correctione dignos, quantum ad cantum, moderate tamen et sine scandalo, ut ad studendum eos provocet, et non ad aufugiendum.

Item campanator habet pulsare ad mandatum succentoris pro horis canonicis; quem, si negligens fuerit, ipse succentor corrigere habet, correctione tamen pia et ordinata. Et si indebite corrigeret, ita ut propterea recederet, ex tunc succentor debet invenire alium; si autem alia de causa recesserit, custos vel ejus succustos²⁾ debet alium invenire.

Item cantor, sive ejus succentor, in praedictis sollicitus et circumspectus existat, taliter, quod antequam tempus adveniat chorandi, praevideat³⁾ si ministri descripti omnes assint, et si aliquis deficiat, substitutum illico inveniat et pecuniam, in quo⁴⁾ talis deficiens erit mulctandus, ipsi substituto assignet; distributiones autem interessentibus, et defectum non committentibus accrescant.

Officium custodis.

Item ipsi domini de capitulo concorditer dixerunt, quod dominus custos est quarto dignior in dicta ecclesia Strigoniensi, qui in choro dextro post cantorem habet locum, et in capitulo vocem quartam; et⁵⁾ residere debet propter suum officium sicuti praepositus, lector et cantor; ad ipsius autem officium spectat et pertinet tenere et conservare, pure et munde res ecclesiae, et illas sub custodia tenere, maxime indumenta sacra, ne propter malam conservationem tineam demoliatur, aut putrescant, aut surripiantur per fures, pallas altarium, corporalia, lintheamina, nec non albas, humeralia et omnia utensilia ecclesiae munda tenere et nitida, et ita custodire, quod ex sua negligentia, vel culpa, nihil ex hiis depereat.

Item Eucaristiam et alia sacramenta sub tuta et fidei custodia retinere debet. Item si quae fracturae fuerint in vasis, aut thesauris ecclesiae, praelato dicere debet, et ille⁶⁾ juxta consuetudinem antiquam reparare tenetur.

¹⁾ B.-nál »dignitatem«.

²⁾ B.-nál »Subcustos«.

³⁾ B.-nál »videat«.

⁴⁾ B.-nál »qua«.

⁵⁾ B.-nál »sic«.

⁶⁾ B.-nál »illa«.

Item si de indumentis ecclesiae aliqua nimia vetustate consumpta fuerint, ut amplius pro aliquo sacro usu non fuerint apta, de mandato domini praelati igne comburi faciat et cineres in sacro loco sepeliat.

Item sigilla capituli sub bona custodia tenere debet, et ipsa sigilla extradare non debet, nec conservatorium ipsorum aperire, nisi adminus sint octo ex dominis praesentes, quorum saltem tres sint in dignitate constituti.

Item lampades et lucernas, sive candelas in accendendo, et extinguendo pervigil fiat, ne supra modum lucendo oleum, aut lucernae depereant, aut minus lucendo obscurior fiat ¹⁾ ecclesia, et luminaria debito modo et ²⁾ tempore congruo, ad officium divinum accendat. Item hostias et vinum pro missis continue praeparatum habeat, et etiam incensum.

Item lucernas parvas seu cereos quas pueri cereiferi ³⁾ ad introitum missae seu vesperarum in diebus debitis et processionibus portare solent, ipse custos dare tenetur. Item tenetur reformare ceream pro Exultet.

Item tenetur in magna septima (sic) ⁴⁾ tribus diebus in matutinis cereos 15 ad modum baculorum dare.

Item singulis diebus et noctibus candelas parvas pro matutinis et aliis horis in choro cantandis, quas scilicet candelas ipse dominus custos recipit a ⁵⁾ plebanis, pro receptione chrismatis. Item tenetur dare sex cereos baculares pro antiphona: Ave spes nostra, in vigilia Nativitatis decantanda.

Item tenetur dare thus ad turribulandum per totum annum pro debitis solennitatibus. Item tenetur dare funes necessarias pro campanis ecclesiae, praeterquam ad tres campanas noviter in turri extra ecclesiam suspensas, ad quas dixerunt domini praelatum ecclesiae teneri.

Item tenetur ad reparationem librorum ecclesiae infra-scriptorum, videlicet duorum antiphonariorum, duorum gradualium, duorum psalteriorum, duorum lectionalium, unius missalis et unius collectarii, qui libri sunt omni die necessarii pro choro; ad reparandos autem alios libros ecclesiae tenetur praelatus, sive archi-episcopus.

Item conqueritur dominus custos pro quartis, quas dignitas sua habet in comitatu Posoniensi, pro quibusdam villis Zelen videlicet et Reudue, in concambium domino archi-episcopo datis; nam dicit, quod valde fraudatur per decimatores,

¹⁾ B.-nál »sit«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál »cruciferi«.

⁴⁾ B.-nál »septimana«.

⁵⁾ B.-nál »in«.

quia interdum vix cum magnis laboribus et expensis potest habere quartam quartae, imo per quator annos proxime praeteritos nihil omnino ¹⁾ habuit, et hoc petit reformari.

Officium succustodis.

Item dixerunt praefati domini de capitulo, quod si dominus custos haec, quae superius declarata sunt, in propria persona expedire non posset, aut nollet, vel recusaret, ex tunc debet quaerere et eligere unum succustodem ex canonicis ipsius ecclesiae, quia extraneum constituere pro custodia thesauri ²⁾ ecclesiae non esset tutum; et talem succustodem debet primum praesentare domino archi-episcopo et tandem capitulo, qui si placuerit eis bene, alioquin talem tenetur eligere, quem et dominus archi-episcopus et capitulum approbabit, et talis succustos ipsi custodi reverentiam debet semper facere, tamquam majori suo, et si debitum suum modo debito non perageret, debet eum emendare, et si incorrigibilis fuerit, de voluntate praelati et capituli poterit eum deponere et alium loco illius eligere; et ad officium illius succustodis spectant omnia officia custodis superius expressa expedire, et insuper etiam infra declaranda.

Primo claudere debet hostia ecclesiae temporibus et horis debitis et similiter aperire.

Item ministrare vinum, quod recipit de celario archi-episcopi, et aquam pro sacrificio divino.

Item purgare facere ecclesiam, et sternere tapetia per pulsatorem, et aquam necessariam pro ecclesia afferi facere per eundem pulsatorem.

Item singulis diebus dominicis benedicere aquam per se, vel per alium, pro aspersione et communis fontis ecclesiae.

Item hostias necessarias ³⁾ pro sacrificio divino pro tota ecclesia dare debet et aptare, pro quibus faciendis archi-episcopus dat sufficiens frumentum sive farinam.

Item candelas ad horas debitas distribuere. Item praeparare manutergia pro extersione sacerdotum celebrare volentium.

Item portari et reportari facere per campanatorem libros ad chorum, et de choro ad sacristiam.

Item praeparare et ornare omnia altaria cum paliis et tobaliis, ⁴⁾ seu mensalibus.

Item distribuere omnia paramenta, reliquias, calices, monstrantias, tabulas et omnia alia necessaria, ad divinum cultum pertinentia, et distributa iterum repetere et conservare.

¹⁾ B.-nál »nihilominus«.

²⁾ B.-nál »thesauro«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sobaliis«.

Item tenetur dare et disponere oleum pro confectione chrismatis, cathecumenorum et infirmorum in die Jovis facta, et ista sacramenta distribuere plebanis per parochiam, cum ab ipso petuntur.

Item paramenta, videlicet cruces, mitras, sive infulas, baculos, pastores, tabulas, jocalia, caeteraque ecclesiae ornamenta parata debet tenere, et simul cum thesauris ecclesiae bene custodire.

Item in septimana passionis debet praeparare cruces, debet etiam sepulcrum Domini reparare et disponere, et deputare octo clericos ad cantandum psalterium circa ¹⁾ ipsum sepulcrum, et hujusmodi clericis psallentibus magister curiae archi-episcopalis consuevit pro laboribus providere de una marca denariorum communis monetae, et illis diebus quibus cantatur psalterium, de victualibus providere.

Item debet idem succustos circa dictum sepulcrum tenere quatuor magna luminaria, super quatuor candelabris interim, quousque ibi stat sepulcrum, continue ardentia. Tenetur etiam psallentibus luminaria ministrare.

Item tribus diebus majoris ebdomadae debet praeparare baculos et asseres pro antiphona Traditor.²⁾

Item tenetur ³⁾ praeparare aquam et linteum pro lotione pedum in coena Domini ac etiam mensam cum oblatis praeparare, pelvis autem et ⁴⁾ Chysij, et mensalia portantur de curia archi-episcopi.

Item in festivitibus sanctae crucis tenetur exportare crucem Domini cum solennitate de sacristia ad altare, et reportare; et similiter sanguinem Christi in festo sancti Ciriaci.

Item ad ipsum pertinet praeparare cathedras in ecclesia pro solennitate pontificum, quando celebrant divina, ampulas vero pro vino et aqua in officio divino necessarias, et lavatorium dare tenetur praelatus, et tales ampulae et lavatorium consuetae fuerunt portari per decimatores Posonienses.

Item ipse succustos habet portionem canonicalem de vino decimali, ante sanctum Johannem.

Item de frugibus utriusque Zewden ⁵⁾ et de decimis cultellorum minoris Borsiensis, Hunthensis et Kis Nytra, habet secundam portionem.

Item de decimis civitatis Tirnaviensis habet sedecimam.

¹⁾ B.-nál »citra«.

²⁾ B.-nál »traditorum«.

³⁾ B.-nál »debet«.

⁴⁾ B.-nál »pelves autem, Chysii«.

⁵⁾ B.-nál »Zeroden«.

Numerus canonicorum.

Ad quintum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo dixerunt et responderunt unanimiter, et ita repertum est; in dicta ecclesia esse triginta novem canonicos praebentos,¹⁾ licet antiquitus fuerint triginta octo dumtaxat. Interrogati, quomodo ille tricesimus nonus fuerit creatus, dixerunt quod alias tempore domini Chanadini archi-episcopi duo concurrerunt, unus auctoritate apostolica, et alter ordinarii ad unum canonicatum, et tunc uterque remansit in canonicatu, reclamante tamen capitulo. Unde supplicant, ut ille canonicatus, qui sic excrevit, supprimatur.

Canonicorum autem, qui nunc resident, nomina sunt recitata in prima charta.

Absentes autem sunt magistri Ladislaus de Thofew,²⁾ qui est in servitio domini Piponis comitis, sed de cujus licentia se absentaverit, non constat nobis.³⁾

Item magistri Benedictus de Torna, Nicolaus de Werebel, et magister Paulus de Nitria.

Et omnes canonici praesentes, ut dictum est, solent interesse omni die missae majori, et vespers; et in⁴⁾ matutinis tenentur interesse tribus diebus ante Pascha, et in festo Paschae.

Item in festivitibus Corporis Christi, sancti Johannis Baptistae, sancti Ladislai regis, sanctorum Petri et Pauli apostolorum, beatae Margarethae virginis, et alias etiam quando cantantur matutinae in sero, tenentur interesse.

Item praefati domini de capitulo dixerunt, se audivisse a senioribus suis, quod regia, et reginalis majestas ex ferventi devotione quam habuerunt ad istam ecclesiam et ejus canonicos et servientes, voluerunt denominari canonici ecclesiae Strigoniensis, sine praebendis tamen.

Praebendarii et eorum officia.

Item ultra istos canonicos superius nominatos, sunt in eadem ecclesia Strigoniensi duodecim praebendarii, instituendi et destituendi per dominos de capitulo, qui debent omnes esse sacerdotes, vel tales, qui sunt in sacris initiati, et in proximis quatuor temporibus ad sacerdotium promovendi; ita tamen, quod semper major pars dictorum praebendariorum sit in sacerdotio constituta. Ad quorum officium pertinet et spectat semper interesse cum succentore, omnibus horis canonicis, tam diurnis quam nocturnis, ac dicere et cantare easdem, illis

¹⁾ B.-nál »praebendarios«.

²⁾ B.-nál »Thofen«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

exceptis, qui consueverunt transmitti per dominos de capitulo pro fidedignitatibus et aliis servitiis ecclesiae.

Item ad ipsos praebendarios pertinet per totum annum singulis secundis et sextis feriis, ac etiam singulis diebus quadragesimae, praeter dominicas, quia tunc non cantatur missam defunctorum, quae cantari debet per rectorem sanctae crucis.

Item ipsi praebendarii in omnibus obedire debent tabulae, quae scribitur per succentorem.

Proventus praebendariorum.

Proventus autem ipsorum consistit in infra declarandis; primo namque ut supra dictum est, de vinis decimalibus civitatis Strigoniensis, ante sanctum Johannem et sanctam Annam decimari solitis, quilibet praebendarius habet mediam portionem canonicalem.

Item habent omnes decimas frugum, agnorum, agnellorum, et aliarum rerum decimari solitarum, circa civitatem Strigoniensem. Item de decimis capituli nostri in Kys-Honth et Kis-Nitra, quilibet praebendarius habet mediam portionem unius canonicatus.

Item in Palotha, et Zamard habent decimas frugum et agnellorum.

Item pro decimalibus vinis recipiendis ante sanctum Johannem, capitulum tennetur dare eis vasa, et illa vina eis importare ad ipsorum celarium.

Item habent duodecim comparationes cum candelis ¹⁾ de domo sita circa sanctum Petrum, in vicinitate Petri de Farnad. Item habent 30 comparationes simili modo de domo archidiaconatus Gemeneriensis (sic,) et singulae comparationes solvi debent cum tribus denariis currentibus et una candela.

Item habent offertorium quando venit in ecclesia exceptis ²⁾ auro, argento, pannis sericeis, lucernis et pecunia, quae obvenit in aliqua magna solennitate, vel in exequiis regalibus, aut praelati, vel baronis, quae ad capitulum spectant.

Item illud offertorium, quod venit ad altare B. Virginis habent praebendarii, ³⁾ excepto die Assumptionis, quia tunc habet ⁴⁾ magister altaris; habet idem magister altaris offertorium missarum quotidianarum, quam cantat in aurora.

Item ad dictos praebendarios pertinent evocationes, inquisitiones, et citationes simplices.

Item ad ipsos pertinet offertorium crucis in vigilia

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »excepto«.

³⁾ B.-nál »Praebendam«.

⁴⁾ B.-nál »habet capitulum et magister«.

Epiphaniae, illo excepto, quod offertur in curia praelati, quia illud ad capitulum pertinet.

Caeteras autem provisiones et necessaria ipsi praebedarii habent, et habere debent, a domino praelato.

Officium et potestas archidiaconi cathedralis.

Item de officio et dignitate archidiaconi cathedralis in ecclesia Strigoniensi, cui est annexa praeposituras ancti Georgii de Viridi Campo Strigoniensi, et qui archidiaconatum obtinet et praeposituram obtinet, ita quod una dignitas censetur et non duae.¹⁾ Ipse autem archidiaconus proprie Strigoniensis appellatur, quia in civitate Strigoniensi, et locis circum vicinis jurisdictionem exercet. Alii autem archidiaconi dicuntur archidiaconi in ecclesia Strigoniensi, quia jurisdictionem suam quam habent, non in loco cathedrali, sed in diocesi sua exercent, et a loco suae provinciae denominantur, ut inferius declarabitur. Habet autem ipse archidiaconus cathedralis stallum in choro laevo post lectorem, et vocem in capitulo prout superius dictum est, et hoc si est canonicus, alias secus. Item ipse archidiaconus et alii archidiaconi infra metas archidiaconatuum suorum de consuetudine verba contumeliosa inter mulieres prolata, iudicare habent.

Item promovendos ad ordines de suis archidiaconatibus examinandos praesentare habent; et tenentur in ecclesia missae majori, et vespers interesse omni die, et peragere servitia et officia in ecclesia prout per succentorem in tabula scribitur.

Verba visitoris ad archidiaconos.

Et debet archidiaconus esse ad decorem ecclesiae moribus compositus, zelator animarum, scientia et eloquentia praeditus, in iudicio rectus, fidelis in dispensando, in adversis constans, in obediendo discretus, in agendo strenuus, in prosperitate humilis, in agendis vigil, sagax in processibus, non credulus in detractionibus, discretus in silentio, cautus in verbo, ne tacenda proferat, aut proferenda reticescat; nam sicuti incauta locutio in errorem detrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in de errore relinquunt.²⁾

Saepe namque rectores improvidi humanam gratiam amittere formidant, loqui libere recta pertimescunt, et juxta veritatis vocem nequaquam gregis custodiae pastoris studio, sed mercenariorum vice deserviunt. Pauperes igitur ne aggravet archidiaconus et divites non palpet, crimina corrigat, quae suae correctioni congruunt; alia autem domino archiepiscopo,

¹⁾ B.-nál az egész mondat hiányzik.

²⁾ B.-nál »relinquunt«.

vel ejus in spiritualibus vicario generali referat, et denuntiet; famae suae provideat, non invideat alienae; ita quod post visitationem, quam de anno in annum fecerit, si necessitas aderit, quantum in ipso est relinquat ordinem ecclesiis, clericis disciplinam, ac Deo populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum ita operando, ut rigor disciplinae mansuetudinem, et mansuetudo ornet rigorem, ita ut rigor non sit rigidus, et mansuetudo non sit dissoluta.

Archidiaconi visitare debent dioecesim suam.

Item archidiaconi omni anno visitare debent suum archidiaconatum, potissimum necessitate urgente; cujus visitationis ministerium in hiis consistit scilicet ¹⁾ in docendo, in inquirendo et reformando, quae de facili reformari possunt, alia autem domino et ²⁾ praelato aut ejus vicario in spiritualibus generali referat, et renuntiet. In docendo ut in sacra doctrina efficaciter erudiat exhortando, arguendo, et increpando opportune et importune, et maxime in praedicando; ut tanquam fidelis servus et prudens super familiam domini constitutus, dans illis cibum.

Item debet inquirere, quae tangunt personam sacerdotis, quomodo se in se ipso et ad se ipsum habeat, videlicet si honeste vivat, scilicet ³⁾ quod non sit luxuriosus, ebriosus, lusor, negotiator, percussor, litigiosus, venator, jocolator, si est diligens circa curam populi sibi ⁴⁾ commissi et si ob ipsius negligentiam, vel malitiam aliquis sine baptismo, poenitentia, Eucharistia, seu extrema unctione decesserit.

Item si circa divinum officium sollicitus existit, et ut debet peragit; si monet populum verbo Dei, festa annuntiat et jejunia, et tempora, quibus solennitates matrimoniorum sunt interdicta, et carnalis copula.

Item si in aliquo est impeditus, propter quod officium suum et curam sibi commissam non possit adimplere.

Item si debito modo formam baptismi et consecrationis ⁵⁾ Corporis et Sanguinis Christi, et contractus matrimonii, poenitentiae morientium, absolutionis confitentium, audientiae confessionum, extremae unctionis officium observat et inpendat.

Item si monet populum ad confirmationem recipiendam, quae per solum episcopum conferri potest.

Item si est obediens suo praelato, et alias vivat secundum statuta canonica.

¹⁾ B.-nál hiányzik »in hiis«, és »scilicet«.

²⁾ B.-nál hiányzik.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »sui«.

⁵⁾ B.-nál »conservationis«.

Item inquirat, sie est aliquis in illa parochia haereticus, aut fautor, seu receptor ipsorum; si incantator, veneficus, divinator, non legitime conjunctus, adulter, fornicator, excommunicatus, et qui de censura non curaret. Et generaliter inquirere debet de omnibus, quae contra Dei praecepta, et sacrorum canonum statuta sunt et fiunt, sive per clericos sive per laicos et alios quoscunque.

De procuracione visitatoris.

Et quoniam os bovis trituranter non debet alligari, justum est ergo ut tales visitantes habeant moderatam procuracionem; debetur autem visitanti archidiacono procuratio in pecunia, vel victualibus, prout elegerit, sed non plus exigit quam per Extravagantem Benedicti XII. quae incipit: Vas electionis, sit taxatum, ita quod nec per se, nec per famulum, aut alios quoscunque in visitatione aliquid percipiat, etiam a sponte dante, vel offerente,¹⁾ si poenam gravissimam constitutionis Vas electionis, vitare intendat, ne quae sua sunt, sed quae Jesu Christi quaerere videatur, et ne totius temporis victum brevis hora consumat. Cum autem talis archidiaconus per se visitabit considerata vicinitate loci et congruentia personae, cum equis et personis necessariis sibi incedat et taliter provideat. In solutione autem cathedralici, discretionem habere debent domini archidiaconi, et non spoliare plebanos parochiales, sed secundum quod sunt potentiores, sive ditiores ecclesiae, sive plebani, ita exigit hujus modi cathedralicum, a divitibus plus, a pauperibus minus. Ita erunt faciendi²⁾ etiam omnes alii archidiaconi in provincia sua ut non videantur spoliare, nec quaerere lucra propria, sed animas Christo lucrandas.

Proventus autem archidiaconi cathedralis consistunt in hiis; primo quae possunt sibi provenire ex jurisdictione quam habet; item in³⁾ solutione cathedralici a singulis ecclesiarum rectoribus, ita tamen, ut praemissum est, quod habeat discretionem in exigendo hujusmodi cathedralico, quod videlicet a divitibus plus, et a pauperibus minus recipiat. Et eodem modo dicendum est etiam de⁴⁾ aliis archidiaconis.

De rectoribus altarium et eorum officiis.

Item ipsi domini de capitulo dixerunt, quod in ipsa ecclesia Strigoniensi sunt rectores altarium infra scripti. Primus est rectoratus altaris sancti Adalberti episcopi, quem tenet dominus Petrus, cujus collatio spectat ad dominum archiepiscopum. Ad cujus rectoris officium spectat singulis diebus,

¹⁾ B.-nál »ferente«.

²⁾ B.-nál »monendi«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

finita seu canta prima, cantare, seu cantari facere cum suis cantoribus ad hoc deputatis, missam in majori altari de sancto Adalberto. Et ipse debet providere de luminaribus debitis pro missa praedicta, et tenetur interesse missae et vesperis per communitatem decantandis. Et iste rector habet domum, in serie capituli penes domum et curiam praepositurae majoris, a parte orientali; et pro onere istius missae habet quartam de comitatu Posoniensi.

Rectoratus altaris Beatae Mariae Virginis et de ejus officio.

Item secundus est rectoratus altaris Beate Mariae Virginis, quem tenet dominus Petrus praepositus major, cujus collatio pertinet ad dominum archiepiscopum. Ad officium autem ejus pertinet singulis diebus, et festivis, et ferialibus de mane, antequam prima cantaretur, missam de Beata Virgine super eodem altari cantare, seu facere cantari, cum cantoribus ad hoc per ipsum deputatis, et debet dare luminaria necessaria.

Item tenetur unam lampadem ardentem continuo ¹⁾ die noctuque ante altare praedictum tenere.

Item tenetur ministrare lucernas magnas circa dictum altare, pro elevatione Corporis Christi necessarias.

Item tenetur in dicta missa omnibus diebus dominicis festa et jejunia per totam hebdomadam observanda, et indulgentias ecclesiae consessas denuntiare, et facere exhortationem ad populum; et in vulgari generalem confessionem, prout moris est in parochialibus ecclesiis.

Item in festivitibus scilicet Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini, Beatae Mariae Virginis, et Omnium Sanctorum tenetur ministrare ad altare praedictum, quatuor candelas ²⁾ baculares, quarum quaelibet adminus unius marcae ceram contineat. ³⁾

Item idem rector pro oneribus praefati altaris supportandis habet integras decimas vini, frumenti et aliarum rerum decimari solitarum, in oppido Marus. ⁴⁾

Item habet ibidem balneum et duas curias, prout in quodam privilegio regali apud manus domini Petri praepositi existente dicitur contineri.

Rectoratus altaris sanctae crucis et de ejus officio.

Item tertius est rectoratus altaris sanctae crucis, quem tenet dominus Michael dictae ecclesiae praebendarius, et colla-

¹⁾ B.-nál »continue«.

²⁾ B.-nál »Calendas«.

³⁾ B.-nál »continet«.

⁴⁾ B.-nál »Masus«.

tio istius¹⁾ altaris spectat ad capitulum. Ad ipsum autem rectorem spectat omnibus feriis secundis et sextis, per se, vel per alium celebrare missam defunctorum in cantu super praedicto altari, et similiter singulis diebus tempore quadragesimali, exceptis diebus dominicis totius anni; et praebendarii tenentur juvare dictum rectorem ad cantandam hujusmodi missam. Praeterea ratione cujusdam augmentationis proventuum ejusdem altaris per dominum²⁾ archi-episcopum factae, tenetur ipse rector omni die missam defunctorum facere cantare; et ad omnes missas tenetur rector ipse luminaria ministrare; et missa ista sub longo pulsu cantatur. Item ad eundem rectorem pertinet cura animarum, et ministratio sacramenti omnium commorantium in castro, capitulo, et in scholis Strigoniensibus.

Rectoratus capellae Corporis Christi et de ejus officio.

Item quartus est rectoratus capellae Corporis Christi ad latus ecclesiae cathedralis constructae, quam fundavit felicitis memoriae dominus Demetrius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis, cujus collatio pertinet ad dominos de capitulo, cujus rector est honorabilis dominus Briccius ipsius ecclesiae canonicus. Ad cujus rectoris officium spectat et pertinet, missas per se, vel per alium celebrare, vel facere celebrari in ipsa capella, modo et ordine infrascripto.

Item primo quod singulis diebus dominicis missa canteatur de SS. Trinitate, in quintis autem feriis de Corpore Christi cum ministris, videlicet diacono, subdiacono ac³⁾ cantoribus praeparatis; Sabbathis vero diebus, de Beata Maria Virgine similiter cum cantoribus. Aliis autem diebus missam cantare non tenetur, sed solum legere. Item feria secunda tenetur legere missam pro defunctis; et tenetur dare, et ministrare candelas et cereos necessarios, per totum annum in ipsa capella.

Item rector ipse tenetur singulis feriis quintis dare pulsatori quatuor denarios usuales, si ad dictam missam pulsaverit; de quibus et aliis oneribus singulis ipsius capellae clarius constat in privilegio ejusdem capellae.

Item rector capellae ipsius, nemo fieri seu eligi potest, nisi sit canonicus dictae ecclesiae Strigoniensis simplex, non habens in ipsa ecclesia, sed neque in alia aliud beneficium, seu dignitatem, neque servitium, apud aliquam personam, sive dominum.

¹⁾ B.-nál »ipsius«.

²⁾ B.-nál »dictum«.

³⁾ B.-nál »et«.

Rectoratus altaris sancti Petri.

Item quintus est rectoratus altaris sancti Petri, quem tenet dominus Bartholomaeus, et tenetur missae majori interesse et vespers, et pro libito missam in ipso altari celebrare. Cujus collatio pertinet et spectat ad dominos de capitulo. et habet unam vineam sitam in territorio de Palotha, alio nomine Cherwelgh,¹⁾ sed postea istud altare sancti Petri est dotatum. per dominum Dyonisium archiepiscopum cum florenis 100, quos solvunt omni anno cives de Posonio, ita, ut hujusmodi flor 100 recipit ad se rector ipsius altaris, et postea de illis solvit praebendariis omni mensa florenos 4; ipsi autem praebendarii tenentur omni die sub longo pulsu cantare missam defunctorum in altari sanctae crucis. Et ipsum altare sancti Petri habet domum et fundum curiae, ex opposito montis sancti Thomae ab aquilone.

Közlő: KOLLÁNYI FERENCZ.

¹⁾ B.-nál »Cherwelyh«.

VEGYES KÖZLÉSEK.

SOMLYÓ VÁRÁNAK 1498. MÁRCZ. 12-ÉN KELT LELTÁRI TÖREDÉKE.

1498.

*Registrum super rebus et ingenis castri Somlio per egregium
Michalem Chyuthy ad manus meas assignate tempore feria secunda
videlicet in festo beati Gregori pape cum huiusmodi registro etc.*

Item bombarde magne	II.
Item felhoffnicha alio nomine <i>seregbontho</i>	II.
Item pixides barbati	XXVIII.
Item pixides manuales	XXXII.
Circa has palask	XI.
Item Kewlew ad terendum pulveres bombardarum.	
Item carbones circa pulveres cum uno <i>rakas</i> .	
Item pulveres bombardarum <i>berbencze</i>	III.
et tertia pars unius <i>berbencze</i> .	
Item sagite balistarum	^M III.
Item Globuli pixidum barbatorum	^C VI.
Item plumbum masa	I.
Item copia absque ferys (?)	XII. ^C
Item lapides bombardarum videlicet globuli	I.
Item lampades cum sulfore	I.
sine sulfore	I.
Item cuspides	VIII.
Item mense	III.
et una parva	
Item caldar	I.
Item sofforia	V.
Item currus bombardorum	II.
Item vasa vinorum in castro	VII.
Item vasa vacua	XIII.

Item doleum parvum	I.
Item ffarina cum parvis cubulis	^c III.
Item sal in castro	^c VIII.
Item sal in Vasarhel in camera	^M ^C III. VII. VIII.
Item ffenum in monte Somlio	
cum aceruo ad longitudinem brahia	XXII.
et ad latitudinem brahia	II.
Item in Kyrtha acerui frugum	II.
Item doba vasa vinorum	II.
Item ibidem in doba avenarum eb	^C III. XXIII.
cum parvis cubulis, qui cubuli	
octo aut VIII. faciunt unum cubulum Bu-	
densem.	
Item ibidem in doba ordeum cubuli	LXVIII.
Item in possessione <i>janushaza</i> recia piscium	II.
Item in castro Somlio	
caules in celario cadorum	III.
et in terra dicunt esse	III.
sed tamen nescio si valet aut non.	

Super rebus in alodio Sagh existentibus.

Item boves aratri	XXII.
Item vacce	XVII.
Item vituli duorum annorum	III.
Item vituli unius anni	VIII.
Item vituli istius anni	VIII.
Item scrophe maiores	XXIII.
Item porcelli istius anni	XXXVII.
Item currus	II.
Item aratrum	V.
Item bige aratri	III.
Item vomeres cum ceteris circa aratra	III.
Item secures	II.
Item sofforia	II.
Item terebrum	I.
Item acervus tritici	I.
Item acervus siliginis	I.
Item milium cubuli	XXXII.
Item fruges siliginis cubuli	XXVI.
Item ffarina cubuli	VII.
Item pisa cubuli	III.
Item ffaba cubuli	I.

Item ligumina canapi cubuli	II.
Item segetes frugum	LXXXVIII.
ex hys siliginis	XLVII.
tritici autem	XLI.
Item novelli vulgo ugar	V.
pro ordeo facte.		
Item fenum ad brahia	VII.

1498.

Registrum super pertinentiis castri Somlio tempore resignacionis castri per egregium Michalem Chwthij ad manus Martini Demelkij.

D o b a.

Item in possessione doba sessiones habitales sunt	XLI.
---	------

B e r s e n.

Item in possessione Bersen sessiones habitales sunt	XXX.
---	------

K e r e s t h w r.

Item in possessione Keresthwr sessiones habitales sunt	XII.
--	--------	------

Z e n t h h o l d o r f f a l w a.

Penitus deserta.

J a n u s h a z a.

Item in possessione janushaza sessiones habitales sunt	VII.
--	--------	------

V a r s a n.

Item in possessione varsan sessiones habitales sunt	XXX.
---	------

H w z y w f a l w.

Item in possessione hwzywfalw sessiones habitales sunt	XV.
--	--------	-----

V a m u s p e r e s l e k.

Item in possessione vamuspereslek sessiones habitales sunt	XXXV.
--	--------	-------

G e r c h e.

Item in possessione Gerche sessiones habitales sunt	XIII.
---	-------

S a g h.

Item in possessione Sagh sessiones habitales sunt	LXIII.
ex hys scilicet jobagionibus sunt libertates.	

Preterea Michael Chwthÿ etiam dedit michi huiusmodi registrum de villis ultra Rabam sed tamen ego adhuc numerare minime potui, quia per aquam raba vocatam in presenti transire non possunt.

A c h a d.

Item in possessione achad sessiones habitales sunt XVII.

K e w e s k w t h.

Item in possessione Keweskwth sessiones habitales
sunt VII.

S t r e m.

Item in possessione Strem sessiones habitales sunt VII.

N e m e t h l a k.

Item in possessione nemethlak sessiones habitales
sunt III.

K e l k e d.

Item in possessione Kelked sessiones habitales sunt X.

B o g a d.

Item in possessione Bogad sessiones habitales sunt III.
Ibidem in fluvio Gewngews unum molendinum
duarum rotarum.

Super avenam que in villis tenentur.

B e r s e n.

Item in possessione Bersen remanent cubuli avenarum XXV.

V a r s a n.

Item in possessione varsan idem scripsit cubulos
avenarum^c I. XXV.
sed tamen denegant populi.

S a g h.

Item in possessione Sagh cubulos avenarum scripsit
denegata. L.

Z e n t h o l d o r f a l w a.

Item in possessione Zentholdorfalwa restant cubuli
avenarum XXV.
Item in pertinentiis monialium
Idem Michael Chwthÿ scripsit avenarum

I s k a z monialium.

Item possessione *iskaz* cubuli avenarum XXII.

K ŷ s s e w l e w s monialium.

Item in possessione Kyssewlews cubuli auenarum LXXXXVIII.
populi autem non esse dicunt.

Item idem Michael Chwthŷ dedit registrum super preciis
sal. debitores autem negant non possumus rehabere super eosdem.

V a s a r h e l.

Item in Vasarhel philipus pustha

XX. Sal fl. II.

Idem ipse pro vino fl. I.

Item Emericus Zabo

X. Sal fl. I.

Item Briccius Lowassŷ

VI. Sal debet LX.

Item Blasius Nŷrewin

Kald commorans

^c

I. XL. Sal fl. XIII.

N o b i l e s.

Item *Ladislaus Sybryk*

^c

III. Sal fl. XXV.

Item *Gregorius Sŷthkeŷ*

XX. Sal fl. II.

Item *Job de Rwm*

cum preciis sal tenetur fl. XII.

Kŷvŷll: Ad Somlyo super villis Strem, Lak et Kelked etc.

Eredeti, tŷredék papíron, ívrét ŷsszehajtott 6 lapnyi fŷzetben.
(A galgŷczi gróf Erdŷdy levéltárban LAD. 54. fasc. 3. Nro 20.)

Kŷzli: DR. GIAY KÁROLY.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

I. 1528.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti. Is magister
Johannes Monetarius iturus ad laborandum fodinas in pertinentiis
castri nostri *Wylagoswar* habitas, qui certas res suas istic Casso-
viae habet. Rogamus igitur vos, velitis eundem magistrum Johan-
nem simulcum, certis (?) rebus suis ad laborandum huiusmodi

fodinas libere abire permittere. Ex Buda in festo sacratissimi corporis Christi anno 1528.

Stephanus de Bathor
palatinus et regiae Maiestatis locumtenens etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis judici et juratis civibus Cassoriensis amicis nobis dilectis.

(Eredetije papíroson, zárlatán piros pecsét, 1250. sz. a.)

II. 1534.

Franciscus Dobo de Ruzka etc. Recognoscimus nobilem *Petrum Czeke de Dewa*, auricampsorem Regie Maiestatis pro illis quadringentis floreni, quos eidem paulo ante ingressum nostrum ad oppidum Megyes ad cambiendum aurum dederamus, in auro solvisse flor. quadringentos, super quibus eundem harum vigore et tesimonio literarum nostrarum mediante dabimus quittum et expeditum. Datae in Koloswar in festo beati Francisci confessoris 1534.

Idem Franciscus Dobo
manu propria.

(Eredetije papíroson, rányomott zöld pecsétel, 1584. sz. a.)

III. 1540.

Isabella Dei gratia regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc.

Prudens et circumspecte fidelis grate dilecte. Significarunt nobis Simon et Andreas servitores nostri, se reliquisse sarcinas apud Georgium et Stephanum homines, qui vina nostra in Poloniam deduxerant, qui promiserant se fidelitati tuae praedictas sarcinas commisisse et ad servandum tradidisse. Proinde a fidelitate tua postulamus, ut praedictas sarcinas una cum rebus integre per hominem certum transmitteret f. tua servitoribus nostris quas secum, cum illic essent, asportare non potuerant. Si autem f. tua non habent cui certo praeferendas committeret, venturae sunt propediem ad nos matronae quaedam in curribus, per quas f. tua res praedictas mittat. Et aliter non faciat. Datum Budae VI^{to} aprilis anno Domini M^o D^o XXXX°.

Isabella regina.

Kívül: Provido et circumspecto Thomae Zabo iurici Caschoviensi, fidei grate nobis dilecto.

(Papíroson, zárlatán piros pecsét, 1635. sz. a.)

IV. 1552.

Isabella Dei gratia regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Recognoscimus per praesentes. quod fideles nostri egregii Leonardus Czezey capitaneus, Lucas Kewesdy, Ladislaus Nyaray

castellani, item prudentes et circumspecti judex, jurati consules ac tota communitas civitatis nostrae Cassoviensis ipsam civitatem Cassoviensem simul cum omnibus pertinentiis, quam quidem civitatem ipse Leonardus Czecey consequenterque alii praenominati castellani, judex cum consulibus a serenissimo quondam principe, domino Joanne, Hungariae, Dalmatiae et Croatiae etc. rege, marito nostro desideratissimo, tanquam officiales obtinuisse et hactenus inculpate tenuisse habuisseque dinoscuntur, ex voluntate et mandato nostro ad manus nostras filiique nostri illustrissimi simul cum omnibus bellicis instrumentis, ingeniis, pulveribus et victualibus ad sustentationem et intertentionem ipsius civitatis necessariis consignaverunt, reddiderunt et restituerunt. Nos igitur simulcum filio nostro illustrissimo de fidei conservatione et restitutione ejusdem civitatis Cassoviensis et pertinentium ejus, ipsum Leonardum Czecey capitaneum primum, deinde Lucam Kewesdy, Ladislaum Nyaray castellanos, item judicem, consules ac totam communitatem civitatis praedictae modis omnibus quietos et expeditos reddidimus, fecimus, immo reddimus et committimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datae Cassoviae vigesimo septimo die mensis Januarii anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Ysabella.

(Eredetije papíroson, rányomott piros pecséttel, 1676. sz. a.)

V. 1556.

Isabella Dei gratia regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc.

Prudentes, circumspecti, fideles nobis syncere dilecti. Salutem et gratiam nostram. Postquam Deo duce jam nos filiusque noster illustrissimus, felices in regnum nostrum Hungariae et Transylvaniae pervenimus, id unum praecipue nobis observatur, ut primo quoque tempore ea, quae dignitatis et status nostri filiique nostri illustrissimi, item boni publici conservationis pacificationis et tranquillitatis regni fuerint, generali conventu decernantur. Libuit itaque decedente . . id fidelium etiam consiliariorum nostrorum suffragio et voluntate ad diem sanctae Catherinae proximum in hac civitate nostra Coloswar dominis regnicolis Hungaris et transylvanis comitia generalia indicere. Itaque fidelitatibus vestris mandamus, quatenus certis fratres suos, viros praestantes cum plena instructione et potestate, ut cum dominis regnicolis super omnibus ad plenum decernere queant, ad praefixum diem sanctae Catherinae et locum Coloswar mittere modis omnibus velint et debeant. Nec secus ullo modo fecerint. Et bene

valeant. Datae in civitate nostra Coloswar, primo die mensis Novembris anno Domini 1556.

Isabella.

Kívül: Prudentibus circumspectis judici caeterisque juratis civibus nostrae Cassoviensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Egykorú másolata Kassa város lvt. 1777. sz. a.)

VI. 1558.

Maximilianus Dei gratia rex Bohemiae, archidux Austriae, dux Burgundiae etc.

Prudentes circumspecti nobis dilecti. Constat nobis proculdubio, quomodo regina *Isabella* coeterique rebelles ditionem sacratissimae caesariae majestatis, domini et genitoris nostri observandissimi, viribus omnibus vastare ac intercipere contendant, subindeque novi aliquid moliantur. Sicuti intelleximus, reginam ipsam etiam nunc magnum numerum walachorum congregasse ac ad expugnationem arcis praefatae sacr. caes. Majestatis Kyswarda vocatae cum suis gentibus expedivisse. Cum autem et amissione arcis eiusdem (quod Deus avertat) non minus vobis, uxoribusque et liberis vestris, quam ditioni suae Majestatis impendere videatur exitium: hortamur vos ac nihilominus autoritate praefatae sacr. caes. Majestatis harum serie vobis firmissime committimus et mandamus, quatenus dum et quando per egregium Emericum Thelekessy supremum gentium sacr. caes. Majestatis in partibus illis capitaneum requisiti fueritis et pro eliberatione arcis praefatae et semper alias pro ditionis eiusdem defensione sine mora totis viribus insurgere eidemque omni auxilio adesse debeatis. Executuri in eo sacr. caes. Majestatis nostramque seriam et gratiosam voluntatem. Secus non facturi. Datum Lyncii, die secunda decembris anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo.

Maximilianus.

Franciscus Forgach
episcopus Varadiensis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis judici et juratis civibus civitatis Cassoviensis, nobis dilectis.

(Kassa város lvt. 1936. sz. a.)

VII. 1562.

Heraclides Jacobus Basilicus Dei gratia despotus Sami etc. regni Moldaviae princeps, Walachiae palatinus utriusque gentis dominus et haeres.

Spectabiles sincere nobis dilecti. Magnificus fidelis nobis dilectus Paulus Seckel capitaneus noster in Hungaria et in arce nostra Soczaviensi cum ei illis in locis uxor mortua sit liberis relictis, petiit a nobis, ejus bona omnia ac liberos serenitatibus

vestris commendaremus, ne in bonis suis et omnibus, quae ibi sunt, damnum ullum patiatur et nostra de causa singularem aliquam curam eorum omnium habeant, quod ut faciant, rogamus nos et vicissim serenitatibus vestris per omnia occasionem gratificari studebimus, quas bene valere optamus. Datum in oppido nostro Soczaviae, 17. Septembris anno 1562.

Ex commissione principis despotae propria.

Horatius Curio secretarius manu propria.

Kívül: »Spectabilibus et famatis sincere nobis dilectis consulibus et senatui Chassoviensis.«

(Eredetije papíroson, zárlatán piros pecséttel, nyilv. lvt. 2373. sz.)

VIII. 1566.

Joannes secundus Dei gratia electus rex Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. fidelibus nostris universis et singulis magnificis, egregiis, nobilibus, capitaneis, castellanis, provisoribus, praefectis eorumque vicesgerentibus, item prudentibus, circumspiculis iudicibus et juratis civibus quarumlibet civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, cunctis etiam aliis quocumque officio et praefectura fungentibus praesentes visuris salutem et gratiam. Regrediuntur hii decem captivi praesentium videlicet ostentores, qui proxime Dei beneficio ex dura captivitate turcharum eliberati sunt, ad loca mansionum suarum, fidelitatibus igitur vestris harum serie mandamus firmiter, ut dum et quando praefati captivi praesentium videlicet ostensores in medium vestri pervenerint, eosdem ubique liberos et securos dimittere et dimitti facere debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datae in civitate nostra Alba Julia vigesimo tertio die Maii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto.

Joannes electus.

(Eredetije papíroson, rányomott piros pecséttel, 2659. sz. a.)

IX. 1594. decz. 29.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem ac officii nostri commendationem. Erről kellett megtalálnunk kegyelmeteket, hogy a szegény Istenben elnyugodt atyámfiának, feleségemnek akarnám leiratni az képét abban az állapotban, az mint vagyon, a végre, hogy jövőendőben arról koporsója kövére is hasonlóképen kifaragtatnánk, és képiróért oda Kassára küldötünk vala, de az mely képiró ott vagyon, semmiképpen reá, hogy ide jöjjen hozzánk, két ok magát, az kik miatt, mondta, hogy el nem jöhet. Eggyel azzal, hogy a városnak tartoznék valami számadással és abban volna most occupatus; mással azzal, hogy nem szinte volna szerencsés az emberi képnek

igazán való leírásában. De mivelhogy nincsen egyéb, kegyelmeteket azon kérjük, mint barátinkat, hogy ez kevés időre való idejövését és ilyen szükségünkben való szolgálatját ne neheztesse kegyelmek és ne tartson ellent benne, hanem bocsássa mindjárást ide kegyelmek, a számadás haladhat és abban kegyelmeknek ne essék semmi fogyatkozása. Hogyha szinte perfecte nem tudná is leírni, csak írja annyira való hasonlatossággal, hogy legyen valami repraesentatioja ábrázatjának és állapotjának hogy az kőfaragó tudja kifaragni az kővön róla.

Hogyha penig szinte annyi mulatsága itt nem lehetne, hogy itt az írását teljességgel elvégezhetné, ottan jöjön csak annyi időre ide, hogy jegyezgesse le raptim és végezze otthon házában el asztán az írását. Az kegyelmek barátságát mi is minden barátsággal meg akarjuk hálálni kegyelmeknek. Isten tartsa meg kegyelmeket jó egészségben. Datum ex arce nostra Sarospatak 29 Decembris anno 1594.

Prud. ac circumsp. d. vestrarum amicus benevolus
Franciscus Dobo de Ruzka m. p.

(Rongált eredetije papíroson, zárlatán zöld pecsét nyoma, 4467/35. sz. a.)

X. 1597.

Szolgálatunkat és magunk ajánlását írjuk uraságtoknak és kívánunk ez új esztendőben minden lelki és testi jókat megadatnia az Uristentől, mint bizodalmas nemes szomszéd urainknak.

Erről kellett megtanálnunk uraságtokat levelünk által, bocsátjuk az mi atyánkfiát uraságtok eleiben, kinek uraságtok meghiggye szavait, az mint mi is mind az egész tanácssal egyetemben teszünk bizonyoságot, hogy az mi Istenben elnyugodt lelki tanítónk *Caroli Gáspár* az ő halálának előtte, mikor volna beteg ágyában, az ő atyafiát, *Miklós diákok* és az gönczi tanácsot vállotta az ő *árváinak* tutorságára és gondja viselésére, azért mi is kérjük uraságtokat, ezeknek méltó kívánságát megértvén, az mi atyánkfiainak szolgáltasson uraságtok igasságot, kiért viszontag való szolgálatunkat ajánljuk uraságtoknak, mint jó szomszéd nemes urainknak, az Uristen tartsa meg uraságtokat jó egészségben mind az egész várossal egyetemben.

In oppido Geöncz 3 die Januarii anno 1597.

Judex primarius Geöncziensis
cum suis juratis civibus.

Kívül: Prudenti ac circumspecto viro, dominio judici Martino Keöteles caeterisque juratis civibus Cassoviensibus dominis et vicinis nobis observandissimis.

Felette más kézzel: 14 Januarii anno 1596 ¹⁾ exhibita.

(Eredetije Kassa v. lt. 4636/28. sz. a.)

¹⁾ Hibásan 1597 helyett.

XI. 1597.

Szolgalatunkat és magunk ajánlását írjuk és kívánunk az Uristentől uraságtoknak minden jókat meg adatni nagy jó szerencsésen, mint bizodalmas szomszéd nemes urainknak. Megértünk az uraságtok irását, az mint ír a nekünk az Sárközy János atyafia jószága felől és az Istenben elnyugodt *Caroli Casparnak* az ő maradékinak az mi ház-részbeli jószágok ottan az uraságtok városában volna; azért azt irhatjuk uraságtoknak, hogy mi előttünk így végeztenek az Caroli Anna atyafiai az Sárközi János atyafiával Damonkos Miklóssal, hogy az mi része Caroly Annának volna az kisebb házban ottan uraságtok városában, azt engedte ennek az Damonkos Miklósnak szabad örökök. viszontag az mi része egy asszonyállat (*így!*) ¹⁾ abban volna, mely részt megbecsültenek, azt az Caroly Anna atyafiai, tudnia illik Miklós diákné asszonyom és Thamás diák megelégitik azt az asszonyállatot az huszonhét forintról és nyolczvanöt pénzről. Az Uristen tartsa jó egészségben uraságtokat mind az egész várossal egyetemben. In oppido *Geöncz* 22 die Mai anno 1597.

Judex Geonczienis cum
suis juratibus civibus.

Kívül: Prudenti ac circumspecto viro domino judici N. civitatis Cassoviensis caeterisque juratis civibus, dominis ac vicinis nobis observandissimis.

Alatta más kézzel: Praesentatae 3 Junii anno 1597.

(Eredetije 4718/93. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

SERÉDY GYÖRGY KASSAI KAPITÁNYNAK ADOTT UTASÍTÁS.

1552. febr. 8.

Articuli capitaneo civitatis Cassoviensis magnifico domino Georgio Seredy, loco instructionis, usque ad ulteriorem sacrae regiae majestatis informationem relictis, per ejusdem regiae majestatis commissarios Georgium Vernerum et Georgium Rakowczky.

Imprimis quia S. Regia Majestas de fide et integritate dicti domini Georgii Seredy gratiose confisa, eidem capitaneatum custodiamque et conservationem dictae suae civitatis commisit, debet ille officio suo recte fungi, ac quantam maxime potest curam et vigilantiam adhibere, ut civitas ipsa, die simul ac nocte in fide Regiae Majestatis bene sit custodita, ejusque securitati et conservationi ita semper sit consultum ac provisum, ne quis

¹⁾ Asszonyállatnak.

locus ullis sinistris machinationibus, insidiis et conspiracyonibus esse possit.

Magistratum civilem caeterosque cives, eatenus capitaneus gubernet, et in officio contineat, quatenus id custodia securitatis et conservatio civitatis videbitur postulare. Incaetera civilia et politica negocia sese non ingerat, sed magistratum civilem libere et more olim consveto jus dicere et justitiam petentibus administrare permittat. Nec libertates et jura ciuium quatenus officio capitaneatus sui non praejudicant quouis colore aut praetextu infringere, fortunasve aut facultates ipsorum publicas et privatas impedire praesumat.

Inter civem et civem sibi iudicandi potestatem non sumat, nisi forte esset causa custodiam et securitatem civitatis concernens. In tali enim causa capitaneus adhibito sibi civili magistratu iudicium poterit exercere. In caeteris vero causis, quas vel cuius contra familiarem servitorem aut militem capitanei, aut aliquis horum contra civem habiturus est, cuius iudicio magistratus sui civilis, caeteri vero ad capitaneum pertinentes, ejusdem capitanei iudicio subjecti esse debent, et quilibet ubi requisitus fuerit, debitam justitiam petenti administrare teneatur.

In nobiles aliarumve civitatum cives, aut eorum subditos sibi capitaneus nullam auctoritatem aut jurisdictionem arrogare debet, nisi si quam ipsi ultro et ad communia mala atque pericula propulsanda attribuerent. Quo in casu omnia ad defensionem fidelium subditorum regiae majestatis et eiusdem commodum ac publicum bonum conferre debet. In proventus Regiae Majestatis qualescunque, eorumue perceptionem aut administrationem nequaquam sese intromittat, nec in ulla bona, quae nomine Regiae Majestatis per dictos suae Majestatis commissarios, juxta instructionem ipsis datam sunt occupata, sicut sunt praecique oppida *Gewnecz*, et *Thelkebanya*, et pertinentia praepositurae in *Mysle* et abbatiae *Zeplak* ac castri *Lypolc* et alia quaedam bona, sed proventus regios, ac bona praedicta per homines suae Majestatis ad hoc deputatus administrari, tenerique, et gubernare sinat. eosdemque contra quosuis impetitores defendere studeat.

Milites praesidiarios siue equites siue pedites intus pariter ac foris, ita regat et coherceat, ne cuipiam damnum ullum aut injuriam inferant, sed qui contrarium fecerint, eos pro modo delicti poena condigna afficiat, cum autem ad praesidium civitatis, ducentos equites et trecentos pedites sibi attributos habeat, qui singulis mensibus juxta ordinationem Regiae Majestatis lustrari debent, conformabit se capitaneus huic ordinationi et dictos equites ac pedites suis equis et armis instructos, quoties aliqua solutio facienda erit, homini Regiae Majestatis ad lustrationem

faciendam deputato lustrandos, et nominatim in regestum describendos exhibere debet.

Tormenta bellica regia, bombardas, globos ac pulveres, capitaneus in sua habebit potestate, ea tamen lege, ut suis quaeque locis deposita habeantur, sub fideli custodia magistri bellicarum munitionum ad hoc deputati, qui si quid de praedictis dandum, exponendum, aut cuique assignandum erit, et causam rei intelligere, et super datis vel expositis commissionem a capitaneo, et ab eo, cui datum fuerit, recognitionem habere debet, eodem capitaneo fideliter et diligenter providente, ne quid inde ad alios, quam necessarios vsus temere conuertatur.

Annona quoque regia, quae vel nunc habetur in civitate vel in futurum habebitur, similiter in custodia erit magistri victualium, de qua tamen non licebit capitaneo aliquid statuere, sumere, aut cuique dandum committere, nisi in casu necessitatis, ac ne tunc quidem gratis, sed vel pro praesente pecunia, vel in defectu pecuniae, in rationem futurae solutionis juxta modum, qui dicto magistro victualium per Regiam Majestatem datus est, vel in futurum dabitur.

Debet autem capitaneus dictos bellicarum munitionum et annonae magistros specialiter commendatos habere, ac manu tenere, ut officium suum sine cujuspiam molestatione ac impedimento bene exequi possint.

Actum Cassowiae octava die februarii. Anno domini Millesimo Quingentesimo quinquagesimo secundo.

(Egykoru másolat: Orsz. Lev. urb. et conscr. fasc. 99. nr. 12.)

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

DOBÓ ISTVÁN ÉLETÉHEZ.

a)

Oláh Miklós egri püspök 1553. márczius 3-án Ruszkai Dobó Istvánnak, az egri vár hősi védelméért, a zemplénmegyei bor-dézmát négy évre bérbe adja.

Nos Nicolaus Olahus episcopus ecclesiae Agriensis, comes perpetuus comitatus Hevesiensis, et administrator honoris comitatus Borsodiensis as serenissimi principis et domini domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti etc. consiliarius et cancellarius etc. recognoscimus per praesentes literas nostras, quod nos habita ratione fidelitatis ac fidelium servitiorum egregii Stephani Dobo de Ruzka, alias provisoris et castellani arcis nostrae Agriensis, quae ipse

sacrae in primis regni Hungariae coronae, et regiae majestati domino nostro clementissimo deinde nobis, ac toti regno, cum alias saepe, tum maxime aestate proxime preterita, cum dicta arx nostra Agriensis, a validissimo exercitu thurcarum, per continuos triginta octo dies et noctes oppugnaretur, cum ceteris servitoribus sacrae majestatis regiae, et nostris, aliisque in ipsa arce nostra tunc existentibus, in conservanda eadem arce, contra omnes impetus ipsorum hostium fortiter exhibuit et impendit, annuendum et concedendum duximus, quod ipse Stephanus Dobo, ob praemissa merita et servitia sua, regno Hungariae, et christianitati exhibita, decimas nostras, et mensae nostrae episcopalis vinorum scilicet Zemplyn et bary (így!?) per continuos quatuor annos a die datarum praesentium computando, pro se colligere ac percipere possit et valeat. Ea tamen interjecta conditione, quod ipse nobis, aut si nos mori (quod Deus avertat) contingeret, vel aliqua mutatio fieret, successoribus nostris legitimis episcopis, precia sive arendam praedictarum decimarum consuetam, quotannis, in terminis ad id ordinatis et constitutis, integre, et sine ullo defectu atque difficultate persolvere debeat et teneatur. Ad quod observandum, ex quo merita et servitia ipsius Stephani Dobo, in salutem et conservationem totius regni et reipublicae christianae exhibita id requirunt, successores etiam nostros dominos episcopos obligamus. Imo annuimus et concedimus ac obligamus, harum nostrarum manus nostrae subscriptione ac sigillo nostro corroboratarum vigore et testimonio literarum. Datum in civitate Ckraacz (így!) tertio die martii. Anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio. Nicolaus Olahus e. Agriensis etc. manu propria. l. s.

(Eredeti: Országos Levéltár, N. R. A. fasc. 1765. nr. 36.)

b)

Ferdinánd király 1553. márcz. 5-én megerősíti Oláh Miklós egri püspök levelét.

Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Bohemiae, etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. recognoscimus per presentes literas nostras. Quod nos cum ad supplicationem fidelis nostri reverendissimi in Christo patris domini Nicolai Olahi episcopi Agriensis, cancellarii nostri etc. nobis factam. Tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri egregii Stephani Dobo de Ruzka alias provisoris et castellani dictae arcis Agriensis, quae ipse sacrae in primis regni Hungariae coronae, et majestati nostrae, ac toti regno nostro Hungariae, ac deinde ipsi domino Agriensi domino suo, tum alias saepe, tum maxime aestate proxime praeterita in arce Agriensi, cum ipsa arx Agriensis per thurcas arc-

tissime oppugnabatur, fortiter exhibuit et impendit: illi annuentiae et concessioni quam praefatus dominus episcopus Agriensis, de arendatione decimarum suarum districtum Zemplyn et Bary (így!) ipsi Stephano Dobo, per continuos quatuor annos, per literas suas superinde emanatas fecisse dicitur benignum consensum praebuimus pariter et assensum, literasque ipsas perinde ac si praesentibus de verbo ad verbum inscriptae essent, in omnibus ejusdem punctis, clausulis, et articulis gratiose confirmandas duximus. Imo praebemus et concedimus ac confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum in civitate nostra Ckraacz die quinta mensis martii. Anno domini millesimo quingentesimo tertio. quinquagesimo Ferdinandus m. p. l. s. Nicolaus Olahus e. Agriensis m. p.

(Eredeti: Országos Levéltár, N. R. A. fasc. 807. nr. 1.)

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

KASSA VÁROS TŰZÉRSÉGI FELSZERELÉSE.

1552. jan. 17.

I.

Inventarium bellicorum tormentorum et instrumentorum. quae serenissima princeps et domina domina Isabella, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. regina, tanquam propria et suis pecuniis et impensis parata et facta Cassouiae reliquit, et per suum magistrum stabuli egregium Theodorum de Capitelis, juxta ordinationem commissariorum sacrae romanae et regiae majestatis, egregiorum Georgii Vernerii, et alterius Georgii Rakowjczky ad manus Demetrii Ormani, ejusdem regiae majestatis curiae familiaris et Galli Sonnenbrodt vicemagistri solutionum apud arcem Saros, assignari fecit.

Bombardae.

Sunt integrae bombardae decem et quinque, quae propter defectum librae non potuerunt ponderari, sed juxta existimationem hominum peritorum ab utraque parte adhibitorum sunt hoc modo aestimata:

Una bombardae ad jaculandos globos lapideos, pondere centenariorum viginti quatuor. Duae bombardae, vulgo falkonae dictae ad jaculandos globos ferreos, singulae ponderis centenariorum viginti trium, cum medio, faciunt ambae centenarios quadraginta septem.

Reliquae vero duodecim falconetae appellatae, ex quibus septem ponderis centenariorum novem, una ponderis centenariorum

octo cum medio, duae singulae ponderis centenariorum octo et unius quartalis et quindecim librarum faciunt duodecim falconetae praedictae centerarios centum et duos, libras triginta.

Facit summa ponderis praescriptarum quindecim bombardarum centenarios centum septuaginta tres, libras triginta.

Collocatae autem sunt sive inclusae istae praescriptae bombardae, omnes in thecis aut repositoriis suis ferro munitis, vulgo *laden* et habent singulae attinentias suas inferendos globos et pulveres, et ipsas purgandas, vulga *Seczkolbenn Ladschauffeln vnnnd Wüscher*, rotas tamen ferratas habent duntaxat majores tres, et ex falconetis duae, reliquae vero rotas habent nudas, et non ferratas.

G l o b i.

Sunt in toto pro duabus bombardis majoribus falconis globi ferrei septuaginta sex.

Pro falconetis autem globi mille quingenti et nonaginta duo.

Ponderant autem in toto isti globi centenarios viginti sex, libras quadraginta unam cum media.

P u l v e r e s.

Sunt in toto pulverum simplicium et minus fortium vel efficacium, excluso pondere ligni aut vasis, centenarii sexaginta quinque.

In hujus rei fidem et testimonium facta sunt dua inventaria similia quorum alterum dicti Demetrius Ormany et Gallus Sonnenbrodt, pro sacra romana et regia majestate, alterum vero praefatus Theodorus de Capitellis pro serenissima domina regina, retinuerunt, eadem manibus et sigillis suis consignantes. Actum Cassoviae decima septima januarii. Anno etc. quinquagesimo secundo.

Praeter praescriptas bombardas, globos et pulveres inventa sunt Cassoviae, de antiquis ejusdem civitatis tormentis et similibus bellicis munitionibus haec infrascripta:

B o m b a r d a e.

Una bombardarda magna vulgo *Paurntantz* vocata, pondere centum et viginti centenariorum.

Item una bombardarda ad projiciendum ignem, quae vocatur mortarium.

Item una bombardarda colubrina vulgo *Schlanng* et ibi *Odeichsenn* cognominata.

Item una colubrina parva pondere duodecim centenariorum.

Item una falconeta vulgo *Bayoz* dicta.

Item alia falconeta opus Simonis *haubitz* pondere octo centenariorum.

Item alia falconeta cognominata draco — ejusdem Simonis opus, pondere octo centenariorum.

Item duae falconetae parvae singulae pondere quinque centenariorum.

Item una vocata *Scharffwel* nomine *ffyas* pondere quinque centenariorum.

Item una parva bombardarda ad jaciendos globos lapideos.

Item bombardardae ferreae quinque, vulgo *Straypüchsenn*.

Barbatae duplicatae octoginta quatuor.

Item barbatae magnae septem.

G l o b i.

Ad tormentum majus *Pawrantantz* dictum extant globi antiqui ducenti triginta duo.

Ad colubrinam globi antiqui sexcentum triginta duo.

Ad falconetas globi antiqui mille ducenti et sedecim.

Ad falconetas globi antiqui octoginta quinque.

Globi diversi ad quos nullae bombardardae, quibus conveniant, extant sexcenti nonaginta sex.

P u l v e r e s.

Pulveres antiqui boni civitatis extant centenarii septuaginta octo, librae triginta octo cum media.

Egykoru másolat: orsz. lev. urb. et conser. fasc. 99. nr. 12.

II.

*Inventarium bombardorum, pulverum, globorum, salnitri, sulphuris, plumbi et aliarum munitio-
num Cassoviae existentium, prima
die septembris, in anno 1557 factum.*

I n d o m o s e n a t o r i a.

Vna bombardarda magna *porthancz* appellata cum suis attinentiis habet globos 220.

Duae bombardardae *Schtainbychsen* appellatae, globos lapideos projiciens quarum una est Regiae Majestatis, altera ciuitatis.

Vna falkon dicta Regiae Majestatis, non habet globos.

Altera falkon de Naghyda allata, non habet globos.

Falkoneta duppla ciuitatis.

Scharfethyn ciuitatis, habet globos 1150.

Falkonetae dupplae ciuitatis sine sedibus 3.

Scharfethyn de Naghyda 2.

Falconetae Regiae Majestatis nouiter fusae vna continet centenar. 10. Reliquae tres centenarios 15. — 4.

Bombardae *Schlangen* vocatae ciuitatis habent globos 300 ex quibus 76. plumbo obductae sunt.

Falconetae duplae ciuitatis 7.

Scharfethyn de Naghyda 1.

Item in Eperyes sunt falkonetae duplae, quae pertinent ad ciuitatem Cassoviensem

Barbatae dimidia breues ciuitatis, globos non habentes 164.

Pulveris bombardici tunnellis 31, continen. centenar. 20 lib. 42. qui ciuitatis sunt.

Sex vasa cum dimidio sulphuris incerti ponderis. Ciuitatis.

Sex vascula sulphuris, ciuitatis, incerti ponderis.

Salnitri centenar. sex ciuitatis.

Plumbi centenar. 54. ciuitatis.

Salnitri centenarii 8. Regiae Majestatis.

Globi ad dupplas falconetas ciuitatis 252.

Globi ad simplices falconetas ciuitatis 4036.

Globi falcon. ciuitatis 700.

Globi ad bombardas Karthaun dictas ciuitatis 64.

Globi dupplarum barbatarum 12000.

Globi ad bombardam *barath* vocatam pertinentes, quae sub arce kraznahvrka — amissa est 188.

Funis longus tractatorius unus.

Cuspides igniti, *fayerspys* 18.

Clavae alias *Kolben* 6.

Galeae alias *sturmhauben* 10.

In domo monetaria.

Barbatae et Naghyda allatae 55.

Barbatae ciuitatis 5.

In turri laniorum (igy!).

Barbatae ciuitatis 2.

Barbatae Czehae 5.

Globi barbatarum 18.

In turri Chonka.

Pulveris bombardici tunnellis 31. continentes centenar. 82.

Pulveris bombardici tunnelli. 22. cent. 9. libr. 20.

In turri superioris portae.

Falconetae 2.

Bombarda ferrea parua 1.

Barbatae longae 6.

Barbatae mediocres 39.

Globi falconetarum 19.

Globi barbatarum 100.

In turri textorum.

Barbatae 4.

Bombardula parua ferrea *mosar pattanthyw* 1.

Globi barbatarum 150.

In turri fabrorum.

Vnum vas salnitri continens centenar 7. Majestatis Regiae.

Tunnellae pulveris $12\frac{1}{2}$ continen. centenarios 34 lib. 73.

Vasa pulveris octo, centenar. 12. libr. 27.

Pulveris noviter facti centenar. 10.

Barbatae breues 100.

Barbatae Norimbergenses 96. Vnacum lagenis pulverum et formis globorum Regiae Majestatis.

Item plumbi portiones 11. continentes centenarios 17. lib. 80. Regiae Majestatis.

Barbatae mediocres 4.

Globi barbatarum 50.

In turri plaustrariorum.

Barbatae 4.

Globi 50.

In turri cerdonum.

Barbatae 4. tres pertinent ad Czeham et vna ad civitatem.

Globi 40.

In turri pellionum.

Barbatae ciuitatis 4.

Barbatae Czehae 2.

Globi 100.

In turri coriariorum.

Barbatae ciuitatis 4.

Barbatae Czehae 2.

Globi 50.

In turri barbitonsorum.

Barbatae ciuitatis 2.

Barbatae Czehae 2.

Globi 52.

In turri sartorum.

Barbatae ciuitatis 6.

Barbatae Czehae 6.

Falconeta ciuitatis 1.

Globi falconetae 10.

Globi barbatarum 65.

Pulveres centenar $\frac{1}{2}$.

In turri figulorum.

Barbatae ciuitatis 3.

Barbatae Czehae 1.

Globi 70.

Pulveres quos Majestas Regia ciuitati restituit centenar 24.

In propugnaculo inferioris portae.

Falconetae ciuitatis 2.

Barbatae 4.

In domo fusoria.

Bombardae noviter fusae, vna karthaum, altera *Nachthygal* appellatae.

In domo civitatis.

Barbatae combustae et iterum reformatae 13.

Ibidem barbatae 24.

Ibidem barbatae 5.

Barbatae mediae 4.

Globi ad bombardas noviter fusas et alias diuersas bombardas et falconetas pertinentes 698.

Ibidem 13 vascula sulphuris continentes centenarios 40.

Ibidem globi barbatarum 12184.

Instrumenta ignea in olliculas inclusa, *Sthurmhaven* dicta, in domo domini capitanei 300.

Et in domo ciuitatis 20. facit 320.

In domo domini capitanei circuli igniti picei 60.

Turres combustae.

Ahenariorum.

Poliatorum.

Seratorum.

Porta inferior.

Loriariorum.

Clipeatorum.

Doleatorum.

Porta *faulgas* dicta.

Aurifabrorum, et turris Chonka combusta est in parte superiori.

In quibus omnibus munitiones combustae et anichilatae nunt.

(Eredeti: Orsz. Lev. Urb. et conscr. fasc. 76. nr. 3.)

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

A NAGYVÁRADI SZABÓK CZÉHSZABÁLYZATA 1614-BŐL.

Nos Stephanus Varsanÿ Judex primarius caeterique jurati cives ac universi senatus Civitatis liberae Varadiensis etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod circumspecti Joannes et Laurentius Szabó de Várad, jurati magistri Cehae seu confraternitatis magistrorum sartorum tam ex pannis redemptibili forensi aut tentoriali (ut vocant) modo, quam ex bracca vel grisea vulgo *szürr* vocata laborantium in Civitate Varadiensi degentium nomine et in persona universitatis Cehae ejusdem, exhibuerunt nobis et praesentaverunt quosdam articulos ex tribus litteris privilegialibus:

Primis quidem Spectabilis ac magnifici *Blasii de Ráska* provisoris curiae castri Budensis de voluntate nomine et in persona serenissimi domini *Mathiae* dei gratia Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Ducisque Austriae etc. piae memoriae *Budae feria quinta post Pentecostes festum Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octuagesimo nono*;

Secundis vero Illustrissimi Domini Georgii dei gratia marchionis Brandenburgensis etc. etc. itidem *Budae sabbato proximo ante dominicam Cantate Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo sexto*;

Tertiis item prudentium et circumsectorum Valentini Farkas Judicis et duodecim juratorum totiusque consulatus de Gyula, ibidem *Gyula feria quarta proxima ante festum pentecostes Anno domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo tertio*. Eisdem magistris sartorum Gyulensium et Budensium olim concessis, in singulis pergamenis patenter et privilegialiter confectis, sigillisque eorundem domini principis et civitatum supra notatorum pendentibus roboratis et emanatis, diligenter collectos et conscriptos. Significantes nobis quomodo ipsi quoque juxta vetus ritum et antiquam consuetudinem (exceptis caeraemoniis pontificalibus, jam nunc post habitis) praefatorum magistrorum sartorum de dictis Gyula et Buda avorum videlicet et praedecessorum suorum uti et frui, suosque confraternos magistros sartores regere et moderare, communi voto et unanimi consensu statuissent et vellent. Rogaverunt nos debita cum instantia ut eosdem articulos, omniaque et singula in eisdem contenta pro more et autoritate aliarum liberarum civitatum ratos et accepta habentes ipsis dare et concedere, datosque et concessa sigillo nostro authentico roboratos et communita extradere vellemus. Quorum articulorum tenor talis est:

Először. Hogy minden szabó mesterek, kik az mi czéhünk-höz tartoznak, minden esztendőnek kezdetiben az mi Urunk Jézus

Krisztusunknak környülméletkedésének innepe napja után legközebbik vasárnapon, meg intvén az czéh jele vagy táblája által az czéh mesterek házához gyűljenek és ott ő közüllük két czéh-mestert, az ő hitek szerint, melylyel az Istennek tartoznak, válasszanak, az kik az több mestereknek gondgyokat tudgyák viselni, mely két czéh mestert ugyanott a tavalyi czéh mesterek közül egyik megesküsse, hogy abban az ő tisztekben tehetségek szerint igazán eljárnak. Mely két czéh mestereknek autoritások legyen arra, hogy az ő czéheknek mesterségére és mivelésére tartozó dolgokban törvént és igazságot szolgáltatni, és tanukat ha az dolog kívánnya szabókat (de mind az által más renden vagy állapotban lévő, embereket) megeskütni és az váradi főbirónak consensusából, két eskütt birót velek elhiván igaz executiót szolgáltatni elmelessenek.

Másodszor. Hogy ha valamely új szabó mesterséget kíván megnyerni, az mindeneknek előtte az ő akarattját az czéh mestereknek tartozzék megjelenteni, mely czéh mesterek egyben híják mind az több mestereket, és ott az új mestert, az ki mesterséget kíván két közmester elő hozza, az czéh mesterek pedig szorgalmatosan megtudokozzanak, hogy ha törvény szerint való házasságból és jámbor nemzetből született, és hogy ha az szolgáltatnak idejét avagy *apród esztendejét* czéhes helyen vagy valamely nagyságos úrnak szabójánál egészen ki töltötte, mert azon kívül be nem fogadhatták; és mindgyarást első jelen létében mind az egész társaságnak elő és folyó pénzül tartozik adni négy forintot és az czéh mestereknek huszonöt pénzt, és a felett tartozik megeskünni, hogy ezeket az végezéseket az ő tehetsége szerint felbomolhatatlanul igyekezik megtartani és hogy igaz törvént tészen, az titkos dolgokat ki nem jelenti, az czéhet megelégti és hogy ha valami ártalmat, az mely az czéh kárára és romlására volna, megérthetnéje (*így!*) az czéh mesternek megjelenti.

Ismét tizenötöd következő napra az mestereknek tíz forintot fizessen az két czéh mestereknek két bokor *szemes keztyűt* tartozik adni és így egész mesterségét megnyeri és megtalálja. Efféle új mester egy egész esztendőnek forgásában az szent házasságnak rendi és módgya szerint jámbor házastársot magának venni köteles legyen. Mert ha vakmerőségből elmulatja vagy az czéhet felölle meg nem találja és méltó mentségét nem adhatya: mesterségétől megfosztatik.

Továbbá az mesterek az *apródot* avagy inast szerződés nélkül tizenötöd napnál tovább ne tarthassák, hanem tizenötöd nap elmulván mingyarást két mester előtt szerződgyék meg vele és ne merjenek egész három esztendei idő alatt, ha szinte fizetne is, valaki az inast hozzá fogadni, és még az mesternek tulajdon fia is hasonlóképpen megszerződgyék. És az mester első esztendőben

az ő apródjának egy szűr csuhát, két inget, két gatyát, süveget és elegendő sarut, más esztendőben pediglen egy baraszlai dolmánt és egy brazlai nadrágot, hozzá tévén az több megmondott szükséges dolgokat. Mikoron pedig az ő szolgálattyának esztendejét egészen kitölti, jámborul urát szolgálván, tartozik neki egy fodor dolmánnyal és nadrággal, az dolmány övig bélelve legyen és ekképen megruháztván békességgel és szabadon el bocsássa, menedék levelet neki adván, az czéh pecsétivel megerősítettet, mely levélnek váltságáért a mester tartozik adni huszonöt pénzt. Hogy ha penig az apród vagy tanuló inas az ő mesterének tanításáért fizetett, ő maga az apród az levélnek váltságáért egy forintot tartozzék fizetni. Az czéh notariussának tartozzék tizenkét pénzzel. Az mely tanuló levelek váltsága az czéh mestereké. Ha történnék penig, hogy az apród az ő esztendejét be nem töltvén és az ő urát elhagyván budosásban esnőjék (*így!*) az olyannak czéhes helyen sohult mívelni ne engettessék. Ezt is hozzá tévén, hogy ha afféle apród, vagy inas valami czégéres vétekben találtatnéjék (*így!*) tudni illik lopásban vagy paráznaságban vagy egyéb félékben is, mindaddig megtagadtassék tőlle az művelés az mesterek között, miglen őket avagy fizetéssel avagy könyörgéssel meg nem engeszteli.

Az szolga legényekről is ugyan ezen regula tartassék az felyül meg mondott vétkekről, hogy soha az ő tisztességekről el ne feletkezzenek. Ismét az legények és inasok az ő uroknak minden tisztességes és szabados dolgokban tartozzanak engedelmességgel lenni, és mikor az uroktól el akarnának menni, az fő ünnepek előtt egy holnappal, úgy mint karácsony, husvét, pünkösöd előtt tartozzanak bizonyossá tenni az ő urokat az ő elmenetelek felől. Ha valaki penig az engedetlenül és az idő szerint való bizonyossá tétel nélkül el menne, az olyan engedetlent senki az mesterek közül be ne merje fogadni és megtartani. Mert ha valaki az ellen cselekedik két forinttal büntettetik és az engedetlen legénnek mive feltiltatik.

Hasonlóképpen az vásári mives legények is és az szűrmives legények is egy holnappal az sokadalom előtt tartozzanak bizonyossá tenni az urokat, alioquin el ne hagyassák az urokat.

Továbbá olyan szolgának, az ki az ura táblájának (az mint szokták mondani) gondgyát tudgya viselni, annak az mester hétre 12 pénzt fizessen, az szűrmivesek is akképen. Egyébb féle szolgának penig egész esztendő által 5 ftot 8 pénzt. Annak felette az szolgák nyári napban, vacsora után az ő magok művekhez az *foldozáshoz* kezdhetnek. Viszontag Szent Mihály nap után déleesti kilencz óra után foldozhassanak magoknak. Annak felette esztendő szolga minden esztendő forgásában az három fő ünnepre, karácsonyra, husvétra, pünkösdre tulajdon hasznára és szükségére három ruhát csinálhasson.

Továbbá ha valamely mester avagy annak háza népe más mesternek szolgáját vagy szavával vagy fizetésével ő magához elhitegetnéje (*így!*) afféle 2 forinttal büntessenek.

Továbbá az szolgál, az ki kü(l)rül jó be, az ki czéhetlen helyen, gyanós helyen kontárkodott, annak két hétig mivelés engettessék, hogy valami költséget szerezhessen magának. az két hét eltelvén, tartozzék mind az által az mestereket 2 cseber borral megengesztelni és így az ő szolgálai mesterségét üzni. Hogy ha penig az mesterek közzül tovább két hétnél tartana afféle szolgát, az ki az mestereket meg nem engesztelte volna. az féle mester 2 fttal büntettessék.

Továbbá az mester más mester béres házát meg ne fogadhassa, miglen az az mester az ki elébb megfogadta az ő esztendejét éppen abban az béresházban kitöltvén, ki nem megyen az házból, az ki különben cselekedik 2 fton maradgyon.

Továbbá. hogy ha valakitől az czéh mesterek ruháknak böcsülésére hivattatnak, azok az böcsülésért csak ő magoknak az czéh mestereknek tartozzanak fizetni egy forintot.

Továbbá minden mesterek az kik az szabó czéhez tartoznak kívül vagy belül az városon, egyik az másikat megbecsülje, tisztességet tegyen egymásnak, hogy efféle atyafiui szeretet inkább megmaradhasson köztök. Mert ha egyik az másikat illetlen és tisztességtelen szóval illeti, rutítja és hiresíti, afféle 2 fttal büntettetik.

Továbbá az mesterek, más mesterek mívét, az mely mástul csináltatott, még annak kérésére és megtalálására is az kinek az ruha készítettett meg ne alázza, és azt ne hirdesse, hogy jól nem csinálta, hogy ekképen az ruhának mestere csinálója gyűlölségben ne hozassék, hanem az kié az ruha, az ember czéh mesterhez igazíttassék, az kik több mesterekkel egyetemben hűségesen és szorgalmasan tartozzanak meglátni és megnézni, ha valami fogyatkozás vagy vétek abban az ruhában találtatik. Mert az kik különben cselekednek 2 fttal büntettetik. Ha valaki penig az neki csináltatott ruhát nem akarja hozzá venni, az olyan ember harmad napig az felyül meg irt czéh mestert találja meg, minek előtte mind az által az ruha az mesterektől megláttatnéjék (*így!*) az kié az ruha megesküdgyék, hogy az *posztót meg nem utálta* és nem is drágálta, és ha abban az ruhában, melyet abból az posztóból csináltak, melyet az szabóhoz vitt semmi fogyatkozás nem találtatik, tehát afféle ember az mestereknek az ő méltatlan vádlásáért 36 pénzt fizessen, mely legyen az czéhé. Mind azáltal, hogy ha az oda vitt posztó mind az megcsináltatott ruhában nem találtatik, hanem valami hátramaradott benne, az az mester az czéh mesterek által reá erőltessék, hogy azt a kié az ruha volt. épen az ő ruhájáért megelégítse, annak felette az mesterséget levonnyák rólla az ő csalárdságáért és rossz cselekedetiért és az

ruha ő neki hagyattassék és övé legyen. Hogy ha pedig csak az csinálásában találta vétek, az ruhának az árát adgya meg és azt az ruhát, úgy mint gondviséletlenül és hitványúl csináltatottat magának hadgya és az mesterek 36 pénzzel megbüntessék.

Továbbá, hogy ha valamilynek az mesterek közül bársont avagy valami hasonlót ruhának csináltatására valaki vinne és az az mester reá kötözött mértéket avagy kréta jegyzést látná, annak az mesternek az egyezése nélkül az ki először az mértéket reá kötötte, avagy krétával meg jegyzette, be ne fogadhassa, alioquin 2 frton marad. Ezt mindazáltal meg tartván, hogy az az szabó, az kihez először ő magához vitte volt az posztót avagy egyéb félét, ha tizenötöd napig meg nem csinálja, az czéh mestereknek egyezésekből és felszabadításokból, szabadosan elhozhassák és másnak vihessék. Ezt is hozzá tévén, hogy ha valamily ember az közönséges úton vagy utcán menne, posztót vele vivén valamily szabóhoz, az kihez magában rendelte, akár ismerő akár ismeretlen legyen, azt valamily szabó az közönséges útról magához hinája (így!) és az posztót fel szabnája megcsinálásra, az olyan büntetessék 2 frt bírsággal.

Továbbá az szabó mesterek, az kik avagy posztó ruhákat, avagy szűrőket szoktanak árulni, akár itt az városban, akár pedig külső sokadalmakban, vagy heti vásároknak mindenkor az ő sátor helyekért sorsot vessenek, hogy ekképen öszve veszések és vissza vonások eltávoztassék és senki ő közülök, két helyen, fák avagy rudak nélkül ruhákat avagy nadrágokat ne merjen árulni. Ha törtenék pedig hogy az ki ruhát árul annak eladó nadrági is volnának, azokat is azon fán avagy rudon árulja, ott és nem külön más helyen. Mert az ki különben cselekedik 2 frttal büntettetik. Azon 2 frttal büntetessék az is, a ki mikor az piacon árulnak olyankor az vevő embert az több szabók között házához vagy szállására behívja, az ruhákat vagy nadrágokat karjára avagy vállára felrakván és ott titkon megárul vele. Megengettetik pedig az, hogy az fának vagy rudnak hosszúsága 10 sing legyen, ha ő nekik kell, nem több annál az megmondott bírság alatt. Annak felette az sátoros szabók elöl vessenek nyilat, azután rudas szabók is hátul az helyért nyilat vessenek.

Továbbá az szabók avatatlan posztóból se egyéb ruhát se kapcát ne merészellenek csinálni, hanem meg avassák, az ki ez ellen cselekeszik az ruhának elvételivel büntetessék, mely ruha az czéh mestereké legyen.

Továbbá, hogy azon mesterek közül valaki vagy legénye vagy egyéb embere az ki az ruhákat árulja az vevő embert az más mesterek elöl vagy szavával vagy intésével el hía avagy egyéb akármi képpen való dolgával, két forinttal büntetessék.

Továbbá az szabók az megcsináltatott ruhának ó vagy kopott

posztóval ravaszon az újat belől ne merjék meg bélelni, hanem ha az ruhát egészen mind ó posztóval bélik meg úgy szabad, de azon kívül 2 frttal büntetetik az ki ez ellen cselekedik.

Továbbá ugyanazon szabók szolgálai tudni illik a vásári mives szabó legénynek szombaton egy óra után engedtessek mívelni magának köz posztóból, de az vásárra többet ne vihessenek ki két nadrágnál árulni. Azonképen az szűr mives legények is, mert az czéh mesterek felkeresik és elveszik tőlök.

Továbbá az mely legény czéh bosszuságára vagy ura bosszuságára ki megyen közzüllünk egy mély földre vagy két mély földre, az czéh ellen onnat bójön az városban, az mívet felszedi együnnen is másunnan is, úgy viszi ki, ha efféléket vagy az városban vagy azon kívül az város földén találhatnak, megfogassák mind az mívével együtt és az tőlők elvött mű elforduljon tőlük, melynek fele legyen az biróé, fele az czéhé. Hasonlóképen büntetessék az is az ki az *Varkochi* udvarában lakván az czéhhez nem egyezne és az felyül meg irt módon cselekednék. Az mely szabó pedig az várban kontárkodnjék (*így!*) az czéh ellen és az mívet az városban felszedvén hordanája be, ha az mívet az város földén nálla találják, elvehessék tőlle, melynek egy része legyen Fejedelemé, másik az kapitányé, az harmadik része pedig az czéhé.

Továbbá az szabó mester ha korcsomára megyen részegségért *egy forinttal* büntetessék. Az szolga legény ha korcsomára megyen *ötven pénzzel* büntetessék. Az inas is azon dologért *huszonöt pénzzel* büntetessék.

Továbbá valamely mester ember az lelkével szitkozódik 1 frttal, ha legény cselekedik 50 pénzzel, ha inas 25 pénzzel büntetessék.

Továbbá, ha valaki ő közülök tudva lopott marhát megveszen, afféléről az mesterség levonassék.

Továbbá, ha valaki tudva és akarattyával házában tisztátalan személyt az ki paráznasággal élne, tartana. avagy táplálna, hasznat magának abból keresvén, és az megbizonyíttatik. afféle ember ilyen utálatos vétekért mesterségének elvételével büntetessék. Hogy ha pedig ő maga afféle vétekben vagy egyéb hasonlatos czégéres vétekben találtatik mesterségét elveszti, mert az czéhbe jámborok és tiszta személyek fogadtatnak és vétetnek be.

Továbbá, ha valaki az szabó mesterek között tőkével, kártyával a vagy koczkával pénzét akarnája elvesztegetni, és úgy találtatnjék először 1 frtot fizessen, másodszor 2 frtot, ha harmadszor azt cselekedni találtatik vakmerőségiért, hogy az ő pénzének tékozlását el nem hagyja, az szabó műtől meg tiltassék, hogy felettébb való tékozlása miatt búdosásra ne jusson. Hasonlóképen az szolga legények is és inasok is, ha efféle vétekben talál-

tatnak elsőben 25 pénzzel, másodszor 50 pénzzel, harmadszor 1 frttal büntetessenek.

Továbbá, hogy ha az szolga legények magokban felfuvalkodván akárkit az mesterek közzül illetlen szóval vagy szitokkal illetnének, az ki ilyen taláztatik az ő alávaló erkölcsiért 2 frttal büntetessék.

Továbbá, hogy ha valaki az mesterek közzül az czéh tábláját éjjel magánál tartandgya vagy hálatja, 18 pénzzel büntetessék. — Továbbá, ha ki csúfság gyanánt tartaná, idestova hányván, hagyigálván, az olyan 2 frton maradgyon. Az ki penig elveti az czéh tábláját és idejében el nem küldi rendi szerint, valamennyi mester az czéhből ki marad miatta mindannyi (ért) 18 pénzen maradgyon.

Továbbá, ha ki az mesterek közül megintvén az czéh táblájával vagy jelével valamely megholt embernek temetésére és nem akar elmenni, minden kedvezés nélkül 36 pénzzel büntetessék.

Továbbá, mikor halottat temetnek, az temetőből senki czéh mester hire és engedelme nélkül, míg az halottat el nem temetik el menni ne merjen, az ki különben vakmerőségből cselekedik 2 frttal büntetessék.

Továbbá, ha ki az mesterek közül Istennek bölcs rendeléséből, kinek az emberi elme és okosság végére nem mehet, nehéz betegségben esik, és költség nélkül és emberi segítség nélkül megfogyatkozván. afféle embert az czéh mesterek meglátogassanak és melléje oly embert rendeljenek az ki afféle beteg embernek gongyát tudgya viselni, és ha költség nélkül szükölködendik az czéh pénzéből szükséges költséget adgyanak neki, hogy éhség vagy szomjuság miatt megne fogyatkozzék. Ki ha az ő betegségéből meg gyógyuland az reá költ költséget tartozik megfizetni, ha penig abban az betegségbe meghal, az reá költ költséget marhájából vegyék ki. Ha holta után semmi marhája nem marad, tehát az mesterek azt a költséget közönségesen szenvedgyék és minden fogyatkozás nélkül az megholt attyokfiát, mint önnön attyok fiakat tisztességgel tartozzanak eltemetni. — Hasonlóképen az szabó legény ha meghal, tartozzanak az legényekkel együtt az mesterek jelen lenni és az holt testet az legények vigyék. Az apródot is peniglen tisztességesen tartozzanak eltemetni. Ha penig más renden és tisztén lévő ember kíványa az ő halottját az szabók jelen létével el temetni és ékesíteni, afféle ember az czéhnek 1 frtot fizessen. Ha kívánja penig az halottas ember, hogy az szabók vigyék halottját 2 frtot fizessen, melynek 50 pénze a czéh mestereké, az többi közönségesen az czéhé. Mikor penig az czéh mesterek és az több mesterek is czéhez tartozók temetésére hívattnak, mindenik az perselyben avagy ládában egy egy pénzt vessen, az czéh mesterek efféle egy egy pénz fizetéstől exemptusok, szabadosok legyenek.

Továbbá valami az szabó mesterséghez nézendő dolog, akár mi névvel neveztessek, akár váltó mű, akár vásári vagy sátoros mű, akár szűr mű legyen, mindeniket szabadoson mivelhesse akár melyik mester is, az mellyik tud hozzá.

Továbbá ha az szűr szabók valahol szűrt találnak akár hol és micsoda helyen, akár itt Magyarországbán (!) akár Erdélyben, akár kontár akár czéhes helyen szőtték és kárlották legyen még csak hogy az próba szűrt az régi törvény szerint fel érje, meg vehessék véggel, szabadoson felművelhessék és az ő tőlők felművelt kész szűrt az piacon szabadoson árulhassák, másutt pedig, külső helyen megszobott és készítettett szűr csuhát senki az mesterek közül meg ne vehessen és itt ne árulhasson, alioquin elvétessek tőlle, melynek fele az biráké fele az czéhé legyen. Annak felette mikor az szabó mesterek között és az több szabók között az kik czéh kívül vadnak, az kiket tudni illik az nemes urak, az kik az Váradi városban laknak, az ő házoknál avagy nemes udvaroknál tartanak, háboruságok lesznek, mivelhogy amazok az ő uroknak házoknak, melyben laknak, szabadságát hánnyák-vetik, ezek pedig az czéhnek igazságát, rendelését és közönséges tereh viselését, kikkel hazájoknak megtartására igyekeznek, hogy mindenik az ő szabadságával élhessen és örülhessen, az vissza vonást közüllük elakarván távoztatni, ilyen végezés lött: hogy minden szabók, az kik nemes házakban, avagy nemes udvarhelyekben, ugyanitt az Váradi városban lévőkből béres házat tartnak és azokban az ő mesterségeket üzik és azoknak az nemeseknek. kiknek házokban bérért laknak semmi szolgálattal nem kötelesek, azok az czéhbeli mesterekkel minden czéhbeli rendtartásokban, végezésekben és azoknak czikkeliben egyezni és minden az szabó czéhez tartozó terheket az több czéhbeli mesterekkel egyenlő képen tartozzanak viselni és az czéh ellen ne merjenek zugolódni. Az nemes uraknak pedig, az kiknek engedtetett, hogy szabókat tarthassanak szegődve ő magok és házok népe szükségére, az urok mívén kívül afféle szabók másnak ne míveljenek, mert ha az város földén találják, az szabók elvehessék tőlle, ha pedig az ura házához be viszi vagy beszalad vele, az Fejedelem directora ezen czéh levél erejével reá mehessen és elvehesse tőlle. Melynek egyik része az fejedelem számára, az másik az kapitány számára, az harmadik az czéh számára oszlassék, és olyanok ellen való segítségre pedig mind az mostani mind ezután való váradi kapitányok tartozzanak az czéh mesterek és director mellé elegendő segítséget adni. Ha pedig az város földén találtatik az biró tartozzék segítséget adni és az mely mívet nálla találnak fele az biróé, fele az czéhé legyen.

Továbbá az nemes urak, kiknek házok és örökségek vagyon ebben az Váradi városban, szabókat az ő magok szükségére befo-

gadhassanak, velek megszegődven esztendő számra és az ő házokban eltarthassák, az szabójok pedig semmi czéh beli végezésekre és tereh viselésre ne legyenek kötelesek. Mindazáltal senki az nemes urak közül olyan szín alatt szabót ne tarthasson házában, hogy nem szegődne vele, mert ha ilyen találtatik, az olyan is az felyül megírt módon büntettetik és az directorral reá menvén az mesterek minden mivét elhordhassák és eloszthassák, hogy tudni illik az csalárdság és hamisság senkinek ótalmazójának ne láttassék lenni. Ezt is megjeléntvén, hogy az szabók, az kik czéh-beli mesternél laknak és vagy gonosz cselekedetekért büntetéstől való félteken vagy egyéb felyül megírt okokért az ő mesterektől elmenvén az nemes urakhoz folyamodnának, azokat az nemes uraim semmiképen be ne fogadhassák és velek meg ne szegődhesenek, hanem ha az ő elmeneteleknek tisztességes, igaz és elegendő okát az város birója előtt és az czéh előtt adandgyák. Mert ha az felyül megírt határozásokat által hágnáják, az ruhának elvételével az felyül megírt módon büntettessenek.

Továbbá az mestereknek lakodalmakkor, ha valaki az szabó mesterek közül tisztességtelenül és mértékletlenül magát hordoznája, vagy szánt szándékkal vagy egyéb képen valami zűrzavart és visszavonást indítana, az olyanok 2 frttal büntettessenek. Ezt is mindazon által megtartván, hogy az czéh mesterek, ha az felyül megírt dolgokban akár melyikben vétkeznek, két annyival büntettessenek mint az köz mesterek.

Továbbá, hogy ha valaki az mesterek közül egész esztendeig mesterséget tartván, meghaland, annak az ő felesége miglen az ő megholt urának az nevét viseli, az szabó mivét szabadon mivelhesse. Ha pedig olyanhoz megyen, az ki afféle mesterséget nem tudna, azután mingyárást elvétessék tőle az mesterség, jöllehet az fiai és leányi, az kik az megholt mestertől származtanak, az attyoktól reájok maradt *fél mesterséget* birhattyák. Ha pedig az megholt mesternek fia más mester leányát avagy feleségét elvennéje házasságban, afféle az mestereknek 4 frtot 25 pénzt, 2 bokor szemes keztyűt az felyül megírt mód szerint tartozzék adni és ekképen *egész mesterséget* nyerhet és az mivét üzheti.

Továbbá, ha valamely mester az szabó mütől üres akar lenni és czéhbeli terhektől, semmi terheit az czéhnek nem akarja viselni, ki bucsuzik az czéhtől és ugyan teljességesen kiveszi magát és mind örökké el akar az czéhtől lenni, az olyannak még az gyermekeire is semmi mesterség ne maradhasson. Megjeléntvén mindazáltal, hogy ha találkoznék az mesterek között, az kit Isten oly állapotra juttatott volna, hogy az táblának gondgyát nem viselhetnéje, de mind az által egyéb dolgokban mind pénzével, eszével és egyéb tehetségével mikor az czéhnek valami szüksége lészen,

örömet szolgál, és az ilyen mesternek fia vagy leánya marad, annak *fél mestersége* megmaradgyon.

Továbbá semmiféle ember ebben az Várad városban semmiféle külső mívét, se czéhes se kontár helyen csináltatottat, se váltó mívét se vásári mívét se szűr szabó ellen semmi egyéb üdőben eladni be ne hozhasson, hanem az négy szabad sokadalmokban, *Vízkeresztben, Bőjtelőben, Pünkösdben és Szent Egyed napjára* való sokadalmokban. De akkor is az város közönséges piacán se az szabók rendiben se egyéb helyen ne árulhasson, hanem csak kapu között vagy boltokban árulhassa, addig mig az sokadalom szabadsága tart, az után ki vigye. Ha ki az ellen cselekedik, ha az város földén kaphatták vele, az mívét elvehessék tőlle, ha pedig nemes és szabados helyen találhatták az directorral reá mehesenek és az felyül megírt mód szerint az fejedelem, kapitán és czéh között három részre osztassék. Ha pedig az város földén találják az elvött mívnek fele az bíróé, fele az czéhé legyen.

Továbbá, ha valamely szabó mester oly emberrel társalkodik, az ki az mívét nem tudgya, vagy nem czéhbeli emberrel, vagy valamely komplár kufárral társalkodnéjék és annak számára új művet csinálna és itt az városon árulnáják afféle művet, az művet elvehessék tőlle, melynek fele az bíróé fele az czéhé legyen. Az szabó mester pedig az ki afféle csalárdságot cselekedik, mesterségétől megfosztassék. Ha pedig valamely komplárok, kufárok és zsibvásárosok valamely új ruhát nyereségre megvén, akár dolmány, akár mente vagy nadrág vagy süveg, kapcza, szablya tarsoly és egyéb dirib-darab posztót az piacon árulnának, az felyül megírt mód szerint tőlök elvétessék, hogy az hűtös mestertől az kétség eltávoztassék, és az bíró között és az czéh között kétfelé osztassék. Az mely kontár — vagy külső és nem szabados mívét pedig olyan ember árul az ki nem az ő maga kezével csinálta az mívét, az olyant találhatták és az bíró segítségével tőlle elveszik, azt az város házához vigyék és az bíró előtt legyen törvény felölle, az büntetése az articulusok szerint legyen és elosztassék. Ha pedig találatnéjék vagy legények között vagy egyéb szabóknál oly mű az kit ő csinálni akarna, vagy csinált volna kezével, és azt rajta kapván, tőlle elveszik, az olyannok törvénye az czéh mesterek előtt legyen és az mely félnek nem tetszik, appellálhassa az város székire az bíró eleiben.

Továbbá, ha vidék és külső helyen lakó szabók az kik ebben az czéhben és társaságban nincsenek, még az sokadalmoknak és egyéb szabadságoknak idején is se kapu között se házakban ne mivelhessenek se szabhassanak s' varhassanak.

Továbbá mikor ide az városra *aba posztót* bálokkal vagy végekkel hoznak másunnan, senki az szabók hire nélkül vagy ellenek nyereségre meg ne vehesse, ha pedig más megveszi is,

pénzét letévén elvehessük akármely embertől valaki nyereségre veszi. Hanem az ki hozza, tartozzék hirrő tenni az vásári szabóknak vagy czéh mestereknek és vele meg imádni (?), ha meg nem veszik az vásári mives szabók, azután akármely váradi ember is megveheti.

Továbbá, ha váradi szabók az várban avagy Fejedelem számára vagy kapitán számára mívelnek, az udvarbíró tartozzék az ő míveknek érdeme szerint megfizetni.

Továbbá mikor az szabók több társakkal utra indulnának, avagy sokadalomra avagy heti vásárra, valamelyiknek szekere eltörendik az több szabók az ő uti társokat az utban, afféle félelmes helyen el ne hadgyák, hanem abban az faluban vagy városban melyet közelb érnek bevigyék minden marhástul. Ha ki ez ellen cselekszik 1 fttal büntetessék, melyről az czéh mesternek hatalma legyen, hogy mindenkor igazat vehessen.

Nos itaque rogatione et petitione eorundem praefatorum magistrorum sartorum Varadiensium admissa, praeinsertos omnes articulos omniaque et singula in eisdem contenta, honestos, et juri consona ac tam Reipublicae utilia et proficuos, quam pro legitimo moderamine Cehae seu confraternitatis eorum justos et salubria ducentes ratosque et accepta habentes eisdem universis praefatis magistris sartorum varadiensium atque cunctis ipsorum posteritatibus per omnes clausulas inviolabiliter observandas et tenenda, nostrum praebendo consensum pariter et assensum sigillo civitatis nostrae Varadiensis authentico roboratas et communita extradandas duximus et concedendas. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum ex civitate Varadiensi in ipso die festo cinerum decimo secundo videlicet mensis februarii, *quo die hora decima matutina ingens terrae motus ibidem Varadini factus est.* Anno domini millesimo sexcentesimo Decimo quarto. Et subscriptum erat lecta et correcta per me *Mathiam Szentesi* juratum notarium civitatis Varadiensis.

(Bethlen Gábor fejedelemnek Megyesen, 1614. márczius 10-én kelt megerősítő átiratából. Erd. kir. könyv. VII. k. 142—153.)

Közli: KOMÁROMY ANDRÁS.

ÁKOSHÁZI SÁRKÁNY AMBRUS VÉGRENDELETE 1522. ÉVBŐL.

Nos Capitulum Ecclesie Strigoniensis memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod egregius Balthasar Barson de Beren ad nostram veniens in presentiam nominibus et in personis egregiorum Joannis et Francisci Sarkan de Akoshaza aliorumque omnium et singulorum, quorum interest, exhibuit et presentavit nobis testamentum quoddam, ut

asseruit egregii condam *Ambrosii similiter Sarkan de eadem Akoshaza* apertum, in charta papirea, in forma libelli confectum cum subscriptione manus proprie et sigilli Reverendissimi domini Pauli de Warda Archiepiscopi prefate Ecclesie Strigoniensis, primatis et legati nati Regni Hungarie, ac supremi aule Regie Majestatis Cancellarii, domini nostri gratiosissimi in margine inferiori, in fidem et testimonium, quod dominatio Sua reverendissima testamentum hujusmodi aperuerit, impressive appositione, petens nos debita cum instantia, ut testamentum ipsum de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali transcribi et transsumi, tenoremque ejusdem nostris in literis patentibus inseri facere, prefatisque Joanni et Francisco Sarkan dare et concedere juris ipsorum uberiores ad cautelam dignaremur. Cuius quidem testamenti tenor sequitur et est talis:

In nomine Domini, Amen. Anno a nativitate ejusdem *millesimo quingentesimo vigesimo secundo*. Ego Ambrosius Sarkan de Akosháza etc. mente per omnia, corpore vero non satis bene sanus, animo revolvens assiduo mortalium sane conditionem adeo caducam, adeo repente extinguiibilem esse, ut non diei aut hore saltem unius, sed etiam momentanei temporis incerta et minus prescia habeatur, quoniam autem celitus animam, humanitus vero corpus possideam, majus proprie, Deus gloriosus, ut est, constituit. Mortales nos in mundo isto transitorios et salutem tam animarum, quam corporum, et periculum mediis rebus mundanis indagari et consequi posse, qualium quidem ego rerum nonnullas propaginis jure a majoribus meis hereditarie, nonnullas diurne servitutis aquisitione, nonnullas vero jure emtionis in paratis pecuniis habeo et possideo, habeo tandem ego conjugem jure Romana Sedis et Sancte matris Ecclesie matrimonialiter mihi copulatam, habeo et fratres binos carnales uterinos, qui igitur conjunx fratres et etiam alii proximi mei, ut forte me ante illos (sicuti iam credibile est) ex hac vita umbratili decedente, pretextu meorum, bonorum, et mearum rerum in factionem, litem aut controversiam aliqualem etiam cum disturbance et discrimine animarum mee et suarum ne prorumpant aut deveniant et prorumpere aut devenire non possint, et imprimis ut de salute et apprime necessario anime mee refrigerio vita adhuc comite accuratissime et saluberrime existat provisum, proinde quo consultius agerem, bonorumque et salutis anime et corporis vigil paratum si non in toto vel in parte me tante mortis rapacitati exhiberem, statui et deliberavi animo per omnia absuloto et expedito talem de omnibus et universis meis propriis et ad me quocunque juris titulo spectantibus substantiis mobilibus scilicet et immobilibus condere et constituere testamentum et testamentarias legationes, in quibus quidem testamento et legationibus testamentariis maturum meum

animum, voluntatemque meam ultime absolutam expressuras detego ut sequitur: In primis et ante omnia animam meam in manus omnipotentis Dei, ejusque genitoris gloriose Virginis Marie et Sancte Cruci, necnon Sanctorum Joannis Baptiste, Michaelis et Raphaelis Archangelorum, duodecim Apostolorum, quaturdecim auxiliatorum, Stephani, Georgii, Laurentii, Sebastiani et Christophori martyrum, Stephani, Emerici atque Ladislai Regum, Ambrosii, Nicolai, Gregorii, Martini et Erasmi confessorum, item Sanctarum Anne, Katherine, Dorothee, Margarethe, Barbare et Ursule virginum, Sophie cum filiabus, Elisabet, Magdalene et Elene viduarum, generaliter vero omnium Sanctorum et sanctarum Dei, tuitioni et protectioni dedo et recomendo. Item corpus meum terre, de qua natus fuero, recondandum committo, et volo, ut si his proximis temporibus me e vita migrare contingeret, ipsum corpus meum in ecclesia beati Georgii martiris in Erdh fundata sepeliatur. Item ecclesie dicti beati Georgii martiris lego in refrigerium anime mee omnia mea vestimenta, que habeo, ut illa per executores mei testamenti ac per fratres meos vendantur ac in pecunia parata circa ipsam ecclesiam conferantur; eidem etiam ecclesie lego florenos mille ac domum meam budensem ut opposito Sancti Georgii fundatam, necnon quartam omnium rerum mearum argentearum, ut cum omnibus his premissis ordinentur et disponantur votire misse tres aut quante commodius offerri poterunt pro refrigerio anime mee et salute in ipsa ecclesia beati Georgii perpetuo celebrande et perdurabiles. Item quum domina Sophia de Zablatz conjux mea charissima in matrimonium mihi erat tradita et copulata: cum ea mihi dati fuerant pro dote mille floreni, et ex ordinatione dominorum Pauli Soly et Clementis Roson ita eo tempore conclusum et dispositum fuerat, quod si ipsa conjuge mea vivente mori me contingeret, extunc de rebus meis duo millia florenorum ipse coniugi mee redderentur; si autem me vivente ipsam contingerit mori, predicti mille floreni pro dote annua dati ad me redigerentur et condescenderent. Quia tamen ipsa mecum summa charitate semper extitit . . . et fidelia ac condigna, ut par est, mihi semper exhibuit obsequia et officia, meque ut debuit, semper attente observavit, gratuita eiusdem merita non hiisdem duntaxat, que ordinata sunt, compensare, sed majoribus ipsam remunerandam esse duxi. Proinde decrevi et volo, ut post obitum meum castrum meum Lednitz, quod propriis et paratis acquisivi pecuniis, cum omnibus juribus et pertinentiis universis ipsi coniugi mee perpetualiter possidendum cedat, ut dictum castrum ipsa conjux mea tam vita sua comite, quam post mortem habeat et statuatur iuxta suum proprium arbitrium tamquam propriam et legitimam suam hereditatem; lego insuper eidem contorali mee florenos mille per fratres meos dari, lego dividam eedem

quartam partem omnium et singularum rerum mearum argentariarum, demptis inferius specificatis; item lego dicte domine conthorali mee omnia illa vestimenta, torques, jocalia, annulos et alia quecunque ornamenta, que vita comite mea ipse domine conthorali mee erogavi et tradidi, ut ea omnia perpetue pro se habeat et possideat, dempto uno jocali vulgo nasffa ac quinque torquibus vel calinis aureis, in quo jocali sunt sex lapides gemanth et unus lapis rubin; torquium vero unam pontifex in urbe, aliam imperator mihi donaverunt, tres vero alias egomet paratis disponere feci pecuniis. Nam hec specificata absque ulla divisionis serie volo legoque fratribus meis Joanni et Francisco Sarkan, quos peto, ut dictas jocale et torques quinque nec pecuniis aliquando vendere, nec inter se quovis modo dividere debeant, sed habeant et teneant illas apud sese comuniter, ut illis tempore honoris eorum uterque valeat decorari. Item ordinavi et disponere feci imaginem seu effigiem Beate Marie Virginis, ac imagines seu simulacra tredecim sanctorum et unam monstrantiam ex argento. Monstrantia est in ecclesia Erdiensi beati Georgii. Volo itaque, ut quatuordecim imagines et monstrantia remaneant indivisibiliter apud ipsos fratres meos Joannem et Franciscum Sarkan, nunquam vendende neque comminuende, sed tenende in communi apud domum Erdiensem, ut festivis diebus ad decorem ecclesie illius beati Georgii deducantur; item res mee argentee singule et qualescunque demptis prescriptis et illis, que pertinent ad apparatus equorum ac equitum, ut gladii, framee et huiusmodi dividantur equali divisione ad quatuor partes. Tam res scilicet mee argentee, que mecum ubique ferre soleo, quam que in hradistis apud manus civium civitatis fideles habentur, et harum quatuor partium unam (ut premittitur) lego ecclesie beati Georgii in Erdh fundate, aliam domine conthorali mee, duas vero partes reliquas capiant fratres mei Joannes et Franciscus Sarkan. Item magnificus Dominus Joannes Bornemissza dederat mihi duas cuppas argenteas deauratas, in quibus fuerant decem marche argenti, et duo tapeta, que hec si ipse dominus Bornemissza conjugii mee et fratribus meis relinquet bonum, alias tamen si rehabere illas voluerit, extunc sue magnificentie debeant restituere. Item volo etiam, ut antequam prefate res mee argentee quadri partiantur, fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan capiant ex illis duas bonas et magnas cuppas, quarum unam domino Archibio de Bozkowich Moravie capitaneo, aliam vero domino Johanni de Perrestan camerario donare debeant, quoniam hi duo domini semper fuerunt mihi domini benevoli et benemeriti, quos de presenti meo testamento tamquam dominos observandissimos efflictim oro, ut dictos fratres meos Joannem et Franciscum Sarkan tueantur, juvent et protegant, favorabiliterque complectantur, ut me dum

viverem, amplexi fuerunt cum benevolentia et charitate placida. Item omnes hereditates meas et omnia jura possessionaria tam pecuniis empta, quam servitiis meis acquisita, quam impignoratitia et patrimonium totum lego duobus fratribus meis, Johanni et Francisco Sarkan, suis heredibus et posteritatibus universis perpetue possidenda; bona tamen impignoratitia, que habuero. levatis pecuniis impignorationis, illis a quibus fuerunt impignorata, restituant et relaxent, de ipsa impignorati pecunia tantum, quantum conscientiis executorum et fratrum meorum videbitur, relaxando. Item testamentum meum factum de castro Lednitz sit in eodem statu, quo superius ordinatum legavi. Item bona et hereditates Gregorii de Dyod, quas ego redemeram meis pecuniis et habui, licet nondum summam redemptionis ex illis rehavui. volo tamen et lego, ut fratres mei illa bona omnino ipsi Gregorio, si rehabere voluerit, ab eis gratis et absque ulla solutione restituere et relaxare debeant. Item ex quo executor fui testamenti Egydii de Trinka de magna Palodia, habui apud me pecunias illius in summa decem millium florenorum, quorum quingenti duntaxat fuere in moneta parata, reliqua tota summa in auro puro; item ex prefata summa decem millium florenorum ipsius condam Georgii Trinka dedi juxta testamentum ejus: suis sororibus florenos quingentos, aliis vero quingentis florenis redemi bona quedam ejusdem impignorata, pro filio suo orphano Johanne parvulo habenda; dedi insuper magistri Bernardo canonico scepusiensi, similiter fratri ipsius condam E. Georgii Trinka, quem inter alios fratres suos sagatiorum, et circa componenda, expediendaque orphani pueri negotia utiliorum, celeriorumque cognovi, florenos centum, et alia vice florenos quinquaginta, ac de vestimentis ipsius condam Georgii Trinka dedi unam subam mardurinam panno portatam (?) subductam, ut scilicet pro his datis ipse magister Bernardus diligentior et magis sollicitus erga negotia orphani pueri fratris sui fiat. Dedi deinde ex vestibis ipsius condam Gregorii Trinka cuidam veterano suo famulo, Ambrosio nomine, pro suis servitiis — subam de ventrinis vulpium portatam et unas caligas ac florenos quatuor. Item venerant ad me due sorores condam Georgii Trinka pro revidendo orphano puero fratre eorum, quibus dedi florenos quatuor, feceram etiam apportari vestimenta et res quasdam ipsius condam Gregorii Trinka ex Posonio ad castrum meum Lednitz (ubi modo quoque in domo mea thavernicali omnes demptis premissis habentur) pro florenis decem, quorum premissorum florenorum expositorum summam facit florenorum mille centum sexaginta octo. Ego vero exposui ad meam necessitatem florenos duo millia trecentos et triginta duos, quos fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan me e vita forte ante solutionem migrante persolvant et restituant.

Ad completionem vero summe decem millium restant apud dominam conthoralem meam in puro auro floreni sex millia et quingenti. Item vendidi magnifico domino Johanni de Kunovitz in Moravia tres subas sepedicti condam Georgii Trinka, unam sabelinam, alteram et tertiam mardurinas et ternas damasco subductas et unum biretrum pelle saballina subductum iuxta proborum taxationem pro florenis centum quinquaginta sex ac denariis octuaginta, quam sane summam integre debebit deponere et exolvere ipse dominus Johannes in festo beati Michaelis archangeli in anno sequenti 1523. Item medietas hujus folii ad presens vacue et pure relinquitur ad perscribenda in eo aliqua contingentia negotia: bonorum administrationes et pecuniarum expositiones dicti orphanani pueri Trinka, que fierent a modo infra obitum meum. Item equos meos albos thurcales duos, lego unum Majestati Regie domino mihi gratiosissimo, alterum Reginali Majestati domine mee gratiosissime, rogans Majestates suas, quantum possum, maxime, quatenus dignentur Majestates sue pro diuturnis bonis meis servitiis fratres meos Johannem et Franciscum Sarkan, et velint sub protectione et gratia eorum fovere et conservare, nec patiantur eos a quopiam rebus vel honoribus deturbari. Item equum meum, quem donavit dux Casimirus simul cum framea sepius a me optata lego spectabili ac magnifico domino domino Johanni Wayvode transsilvano, tamquam domino meo gratiosissimo, eundemque obnixe oro ut pretactos meos fratres Johannem et Franciscum Sarkan suscipiat et foveat sub presidio favore et protectione suo generose, quibus me servitorem suum fovere solebat. Item quoniam reverendissimus dominus Ladislaus de Zalka episcopus agriensis, cancellarius Regius iuxta locorum et temporum diversitatem plurima sepius in me officia charitatis et vere fraternitatis conciliabula conferre non dubitavit, quibus non parum de me semper extitit benemeritus, cui egoque speciali, ut potui, officium et servitium paratum semper studui exhibere, tamquam domino et patrono meo singulari, proinde volo, ut etiam me moriente posteritas mea de illius reverendissimi domini benemerito ne obliviscatur; lego itaque ipsi domino Cancellario florenos quingentos, quos fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan annuatim usque ad summe completionem per centum florenos exolvant, et sic quinque continuis annis summam quingentorum florenorum persolvent, petoque ipsum dominum reverendissimum episcopum, ut sua reverendissima dominatio miseros fratres meos prefatos protegat, foveat et defendat, illisque eundem non dubitet prestare favorem et charitatem, quas mihi solebat prestare. Item reverendissimo domino Johanni de Gosthon jauriensi episcopo lego unum ex meis gradariis, quem illius reverendissima dominatio ex omnibus meis gradariis elegerit; peto autem illius reverendissi-

num dominum tamquam observandissimum et singularem dominum affinem meum ut fratres meos, qui eque sui sunt, ne obliviscatur, sed fit illis idem bonus dominus et frater gratissimus, qui semper mihi fuerat sincerrimus. Item magnifico domino Johanni de Kunovitz: constat bene, qui et quantum in Moravia mihi debent. Ipsemet autem dominus Johannes debet mihi florenis quinque millibus et sexingentis in puro auro; super quibus suis debitis in parte habeo literas, in parte tamen aliqua ipsemet super illis literas habet, quoniam ergo ipse dominus Johannes sincere amicitie officia semper in me conferre non omisit, volo, ut si praedictum suum debitum vita comite non edixero restituendum, extunc quando fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan repetere debitum ab ipso domino Johanne voluerint, edicere debeant depositionem et restitutionem debiti uno integro anno, priusquam restitutio fiat, et sic annuatim per duo millia florenorum debitum persolvat fratribus meis; itaque uno anno duo millia, altero similiter ter mille et sexingentos, ut summa compleatur integre hoc ordine restituta. Si vero ego vita mea comite deponendum debitum ipsi domino Johanni edixero, istud etiam me moriente in vigore persistat, et rogo predictos fratres meos, ut omnino in hac parte meam compleant commissionem, ne scilicet ipsum dominum Johannem ad celeriorum dictorum anteriorum solutionem obstringant, quam hic meum testamentum sonat. Item dominus Burianus de nova Swethlo debet mihi florenos centum et viginti, quos lego et volo omnino per fratres meos ipsi domino Buriano pro suo in me collato officio relaxari, quem non dubito, eundem amicum sincerum fratribus meis futurum, qui mihi fuerat. Item magnificum dominum Johannem de Kunovitz prefatum oro et exoro, quatinus qui me singulari amore et observantia semper amplexus fuit, idem et fratres meos favorose et amicissime amplectatur, quod et spero omnino. Item cum domina Sophia, soror mea, quam filio egregii Pauli Soly Martino desponsavi, pollicitus sum in dotem florenos quadringentos dare; quos quadringentos florenos lego per fratres meos, Johannem Sarkan et Franciscum Sarkan, cum ipsa sorore mea tempore statutionis matrimonialis pro dote dare constitui omnino; item habeo unam communem sororem cum ipsis fratribus meis, nomine Dorotheam, quam dudum statui in matrimonium egregio Mathie Bothka; volo igitur et lego ut dicti fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan non obliviscantur de ista sorore nostra, sed quamdiu supervixerit, debeant fratres mei quotannis viginti florenos illi sorori dare et exsolvere, quibus seipsam soror nostra se sustentet. Item domino Paulo Soly debeo florenis duobus millibus, quos fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan eidem domino Paulo persolvere et restituere debeant, lego.

Item domino patri Laurentio de Zablatz debebam florenos sexingentos, quorum de quadringentis satisfeci (ut eidem constat) cum rebus argenteis Pauli Arthandi; iam debeo ipsi domino patri meo domino Laurentio florenis ducentis, quos lego per fratres meos omnino persolvi et restitui. Item debeo Bude quibusdam bonis viris cum certis pecuniarum summulis et quantitatibus, quas omnes fratres mei illis bonis viris persolvant et restituant, lego. Item reverendissimus dominus episcopus agriensis prelibatus debet mihi in — — — Majestatis Reginalis florenis quadringentis et sexaginta septem ac denariis 41 v. in moneta antiqua hungaricali. Item habeo depositos apud fideles manus Michaelis Gaozon civis Budensis per famulum meum Nicolaum de Thesser illic locatos florenos quadringentos et viginti octo in grossis nove monete hungaricalis et florenos centum in moneta alemanica crucifera, quos omnes locavit et deposuit illic dictus meus famulus, usque dum voluntas mea vel meorum fratrum tollendos et recipiendos exinde postulabit. Item dederam nuper magnifico domino Johanni de Kunovitz mille florenos in puro auro, ut illos ex me domino capitaneo Moravie mutuasset, super quibus nullas adhuc habeo literas quietantiales. Item civibus meis Bzenechensibus (?) dederam, quibus debita eorum domino Cristoforo Kropach persolverent, florenos trecentos in puro auro, ac florenos centum in parva moneta, ex quibus quinquaginta duntaxat florenos in parva moneta mihi persolverunt; debent adhuc aureis trecentis et quinquaginta florenis parve monete. Item Dionisius Sarkan frater cognatus meus debet mihi florenos centum, quos lego, ut fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan illi relaxent, et insuper dent eidem Dionisio Sarkan florenos quinquaginta. Item Gaspar capellanus meus de Lednitz debet mihi florenis centum, quos eidem lego omnino relaxari et volo. Item Georgio Sarkan fratri consanguineo meo, qui longo tempore mihi servivit, lego ultra ea, que secundum inferiores articulos meribitur, florenos centum per fratres meos Johannem et Franciscum Sarkan dari. Item Sebastianio Literato de Zerem secretario meo, qui fideliter et studiose grata mihi exhibuit servitia, lego ut fratres mei Johannes et Franciscus Sarkan ultra ea, que juxta sequentes articulos pro servitiis merebitur, florenos centum dare debeant. Item Johanni Kowach, qui longo tempore mihi servivit, lego per eosdem fratres meos florenos triginta duos pro suis servitiis dari. Item Valentino Pinolth adolescenti lego et volo, ut statim post obitum meum fratres mei duos equos dare debeant, unum ex stabulo meo, alterum vero ex armento equorum meorum, et duas vestes, expensasque competentes, et sic alio dominorum illum ordinare vel ad propria remittere debeant. Item habeo in castro meo Lednitz in domo mea tavernicali manibus Gereck (?) Sarkan consanguinei fratris et Came-

rarii mei in paratis pecuniis duo millia et centum florenorum. Item Michaeli Zalay, qui dudum servitor meus fuerat et tunc satis bona mihi exhibuerat servitia, lego per fratres meos florenos centum pro illius antiquo servitio dari. Item thurcis captivis, qui apud me baptisati manserunt in meis servitiis, volo, ut unicuique ad singulum annum post eorum baptismationem computandum solvantur eis singuli quatuor floreni, addendo tamen ad singulum anni pretium ea, que egomet annuatim illis dedi et solvi. Michaeli vero clavigero, qui dupplum ceterorum servivisse visus fuit, dupplum et in mercede modo superiori accipiat, hoc est, solvant ei fratres mei ad singulum annum, postquam baptisma suscepit sacrum, singulos octo florenos, computando cum his, que egomet circa locorum et temporum diversitatem ei solvi. Item singulis famulis meis, qui pecunia mensuali apud me servierunt, iuxta condignam estimationem bono modo servitia eorum restituantur per fratres meos predictos. Item si cuipiam familiarum meorum pecunia mensuali apud me demorantium infra unum annum aliquo salario debitor remansissem, tale debitum eis exolvatur, et insuper singulis famulis meis officio carentibus ad singulos eorum equos, prout apud me servierunt, singuli duodecim floreni, hoc est, pecunia mensualis pro medio anno per fratres meos prefatos illis exolvantur. Item Nicolao de Thesser familiari meo veterano, lego pro diuturnis suis servitiis florenos centum per fratres meos prefatos dari. Item dominas ancillas meas, cum tempus matrimonialis copulationis earum advenerit, lego, ut executores et fratres mei singulas earum cum honore et dotibus, quibus ego illas solebam desponsare, in matrimonium statuere debeant et desponsare. Item pueros adolescentes meos lego, ut fratres mei vestire debeant, et datis illorum singulis expensis competentibus, aliis dominorum eos ordinare debeant, Item omnia mea debita, quibus undecunque mihi debent, exigant fratres mei, Johannes et Franciscus Sarkan, et ac illis debita mea persolvant, et presens meum testamentum in omni sui parte compleant fideliter et sincere, tandem residuitas omnium pecuniarum, et res ac bona mea tam in regno Hungarie et in marchionatu Moravie habita, cedant dictis meis fratribus, Johanni et Francisco Sarkan, quos peto uti fratres meos charissimos et veros, ne anime mee obliviscantur; item et ego Ambrosius Sarkan, qui hoc meum testamentum et ultimam voluntatem primo proprio consignari cirografo ac sigilli mei proprii munimine roboravi, executoresque huius reverendissimos dominos Ladislaum de Zalka episcopum agriensem, regium cancellarium, ac Johannem de Gozthon episcopum jauriensem, necnon magnificum dominum Johannem Bornemissza castellanum budensem ac egregium Michaellem Imreffy agazonum regaliu magistrum ex regno Hungarie; item magnificos dominos Arthhebiu (igy!) de Boz-

kovitz capitaneum, Johannem de Perrestan camerarium Moravie, Johannem de Kunovitz, et Burianum de Nova Swethlo de marchionatu Moravie ordinavi, quos et rogo, ut eorum sigilla circa meum sigillum ad hunc (*sic!*) presens meum testamentum impriment. Ubi vero sigilla omnium prefatorum executorum meo addi ob aliquam causam non posset, extunc sigillum meum, et illius, qui circa meum sigillum suum apposuerit, eundem contineat vigorem, ac si omnium executorum sigilla haberentur presentibus impressa. Item tutorem huius mei testamenti et executorem ejusdem fieri peto Majestatem Regiam, dominum meum gratiosissimum ac Reginalem Majestatem, dominam meam gratiosissimam tutricem, quorum Sacras Majestates et deinde dominos executores meos summopere oro pro amore Dei omnipotentis, ejusdemque mera justitia, et tandem etiam pro diuturnis bonis servitiis meis, quatinus predictos fratres meos Johannem et Franciscum Sarkan tueantur, juvent et protegant ne ad ignobilitatem vel periculum aliquod deveniant. Utque presens meum testamentum et voluntatem meam ultimam intemeratam conservent et tueantur, et domini executores fratresque mei prememorati dirigant fidelissime et exequantur modo premissis, ne anima mea vel eorum anime superinde aliquando turbentur, quod digne eisdem inspiret Deus gloriosus, qui regnat per omnia et vivit per secula seculorum. Amen.

Nos itaque petitionibus prefati egregii Balthasar Barson nominibus et in personis quorum supra modo premissis nobis porrectis tamquam justis et legitimis inclinati prescriptum testamentum egregii condam Ambrosii Sarkan, per eum, ut premittitur, exhibitum et presentatum de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali transcribi et transsumi, tenoremque ejusdem literis nostris similiter patentibus inseri facimus et prenominatis Johanni et Francisco Sarkan auximus concedendas juris ipsorum ad cautelam uberiores. Datum feria quarta inter octavas Ascensionis Domini. Anno Domini Millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

(Kivül pecsét nyomaival a Fesztetics grófok keszthelyi ltárában Zalad. C. 230.)

Közli: FÜSSY TAMÁS.

MONDOLAY PÁLNÉ TESTAMENTOMA.

Anno dni 1595. 1. die Martii. — Én az néhai Mondolay Pál házastársa Potornay Anna legelőször az én lelkemet ajánlom az hatalmas Isten kezébe és testemet hagyom az ő anyjának az földnek. — Annak utánna az én külső javaimmal és ingó marháimval teszek ilyen testamentomot.

Vagyon Fáj Istvánnál két aranyas kupám, kube vagyon

százhuszonnégy forint kit vetettem szalagban (zálogba) ötvenkét forintba az ezüst Lohurral (?) egyetemben ilyen szükségemben tudni illik az én megholt uram eltakarítására.

Vagyon Cassán Eötvös Mihálnál egy icczés lábas fejér kupám, egy kalán egy gyűrű kibe két kő vagyon, egyik rubin, a másik smaragdus, de mivel hogy Eötvös Mihály engemet adóssá akarna tenni és míg meg nem elégíteném addig az én marhámát meg nem adná, tehát én az én testamentom levelembe is azt hagyom, hogy ha megesküszik azon hogy én adós vagyok neki tehát Kornis Péter elégítse meg és tartozzék Eötvös Mihály a megnevezett marhát Kornis Péter kezébe adni, a mivel pedig adóssá akarna tenni tizenöt forintnak mondgya.

Vagyon Cassán Czaplar Gergelynél két arany gyűrűm, de nem zálogba kit attunk volt csináltatni, ugyanezen Czaplar Gergelynél vagyon egy nyakba vetőnek gombja zálogba fl. 6.

Vagyon Czenétén Szakal Istvánnál egy aranyas kanna másfél ittzés zálogba fl. 19.

Vagyon Fúló Mátyásnál aranyas nyakba vető kibe ötven tallér vagyon kit vetettünk leányom szükségeiért zálogba kit ő maga tud mibe vetettünk.

Vagyon Kassán Eötvös Tamásnál egy pohárom, kit attunk volt arra, hogy leányomnak csináljon egy párta övet, ennek aranyozására attunk volt két aranyat és annak fölötte attunk volt egy függőt is, kit Kornis Péternek tartozzék meg adni az ötvöst az ő munkájáról megelégtíteni el atta az övet. — Tizenhat bokor kapocznak a mivétül tartozom ugyan azon Eötvös Tamásnak, a függőn a mit mívelt azért is fizessenek meg neki.

Horváth Péternél vagyon zálogba egy kis lábas ezüst pohár két forintba.

Vagyon itthon egy aranyozott szablya és egy aranyozott bot, másiknak is az nyele ezüstös.

Vagyon Kassán Császár Lőrincznél egy Fringyia szablya kit attunk oda hivelye csinálásra.

Ithon vagyon egy tótországi szablya.

Ithon vagyon egy arany láncz, kiben vagyon nyolczvankét arany.

Ithon vagyon egy pintes ezüst pohár.

Vagyon egy függő kit adott ajándékon az fizető mesterné leányomnak, kit osztályba ne kíványonak az több atyafiak.

Az ezüst marha a mi vagyon mind köz osztályra mennjen.

Vagyon hat ló, de az egyiket tudniillik Calvasit az én szegény megholt uram hatta leányomnak az többivel közönségesképen osztozzanak.

Vagyon egy pánccél és egy pánccél uj, három sisak egy fegyverderék, öt lóra való minden szerszám.

Vagyon tizenegy szál lobogó.

Vagyon hat szekeres ló, kit hattam Kornis Péternek ilyen okkal, hogy az én leanaimmal (?) megalkodgyék belőle.

Vagyon két vasas szekér és két vasas kocsi.

Vagyon öregb barom negyvenhat, annak a hete jármos ökör.

Vagyon juh kétszáz harminczhárom.

Disznó barom vagyon apróstól száz.

Az kázsmárki asztagból lett búza száznegyvennégy köből.

Vagyon Kázsmárkon az veremben hetvenöt köből búza.

Az ithon való veremben vagyon hetvenegy köből búza.

Vagyon hat szőnyeg, vagyon hat szoknya, négy bársony suba.

Vagyon két csinálatlan szoknya, egyik tabit fejer dupla tafota, vagyon egy öreg subának való dupla tafota, két kamoka subácska, négy ing, zöldbársony, két parta öv, két főkötő aranyas, egy atlacz dolmány, ezt hagyom Kornis Péternek, tudnia illik az atlacz dolmánt. egy skarlat mente róka mállal béllett ezt is hagyom Kornis Péter fiamnak.

Vagyon egy dolmánnak való atlacz kit hagyok Gabi (?) fiamnak.

Az többi ruhából elégítsék ki az én fiaim az én kissebbik fiamat.

Az fajlondis szenlet (?) háttal béllet hagyom Ádám szolgámnak.

Hagyok Ádám szolgámnak Vendégiből való zálogos helyet, ki vagyon negyven forintba, a mely hely vagyon Felseő Gagyban Lantos László mellett egy fél házhely mellet felliül, kit ő tüle senki el ne vehessen, kire Captalanba is levelet vallok és azért az én gyermekeim is ebben ellent tartók ne legyenek. De ha Ádám az én gyermekeimet úgy nem szolgálná, tehát Ádámnak az házhelyért az negyven forintot letegyék, ha kedig híven szolgálja őket, tehát megjobbítsák az ő hív szolgálatját, ezt kedig hagyom úgy, mint örökös szolgának.

Hagyok az Andrásnak, ki az uramnak inasa vólt, egy fajlongyis dolmant és egy karasia nadrágot csináltassanak neki, annak felette adgyanak egy tizforintos paripát is neki, minden szerszámával a mi a lóhoz való.

Az Urbánnal számot vessenek és szépen megruházzák és úgy bocsássák el.

Vadasi Jánosnak vagyok adós egy mente bélessel ezt is megagyák neki.

Az mely gyermeket gyermekségétől fogva tartottam Berthát, hagyok két béres lovat, két tulykot, avagy ha azt nem akarja, két borjús tehenet.

Az kocsis Thamás ha az én fiamat nem akarná szolgálni, tehát ő vele is számot vetvén megelégtésék, tudja Ádám szolgám.

mit fizettem már neki, ha kedig esztendejét ki tölti, tehát tudgya mibe vagyon szegődsége és meg adják azt neki.

Az dajka Német Bálintné, ki két fiamot tartotta, annak adgyanak egy szoknyát és tisztességes fejer ruhával tartásák.

Az másik dajkának Herczegh Katalinnak az magam viselő szoknyát adják és két köből búzát, egy sarut.

Az két szolgálónak az minemű feyer ruhával tartozom, úgy mint vászonnal és gyolcsal, megadják nekik.

Egy szegény vén asszonyi állat vagyon, kit Dóczinénak hínak, annak adgyanak egy szoknyát, vagy marad, vagy nem.

Czeczey Mihály a mit kíván szolgálattyába, lássák meg törvény szerint, ha tartozok valamivel neki.

Bullos Mátyásnak bor árába tartozunk százharminczhat pénzzel, elégítsék meg búzával.

Valamely jobbágyom adóssá akarna tenni bor árával tehát hit szerint mongyon meg rajta és elégítsék meg.

Az alsó Gagyí hegyen vagyon egy hajnal nevű szőlő ki Vida Barlobástúl maradot, ha ennek maradéki kezéből valamelylyik az én gyermekem birtoka alá jönne tehát minden perpatvar nélkül megeresszék neki.

Felső Gagyban Katona András nevű jobbágyom volt, attúl is egy szőlő maradott, melynek egy fia és egy leánya vagyon, azok is az én gyermekim birtoka alá jönnek, megeresszék az szőlőt nekik.

Juhász Gabitól maradot két száz juh ezt boczottunk (így) Juhász András kezébe ilyen okkal, hogy még a mi kezünk alatt lesznek élyenek belőle, de ha az Juhász Mihály fia vissza jű . . az marha mellé az én gyermekim keze alá, tehát Juhász András az kétszáz juh árának felét úgy mint ötven forintot, tartozzék megfizetni mert száz forint volt az árra, ha penig az gyermek vissza nem jű, tehát az én gyermekim kezibe szolgáltatassék az ötven forint.

Ha az én szolgám Ádám holtig szolgállya az én fiaimat tehát úgy hagyom a megnevezett házhelyt neki, ha kedig holta történik Ádámnak tehát az ő maradékira maradgyon az házhely és senki ne háborgassa maradékit is különben, hanem ha az negyven forintot megadják az ő maradékinak. .

Az én fiaimnak és minden jószágomnak gongya viselésére hagyom tutorúl főképpen az én fiamot Kornis Pétert, annak utánna Fúló Mátyást, Szemerei Sebestyént, Monaj Gáspárt, de ha az én fiamnak Kornis Péternek holta történnék, tehát fő tutorúl hagyom Fúló Mátyást, Segnyeí Jánost, Segnyeí Jónást.

Ha énnekem ez mostani betegségemben holtom történék, tehát az én magam képebe az én gyermekemnek elházasítására

hagyom gondviselőül Segnyej Bálintné asszonyomat, Füló Mátyásné, Kun Mártonné asszonyomat, Andrási Péternét, Szemerei Sebestyénét.

Az tutorokat kérem azon hogy az én gyermekimet ettől az gagyiháztól el ne szakasszák, hanem míg iskolába kell jártatni addig az dajka viselje gongyát a ki fel is tartotta őket, és annak esztendőről esztendőre megfizessenek és Kornis Péter legyen minden jó gongyok viselő, ha kedig iskolába kezdenek járni, tehát az tutorok visellyék gongyokat egyenlőképpen.

Ha kedig Kornis Péternek kedve nem volna az itt való lakásson, és ha szinte itt lagnék is tehát ugyan Ádám lágsson az én szegény jószágomhoz és az tutorok után ugy mint dolgos, ő legyen fő gondviselő.

Az öt hátaslovat is adgya el Kornis Péter és az árrával válcza ki az ezüst marhát a mi attúl meg maradna tartsa az árváknak.

Ennek az testamentomnak halgaj (így) voltak zendi predikator Tornaj János, az Gagyi predikator Eperjesi János, felső gagyi bíró Pánthos György nemes személy, Vadasi János, alsó gagyi bíró Baczó Balázs másik býró Szeczi Balázs és esküt polgárok: Vida Máthé, Király Antal, Berthók Benedek, Tapolcsáni Ádám, Saarosi András.

(Eredetije a szathmári Király levéltárban Boldván III k. A. No 123.)

Közli: CSOMA JÓZSEF.

BARKÓCZY LÁSZLÓ VÉGRENDELETE.

1658. decz. 12.

Az öröké való mindenható szent Istennek nevében légyen ez testamentaria dispositiomnak irássának kezdeti, és végezeti is. Minthogy én nékem az én szegény attyámtul, és nemzetségemtől igen kevés jószágim, és javaim marattanak, hanem valamellyeket birtam, és találtam, inkább mind azokat némelyeket kegyelmes uraim Magyarországi koronás királyok jámbor szolgálatomért conferáltak, és némellyeket pénzemen vettem, és szerzettem, mint hogy azért a magyarországi koronás királyok törvénye, és rendtartása is azt contineállyá, hogy akár kinek is szabad dispositiója vagyon, és lehet a maga keresményéről libere disponálni, én is azért az én jó lelkem ismérete szerént valamenyi jobb alkalmatoságot feltanálhattam, és tanálhatok azért a szerént disponálok, hogy holtam után az attyámfiái és mind két ágon lévő maradékim kiki menyit, és mint birja az én dispositiom szerént, mind jószágimat, és egyébb minden néven nevezendő javaimat, mellyhez

hogy mindenek alkalmaztassák magokat az ide alább meg irt conditiók szerént azt kívánom, és akarom.

Öregbik fiam Barkóczy István kezínél légyenek az jószág-rul való levelek, de nagy gondviselése légyen reájok, és a mikor a szükség kíványa akár melyik atyafiának jószágának oltalmazták. (így!) A szegény hugom Haller Istvánné asszonyom *Barkóczy Anna* asszony testámentomának continentiája szerént Erdélybe *Bethlehem* várát jószággal és egyéb res mobilisekkel valamint néki hatta, excipialván azokat, az mellyeket közönségesen hagyott az atyafiainak, és kivált képpen az én több gyermekimnek is, ezen . . valamellyek ötet illetik, és az Fejedelem ő nagysága tovább valo gratiájátis mutatná hozzá, mind azokat én is helyben hagyom, és azokban úgy confirmálok hogy valamig in utroque semine nem deficial mindeneket pacifice birhasson, és birjon, mint maga s mint maradéki, hogy ha pedig deficiálna mint az vár hozzá tartozandó jószággal és pertinentiakkal, és minden javaival edgyüt, azon jussal a mint ő, és maradéki fogják birni testvér atyafiakra redeályon, és szállyon.

Palócz várának, mellyet én építettem mindenestül magam költségemen, hasonló felét hagyom Barkóczy István fiamnak, majorját éppen az lugos kertig, az téгла szinnél való veteményes kertet, és a vár körül való füves kertekkel, azt is a hol a szénát szokták rakni, az molyván való szőlővel, és kertel, és palóczi erdön lévő gyümölcsös kertet, és az malomnál lévő nagy füves kertet, és halastovat, az palóczi három kő malommal edgyüt, mind néki hagyom, palóczi, és csicseri határookban lévő minden földeket, és (ott) lévő minden réteket is mind néki hagyom, azokon kívül a mellyeket hagyok Barkóczy Sándor fiamnak mellyről ide alább tesztek mentiot. Szennán is két jobbágyot hagyok neki akik halászszanak konyha szükségére, tasollyai széliánkai (?) portiomat, és jobbágyimat éppen néki hagyom. Kelecsényi udvarházamat is minden jobbágyimal, és hozzá tartozandó minden pertinentiakkal, és a nagyszelmenczi jobbágyokkal, kis dobronyi pusztával edgyüt, és szolocsinaí portioval edgyüt éppen néki hagyom. Imregen egy pusztát vettem nem régen György Deáktul az erdő kedvéért, azt is néki hagyom, a szeregnyei hegyen *Kis hegy* nevű hegyen az Erket(?)nél az mellyen két szőlőm vagyok a *Bodó szőlője* félét, es *Deknár* szőlőt szegény Barkóczy János szőlője félét azaz öt darab szőlőt épen néki hagyom. Lehóczon, vagy Horlyón egy jobágyot is hagyok néki hegyestül, ollyat, aki szőlőire gondot viselleyen, és azon fundusson megis szürhessék, szeregnyei hegyen valo szőlőt. Henczoczi udvarházamat, és minden hozzá tartozandó pertinentiakkal. és ugyanazon Henczócz nevű falumat egészen, Koskóczot egészen, Novaszeliczát egészen, . . Csebinyét egészen, kraszni brodi portiot, csaklyói portiot, a melly Henczóczhez való volt az . . . minden-

hemű hozzájuk tartozandó pertinentiákkal, és utilitásokkal edgyüt. nagyom mindezeket Barkóczy István fiamnak az ide alább meg irtt conditiok szerént.

Barkóczy Ferencznek hagyom tavnai udvart, udvarházat. hozzá tartozandó apertinentiakkal, és egész faluival együt, magyarovetzi, bábánoczi (?) zalabinaí, jeszenóczi, portiókkal edgyüt. *Csicsva* várában lévő minden részemet, vár alatt lévő udvarházamat, majoromat hozzájuk tartozandó pertinentiákkal edgyüt, Benkocz, Dobra, Trepecz hozzá (való) egész faluimat, kázméri és ugyan brezoveczi (?) más rendbéli portiomat mind hagyom Barkóczy Ferencz fiamnak. *Varanó* városában gróff Nádasdy Ferencz uramtul vett udvar házomat, Nainer (?) János háza félét is, melyet Báncsi Márton uramtól vettek, minden hozzájuk tartozandó pertinentiákkal, és utilitásokkal edgyüt, és ugyan Gróff Nádasdy uramtul valamennyi falukba menyí portiokat, majorokat. malmokat, és egyebeket, valamiket az varannai udvarházzal edgyüt vettem, mind azokat hagyom ugyan Barkóczy Ferencz fiamnak minden pertinentiákkal, és utilitásokkal edgyüt. Királynépe udvarházomat egész falujával, és mindennemű pertinentiákkal edgyüt hagyom ugyan Barkóczy Ferencz fiamnak, az varannai hegyen, és Tavernához való szőlőket azt is, aki a Nainer háza féléhez való, néki hagyom, minthogy pedig nékie kevés szőlője lészen, több szőlő vételre az kész pénzből oszlás kívül hagyok négyszáz forintot nékie, hogy há pedig Tavarnát jószágostul el vennék tölle pénz nélkül, az mely pénzt emlitettem volt Tavernáért, melyet Leleszi conventusban pecsételt(em) be in casu azt az pénzt aki azon ládában vagyon oszlás kívül mind Barkóczy Ferencznek hagyom, ugy hogy ha meg nem alkudhatna a Bakos Gábor maradékkal, és Tavarnát pénz nélkül el vennék tölle.

Barkóczy Sándornak hagyom *Pálócz* várának hason felét, az istálóknak felét, a gyümölcsös, szilvás kertet éppen, az falunak *Szenna* felől való végén lévő veteményes kertet éppen, a belső malmat, aki Vinnai János malmának hivattatik, éppen, *Palócz* falujában két marhás jobbágyot, két marhátlant és két pusztát, akin házföldek, rétek vadnak a végre, hogy az földeit szántassa, réteit kaszáltassa, Tegenyén az mely embert birok, és azt a fundust is, az kin a csür vagyon, mint az tegenyei határon lévő földekkel, rétekekkel edgyüt, mind néki hagyom, úgy hogy Tegenyén tarcsón majort, szénáját, buzáját oda hordassa. Szennai udvarházamat azon a két emberemen kívül, az kit Barkóczy Istvánnak hattam, minden hozzá tartozandó pertinentiákkal, jobbágyokkal, és ott való malommal, solmosi, ribrini, kráskai portiókkal, és minden pertinentiákkal, és utilitásokkal edgyüt néki hagyom. Záhonyi udvarházamat jobbágyimmal, és minden pertinentiákkal, eszsenyi, és salamonyi, portiomat mind néki hagyom. Kio Dobrova, Harikócz, (?)

Smugocz, Hrabócz nevű egész falumat is mind néki hagyom; az király helmecki hegyen, a mely szőlőt birok, a szeregnyei hegyen, veres hegyen lévő szőlőmet, Lehóczon vagy Horlyón egy jobbágyot helyestül aki szőlőére gondot viselleyen, és a funduson szűrő hely lehessen, ott szűrjék meg szőlőeit; kész pénzen vettem egy pusztát György Déáktul az inregi erdő kedvéért azt is Sándornak hagyom.

Barkóczy Sigmond fiamnak hagyom paczai udvarházamat, hozzája tartozandó minden pertinentiával, ugyan Pacza nevű egész faluaimat, és Őrmező Ujfalu nevű egész falumat, ladányi kincsesi portiomat, szeregnyei udvarházamat minden hozzá tartozandó pertinentiákkal edgyüt, és azokkal a jobbágyokkal valamellyeket most Szeregnéhez birok, Jánosit, Turiczát, Rebniczét (?) is épen az antalóczi portiot is épen, és a többit is, mind néki hagyom, a mellyek szeregnyei házhoz vadnak biratva, azokon kívül, a mellyeket Barkóczy István, és Barkóczy Sándornak úgy mint fiamnak attam, gállocsi portiomat, ott valo földekkel, rétekkal, úgy, hogy ott is majorkodgyék. Kereknyei, nagygejőczy, czigányőczy portioikat is azokat is néki hagyom; a szeregnyei hegyen *magos hegy*, és *hosszu láz* nevű szőlőimet is néki hagyom. A vékei udvarházat is, cum omnibus pertinentiis, és az melly jobbágyok, puszták hozzájuk valók, lesznek, és jutni is fog én számomra, és szegény *Haller Istvánné* asszonyom jószágá félében Zemplén, Ungh, és Uj vármegegyékben azokat mind nékie hagyom, Tavernához közel lévő Karna nevű egész falumat is nékie hagyom; az szeregnei udvarházhoz való jószág állapottyát úgy értem, hogy Patkanócz körül is az melly jószágokat Borsi Jánostul vettem, és cseréltem volt, és az Urczy Sándor jószágá félét is, és az kit birok azokat is mind Barkóczy Sigmond fiamnak hagyom.

Barkóczy Gyuricskának Császáriban lévő udvarházomat minden hozzá tartozandó pertinentiákkal edgyüt, és utilitásokkal, és ugyan Császáriban lévő portiomat épen, vasvári, jánosi, létai daróczi, hodászi, gebei, parasznai, pilisi portiomat épen néki hagyom. Szakollyban a mi portióm vagyon, azon kívül, mellyet az attyámfiának, és Laczkónak hagyok, az többit néki hagyom. Gelénesi udvarházamat is minden hozzá tartozandó pertinentiákkal, és ugyan Gelénes faluban lévő portiomat, Csonkapapiban, Surányban, Márokpapiban, Fejéresén, Ugornán, Csomában, Sámsonban, (?) Szernén, Ujfaluban Csomonyán, Barkaszón. Derczenben, Ardóban, Benében, Kovászón, Nagy, és Kis Almáson, Magy falván, Kövesden, Salánkon, Karaszlón, Patakon, Gacsályban, Máramarosban Vardák (Vajnág ?) nevű faluban mind ezekben a falukban lévő portiomat néki hagyom. kaszonyi, somi, ardai, salánki hegyeken való szőlőimet is mind néki hagyom. Kaszonyban a melly jobbágyot birok helyestül, az mellyet a

Kállai familia adott volt cum successione, azt is néki hagyom; de Fülepp Tamást helylestül nem, mivel az attyámfia számára való azon kívül minthogy talán néki kevés szőlője lészen. szőlő vételre hagyok nékie a kész pénzből négyszáz forintot oszláson kívül. Szamos közben, Ugochai, Szathmár vármegyékben szegény hugom Haller Istvánné asszonyomtul az mely jószág reánk maratt, ha meg oszttyuk az attyafiakkal abból is a ki számunkra jut mint jobbágyok, puszták és szőlők is ha jut, mind azokat néki hagyom.

Barkóczy Boris leányomnak rozgonyi udvarházamat, hozzá tartozando minden pertinentiákkal, malmával, és Rozgony nevű faluban épen levő portiomat, vajkoczi haraszi, és györkei épen való portiomat is épen néki hagyom. Zubna nevű egész falumat is épen néki hagyom minden hozzá tartozando pertinentiákkal, Kalna egész falumat is néki hagyom minden pertinentiával. az madai háznak felét, fundusának is felét, és a szőlőnek is felét, azokat is néki hagyom.

Barkóczy Betuskának leányomnak: Alsó Ósva nevű udvarházamat, hozzá tartozandó minden pertinentiákkal, malmával. felső osvai portiomat és ugyan Alsóosva egész falumat, Krucsó nevű egész falumat, fiasi, vollyai portiokat, Ubla nevű egész falut cum pertinentys, Mádon lévő háznak felét, fundussának is felét, és a szőlőnek is felét néki hagyom.

Az attyámfiának *Pécsi Anna* asszonynak nomine dotis, és a kissebbik fiamnak Laczkónak hagyom *baktai kastélyomat* cum omnibus suis pertinentijs, és ugyan *Bakta* nevű egész falut, Loránt házat, és Oroszos (Oroszi? Oroszfalu?) falut egészen, jákai, petneházi, gyulaházi, fejtői, ibronyi, apagyi, szegegyházi, pazonyi, pusztá báji (vagy talán *paszabi*) perecsényi (?) és bezdédi portiokat is mind nekik hagyom. Szakolyban is egyik jobbágyot, és két pusztát hagyok nekik, nagy, és kisvarsányi gencsi, kenyészlói, szalkai, portiomat Baktával együtt nekik hagyom. Nagy Dobosi udvarházamat, cum omnis pertinentijs, és ugyan Doboson lévő portiomat, Páliban épen lévő portiomat is nekik hagyom. Bogdánban lévő udvarházamat, melly noha örökössön az attyámfiát illeti, de pénzemen vettem meg, mint az udvarház helyet, és mint azokhoz való portiot épen, szamosszegi malmot, és minden pertinentiával edgyüt, Petneházán is egy jobbágyot, mellyért attam mindenestül két ezer forintot. azon kívül is az udvarházat is magam kölcséggemmel építettem, és épitem, ezeket is nékie hagyom Laczkóval edgyüt, és ezeken kívül amellyeket maga igazságával birtuk és birunk ugy mint atyai, adoni, kaszonyi, petneházi, sáli, kövesdi, az ott való szőlőkkel edgyüt demecseri, eszlári portiokat is azokat is nekik hagyom, a tokaji házat minden jószágával, és pertinentiákkal

edgyüt; ugyan az tokaji hegyen, és zombori hegyen való szőlőkkel, és minden hozzá tartozandó pertinentiákkal, és utilitásokkal. és az szőlő hegy alatt lévő szűrő házzal edgyüt nékiek hagyom. és az krajnai Klenava egész falumat is cum omnibus pertinentiis. et utilitatibus nékiek hagyom, et hoc addito: Minthogy az osvai jószág Csebinnyével, Kraszni bróddal edgyüt tizennégy ezer forintba vagyom nálunk zálogban, holtam után ha kiváltanák, az tiz ezer forintját *Betuska* számára kell adni; de erős kötés alatt, hogy ha valakinek a gondviselése alatt lenne, az vagy ha férnél tanálna lenni, a hogy el ne vesszen az a tiz ezer forint, egy testvér attyafiaktul; ha deficiálna, a négy ezer forinttyát pedig *Barkoczy István*, vagy maradéki vegyék fel, krasznibrodi porcezióért is, Csebinyéért is, Zahont pedig, ha kiváltanák, minthogy az antalóczi portioval egy summába vagyom, ezer forintot *Barkóczy Sigmond* vegyen fel, a többit *Sándor* fiam. Az árvai *Letovai* városban a hogy az öt öregbik fiamnak édes anyyok után birtam a szerént hagyom nékiek, ugy mint *Istvánnak*, *Ferencznek*, *Sándornak*, *Sigmondnak*, *Gyuricskának*, birják azon jószággal, az mint réájok szállott.

Az mi ingó bingó marháim, és res mobilisim vadnak, minthogy azok nem csak egy félék, olly állapottal disponálok felölle. Az mellyek a szegény atyámfiától *Jakusics Erzsébettül* marattanak, azokat megismervén az öt fiam. mint édes anyyoktul marattat, osszák fel magok között, hasonló képpen a másik szegény anyámfiátul *Nagy Mihállyi Katátul* marattanak. az mi abból az első urától *Nagy Mihállyi Lászlótul* maradott fiait illetik adgyák ki azoknak, az ki pedig az én leányomot *Boriskát* és *Betuskát* illeti, osszák két felé közöttök. Szegény hugom *Haller Istvánné*, *Barkóczy Anna* asszony a maga javaiból testamentum continentiaja szerént gyermekim között, a kinek mit hagyott, azokat a szerént adják meg nékiek, a mi pedig közre nézendő lészen, több gyermekeimmel edgyüt igazán osszák meg. és adgyák ki, kinek kinek az ő részeket.

Egy nagy öreg arany lánczom vagyom, mellyet magam szerzettem volt, azt *Laczkónak* hagyom oszlászon kívül, melly arany lánczon egy karikácska vagyom arrol meg ismérhettni, egy veres bársonnal borított portai aranyos kardom vagyom, azt is *Laczkónak* hagyom, az attyámfiának az kin járó két egybejáró aranyos szélű poharakat, ugyan az kinjáró ezüst mosdóval medenczéjével együt, két ezüst kissebbik gyertyatartóval edgyüt, ött ezüst tányért, ött ezüst kalánt, és kilencz ezüst fejér négy szegő késsekkel edgyüt, és két ezüst aranyos palaczkot oszlászon kívül nékie hagyom, ugy hogy *Laczkóval* edgyüt övék legyen; ha pedig az attyámfia *Laczkónál* előbb meg halna, mind *Laczkóra* szállyon, ha pedig *Laczkó* deficiálna előbb az anyyánál, az

annyáé légyen *Péchi Anna* asszonyé, úgy hogy az ő holtá után azon több gyermekeimre szálljon (így!) mindenek, ezüst marha, láncz és kard. Az ide felyebb specificált res mobilisseken kívül az minemű katona szerszámim maradt, úgy mint kardok, hegyestörök, botok, lóra való szerszámok, czafrangok, ezüst kengyelek, kócsaktollak, és egyéb katona eszközök, az kik csak a fiakat szokták illetni, kantárait az hat fiamnak hagyom, az jobbik, egy öltöző kötösömön kívül, mellyet az attyámfiának hagyom. Ezeken kívül a minemű ezüst, arany, köves marháim vadnak, és egyéb res mobilisek maradnak az kik osztályra való léznek osszák fel a hat fiaim, és két leányom, az attyámfiának az mi egyéb másokat attam, és azután is adnék életembe ezüst, arany, köves, és gyöngyes marhákat, szoknyákat, egyéb öltezeteket, és pénzt is, azokba ötet senki meg ne háboricsa, hanem ó azzal legyen contentus az pénzen kívül, mert ide alább mint néki s mint Laczkónak közre maradandó pénzemről nékiek is fogok disponálni.

Az ingó bingó marhák állapottyát pedig az mi illeti, azt így kell érteni: hogy valamiket az attyámfiának hagyok, és Laczkónak az mig élnek edgyüt birják, ha pedig az attyámfia. (meghalna?) minden Laczkóra maradgyon, ha Laczkó is deficiálna. testvér attyafiaira szállyanak mindenek, de az annyanál előbb meghalna, úgy az attyámfiára szálljon, olyan conditioval, hogy ha ő is meghalna, az . . több gyermekimre szálljon, az én keresményem. Ménesim, juhaim, barmaim, sertés marháim felől így disponálok: az menyí ménesem vagyon, gyermek lovaim, és paripáim maradnak, azokat a hat fiam között egyaránt osszák, és a ménesben az attyámfiának egy részt adván, úgy hogy Laczkóval edgyüt két részt vedgyenek, juhok, barmok, sertés marhák az attyámfia. és nyolcz gyermekem között egyaránt osszollyanak azon kívül Bogdánban a ki vagyon asztagok felől így disponálok: az kinek kinek honn lakó helyet rendelvén, ott a menyí asztag léssen az lakó hellyel edgyüt, azé legyenek az asztagok is, hanem mint-hogy Sándornak kevesebb léssen az páloczi asztagokból adgyanak négy asztagot néki; öltezetimben, és süvegimben egy házbéli öltözetet adgyanak az attyámfiának, az többit az több gyermekim között osszák egyaránt az leányimmal is. A mi pénzem vagyon, és léssen, illy igyekezettel, és szándékkal vagyok: hogy arról azután bővebb értelemmel, és magyarázattal tészek dispositiot, mind azáltal, ha arra üdöm, és alkalmatosságom nem lenne, hanem isten lelkemet kivenné testemből, az kiknek mivel tartozom. akár is adóssa maradnék, szolgálmat contentalyák illendő képpen őket szolgáltyokrul. Testemet nagy czeremonia, és hijába való nagy kölcségen kívül temessék el mennél hamarább az *Leleszi templomban* csak fa koporsóban temessenek, nem rézben, vagy ónban, semminemű sem ezüst, sem arany marhát rajtam ne

temessenek, sem koporsómat ezüst szegekkel meg ne verjék, az melly szekeren visznek, azt is csak fekete posztóval vonnyák bé, az lovakat is csak . . szőr fekete posztóval vonnyák bé, avagy öltöztessék fel. Ha lehet, olly patereket hijanak, *akik predicalllyanak testem fellett, hogy minden Genealogiámat, és mind iffluságomtól fogvást viselt dolgaimat, kegyelmes uraim koronás királyim, és Magyarország mellett való szolgálatomat, és hadakozásimat illendőképpen, és rendesen tudgyák előll számlállni.* Szolgáim fizetésétől, és temetésemtől a mi pénzem marad, ha most rendelést nem tennék, minthogy Barkóczy Gyuricskának az a jószágba is mintegy kevessebb jutott, és házak is gyarlóbban vadnak a többinél, a kész pénzből adgyanak néki két ezer forintot oszlás kívül, és a négyszáz forinton kívül mellyet szőlő vételre rendeltem néki; attyámfiának a jobbik, és iffiabbik hat szekeres lovamat hagyom, a magam bársonyos üveges hintójával edgyüt. Szegény Nagy Mihályi László két fia, és sem attyafiai engemet sem éltembe nem busitnak, sem maradékimmal nem veszekednek, a mint fellyebb is tettem emlékezetet felölle, valami attyokrul, és annyokrul maradott, az ki őket illeti, adgyák meg nékiek, a mi pedig az én két leányomat illeti azoknak is hassonló képpen adgyák meg az ő részeket. Matyasocz, Kvakocz ki váltásokor az melly öt ezer forintot le tettek volt Szent-Iványi Mihály, és Petrovaj György uraimék, bizonyos helyyes okokbul árestaltattam volt Gróff Homonnay György uram, mint főispány kezínél, azt is eliberalom, ugy hogy Groff uram ő kigyelme adassa meg szegény Nagy Mihályi László uram két fiának, recognitionalist, és quietantiat vévén rólla, hogy az én maradékimat jövendőbe ne molesztályák érette; valami marhákat meg ismérnek és fel találhatnak az mellyek szegény Nagy Mihályi László gyermekeit illetik. kényszeritetem maradékimat arra, hogy igazán meg adgyák nékiek. ha mit pedig ott nem találnek a mi réájok maradott volna, én ugy vagyok informatus, hogy szegény megholt atyámfia az annyok még éltiben holmi edgyet mást ezüst, és arany mivet, és pénzül is ugyan feles aranyat adott volt Rákóczy Lászlóné asszonyom kezéhez, ugy, hogy jövendőben gyermekinek meg adgya azért ugy remélem, ott fogják feltalálni; az magam pénzből jó akaratombul hagyok nékiek kettőnek három ezer forintot, hogy holtam után is én réám ne neheztelyenek, és ne kárhoztassanak. Ha ember kort ér, vagy Isten szerencsét parancsol nékie az melly jóságot. szőlőt, és pusztá házat minden hozzá tartozando pertinentiákkal edgyüt Haller Jutka hugomtól birtam, és gondgyát viseltem. bocsássák kezéhez mindenestül akkor, a mikor ideje lészen, a magam pénzemből az kész pénzből adgyanak néki öt száz forintot. Az attyámfiának a kész pénzből öt száz aranyat, *Boriskának és Betuskának* is száz száz aranyat hagyok oszláson kívül, azoktul

a mi pénzem marad, az attyámfia, és nyolcz gyermekim között egyaránt oszollyon.

Az én intentióm szerint való dispositiómat pedig világosan, és értelmesben valakinek érteni kell, mindenek ércsék, és magyarázzák, hogy a mi res mobiliseket minden gyermekimnek hattam, és hagyok a szerint minden névvel nevezendő jószágokban, az mutua successio közöttök fent legyen, és meg tartassék, az melyik közülök deficiál, annak minden javai, és jószágai az több testvér attyafiakra szállyanak, és devolváltassanak, mivel pedig a mi jószágot kerestem. sok szolgálatommal szerzettem és vettem, azért nem is akarom, hogy az én fiaim, és maradékim elvesztegessék, hanem, hogy tisztességessen, becsületesenek éllyenek belölle, ha pediglen valamelyik közülök tékozásra adná magát, és az nékie hagyott jószágból eladna, az több attyafiai az nálla meg maradott jószágot vegyék el tőlle, és addig meg ne adgyák nékie, az mig el adott jószágát vissza nem váltya, ha pediglen vissza váltya, a több jószágát is remitállyák nékie, ha pedig valamelyiktől az zálogos jószágot, a kiket illetve azokba kiváltanának is, és a jószágon lévő sumrát adnák annak, aki a jószágot birná, arra is a több attyafainak gondgya légyen, hogy az olyan pénzt is . . . el ne vesztegessék, hanem más jószágot igyekezzenek rajta venni. *Salánk*, *Karaszló*, és *Patak* nevű faluk felől, és Salánkon lévő kastélyról olly végezésünk vagyon *Kun István* urammal, és successiot is adott, hogy mihent fiu ágon deficiál, azonnal . . . és maradékinkra szállyanak azon jószágok, melyet ő Felsége confirmált, statuáltattuk is magunkat; azért ha *Kun István* uram fiu ágon deficiálna, maradékimnak arra is gondgyok légyen, és kezekhez vévén az donatiónak, és contractusnak continentiaja szerint, ugy osszák fel magok között, az mint a jószág kívánná, és az jobb alkalmatosságot feltalálják. Szegény *Haller Istvánné* hugom *Barkóczy Anna* asszony az én gyermekim között némelyeknek nevezet szerint hagyott holmi res mobiliseket, némelyeknek pedig nevezet szerint . . . specificallya ugyan testamentumba, közönsegesen némely jókat mint osztassanak; azért ha életembe el nem igazodnék, holtam után is szegény hugom dispositiojának testamentaria continentiaja szerint ahoz tarcsák magokat, és minden féle osztálly az szerint légyen közöttök.

Az két leányomnak *Boriskának* és *Betuskának* az bátyaival szegény *Nagy Mihályi László* két fiával edgyüt nagy annyoktul szegény *Nagy Mihályi Ferenczné* asszonyomtul, mind atyai, és anyai jószágokba, és res mobilisekbe, az minemű jószág fen vagyon, az kiket illet, azokra is gondot visellyenek, és ott ne engedgyék, az kik birják igasság kívül, ezekre nézendő, és illendő jószágokat, és egyéb jókat, ezt is specificalván, és

jól megértvén, hogy valamig az én nevemet viseli az én atyámfia *Pécsi Anna*, mindaddig egész életében Laczkóval edgyüt valamely jószágot, egyéb jókat, és res mobiliseket nékiek hattam, mind edgyüt birják, és birhassák, ha pedig Laczkó előbb meghalna is, ugyis birhassa mindeneket az én nevemnek viseléséig, ha pedig nevemet változtatná, és férhez menne, ugyis birhassa a bogdáni jószágot az mint specificáltam oda fellyebb, és az magának hagyott pénzt és ingó bingó marhát is, maradgyon magának, és légyen az ő lelke isméréteben azokbul mit hagy holta után Laczkó számára, de ha férhez menne, az Laczkó részét mind pénzt, s mindeneket ki adgyon, az kik Laczkót illetik légyen annál az bátyánál, az mellyik alkalmatossabb lészen az gondviselésre, de az is lelki ismerete kötelessége alatt el ne vesztegesse holmiit, hanem meg adgya, ha pedig Laczkó élne, avagy meg halna is, de ha az atyámfia férhez menne, nem akarom, hogy az én keresett jószágomat az ő jövődöbeli ura birná, hanem, ha Laczkó él, mindenek övé, és az ő maradékié légyenek, mig nem deficiál, ha pedig meg halna, több gyermekeim osszák fel jószágát, az bogdáni józágon kívül, ahoz hozzá ne nyuljanak az én gyermekim, abban szabadon disponáljon az én atyámfia, ha pedig valamig az én nevemet viseli Laczkó meghalna is, mind(en) a jószág(ot), és jók(at) is, mellyeket nékie hattam egész életében birhasson, és az én gyermekim meg ne háborgassák lelkek ismereti kötelességek szerént, ugy hogy holta után maradgyanak az én gyermekimre, de ha férhez menne, ugy minden jószágokat, az bogdáni józágon kívül elfoglalyanak tölle. Hogy mind pedig gyermekim, s maradékim illy felesen marattanak, egyiránt egyenlő alkalmatossággal nem rendelhettem, és nem szabhattam kinek kinek jutandó házait és jószágit, hanem az mint jobban fel tallálhattam, olly rendelést tettem, az mint lehetett mindenfelé, az melynek pedig az maradékim közül injuriáját, és fogyatkozását veszem eszembe néki hagyott javaimnak kevesebb, avagy alkalmatlanabb állapottyában, azon lészek, hogy azután is meg orvasollyam, jobbicsam, és szaporicsam. Azért mindeneket, valakiket ezen testamentum illeti, avagy illethettne, kötelezem lelki ismeretére, valamint én disponáltam, és rendeléseket tettem, és kinek kinek mit hattam, mindenekben ahoz tarcsák magokat és testamentumomnak conditioit meg állják, és tarcsák, és senki edgyik a másikat testamentumom ellen meg ne háboricsa; ha pedig akár ki közülök, a kinek mit disponáltam, meg nem állaná testamentumomat, tisztessége, becsülete veszett légyen, és semmi nagy renden lévő fő rendek és becsületes emberek igazságtalanságában ne oltalmazzák, hanem inkább több maradékimat, és testamentumomat . . . Ezen testamentumom oltalmazójának, és maradékimnak patronussának, és igazságokban gondviselőjének hagyom az mgos Erdélyi fejedelmet

Rákóczy György uramat ő nagyságát, Esztergomi érsek, Palatinus uram, Kalocsai érsek uraimékat ő nagyságokat, Judex Curiae, és Homonnay György uraimékat ő kigyelmeket, kérem alázatossan ő nagyságokat, ő kigyelmeket, hogy az én hozzám való jó akaratyokért, és grátiájokért mutassák minden oltalmokat. és kegyelmeket maradékimhoz, és oltalmazzák mindenek ellen, ha miben akár kitül meg bántódnak, mely jó akaratyokért, oltalmakért a szent Isten álgya meg ő nagyságokat, és ő kigyelmeket, és maradékikat is. A Szepesi klastromra hagyok hatvan forintot, azon kívül illendő képpen bort buzát is adgyanak maradékim. A Kassai patereknek, avagy barátoknak hagyok negyven forintot, adgyanak oda is illendő képpen bort buzát maradékim. Pápista koldusoknak hagyok száz forintot, imitt amott osszák el közöttök; ha életemben meg nem csináltathatnám a baktai kápolnácskában az oltárakat, predikáló széket, és az rakott sirt, és egyéb szükséges székeket is. csináltassák meg maradékim. Ez testamentomhoz utánna is az mit adni akarok, annak is helye légyen, és anthentic tartassék, de ha valamint halálom történnék, és többet ehez nem adhatnék, és nem iratnék, ennek minden résziben helye légyen, fateáalom, hogy a szerént itilő mester uram anthenticum pecsét alatt, az én holtam után ki adgya, és adhassa, az attyámfiának, hat fiamnak két leányomnak, de másoknak ki ne adgya, sem pecsét alatt, sem in paribus s tisztire, és kötelességire kényszeritem mester uramat, hogy ha pedig mester uram meg talána halni, vigyék leleszi conventbe ez minutalt testamentumot és convent pecséte alatt onnan adgyák ki maradékimnak. Az hol correctiok lettek benne. és a margóra is írva vannak, mind magam előtt az én akaratomból lettenek. Actum, et datum in castello Bakta, die decima secunda. mensis Decembris, Anno dni 1658.

(Másolata a báró Perényi család nagyszöllősi levéltárában. Megvan, vagy legalább *megvolt* a báró *Sennyey* család levéltárában is. L. *Századok* 1873. évf. 263. lap. Rövid kivonatát l.: *Károlyi oklevéltár* IV. k. 362. l.)

Közli: K. A.

KAPISZTRÁN JÁNOS LEVELEZÉSE A MAGYAROKKAL.

Kapisztrán Jánoshoz, kit hosszas és igen alapos vizsgálatok után végül szentté avatott az egyház, intézett jelen levelek Olaszország egy kis városában, Capestranóban őriztetnek, a többi Szent-János-féle reliquiák között az ottani szerzetes-rend templomában, az egyik oltár mögötti üvegszekrényben, mely talán a szentté avattatás óta soha ki nem nyittatott. Csekélységem az 1885. és 1886. év egy részét Rómában töltvén, ott alkalmam volt Szemere Miklós cs. és kir. kamarás, és akkor követségi titkár úrral megismerkedni, ki felhívta figyelmemet arra a körülményre, hogy érdemes volna megnézni, vajjon igaz-e, hogy Capestranóban magyar vonatkozású levelek találhatók. Hathatós pártfogásával kieszközölte, hogy az aquilėjai érsekhez, valamint az aquilėjai praefectushoz ajánlóleveleket kaptam. 1886. husvét napján értem Capestranóba s reményem felett fényes eredményre bukkantam. Sajnos azonban, hogy a levelek közül számtalan olvashatlanná vált egyrészt azáltal, hogy a szenttárgyakká avatott leveleket az üvegszekrényből soha ki nem vették, másrészt, mert az üvegszekrénybe víz hatolt a mennyezetről s ezáltal egész csomókba ragadtak össze a levelek.

Külön értekezésben akartam ezeket a leveleket s a Kapisztrán Jánosra vonatkozó egész irodalmat feldolgozni, más irányú munkálkodásom azonban meggátolt ezen, talán nem épen érdektelen munka létesítésében. Hogy azonban ne maradjanak ezek a köztörténet szempontjából is igen értékes levelek, habár több közülök már ismeretes, tovább is kiadat-

lanok, így feldolgozatlanul is némi hasznot vélek tenni a történettudománynak a közzététellel.

Megjegyzem, hogy én csupán a magyar vonatkozású leveleket írtam le, a többieket pedig, mint a cseh, német, francia stb. vonatkozásuakat mellőztem a másolásnál.

Nem mulaszthatom el azonban itt külön is őszinte hálát kifejezni Szemere Miklós urnak, ki első buzdított e levelek felkeresésére, összegyűjtésére, s később is mindig sarkalt az értekezés megírására, melynek kiadását ő maga kész volt biztosítani. Nagylelkű ajánlatának, fájdalom, hasznát nem vehettem, de kedves kötelességemnek tartom ezen jóindulatáról itt külön hálásan megemlékezni.

I.

1444. jan. 25. Jenő pápa körlevele, melyben a törökök és saracénok ellen segítséget kér.

Eugenius episcopus servus servorum dei. Universis et singulis carissimis in Christo filiis quorumcumque regnorum regibus venerabilibus quoque fratribus archiepiscopis ac dilectis filiis electis abbatibus prioribus prepositis decanis archidiaconis plebanis archipresbiteris et aliis ecclesiarum prelatiis eorumque vicesgerentibus ac capitulis et conventibus et aliis personis ecclesiasticis Cisterciens., Cluniacens., Premonstratens., sanctorum Benedicti et Augustini ac aliorum quorumcumque ordinum necnon magistris et preceptoribus ac fratribus Beate Marie Theothonicorum et Calatranens. necnon marchionibus comitibus et baronibus ac aliis nobilibus potentibus, insuper capitaneis rectoribus consilibus ancianis consiliis populis comitatibus et universitatibus civitatum castrorum et aliorum locorum ac universis et singulis, ad quos presentes littere pervenerint. Salutem et apostolicam benedictionem. Post graves expensas diutinosque labores a nobis perpassos in Grecorum unione primum et postea in Armeniorum Jacobitarum, Maroniscarum, Ethiopum, Bosnensiumque et aliorum diverse nationis populorum educatione ad sincerum fidei catholice cultum non parva nobis impensa opus fuit, ut legatum apostolice sedis anno nunc tertio mitteremus ad inducias in regno Ungariæ constituendas, quarum occasione factum est, ut carissimus in Christo filius noster Hungariæ et Poloniæ rex post multas victorias de Turchis Christi hostibus habitas illos iam, ut speramus Europe partibus expulerit, quod quidem nulla ratione

idem rex potuisset efficere, nisi classis nostra quam magna cum impensa nostra duxit ad strictum Gallipolis dilectus filius cardinalis Venetiarum nepos noster prohibuisset alios Turchos opem illis ex Asia allaturos. Nunc vero alia premimur expensa nostros humeros superante mittendi aliam classem ad defensionem Rhodi aliorumque locorum a Christianis possessorum in Mediterraneo mari a perfidis Sarracenis, qui post binum insultum in Rhodienses factum novam parant classem cum qua minantur se non solum Rhodi loca, sed omnes alios Christianos usque in Italiam invasuros, quamquam classis nostra, quam predicta ratione paramus, non solum Sarracenos a Rhodo et aliis Christianorum locis repellere, sed uno eodemque in negotio stb. stb. Anno mill. quadringentesimo quadragesimo quarto. Octavo kl. Februarii. P. n. a. quartodecimo

Blondus Bonannus de curia.
Rgt^a in camera apostolica.

II.

1445. máj. 5. Kapisztránt értesíti rendtársa Tari László, hogy Krakkóban az a hír, hogy a király elfogatta a magyar főurakat.

Frater Ladislaus de Thari írja 1445-ből (in vigilia Johannis ante portam latinam) Krakkóból a többi között: Hic viget satis mala fama de dominis Ungaris, quod d^{nus} rex eos omnes captivasset, quod si ita est, nisi V. P. se interponat negotium meliorando, peiora erunt prioribus stb.

(Igen elmosódott eredetiből.)

III.

1445. decz. 30. Bécs. V. László a magyarok sürgős kérésére igen hívja Kapisztránt Magyarországra, hol az egész nemzet óhajtja már ő tőle hallani Isten ígését.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. Rex, dux Austrie ac marchio Morauie etc.

Wenerabilis et religiose ac deo devote vir, fidelis nobis grate et sincere dilecte. Cum ille creator noster, qui gratiam sui sancti spiritus misericorditer infudit in vos, misitque vos nomen suum manifestare hominibus, exnunc cunctis regnicolis totius regni nostri Hungarie predicti cordibus per eundem spiritum sanctum suum taliter inspiravit, quod omnes et singuli utriusque sexus homines per totum ipsum regnum nostrum Hungarie ubilibet constituti et commorantes, toto cordis

ipsorum desiderio et animo satibundo vestram venerabilem personam pro predicando ipsis verbo dei ad se et in medium eorum venire affectant. Supplicarunt itaque Maiestati nostre affectuose et prece humilima ac devota parique voto et omnes in unum in eo, ut Maiestas nostra vos in dictum regnum nostrum Hungarie predicationis causa venire expostularemus. Unde nos sicuti eorum votis et beneplacitis obtemperando sic nonminus animo concupito vestrum adventum ad sepefatum regnum nostrum Hungarie fiendum desiderantes eandem Vestram Venerabilitatem in domino petimus et rogamus diligenter, quatenus ad annunciandum et predicandum populo ipsi Hungarico verbum dei in prelibatum regnum nostrum Hungarie Vestra velit venire Ven^{tas} ut ipse vulgus et populus in sermone et actibus vestris deificis consoletur et in fide christiana eo magis roboretur, laudesque et gratiarum actiones reddere valeat cum ampliori devotione omnium salvatori. Datum Wyenne penultima die mensis Decembris anno dni etc. Lii^o.

commissio domini regis
in contilio.

Hátlapján: Venerabili et religioso ac deo devoto viro fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum Minorum necnon cultori verbi divini etc. Fideli nostro nobis grato et sincere dilecto.

IV.

1453. márcz. 6. Bécs. V. László kéri Kapisztránt, hogy mivel Hunyady János Szent Bernát tiszteletére Moldova határában Kijlájában zárdát alapított, engedje oda Tari László és Székely Mihály rendtársait, hogy azok segítségével mielőbb be lehessen a zárdát rendezni.

Ladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatiae etc. rex, Austrieque et Stirie Dux, necnon marchio Moraviae etc. Venerabili et religioso fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum de observantia predicatori ewangelico, patri nobis dilecto, Salutem et benevolentiam nostram. Religiose vir, nobis caro affectu amplectende adusque ad contuendum presentia corporali desiderate. Ad ea, que divinum cultum fidei katholice dilatationem et nominis Christi Jesu extollentiam concernunt et si ab infantia ardens zelus nostri cordis armariolo viguerit, nunc pro officio regiminis debitus est, qui zelus eo amplius in nobis accenditur, quo et fidelium nostrorum monitis ac salutaribus consiliis frequentius ad bonum animamur. Inter quos nostros fideles hunc nostrum bone voluntatis zelum fidelissimus noster Johannes de Hwnyad alias

regni nostri Hungarie gubernator nunc comes perpetuus Bistriciensis et eiusdem regni nostri capitaneus generalis non mediocriter accendit, qui alias ut per suas, ita nunc per nostras litteras pro quodam loco tui ordinis fratribus in Kŷlŷa in finibus Moldavie ad honorem Sancti Bernardini edificando erga tuam religiosam paternitatem suppliciter per nos intercedi postulavit; cuius desideriis nostre concordantibus voluntati, benigne satisfacere cupientes, ad tuam paternitatem religiosam nobis acceptissimam hanc nostram fidenter dirigimus litteram pro parte predicti nostri fidelissimi comitis Johannis aput tuam reverendissimam paternitatem exaudiri, non hesitantes, quin eidem pro edificando loco nominato facultatem tribuas ex potestate, quam accepisti sfratresque illos tui ordinis, quos alias a te se petisse asserit, Ladislaum de Tari et Michaellem Siculum ei concedas illuc mittendos, quorum adiutorio locum ipsum cito ad perfectum usque confidit, deduci velit, itaque Rev^{ma} Pat. nostre etiam petitionis ob respectum pro eodem loco sue exauditionis aures benigne inclinare, que si feceris, ut confidimus, nostram Maiestatem pro tui ordinis tuitione pariter et dilatatione semper habebis paratam. Datum Wienae sexta die mensis Martii anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimotertio, regni autem nostri anno tredecimo.

Ad mandatum dni regis

Nicol. vicecancellarius.

Hátlapján: Venerabili et religioso fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum de observantia, predicatori ewangelico patri nobis dilecto.

V.

1453. máj. 6. Bécs. V. László Bécsbe hívja Kapisztránt, hogy ott hallgathassa őt személyesen.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex. Dux Austrie marchioque Moravie etc.

Venerabilis religiose devote sincere grateque dilecte. Quamquam illius, a quo omne datum est optimum et domini perfectum, gratioso munere pediti simus, ut aliorum explicantium verbum dei salutiferas doctrinas e quibus celesti pabulo reficimur libenter, audiamus tamen affectuosius personam vestram ewangelizare, et sanctis operibus conspiciere desideramus. Hinc est, quod ex vestra nobiscum presentia deo auspice fructum nobis evenire utilem, salutique animarum congruentem, indubie sperantes devotionem vestram ex corde prece attenta rogitamus, quatenus quantocius poteritis, ad Nos et populum

terre nostre Austrie, qui antea vestra fecunda facundia suavi delectatione respersus est, denuo respergi gliscit ad divini nominis honorem et gloriam exaltationem katholice fidei salutemque fidelium salutaria documenta percepturus, vos huc Wiennam conferre non denegetis Nobis in complacentiam bene gratam et prout vos et ordinem vestrum tueri presidiis, favoribus prosequi et beneficiis volumus et teneamur confovere. Datum Wiennae sexta die mensis Maii anno domini etc. quinquagesimotertio coronationis vero nostre regni Hungarie etc. anno tredecimo.

Commissio dni regis per dnum
Ulricum Eytzing consiliarium.

Háttlapján: Venerabili et religioso devoto nobis sincere dilecto fratri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci de observantia.

VI.

1453. jun. 27. Bécs. V. László örömének ad kifejezést. hogy meggyógyult Kapisztrán s újra a legmelegebb szavakkal hívja magához, biztosítván, hogy már mindenüvé utasítást adott az ő biztos utazhatása végett.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatiae etc. rex. dux Austrie, marchioque Moravie etc.

Venerabilis pater nobis in Christo dilecte. Quantum Maiestati Nostre displicibile fuerit, Vestre Pat^{ris} infirmitatem audivisse, propter quam desideratus ad nos accessus vester adhuc retardatus fuit, non possemus litteris exprimere, cum desiderium nostrum de die in diem augeatur. Nunc vero cum vestram optatam convalescentiam audiverimus, iteratis litteris rogamus P. V., ut si bono modo fieri possit, eadem frui possimus presentialiter ad honorem dei et Sancte fidei catholice augmentum nostrorumque regnorum ac ampli regiminis sanctis vestris consiliis et favoribus utilitatem. Cum enim pro solito more mundus iste diversis occurrentiis agitetur, nichil est, quod magis optemus, quam vestra presentia et sanctis admonitionibus et consiliis potiri, ob hoc autem desiderium nostrum implendum scripsimus reverendō patri episcopo Wratislauensi ac magnificis civitatibus Wratislauensi, Nysensi, Olomuncensi, necnon castellano de Schawmburg, ut ad complacentiam nostram V. P. tutum, securum et favorabilem saluum conductum prebeant, de quibus omnibus plene confidimus, donec in civitate Olomuncensi P. V. secure constituatur, exinde nostras desuper pro complacentia nostra litteras exspectatura, quod ut facere

velit, cordintime ac reiteratis precibus rogamus. Datum Wienne feria quarta ante festum b. Apostolorum Petri et Pauli anno domini etc. LIII° coronationis vero nostre regni Hungarie etc. quarto decimo.

Commissio dni regis propria.

Hátlapján: Venerabili et religioso patri nobis in Christo dilecto fratri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci de observantia.

VII.

1453. jun. 27. Bécs. V. László az utban levő Kapisztrán-hoz küldvén Vorsthover Zsigmond nevű titkárát, a követnek szóbelileg elmondott terveire nézve Kapisztránt tudósítja, hogy teljes hitelt adjon a követ szavainak.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex. dux Austrie Marchioque Moravie etc.

Venerabilis et religiose nobis sincere grateque dilecte. Commisimus honorabili magistro Sigismundo Vorsthouer decretorum licentiató secretario nostro fideli dilecto nonnulla nostri parte Venerabilitati Vestre vicevocis oraculo exponenda de intentione nostra plenius edocto. Quare V^{tem} Vestram rogamus, quatenus in singulis, que vobis idem secretarius noster dixerit referenda, plenariam eidem velitis, tamquam nobisipsis adhibere credentie fidem. Datum Wienne proxima feria quarta ante festum beatorum apostolorum Petri et Pauli anno domini etc. quinquagesimo tertio, coronationis vero nostre regni Hungarie etc. quartodecimo.

Hátlapján: Venerabili et religisso nobis sincere dilecto fratri Johanni de Capistrano ordinis minorum Sancti Francisci de observantia.

VIII.

1453. decz. 13. Prága. V. László értesíti Kapisztránt, hogy habár igen örülne őt Prágában látni, de most ezt nem találja alkalmas időnek, egyrészt, mert ép most foglalta el a trónt, másrészt, mert biztos utazásáról most már nem gondoskodhatik.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex. dux Austrie, marchioque Moravia etc.

Venerabilis religiose devote sincere grateque dilecte. Litterarum vestrarum seriem, qua apud nos instatis, ut salvum vobis ad nos Pragam veniendi mitteremus conductum, intelleximus.

Volumus itaque Devotioni V^{re} innotescere, quod toti cordis nostri desiderio exintimis vestra presentia personali et sacratissimorum dogmatum vestrorum respersione cupivimus, ut preteritarum litterarum nostrarum insinuatō vobis attulit, et cupimus consolari. Sed non est venerabilis vir temporum et negotiorum conditionibus et qualitate per nos pensatis locus et tempus de presenti huc ad nos veniendi, tum quia negotiorum nostrorum regni nostri Bohemie in temporalibus non adhuc facta debita ordinatione, quia novus, noster ut ipse nostis, est eiusdem regni ingressus tum etiam quia alia satis ponderabilia obsistunt, ut vobis de securo et salvo conductu providere jam tempore nequeamus. Idcirco Devotionem Vestram rogamus, quatenus pauci temporis spatio vestrum ad nos adventum differatis. Volumus namque tempus congruum vobis, cum altissimus concesserit, significare et ad nos Ven^{tem} Vestram decenti cum honore secure conduci facere. Non enim nos alium nisi vere fidei orthodoxe cultorem et qui vos et ordinem vestrum favorisare et tueri intendimus, invenire hesitetis. Datum Prage feria quinta in die beate Lucie et anno domini quinquagesimotertio, regnorum nostrorum Hungarie etc. quartodecimo, Bohemie vero primo.

Commissio dⁿⁱ regis in consilio.

Hátlapján: Venerabili religioso devoto nobis sincere dilecto fratri Johanni de Capistrano ordinis Minorum de observantia.

IX.

1454. jan 18. Prága. V. László értesíti Kapisztránt, hogy most Csehországban a dolgokat jobb állapotba akarja helyezni s e célból az ő szent dogmáival akar vigasztalódni, s héri, hogy siettesse útját Wratislaviába s ott tartózkodjék. a mig nem tudósítja, hogy jöjjön.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatiae etc. Rex, dux Austrie, Marchioque Moravie etc. Venerabilis religiose devote, nobis sincere grateque dilecte. Cupimus scire V. V^{tem}, quod nos moram ad presens in regno nostro Bohemie trahentes, affectantesque regni eiusdem tranquillum statum, totis conatibus omnia inibi in melius reformare laboramus, hiis itaque deo auspice peractis, nos ad alia regna et dominia nostra intendimus conferre, sed quemadmodum litteris nostris prioribus V. Ven^{tem} visitando demonstravimus, toti cordis nostri desiderio vestram nobiscum presentiam affectare et sanctis vestris dogmatibus refici et consolari, denuo obnixius rogamus

V. Ven^{tem}, quatenus quantocitius poterit eadem, ad Bradislaviam se conferre, ibique ad tempus pausare et tandem ad presentiam nostram dum et quando scriptis nostris vos requiramus, venire non denegetis nobis in complacentiam singulariter benegratam. Datum Prage feria sexta post Anthonii confessoris anno dni etc. quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum Hungarie etc. quartodecimo, Bohemie vero primo.

Commissio dni regis in consilio.

Hátlapján: Venerabili religioso devoto nobis sincere grateque dilecto fratri Johanni de Capistrano, ordinis Sancti Francisci de observantia.

X.

1454. apr. 3. Prága. László értesíti Kapisztránt, hogy megkapta levelét, s igen köszöni, hogy mentül előbb Bratislavába akar menni s kéri, hogy ne változtassa meg szándékát, s ott várja meg további levelét a királyhoz jövetelét illetőleg.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatie etc. rex, dux Austrie, marchio Moravie etc.

Venerabilis religiose devote, nobis sincere grateque dilecte. Recepimus Venerabilitatis Vestre litteras nobis novissime transmissas et intelleximus ex eisdem paratam ad nostras partes voluntatem vestram, qua in cunctis nobis placibilem vos offertis, de quo magnas V. V^{re} exolvimus gratiarum actiones et sicuti eedem vestre littere canunt vos nostram ad petitionem Wradislaviam quantocitius fieri poterit velle conferre, id nobis summe placitum fore cognoscatis, rogantes vestrum huiusmodi propositum minime velle postergare ibidemque in Wradislavia moram facere et nostras ultiores postulationes et rogata exspectare optamus, namque et prout altissimo concedente speramus et quantum negotii qualitas et temporum conditio admittet citius ad nostram presentiam vos expostulatueros. Datum Prage tertia Aprilis anno domini etc. LIIII^{to} regnorum nostrorum Hungarie etc. quartodecimo, Bohemie vero primo.

commissio dni regis
per consiliarios

Hátlapján: Venerabili religioso fratri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci de observantia devoto nobis sincere grateque dilecto.

XI.

1454. jun. 11. A krakkói püspök levele, hogy a törökök elleni ügy meglehetősen lanyhán folyik, mert Magyarország nemcsak nem küld ellenök sereget, de még békét kér.

1454. a krakkói érsek feria tertia penthecostes írja többek közt:

Res fidei contra Turcos tepide gubernari administrarique audio. Nam Ungaria non solum contra illos arma non expedit, sed pacis sufferentias petiit. In Italia quoque nonnisi classem apostolicam et regis Aragonum gerere cum illis bellum constat, et licet per interpositionem sanctissimi d. nostri inter Aragonum regem, Venetos ab una, et ducem Mediolani, Januenses et Florentinos parte ab altera extincto bello pax firmata sit, principes tamen ipsi quasi domestico bello fessi gerere externum fastidiunt. Venetos quoque fama est cum Turcis quosdam tractatus de pace habuisse et duo castra illis restituisse, tertio pro se retento. De Januensibus dubitare non expedit, quoniam illi stante qualitate moderni temporis Turcos nullatenus efficere sibi hostes consentient.

XII.

1454. jun. 25. Prága. V. László örömmel vette Kapisztrán levelét, melyet Eytzinger Udalrik tanácsos hozott tőle, s melyben Kapisztrán értesíti, hogy ő Olmüeczbe megy inkább, mint Wratislaviába s hogy onnan megy majd Bécsbe, a királylyal találkozandó. Külön parancsot küldött Olmüeczbe fogadtatására.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie Dalmatie Croatiae etc. rex, dux Austrie, marchioque Moravie etc. Venerabilis religiose devote, nobis sincere grateque dilecte. Exhibuit coram nobis Udalricus Eytzinger de Eyczing consiliarius fidelis noster dilectus, quod scriptum sibi a Devotione V. transmissum, quod inter cetera continebat vos ad desiderium et petitionem nostras de regno Polonie in civitatem nostram Bradislaviensem viceversa contulisse, ibique ad presens moram facere, sed et antea et ad presens per aliqua tempora verbo dei inibi institissetis, propter quod etiam ad alia loca nostra Olomucz videlicet vos conferre, si nobis hoc placitum foret, intenderetis, scire vos cupimus multum hoc nobis gratum fore et acceptum, ob id vos obnixius adhortamur, quatenus a vestro huiusmodi proposito non desistere velle, quinpotius vos ibi nostro intuitu presentem facere et pausare, quousque nos in Austriam et Viennam contingat pervenire, ibidem nos intueri simul aptius erit, et ad nos eo tempore venire non pigeat, valde rogamus.

Sin autem mora nostra hic Bohemie nimis prolixa vobis videbitur, et vobis nichilominus Wiennam venire placebit, hoc cum nobis scitum erit, vos ibi realiter et secure conduci faciemus. Scripsimus propterea episcopo et civibus nostris Olomucensibus et iniunximus eisdem, cum vos ibidem ad Olomucz venire velle intellexerint, secure ad veniendum ibi vos conducant, honorabiliter recipiant ac pie et favorabiliter, sicut decet, pertractent nobis in complacentiam et honorem singulares. In eo nobis ostendetis complacentiam valde gratam, digne erga vos et ordinem vestrum reminiscendam. Datum Prage vicesimaquinta die mensis Junii. Anno dni etc. quinquagesimoquarto, regnorum nostrorum Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero primo.

Commissio domini regis

Vdalricus Eytzinger referendarius.

Hátlapján: Venerabili religioso devoto nobis sincero grateque dilecto fratri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci de observantia.

XIII.

1454. jul. 16. Szécsény. Szécsényi László nógrádi és honti főispán megköszöni Kapisztránnak, hogy a szerzet harmadik rendjébe őt felvette; kéri azonban, hogy sajátkezű aláírásával ellátott levélben értesítse őt, mint ezt másokkal szemben tette, hogy legalább, ha személyében nem tisztelheti, írását lássa.

Venerabilis et religiose domine et pater in Christo nobis honorande. Quamquam eiusdem Vestre Dom^{nis} et Paternitatis litteras de receptione confraternitatis et participatione divinorum suffragiorum nobis per Vestre Dominationis P. concessas et destinatas sumpmo receperimus honore et easdem ardenti devotione intuiti fuerimus, tamen desiderabilius personali notitia vestre ipsius Dominationis et P^{tis} optaremus pervenire. Cum tamen et ad ea, que ex debita vestra providentia nobis inmeritis existunt impartita, indignos existimantes, nos offeramus humiliter suscepturos maiores ut valemus dicentes gratiarum actiones; Attamen non modicum animum nostrum id turbando molestavit, ut quia in aliis vestris litteris ceteris datis vestrum conspeximus cyrographum, quod nobis destinatis, ignoramus qua de re, fuit denegatum. Et si illa desiderabilis presentia personalis nequit, saltem vestrum illud nos dignaretur letificare cyrographum. Sed qualitercunque id evenerit, tamen eidem Vre Dom^{nis} paternitati universam nostram facultatem in domino nostro Jesu Christo, de cuius benignitate collata est, devote recommendamus, divinam exorantes clementiam, ut qui Vestre

Pat^{ti} virtutibus proficere exstitit, vivere diutius feliciter prebeat, et cui vivere contulit, conferat et salutem. Datum in Zecheen sedecima die mensis Julii anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Ad E. V. D. beneplacita paratús
Ladislaus de Zecheen comes
Newgradiensis et Huntensis.

Hatlapján: Venerabili domino fratri Johanni de Capistrano ordinis Seraphici beati Francisci inquisitori heretice pravitatis etc. domino et patri in Christo nobis honorando.
(Pergamen, zöld pecsét nyom.)

XIV.

1454. jul. 26. Prága. V. László értesíti Kapisztránt, hogy ne menjen Olmüczbe, mert azon a vidéken most hadakozások folyván a hussziták ellen, az ő szentbeszédei csak ártanának, várja be a király újabb rendelkezését.

Ladislaus dei gratia Hungarie Bohemie etc. rex, Austrie dux et Moravie marchio etc.

Venerabilis devote, sincere dilecto. Nunciavimus vobis litteris nostris placere nostre Maiestati, quod veniretis ad civitatem nostram Olomucz, idque tunc scripsimus, quia proficuum et marchionatui nostro Moravie et huic regno nostro credidimus, nunc vero, quoniam civitatis nostre Olomucensis et aliarum circumstantium civitatum cuiuslibet quanta pars cum aliis subditis nostris, in quos vestris predicationibus invehitis contra nostros hostes castrametantur, dubitamus, ne vester adventus exercitui nostro nocivus existeret, posset enim pars illa exercitus, quos predicatio vestra exasperat, commoveri et in cives civitatum, ad quas ire vultis, insurgere, quod existimarent vos ab ipsis in dictis civitatibus ad eorum confusionem et iniuriam confoveri, quamobrem vos rogamus, ut accessum vestrum ad civitatem predictam, quoad a nobis aliud haberitis, differatis, nam cum bonum et malum in incerto sit, spem boni, que raro parte et cum labore impletur, omittere in dubio saucius esse putamus, ut malum, quod sepe profuse et ultro committatur, evitare possimus. Datum Prage die vigesima sexta mensis Julii regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XV° Bohemie vero primo.

Ad mandatum dⁿⁱ regis
Procopius de Rabenstein cancellarius.

Hátlapján: Venerabili et religioso patri dno fratri Johanni de Capistrano ordinis Minorum devoto nobis sincere dilecto.

XV.

1454. okt. 29. Mylchenburg. A magyar király követei igen kéri Kapisztránt, hogy csak mielőbb jöjjön az ő hazájukba, mert sehol több hasznót nem láthat működésével, mint itt.

Venerabilis et religiose pater. Necessitates Regni Hungarie, que celerem presentiam vestram requirunt, narravimus P. V. Supplicamus ergo, et in persona domini nostri regis precamur V. P., quatenus si vultis bonum exitum negotii fidei, nullas divertatis, sed recto et continuo itinere Hungariam veniatis, quia nullibi plus proficere potestis ad honorem dei et reipublice. Datum in Mylchenburg secunda die Symonis et Iude apostolorum.

E. V. R. P. filii oratores
regis Hungarie.

Hátlapján Venerabili et religioso patri Johanni de Capistrano ordinis minorum etc. patri nobis honorando.

(Igen hibás másolata Joannes Triumphans 507.)

XVI.

1454. okt. 31. Erwipolis. László követi megismételik fenti kérésüket Kapisztránhoz, hogy t. i. csak minél előbb Magyarországra jöjjön.

Venerabilis et religiose pater, nobis honorande. Superioribus diebus tum coram in civitate Franckfordiensi, tum etiam litteris nostris in oppido Mildenberg pro parte serenissimi principis domini nostri Ladislai regis Hungarie etc. debita cum instantia P. V. requisivimus, ut ipsa P. V. ad regnum suum Hungarie iter suum recto tramite dirigeret. Ne igitur preces S^{mi} dni nostri regis et nostre supplicationis item et promissiones ad illa P^{tis} V^{re} secute quorumcumque dissuasionibus et petitionibus frustrarentur, aut quovismodo dislongarentur, iteratis vicibus per presentes pro parte Ser^{mi} principis nostri predicti P. V. obtestatos facimus, quatenus tam amore et devotione illa singulari erga Mattem suam habita, quam etiam pro tuendo et promovendo fidem Christi ad predictum regnum suum Hungarie venire citius quantum poteritis, non postponatis. Nos enim promissionem vestram serenissimo d^{no} nostro regi suomodo declarabimus. Cetera P. V. et orationibus vestris nos devote commendatos facimus, prompti ad quevis

obsequia vestra Datum in Erwipoli in vigilia omnium sanctorum anno domini etc. LIIII^{to}.

Procopius de Rabenstein cancellarius
regni Bohemie.

Nicolaus Banus prepositus Agriensis
vicecancellarius regni Hungarie.

Stephanus de Warada decretorum doctor
prepositus Transilvanensis. Hainricus de Geraw.

kik Serenissimi Ladislai regis etc. oratores.

Hátlapján; Venerabili et religioso patri Johanni de Capistrano ordinis minorum generali, inquisitori heretice pravitatis etc. patri nobis honorando.

XVII.

1455. febr. 8. Neustadt. Aeneas Sylvius udvari híreket ír Kapisztránnak, többi között, hogy Hunyady Jánost is várják 10—12 nap alatt több főpappal és országászlóssal az udvarhoz.

Reverende in Christo pater ac preceptor honorando. Quia non dubito vobis cordi esse, que hic gerantur, cognoscere, ac de conventu futuro aliquid persentire, scribam pauca de successu rerum proinde, quid agere debeatis circa vestrum adventum, plenius intelligetis. Dominus Treverensis cum plerisque oratoribus principum est in balneis, expectans reditum cesaris, qui hodie venturus creditur ex Gretz. Marchio Albertus in Vratislauiā egrotus decumbit, que res magno impedimento est negotiis fidei, cum ipse unus sit ad illa defendenda promptissimus. Gubernator Hungarie cum plerisque prelati ac baronibus infra decem aut duodecim dies huc venturus speratur. De adventu gubernatoris Bohemie nondum certi sumus, dux Saxonie ad medium quadragesime aditurus cesarem affirmatur ante primam dominicam quadragesime parum spero hic fieri posse. De Italia mirum silentium est. Nescio quid dicam. Timeo ne omnia neglegantur, quoniam nec minimum responsum datum est ad litteras ex Franckofordia summo pontifici scriptas. Alia non occurrunt. Comendo me vestris orationibus. Ex Nouaciuitate die octava Februarii 1455.

Vester Eneas episcopus Senensis.

Hátlapján: Rev^{do} in Christo patri fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum vicario generali et heretice pravitate inquisitori patrique et precepto suo optimo etc.

(Gyűrűpecsét.)

XVIII.

1455. máj. 17. Buda. Hunyady János egész családjával együtt már nagyban várja Kapisztránt s mindenre kéri, hogy szándékát meg ne változtassa. Péter barátot, követjét külön ajánlja, mert szóval is ízent neki s terveit is az fogja előadni.

Reg^{ta}.

Venerabilis et religiose vir, domine et pater noster in Christo singulariter diligende. Accidit in auditum nostrum notorie devenisse, quod Vestra Paternitas iam de facto suum iter versus Hungarie regnum festinanter et celerrime arripuisset, inpresentiarumque esset constituta intra metas ipsius regni Hungarie, et quia statim cum audivimus Vestre Pat^{tis} adventum, deo glorioso grates et laudes diximus multiformes, qui dignatus est letificare nostrum animum per Vestre Pat^{tis} adventum, multum enim ferventer audimus et expectamus Vestre Pat^{tis} adventum. Pro eo ipsam Vram Pat^{tem} precibus rogamus intimis et humillimis, quatenus ab incepto et¹⁾ vostro itinere nullomodo desistere, sed sicuti celerius et festinanter poteritis, ad has partes ad nos applicare et accelerare velitis et dignemini, quoniam, ut premisimus, Vestre Pat^{tis} adventum cum tota nostra familia ferventissime et ardentissime expectamus. Plura siquidem per hunc fratrem Petrum ad Vestram Pat^{tem} duximus referenda, rogantes ipsam P. V. precibus studiosis, quatenus in dicendis et proponendis nostro nomine per ipsum fratrem Petrum V. P. plenariam fidem credentie adhibere velitis et dignemini tamquam nostre persone. Secus in premissis Vestra Pat^{tas} non faciat. Datum Bude sexto die festi ascensionis domini, anno eiusdem M^o quadringentesimo quinquagesimo quinto.

Johannes de Hwnyad Comes
perpetuus Bistriciensis etc.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro in Christoque devoto fratri Johanni de Capistrano, ordinis Minorum Sancti Francisci de observantia nuncupatorum, domino et patri nostro spirituali in Christo singulariter diligendo.

XIX.

1455. máj. 22. Buda. Garay László nádor a pápai várnagyot Kalas Jeromost Kapisztránhoz küldvén követnek, kéri, hogy szavainak hitelt adjon.

Reverende religioseque pater nobis honorande. Certa negotia Jeromino Kalas castellano nostro de Papa V^{re} Rev^{de}

¹⁾ Olvashatatlan.

Pat^{ti} refferre commisimus. Cui in dicendis fidem creditivam velitis adhibere. Datum Bude feria quinta proxima ante festum Penthecostes anno dⁿⁱ etc. L quinto.

Ladislaus de Gara
regni Hungarie palatinus etc.

Hátlapján: Reverendo ac religioso patri fratri Johanni de Kapistrano, ordinis fratrum Minorum, patri nobis honorando.

XX.

1455. máj. 21. Bécs. Az országnagyok igen meleg levele Kapisztránhoz, kit nagyban hívnak Magyarországra, hogy mielőtt harczba mennének, gyönyörködhessenek a mindenek által annyira magasztalt tanításaiban.

Reg^{ta}.

Venerabilis pater. Postquam audivimus de exitu Paternitatis Tue ab Italia et de doctrina tua salutari ac sanctitate vite, semper magno desiderio optavimus et audire te docentem et iocunda tua conversatione perfrui. Cum vero certi ex nobis sermonis tui dulcedinem, dum nuper in Austria officio legationis fungerentur, degustarent, maiore caritatis fervore accensi, sicut tunc illi Pat^{tem} Tuam invitarunt atque apud Eandem insteterunt, ut hanc patriam nosque visitaturus accederet, ita et nos modo rursus renovatis iteratisque precibus Paternitatem Tuam requirimus, rogamus et obsecramus in domino, ut ad nos usque venire non gravetur, nec remoretur adventum, ut antequam necessarie defensionis patrie vel iussu regis nostri occupemur, tue pater^{tis} nedum sermone et doctrina, verum etiam conversatione iocunda et salutari consolemur. Nobis quidem adventus P. V. magna affectione expectatus iocundissimus erit. Lucri vero animarum tantum (quemadmodum speramus) presentia Pat^{tis} Tue in hac patria quantum alibi adjuvante deo erit profutura. Vale pater optime et veni. Ex Buda feria quarta proxima ante festum Penthecostes anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

Dyonisius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis.
Andreas episcopus Quinqueecclesiensis.
Johannes de Hwnjad comes Bistricziensis.
Ladislaus de Gara regni Hungarie palatinus.
Ceterique barones regni Hungarie nunc Bude
constituti.

Hátlapján: Venerabili patri fatri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci amico nostro.

(Négy pecsét, egy zöld, a mi nagy valószínűséggel Garayé, mind olvashatlan, csak nyomok.)

XXI.

1455. máj. 30. Esztergom. Az esztergomi érsek kéri Kapisztránt, hogy utazása közben Győrött öt várja be, mert ott országgyűlés fog lenni.

Reverende pater atque religiose frater, in Christo nobis carissime. Quemadmodum hodie mane scribendo P. V. hortati sumus, ita et iterum hortamur Eandem, ut Eadem moram faciat in Jaurino usque adventum nostrum illac in Jaurinum de propinquo fiendum. Notabilis etiam prelatorum baronum et procerum huius regni frequentia pro facienda conventionem in factis ipsius regni in ipsa (*sic!*) Jaurino, quo istunc deo duce constituamur, habebitur. In Jesu valeat P. V. Ex Strigonio feria sexta proxime ante festum sancte et individue trinitatis anno domini MLCCCL mo quinto.

Hátlapján: Rev^{do} patri atque religioso fratri Johanni de Capistrano ordinis Minorum, fratri atque amico nostro in Jesu carissimo.

Dyonisius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis.

(Megvan cím nélkül Joannes Trimphans. 507. lap.)

XXII.

1455. jun. 6. Eger. Az egri püspök a már Győrött prédikáló Kapisztránt kéri, hogy az egri egyházmegyét is látogassa meg.

J e s u s.

Venerabilis et devotissime pater in Christo michi peramantissime De multorum enarratione Sanctitatis Vestre devotionem fines huius incliti regni Hungarie in Christi nomine subintrasse et usque Jaurinum verbum salvatoris seminando, letus admodum audivi, abindeque etiam circumvicinas partes eiusdem regni et loca insigniora, ut populus pabulo sancte predicationis et exemplo instruetur, invisere. Revera ego, et ecclesia mea Agriensis sub titulo et honore beati Johannis apostoli et evangeliste per beatissimum regem Stephanum fundata et dotata, cui dante domino licet indignus presideo, que inter alias ecclesias kathedrales huius incliti regni post metropolitaneam sanctam Strigoniensem ec-

clesiam minor non est, que clero referta decoratur, ex affectu ad devotionem Paternitatis Vestre pervenerandissime gerit, perinde intuitu considerationis extenditur, ac si vestram Paternitatem presentiali intuitu cerneret. Si igitur Dev. Vestra easdem partes regni huius perlustrare proposuit, etiam per me et ecclesiam meam predictam recipietur ex affectu, ad quam non dedignetur veneranda Vra Paternitas declinare. Ex Agria feria sexta post festivitatem vivifici corporis domini nostri Jesu Christi. Anno eiusdem domini MCCCCL quinto.

Ladislaus
episcopus Agriensis etc.

Hátlapján: Venerabili et devotissimo sancte conversationis viro fratri Johanni Capistrano ordinis fratrum Minorum de observantia patri suo preferendo etc.

(Czím nélkül, de elég jól megvan Johannes Trimphans 509.)

XXIII.

1455. jun. 13. Óvár. Cilley Ulrik Aloch István zágrábi olvasókanonokot Kapisztránhoz küldi.

Venerabilis et religiose amice dilecte. Commisimus huic venerabili domino Stephano Aloch lectori Zagradiensi ac consiliario regie Mattis, nostri parte amicitie vestre nonnulla referenda. Rogamus itaque A. V., quatenus referendis dicti domini Stephani plenam et integerrimam fidem credentie impartiri velit. Datum in Owar feria sexta proxima ante festum beatorum Vite et Modesti martirum anno domini etc. L quinto.

Ulricus dei gratia Cilie Ortemburge
Zagorieque comes etc.
necnon regnorum Dalmatie Croatie
ac Sclavonie banus.

Hátlapján: Venerabili et religioso amico nostro dilecto fratri Johanni de Capistrano, ordinis fratrum minorum Sancti Francisci vicario generali.

XXIV.

1455. jun. 25. Győr. Az országnagyok szövetsége és esküje, hogy László királyt az országba hozzák, neki engedelmesek lesznek s az ország ügyeit a legjobb tehetségük szerint fogják vezetni.

Nos Dyonisius cardinalis Strigoniensis, Raphael Colocensis ecclesiarum archiepiscopi, Andreas Quinqueecclesiensis, Johannes Waradiensis, Augustinus Jauriensis, Thomas de

Debrouche Zagradiensis, Demetrius Tinsiniensis ecclesiarum episcopi et Nicolaus Bodo prepositus ecclesie Albensis coadiutor episcopatus Wesprimiensis, Georgius despotus Rascie, Johannes de Hwnyad comes perpetuus Bystriciensis, Ladislaus de Gara regni Hungarie palatinus, Nicolaus de Wylak wayuoda Transiluanensis et banus Machouiensis, Johannes de Rozgon wayuoda Transiluanus, Johannes de Korogh banus Machouiensis, Michael Orzag de Gwth ianitorum regalium magister, Simon Zwdar de Olnod pincernarum regalium magister, Emericus et Paulus de Hedrehwara, Sebastianus de Rozgon, Ladislaus de Kanisa et Paulus de Dombo ac Stephanus filius Pose de Zeer. Memorie commendantes significamus tenore presentium, quibus expedit, universis, quod quia nunc ad procurandam pacem et quietem huius regni et etiam ad exhibendam illam fidelitatem, qua ser^{mo} d^{no} nostro Ladislao dei gratia Hungarie Bohemie, Dalmatie, Croacie etc. regi, domino nostro naturali tenemur et obligamur, intendendo, in eo laboramus et diligentiam nostram adhibemus, ut idem ser^{mus} d^{nus} noster rex in regnum suum in medium nostri adveniat, et introducatur, consideramusque et intelligimus, quod huiusmodi pax et quietes (*sic!*) huius regni ac etiam introductio eiusdem domini nostri regis illo modo et ordine actius fieri poterit et procurari, si inter nos omnes ipsius domini nostri regis fideles mutua concordia et bona fraternalis intelligentia fiet et durabit. Ideo volentes super huiusmodi concordia et fraternali intelligentia hincinde assecurari et alter alterum certiore reddere, committimus, et quilibet nostrum promittit, quod unanimi voluntate et sincero corde cum aliis fratribus nostris laboramus ad introducendum prefatum dnum nostrum regem, et sibi omnem debitam obedientiam et fidelitatem perseveranter observabimus et quilibet nostrum observabit, omnesque libertates regni Hungarie et nostras pari labore et toto posse nostro procurabimus conservari debere, utque manutenere in debito statu suo. Alia etiam facta et negotia eiusdem regni simul pariter dirigemus, exercebimus et exercere volumus, nec aliquis nostrum se ab huiusmodi procuracione, directione et exercitio propter proprium commodum et honorem extrahere valeat et nullus nostrum sine consensu et consilio aliorum vel maioris partis tunc presentis in aliquo premissorum per se et privatim verbo vel facto quicquam facere possit, verumtamen si occurrerint aliqua facta maiora statum regni et omnes libertates concernenda, extunc hii, qui pro tempore apud prefatum d^{num} nostrum regem presentes erunt, teneantur alios ex nobis ac certis fratribus nostris, qui de consilio fieri consueverunt, convocare et cum eis pariter deliberando, in talibus rebus

maioribus concludere poterent (?) et deberent. Ad omnia premissa et singula premissorum efficienda et adimplenda nos sub fide et honore nostris ac sub vi iurandi in forma infra-scripta presentibus litteris et scripturis manu nostra corpora-liter tactis prestiti nos obligatos fecimus et esse volumus, atque promittimus sinceriter observare in hec verba iurantes: Ita deus omnipotens et gloriosa dei genitrix virgo Maria ac omnes Sancti et beati dei nos adiuvent, quod omnia singula, que in presentibus litteris et scripturis continentur, sinceriter, sine dolo et fraude observabimus, et toto posse ac conatu nostro cooperabimur, ut possint efficaciter observari. Addicimus preterea, quod si quipiam ex nobis salutis sue et honoris sui inmemor premissa observare aut in premissis persistentibus fideliter adherere non curaret, extunc talis per alterum archiepiscoporum vel episcoporum huius regni ordinariorum, scilicet ipsorum transgressorum ad premissa quimdecim dierum monitione premissa requisitus, si se non emendaverit, excommunicari tamdiu valeat excommunicatus denuntiari, quosque super negligentia, seu fraude in premissis commissa iuxta arbitrium in premissis persistentium se curaverit efficaciter emendare; et nichilominus amens (sic) in premissis persistendi, contra tales fraudem et dolum facientes, omnibus viribus suis (nostris helyett) insurgere et usque ad extremationem talium veluti infidelium huius regni et privilegia eiusdem violatorum, ac bonorum eorundem ablationem procedere tenebimur toto posse. In quorum omnium et singulorum fidem et robor perpetuum presentibus litteris sigilla nostra duximus apponenda. Datum Jaurini secundo die Nativitatis beati Johannis baptiste anno dⁿⁱ millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

XXV.

1455. aug. 14. Sezthes. Ujlaky Miklós bizonyos fontos ügyeiben Bodó Miklós prépostot Kapisztránhoz küldi.

J e s u s.

Reverende et devotissime pater, in Christo nobis honorande. Misimus erga devotam et R. P. Vestram venerabilem dominum Nicolaum Bodo, prepositum Albensem et coadiutorem episcopatus Vesprimiensis in certis nostris factis et rebus, petendo ipsius P.^{ris} Vestre devotionem, quatenus dictis et eiusdem relatibus credere velit, quem e vestigio remittat ad nos cum bona relatione. Datum in castro nostro Sezthes in pro-

festo assumptionis Marie virginis gloriose. Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

E. R. P. V. D. F. Nicolaus de Vylak važuoda
Transilvanus et banus Machouiensis etc.

Hátlapján: Jesus. Reverendissimo et devotissimo patri fratri Johanni de Capistrano ordinis Minorum etc. Patri in Christo nobis honorando.

(Zöld pecsét.)

XXVI.

1455. aug. 20. Eger. Bánffy László egri püspök rokonát Bánffy Jánost, kinek szemén hályog van, különös jóindulattal ajánlja Kapisztránnak, kérvén, hogy hathatós könyörgéseivel gyógyítsa ki; azonfelül nagyban hívja Egerbe, biztosítván, hogy kellő számú hallgatóságról gondoskodni fog.

Venerabilis in Christo frater, deoque devote, pater honorande. In dei clementia meritisque intemerate genitricis ac sanctorum intercessionibus et tandem orationibus P^{tis} V^{re} tota fidei radice confusus, hunc meum cognatum Johannem filium Bani de Lossoncz nebulis oculorum caliginosorum infectum in conspectum V^{re} Pat^{tis} curavi per quosdam suos ministros presentari, rogando devote eiusdem V. P. caritatem, quatenus pro eiusdem debilitatis perfecta medela et refocillatione sui visus dignemini deum omnium artificem deprecari, ut sua omnipotentia premissis meritis et intercessionibus, vestrisque orationibus mediantibus, id, quod obstat, removeat, quod deficit, suppleat, visumque restauret et perfecte sanitatis beneficio eundem restituat. Preterea humiliter et quamdevote queso ipsius V. P. benignitatem, ut ad visitandam hanc almam ecclesiam beatorum utriusque Johannis evangeliste et Baptiste accelerare et memorari prout et pridem supplicatu velitis, ubi promitto singulis diebus vestris predicationibus sermocinationibusque divinis sufficientes ministrare auditores. Conservet deus omnipotens V. P. ad vota feliciter. Scriptum Agrie feria quarta ipso festo beati regis Stephani anno dni etc. quinquagesimo quinto.

Ladislaus episcopus Agriensis.

Hátlapján: Venerabili et deo devoto fratri Johanni de Capistrano ordinis minorum de observantia, patri meo in Christo honorando.

(A pecsét: S + LADISLAI EPI-AGR (minusculák.)

Megvan Capist. Triumph. 510. 1.)

XXVII.

1455. aug. 29. Egres. Garay László Silvester nevű nemes szolgáját követségbe küldi Kapisztránhoz.

Venerabilis et religiose pater, nobis omni studio honorande. En misimus ad ipsam Paternitatem in nostris legationibus hunc egregium Silvestrum familiarem nostrum specialem, cui in dicendis ipsi Vestre Paternitati peromnia placeat fidem adhibere. Datum in oppido nostro Eggres vocato feria sexta proxima post festum beati Augustini doctoris anno domini millesimo quadringentesimo etc. quinto.

Ladislaus de Gara
regni Hungarie palatinus
et iudex Comanorum etc.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro fratri Johanni sacre pagine doctori eximio de Capistrano, generali fratrum ordinis minorum Sancti Francisci de observantia nuncupatorum, inquisitori heretice pravitatis per Hungariam, patri nobis in Christo honorando.

XXVIII.

1455. szept. 14. Hunyad. Hunyady János sajnálatát fejezi ki, hogy Szegeden nem találkozhatott Kapisztránnal, de ő Brassóba, onnan Moldva-Oláhországba siet a leggyorsabban. Kéri, hogy aggkora miatt ne menjen utána Erdélybe, hol már nem is találná, ő, mihelyt sürgös dolgait elvégzi, siet vissza a királyhoz.

Venerabilis et religiose deoque devote vir, pater et domine nobis singulariter honorande. Litteras V. P. accepimus in Hunyad, earumque contenta animo nostro totaliter impressimus, ea sane advertendo. Desiderio enim desiderabamus cum V. P. Zegedini in vicem constitui, sed tamen certis factis nostris arduis his in partibus expediendis nos cogentibus et coarctantibus ita nostrum iter huc continuavimus et ecce feria quarta proxime ventura nostrum iter ad partes Brassouie cum nostris gentibus dietim continuare inchoabimus¹⁾ tandemque forte a Brassouya ad ulteriora adibimus, puta Moldauiam, vel partes Transalpinas, sicuti voluntas dei affuerit. Hys igitur de causis senectuti vestre Transsilvaniam venire

¹⁾ *Jegyzet ; így ! talán inchoabimus, vagy innovabimus akar lenni.*

onus esset importabile. Nos enim omnia secundum vestra vota et consilia agere parati sumus, toto corde faciat igitur V. P. in hiis, sicut in oculis V^{re} P. visum fuerit. Sciat enim V. P. quod quamprimum et nos a negotiis presentibus, in quibus existimus de necessario occupati fuerimus expediti, statim regiam adire volumus Maiestatem. Impossibile tamen est, ut ad tempus illud, quod pro introitu ipsius regie Maiestatis deputatum est, cum ipsa Regia Maiestate constituamur in vicem. Valeat Vestra P. feliciter in domino Jesu. Ex castro nostro Hwnyad in festo exaltationis Sancte crucis. Anno domini Millesimo ccccl-mo quinto.

Et ergo V. P. in Transilvania nullomodo nos attingere sine maximis fatigiis valebit.

Johannes de Hwnyad
comes perpetuus Bistriciensis etc.

Hátlapján: Venerabili et religioso deoque devoto viro fratri Johanni de Kapistrano ordinis Minorum etc. domino et patri nobis singulariter honorando.

XXIX.

1455. okt. 2. Hunyad. Szilágyi Erzsébet menyét, illetve fia menyasszonyát, ki súlyos beteg, Kapisztrán könyörgéseibe ajánlja.

J e s u s.

Orationes in dulcissimo Jesu Christo domino nostro et in eius genitrice Maria virgine. Pater noster in Christo Jesu dilecte. Notificamus V. P., quod nurus nostra adeo magnis detinetur infirmitatibus, ut nec potest vivere, nec mori. Ideo petimus V. P. affectanter et diligenter, quatenus in vestris devotis orationibus commendetis eam deo, et oretis pro ea, ut deus liberet eam ab infirmitate sua presenti, ut deo plus possit servire; et etiam cum aliis fratribus vestris faciatis orare pro ea. Valete in domino Jesu Christo. Ex Hwnyad feria quinta proxima ante festum beati Demetri martiris anno domini M^o etc. LV.

E. V. P. filia Elizabeth conthoralis magnifici
Johannis de Hwnyad devota.

Hátlapján: Religioso ac deo devoto fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum, patri nostro in Christo Jesu dilecto.

XXX.

1455. okt. 5. Arad. Az aradi káptalan könyörög Kapisztránnak, hogy jöjjön Aradra, s ott a töröktől elpusztított bazilika és a város népét, mely a legnagyobb eretnekségbe süllyedt, térítse vissza az üdvözítő hitre.

Orationum suffragia in filio gloriose virginis devotarum. Religiose et devotissime pater noster in Christo. Vestra noverit generosa Paternitas et pro quibus partes nostras ad Vestram Devotionem porrigemus, amore ecclesie Sancti Martini episcopi dignetur devotio exaudire. Quod quia iniqua gens Thewcrorum Christi crucis specialis inimica ex suggestione antiqui serpentis ipsam urgente venerabilem basilicam prefate ecclesie Orodiensis sub titulo et nomine Sancti Martini episcopi, in qua dextra Sancte Agate virginis et martiris per dei sponsum seu divinam clementiam anullo subarrata mirifice decorata et dotata existit, quam quidem ecclesiam simulcum aliis ecclesiis eisdem distractus in preterita invasione per ignis voraginem adeo et intantum consumpmi et destrui procuravit, quod nedum in ligneis structuris, verum etiam in lapideis foundationibus, scilicet suis fidelibus christianis ipsas inhabitantibus plurimum defectum patitur et detrimentum, quas nunc vilissimi scismatici pro maiori parte inhabitant, qui deum non timent, nec cognoscunt et proprium dominum naturalem spernunt, alios novellos christianos malis variis ipsorum operibus inficiunt, et errare cogunt, qui fondatione firma et salubri maximo carent documento. Sumpme (?) donum a deo nobis datum est, quod deus pacis vestram devotionem misit in partibus istis. Laudes deo indesinenter afferimus, utique novimus non esse alium preter deum et gloriosam dei genitricem virginem Mariam, nisi Vram in Christo Devotionem, qui ipsos novellos christianos in fide ratificaret, et ipsis scismaticis viam daret veritatis, et donum deitatis. Ex eo Vram in Christo Devotionem affectuosissimis et devotissimis precibus, quibus altius valemus, in domino crucifixo et sua genetrice virgine Maria, petimus et obsecramus, quatenus de remedio generoso optinendo prefatam venerabilem basilicam ecclesie Sancti Martini episcopi et dextram Sancte Agathe visitare, ubi salubria, docere et utilia dona deo reddere et divertere, indubia firmare, stabilia seminare versum dei et nos cum eisdem novellis christianis percipere valeamus et credimus. Ubi mittimus ad vestram devotionem honorabiles fratres nostros dominos Ladislaum cantorem et Demetrium decanum et concanonicos nostros, quos in presenti legatione ad Vestram Devotionem facta intuitu Sancti Martini episcopi

et Sancte Agathe et devotionem quam in beata Maria virgine semper geritis et virtutem omnium christianorum exaudire verbisque et dictis fidem [dignetur V. P.] adhibere. Valeatis [in eo, quem angeli] videre desiderant. Datum secundo die festi beati Francisci confessoris anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo. . . .

prepositus et capitulum prefate
ecclesie Orodiensis oratores.

Hátlapján: Religioso et devotissimo in Christo fratri Johanni de Capistrano, ordinis fratrum Minorum, nobis in Christo generoso.

(A kiegészítés a canonisatio actáiból, mely azonban hibás olvasásokkal is teljes.)

XXXI.

1455. okt. 7. Jenő. Losonczy Bánffy Albert bizonyos fontos ügyeiben Leleszi Benedek jenői gvardiánt és György nevű nemes szolgáját követségben küldi Kapisztránhoz.

Salutatione premissa humillima cum subiectione preponenda. Reverendissime in Christo pater mi predilectissime. Vestra noverit Rev. Pat. nos in nostris legationibus arduis et negotiis permaxime reverendum patrem fratrem Benedictum de Selees gwardianum de Jenew ac nobilem virum Georgium familiarem scilicet nostrum ad eandem V. R. P. transmisisse, quorum verbis et dictis fidem creditivam dignemini adhibere, tanquam ab ore nostro prolatis. Scripta in Jenew feria secunda proxima post festum beati Francisci confessoris anno domini M^{mo} CCCC^{mo} L^{mo} quinto.

Adalbertus filius condam Dyonisi
Bani de Losonch filius V. R. P.
minimus et indignus ad omnia
vestra beneplacita promptissimus.

Hátlapján: Reverendissimo in Christo patri fratri Johanni de Capistrano vicario dignissimo de Austria patri nostro in Christo anteferendo.

XXXII.

1455. decz. 7. Bécs. A pápai követ írja Kapisztránnak, hogy siessen Budára, s prédikáljon a török ellen, mert a pápa is meg van győződve, hogy az ő prédikációi a legjobban fogják a népet felbuzdítani a török elleni háborúra.

R^{ta}.

Rev^{de} pater noster optime post salutem. Maximam fiduciam habet S. d. noster, quod divina virtus ministerio vocis

vestre permaxime inducet hos populos ad capiendum arma, ne rugiens iste hostis diaboli minister venerantes Christum devoret. Velit ergo Vestra Devotio ministerium suum prebere et cooperari S. dno nostro, qui omnia cum tanta vigilantia facit, ut obviet noxiis desideriis principis Thurcorum, ut de sanctitate sua dicatur: Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel. Et quia ex multis nobis constat, quod vox predicationis vestre ingenium et industria maxime erunt pro futura in partibus istis, rogamus Devotionem Vestram, quod aliis quoque litteris precati sumus, ut veniatis Budam, ubi nos in brevi, deo opem ferente, constituemur. Ita enim iussit et mandavit S. D. noster, ut quamprimum conveniremus cum P. V., aliqua intelliget a nobis V. P., nos quoque instruemur ab eadem et sic conferentibus ministris Christi salus christiani populi perlabitur. Multa dicturus est revdus pater dominus A. prothonotarius qui fervorem S. dⁿⁱ nostri cognoscit et omnes Italicos praticavit. Omnipotens deus noster V. P. conservare dignetur. Ex Wihenna VII^a Decembris

Hátlapján: Rev^{do} ac religioso patri d^{no} fratri Johanni de Capestrano patri et amico nobis optimo.

Johannes Cardinalis S. Angeli
ap^{cu} sedis legatus.

Megjelent Cap. Trium. 523.

XXXIII.

1455. decz. 18. Gyulafehérvár. Az erdélyi püspök igen meleg levele Kapisztránhoz, örvendvén, hogy ő Erdélybe akar jönni és ott téríteni. Chapiasi Miklós kükküllői esperest, kit levelével küld, ajánlja figyelmébe, szóval is izenvén tőle.

Venerande, devoteque religionis peroptime pater. Admodum oblectati gratissimis et iucundissimis vestris litteris pridem nobis redditis, quibus nos huiusmodi apostolicis preceptis parendi cupido et ultroneum avisare curastis ad reddendi consilium auxilium et favorem officio generalis inquisitionis heretice et signanter in aliis finibus scismatice pravitatis vobis credito apertissime magis consolaremur, ex mutuo hincinde conspectu familiarique cognitione tam gloriosi patris, qui miris corruscat nostro evo et miraculis et virtutibus, qui nostrum seculum ornat suis preclaris moribus, salutiferisque suis doctrinis penetravit universum orbem, quoniam multos exemplo sue ornatissime vite, cuius serenissimas virtutes non modo homines, sed etiam ipsa facta loquuntur, in quo vel solo precipue ea cuncta relucent, quibus humana integritas et religiosa firmitas et

laudare solet et gloriari. Prompto igitur affectu et alacri studio pro instantibus fastis V. Venerande Pat^{ris} adventum ad nos prestolamur, quia vester adventus credite nullius incommodi aut detrimenti, quinpotius utilitatis et profectus, ac uberioris fructus materiam apportabit, summovebitque noxia et pariet pro futura et o tunc in facto orthodoxe fidei et annotato officio humeris V. P. imposito tam sollicitam, quam diligentem et redivivam operam tum consilio et favore, tum etiam auxilio et toto posse gratissime reddemus ac vestris votis in omnibus morem geremus, quam maxime in ea re nobis complacebitis laborem crediti vobis officii consultius adhordiri valebitis et cohoperante exuperantissima divina gratia eventus rei fidei habebit salutaris ac contrarias lucri facere. Deo haud ambigite, eo liberius poteritis. Cetera venerabilis vir magister Nicolaus de Chapias archidiaconus de Kykillev, et canonicus ecclesie nostre Transilvane regie Mattis prothonotarius, nosterque cappellanus lator presentium oretenus ex nostri parte ad id referendum limpidius vestre enodavit Paternitati, cuius quidem fidem adhibere dignimini creditivam, tamquam dictis de proprio nostro emanatis. Datum in Albagywla feria quinta proxima ante festum beati Thome apostoli anno dⁿⁱ 1455.

E. V. F. frater Mattheus
dei gratia episcopus Transilvanensis.

Foris: R. ac religioso patri Joanni de Capistrano fratri ordinis minorum generali inquisitori heretice pravitatis nobis sincere venerando.

(A canonisatio actáiból.)

XXXIV.

1456. jan. 6. *Azach. Kapisztrán János az erdélyi urakhoz, buzdítván őket, hogy az óhitű oláhok, rácok és az eretnek husszíták templomait pusztítsák s papjaikat üzzék el. Székely Mihály barátot, követjét, ajánlja.*

R^{ta}.

Spectabilibus ac magnificis universis et singulis d. de regno Transilvanie sancte fidei catholice fautoribus, defensoribus et auc^{bus} christianissimis. Frater Johannes de Capistrano ordine Minorum minimus et indignus, heretice pravitatis generalis inquisitor g. salutem et pacem in domino sempiternam Fidedigna relatione cognovi vos uti Christi Jesus fidissimos filios et imitatores pro augmento sancte fidei nostre vehementer ardere; precipue contra scismaticos i walachos et rascianos et hereticos hossitas pro cognitione veritatis Jesu Christi domini nostri ad salutem eorum. Que quidem res et mihi et fideli

cuique catholico gratissima est. Ea de re vos omnes et singulos, tamquam filios Sancte Romane ecclesie hortor, oro ac in visceribus Jesu Christi obtestor, ut fervorem fidei vestre nunc demonstratis, cum potestis. Nam ex^o (exemplo?) magnifici domini Joannis wayuode comitis Bistriciensis et aliorum baronum regni Hungarie moveri debetis, quia sinagogas sathane eorum scismaticorum comburi mandarunt ubique in dominiis suis, querentes, quod sacerdotes scismatici aut baptizentur aut omnino expellantur. Quod si a vobis factum intellexero et sinceritatem vestre fidei cognoscam, et vos omni studio iuvabo, necnon si a deo prestabitur, in tempore libenter visitabo. Vices meas fratri nostro venerabili fratri Mi. Siculo commisi, huic, tanquam mihi, intendite. etc. Valetis. Ex Azach. VI^a Jan. 1456.

XXXV.

1456. jan. 16. Bécs. A pápai követ tudatja Kapisztránnal, hogy V, László még azon a héten Magyarországra utazik.

R^{ta}.

Rev^{de} in Christo pater noster optime. Petentes orationes vestras notificamus V. P. quod serenissimus dominus rex Hungarie, ut hodie nobis dixit, intendit ista septima cum dei adiutorio versus Hungariam iter suum incipere, speramus per accessum suum ad illud regnum res fidei bene componi, quia ipse serenissimus dnus rex fervorem non parum religionis habet et isti domini, qui cum eo sunt. Omnipotens deus noster V. P. conservare dignetur. Ex Vienna XVI. Januarii.

Hátlapján: Rev^{do} patri domino Fratri Johanni de Capestrano in sacra theologia professori, patri nostro optimo.

Johannes Cardinalis Sancti Angeli
Aplice sedis legatus.

(Érdekes összehasonlítani Cap. Trium. 524.)

XXXVI.

1456. jan. 18. Temesvár. Hunyady János elfogván az oláh vladikát, Kapisztránhoz akarja küldeni mielőbb. mert sokáig nem akarja, hogy itt legyen Magyarországon. Kéri, hogy tudassa vele, hogy hova küldje.

R^{ta}.

Venerabilis et religiose vir in Christo pater et domine nobis honorande. Die hesternae ille perfidus Wladika est adductus captus in hunc locum. Libenter enim ipsum post

Vram Pat^{tem} expeditimus, sed equi sui erant fessi, ac etiam ignoramus, ad quem locum ipsum mittere deberemus circa V. P. Ideo petimus V. P. diligenter, quatenus mox visis presentibus velitis nobis rescribere, ad quem locum ipsum mittamus ad vos, quia prout nos assumpsimus V. P., peramplius ipsum in isto regno permanere non permittimus, ideo velitis remote tam celerrime recedere, ut possunt V. P. cum ipso pervenire. Ex Themeswar secundo die festi Beati Anthonii anno etc.

Johannes de Hwnyad
comes Bistriciensis. etc.

R^{ta}.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro deoque in Christo devoto Fratri Johanni de Kapistrano domine et patri in Christo nobis honorando.

(Hibás lenyomatja Vading. VI. 205. III. Hasonlag Cap. Triump. 515.)

XXXVII.

1456. jan. 27. Pozsony. Cilley Ulrik tudatja Kapisztránnal, hogy menjen Budára, a királylyal ott találkozándó.

Venerabilis et religiose, amice dilecte. Quemadmodum serenissimus dominus noster gratiosus dominus Ladislaus Hungarie etc. rex iam scribit A. V. ut circa sublimitatem suam Budam veniretis, ita et nos rogamus A. V. prefatam attente, quatenus circa ipsam Regiam Maiestatem omnibus modis illac venire velitis, in eo ipsi domino nostro regi et nobis complacentiam gratam facietis. Datum Posonii vigesimo septimo Januarii anno domini etc. quinquagesimo sexto.

Vlricus dei gratia Cilie, Cortemburge, Zagorieque comes necnon regnorum Dalmatie, Croacie ac Slavonie banus.

Hátlapján: Venerabili et religioso fratri Johanni de Kapistrano ordinis fratrum Minorum sancti Francisci vicario generali amico nostro dilecto.

XXXVIII.

1456. febr. 3. Pest. Kapisztrán János levele a pápai nunciushoz, megírván, hogy ő brevét kapott a pápától, melyben ez meghagyja, hogy csakis az ő különös parancsára távozzék Magyarországról. Hunyadyról igen szépen emlékeztén meg, írja, hogy ő 7000 fegyverest állít a török ellen. A hadbaszálást sürgeti, mert a török már a végvidéket igen pusztítja.

Rev^{me} in Christo pater, et domine d. observandissime, fautor ac preceptor singularissime. Humillimam commendatio-

nem cum omni officio obsequendi. Cum in ultimis Christianorum finibus ad regnum Transilvanie secundum gratiam dei pusillitas mea seminaret verbum dei, unde seges multum frugifera crescebat, nam infidelium multitudo baptizata est et baptizantur indies, ecce in ipsa messe iussu litterarum V. R. D. postpositis omnibus, iter versus hanc civitatem Pestiensem continuo arripui. Etsi mens mea non nihil amaritudinis tulerit ob fructum salutis animarum, quem sic imperfectum reliqui, nihil tamen gratius aut iocundius contingere posset, quam ut sancte sedi apostolice promptissimo paream animo, quam unicam semper observavi et usque ad extremum observabo spiritum. Nam et alias, cum prope Pragam per dietam essem, ubi mordentium canum labia, Rochizani scilicet et complicitum meis scriptis ita contuderam, ut penitus iam mutescerent et ex hereticis catervatim singulis fere diebus hereses abiurarent: ecce R^{mi} Dⁿⁱ S^{cti} Sancti Petri ad Vincula, me cito gradu ad dietam Ratisponensem advocant. Posthabitis omnibus parui libens. Tertio denique, cum a Polonia in Moraviam descendissem pro reductione dictorum hereticorum, ibique nonnihil proficerem. Dantur ecce nihi a R. D. Semensi littere, qui tunc se legatum scribebat, ut ad dietam Franckfordiensem me conferam. Obsecutus sum illico, tot enim partes, tot provincias, tot linguarum genera lustravi, ut longitudine itinerum et laborum difficultate etiam saxa defecissent. Nullo tamen unquam labore succubui pro augmento sancte fidei catholice et pro obedientia Sancte sedis apostolice conservanda. Hec itaque a me dicta sint, ut intelligat V. R. D. me nihil avidius expetere, quia ut S. D. nro et R. legatis suis ad profectum christiane religionis obsequar. Nec omittendum puto, quod cum in Francfordia essem, propria me ore prefatus R. D. Senensis sollicitavit, ut ad dietam in Nova civitate me transferrem. Quod et feci parens ad mandata. Veni tandem ad Pest, quo me vocarunt littere V. R. D. Hic autem quid iubeat, prestolor. Promptissimus iussa subibo. Recepi tamen a S. D. N. breve, ut nullo pacto a regno Hungarie et a circumstantibus infidelium partibus absque speciali mandato me absentem.

Proinde eadem, qua applicui, die, reddite mihi sunt a R. D. V. littere, que ad suscitandum animum Mag^{ci} d. Joannis de Hwnyad comitis Bistriciensis plurimum valebant. Possum hoc unum significare V. R. D., ipsum nulla indigere persuasionem vel adhortationem. Nam cum ipse ore proprio pollicitus sit septem milia equitum armatorum, omnibus necessariis ornamentis munitorum et in dies magis confirmet, ac S^{mo} D. N., invictissimo Romanorum imperatori, ser^{mo} regi Aragonum,

illustri duci Burgundie, aliisque dominis scripserit se cum decem milibus paratum, quodcumque sit opus, ad obviandum perfidissimo hosti Christi, non dubitet V. R. D. ipsum ullo pacto a premissis deficere, nam in armis continue accinctus est. Sed vereor, ne tanta procrastinatio periculum Christianis pariat. Spondent enim ceteri ad futurum mensem Julium se expeditos fore. Theucris non dormiunt. Nam fere quotidie invadunt partes inferiores et depopulantur satis miserabiliter, fortificanturque adeo, ut fertur, ut nobis maxime sit timendum etiam ante resurrectionem domini. Quamobrem maturiori obstaculo peropus est ad resistendum sevientis hosti, qui nullas, nisi sanguine fuso gaudet habere vias, presertim contra Christianos, quos perdere obsequium se putat prestare deo. Quare quid agentum sit, iudicet R. D. V. quam Christus Jesus longissimo evo tueri dignetur ad defensionem sue Sancte fidei. Ex loco nostro de Pest III^a Februarii 1456.

E. V. R. D. inutilis servulus: licet fidelis orator.

(19. febr. alatt közli a Cap. Trium. 526. l.)

XXXIX.

1456. febr. 6. Lippa. Székely Mihály rendtárs levele Kapisztránhoz, tudatván, hogy Hunyadyval beszélt Lippán. A rábizott dolgokat elvégezte, az oláhok áttérnek készséggel, csak az ország egyezzzék belé.

J e s u s.

Reverentiam debitam et promptam cum sui humillima recommendatione. Rev^{me} in Christo pater, affectu sinceri cordis amplectende etc. Aliis antea litteris ex Dewa directis V. R. P. notificavi, qualis negotii michi commissi in Hwnjad et Dewa fuerat secutus effectus, nunc hic in Lippa eorundem negotiorum sollicitator existens, presentem allocutus fui dominum Johannem, nil tamen de re promissa agere iuravit, cuius absque auxilio res ipsa iure carebit optato; tempus non parum in hac re perdidit, qui alibi fructu non vacuus ivissem enim ad Transilvaniam inde quod iturus ad V. P. R. Si tamen socios alioquin prestolaturus responsum, V. P. eadem cum dispositione optima venire. Volachi, ut percipitur, ad conversionem prompti existunt, dum regis baronumque et nobilium regni accesserit voluntas, ceteris necessariis adiectis, proinde si labor V. P. R. non defuerit non ambigo multarum salus gentium. Vale cupio R. V. P.

..... me committo P. eiusdem. Ex Lippa sexto februarii.

V. R. P.

.... filius Michael Siculus
ordinis minorum ultimus.

Két sor, mely olvashatatlan.

Hátlapján: Rev^{mo} in Christo patri fratri Johanni de Capistrano etc. etc. (*olvashatatlan*).

XL.

1456. febr. 7. Lippa. Hunyady János parancsa szintén az oláhok megtéréséről, főleg azt írván, hogy az olyan oláh papokat, kik nem akarják Székely Mihályt hallgatni, minden javaikból üzzék ki s küldjék őket Székelyhez.

1. Bistriciensis etc.
2. et Dewa et eorum
3. aliud contra volumus, quatenus visis
4. presentibus veritate, quod per dictum Wla-
5. dicam in presbiteros ... hoc, presbiteri non fuerunt,
6. qui ad predicationem et salubrem religiosi fratris
7. Michaelis Zekel fidem suscipere nolentes de omnibus
bonis expellatis et eiciatis et tales presbiteros in pre-
8. sentiam dicti fratris (Mi)chaelis adducere faciatis no-
stra in persona et auctoritate presentibus vobis attri-
buita mediante. Datum in Lyppe secundo die festi beate
9. Dorothee virginis (mar)tiris Anno dni millesimo qua-
dringentesimo quinquagesimo sexto.

Más kéz: Tenor littere ad expulsionem volachorum sacerdotum.

Hátlapján: Rev^{mo} patri fratri (Johanni) de Capistrano detur humiliter.

(*Szétrágott eredeti.*) Lásd Vading. XII. 316. Cap. Triumph. 515.

XLI.

1456. febr. 8. Lippa. Hunyady János a szentszéktől érkezett két levelet megküldi Kapisztránnak s írja, hogy Székelylyel együtt legjobb tehetsége szerint működik a Kapisztrán előtt ismeretes dologban.

Venerabilis et religiose vir, d^{ne} et pater noster in Christo plurimum honorande. Ecce quasdam duas litteras V. P. loquentes et de curia Romana portatas V^{re} Pat^{ti} presentibus inclusas

misimus. In facto vero illo, de quo V^{re} Pat^{ti} notorie constat, in loco isto cum fratre Michaelē Zekel, prout melius potuimus et scivimus, laboravimus et nunc laboramus. Datum Lippe die dominica proxima post diem Dorothe virginis et martiris. Anno dⁿⁱ M^occcc L^o sexto.

Johannes de Hwnyad
comes Bistriciensis etc.

Hátlapján: Venerabili et religioso neque devoto viro fratri Johanni de Capistrano ordinis Minorum predicatori eximio d^{no} et patri nobis in Christo plurimum honorando.

XLII.

1456. febr. 8. Eszék. Koroghi János macsóí bán a csapai plébánost Mihályt elküldvén Kapisztránhoz, igen érdekes újdonságokat ír neki, miket a bosnyák király tudatott vele. A török császár 90,000 embert küldött Konstantinápoly és Halipol védelmére, ő pedig egész erejével Szendrő és Belgrád ostromára készül, s a bosnyák királyt, Herczegh Istvánt és Péter rajdát is maga mellé rendelte, de ezek ezt megtagadták. Szkender bégről is igen fontos híreket ír.

Reverende et religiose in Cristo pater honorande. Petebat Pater^{tas} V^{ra} nos in eo, ut novitates, si quas audiremus. P. V. exinde certiozem faceremus. Hec sunt novitates, quas illustris princeps dominus rex Bozne per suos speciales intimat nobis veraciter oretenus, cuius litteram credentialem et epistolam domini Georgii despoti in presentibus inclusis, P. V. transmissimus clarius cernere. Primoque homo prefati regis Bozne in vigilia penthecostes de Turcorum imperatore cum litteris responsionibus infrascriptis ad ipsum fuisset reversus, quod imperator Turcorum nonaginta milia hominum ad custodiendas civitates Constantinopolitanensem et Halipol deputasset. Imperator vero per se cum totis suis viribus se ad iter preestruxisset (?) ut in futuro mense castra Zenderw et Nandoralbense castrametaret et obsideret. Requirit etiam idem imperator Turcorum prefatum regem Bozne et Sthepan Herczegh ac Petrum wáyvodam filium Radozlafy wayuode et mandat eisdem, ut prefatus rex decem milia hominum et Sthepan Herczegh octo milia, ipse vero Petrus wayuoda quatuor milia hominum cum frugibus ponderosos in auxilium imperatoris darent et amministrarent. Insuper cum viribus ipsorum penes ipsum imperatorem ire et prosisti deberent, qui unanimiter responderunt, quod neque dictos ponderosos homines et nec excercitus in auxilium imperatoris darent, sed quod census de medio

ipsorum consuetos et imperatori provenire debentes extradarent et amministrare facerent, sicut aliis cesaribus; et intimat, quod ista premissa ita veraciter credamus, ac si propria nostra in persona videremus. Ulterius sciat P. V., quod hodierna die quidam frater Nicolaus ordinis Sancti Dominici nuntius domini Kender Beek de rev^{mo} legato et ser^{mo} rege ad nos venerat, qui dicit, ut dictus legatus huiusmodi gratiam sibi contulisset, ut cruces hominibus recipientibus dare deberet, et quod dominus suus Kenderbeek iam esset promptus contra Turcos ire cum quindecim milibus hominum, sed de proximis et de amicis suis adhuc potest subsidium habere similiter quindecim milia hominum, quod fiet triginta milia, cum quibus ad auxilium nostrum venire intendit, quia et ipse Kenderbeek est christianus, et iam quarta preterisset revolutio christianitatis sine excepto annualis. Et etiam dicit, quod inter veneten (sic!) et turcos nulla pax esset facta, sed etiam nunc decem turci essent venetri qui censum peterent ab eis. Et de aliis factis nostris et legationibus hunc discretum Michaellem plebanum nostrum de Chapa per nos informatum ad dictam P. V. transmisimus, cuius in dicendis plenariam credentie fidem adhibere dignemini. Datum in Ezek in festo Elene regine anno etc. L^{mo} sexto.

Johannes de Korogh,
comes perpetuus de Castellis
et inter cetera Banus Machoviensis.

Hátlapján: Reverendo et religioso viro Johanni de Capistrano ordinis minorum heretice pravitatis generali inquisitori, patri carissimo.

XLIII.

1456. febr. 10. Lippa. Székely Mihály tudatja Kapisztránnal, hogy Hunyadyt rávette, hogy írásban is adja ki ígéreteit. Legtöbb bajt Péter oláh esperes szónoklatai okoznak; az áttérni szándékozók félnek tőle nagyon. A lippai várnagy, Balázs ereklyéket kér. Jó volna, ha már beleegyeznének a főurak, hogy lehet téríteni az óhitűeket, de fő dolog, hogy az áttérteket ne rögtön terheljék a dézsmafizetéssel.

Jesus.

Rev^{me} in Christo pater. Post humilem recommendationem qua me ipsum totum V. R. P. committo dispositioni. Iterum iterumque aliquid insinuare eidem paternitati compellor. Ecce enim diebus fere decem in Lippa predicans maneo dietim movens promissorem multiplicis voluntatis, iamque ad id com-

puleram, ut in littera continetur, que cum hac coniuncta mittitur. Rursumque revocans facere renuebat, sed verecundatus ultimo Blasio Castellano de Lippa facietenus iniunxit, ut sine dilatione quantocius complere debeat, quod V. P. R. scripto voceque viva firmissime promiserat sponsione, et en nunc prestolor ut finem res habeat diu expectatam, siquidem nisi ipsi pseudopresbiteri et novelli et antiqui extirpentur et conversio gentis scismatice non sortietur effectum, quoniam et in pertinentiis Hwnyad et Dewa, quem vulgus satis ad conversionem foret inclinatum, si Petrus archidyaconus presbiterorum valachorum de Hwnyad suis sermonibus cauterinis aliter non suaderet, de quo, ut relata veridico percepi, timentes, populi converti non auderentur, potius enim ignem intrarent ut cligaia (*sic!*) consulit, quam baptismum suscipiant in forma ecclesie romane. Ceterum dominus Blasius Castellanus plurimum desiderat, ut sibi quasdam reliquias V. R. P. mittat, pro quo et ego humiliter peto, hoc quoque multum exortor, ut V. velit P. R. sine interpositione temporis dietim soliciteque congruis mediis disponere, ut R. P. barones et nobiles regni ac etiam prelati ecclesiarum suum prebeant assensum ad conversionem scismaticorum in suis dominiis commorantium, deputentque hominem ydoneum auctoritate regia, seu potestatis fultum, qui in illis procedendo, illorum intendat, et operam fidelem exhibeat conversioni, ut quam pro illorum conversorum regimine et doctrina fideles deputentur ministri et informatores. Loca nichilominus fratribus nostris prope tales acceptent, nec promittant tales conversos subito decimarum exactione aggravari, ymo potius pro tempore omnem eisdem favorem et omnem alleviationem exhibeant, et omnem benignitatem. Ex hiis puto, ymo credo satis ampliora V. poterit P. R. cogitare, que hic tacentur, peto autem, ut relatio per latorem michi certo de omnibus scriptis mittatur. Frater Michael predictus indignus propria manu, decimo Februarii ex Lippa cito morti proximo dispone de me.

Hátlapján : Rev^{mo} in Christo patri fratri Johanni de Capistrano detur humiliter.

XLIV.

1456. márcz. 23. Grác. Frigyes császár másolatban megküldi Kapisztránnak a magyar rendekhez írt levelét, kérvén, hogy ő is munkálkodjék annak kedvező elfogadásában.

Fridericus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus ac Austrie Styrie etc. dux. Veneralibus ac religiose vir, sincere dilecte. Scribimus impresentiarum prelati

proceribus et nobilibus regni Hungarie iuxta continentiam copie presentibus incluse. Rogamus affectuose, quatenus seriem rei conspiciere et huiusmodi nostra scripta dum et quando expedit favoralibiter nostri consideratione promovere velis, diligentiam oportunam adhibendo pro commendatione veritatis ac nostre iustitie, quemadmodum de te plurimum confidimus. Nec dubitamus, quin a tua dilectione ac aliis veritatis saltem et iustitie amatoribus nostris verbis et scriptis standum potius existat, quam aures quomodolibet hiis adversa fingentibus preberi debere, que res nobis cedet utique ad complacentiam gratam. Datum in oppido nostro Gretz die duodecima mensis Martii anno domini etc. LVI^{to} regni nostri sextodecimo imperii vero quarto.

Commissio domini imperatoris in consilio.

Hátlapján: Venerabili ac religioso fratri Johanni de Capistrano ordinis Sancti Francisci de observantia devoto, nobis sincere dilecto.

XLV.

1456. márcz. 23. Bécs. Czillej Ulrich írja Kapisztránnak, hogy az enczesdorfi új klastromba csak küldje el újra a rendtársait, mert ő a möldlingi lelkész tiltakozása ellenére keresztülviszi, hogy ott marad hassanak.

Venerabilis et religiose amice noster dilecte. Intelleximus ad aures amicitie vestre pervenisse, qualiter erectio monasterii novi, quam sub castro nostro Liechtenstain, videlicet in Enczestorff fieri affectamus, per plebanum in Medling impediatur, ob quod fratres ordinis vestri dehinc recedere deberent ex commissione vicaria. Unde rogamus A. Vestram attente, quatenus annotatos fratres ordinis vestri ad idem novum monasterium deputatos ibidem morari et permanere facere velitis, non advertendo aliquod impedimentum de presenti occurrens, nam si aliqua forent impedimenti obstacula, possumus eadem per dei gratiam penitus remove et dicto monasterio de quiete bene providere, in eo vestram amicitiam specialem ostendetis, pro qua nos ad beneplacita vestra etiam habere poteritis paratissimum. Datum Wiene feria secunda post dominicam ramispalmarum anno domini etc. LV^{to}.

Ulricus dei gratia Cilie Ortemburge
Zagorieque comes, etc.
necnon regnorum Dalmatie Croatie
ac totius Sclavonie banus.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum Minorum beati Francisci vicario generali, amico nostro dilecto.

XLVI.

1456. márcz. 29. Thorna. Thornay Silvester felesége Margit, áldott állapotban lévén, kéri, hogy érte is könyöröggjön s küldje el neki egyik cingulumát.

Rev^{me} devotionis in Christo religiose pater michi plurimum honorande. Quumquam V^{re} pye Pat^{tis} personaliter prenunc vultum accedere nequeo, sed tamen indubiam continue gero spem salubriterque vestris suffragiis ad deum directis et dirigendis pro anima mea misera inter alias participare. Hinc autem noverit eadem Vestra Pat^{tas} animum nostrum affectuose inclinatum ad V. P. declarationem. Eatenus requiro humiliter V^{ram} pyam Pat^{tem}, quatenus affectum anime mee cum reliquiis singulis apud V. P. habitis ac pro alleviatione mulierum pregnantium in partu existentium, unum de cingulo V. P. dignemini subvenire ob precum meorum in quantum apud dominum exaudior pro V. P. infusione. Ex castro Thorna secundo die festi Pasche anno dⁿⁱ M. etc. LVI^{to}.

Margaretha conthoralis magnifici
Silvestri de Thorna V. P. humillima ancilla.

Hátlapján: Rever^{me} devotionis in Christo religioso viro patri Johanni de Capistrano in Christo michi plurimum honorando.

XLVII.

1456. ápr. 29. Pétervárad. A pécsváradi apát meghallván, hogy Kapisztrán arra felé jött, a legmelegebb szavakkal kéri, hogy jöjjön hozzá is a népnek prédikálni.

Venerabilis pater domine in Christo honorande. Audivimus ex veridicorum relationibus, quod Vestra Paternitas Danubium ad hanc plagam transfretavit, sub hac videlicet intentione, ut V. P. visitaret populos Christi crucifixi, illis, prout in nomine eius venistis, verbum suum seminandi. Et quia populus ipsius domini nostri Jesu Christi crucifixi ad hanc partem commorando nimium indiget verbis, illisque ubique in nomine eiusdem seminastis, seminatis etiam in presentiarum. Pro eo populus iste et nos cum eis desiderante animo prestolamur Vram eandem Paternitatem, cuius etiam

ambonem¹⁾ et kathedram prout decuit, preparare et decenter adornare fecimus. Quare in nomine eiusdem domini nostri Jesu Christi flagittamus, quatenus dignemini vigilare populum eius in istis partibus commorantem, ne pereat, quia raro surgit predicator in ipso et credimus, quod plus meriti acquireret hic P. V., quam alias in diversis locis. Eandem V. P. altissimus conservare dignetur longeve et semper ad vota. Ex Pechwarad feria quinta proxima post festum beati Georgii martiris anno domini M^oCCCCLVI^{to}.

Frater Petrus
abbas Pechwaradiensis.

Hátlapján: Venerabili patri domino fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum Minorum predicatorum domino in Christo honorando.

XLVIII.

1456. ápr. 29. Pécs. A pécsi káptalan a tolnai esperest Dénes kanonokot követül küldi Kapisztránhoz.

Venerabilis ac religiose vir domine ac pater noster benignissime. Hunc venerabilem et egregium dominum Dyonysium d. d. archidiaconum Tholnensem sociumque et concanonicum nostrum erga eandem V. P. duximus destinandum, supplicando eidem V^{re} P. humiliter, quatenus eundem audire et exaudire, atque in dicendis non minus, quam si ipsi V. P. propria in persona supplicare in dicendis fidem adhibere velit creditivam et petita producere ad effectum. Altissimus conservare dignetur V^{ram} P. per tempora longiora feliciter et votive. Scripta in festo Beati Petri martiris anno domini MCCCCL sexto.

Capitulum ecclesie
Quinqueecclesiensis.

Hátlapján: Venerabili ac religioso viro domino fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum Scti Francisci domino et patri nostro benignissimo.

XLIX.

1456. máj. 2. Apáthy. Herczegh Rafael kalocsai érsek írja Kapisztránnak, hogy a törökről ujdonságokat csak Hunyady tud. Hírja, hogy jöjjön hozzá a bácsi egyházme-gyébe. egyuttal írja, hogy a népet úgy indítsa a végekre, hogy ennivalót hozzanak, mert nagy élelemszükség van arra felé.

Venerande pater. Littere vestre nobis porrecte die dominico proximo (sic!) ante festum Sancte Crucis continebant,

¹⁾ Egyenlő pulpitussal, lásd a LXI. levélben ugyanezt a kifejezést.

si quas novitates de confinibus et ex parte Teucris sciremus, vos de eis certum redderemus. Ideo respondemus Pat^{ti} V^{re}, quod certitudinaliter aliquas novitates de Tuecriis (*sic!*) intimare non valemus, quoniam tales et similes novitates novit et scit ille, qui habet in manibus regnum Hungarie, ut est dominus gubernator. Preterea videretur nobis bonum, ut Pat^{tas} V^{ra} gressus suos verteret ad ecclesiam nostram Bachiensem, hic enim facilius tales novitates, et quid de Turcis ageretur, scire et audire possemus. Iam enim fere octo dies sunt transacti, in quibus animo desideranti V^{ram} Pat^{tem} prestulati sumus et adhuc dietim prestulamur. Dignetur ideo eadem V^{ra} Pat^{tas} aciem vestri gressus ad nos vertere, quia speramus, quod non parvum fructum ad opus instans V^{ra} Pat^{tas} operabitur. Postremo videat Pat^{tas} V^{ra}, ut ita commoveat venire populum ad confinia, ne fame pereat, quia non mediocris caristia victualium inibi habetur. Valeat Pat^{tas} V^{ra} in domino. Datum in Apathy feria secunda in die Sancte crucis anno dⁿⁱ MCCCCLVI^{to}.

Raphael Herczegh de Zekchw archiepiscopus
ecclesiarum Colocensis et Bachiensis.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro fratri Johanni de Capistrano, ordinis Minorum Sancti Francisci generali ad omnes fratres de observantia patri in Christo venerando.

(Érdekes összehasonlítás. Cap. Triumph. 518.)

I.

1456. máj. 6. Csanád. Maróthy Lajos és Mátyus Gyulai Gergely mester nevű borostyános szolgálukat küldik Kapisztránhoz valami reájok nézve igen fontos dologban.

Venerabilis et religiose deoque devote domine noster ac pater in Christo reverende. Ecce hunc Gregorium Baccalaureum familiarem nostrum presentium videlicet ostensorem, in certis nostris factis et supreme arduis legationibus per eum eidem Vestre Devote P. referendis per nosque plene informatum, erga eandem misimus devotam Pat. et Venerandam, supplicando igitur eidem Vestre D. et V. P. quatenus dictis et relatibus prefati Gregorii Bacc. nostri pro parte fiendis per omnia fidem adhibere dignetur, et velit creditivam Vestra D. et V. P. prenotata tanquam nostris propriis. Datum Chanadini in die ascensionis domini anno eiusdem M^oCCCC^oL^{mo} sexto.

Lodovicus et Mathyws
de Maroth.

Hátlapján: Venerabili et religioso deoque devoto fratri

Johanni de Capistrano ordinis Minorum de observantia, patri nobis in Christo reverendo.

(A követ nevét lásd LVI. alatt is.)

LI.

1456. máj. 8. Soklós. A nádor soklósi várnépei könyörögnek Kapisztránnak, hogy hozzájuk is menjen prédikálni. mert ők a vár őrizése miatt nem hallhatnák egyébként őt.

Rev^{me} pater. Gesta mira fame per mundum patentis universum V^{re} Rev^{me} Pat^{tis} nos inducunt ad Eandem facere cursum affectuosum, in qua nimirum nil aliud, quam vere pabulum salutis reperitur, et nos quippe desiderio desideravimus videre diem hanc, in qua in hiis partibus vestigia gressuum V. R. P^{tis} cupientes sequendo semina vite, que seritis, ad bene in nobis messem bonam perduceremus. Cum ergo et adhuc via nobis ad visitandam ipsam R. P. et eidem et laude et omni honore uti deceret, non possit patere, pr oeo quod ex commissione domini nostri domini palatini custodie huius castri sui peculiaris intendere et invigilare semper debeamus, ideo eam ipsam D. et P. R. et rogamus et supplicamus, quatenus non spernat nos simulcum civitate hac palatinali ipsa R. P. visitare et semina verbi dei per magnam partem vobis, uti liquet cunctis, manifeste sata et sparsa nobis communicare, ut tandem participes illorum effecti deo gratiarum actio gloria et laus et domino nostro palatino salus ex facta re per nos referatur. Nam nos credimus, nilque dubitamus, quin omnia in hac parte Eadem Dominatio et P., respectum in personam palatinalem gerendo, faciat, que per hunc d^{num} religiosum fratrem Fabianum delatorem presentium recitabuntur coram reverendissima presentia V. P. prenotate. Datum in Soklos feria sexta proxima post festum ascensionis domini anno eiusdem 1456.

Nicolaus Zalai dispensator,
Johannes Tarnok et Petrus castellani
ceterique domestici familiares domini palatini in
castro de Saklos commissi et constituti humiliter.

Hátlapján: Rev^{mo} patri domino fratri Johanni de Capistrano ordinis Seraphici Sancti patris Francisci inter fratres Minores de observantia nuncupatos per Hungariam predicatori dignissimo ac pravitatis heretice inquisitori, patri nostro honorandissimo.

(Zöld pecsétnyom.)

(Érdekes összevetni: Capr. Triumph. 529.)

LII.

1456. máj. 13. Valpó. Maróthy Lajos és Mátyus a valpói plebánust Agostont küldik újra követségbe Kapisztránhoz.

Venerabilis et deo devote vir, amice noster carissime. En hunc discretum Augustinum plebanum nostrum de Valpo et in quibusdam nostris legationibus per ipsum ex parte nostri Vestre Vener^{ti} referendis per nos plene informatum erga Vestram Ven^{tem} duximus destinandum. Petimus ergo Vestram Ven^{tem}, quatenus verbis et relatibus prefati Augustini plebani nostri hac vice fidem creditivam adhibere velitis tamquam nostris. Datum ex castro Valpo feria sexta proxima ante festum penthecostes anno domini M^oCCCC^oL^{mo} sexto.

Lodovicus et Mathyws
de Maroth.

Hátlapján: Venerabili et deo devoto viro fratri Johanni Capistraneo, amico nostro carissimo.

LIII.

1456. máj. 14. Buda. A pápai követ levele Kapisztránhoz, a keresztesekről írván. A törökre vonatkozólag új híreket közöl.

Reverende in Christo pater. Salutem et omnem prosperitatem. Meminit V. [P. R. cum quanta instantia fuit] nobis nuntiatum, quod descenderemus inferius, et ut cruce signati etiam [descenderent, curaremus, et quod V. P. R.] idem faceret. Nos, qui in armis nullam fiduciam ponimus, sed in de[o, qui orationibus ecclesie placatus] mittigat iram suam, polliciti fuimus descendere, non considerantes [vires humanas, sed divinam potentiam], nec post fuimus ab illustri domino Johanne comite Bistriciensis de contra[rio] ausati, ut promisso satisfacere]remus, descendimus ad Zegedinum, ad quem locum ipse illustris dominus [venit et multum humanitatis et honoris] exhibuit. Tandem de negotio Christi, habitis sermonibus pluribus [fuit dicto comiti visum, quod ab illo] loco rediremus ad regalem Majestatem. Et quia volebamus it[er] saltem usque Petrum-Varadini continuare], protestatus est contra nos, quod non faceremus, ostendens d[am]na, que sequerentur, et quod essemus cau]sa, maxima dampna afferendo toti Christianitati, cum difficultate adquevimus [cum et redivimus ad dominum regem, et quia aliqui cruce signati dicuntur descendisse, dimissimus Rev^{am} in Christo [patrem] dnum Franciscum episcopum Asisii, qui eos recipiat et quia inter alia, que dictus d^{nus} comes

allegabat [quare non] deberemus descendere, hoc maxime fuit quod [reputatio] et expectatio que est de exercitu, quem debet congregare legatus, minueretur et timor, quem habet hostis, converteretur in ausum, opus est ad copias congregandas auxilio maxime V. P. R. cum qua libenter conveniremus in aliquo loco, sine alterius consilio possum id facere, quod Romani pontifices fecere in principio nascentis ecclesie, offerebant se martirio, certe hoc libenter faceremus, et ita obtulimus dicto comiti manere in quocunque loco, et ut non videremus spem ullam ponere in armis, noluimus nostros familiares arma, que emerant, portare in orationibus, ecclesie omnem defensionem sperantes, Venit ad nos nudius tertius quidam frater ordinis predicatorum, quem miseramus (*kitörölt helyre írva*) ex Venetiis, qui litteras quam plures nobis attulit illorum dominorum Albanie et Dalmatie. Retulit audivisse a quodam nobili Veneto Bailio in Constantinopoli nomine Venetorum, quod Villamarim capitaneus galearum regis Aragonum visus erat iam in illis partibus cum copiosa multitudine galearum et navium et quod rex indies augebat robur classi(s), mittens alias duodecim galeas dicto capitaneo, et quod Thureus hoc intelligens, parabat maximam potentiam significans hoc idem omnibus sue ditioni subiectis. Dixit etiam, quod dominus de Skandarbech erat iam in campis, et quod rex Aragonum miserat eidem mille equos et aliquos pedites, necnon, quod viderat quendam militem gallicum cruce signatum proficiscentem in Albaniam cum quinquaginta armigeris cruce signatis, volentem in guerra per annum servire. Credendum est, quod propter moram nostram hic in guerra incipienda quod maximus confluxus cruce signatorum in Albaniam concurrat. Omnipotens deus noster V. P. conservare dignetur. Ex Buda XIII. Maii.

V^r devotus Johannes cardinalis
Sancti Angeli Aplice sedis legatus.

Hátlapján: Rev^{do} in Christo patri dno fratri Johanni de Capestrano patri nostro optimo.

(Az eredeti elején csonka. A kiegészítés a canonisatio actáiból.)

(Kis interpolatioval Cap. Triumph. 532.)

LIV.

1456. máj. 15. Telegd. Thelegdy Lőrincz, ki fel nem sorolt sok bűnéért fogadalmat tett, hogy Rómába utazik, s már három év elmúlt azóta, időközben megint egy embert ölt, tanácsot kér Kapisztrántól, kivel már Budán és Lippán is találkozott. Még egy tanulót ajánl lelkésznek.

Debitam et condignam reverentiam. Rev^{me} in Christo pater et domine generose. Deducatur in memoriam eiusdem

V^{re} Paternitatis, quomodo in anno iam preterito Bude etiam fueram constitutus coram V^a Rev^{da} Pat^{te}, similiter et in Lippua propter non modica facta mea unacum V^{ra} Pat^{te} peragenda, sed tamen qualitercumque dicam, nullam mentionem V^{re} Pat^{ti} feci, sicuti debuisssem. Nunc autem Rev^{me} Pater hiis figuris litteralibus volo enodare eidem Vestre Pat^{ti} miseriam meam et casus meos, propter quos nec die nec nocte quiescere valeo, donec in ipsis perseverabo. Primo et principaliter tale votum commiseram, quod si isto anno curiam romanam non intravero, deus omnipotens me confundet, et tam corpore quam anima in infernum damnet in eternum, quod meruissem propter mea magna scelera. Sed ipse deus misericors noluit mortem peccatoris, sed ut magis etc. cuius voti iam tertia instat anni revolutio. Secundo unus homo mortuus est per me, cuius mortem iste famulus meus presentium scilicet exhibitor lucidius et manifestius explanabit, cui credere velitis. Igitur supplico V^{re} pie Pat^{ti} humili cum prece, ut in factis meis supradictis mihi subvenire misericorditer velitis ac informare, quomodo et quid facere debeam, quia licet pronunc sanitatis dono perfruar, sed tamen propter paupertatis aggravationem curiam Romanam intrare non valeo. Ceterum habeo quendam scolasticum, qui crinibus in capite caret et libenter vellet provehi ad ordinem sacerdotii. Etiam peto maxime V. P. Rev^{dam} super hoc, ut pro sanitate eiusdem providere, vel me informare, si ad V. P. accedere debeat, dignemini et velitis. Ceterum quicquid lator presentium retulerit, fidem credulam adhibere velitis, tanquam mee persone. Valete in domino Jesu Christo. Datum in Thelegd in sanctissima vigilia spiritus Sancti. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto.

Laurentius de Thelegd
filius vester humilimus etc.

Hátlapján: Reverendissimo in Christo patri d^{no} d^{no} Johanni de Capistrano patri ac domino meo generoso.

LV.

1456. máj. 15. Bács. Herczegh Ráfael kalocsai érsek tudatja Kapisztránnal, hogy a pápai követ Budára utazott. Ujra kéri, hogy jöjjön egyházmegyéjébe, hol sokat gyűjthet a keresztes hadjáratra.

Venerabilis pater domine honorande. Scripseratis nobis, ut novitatibus V^{ram} Paternitatem avizarem, pro quibus sciatis a certo, ut rev^{mus} d^{nas} Johannes legatus rursus et iterum ad

civitatem Budensem se transtulit. Pro eo rogemus eandem V. P., prout prius petieramus, presentium serie valde diligenter, quatenus dignetur P. V. ecclesiam nostram visitare. Desiderant multi populi de multis comitatibus Pat^{tem} Vestram videre, et credimus, quod si Pat^{tas} V^{ra} id faciet, non parvum fructum inter populos facere poteritis, presertim in assumptione crucis. Ex Bachia die Sabbati proxima ante festum Penthecosten. Anno dⁿⁱ MCCCCLVI^{to}.

Raphael Herczegh de Zekchw
ecclesiarum Colocensis et Bachiensis archiepiscopus.

Hátlapján: Venerabili et religioso fratri domino Johanni de Capistrano patri nostro honorando.

(Érdekes összehasonlítni Cap. Triumph. 518.)

LVI.

1456. máj. 16. Valpó. *Maróthy Lajos és Mátyus Gyulai Gergely mester borostyános szolgálukat elküldik Csanády Bertalan és György minoritákhoz követségben.*

Venerabiles, et religiosi fratres, et amici nostri honorandi. Noveritis nos hunc magistrum Gregorium baccalaureum de Gywla familiarem nostrum exhibitorem utputa presentium in quibusdam nostris legationibus per ipsum ex parte nostri Vestris Ven^{bis} referendis per nos plene informatum erga Vestras Ven^{tes} duxisse destinandum, petendo Vestras Ven^{tes}, quatenus verbis et relatibus prefati magistri Gregorii per omnia fidem creditivam adhibere velitis et debeatis, tamquam nostris dictis. Ex castro Valpo in festo sancte Trinitatis anno domini M^oCCCC^oL^{mo} sexto.

Lodovicus et Matthyws de Maroth.

Hátlapján: Venerabilibus et religiosis fratribus Bartholomeo et Georgio de Chanadino amicis nostris fratribus minorum de observantia. Amicis nostris in Christo honorandis.

LVII.

1456. máj. 17. Palota. *Varsáni István. a palotai rendházban a magyarországi ferenczrendiek vicariusá Kapisztránnak ír a szerzet ügyéről; fél a pápai bulláktól. Míhelyt a rend dolgait elvégezte, a király s az országnagyok elé siet, onnan pedig Kapisztránhoz.*

J e s u s.

Salutatione premissa veri ac sinceri amoris affectum. Rev^{me} pater, carorum carissime. E. V. noverit P^{tas} reverenda,

quod cum separer a vobis ore prophetico ymmo spiritus sancti (gratia?) afflato timorem, qui michi evenit, nunc intonasti, licet teste mea conscientia nunquam ea intentione intravi locum capituli, ut hoc officio vicariatus dignum me iudicassem, sed ea, que michi ibidem expediebant, secundum meam salutem et honorem cum patribus meis simul coadjuvatur, fine laudabili concluderent. Sed qui non vult peccatores perire, ymmo perditos revocare ad viam veritatis, forte ille mihi hoc opus humeris meis imposuit pro penitentia, ut purgatum demum me eterna gaudia suscipiant, tamquam alterum publicanum seipsum humiliter cognoscentem. Sed heu pater, mi carissime intimeque colende, littera seu transumptio bullarum papalium aliququaliter nos terruit, in qua transumptione multa contra nostram libertatem ac regule nostre puritatem contrariantur sed procerto pater mi non est nobis pavendum, quia dominus Jesus benignus et misericors, si nos dextera sue maiestatis protexerit, multa milia fratrum perversorum contra nos iniqua cogitantium non prevalebunt iacula ignita, multum sane gaudemus, si nunc prope vestram Pat^{tem} constitui possem, sed occupatus nunc uti non ignoratis factis capituli ac aliarum ordinationum inibi fiendarum finitisque laudabiliter omnia ac debite conclusioni deductis prima intendo ire serenissimi principis Ladislai regis Ungarie presentiam, ceterorumque baronum ac aliorum prelatorum ecclesiarum, quod petendis auxiliis ac favoribus de premissis opportunis de hinc concito gradu ubicunque vestre pie Pat^{ris} presentiam audire veraciter scivero, ommissis aliis factis et negotiis, pro premissis consilium, auxilium, ymmo omnem informationem a pia vestra innata Paternitate petiturus properabo. Quia sicut alias eandem Vestram pro patrono habui et habuimus Pat^{tem} Rev^{dam}, sic et modo unacum tota familia nostra tamquam nostrum carissimum et benignum et benivolum patrem, totis nostris affectibus habebimus usque ad mortem. Quia salus nostra et honor noster de manibus vestris pendet. Nichilominus tamen Vestram obnixe deprecor Pat^{tem} Rev., quatenus ubicunque vel quocunque spiritus domini vos duxerit, mihi vestris in epistolis patefacite, ut [nobis?] libeat diutius post Vestram divagare Paternitatem Rev^{dam}. Vestra valeat Pat^{tas} iuxta gratiam vobis a deo collatam. Ex loco nostro de Palotha secunda feria proxima infra [oct]avam Penthecostes 1456.

Frater Stephanus de Varsan vicarius
vicariatus Ungarie per sedem apostolicam (*kitörölve*, quamquam indignus)
confirmatus E. V. P. filius humilis.

Hátlapján: Rev^{mo} patri videlicet Johanni de Capistrano, venerabili inquisitori heretice pravitatis, patri suo plurimum diligendissimo.

LVIII.

1456. máj. 18. Pécsvárad. A pécsváradí apát két, egyházjogilag vitás, és általok el nem dönthető esetben véleményyt kér Kapisztrántól.

Venerabilis pater, domine honorande. Casum cuiusdam dyaconi iurisdictioni nostre subiecti habuissimus vestre paternitati oretenus explicari. Scilicet eoque in divinis servitiis fuistis et estis occupatus, hoc dum illic in civitate Quinqueecclesiensi personaliter affuimus, explicare Vestre eidem paternitati supersedimus, quem tenore presentium, necessitate compellente, Paternitati Vestre insinuamus, quia idem dyaconus, ex quo eotunc non erat ibi presbiter in superpellicio in ecclesia parochiali sollempnizavit vespervas, pro illo facto vicarius Q. rennuit ipsum dyaconum promovere ad gradum sacerdotii, allegando ipsum propterea esse secundum sententiam beati Augustini, quam asserit, quod non est vilis auctoritas, sed non notat capitulum, incidisse in penam irregularitatis, ponit etiam idem vicarius similitudinem hanc, quod subdyaconus non promotus in dyaconum legens sollempniter in ecclesia evangelium, irregulariter efficitur, et concludit, quod evangelium cantare pertineat ad dyaconum et vespervas sollempnizare in ecclesia in superpellicio pertineat ad presbiterum, itaque non ad inferiorem, et dicit idem vicarius, quod super huiusmodi asserta irregularitate nullus possit dispensare, neque legatus de latere, cuius infra papam auctoritas maior habetur, neque aliquis alius etc., sed solus papa. Novissime autem post reditum nostrum ab illinc fuit disceptatio orta inter quosdam sub nomine nostro existentes, quod duobus hominibus posito casu pergentibus in via, uni eorum contingat debilitari usque ad mortem et ab eis procul sit copia presbiteri, si valeat confiteri moriturus illi superviventi socio suo vel ne? Alii dicunt, quod ita. Unus eorum tenet contrarium, licet non delaudet hoc, sed dicit, quod nisi ille debilis habeat contractionem, non obligatur illi socio suo similiter rustico, sicut ipse est ad faciendam confessionem et illam contractionem asserit tantum proficere, quam si confiteretur socio peregrinanti. Super quibus Vestram rogamus Venerandam Paternitatem, quatenus dignemini facere nobis informationem. Valete in Christo Jesu. Scriptum Pechwarad feria tertia proxima post festum penthecostes. Anno domini M^oCCCC^oLVI^{to}.

Frater Petrus abbas Pechwaradensis.

Hátlapján: Venerabili patri domino fratri Johanni de Capistrano ordinis fratrum minorum predicatorum etc. Domino et patri honorando.

LIX.

1456. máj. 21. Pécsvárad. A pécsváradai apát újra véleményyt kér bizonyos zsinati határozat érvényességéről.

J e s u s.

Venerabilis pater. Magister Benedictus, noster et conventus nostri Pechwaradiensis notarius habet huiusmodi casum: quod ipse alias in iuventute sua tenuit ecclesiastica beneficia non legendo horas canonicas, de quo casu, gratia concilii Basiliensis pro parte Grecorum tunc concessa, idem magister Benedictus accepta et completa, in bulla eiusdem concilii contenta tus a casu huiusmodi et hisitatur (*sic!*) si illa complecióné dictarum horarum canonicarum destet forma, et si premissa gratia fuit approbata vel reprobata aut ne. Super quibus Vestram petimus Paternitatem, quatenus dignemini nos exinde reddere certificados. Eandem V. P. Jesus Christus conservet ad vota. Scriptum Pechwarad feria sexta post festum penthecostes anno dⁿⁱ MCCCCLVI^{to}.

E. V. V. P.

. Frater Petrus
abbas Pechwaradiensis.

Hátlapján: Venerabili patri domino fratri Johanni de Capistrano ordinis minorum predicatorum etc. domino et patri honorando.

LX.

Marczali. Valószínűleg 1456. máj. 2. Marczali János levele Kapisztránhoz, a törökök ellen valami tudósítást kérvén a főserég mozdulatait illetőleg.

1. Religiose vir domine et pater noster ho
(*fele az oklevélnek elvágyva.*)
2. diligentissime, quatenus per eundem
3. renuntietis et intimetis, dum
4. exercitum generalem contra sevissimos Turcorum . . .
5. in castro nostro Marczali feria sexta
6. Trinitatis anno domini millesimo

Johannes de Marczalis iudex Comanorum
ac Simigiensis et Zaladiensis comes stb.

Hátlapján: (Reli)gioso viro domino fratri (Joh)anni Kapistrano ordinis Minorum Seti Francisci domino et patri nobis honorando.

LXI.

1456. (?) máj. 23. Tagliacozzo János rendtárs ír Kapistránnak, szeme fáján, alig tud írni. Ir, hogy mit csináljanak a hajókkal s a keresztesekkel. Igen kéri, hogy jöjjön ide is el prédikálni, itt is sokat lehetne a kereszt alá gyűjteni. Kéri, hogy vagy vele lehessen, vagy küldje vissza Olaszországba. Legnagyobb baja, hogy a pénzt elköltötte.

Rev^{me} ac generosissime in Christo pater humillima ac filiali commendatione premissa. Oculorum nimia passione impresentiarum pressus et quia luminibus captus, vix valeo scribere, que vellem et animi conceptum exprimere. Quia ex litteris, quas superioribus diebus accepi, nihil edoctus fui, quid agere deberemus, tam de navi, quam de populis neque quid absentes filii V. P. de se ipsis acturi essent, necessarium esse duco etiam ad illam presentium exhibitores mittere, cupiens advisari de omnibus. Nam locus iste cum tot populis et per tot dies nimis oneratur, ymmo exoneratur, quamvis isti patres omnia sua nobis largissime exponant, tractentque nos ea benignitate, qua maiorem invenire nequirem, sed manet alta mente repostum iudicium Paridis, nec e mente mea possunt extirpari, que Bude per aliquos dicta sunt etc. Preterea nescio, utrum V. P. sit huc ventura que ab istis incolis desideratissime expectatur. Aiunt enim patriam esse largissimam et populosam, que cum scirent P. V. huc affuturam, unanimiter concurrerent. Frater Jacobus fuit hic et innumerabilem habuit populum, de quo adhuc extant reliquie ambonis sive pulpiti. Iam vulgatum est V. P. hunc locum visitaturam et gentibus circumadiacentibus ibi predicaturam. Hortor igitur et precor instantissime, si vestra voluntas in hoc concurrat, ut dignemini has partes visitare. Nam fratres huius loci, qui tanta nobis fecerunt ob amorem V. P., cum summo desiderio vos expectant. Patronus loci d. Joannes si fuisset hic, ad vos venisset, aut certe misisset, sed a gubernatore Zegedinum est advocatus, et ut dicitur, factus est castellanus de Albanandor. Exprecatur tamen hic econverso constitui.

Si P. V. ventura est, nil aliud scribo, nec expreco alias litteras, nisi fratres, quos rogo, cito remittatis. Cum eritis hic, dicam coram, que litteris commendare non curo. Nunquam habebitis me, nisi ad gaudium et satisfactionem et utilitatem et sustentationem venerande vestre senectutis, sed si me absen-

tem vultis, sicut mereor sic vagari ac loca Hungarie sine P. V. lustrare, facietis me martirem sine martirio. Ero tamen contemptus etiam, se nel monte de Magella me ponessetis o ala Rocca de Calascio in questi tempore et super stabo pater mi, nedum ad preceptum aut correctionem tue P. sed ad alapas tue benignissime manuo. Tantummodo me habe in filium et amare me dignemini sive presentem sive absentem. Non aliud, nisi quod cum maximo desiderio vos expecto. Frater Bernardus sese V. P. committit, patiendum est sibi. Vellem, quod P. V. etiam cum f. Corrado advocasset f. Honsfrium, quo pro satisfactione nostra et consociorum maxime tempore infirmitatis nemo utilior neque melior. Patior maximum dolorem capitis et a vigilia penthecostes usque ad hodiernum diem pre nimia passione nunquam de nocte potui dormire, ma de di meno ho cacciato el denaro. Valeat P. V. cui me totum commendo atque dedo. Scripsi cum uno oculo et cum maximo dolore capitis. Ex loco havlud (Hawlud (?)) in festo S^{ne} Trinitatis Omnibus patribus meis et V. P. consociis me etiam nommando.

Frater Joannes de Talliacotio
venerande Vestre senectutis
potius impedimentum, quam filius.

Hátlapján: R^{mo} ac generosissimo in Christo P. F. Joanni de Capistrano ordinis Minorum commissario apostolico et heretice parvitatis generali inquisitori, patri ac preceptoru suo colendissimo.

LXII.

1456. máj. 23. Buda. A pápai követ elküldvén az assisii püspököt Kapisztránhoz, írja, hogy nem vihette a keresztet Péterváradra, mert Hunyady János megakadályozta. Még más híreket is ír, s egyuttal kérdi, hogy hol jöhetnének össze.

Reverende in Christo pater, post salutem. Ista hora recepi ultimas vestras litteras, quibus me monet, ut mature et prudenter provideam circa crucesignatos. Rev^{de} pater neutrum istorum scio facere pridie descendi inferius contra votum domini regis et consiliariorum suorum et veni Zegedinum volens ulterius continuare iter meum ad Petrumwaradini et ulterius, quantum potuissem; venit ad illum locum illustris et magnificus dominus gubernator et multis rationibus sibi concludentibus impedivit descensum meum. Ego, qui vidi in unam sententiam omnes concurrere, amaro et flenti animo elegi suspendere descensum, ne inde caperent occasionem dicendi,

quod contra eorum consilium ego dirigo istud negotium, quod solus consumem, dimisi tamen reverendum in Christo patrem episcopum Asisii, qui debeat inferius descendere ad Petrumwaradini et recipiat cruce signatos et conspiciat loca et aviset de omnibus; hoc, quod dimisi predictum episcopum, hic non multum placuit, neque ibi intentio domini comitis illa fuit, ut instarem apud dominum regem et inducere eum ad ordinandum gentes pro illis confinibus et quod sollicitarem etiam principes Germanie etc. Dixit michi etiam idem dominus comes, quod scripsisset P. V. R., quod mitteret inferius cruce signatos, donec avisaretur P. V. ab eo. Item dixit michi, quod nemo descenderat ad Petrumwaradini. Omnibus pensatis michi videtur, quod partes ipse inferiores, circa quas versatur modo V. P., possunt visitari et induci ad bellum, tempore quo descendemus inferius, et quod de presenti esset V. P. plurimum fructuosa apud dominum regem, et si oppoteret, postea apud dominum imperatorem et tunc multa possumus simul dicere. Si tamen Spiritus Sanctus flagitat in vobis, scribite michi et si potero, descendam ad vos. Hic proposui et dixi, nichil adhuc profeci. De Roma habeo aliqua, que non ignorat P. V., aliqua etiam postea habui, que non bene litteris committuntur, tamen si videbitur, committam. Omnipotens deus V. P. conservare dignetur. Ex Buda raptim, quia episcopus recedebat, XXIII Maii. Vester devotus Johannes cardinalis Sancti Angeli.

Hátlapján: Rev^{do} in Christo patri domino fratri Johanni de Capestrano, patri nostro optimo.

(Interpolálva Cap. Triumph. 534.)

LXIII.

1456. máj. 23. Buda. A pápai követ, kaprán Kapisztrán levelét, újra ír. tudatván, hogy két levele, egy Budáról, egy Szegedről, nem jutott K.-hoz. Irja, hogy a királynál volt s tanácsolta neki a legjobb utazást s hogy gyűjtsön össze sereget. Minden áron össze akar vele jönni.

Rev^{de} in Christo pater. Post salutem. Recepimus hodie litteram V. P. datam die pentecostes, ex qua intelligimus V. P. non recepisse litteras nostras de Zegedino et postea de Buda datas. Rev^{de} pater, cum magna difficultate *data libertate descendendi inferius, quia regi et consilio videbatur non esse descendendum* ut satisfaceremus desideriis illustris et mag^{ci} dⁿⁱ Johannis Huniad comitis Bistriciensis etiam, quia semper fuit propositum nostrum descendere ad confinia et etiam ibi manere, venimus usque ad Zegedinum, ad quem locum etiam

ipse dominus comes venit et habitis multis sermonibus de negotio fidei visum est eidem domino comiti, quod non deberemus inferius descendere, sed sollicitare regem et alios et cum moneremus in proposito semper descendendi, ipse valde seriose disvasit et protestatus est contra nos, quod non descendamus, nam descensus noster magnum afferet dampnum toti christianitati. Post multa, demisso Rev^{do} in Christo patre domino archiepiscopo Asisii qui cruce signatos recipiat, suspendimus descensum nostrum pro tunc. Venimus ad dominum regem cui multa diximus in negotio fidei et suasimus, ut descenderet inferius et cogeret copias. Adhuc non est nobis responsum, quicquid habuerimus, communicabo cum P. V., cum quo cupimus plurimum convenire. A rev^{mo} d^{no} meo Firmano (?) habuimus litteras et multum recommittit se orationibus vestris, et habet optimum animum, quod ex parte Italie fiet debitum. Nos nunquam desistamus, sed, ut scripsit D. V. nedum cum familia sed cum imo capella descendemus. Super omnibus vellemus conferre cum V. P., si ex hoc non videtis impediri negotium Christi. Omnipotens deus noster V. P. conservare dignetur. Ex Buda XXIII. Maii.

Vester devotus Johannes cardinalis
Sancti Angeli etc.

Hátlapján: Rev^{do} in Christo patri domino fratri Johanni de Capestrano patri nostro optimo.

(Gyűrűpecsét. Interpolálva Cap. Triumph. 503.)

LXIV.

1456. máj. 24. Váralja. A kalocsai érsek elküldi Kapisztránnak Hunyady egy levelét; hogy az ujdonságokat megtudja, Perecskére kéri, hogy menjen Kapisztrán s ott találkozzanak.

Venerabilis et religiose vir, domine et pater noster in Christo honorande. Quia nos hiis diebus proximis erga dominum gubernatorem in Zegedino fuimus constituti et ad propria nisi propter expectationem P. V. rediendum festinavimus. Novitates autem, que licet ad presens vigentes in littera presentibus litteris nostris reclusa ipsius videlicet domini gubernatoris continentur, ob hoc P. V. R. presentibus flagittamus, quatenus de novitatibus in presentibus litteris contentis ac de termino, dum et quando in Perechke constituemini, nos certiorare et avizare dignemini. Nos enim ad ipsum locum Perechke erga P. V. R. accedemus. Ex Varalya, feria secunda proxima post festum Sancte Trinitatis anno etc. L^{mo} sexto.

Paulus Herczegh de Zekchw.

Hátlapján: Venerabili et religioso viro fratri Johanni de Capistrano ordinis minorum etc. domino et patri nobis in Christo honorando.

LXV.

1456. máj. 25. Esztergom. Az esztergomi érsek a kalocsai érseknek írja, hogy az öt aranyat az absolutióért nem kell a keresztyéneknek megfizetni, csak ha akarják. Csehországi híreket ír.

Rev^{me} in Christo pater, frater noster carissime. Litteras Vestras nobis delatas habuimus, legimus et intelleximus. Ad quarum contenta et videnda (?) dicimus F. V., quod Christi fideles ad solvendum et contribuendum quinque florenorum auri pro absolutione etc. compellendi non sunt, sed stat in libera voluntate eorum. Subiunctum erat in eisdem litteris V. F., ut eadem desideraret de nobis statu et conditione istarum regionum et partium avizari. Bohemi partes istas spoliant depredant, comburunt, homines capiunt, captos abducunt et bona eorum diripiunt et omnia mala committunt et insuper pecuniam ipsis promissam expetunt, que eis colligitur et pro parte deposita iam habetur. Ista sunt nova, que potuimus scribere F. V., que diu felixque valeat. Ex Strigonio feria tertia proxima ante octavas festi Sacratissimi corporis Christi anno dⁿⁱ M^{ccc} L^{mo} sexto.

Hátlapján: Rev^{mo} in Christo patri d^{no} Raphaeli Herczeg de Zekchew Colocensis et Bachiensis ecclesiarum canonice unitarum archiepiscopo, fratri nostro carissimo, Dionisius cardinalis archiepiscopus Strigoniensis.

LXVI.

1456. máj. 26. Pécs. A pécsi püspök kéri Kapisztránt, hogy az ő általa összehívandó zsinatra jöjjön el, hogy azt vezesse, őt oktassa.

Venerabilis pater. Sperabam pro consolatione mea me hic reperire Pat^{tem} V^{ram}. Et quia desiderio meo frustratus sum: mea culpa est, qui tamdiu expectantem patrem non accessi. Verum quoniam occupatio mea capitanea non fuit, merebor forte veniam apud benignissimum patrem. Cum ergo iam ad purgandum moram venerim, desidero, si possibile est, ut Pat^{tas} Vestra interesse dignetur prime synodo, quam novus celebrabo hinc ad octo dies, ut quia rusticus sum et in his rebus officii mei satis ignarus, scientia et doctrina vestra me et meos diri-

gat, adiuvet meritum et dignitas auctorizet actus meos. Conservet dominus Pat^{tem} Vestram salutis nostre. Ex Quinqueecclesiis in vigilia corporis Christi anno dⁿⁱ millesimoquadringentesimo quinquagesimo sexto.

Nicolaus episcopus Quinqueecclesiensis.

Háttlapján: Venerabili patri fratri Johanni de Capistrano, heretice pravitatis inquisitori, patri dilecto.

LXVII.

1456. máj. 28. Valpó. Maróthi Lajos és Máté Nemthy Gergely mestert és Dénest, karáni várnagyukat követségbe küldik Kapisztránhoz.

Venerabilis in deo devote vir, pater noster in Christo honorande. Ecce hos magistrum Gregorium et Dyonisium de Nemthy, castellanum nostrum de Karan, presentium scilicet ostensorem, in certis nostris factis ad Vestram Venerandam Paternitatem duximus transmittendos, deprecantes ipsam Vestram Paternitatem, quatenus in relatibus eorundem magistri Gregorii et Dyonisii Vestre Paternitati nostri parte referendis fidem credulam adhibere velit. Ex Walpo feria sexta proxima post festum Sacratissimi Corporis Christi, anno etc. Lmo sexto.

Ludovicus et Matheus
de Maroth.

Háttlapján: Venerabili et deo devoto viro fratri Johanni de Capistrano ordinis minorum etc. Patri nostro in Christo honorando.

LXVIII.

1456. jun. 8. Belgrád. Szilágyi Mihály kéri Kapisztránt, hogy egy templomot szerezzen meg a keresztyéneknek, mert az övékét a török elpusztította.

Sanctissime in Christo, paterque precolende. Hunc Gardinum de Kwdistia ad V. S. P. duximus transmittendum, cui fidem credentie adhibeatis creditivam, tanquam nostre ipse persone etiam V. S. P., ut scribatis vice vestram unam litteram dominis prelatibus baronibus ceterisque dominis, ut hic propter nostram indigentiam, ex quo multum indigemus ab istis manacheis unam ecclesiam parare eisdem facere hic in Nandoralba eisdem constituemini, in quo sumus inconscii et ad partes totius christianitatis multum indigemus, quia ecclesiam ipsorum Turci devastaverunt, et ibi iam

ulterius manere nequeunt. Ex castro Nandoralbensi feria tertia proxima ante festum beati Barrebe (Barnabe?) apostoli Anno dⁿⁱ M^{mo} cccc L^{mo} sexto.

Michael Zilagy de
Horogzeg, capitaneus Nandor.

Hátlapján: Sanctissimo in Christo patri domino et domino Johanni de Capistrano patri nostro dilectissimo.

LXIX.

1456. jun. 14. Buda. Az apostoli követ írja, hogy elvesszettnek hitt leveleivel visszajött a küldött követ, most Hunyady emberével küldi, ki kéreti magához. Irja, hogy csak mindent tegyen úgy, mint Hunyady kívánja. Németországban sok keresztes gyűlt össze, csak kapitányok nincsen. Kéri, hogy vegye rá Hungadyt, hogy az írjon a császárnak és kérjen valakit. Irja, hogy mind többen-többen veszik fel a keresztet.

Reverende in Christo pater. Salutem et prosperitatem. Ista die restitute sunt nobis littere, quas misimus die date illarum cum nuntio conducto, qui dixit non reperisse V. P. et non reperiebamus, qui eas fideliter duceret, non confidentes de nuntio conducto, quare dedimus eas familiari illustris dⁿⁱ gubernatoris, qui scribit, quod V. P. R. debeat venire ad Suam Ill. D^{nem} et quod nos non petamus a Vestra Devotione aliud. R. P. bonis respectibus movebamus, sed quia aliud videtur, ego rogo D. V. ut in omnibus dicto gubernatori complacet, et illa, que sue Dominationi videntur, curet P. V. R. exequi et michi scribite omnia, que intelliget V. P. R. et ego sollicito, quantum possum etc. Gratia dei operatur cotidie, magis ac magis incenduntur homines ad recipiendum signum sancte crucis. Archiepiscopus Nidrosiensis scribit, quod in Alemania multi sunt crucesignati et desiderat habere capitaneum. Scripsi imperatori, quod faciat unum. Cuperem quod dominus gubernator scriberet eidem imperatori, quomodo intellexit, quod multi de Alemania venirent, si haberent capitaneum, quod supplicat aliquem fieri, et V. P. R. scribet eidem cum ista littera, quam dominus gubernator modo scripsit mihi, magis et magis omnes animabuntur, qui dubitabant et nolabant descendere, dubitantes non reperire, qui eos reciperent. Omnipotens deus noster V. P. R. conservare dignetur. Ex Buda XIII. Junii L^o VI°.

Vester devotus filius
Johannes cardinalis Sancti Angeli
apostolice sedis legatus.

Hátlapján: Rev^{do} in Christo patri domino fratri Johanni de Capestrano patri nostro optimo.

(Gyűrűpecsét.)

LXX.

1456. jun. 14. Pétervárad. Az apostoli követ embere, az assisii püspök tudatja Kapisztránnal, hogy a kalocsai érsek magához hívatta. Kéri, hogy írja meg, menjen-e.

Venerabilis et religiose pater, mi honorande. Post recommendationes. Quia credo V. P. scire Rev^{mum} d^{num} meum d. legatum me huc misisse, qua de causa nunc igitur (?) in hoc me amplius non extendo. Verum quia hiis habui unam litteram rev^{mi} dⁿⁱ mei dⁿⁱ archiepiscopi Bachiensis-Colocensis, in qua continebatur, quod V. P. debebat illuc accedere, et pro tanto rogabat me, ut deberem istuc accessum meum accelerare, quapropter rogo V. P. ut si expedirem seu necesse fuerit me ad Bachiam aliqua itinera (?) venire, quod V. P. dignetur mihi scribere, et ego omnibus pretermisissis, quamprimum potero, veniam, nisi aliud expresse a R^{mo} d. meo d. legato recipiam in mandatis, et ita rescribo rev^{mo} d^{no} meo d. archiepiscopo Colociensi Bachiensi. Alia non occurrunt, nisi vestris orationibus recommitto, paratus continue ad beneplacita V. P., quam deus conservare dignetur. Ex suburbio Petri Varadini die XIII. Junii 1456.

E. V. P.

filius G. episcopus Asisii.

Hátlapján: (Ven)erabili ac religiosissimo (patri) fratri Johanni de Capestrano etc. . . . no optimo ac venerando.

(Érdekes összehasonlítani Cap. Triumph. 512.)

LXXI.

1456. jun. 15. Buda. Az apostoli követ levele Hunyadyhoz, melyben írja, hogy belenyugszik, hogy Kapisztrán ne menjen a német császárhoz. Kéri, hogy mivel az ő követe nem találta meg Kapisztránt, küldje el neki a leveleket.

Illustris et magnifice domine. Salutem et prosperitatem. Omnia temptavimus et facimus, quantum in nobis erit, et cum ista ultima littera faciemus diligentiam maiorem, quantum est ad venerabilem patrem Johannem de Capestrano. Ista fuit nostra intentio, rogare suam Paternitatem, ut iret ad imperatorem, apud quem sunt duo duces Austrie et alii et sperabamus quod induceret imperatorem et alios ad multa facien-

dum pro fide, sed quia V. D. Ill. videtur contrarium. scribimus eidem patri fratri Johanni, quod faciat secundum desiderium V. Ill. D., quia ipsi de partibus inferioribus satis comode possunt induci semper ad bellum, vel iussu vestro, vel timore Turchi, non curabamus, quod idem pater ibidem laboraret, maiorem fructum sperantes de eo, quod apud imperatorem faceret, sed vestre dispositioni condescendimus, et quia nos pridie litteras dedimus ad dictum patrem Johannem de Capestrano per nostrum nuntium, quem conduximus ad hoc, et hodie restituit nobis litteras, quia non reperit eum. Dignetur V. D. Illustris mandare mitti litteras ad ipsum patrem, omnem diligentiam nobis possibilem facimus. Ex Buda XV. Junii, ipsa hora, qua vestras litteras recepimus.

Johannes cardinalis sancti Angeli,
apostolice sedis legatus.

Hátlapján: Illustri et magnifico domino Johanni de Huniad comiti Bistriciensi patri nostro optimo.

(Kis interpolatioval 531. Trimph.

LXXII.

1456. jun. 16. Geszt. Geszthy János belgrádi kapitány kéri Kapisztránt, hogy engesztelje ki a kalocsaí érseket az ő káplánja Tamás pap irányában, kire már igen régóta haragszik az érsek.

Venerabilis domine et pater noster prestantissime. Diebus proxim elapsis, P. V. in Kewlyd existente, ipsi V. P. ex parte discreti Thome presbiteri capellani nostri, cui Rev^{mus} in Christo dinus Raphael archiepiscopus Colochensis a certis temporibus retrolapsis usque ad hec tempora indignatur, mentionem feceramus, rogando eandem, ut cum ipso d^{no} archiepiscopo pro eodem Thoma intercedere velit adeo, ut idem dnus archiepiscopus indignationem sue P. ab eodem Thoma remove dignetur, presentibus ipsam V. P. petimus permaxime, ut facto in ipso laborare ac ad finem perfectum deducere velit V. P. prenominata, quam altissimus servet feliciter ad vota per tempora exoptata. Ex Gezth secundo die festi sanctorum Viti et Modesti martirum anno dⁿⁱ M. etc. L^{mo} sexto.

V. P. Johannes de Gezth capitaneus
castri Nandoralbensis filius.

Hátlapján: Venerabili fratri d^{no} Johanni de Capistrano ordinis minorum professori patri nostro prestantissimo.

LXXIII.

1456. jun. 19. Pétervárad. Az apostoli követ embere, az assisii püspök írja Kapisztránnak, hogy a péterváradi apátság három városának emberei igen könyörögnek, csak jönné oda Kapisztrán nekik prédikálni. Ebbeli kérelmeket ő is nagyon támogatja.

Venerabilis ac religiosissime in Christo pater mi colendissime. Post debitas salutes ac recommendationes. Venit ad P. V. lator presentium, devotus vir plebanus ecclesie suburbii Petrivaradini ex parte trium civitatum seu locorum et multarum aliarum villarum, que sunt sub dominio abbacie Sancte Marie Bellefontis dicti Petrivaradini, prout ipse V. P. exponet adrogandum et supplicandum prefatam V. P. ex parte dictorum locorum, ut ipsa V. P. si possibile est, dignetur velle descendere ad dictas tres civitates, vel ad aliquam ipsorum, ad quam homines aliarum concurrerent, et ibi adnumptiare verbum dei pro salute ipsorum. Et quia ex parte ipsarum civitatum et locorum sum rogatus, ut deberem pro eis coram V. P. intercedere, ac etiam quia mihi videtur, quod sint boni christiani, bene celebretur cultus divinus. In quantum possum et valeo, supplico V. P., ut conetur ad has partes venire, quia spem habeo in deum, consideratis supradictis necnon magno desiderio et affectione, quam habent videndum V. P. et ipsam audiendum, quam P. V. faciet maximum profectum non solum, quo ad salutem animarum ipsorum, sed etiam disponet multos contra Turchum inimicum crucis et christiani nominis. Hodie R^{mus} d. meus d. legatus scripsit mihi unam litteram, in qua annuit velle cito descendere, et quod non debeam hinc recedere, sed manere letus; alia non occurrunt, nisi quod me semper V. P. et orationibus suis recommitto, quam deus conservare dignetur. Ex suburbio Petrivaradini die XIX. Juni 1456.

E. V. P.

filius G. epus Assisinati.

Hátlapján: Venerabili et ac religiosissimo viro patri patri Johanni de Capestrano etc. uti patri suo optimo colendissimo.

(Érdekes összehas. Cap. Triump. 519.)

LXXIV.

1456. jun. 23. Erdőd. Nagyvölgyi Mihály titeli prépost tudatja Kapisztránnal, hogy Almási Istvánt, ki a vámon akart több dolgot a kereszteseknek átcsempészni, s ezért elfogták s javaiból megfosztották, szabadon bocsáttatta, sajnálja a tévedést, de maga Almási volt az oka makacsságával.

Se ipsum ad omnia vestrorum genera beneplacitorum, ymmoverius mandatorum pronum et paratum. Beatissime in

Christo pater et domine noster reverende. Litteris Vestre beatissime Paternitatis ammonitoriis sane intellectis pro parte cuiusdam Stephani de Almas nobis directis, Vestre Rev^{de} Paternitati respondemus in hec verba: Quod idem Stephanus non in recta via, sed inconsueta, veluti thelonei defraudator et deceptor iuxta consuetudinem huius regni fuerat deprehensus, et sic suis rebus privatus. Verumtamen volentes Vestre Beate Pat^{tis} scriptis cum reverentia et devotione nichilominus obedire, eidem omnia bona sua hic ablata reddi fecimus effective. Nam si a nobis huiusmodi theloneum postulasset non tantummodo sine solutione tributi abire, verum etiam, si necesse fuisset, ad honorem sanctissime crucis, cui in voto obligamur, eundem sequi, victualiaque secundum exigentiam amministrare fecissemus et promitti iussissemus, quemadmodum debite postulantis fecimus, quia non ex concepta malitia, nec ad dedecus signi sancte crucis, sed culpa contumaciaque suis requirentibus prefatus Stephanus extiterat deprehensus et rebus privatus. Qua de re eandem V^{re} Beat^{me} Pat^{tis} reverendam devotionem exoremus prece humilima, et rogamus, quatenus si aliquam notam irregularitatis vel excommunicationis unacum nostris confautoribus eo facto incurrimus, extunc auctoritate apostolica, qua ut asseritis, fungimini, dignemini generose absolvere et velit et utinam nos Beat^{ma} Vestra Pat^{tas} commendatum haberet, velimus. Ex Erdewd feria sexta proxima ante festum nativitatis Johannis Baptiste anno dⁿⁱ etc. LVI^{to}.

Michael de Naghwelgh prepositus ecclesie
Thituliensis et gubernator archidiaconatus
de Bodrog necnon canonicus ecclesie
Colochensis, Vestre Paternitatis ad vota
pronus.

Hátlapján: Beatissimo in Christo patri et d^{no} d^{no} Johanni de Capistrano fratri ordinis minorum de observantia nuncio apostolico eximio, necnon heretice pravitatis inquisitori generali, domino et patri sibi in Christo multum generoso et reverendo.

LXXV.

1456. okt. 27. Futak. Az apostoli követ az ellhúnyt Kapisztrán János reliquiáit, könyveit stb. Capestranóba szállító rendtársakat mindenki kegyeibe ajánlja, az őket feltartóztatókat kiközösítéssel fenyegetvén.

Joannes miseratione divina Sancti Angeli Sacrosancte Romane ecclesie diaconus cardinalis per Germaniam Ungariam et apostolice sedis legatus.

Universis et singulis Christi fidelibus tam religiosis, secularibus, presentium seriem inspecturis, Salutem in domino sempiternam.

Quia officio nostro incumbit eis auctoritate apostolice sedis qua fungimur favere, qui in ecclesia dei indesinenter laborant. Occurrente itaque nuper morte venerabilis viri fratris Joannis de Capistrano, ordinis minorum Sancti Francisci de Observantia, qui nobis satis gravis fuit, presertim tempore isto. Disposuit frater Joannes ipse auctoritate summorum pontificum fultus ut reliquie et libri et alique alie res ad usum sue concessae post eius obitum ad locum de Capistrano reportentur, ut est antiqua et honesta consuetudo ipsius ordinis semper servata. Quamobrem cum nullo pacto eorum consuetudines et summorum pontificum ordines infringere liceat, tenore presentium precipimus et mandamus sub pena excommunicationis, a qua nullus absolvi possit, nisi nostra vel sedis apostolice auctoritate, nequis audeat impedire vel molestare certos socios ipsius fratris Joannis dictos libros et reliquias, ceterasque alias res ad usum et necessitatem fratrum concessas reportantes presentium litterarum ostensores, rogantes insuper attente omnes et singulos, ad quos ipsi fratres pervenerint, ut eos, tamquam viros religiosos et quos cum eodem fratre Joanne in bello contra Turcas et in aliis locis multos labores et incommoda pro fidei exaltatione, seminando divinum verbum et alia bona opera faciendo, passi sunt, eos intuitu pietatis et nostro respectu habeant recommissos, offerentes nos eis ad similia esse paratos. Datum in Futach sub nostri rotundi sigilli impressione. Anno dⁿⁱ 1456 die 27. mensis octobris pontificatus summi in Christo patris et d. d. Calixti divina providentia pape 3. anno 2°.

LXXVI.

1459. jan. 21. Zalárd. Vassáni István, magyarországi ferenczrendi vicarius, ki Kapisztránt utjaiban kísérte, felkéri a Celanoi (Capestrano mellett egy helység) gróf feleségét, hogy tegyen lépéseket Kapisztrán szentté avatása érdekében, mint a ki annyira szerette Kapisztránt s oly sokszor kereste fel leveleivel.

Salutem in salutis auctore domino Jesu benedicto. Magnifica et generosa domina in Christo sincere honoranda. Ex infradicendis perpenditur causa, quid me Vre Mag^{tie} hanc paginulam scribere cogat. Cum enim humane conditionis status multiplici motu varietur, nichil in temporalibus preter unum invenio, quod vite celestis ymaginem representet, scilicet solam

dilectionem, quam eventus non alterat, corporalis separatio non dividit, temporis longitudo non abolet, per quam amicos absentes presentes videmus, alloquimur, amplectamur, que etiam fortis dicitur ut mors, quia a terrenis separat, ymmo fortior morte, quia si mors animam separat a corpore, non tamen a caritate, quin vere amator diligat mortuum, quem dilexerat vivum, omni enim tempore diligit, qui vere amicus est. Hinc dicitur de mulieribus sanctis, que dominum secute fuerant a Galilea, ministrando ei, quem non reliquerunt in morte, sed astabant pendenti in ligno, requirebant positum in sepulcro et quem viventem dilexerant, etiam mortuum studio humanitatis et fervore pie actionis obsequebantur. Emerunt inquit evangelista aromata, ut venientes unguerent Jesum, et precipue de illa vere penitentie forma Maria scilicet Magdalene, cui peccata multa dimissa fuerant, quia d^{num} multum dilexerat. dicitur, quod recedentibus apostolis, non recedebat, sed amoris domini salvatoris accensa desiderio, in requirendo dominum perseverabat introspectans in monumentum, nec inveniens, quem diligebat, anima eius sublatum putavit, lacrimas ingenuare cepit, requirendi vires iteravit, quia vere amanti non sufficit semel quesisse, sed hoc habet amor impatiens, ut quesitum iterum querat. Hoc igitur omnia fecit amor verus, qui nunquam excidit a corde vere amantis. Causam itaque et finem huius narrationis de sincera caritate V^a Mag^{tia} attendere dignetur, cuius sermonis brevi eloquio laudare cupio, virum gloriosum beatum ac rev^{mum} condam patrem nostrum fratrem Johannem de Capistrano dulcis memorie. Hic pater beatus zelo fidei christiane accensus ac pro salute animarum affectus cum diversorum perlustraret orbium climata, aderam et ego in comitatu ipsius minimus et indignus. Cui assistens memini sepe numero V^{re} Mag^{tie} litteras dulcissonas propria manu conscriptas omni cum cum honore eidem patri beato fuisse delatas. Quibus pater ipse consolatus se continere non poterat, quin vicarie caritatis indicium. Verbotenius ostenderet, sciens, quia quecumque scripta sunt ad ipsius consolationem scripta, sunt in epistola vestra et non nisi ex fervore bone voluntatis et illibate caritatis processerunt. Hic itaque pater beatus sublatus est iam seculo huic nequam, stola immortalitatis perpetue coronandus. Quo adhuc in carne mortali vivente, si eius meritis et precibus tota mentis nostre devotione omni cum fiducia nos committebamus, ipsius intercessione salvari cupientes, quanto magis nunc eidem nos committere debemus, quem pie credimus propectum ante conspectum glorie magni dei et gloria et honore coronatum. Cuius etiam principatus ita confirmatus est, ut omnes in noctibus constituti ad se confugiens patro-

cinium sentiant suorum meritorum et precum. Quod signorum probant opera vivifica. Nam ad eius invocationem ceci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur et multi a diversis infirmitatibus liberantur. Beatus igitur, qui non fuerit scandalisatus in patre isto beato. Si itaque domina magnifica hunc patrem beatum in vita sua tanta mentis devotione dilexistis, etiam mortuum diligatis ac studio humanitatis prosequemini. Instate, laborate et operam diligentem apponite pro ipsius canonisatione, illamque promovete et pro viribus accelerate, quia ingratus quisque esse potest, qui beneficium tardus, aut fatigatus impendit, qui utique tarde fecit, diu noluit. Non, quod pater ipse beatus hiis indigeret, qui iam a Sanctis veneratur in celis, sed nos peccatores hiis indigemus, qui vivimus in terris, ut et gloria patris sit honor filiorum et omnium devotorum suorum, cuius meritis et precibus perducere speramus ad regna polorum, ad que V^{ram} Mag^{tiam} meritis eiusdem patris beati perducatur Jesus benedictus primogenitus Marie virginis gloriose. Amen. Ex loco nostro de Zalard vicesimaprima die Januarii anno dⁿⁱ 1459.

Frater Stephanus de Wassan, ordinis minorum de observantia rev^{mi} patris ministri generalis etc. in provincia Hungarie vicarius, licet inmeritus.

Hátlapján: Mag^{ce} et generose domine consorti domini comitis de Celano in Christo sibi plurimum honorande.

(Lásd Cap. Triump. 702.)

LXXVII.

(Kelet nélkül.) Bácsmegyei Kürty Balázs, a nádor szolgálja Kapisztránhoz könyörög, hogg' őt, valamint családját bajaiktól szabadítsa meg, azonfelül egy szolgáját, ki békát nyelt, kegyeibe ajánlja.

Orationum in domino devotarum per suffragia. Ven^{lis} pater iuxta karitatem sinceriter praemande. Notum facio harum serie V. Pat^{ti}, quomodo nunc a longinquissimis partibus ego veniens ad Vestram Pat^{tem}, et precedens unacum uxore et filiis ac aliis quibuscumque ad me pertinentibus, ideo per presentes diligenter requiro Pat^{tem}, quatenus unacum meis ad vos dignemini me intromittere, quia ego prenimia(?) conturbatione paralyticus factus sum, et ab interiore parte valde male, videlicet ut viscera desuderunt in intestinam, a quibus nec etiam servitia mea tam deo quam hominibus exercere possum, et aliis ad me pertinentibus quibuscumque, diversas etiam

ille infirmitates paciuntur. Item etiam inveniendo quidam familiaris meus quandam ranam deglutivit et stat in gutture. quam nescimus, cuiusmodi materia sit. Insuper V^{ram} Pat^{tem} libenter scire enim vellem, quare hoc esset michi factum, ut scirem nos de istis purgare. Veruntamen aliis diversis modis(?) peccavimus, sed tamen libenter resciremus de istis, ut possemus nos purgare. Sed causa dei omnipotentis petimus, ut nobis procuretis, et assignate quendam confessorem, qui nobis ut moris est confessionem audiret. Sciatis etiam, quod frater Jacobus quando predicabat, recepti eramus in confirmatione. Ideo hodie petimus, ut et vos repereretur in confirmatione et inunctione.(?) Item petimus etiam propter mortem dei et sanguinis profusionem eius, quod nobis impetratio gratiam a divino munere tam in corpore quam in animabus.

Blasius Kwrthi de Bacz-
megie familiaris pallatini
vestrorum minimus in omnibus.

Hátlapján: Religioso viro fratri Johanni de Capistrano patri suo peramandissimo.

Közli: PETTKÓ BÉLA.

A CSICSERY CSALÁD LEVÉLTÁRA.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

Buda, 1422. szept. 1. In festo beati Egidii abbatis. Zsigmond király a jászói conventnél vizsgálatot rendel Oroz János fiai, János, Tamás, Chichir-i Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, Domonkos, Jób, Pál, Chichir-i István (*»similiter Ormos«*) fiai, György, Péter, János, panaszára Perényi Imre fiai, János, István, és ezek familiárisa, *Korlathfalwa-i Lanczalath*¹⁾ ellen. kik előbbiek *Chomortheleke* birtokán három, *Huczythow*, *Zelesthow*, *Lapisthow* nevű mocsarat elfoglaltak, *Olazy* birtokukon pedig egy nagy darab makkos erdőt.

Egykorú átirat. D. L. 31413.

1422. szept. 25. (In festo beati Mathei apostoli) quinto die. A leleszi convent, átírva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy Oroz János fiai, Jakab és Tamás, Checher-i Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, Checher-i István (*»similiter Ormos«*) fiai panaszára vizsgálatot tartott, és megidézte ellenök *Nabrad-i* deák (*»literatus«*) Jánost, és *Keer-i* Antalt.

Eredeti. D. L. 31412. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1422. nov. 17. Feria secunda proxima ante festum beatae Elisabeth viduae. Zsigmond király a jászói conventnél vizsgálatot rendel Chycyr-i Ferencz és Zsigmond, — Jakab és Tamás (*»dicti Oroz«*), — István fiai, Péter, János, — Pál fiai, Domonkos, Jób, Pál, — előbbi Pál unokái, András fiai, István, Sandrin, — Chycyr-i *Ormos* Domonkos felesége, Zsófia, fia Mihály, leányai Margit, Dorottya, Orsolya, panaszára, hogy Perényi László és Miklós előbbiek *Pathakvyhel* és *Bursy* birtokán a jobbágyoktól gabonát vittek el, és *Wys*, *Sadan*, *Chomortelke* birtokaikhoz tartozó erdeikből

¹⁾ A francia »Lancelot« keresztnév magyar formája.

sertéseket hajtottak el, valamint a *Bodrogon* levő hídjukat leszerelték.

Egykorú átirat. D. L. 31414. Hasonló keltezésű és szövegű parancs átirata Zemplénmegyéhez D. L. 31415. A leleszi conventhez: 31416.

Buda, 1422. decz. 1. *Feria tertia proxima post festum beatae K(atharinae?)* Garay Miklós nádor a (leleszi?) konventnek meghagyja, hogy György, Jakab, Ferencz kérésére járja be *Berkez* szabolcsmegyei birtokot, és ahol szükséges, lássa el új határjelekkel.

Egykorú átirat. D. L. 31417.

1422. decz. 1. után. A (leleszi) konvent jelenti, átírva Garai Miklós nádor parancsát, hogy György, Jakab, Ferencz kérésére bejárta *Berkez* Szabolcsmegyei birtokot.

Eredeti. D. L. 31417. Az oklevél csonka.

1422. decz. 23. (*Sabbato proximo ante festum Johannis apostoli et evangelistae*) quarto die. A jászói convent átírva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy *Oroz* János fiai, Chichir-i Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, Chichir-i István (*»similiter Ormos«*) fiai panaszára Perényi Imre fiai és ezek familiárisa *Korlathfalwa*-i Lanczalath ellen vizsgálatot tartottak, és utóbbiakat megidézték.

Eredeti. D. L. 31413. Hátán pecsét nyoma.

Thekes, 1423. január 12. *Feria tertia proxima post festum epiphaniarum domini*. Zemplénmegye nevében *Serethwa*-i Jakab fia János, alispán, és *Semse*-i István szolgabíró, átírva Zsigmond király parancsát, (l. 31414. D. L. sz. kivonatát) jelenti, hogy Chycyr-i Ferencz, Zsigmond, *Oroz* Jakab, Tamás, — István fiai, Pál fiai, és unokái, — András fiai, — Chycyr-i *Ormos* Domokos felesége és gyermekei panaszára vizsgálatot tartottak Perényi László és Miklós ellen.

Eredeti. D. L. 31415. Hasonló jelentése a jászói konventnek 1422. decz. 23-iki kelettel. D. L. 31414. A leleszi konvent jelentése 1423 (*így*, de 1422 helyett,) decz. 28. kelettel. D. L. 31416.

Buda, 1423. márcz. 2. *Feria tertia proxima post dominicam reminiscere*. Zsigmond király előtt *Syroka*-i Péter (*»dictus Thonus«*) a maga és *Nathafalwa*-i Gergely fia, János, és *Nagazar*-i András fia, János, felesége, Prisca, *Bachka*-i Zsigmond felesége, Katalin, — és Anna — *Ruzka*-i András (*»dictus Bathor«*) leánya, valamint előbbi Anna nővérei, Ilona, Dorottya, Afra, Cusona (így!) és a saját felesége, Orsolya, valamint Dorottya, — fenti Gergely leányai nevében, — másrészt Checher-i Ferencz (*»dictus Fodor«*) megjelennek, és előbbi Péter kijelenti, hogy fenti Ferencz azt a

200 forintot, melyet nekik *Vyeur* birtokot illető kiegyezés fejében fizetnie kellett, megfizette.

Eredeti. D. L. 31419. Hátán pecsét nyoma.

1423. ápr. 4. (*Feria tertia proxima ante festum pasce domini*) sexto die. Az egri káptalan Zsigmond király parancsára jelenti, hogy Perényi bán fia, Miklós, főlovászmester, és fivére László ellen megidézte Pál (*»dictus Ormos«*) fiait, Jánost, Jóbot, András fiát, Istvánt, Miklós, leleszi prépostot, János (*»similiter Ormos«*) fiait, Györgyöt, Jakabot, Tamást, Fodor Ferenczet, és fiait Zsigmondot, Mátyást, Chychyr-i István fiát Dávidot, azok *Vys* birtokában.

Eredeti. D. L. 31423. Hátán pecsét nyoma.

Kassa, 1423. máj. 29. (*Feria secunda proxima ante festum ascensionis domini*) vigesimo die. Garai Miklós nádor előtt Abaujvár és Sárosmegyék közgyűlésén *Asguth*-i János fia, István, panaszt emelvén *Komlos*-i Miklós (*»dictus Koporch«*), és ennek fivére, György ellen, hogy utóbbiak egy *Asguth* birtoki részt *Komlos* birtokukhoz csatoltak, — mire utóbbiak a kérdéses birtokrész visszaadásába beléegyeznek, — a nádor meghagyja a szepesi káptalannak, hogy a visszaiktatást hajtsa végre.

Eredeti. D. L. 31424. Hátán pecsét nyoma.

1423. jun. 18. *Feria sexta proxima post festum beatorum Viti et Modesti*. A leleszi convent jelenti Garai Miklós nádornak, hogy parancsára *Lelesz*, *Naghtarkan*, *Wylak* városok nyilvános piaczain kihirdettette, hogy István fia, György, Pál fia, Domonkos, és Checher-i Jakab (*»dictus Oroz«*) bizonyos határnapon bizonyos írásokat tartoznak bemutatni.

Eredeti. D. L. 31426. Hátán pecsét nyoma.

1423. jul. 15. előtt. Garai Miklós nádor Checher-i János fiát, Fodor Ferenczet *Nathafalwa*-i Gergely fiának, Jánosnak a leleszi convent előtt fizetendő 200 forintra, uj pénzén, itéli, *Wyeur* birtok zálogos perében.

1423. jul. 15-ki kivonat: D. L. 31427.

1423. jul. 15. *Quintodecimo die octavi diei festi nativitatis beati Johannis baptistae*. A leleszi convent jelenti Garai Miklós nádornak, hogy *Wyeur* birtok zálogos pörében Checher-i János fia, Fodor Ferencz, késznek nyilatkozott a 200 forint megfizetésére, *Nathafalwa*-i János, *Alcheb*-i László és István részére, de mivel utóbbiak a kitűzött határnapra meg nem jelentek, és előbbi az összeget a conventnél megőrzésre le nem tette (*»praetextu non depo-*

sitionis eorundem more solito nostro in conservatorio»), az utóbbiak nevében később jelentkező Bachka-i Zsigmond felesége Katalin-nak, át nem adhatták.

Eredeti. D. L. 31427. Hátán pecsét nyoma.

1424. jan. 24. FERIA secunda proxima ante festum conuersionis beati Pauli apostoli. A leleszi convent előtt *Checher-i Fodor* Ferencz fia, Mátyás, a maga, és fivére Zsigmond nevében eltiltja atyját, és bárkit akár hol levő birtokaik elidegenítésétől.

Eredeti. D. L. 31428. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1424. nov. 24. FERIA sexta proxima ante festum beate Katherine. Zsigmond király *Ormos Pál* fiai, *Domonkos, Jób, Pál*, előbbi *Domonkos* fia, *Imre*, — *András* fiai, *István, Sandrin*, — *Oroz János* fiai, *Jakab, Tamás*, — *Ormos István* fiai, *György, Péter, János, Dávid*, panaszára vizsgálatot rendel a leleszi conventnél, *Perényi Imre* fiai, *János, István*, ellen, kik, — néhai atyjuk a közelmúlt zavaros időekben magához hivatván panasztevők atyjafiát, *Checher-i Ferenczet, Therebes városába*, ott tőle elvette *Frankffalwa* más néven *Naghalaz* birtokot illető adomány levelét, és a birtokot, mint örökösök nélkül elhalt emberét, Zsigmond királytól magának kérte, és azt még a király elhatározása előtt elfoglalta. melynek birtokában fiai mind e napig voltak.

Egykorú átirat. D. L. 31429.

1424. decz. 21. In festo beati Thome apostoli. A leleszi convent, átírva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy *Ormos Pál* fiai, *András* fiai, *Oroz János* fiai, *Ormos István* fiai panaszára vizsgálatot tartott Zemplénmegyében *Perényi Imre* fiai ellen, melynek rendjén előbbiek panasza beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31429. Hátán pecsét nyoma. A panasztevők tiltakozása a leleszi convent előtt 1426. nov. 1-ről: D. L. 31434.

Buda, 1425. febr. 21. (Octavis festi epiphaniarum domini) quadragesimo die. Garai Miklós nádor előtt egy részt *Tyba-i Miklós* fia, *Josa* a maga, és *Nemphy-i Zochyk* *András* nevében, másrészt *Ewr-i Dachow* *György*, a maga, és atyja, *Dachow Miklós* nevében, azt a pert, mely közöttük fenti *Josa* és *András* jobbágyainak megveretése miatt folyt, megszüntetik.

Eredeti. D. L. 31430.

Esztergom, 1425. jul. 21. Sabbato proximo ante festum beatae Marie Magdalene. Zsigmond király tekintetbe véve *Chychyr-i Ferencz* fia, Zsigmond, a *György*

esztergomi érsek, Palouch-i Mátyus országbíró és utóbbinak fivére Imre, familiárisának hű szolgálatait, neki és általa atyjának, Ferencznek, fivérének, Mátyásnak, valamint rokonainak, úgymint: János (*»dictus Oroz«*) fiainak, Jakabnak, Tamásnak, Pál (*»dictus Ormoos«*) fiainak, Domonkosnak, Jóbnak, Pálnak, — István (*»similiter Ormoos«*) fiainak, Györgynek, Jánosnak, Péternek, Dávidnak, kik mind *»de praefata Chychyr«*-ről valók, megengedi, hogy birtokaikon bárhol fa-, vagy kő-várat építhessenek.

Eredeti. D. L. 31431. Papírral fedett pecsét.

Buda, 1425. szept. 1. In festo beati Egidii abbatis. Zsigmond király meghagyja a leleszi conventnek, hogy Checher-i Zsigmond, — Jakab és Tamás (*»dicti Oroz«*), — János fiai, — Pál fiai, István, Domonkos, Jób, — István, Sandrin, — Ormos Domonkos felesége, Zsófia és gyermekeik, Mihály, Margit, Dorottya, Orsolya, panaszára tartson vizsgálatot Perényi László és Miklós ellen, kik a király külföldön létében (*»nostra majestate extra regnum existente«*) *Pathak*, *Wyhel*, *Borsy* birtokaikon a jobbágyoktól elvették a learatott gabonát, *Chomorteleke* birtokukon azt learatták, erdeikből huszonöt sertést elhajtattak, a *Thewreker* folyón levő hídjukat lerombolták, *Wys* birtokhoz tartozó erdejökből a *Sadan*-i nemesek makkoltatáson levő sertéseit elhajtatták, és a Bodrogon levő hidat is lerombolták.

Egykorú átirat. D. L. 31432. — A panasztevők többen voltak, de az oklevél részben szakadt és vízfoltos lévén, azok neve többé ki nem olvasható.

Marchoch, 1425. szept. 15. Sabbato proximo post festum exaltationis sancte crucis. Ungmegye nevében *Iske*-i László alispán bizonyítja, hogy *Evr*-i *Dacho* Miklós azt az esküt, melylyel *Tegenye*-i Miklós ellenében tartozott, arról, hogy anyja fenti Miklós néhai atyjától, Domonkostól egy övet (*»balthaum«*) ki nem kölcsönzött letette.

Eredeti. D. L. 31433. Hátán több pecsét nyoma.

1425. szept. 19. (Feria secunda proxima post festum exaltationis sanctae crucis.) Tertio die. A leleszi convent jelenti Garai Miklós nádornak, átírva Zsigmond király parancsát, hogy Perényi Lászlót és Miklóst megidézze a *Checher*-iek, *Oroz*-ok és *Ormoos*-ok ellen.

Eredeti D. L. 31432. Hátán pecsét nyoma.

Kiskapus, 1427. ápril 12. Sabato proximo ante dominicam domine ne longe. *Iske*-i László alispán Ungmegye nevében bizonyítja, hogy *Dachow* Miklós és *Evr*-i

Somogy László a maguk és *Varyu* Péter, és fenti Miklós fiai, István, Mihály nevében *Ruzka*-i Dobó Istvánt, és ennek *Bezew* és *Zahor* birtoki jobbágyságait, *Komoroch*-i Osolth fiait, Jánost, Andrást, eltiltották erdeik használatától.

Eredeti. D. L. 31435. Hátán több pecsét nyoma.

1427. máj. 7. FERIA quarta proxima ante festum beati Stanizlai episcopi. A leleszi convent előtt *Palagh*-i Domonkos fia, Péter, a maga, és *Palagh*-i János fiai, Mihály, János, Barnabás, valamint *Checher*-i *Ormos* fiai nevében eltiltja a királyt *Olazy* zemplénmegyei birtokuk adományozásától, és bárkit, különösen néhai Perényi Imre fiait, Jánost és Istvánt annak kérésétől és elfogadásától.

Eredeti, hátán pecsét nyoma. D. L. 31436.

Kiskapos, 1427. június 21. Sabato proximo post festum sacratissimi corporis Christi. *Nempty*-i Miklós alispán, Ungmegye nevében jelenti, hogy *Tarnoch*-i Bálint három jobbágytelkét *Bothfalua*-i Nagy (magnus) Péternél elzálogosította.

Eredeti, hátán több pecsét nyoma. D. L. 31437.

Visegrád, 1427. júl. 5. FERIA sexta proxima post festum visitacionis beate Marie virginis. Zsigmond király a jászói conventnél vizsgálatot rendel, abból az esetből kifolyólag, hogy a szepesi káptalan nevében György, szepesi prépost, panaszosan előadta, hogy Pál (*dictus Ormos*) fia, Domonkos, István fia, György, és *Checher*-i János (*dictus Oroz*) a káptalan *Lyzkaolazy* birtokához tartozó szántóföldeket, makkos erdőket, és halászó helyeket a maguk számára lefoglalták, és ott új határjeleket állítottak fel, mi ellen a káptalan tiltakozván, a nádor és a káptalan embere küldettek ki a határjelek kiigazítására, utóbbiak megakadályozták és a kiküldötteket szidalmazták, sőt fenti János buzogánynyal (*clavam* . . .) lóhátról fenyegetődött.

Egykorú átirat. D. L. 31439.

1427. aug. 4. FERIA secunda proxima post festum beati Petri apostoli ad vincula. A jászói convent, átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy a szepesi káptalan panaszára vizsgálatot tartott és megidézte Pál fiát, István fiát, és Jánost.

Eredeti. D. L. 31439. Hátán pecsét nyoma.

1427. decz. 17. FERIA quarta proxima ante festum beati Thomae apostoli. A leleszi káptalan előtt *Checher*-i *Fodor* Ferencz fiai, Zsigmond, Mátyás tiltakoznak osztályos atyafiaik: *Oroz* János fiai, Jakab, Tamás, János,

Ormos István fiai, *György*, *Péter*, *Ormos András* fiai, *István*, *Sandrinus*, ellen, kik *Berkez*, szabolcsmegyei közös birtokuk jó részét a maguk számára foglalták le.

Eredeti. D. L. 31440. Hátán pecsét nyoma.

Palócz, 1427. decz. 20. In vigilia festi beati Thomae apostoli. Palóczi Máté országbíró a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Chycher-i Ferencz* fia, *Zsigmond*, a maga és fivére, *Mátyás*, nevében tett panaszára *Ormos Péter*, *Oroz János* fiai, *Jakab*, *Tamás*, *Chycher-i András* fiai, *István*, *Sandrinus* ellen, kik *Berkes* közös birtokuk nagy részét maguknak foglalták le.

1428-ki átiratból: D. L. 31441. Ugyanaz a jászói conventhez hasonló kelettel, 1428-ik átiratban: D. L. 31442.

1428. jan. 4. (Die dominica proxima ante festum circumcisionis domini.) Octavo die. A leleszi convent, átirva Palóczi Máté országbíró parancsát, jelenti *Zsigmond* királynak, hogy *Chycher-i Zsigmond* panaszára megidézte *Ormos Pétert*, *Oroz János* fiai, *Chycher-i András* fiai.

Eredeti. D. L. 31441. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz a jászói conventtől, jan. 25-ki kelettel. D. L. 31442.

Kálló, 1428. jan. 10. Sabbato proximo post festum epiphaniarum domini. *Bakhta-i György* alispán Szabolcsmegye nevében tudtul adja, hogy előtte *Chychyr-i Fodor* Ferencz fia, *Mátyás*, a maga és *Zsigmond*, fivére nevében tiltakozott *Ormos Péter*, — *István*, *Sandrinus*, — *Oroz Jakab*, *Tamás*, *Ferencz*, (*»de predicta Chychyr«*) ellen, kik az osztály útján rájuk szállt *Berkes* birtok részeit a maguk számára lefoglalták.

Eredeti. D. L. 31443. Belül, az oklevél alján, több pecsét nyoma.

1428. febr. 6. Vigesimo quinto die octavarum festi epiphaniarum. A leleszi convent előtt egyrészt *Checher-i Ferencz* fia, *Mátyás*, a maga és fivére, *Zsigmond*, nevében, másrészt *Ormos István* fia, *Péter*, *Ormos András* fia, *István*, utóbbi *Oroz János* fiai, *Jakab*, *Tamás*, előbbi fivére, *Sandrinus*, nevében, *Berkes* birtok feletti perüket elhalasztják, és mindkét részről 8—8 választandó bíró eldöntésére bízzák.

Eredeti. D. L. 31434. Hátán pecsét nyoma.

Kiskapos, 1428. május 8. In festo beati Stanizlai martiris. *Komoroch-i Osolth* Benedek alispán, Ungmegye nevében, bizonyítja, hogy *Eur-i Dachow* Miklós és fia, *György*, letette azt az esküt, melyre kötelezve volt, — hogy *Pyncoch-i*

Bytho Márton familiárisát, *Lengen* (így! — talán *Lengyel*) Jánost meg nem verte.

Eredeti. D. L. 31445. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1428. jun. 6. Die dominica proxima post festum corporis Christi. Zsigmond király a leleszi káptalannál vizsgálatot rendel *Ewr-i Wariw* Péter panaszára, hogy *Dachow* fia, Miklós, és fiai, György, Péter, László, István, János, jóval előbb (*»temporibus iam preteritis«*) egy *Ewr* birtoki negyven holdnyi telket, egy *»Zygeth«* nevű rétet elfoglaltak, és azonkívül az *»Wngwyze«* folyón az ő pusztá malomhelyükön egy malmot építettek, miáltal egy másik malmuk elpusztult.

Egykorú átirat. D. L. 31438.

1428. jul. 4. Die dominica proxima post festum uisitacionis beate Marie uirginis. A leleszi convent, átirva Zsigmond király parancsát, jelenti, hogy a megtartott vizsgálat folyamán *Ewr-i Waryw* Péter panasza alaposnak bizonyulván, *Dachow* fiát, Miklóst, és ennek fiait megidézte.

Eredeti. Hátán pecsét nyoma. D. L. 31438.

1428. aug. 11. Feria quarta proxima post festum beati Laurencii martiris. A leleszi convent előtt Domonkos fia, Péter, és *Palagh-i* János fia, Mihály, a maguk, és *Oroz* János fiai, Jakab, Tamás, *Ormos* István fiai, Péter, János, *Ormos* Pál fiai Domonkos, Jób, Pál, valamint András (*»nobilium de Checher«*) nevében a királyt eltiltják *Olazy* zemplénmegyei birtokuk, valamint *Palagh* és *Darna* birtokok adományozásától, és *Pazdych-i Porkoláb* Mátyást, *Nenye-i Dacho* Demetert azok kérésétől és elfogadásától.

Eredeti. D. L. 31446. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1428. aug. 21. Sabbato proxima post festum assumptionis virginis gloriosae. Zsigmond király meghagyja Ungmegyének, hogy — *Bothfalwa-i* Pétert *Bothfalwa-i* János a megye elé idézvén, de előbbi e biróságot gyanusnak (*»suspecti«*) tartván, — terjessze az ügyet a király elé.

Eredeti. D. L. 31447. Hátán pecsét nyoma.

Terebes, 1430. aug. 29. Feria tertia proxima post festum beati Augustini confessoris. Zemplénmegye bizonyítványa egy marha elhajtási ügyben, melyben *Chycher-i* Zsigmond felperes és *Pazdych-i* Péter alperes neve is előfordul.

Eredeti. D. L. 31448. Az oklevél első két sora jórészt leszakadt, írása homályos. Hátán három pecsét nyoma.

Kapus, (1430?) november 8 előtt. — *Ad octavas festi omnium sanctorum* előtt. *Raska*-i Vitus fia, László, Ungmegye alispánja, azt a pört, melyben *Eur*-i *Dachow* felperes ellen *Eur*-i *Waryw* Péternek arról kellett esküt tennie, hogy előbbinek házát meg nem gyújtotta, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31450. Az oklevél ép ugyan, de annak utolsó sora, mely annak keltét tartalmazná, — talán az író hibájából, — elmaradt.

1430. körül. Egy megye nevében *Bathka*-i Benedek alispán egy eskületétel tárgyában, melyben *Ormos* Mihály neve is szerepel, bizonyítványt állít ki.

Eredeti. D. L. 31449. Oklevél-töredék.

1431. febr. 8. *Feria quinta proxima ante festum beatae Scholastice virginis*. A leleszi convent előtt *Chycher*-i Ferencz fia, *Zsigmond*, a maga és fiai, *János*, *Miklós* nevében tiltakozik *Gachal*-i vagy *Alcheb*-i *István* fia, *László*, ellen, ki az ő nála zálogban levő *Wyewr*, zempléni birtokot nem akarja nekik visszaadni, holott ők készek a zálogösszeget visszafizetni, de utóbbi azt továbbra is birtokában tartja és pusztítja.

Eredeti. D. L. 31451. Hátán pecsét nyoma.

1431. máj. 1. *In festo beatorum Philippi et Jacobi apostolorum*. A leleszi convent előtt *Checher*-i Ferencz fia, *Zsigmond*, *Ormos* *István* fia, *Péter*, *Checher*-i *János* fia, *Tamás*, a maguk és a többi *Checher*-i nemesek nevében, a jelenlevő *Cheley*-i *Péter* fiát, *Jánost*, *Jsyph*-i *Márk* fiát, *Mátyust*, és a távol levő, fenti *Márk* unokáját, fenti *Mátyus* fiát, *Andrást*, és *Cheley*-i *Jakab* fiát, *Andrást*, eltiltják zemplénmegyei *Wyewr* birtokuk adománykép kérésétől, mely őket királyi adománykép megilleti.

Eredeti. D. L. 31452. Hátán pecsét.

Buda, 1431. máj. 23. (*Octavis festi beati Georgii martiris*) *quingagesimo quarto die*. *Garai* *Miklós* azt a pert, mely *Chycher*-i *Ormos* *Jakab*, és *Perényi* *Imre* fiai *János*, *István* közt, három jobbágyot illetőleg folyt, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31454. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1431. jun. 11—16 közt. *Feria . . . proxima post festum beati Barnabae apostoli*. *Palóczi* *Máté* országbíró előtt *Checher*-i Ferencz fia, *Zsigmond*, másrészt *Alcheb*-i *István* fia *László* abban a perben, mely közöttük *Wyewr* birtok kiváltása felett a miatt folyt, hogy még fenti Ferencz a birtokot ezer forintban, fillérekben számítva (*»in moneta fyller appellata«*) elzálogosította, melyet fenti *Zsig-*

mond kiakarván váltani, a mondott pénznem már a forgalomból kivétetett (*»ad camaram . . . regalem generaliter forent inportatae«*), és mivel ennek helyébe a *»bathring«* nevű kisebb értékű pénznem került, — úgy egyeznek, hogy e zálogösszeget Zsigmond *»bathring«*-okban fizesse meg, ezerötszázat számítva érette.

Eredeti. D. L. 31453. Hátán eléggé conservált pecsét.

Esztergom, 1431. okt. 28. In festo beatorum Symonis et Judae apostolorum. Zsigmond király meghagyja a leleszi conventnek, hogy mivel Chycher-i Ferencz fia, Zsigmond, a király szolgálatában (*»servitiis nostris existens«*), Bothfalva-i Nagy (*»magnus«*) Péter fia, István (*»dictus Both«*), pedig György esztergomi érsek szolgálatában a cseh eretnekek ellen indított hadseregben részt vesz (*»exercituantium nostrorum contra hereticos Bohemos«*), azt a fizetési kötelezettséget, melylyel előbbiek Gachal-i Lászlónak tartoznak, halassza el.

Eredeti D. L. 31455. Hátán nagy pecsét töredékei.

1432. január 13. Octavo die festi epiphaniarum domini. A leleszi convent előtt bizonyos Márton, István, Péter, másrészt Kysazar-i György, fia Péter, minden köztük fennforgó peres kérdést megszüntetnek, és az ezek tárgyában kelt minden oklevelet semmisnek nyilvánítanak.

Eredeti. D. L. 31456. Hátán pecsét nyoma. Az oklevél eleje leszakadt.

1432. aug. 24. In festo beati Bartholomei. A leleszi convent bizonyítja, hogy Chycher-i Ferencz fia Zsigmond, kérésére, a betegágyban fekvő Alcheb-i Kis (*»parvi«*) István fia, Lászlóhoz két emberét küldte, ki azt vallotta, hogy van ugyan nála fenti Zsigmondot illető Chornos János, a Nathafalva-i Gergely fia, és Ruzka-i Bathor András lányai által kiállított oklevél, előbbi Zsigmond Wyewr zempléni birtoka tárgyában, de azt betegsége miatt ki nem adhatja.

Eredeti. D. L. 31457. Hátán pecsét nyoma.

1432. aug. 24. In festo beati Bartholomaei apostoli. A leleszi convent Checher-i Ferencz fia, Zsigmond, kérésére átírja Zsigmond király 1315. nov. 22-iki oklevelét,¹⁾ Chycher-i János fia, Ferencz, és Chycher-i István unokája, Miklós lánya, Potenciána közti, Wyewr birtokot illető, perben.

Eredeti. D. L. 31399.

Buda, 1432. decz. 4. In festo beatae Barbarae virginis. Zsigmond király előtt Chycher-i Ferencz fia, Zsigmond, Bothfalus-i (*így!*) Nagy (*»magnus«*) Péter fiánál,

¹⁾ Kivonatát l. az ez évi oklevelek kivonatainál.

Istvánnál, *Wyewr* zempléni birtok felét száz arany forinton elzálogosítja.

Eredeti. D. L. 31472. Hátán pecsét nyoma.

1435. jan. 7. *Feria sexta proxima post festum epiphaniarum*. A leleszi convent előtt *Zygeth*-i — *Chycher*-i Miklós fia, Pál, »famulus«-a ura, és annak fiai, István, Jakab, — András, Domonkos, János, Jób, — István fiai, László, Simon, fenti János fiai, Péter, Miklós, nevében Zsigmond királyt tiltja *Chycher*, *Vayan*, *Sysloch* birtokaik adományozásától, és *Cheb*-i Mihály fiai, Miklóst, Jakabot, Lászlót, Istvánt, azok kérésétől és elfogadásától.

Eredeti. D. L. 31458. Hátán pecsét nyoma.

1435. máj. 3. *In festo invencionis sanctae crucis*. A leleszi convent előtt *Alcheb*-i István fia, László, a nála zálogban levő *Wyewr* birtokot, melyet tulajdonosa, *Checher*-i János unokája, *Fodor* Ferencz fia, Zsigmond kiváltott, annak visszaadja.

Eredeti. D. L. 31459. Hátán pecsét nyoma.

Helmech, 1436. jun. 10. *Die dominica proxima post festum corporis Christi*. Palóczi Máté országbíró a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Bothfalwa*-i Péter fia, István, a maga és anyja, fenti Péter felesége, *Scolastica*, valamint *Bothfalwa*-i Miklós fia, Mihály, nevében tett panaszára, *Bothfalwa*-i Jakab fia, Zsigmond, ellen, ki felesége biztatására előbbiek *Tekerespathaka* nevű szántóföldjéről több szekérnyi gabonát hordatott el fegyveres kézzel.

Egykorú átirat. D. L. 31460. — Ugyanaz ugyane keltezéssel Ungmegyéhez. D. L. 31461.

1436. jun. 27. *Feria quarta proxima post festum nativitatis beati Johannis baptistae*. A leleszi convent átirva, Palóczi Máté országbíró parancsát, jelenti, hogy *Bothfalwa*-i Péter fia, István, panaszára vizsgálatot tartott *Bothfalwa*-i Jakab fia, Zsigmond, ellen, melynek rendjén utóbbi bűnössége beigazoltatott.

Eredeti D. L. 31460. Hátán pecsét nyoma. — Ugyanaz Ung megye nevében Nempti-i Miklós alispántól, jun. 23-iki kelettel. D. L. 31461.

1436. jul. 22. *In festo beatae Mariae Magdalenae*. A leleszi convent előtt *Ezen*-i Pál (»dictus Pyke«) *Zechen*-i Mako János fiát, Györgyöt, és fenti Mako János unokáit, Péter fiai, Jánost, Jakabot, Benedeket, kiknek *Zenthes*, zemplénmegyei birtoka nála 240 arany forinton zálogban volt, — a zálogösszeg megfizettetvén, erről megnyugtatta, és a birtokot nekik visszaadja.

Eredeti. D. L. 31462. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. szept. 19. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis virginis gloriosae.) Sedecimo die. Palóczi Máté nádor előtt Zemplén- és Ungmegyék közgyűlésén, melyet a király különös parancsára (*»ex speciali mandato domini nostri Sigismundi . . .«*) Chycher-i Jakab (*»dictus Oroz«*) a maga és Oroz János fia, Tamás, — Ormos István fia, Péter, — Pál fiai, Jób, Pál, — Ferencz fia, Zsigmond, — András fiai, István, Sandrinus, — fenti Péter fiai, Mihály, István, — fenti Zsigmond fiai, János, Miklós, András, — fenti Tamás fiai, László, János, — fenti Jakab fia, Benedek, — fenti Jób fiai, György, István, Miklós, Mihály, Demeter, — István fiai, Pál, János, — Mihály fia, Péter, kik mind Chycher-iek (*»de eadem . . .«*) nevében előadja, hogy Perényi Imre fiai, János, István, Korlathfalua-i Lantzalat, Kazmer-i Lukács fia. Balázs, a panaszosok Chomortheleke zempléni birtokukat, melyet a panaszosok a Sadan-i nemesektől kaptak vissza, az ahhoz tartozó Hozyutho, Zelestho, Lapystho nevű mocsarakkal, és nagy terjedelmű makkos erdőkkel együtt a fenti birtok határain belül lefoglalták, és saját Olazy birtokukhoz csatolták, mi felett a nádor vizsgálatot rendel, melynek folyamán az előadottak igazaknak bizonyulnak.

Eredeti. D. L. 31467. Hátán pecsét nyoma.¹⁾

Patak, 1436. szept. 19. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis virginis gloriosae.) Sedecimo die. Palóczi Máté nádor előtt Zemplén és Ungmegyék közgyűlésén Palagh-i János fia Barla, Chycher-i Jakab és Zsigmond (*»dicti Oroz«*) panaszosan előadják, hogy Perényi Imre fiai, János és István, az ő Olazy birtokukat jogtalanul bitorolják, utóbbiak helyett pedig Delne-i Kakas András azt állítja, hogy azt jogosan birják, mire a nádor meghagyja előbbieknek, hogy összes, a birtokra vonatkozó leveleiket mutassák be.

Eredeti D. L. 31464. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. szept. 19. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis virginis gloriosae.) Sedecimo die. Palóczi Máté nádor előtt Zemplén- és Ungvármegyék közgyűlésén Kysazar-i György fiai, János és Péter, előadják, hogy Kysazar-i Mihály fia, Mihály, — *»dyabolica suggestione deceptus«* — fegyveres kézzel udvarházukba tört, és ott fenti Péter fiát, Mihályt, kertjében gyilkos szándékkal megtámadta, ki is védelmében őt súlyosan megsebesítette.

¹⁾ L. az 1422-iki D. L. 31413. számú oklevél kivonatát.

A nádor e felett vizsgálatot rendel, és annak rendjén a panasz igaznak bizonyul.

Eredeti. D. L. 31465. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. szept. 21. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis beatae Mariae virginis.) Decimo octavo die. Palóczi Máté nádor Zemplén- és Ungmegyék közgyűlésén — Pál (*»dictus Ormos«*) fiai, Domonkos, Jób, Pál, — István fia, Péter, — János (*»dictus Oroz«*) fiai, Jakab, Tamás, — Ferencz fia, Zsigmond, — András fiai, István, *»Sandor«*, fenti *Ormos* Domonkos fia, Mihály kérésére vizsgálatot tart, melynél kitűnik, hogy előbbiek *Olazy* birtokát néhai Perényi Imre jogtalanul elfoglalta, és fiai, János, István, azt mind e napig birtokukban tartják.

Eredeti D. L. 31466. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. szept. 27. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis beatae Mariae virginis.) Vigesimo quarto die. Palóczi Máté nádor Zemplén- és Ungmegyék közgyűlésén *Azar-i* György fiai, János és Péter. panaszára, hogy *Zech-i* György és *Imbregh-i Farkas* Dénes *Azar* birtokai udvarházuk kerítését (*»sepes«*) fegyveres kézzel leromboltatták, és onnan több marhát elhajtottak, megidéztteti utóbbiakat, kik azonban se maguk meg nem jelentek, se helyettest nem küldöttek.

Eredeti. D. L. 31467. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. szept. 27. (Feria quarta proxima ante festum nativitatis beatae Mariae virginis.) Vigesimo quarto die. Palóczi Máté nádor előtt Zemplén- és Ungmegyék közgyűlésén *Chychyr-i Ormos* István fia, Péter, a maga és fiai, István, Mihály, — *Oroz* János fiai, Jakab, Tamás, — előbbi Jakab fia, Benedek, — előbbi Tamás fiai, László, János, — *Ormos* Pál fiai, Jób, Pál, — Domonkos fia, Mihály, — és utóbbinak fia, Péter, — András fiai, István, Sandrin, Pál, János, — Ferencz fiai, István, Zsigmond, — és *Chychyr-i* Zsigmond fiai János, Miklós, András nevében panaszosan előadja, hogy Zsigmond királynak az országból távolléte alkalmával Perényi Miklós fiai, Miklós és László, az ő *Chomortheleky* birtokukról a jobbágyoktól gabonát hordattak el, és *Borswa-i* Miklós, — másik Miklós fia, Miklós, *Davidhaza-i* Benedek (*»dictus Zazy«*), a Perényiek *»famiárisai«*, azok megbizásából, a jobbágyok sertéseit elhajtották, és a *Thereker* folyón épített hídjukat leszerelték, mely panasz felett a nádor vizsgálatot rendelve, az beigazoltatik.

Eredeti. D. L. 31468. Hátán pecsét nyoma.

1436. okt. 24. (Feria secunda proxima post festum beatarum undecem milium virginum et martyrum.) Tertio die. A leleszi convent Palóczi Máté nádornak Patakon tartott Zemplén- és Ungmegyék közgyűlésén kelt parancsára jelenti, hogy *Kysazar-i* György fiai, János, Péter, panaszára *Nogazar-i* András fiát, Jánost, annak *Pelehthe* nevű birtokán megidézte.

Eredeti. D. K. 31469. Hátán pecsét nyoma.

1436. okt. 24. (Feria secunda proxima post festum beatorum undecem milium virginum et martyrum.) Tertio die. A leleszi convent jelenti Palóczi Máté nádor parancsára, mely Patakon, Zemplén- és Ungmegyék közgyűléséből kelt, hogy *Zeech-i* Györgyöt, *Zeech* birtokán, és *Farkas* Dénest, *Azar-i* György fiai, János és Péter ellen megidézte.

Eredeti. D. L. 31479. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1436. nov. 17. (Ab octavis beati Michaelis archangeli.) Quadragesimo tertio die. Palóczi Máté nádor előtt *Ramachahaza-i* György deák (*litteratus*) Chychyr-i Jakab (*dictus Oroz*) nevében Perényi Imre fiait, Jánost, Istvánt hiába várja törvény elé.

Eredeti. D. L. 31471. Hátán pecsét nyoma.

Patak, 1436. nov. 17. után. Palóczi Máté nádor egy levele, Zemplén- és Ungmegyék közgyűléséből, melyben Perényi Imre fiai, István, János, és az *Azar-i*ak szerepelnek.

Eredeti. D. L. 31474. — Oklevél-töredék, hátán pecsét nyoma.

1436. decz. 30. (In festo beati Johannis apostoli et evangelistae) quarto die. A leleszi convent jelenti Palóczi Máté nádornak, hogy parancsára *Eur-i* István, *Eur-i* László fia, Frank, *Homok-i* Jakab, *Ezen-i* István fia, Tamás, ellenében *Eur-i Dachow* Györgyöt, és *Bothfalus-i* (*így!*) Zsigmond feleségét azok *Eur* birtokán megidézte, bizonyos oklevelek kiadása tárgyában.

Eredeti. D. L. 31473. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1437. febr. 17. (In octavis festi epiphaniarum domini.) Tricesimo sexto die. Hédervári Lőrincz nádor meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Palagh-i* János fiát, Barlát, — *Chycher-i Oroz* Jakabot, Zsigmondot, — Perényi Imre fiai, János, István ellen idézze meg, előbbieknél az utóbbiak által állítólag elfoglalt *Olazy* birtokuk feletti perében.

Eredeti. D. L. 31475. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1347. márcz. 12. (Ab octavis festi epiphaniarum.) Quinquagesimo nono die. György esztergomi érsek, és »*judex in causis praesentiae palatinalis*« bizonyítja, hogy *Delne-i Kakas* Endre, *Kysazar-i János* fiai, Péter, János, nevében ötvennyolcz napon át hiába várta törvény elé a meg nem nevezett ellenfélt, mely sem meg nem jelent, sem helyettest nem küldött.

Eredeti. D. L. 31476. Hátán pecsét nyoma.

1437. ápr. 17. (Feria tertia proxima post festum beatorum Thyburcii et Valleriani martyrum.) Secundo die. A leleszi convent jelenti György esztergomi érseknek, hogy parancsára *Kysazar-i György* fiai János, Péter, ellenében megidézte *Naghazar-i András* fiát, Jánost, annak *Pelehthe* birtokán.

Eredeti. D. L. 31477. Hátán pecsét nyoma.

1437. ápril. 17. (Feria tertia proxima post festum beatorum Tyburcii et Valleriani.) Secundo die. A leleszi convent jelenti György esztergomi érseknek, hogy parancsára *Azar-i György* fiai, János, Péter, ellenében *Zeech-i Györgyöt*, annak *Zebegnyew* birtokában megidézte.

Eredeti. D. L. 31478. Hátán pecsét nyoma.

1437. jun. 16. (Feria quinta proxima ante festum beatorum Viti et Modesti martirum.) Quarto die. A leleszi convent jelenti Hédervári Lőrincz nádornak, hogy parancsára *Palagh-i János* fia, Barla, *Chycher-i Oroz* Jakab, Zsigmond ellenében Perényi Imre fiát, Jánost, annak *Weth* birtokában megidézte.

Eredeti. D. L. 31479. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1437. junius 23. (In octavis festi beati Georgii martiris.) Quinquagesimo quarto die. Hédervári Lőrincz nádor meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Dobron-i Jánost*, *Palagh-i János* fiát, Barlát, *Chychyr-i Oroz* Zsigmondot, Jakabot, Perényi Imre fiai, János, István ellenében idézze meg, *Olazy* birtoknak utóbbiak által való elfoglalása perében, melyben előbbieknél az összes e birtokra vonatkozó leveleiket be kell mutatniok.

Eredeti. D. L. 31480. Hátán pecsét töredéke.

Buda, 1437. nov. 24. (Octavis festi beati Michaelis archangeli.) Quinquagesimo die. Hédervári Lőrincz nádor azt a pert, mely *Iske-i László* fia, János, — kiért *Ruthka-i Tamás* deák (»*literatus*«) jelent meg, — Also-

nempty-i *Zochyk* János kiskorú fia, János ellen vitt. — ki helyett *Mada*-i Tamás jelent meg, — elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31481. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1437. nov. 27. (Ab octavis festi beati Michaelis archangeli.) Quarto die. Hédervári Lőrincz nádor előtt *Ryche*-i László ötven napig hiába várja törvény elé *Palagh*-i János fia, Barla, *Oroz* Jakab, Zsigmond (*»de Chycher«*) nevében Perényi Imre fiait, Imrét és Jánost.

Eredeti. D. L. 31482. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1437. decz. 3. (Octavis festi beati Michaelis archangeli.) Quinquagesimo nono die. Hédervári Lőrincz nádor azt a pört, mely István *Seplak*-i apát közt, — ki helyett *Sadan*-i Péter jelent meg, másrészt *Azaar*-i György fiai, Péter, János, közt, — kiknek helyettese *Delne*-i *Kakas* András, — fenforgott, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31483. Hátán pecsét nyoma.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

VISITATIO CAPITULI E. M. STRIGONIENSIS

ANNO 1397.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

Rectoratus altaris sancti Johannis Baptistae.

Item sextus est rectoratus altaris sancti Johannis Baptistae, quem nunc tenet magister Anthonius canonicus dictae ecclesiae Strigoniensis, et tenetur interesse missae conventuali et vespers; cujus collatio spectat ad dominos de capitulo et habet duas vineas, unam in Dorogh, et aliam in Keztewlcz.

Rectoratus altaris sancti Stanizlai.

Item septimus est rectoratus sancti Stanizlai, quem pro nunc tenet magister Thomas canonicus, et habet unam vineam in Cherwelgh, et domum ex opposito domus altaris sanctae Trinitatis ab oriente; cujus collatio spectat ad capitulum.

Rector altaris sanctae Margarithae Virginis.

Item octavus est rectoratus altaris beatae Margarethae Virginis, cujus rector est dominus Martinus praepositus sancti Stephani, et habet unam vineam in Keztewlcz, domum in serie capituli ex opposito domus custodis, et tenetur interesse missae conventuali et vespers; et habet unam possessionem colonis destitutam, et quasdam quartas, prout in litteris quondam domini Lodomerii archiepiscopi continetur; habet etiam Budae domum magnam ex opposito putei cooperti, a parte occidentali, quam solet locare rector in bona summa; cujus collatio spectat ad capitulum.

Rectoratus altaris sanctae Luciae.

Item novus est rectoratus altaris sanctae Luciae supra porticum, qui est annexus custodiae, et habet terras arabiles, pratum, vineam, piscinam, decimas, prout in literis fundationis plenius continetur. Item tenetur facere celebrari in dicta ara missam solenniter cantere in die sanctae Luciae, et dominos de capitulo illo die laute convivare.

Rectoratus altaris sanctae Trinitatis.

Item decimus est rectoratus altaris sanctae Trinitatis in

porticu, carens ad praesens rectore; cujus collatio ad dominum archiepiscopum spectat, et rector si fuerit, tenetur interesse missae conventuali, et vespers; et habet unam vineam magnam in Balde, et domum cum curia ad dorsum domus, et curiae archidiaconi Nitriensis.

Rectoratus altaris sancti Nicolai.

Item undecimus est rectoratus altaris sancti Nicolai in portica, et habet duas vineas, quarum unam habet dominus Gregorius archidiaconus Hunthensis ad reficiendum; et est in territorio de Palotha et alia ibidem desolata, cujus collatio pertinet ad dominum archiepiscopum, et rector quando fuerit tenetur missae et vespers interesse.

Item sunt alii etiam rectores altarium scilicet sanctae Catharinae, sanctae Annae in castro regali, sancti Gregorii, sancti Ladislai regis, modici redditus, quorum collatio spectat ad capitulum, et rectores tenentur missare in ipsis altaribus prout habent redditus. Et tam isti, quam alii rectores altarium in die festivitatis ipsius altaris, et etiam aliis diebus solennibus tenentur ponere ad altaria ipsa duos cereos tam in missis, quam etiam vespers, et tenentur interesse missis, et vespers, prout superius dictum est.

Rectoratus capellae Beatae Mariae Virginis et ejus officium.

Item est capella Beatae Mariae Virginis ad latus ipsius ecclesiae cathedralis, fundata per dominum Johannem de Kanisa modernum archiepiscopum, cujus collatio spectat et pertinet ad capitulum, et rector ipsius capellae est magister Petrus de Strigonio canonicus ecclesiae Strigoniensis. De cujus officio per literas foundationis ipse clarius informabit. Et hujusmodi rectoratum non potest habere alius, nec tenere, nisi simplex canonicus. Et ipse magister Petrus rector capellae exhibuit ipsi domino visitatori litteras foundationis ipsius capellae, ex quibus apparuit, quod idem rector tenetur servare quatuor capellanos idoneos pro ipsa capella, et singulis diebus unam missam in ea honorifice cantare; et si neglexerit aliquam diem, tenetur solvere 2 florenos auri puri ipsi capitulo, quos si infra tres dies non solverit, ex tunc capitulum de proventibus suis retineat 4 florenorum auri.

Item idem¹⁾ rector tenetur singulis diebus una cum capellanis praedictis interesse missae conventuali, et vespers in dicta ecclesia Strigoniensi, nisi legitime fuerint impediti.

Item in ipsa capella missae debent celebrari, isto modo, quod die dominico debet missa dici de tempore sicut in choro.

¹⁾ B.-nál hiányzik.

Item feria quarta de sancto Ladislao rege.

Item feria quinta de Corpore Christi.

Item feria sexta de tempore.

Item sabbatho de Beata Virgine.

Item tenetur in singulis vigiliis Beatae Mariae Virginis in ipsa capella vespervas cantare, et per totam octavam missam de dominica ubi fuerit octava.

Item rector ipse tenetur unam lampadem in ipsa capella servare, ita quod ardere debeat a vespera usque ad finem missae conventualis.

Item succustos tenetur dare ad capellam oblatas, vinum et aquam, sicuti ad alias missas.

Item tenetur idem rector capellanos supra dictos servare et fovere sua curia, et eis ministrare mensam quotidianam, et tenetur singulis mensibus cuilibet eorum separatim solvere florenos quatuor breves, vel secundum quod poterit cum eis convenire. Item si rector ipse transferret se in servitium alicujus principis, vel praelati, et non resideret in domo capellae, prout institutum est, ipso facto privatus est ipsa capella.

De offertorio dominicae Ramispalmarum, et magnae feriae sextae.

Item praedicti magistri altarium in una die festi altaris ipsorum habent offertorium; aliis autem diebus habent praebendarii excepto die Ramispalmarum, quia tunc succentor recipit; excepto etiam die Parasceves, quod tunc succustos recipit, quod in sacristia offertur. Excepto si aurum offeretur ¹⁾, quia illud capitulum recipit.

Collegium Christi.

Item in ipsa ecclesia Strigoniensi est Collegium Christi pauperum scholarium studere volentium, fundatum per magistrum Johannem de Buda, archidiaconum Barsiensem et canonicum Strigoniensem, dotatum quatuor domibus cum censibus earundem in civitate Budensi existentibus, et habitis, quarum situs et loca in litteris ²⁾ dictae civitatis plene describuntur. Cui Collegio praesidet archidiaconus Borsiensis et ipsum Collegium indiget reformatione.

Item archidiaconatus iste Borsiensis simul cum canonicatu est annexus ipsi Collegio Christi. Et cum vacant, habet conferre dominus archiepiscopus, pro tempore existens, non tamen nisi alteri ex filiis Collegii ipsius, hoc est illi, qui ex pecuniis ipsius Collegii Christi studuit, seniori tamen, sive digniori, et talis in ipsa sua creatione sit praesidens ipsius

¹⁾ B.-nál: »offertur«.

²⁾ B.-nál »libris«.

Collegii¹⁾; talis etiam archidiaconus habet duntaxat usufructum²⁾ ipsius archidiaconatus, et canonicatus, quidquid supererit ipsi Collegio succedit³⁾; nec testari potest in morte sed omnia cedent pro Collegio.⁴⁾

Et talis praesidens semper tenetur eligere aliquos pauperes scolares, studiosos tamen, et illos mittere extra regnum ad loca studii ubi proficere valeant, talibusque et Collegio ipso expensas ministrare tenetur, quibus vivere valeant in loco studii; ita tamen, ut quando tales studentes ad pinguiores fortunam venient, tenentur persolvere ipsi Collegio Christi omnem pecuniam, quam inde pro suo studio levaverunt; si autem morientur sine aliqua fortuna domini,⁵⁾ tunc expediti erunt a solutione.

Beneficia et dignitates extra ecclesiam sed⁶⁾ subjectae.

Ad sextum capitulum interrogati domini de capitulo dixerunt, quod extra dictam ecclesiam cathedralem infrascriptae sunt dignitates, et beneficia domino eorum archiepiscopo subjecta; videlicet: praepositura ecclesiae sancti Georgii Martyris de Viridi Campo Strigoniensi, et ipsa praepositura sub se habet canonicos octo, quorum provisio et collatio spectat ad ipsum praepositum.

Item praepositura sancti Thomae Martyris de promontorio Strigoniensi, quae habet canonicos sex, quorum collatio spectat⁷⁾ ad ipsum praepositum, sed confirmatio ad archiepiscopum, vel ejus vicarium.

Item praepositura sancti Stephani Prothomartyris in Castro Strigoniensi, quae habet sub se canonicos sex⁸⁾ quorum electio spectat ad praepositum, sed confirmatio ad dominum archiepiscopum, vel ejus in spiritualibus vicarium.

Item canonicos ad ipsam ecclesiam sancti Stephani debet ipse praepositus eligere ex praebendariis ecclesiae Strigoniensis, si fuerint idonei et voluerint acceptare, et non alios extraneos. Et hoc ideo, quod ipsi canonici ecclesiae sancti Stephani tenentur in ecclesia cathedrali chorare totiens quotiens⁹⁾ per succentorem scribuntur in tabula.

Item dicti praepositi supradictarum ecclesiarum sancti Georgii, sancti Thomae, et sancti Stephani et eorum canonici

¹⁾ B.-nál »Collegio«.

²⁾ B.-nál »usum fructum«.

³⁾ B.-nál »cedit«.

⁴⁾ B.-nál »collegio«.

⁵⁾ B.-nál: »Domini«.

⁶⁾ B.-nál. »eidem«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik.

⁸⁾ B.-nál »et«.

⁹⁾ B.-nál »toties quoties«.

tenentur ad aliqua servitia in cathedrali ecclesia praestanda, prout in privilegiis foundationum ipsarum praepositarum plene constat. Praesertim de antiqua consuetudine et observantia, in ipsa ecclesia Strigoniensi canonici sancti Georgii, et sancti Thomae in die Coenae Domini tenentur consecratione chrismatis et aliorum sacrorum liquorum interesse et astare, et juvare consecrantem.

Item praefati canonici superpellitio induti, tenentur interesse in praefata ecclesia, in primis vesperis et missa in die festi Johannis Evangelistae, et duarum festivitatum beati Adalberti Martyris praecipui patroni ipsius ecclesiae.

Praepositurae saeculares.

Item praepositura sancti Martini episcopi et confessoris de Posonio, quam tenet magister Johannes Jubar¹⁾ de Bohemia; cujus praepositurae canonicatumque et praebendarum collatio spectat ad dominum archiepiscopum Strigoniensem.

Item praepositura sancti Martini de Scepusio.

Praepositura Weteris Budensis.

Praepositura Tituliensis

Praepositura Orodiensis

Praepositura Cibiniensis.

Praepositurae regulares.

Praepositura de Lelez.

Praepositura de promontorio Waradiensi.

Praepositura de Buzok.

Praepositura de Sagh.

Praepositura de Sambok.

Praepositura de Jazo.

Praepositura de Turocz.

Praepositura de Been.²⁾

Praepositura de Hatwan et

Praepositura de Chewth.³⁾

Abbatiae.

Item abbatiae Pechwaradiensis. Saxardiensis. De Batha.⁴⁾ De Simigio. De Zala. De Beel. De Fewldwar. De Zobor. De Ludan. De Kolos. De sancto Benedicto. De Leker. De Thelky. De sancto Andrea juxta Wysegrad. De Kolosmonostora in partibus Transylvanis. De Chanadino. De sancto Jogh. De Zebegen.⁵⁾

¹⁾ B.-nál »Zubar«.

²⁾ B.-nál »Beu«.

³⁾ B.-nál »Chewsh«.

⁴⁾ B.-nál »Patha«.

⁵⁾ B.-nál »Decanatus«.

Item decanatus Cibiniensis et decanus Brassoviensis partium Transylvanarum.¹⁾

Plebaniae.

Item plebaniae de Buda, de Pesth, de Wysegrad, de Pathak,²⁾ de Lamperthaza, de Zewles, de Wyhel, de Segesd, de Aranyas, de Nagh Komar, de Galambok, de Apaczya Wasarhel, de Kys Kaz, de Leweld,³⁾ de Pápa, et multae aliae praepositurae regulares et saeculares, abbatiae, et plebaniae in dioecesi sua, et aliorum de jurisdictione ipsius ecclesiae Strigoniensis existunt, prout in registro penes ipsum dominum archiepiscopum habito plenius continetur.

Poenā plebanorum de Strigonio non mittentium suā vexillā ad processionem.

Item dicti domini de capitulo dixerunt, quod ex antiqua consuetudine ipsius ecclesiae Strigoniensis, obligabantur omnes plebani intra muros civitatis Strigoniensis existentes, singulis diebus dominicis cum crucibus et vexillis processionem, quae fit ad ecclesiam sancti Stephani Protomartyris, interesse; sed jam non veniunt personaliter, sed vexilla cum cruce tantummodo mittunt; et hoc eget declaratione domini archiepiscopi; et si quis plebanorum contrarium faceret, incurrit ipso facto poenam medii floreni, prout in bullis bone memoriae domini Demetrii archiepiscopi et cardinalis dicitur contineri; et hanc poenam habet exigere succentor totiens quotiens⁴⁾ non adierit vexillum cum cruce.

Item iidem plebani tenentur in die Coene interesse confectioni chrismatis et aliorum sacrorum⁵⁾ liquorum, et in primis vesperis sancti Johannis Evangelistae, et duarum festivitatum sancti Adalberti.

Item dixerunt ipsi domini de capitulo, quod habent ipsi, et in communi tenent parochiales ecclesias sancti Andreae de Sasad, et sancti Martini de Ewrs, jurisdictionis Strigoniensis, quarum decimas percipiunt prout supra dictum est.

Si aliquod beneficium in ecclesia Strigoniensi est suppressum?

Ad septimum capitulum sive articulum responderunt omnes domini de Capitulo, quod ipsis non constat in ipsa ecclesia, vel extra eidem subiecta aliqua beneficia esse suppressa, vel diminuta, praeter⁶⁾ officium decanatus, quod olim

¹⁾ B.-nál »Transylvaniensium«.

²⁾ B.-nál »Pathok«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »toties quoties«.

⁵⁾ B.-nál »Sanctorum«.

⁶⁾ B.-nál »propter«.

in ipsa ecclesia extitit, est suppressus¹⁾ super quo sunt privilegia regum; sed quomodo et qualiter, aut quando, hoc ipsis non constat. Supplicant tamen, ut ipsum officium ad suum statum reducatur; super quo praepositus maior porrexit quandam cedulam domino visitatori, in qua dicebat, quod ipse creationi decani ipsius non contradicit, si et in quantum villae, in quarum²⁾ possessione nomine praedii nunc existit, sibi inconcussae remaneant; ³⁾ alias tamen, scilicet in quantum veniret in detrimentum, et derogamen juris praepositurae suae, contradicit.

Item rectoratus altaris sanctae Annae in castro regali suppressus est.

Item fuerunt sacerdotes 12 denominati capellani domini regis, qui tenebantur interesse omnibus horis sicuti praebendarii, instituti per dominum Sigismundum regem; quibus providebatur de censibus regalibus civitatis Strigoniensis, videlicet annuatim florenorum quadringenti novae monetae. Item tenebantur singulis ebdomadis unam missam specialem cantare pro salute ipsius domini regis et suorum. Et instituerat ipse dominus rex dictos sacerdotes in perpetuum duraturos de consensu domini archiepiscopi, et istud officium est omnino suppressum, quia post mortem dicti quondam domini Sigismundi regis non fuit eis solutum.

Item dignitas cantoratus patitur defectum in duabus villis Fewlse Saagh videlicet⁴⁾ et Also Saagh vocatis, in comitatu Huntensi existentibus.

Item succentor alias singulis diebus de celario domini archiepiscopi habuit duas pintas vini, et sex bonitos, quae praebenda nunc non datur et petit, ut reddatur. Similiter succustos; sed nunc dantur illi unum vas vini et una garleta frugum. Item conqueritur rector altaris beati Adalberti Martyris, quod de quartis suis de comitatu Posoniensi interdum modicum habere potest, propter potentiam decimatorum, qui decimas ipsas conducere solent; cum tamen altare ipsum habeat magnum⁵⁾ onus, super quo petit provideri.

Quod omnes domini ostendant de titulo suorum beneficiorum.

Ad octavum capitulum sive articulum ipsi domini de capitulo dixerunt et responderunt, quod ipsi omnes prout scire

¹⁾ B.-nál »suppressum«.

²⁾ B.-nál »quantum«.

³⁾ B.-nál »remaneat«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »maximum«.

possunt sunt canonice instituti, et possunt ostendere titulos suorum beneficiorum.

Et ipse dominus episcopus et visitator praefixit eis terminum octo dierum, in quo quidem termino ipsi domini de eorum titulis docuerunt.

Et primo, dominus Petrus praepositus et canonicus ecclesiae Strigoniensis, docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item Stephanus lector consimiliter docuit sufficienter de canonico titulo sui lectoratus et canonicatus.

Item dominus Gregorius cantor docuit sufficienter de canonico titulo sui cantoratus et canonicatus.

Item dominus Abraham custos docuit sufficienter de canonico titulo suae custodiae et canonicatus.

Item dominus Ladislaus praepositus sancti Georgii et archidiaconus cathedralis et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item dominus Johannes praepositus sancti Stephani et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item dominus Stephanus praepositus sancti Thomae et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae praepositurae et canonicatus.

Item Ladislaus archidiaconus Nitriensis et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Ladislaus Neugradiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Jacobus Gemberiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Paulus Hontensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Johannes Borsiensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Thomas Saswariensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Johannes Zoliensis archidiaconus et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item Andreas Komaromensis archidiaconus et canonicus

docuit sufficienter de canonico titulo sui archidiaconatus et canonicatus.

Item magister Briccius rector capellae Corporis Christi et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo suae capellae et canonicatus.

Item Petrus rector altaris sancti Adalberti et canonicus docuit sufficienter de canonico titulo sui canonicatus et altaris.¹⁾

Caeteri etiam²⁾ omnes domini canonici tunc praesentes in ipsa visitatione docuerunt sufficienter de titulis suorum³⁾ canonicatum et praebendarum.

De redditibus et proventibus singulorum beneficiatorum.

Ad nonum capitulum sive articulum scilicet de proventibus et redditibus singulorum in dicta ecclesia beneficiatorum, dederunt domini de capitulo unam registrum, in quo ut dixerunt descripti sunt omnes et singuli fructus et proventus ac iura ipsorum dominorum de capitulo, in quo etiam registro descripti sunt caeteri defectus et iniuriae, quas seu quos ipsi domini de capitulo asserunt se pati circa perceptionem suorum reddituum et proventuum. Et etiam dederunt dicti domini unum registrum de redditibus et proventibus, quos recipiunt ab eis praebendarii dictae ecclesiae, quae omnia declarata sunt supra in capitulo secundo.

Non residentibus quantum dari consuetum est.

Item dixerunt ipsi domini de capitulo, quod non residentibus canonicis, qui scilicet sunt in servitio regiae aut regnalis maiestatum, ex antiqua consuetudine ipsius ecclesiae Strigoniensis, ratione sui canonicatus non plus, quam tres marcae denariorum monetae currentis administrari consuevit. Et tales tenentur promovere facta capituli, et ecclesiae circa regiam et reginalem maiestates, et etiam alias in curia, ubi necessarium et opportunum fuerit. Item capellani domini archiepiscopi commensalibus et eum sequentibus, ministrantur proventus secundum dispositionem iuris. Studentibus etiam qui de licentia⁴⁾ domini archiepiscopi et capituli sunt in studio, ministrantur proventus secundum dispositionem iuris.

Omnes horae canonicae debito modo dicuntur.

Ad decimum capitulum sive articulum omnes domini de capitulo concorditer responderunt; quod omnes horae canonicae, nocturnae videlicet et diurnae, debito ordine cantantur horis debitis et statutis, per succentorem et praebendarios et alios ecclesiae ministros inferiores. Et etiam domini de capitulo,

¹⁾ Mindez a lectortól kezdve elmaradt B.-nál.

²⁾ B.-nál »Caeterique«.

³⁾ B.-nál »beneficiorum«.

⁴⁾ B.-nál »scientia«.

qui sunt praesentes, intersunt omni die missae, et vesperis conventualibus; quibus missae et vesperis etiam sublector cum suis scholaribus et pueris ornati superpelliceis intersunt; et casu quo quispiam dominorum canonicorum contrarium faceret, praemissa monitione per dominum archiepiscopum, aut suum vicarium, paena arbitraria puniri consueverunt.

Omni die sex missae dicuntur in ecclesia in cantu.

Ad undecimum capitulum, sive articulum ipsi domini de capitulo unanimiter responderunt, et ita repertum est; quod celebrantur in ipsa ecclesia cathedrali omni die sex missae adminus ex debito in cantu. Prima missa Beatae Mariae Virginis in mane super altare eiusdem, et per eius rectorem. Secunda sancti Adalberti et per eius rectorem. Tertia Corporis Christi in capella ejusdem et per eius rectorem. Quarta in capella Beatae Mariae Virginis et per eius rectorem. Quinta defunctorum super altare sanctae crucis sub longo pulsu et per eius rectorem. Sexta missa conventualis super altari majori per succentorem, et scolares, ac dominos canonicos; exceptis aliis missis, quae celebrantur omni die in ipsa ecclesia per canonicos et alios sacerdotes, secundum unius cuiusque devotionem.

Ad duodecimum capitulum, sive articulum ipsi domini de capitulo responderunt, et ita est repertum; quod domini Stephanus lector, Ladislaus Nitriensis, praepositus sancti Thomae de Monte, dominus archidiaconus Hunthensis sacerdotes, a ¹⁾ duobus transactis iam annis unam missam in dicta ecclesia cathedrali non celebraverunt; licet dominus Hunthensis se excuset, ratione suae infirmitatis non potuisse celebrare.

Ad tertium decimum capitulum sive articulum iidem domini de capitulo responderunt, quod ad omnes horas canonicas debite pulsatur per pulsatorem, ad hoc deputatum per dominum succustodem.

Ad quartum decimum capitulum, sive articulum responderunt ipsi domini de capitulo, quod ipsi nesciunt, utrum sit ipsa ecclesia cathedralis consecrata, nec ne; tamen credunt quod sit; omnia autem altaria eiusdem ecclesiae et paramenta ac vasa et utensilia ad cultum divinum pertinentia sunt benedicta.

Ad quintum decimum capitulum seu ²⁾ articulum ipsi domini de capitulo responderunt, quod corporalia munde tenentur; sed calices non habent interiores panniculos pro ipsorum purgatione, ad quae succustos dicebat se non teneri minist-

¹⁾ B.-nál »autem«.

²⁾ B.-nál »sive«.

rare; repertum est etiam, quod ipse succustos dicta corporalia, alba et humeralia multum immunde tenet intantum, quod interdum est horrendum. Ubi idem dominus ¹⁾ visitator commisit sibi sub paena, ut ea deinceps munde et nitide debeat tenere.

Ad sedecimum capitulum sive articulum domini de capitulo ita responderunt, quod ante Corpus Dominicum, vel alibi in dicta ecclesia nullum lumen, sive lampas de ²⁾ die, aut nocte ardet; tempore tamen elevationis Corporis et Sangvinis Domini in missa conventuali diebus festivis semper duae lucernae accenduntur, ferialibus autem una solum, ³⁾ ad alias autem missas nulla lucerna accenditur. Item dixerunt iidem domini de capitulo, quod in matutinis, et aliis horis praeterquam in missa conventuali et vesperis nulla candela apponitur super altare majori; et est etiam defectus luminis dum cantantur matutinae, quia non habent cantores candelas necessarias.

Ad decimum septimum capitulum sive articulum iidem domini de capitulo responderunt et ita repertum est; quod Eucharistia et oleum infirmorum, et cathecumenorum conservantur in majori altari sub bona et debita custodia et clausura; et clavem tenet dominus Valentinus rector altaris sanctae crucis, qui habet sacramenta huiusmodi ministrare.

Ad decimum octavum capitulum sive articulum dicti ⁴⁾ domini de capitulo dixerunt ⁵⁾ et ita fuit repertum, quod fons baptismatis tenetur sub bona custodia et clausura, sub sigillo domini Martini succustodis, ac debita et munde conservatur.

Ad decimum nonum capitulum sive articulum dixerunt domini praefati et ita repertum est; quod dictus dominus Valentinus rector altaris sanctae crucis, qui habet curam animarum in eadem ecclesia sibi concessam, ⁶⁾ ministrat omnia sacramenta baptismatis Corporisque et extremae unctionis, et ea confert.

Ad vigesimum capitulum sive articulum interrogatus dominus Valentinus rector, qui dictum confert baptismatis sacramentum, respondit sufficienter, et repertum est ipsam formam baptismatis in ipsius collatione debite servare.

Ad vigesimum primum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo responderunt, dictam ecclesiam constitutiones synodales habere, quarum copiam pauci habent penes se, plures aurem non habent.

¹⁾ B.-nál »vicarius«.

²⁾ B.-nál »in«.

³⁾ B.-nál »tantum«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »responderunt«.

⁶⁾ B.-nál »concessa«.

Ad vigesimum secundum capitulum sive articulum ipsi domini dixerunt et ita repertum est; ipsam ecclesiam habere libros necessarios sufficientes, et aliquos duplicatos pro usu chori, prout in inventario ecclesiae clarius videri poterit, et aliqui indigent reparatione, et huiusmodi reparatio partim spectat ad custodem, prout de officio custodis expressum est, partim autem ad dominum praelatum.

Ad vigesimum tertium capitulum sive articulum dicti domini responderunt, quod ipsa ecclesia habet sufficientes calices, cruces et paramenta necessaria, et multae indigent reformatione,¹⁾ ad quarum reformationem tenetur dominus archiepiscopus.

Ad vigesimum quartum capitulum sive articulum ipsi domini responderunt, et ita est repertum, quod ipsa ecclesia nullam fabricam habet, quia ad ipsius fabricam tenetur dominus archiepiscopus.

Ad vigesimum quintum capitulum sive articulum repertum est ipsam ecclesiam habere inventarium, quem²⁾ exhibuit dominus Martinus succustos; et quia dominus visitator tunc omnia bona ecclesiae revidere non valuit, deliberavit alias cum ipsis dominis de capitulo, vel certis ex ipsis sibi coadjunctis,³⁾ omnia bona ecclesiae particulariter secundum inventarium revidere; quia etiam dominus succustos dixit omnia bona ecclesiae in ipso inventario non esse inscripta.

Ad vigesimum sextum capitulum sive articulum responderunt dicti domini de capitulo⁴⁾, se habere aliqua praedia, possessiones et iura possessionaria⁵⁾ quorum aliqua sunt desolata, et aliqua non, ut supra tactum est in capitulo secundo, et aliqua sunt alienata. inter quae alienata est villa Felwyncz cum suis pertinentiis, in partibus Transilvanis, super quibus sunt litterae, et privilegia divorum regum Hungariae.

Item villa Thoth Gyarmath prope Pald. Item proventus molendinorum in Danubio sub castro Strigoniensi currentium,⁶⁾ et ibidem piscatura maioris Danubii. Item multae terrae arabiles, foeneta, et silvae in pertinentiis⁷⁾ villae Pald occupatae sunt per nobiles de Been,⁸⁾ et tenentur ab eis potentialiter; unde dominus visitator commisit ipsis dominis de capi-

¹⁾ B.-nál »reparatione«.

²⁾ B.-nál »quod«.

³⁾ B.-nál »coadunitis«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini de capitulo«.

⁵⁾ B.-nál »possessionum«.

⁶⁾ B.-nál »currentes«.

⁷⁾ B.-nál »promontorio«.

⁸⁾ B.-nál »Baecn«.

tulo, ut pro posse laborent pro recuperatione omnium praemissorum.

Ad vigesimum septimum capitulum sive articulum licet ipsi domini responderint,¹⁾ quod ipsi intersunt missae conventuali et vesperis, et solliciti sint prout tenentur, tamen reperiuntur ex informatione, et testimonio veridico, quod plures sunt ex ipsis dominis de capitulo etiam praesentes, qui male et pessime visitant chorum in missa et vesperis; etsi omnes intrant chorum interdum, maior tamen pars exit ante finem missae, vel etiam medium et vesperarum; et aliqui ex ipsis canonicis per unum annum proxime praeteritum non resident in ipsa ecclesia per unum mensem, dicentes se occupatos circa decimas domini archiepiscopi colligendas.

Ad vigesimum octavum capitulum²⁾ dicti domini de capitulo responderunt, quod eorum quilibet per se habet breviarium, et quod horas canonicas debite implent, et perficiunt; excepto domino Johanne Gallico archidiacono Zoliensi, qui dixit se non habere breviarium et ideo non dicere horas canonicas; domino custode Gregorio de Zond, Laurentio Organista, Petro de Chwz,³⁾ et ut creditur etiam domino Paulo de Nitria, et domino Gregorio praeposito Scepusiensi, et domino Ladislao praeposito Demesiensi, qui dictas horas canonicas non dicunt.

Ad vigesimum nonum capitulum sive articulum reperiuntur est, in choro non servari silentium debitum tempore divinarum, sed ibi loquendo et susurrando indevote stare; et cum ipsi domini per visitatorem superinde arguerentur, responderunt se deinceps velle emendare et a talibus cessare. Et super hiis necessaria est correctio domini praelati.

Ad tricesimum capitulum sive articulum ipsi domini de capitulo responderunt, quod ipsi nesciunt ex⁴⁾ ipsis, neque ex ministris ecclesiae quempiam, qui esset homicida, aut publicus concubinarius, vel occultus, lusor taxillorum, sive alearum,⁵⁾ per tabernas, vel alia loca inhonesta discurrens, aut simoniacus, sive usurarius, sacrilegus, sive periurus, aut blasphemator Dei et⁶⁾ Sanctorum eius, vel alienator rei ecclesiasticae⁷⁾, sive inhonestam vitam ducens, nisi quispiam occulte praefatorum facinorum involutus existat, quod ipsis nun constat.

¹⁾ B.-nál »responderunt«.

²⁾ B.-nál »capitulum sive articulum« és hiányzik: dicti domini de capitulo.

³⁾ B.-nál »Chwez«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »aleam«.

⁶⁾ B.-nál »aut«.

⁷⁾ B.-nál »Ecclesiae«.

Ad tricesimum primum capitulum ¹⁾ iidem domini de capitulo ²⁾ responderunt, quod nesciunt quempiam ex ipsis, sive etiam ministris ecclesiae, qui non debite in tonsura et habitu incederet, sed omnes honeste incedunt.

Ad tricesimum secundum capitulum ³⁾ ipsi domini ⁴⁾ responderunt, quod omnes domini de capitulo sunt in sacerdotio constituti, quibusdam exceptis, videlicet domino Johanne Gallico archidiacono Zoliensi, domino custode Gregorio de Zond, Laurentio Organista, Paulo de Nitria, et Georgio ⁵⁾ praeposito Scepusiensi, nam isti sunt in minoribus constituti.

Ad tricesimum tertium capitulum sive articulum responderunt ipsi domini de capitulo ⁶⁾ dictam ecclesiam cathedralem nullam habere curam animarum, nisi in castro et in capitulo et in scolis, et in istis locis ut praemissum ⁷⁾ est, rector altaris sanctae crucis sacramenta ministrat, et non fit in ipsa ecclesia aliqua praedicatio, vel admonitio populi, fiunt tamen in certis temporibus sermones ad clerum prout consvetum est.

Ad tricesimum quartum capitulum ⁸⁾ dicti domini ⁹⁾ responderunt et ita repertum est, quod habitantes in castro, in capitulo et in scolis, visitant dictam ecclesiam; sed habitantes in civitate, raro vel nunquam.

Ad tricesimum quintum capitulum ¹⁰⁾ iidem domini de capitulo ¹¹⁾ responderunt, et ita est repertum; quod habitantes in castro, in capitulo et in scolis, qui sunt de parochia castri, semel in anno adminus confitentur et recipiunt sacramenta in dicta ecclesia cathedrali circa Pascha.

Ad tricesimum sextum articulum, sive capitulum ipsi domini ¹²⁾ responderunt, ipsis non constare quempiam in castro, capitulo, aut in scolis talem esse, de quo in articulo ipso mentio fit.

Ad tricesimum septimum ipsi domini ¹³⁾ responderunt ipsis non constare aliquem talem ¹⁴⁾ esse in parochia castri.

Ad tricesimum octavum capitulum dicti domini de

¹⁾ B.-nál »sive articulum«.

²⁾ B.-nál hiányzik: »iidem domini de capitulo«.

³⁾ B.-nál »sive articulum«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

⁵⁾ B.-nál »Gregorio«.

⁶⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini de capitulo«.

⁷⁾ B.-nál »permissum«.

⁸⁾ B.-nál »sive articulum«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini«.

¹⁰⁾ B.-nál »sive articulum«.

¹¹⁾ B.-nál hiányzik »iidem domini de capitulo«.

¹²⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

¹³⁾ B.-nál hiányzik »ipsi domini«.

¹⁴⁾ B.-nál hiányzik.

capitulo ¹⁾ responderunt ipsis non constare talem aliquem esse in parochia castri.

Ad tricesium nonum capitulum iidem domini de capitulo ²⁾ responderunt quod in ipsa ecclesia non praedicatur verbum Dei populo; festa autem et ieiunia annuntiantur in ipsa ecclesia per rectorem altaris Beate Mariae Virginis ut dictum est.

Ad quadragesimum articulum ipsi domini de capitulo ³⁾ uno ore dixerunt ⁴⁾ neminem esse ad scitum ipsorum, qui bis celebret in die.

Ad quadragesimum primum capitulum dicti domini de capitulo ⁵⁾ responderunt neminem esse ad ipsorum scitum talem, de quo in articulo, in parochia castri.

Ad quadragesimum secundum capitulum dicti domini ita ⁶⁾ responderunt, quod talis interrogatio non est hic necessaria, ubi plebanus est inter tot doctos viros, bene tamen posset interrogari ruralis plebanus.

Ad quadragesimum tertium capitulum dicti domini ⁷⁾ responderunt, hoc pertinere ad rectorem altaris Beatae Mariae Virginis, si et inquantum inter esset; sed repertum est nichil fieri cum raro vel nunquam sacramentum confirmationis in ipsa ecclesia cathedrali conferri solet.

Ad quadragesimum quartum capitulum dicti domini de ipso capitulo ⁸⁾ responderunt, quod audierunt quosdam fratres Praedicatores, qui sacra ebdomada ponuntur ad confessionem audiendam, aliquas indebitas extorsiones fecisse a confitentibus, sed quod pro aliis sacramentis aliquid exigatur per rectorem sanctae crucis, ipsis non constat, nec audierunt, imo illum commendant, quod sit bonus et honestus sacerdos.

Ad quadragesimum quintum capitulum dicti domini ⁹⁾ responderunt, quod quoscunque nominantes se sacerdotes celebrare volentes in ipsa ecclesia admiserunt et male.

Ad quadragesimum sextum capitulum ipsi domini de capitulo ¹⁰⁾ responderunt, in ipsa ecclesia cathedrali festa debite celebrari et etiam per famulos suos et alios in capitulo inhabitantes sed de aliis nesciunt.

¹⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de capitulo«.

²⁾ B.-nál hiányzik »capitulum iidem domini de capitulo«.

³⁾ B.-nál hiányzik »articulum ipsi domini de capitulo«.

⁴⁾ B.-nál »responderunt«.

⁵⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de capitulo«.

⁶⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini ita«.

⁷⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini«.

⁸⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini de ipso capitulo«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik »capitulum dicti domini«.

¹⁰⁾ B.-nál hiányzik »capitulum ipsi domini de capitulo«.

Ad quadragesimum septimum capitulum ¹⁾ responderunt ipsis non constare aliquam piam causam sive voluntatem non fuisse executam, hoc excepto, quod dominus cantor dicit: dominum condam Johannem de Kykellew propria manu scripsisse suum testamentum, in quo bonos diversos libros et alia legavit ecclesiae Strigoniensi ²⁾ et etiam aliis in Hungaria. Et huiusmodi testamenti copiam dicit idem dominus cantor erga se habere, originale vero dicit esse apud nepotem suum, nomine Philippum. Sed dicit constare domino Anthonio canonico Strigoniensi ipsam copiam esse veram. Quo audito dominus visitator eidem domino cantori praesenti ³⁾ mandavit, huiusmodi copiam sibi debere praesentare, qui promisit et dicit libros illos esse circa magistrum ⁴⁾ Ladislaum Regeni et eius consortem. Item quod restat athuc in aliqua parte exequenda de testamento condam Gregorii ⁵⁾ archidiaconi Hunthensis pro altari sancti Gregorii ⁶⁾ per ipsum fundato. Super hoc dominus visitator commisit et mandavit, ut usque 25 dies futuros ⁷⁾ huiusmodi legata exequantur.

Quod capitulum ecclesiae Strigoniensis et ministri eius possunt de omnibus suis testari.

Item subiunxerunt iidem domini de capitulo consona voce, quod semper et ab eo tempore, cuius non est memoria hominum, fuit observatum in ipsa ecclesia Strigoniensi, quod ipsi domini de capitulo, et ministri ecclesiae habuerunt et habent de universis bonis suis mobilibus et immobilibus, tam intuitu ⁸⁾ personae, quam etiam beneficiorum suorum habitis et aquisitis liberam et ⁹⁾ plenam et absolutam potestatem disponendi, legandi, testandi, prout unicuique eorum visum fuerit, in vita pariter et in morte, nulla super hoc praelati, vel alicuius superioris licentia petita vel obtenta.

Item habent indultum a papa, quod si quis ex dominis canonicis intestatus decedat, capitulum dat executores et illi disponunt de rebus suis, nec potest praelatus aliquo modo de talibus rebus se intromittere.

Ad quadragesimum octavum capitulum responderunt dicti domini de capitulo, ¹⁰⁾ et ita repertum est; praeposituram et lec-

¹⁾ B.-nál hiányzik.

²⁾ B.-nál »Strigoniensis«.

³⁾ B.-nál hiányzik.

⁴⁾ B.-nál »Magnificum«.

⁵⁾ B.-nál »Georgii«.

⁶⁾ B.-nál »Georgii«.

⁷⁾ B.-nál »futuras«.

⁸⁾ B.-nál »interitu«.

⁹⁾ B.-nál hiányzik.

¹⁰⁾ B.-nál hiányzik »dicti domini de capitulo«.

toratum Strigoniensem habere domos et curias proprias ipsis dignitatibus annexas et liberas, quas tenetur conservare in bona fabrica, praepositus et lector, pro se et successoribus, quae domus ambae sunt lapideae, inhabitatae per eosdem praepositum et lectorem.

Item repertum est bonae memoriae dominum Petrum archidiaconum Saswariensem quandam ¹⁾ suam domum propriam, positam retro domum domini archidiaconi Komariensis, quam nunc inhabitat magister ²⁾ Nicolaus de Lyptowia, fuisse testamentaliter legatam pro anima sua distribuendam per dominum Gregorium archidiaconum Hunthensem, eo casu, quo bonae memoriae dominus Stephanus frater suus sine canonicatu decederet prout ³⁾ decessit.

Item praepositus sancti Georgii habet domum et curiam annexam suae praepositurae, penes ecclesiam sancti Georgii positam. Et similiter dominus ⁴⁾ praepositus sancti Thomae habet domum annexam suae praepositurae. Et consimiliter dominus praepositus sancti Stephani Protomartyris de castro Strigoniensi; et omnes praedictae domus sunt liberae.

Item archidiaconatus Gomeriensis habet domum lapideam cum curia annexam archidiaconatui, cuius onus est, quod tenetur ratione dictae domus et curiae, singulis annis praebendariis ecclesiae Strigoniensis, scilicet in festo sancti S. Thomae Apostoli, triginta comparationes missarum, pro qualibet comparatione tres denarios currentes et unam candelam duplicatam, pro anima ⁵⁾ condam domini Thomae procuratoris, qui dictam domum fundavit.

Item archidiaconatus Kamariensis habet domum cum curia eidem archidiaconatui annexam, cuius onus est, quod singulis annis tenetur facere cantari unam missam defunctorum in ecclesia Strigoniensi, pro anima condam reverendi patris domini Johannis Ruspil Episcopi Waladiensis, qui ipsam domum fundavit.

Item domus et curia, quam inhabitat dominus cantor, ubi est capella sanctae Elisabethae in dicta curia fundata et annexa archidiaconatui Hunthensi, per dominum Johannem praepositum sancti Stephani, qui eam reaedificaverat.

Item domus et curia reverendi patris domini Leonardi episcopi Strigoniensis (sic) ⁶⁾ sita in serie capituli est libera, et

¹⁾ B.-nál »condam«.

²⁾ B.-nál »magnificus«.

³⁾ B.-nál »et preno«.

⁴⁾ B.-nál hiányzik.

⁵⁾ B.-nál »annua«.

⁶⁾ B.-nál »Segniensis«.

eam nunc inhabitat reverendus pater ¹⁾ dominus Anthonius de Ponto episcopus Sibinicensis et vicarius, ac visitator praefatus, et ipse dominus Leonardus donavit et univit post mortem suam cantoratu Strigoniensi, ita tamen, quo ipso vivente cantor in eandem intrare non valeat, sed post eius mortem.

Item domus magistri ²⁾ Briccii est annexa capellae Corporis Christi, situatae ad latus ecclesiae Strigoniensis, cuius capellae rector est ipse magister ³⁾ Briccius.

Item domus quam inhabitat magister Blasius Lucae canonicus Strigoniensis, ex sua propria donatione iuncta est capellae Beatae Mariae Virginis ad latus ipsius ecclesiae constructae, cuius capellae ipse magister Blasius est rector.

Item domus condam domini Johannis de Buda est annexa per eundem archidiaconatu Borsiensi, sub certis conditionibus; puta si ipse Borsiensis fuerit praesidens Collegii Christi pauperum studentium.

Item domus condam domini Lucae archidiaconi Nitriensis, est annexa ipsi archidiaconatu Nitriensi.

Item altare sancti Adalberti habet domum annexam, quae est penes domum praepositi majoris, a parte orientali.

Item dominus custos habet domum excellentem cum horto et curia lata, in serie capituli in vico versus Wyssegrad a dextra manu.

Item ex opposito ipsius domus custodiae est domus et curia altaris sanctae Margarethae.

Item penes illam est domus et curia acialis ⁴⁾ altaris sancti Sebastiani martyr de novo fundatae.

Rectoratus capellae sancti Hieronymi.

Item sunt etiam alii rectoratus quos postea certi devoti viri ex dominis canonicis pro refrigerio animae suae construxerunt, scilicet capella sancti Hieronimi sub turri ab aquilonari plaga, quam construere fecit dominus Michael de Keztewlz lector, quam ⁵⁾ ipse dotavit censibus duarum domorum Budae existentium, vulgo Pokreyth, ⁶⁾ quarum una est in serie apothecariorum ex opposito praetorii et solvit omni anno florenos 9; alia est extra portam Sabbathi, penes gradus, per quos itur versus calidas aquas superiores a meridionali plaga, et solvit omni anno florenos 8. Item una vinea Cherwelgh vocata penes vineam praepositurae sancti Stephani de Castro, a plaga

¹⁾ B.-nál hiányzik »reverendus pater«.

²⁾ B.-nál »magnifici«.

³⁾ B.-nál »D.«.

⁴⁾ B.-nál elmaradt.

⁵⁾ B.-nál »quod«.

⁶⁾ B.-nál »Pokreyth«.

meridionali existens. Item fundo, curia ac domibus nec non horto penes domum et fundum curiae praepositurae sancti Georgii existente, per ipsum dominum Michaellem denuo constructis et aedificatis; prout haec omnia plenius in litteris superinde confectis clarius continentur. Dotavit etiam duabus calicibus argenteis et deauratis satis bonis, duabus ampulis argenteis, duobus missalibus, uno in pergameno, alio in papyro impressis, quatuor casulis et tribus tapetis.¹⁾ Item valuit ipse dominus Michael lector²⁾ ut³⁾ capella ipsa pertineat ad juspatronatus capituli; et quia capella ipsa obscura est et apta ad confessiones audiendas, igitur voluit ipse dominus fundator, ut quoties illud vacare contingat, capitulum talem eligat in rectorem, qui ad confessiones audiendas sufficiens sit, et tam dominorum quam etiam aliorum confiteri volentium, confessiones audire teneatur, cum peteretur.

Statutum, constitutiones, et consuetudines capituli.

Ad quadragesimum nonum et ultimum capitulum sive articulum dicti domini de capitulo unanimiter dixerunt⁴⁾, quod licet habeant aliqua statuta descripta, habent tamen ultra illa certas constitutiones consuetudinarias et observantias inter se, et super eorum negotiis capitularibus peragendis et tractandis loco statuti, et pro statuto hactenus observatas, quas simul cum illis, quae in scriptis, existunt, infra 15 dies ipsi domino visitatori in scriptis promiserunt afferendas, et obtulerunt, prout infra sequitur.

Omnes canonici debent esse in sacris et residere.

Quia beneficia dantur propter officia, ideo statutum est, et a fundatione ecclesiae et capituli Strigoniensis ita observatum, quod omnes domini de capitulo beneficiati, tum in dignitatibus constituti, quam simplices canonici, dummodo adsit tempus, debent esse in sacris constituti et facere residentiam specialem, et ministrare in ecclesia et Deo servire, si cupiant habere proventus suorum beneficiorum, alioquin privabuntur proventibus suis, et talium proventus applicabitur capitulo, et si nec sic curaverint residere, privabuntur etiam beneficio per praelatum.

Qui personaliter non jurat non accipit portionem.

Et quia contenditur a pluribus novellis canonicis, sive non residentibus, ut equam cum residentibus et onera ecclesiae ac capituli supportantibus habere debeant portionem; et quia etiam alias superinde diffinitum fuerat, prout in nono capitulo

¹⁾ B.-nál »tapetibus«

²⁾ B.-nál hiányzik »Michael lector«.

³⁾ B.-nál »et«.

⁴⁾ B.-nál »responderunt«.

de non residentibus dicitur, igitur ex novo statutum est, ut nullus canonicus novellus aliquam portionem suorum reddituum petere possit, sive percipere, nisi prius personaliter compareat in capitulo et juret prout moris est; tandem contentus sit, prout sancitum est de absentibus observari.

Omnes canonici debent visitare chorum.

Item statutum est, quod omnes domini beneficiati, tam in dignitatibus constituti, quam etiam inferiores debent visitare chorum et interesse omni die missae conventuali et vespers, modo legitime non fuerint impediti, et usque ad finem missae et vespersarum in choro esse reverenter; nec recedere de choro nisi data benedictione et sacerdote recedente ab altari. Et ibi nullus debet loqui vel susurrare cum socio aut ridere, sed humiliter et devote ibi stare tanquam Dei minister et attendere, quae ibi dicuntur et cantare et orare.

Domini non debent intrare chorum nisi ornati superpellicio et capucio.

Item statutum est, quod nullus dominorum de capitulo sive in dignitatibus constitutus, sive inferiores etiam, audeant chorum intrare tempore missae conventualis et vespersarum, nisi prius superpelliceo es capucio sit convenienter ornatus et indutus.

Nullus dominorum possit intrare locum capitularem qui non est in sacris.

Item quia contingit, quod nonnulli beneficiati de patrimonio Christi ditati a clericali statu recedant, et ad statum laicalem se transferant, et tales utplurimum clericis infesti esse solent, igitur statutum est, quod nullus dominorum de capitulo in quacunque dignitate constitutus possit seu valeat intrare locum capitularem, ubi consilia et secreta ac privilegia capituli tractantur, nisi fuerit canonicus et in sacris constitutus, vel saltem iniciatus, hoc est, subdiaconus, et juravit prout moris est observare statuta et consuetudines ecclesiae et capituli et alia, prout in forma continentur.

Non existentes in sacris, non habent portionem de oblationibus.

Item non existentes in sacris, sicuti non possunt intrare locum capitularem, ita nec debent habere portionem de quibuscunque oblationibus, sive funeralibus, sive alio quocunque modo canonicos existentes in sacris concernentibus, neque de distributionibus quotidianis, sed neque de taxis, quae extraordinarie interdum exiguntur a rusticis capituli. Et hoc ideo, quia si praedium habere non valent, nec de proventibus praediorum partem habere possunt.

Nulli canonico datur praedium nisi sit in sacris et resideat.

Item statutum est et ordinatum, quo dnnullus dominorum, sive in dignitate sit constitutus, sive simplex canonicus, praedium valeat petere seu optare, nisi sit in sacris constitutus, ut supra, et resideat. Et casu quo sit in sacris et resideat quando tale praedium obtinet, si postea non resideat infra annum, statim elapso anno ammittit hujusmodi praedium, et alter qui voluerit optabit, et illius erit, nec optionis habebit locum, nisi quando iterum residebit.

Et quia solent nonnulli dominorum de capitulo praedia habentium non curare de praediorum suorum melioratione, sed dumtaxat recipere fructus consuetos, et sic aliqua praedia deteriorantur; cum autem dilapidatores rerum ecclesiasticarum jura multipliciter puniant, statutum est et ordinatum, quod quantumcunque antiquior canonicus quis existat, qui praedium desolaverit, vel deterioraverit, vel praedium sibi assignatum ad populandum, habita temporis consideratione, quanto videlicet tempore praedium tale possederit, non populaverit aut melioraverit, ita quod malitia vel negligentia sua constiterit desolasse, deteriorasse vel non populasse, si secundum vacans optare voluerit, nullo modo admittatur. Imo et illo praedio, quod deterioraverat privetur et alteri conferatur, qui ipsum populet et melioret, et talis sine praedio maneat, quousque capitulo videbitur.

Modus et ordo optandi praedium.

In optione autem praediorum hujusmodi talis modus et ordo observandus erit, quod canonicus praesens in numero antiquior a receptione sua in canonicum existens primo et principaliter, si aliquod canonicum sibi non obsistat, scilicet quod non sit excommunicatus aut suspensus, infra decem dies a die vacationis praedii, per mortem alicujus canonici vel alio modo vacare contingat valeat optare si voluerit. Quod si infra dictum tempus non optaverit, tunc sequens antiquior canonicus et deinde subsequens desiderando, dum ut praemissum est aliquod canonicum non obsistat, valeat optare; ita quod praemium non optatum in ordine remaneat canonico posteriori sen juniore. Item si quis concanonicorum praedium postulaverit, et sibi oblatum, et forte propter exilitatem praedii vel distantiam non acceptaverit, infra decem dies, tamdiu careat jure optionis, quamdiu praedium sibi illa vice oblatum non receperit, et pro posse suo ejus utilitatibus usus non fuerit, et non augmentaverit, aliud non obtineat, si etiam vacante fertiliori praedio primum sibi oblatum elapsis illis decem diebus acceptaret.

Nullus dominorum canonicorum sine licentia archiepiscopi et capituli se de loco absentet seu domo.

Item statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum de capitulo sive in dignitate, sive in minoribus constituti, absque domini archiepiscopi seu sui vicarii in spiritualibus generalis, et capituli licentia speciali ab ecclesia seu domo habitationis suae se ultra mensem valeat absentare; quod si fecerit absque rationabili et manifesta causa, extunc pro absente reputabitur, ac de proventibus talis unus supportator loco sui deputabitur, cui floreni quinque dabuntur pro anno, residui autem proventus talis absentis capitulo applicabuntur.

Poenā dominorum de capitulo in festivitate sancti Adalberti absentium.

Item quia sunt nonnulli ex dominis de capitulo, tam in dignitatibus, quam etiam minoribus constituti, qui ne dum residere cupiant et servire in ecclesia prout tenerentur, verum vix aliquando per duos annos, vel etiam ultra redeant ad ipsam ecclesiam, ut autem tales saltem semel in anno redire cogantur, vel metu alicujus poenae, ex ordinatione et mandato reverendissimi domini Johannis archiepiscopi et praelati nostri statutum est, ut omnes domini de ipso capitulo quacunque dignitate praefulgeant, ad diem festivitatis sancti Adalberti episcopi et martyris, patroni praecipui hujus ecclesiae Strigoniensis redire, et in ipsa die et per totam octavam ejusdem, missis conventualibus et vesperis, superpelliceo et capucio ornati, in choro interesse debeant et teneantur. Si autem quispiam contra hujus statuti formam absens esse praesumpserit, privatus sit et privabitur illo anno portione, quam recipere deberet ex decimis vinorum de Sasad, et de Ewrs prope Budam, et totali portione de Kis-Bars, et portio talis applicabitur capitulo.

Nullus absens de usone habeat portionem, neque de prato de Ebed.

Item statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum de capitulo quacunque praefulgeat dignitate, ex quacunque causa absens, de usone, qui in Ebed capiuntur, portionem percipere valeat, et ita observatum est ab antiquo. Item ordinatum est ex longeva et bona consuetudine, ut pratum foeni, quod in Ebed omni anno inter canonicos dividi solet, ad residentes dumtaxat, qui scilicet onera capituli sustinent, dividatur.

Nemo pro negotio capituli ire recuset.

Item licet quilibet dominorum de capitulo, in principio receptionis suae in canonicum juret et promittat, nichil de bonis ecclesiae et capituli alienare imo alienata pro posse

velle recuperare, et negotia ecclesiae et capituli promovere, sunt tamen tales ex ipsis dominis de capitulo, qui quando emergunt aliqua negotia capituli, etiam tam ardua ut verosimiliter dampnum imminere possit nisi tempestive provideatur, et pro hujusmodi negotio dirigendo sive promovendo, aut etiam componendo destinetur, excusationes fictas et falsas obiicit et sic ire recusat; unde multotiens negotia ardua capituli negliguntur et dampna emergunt. Ut igitur talibus obvietur, statutum est et ordinatum, ut quandocunque tale negotium occurrat, et capitulum quempiam de eorum medio pro illo negotio dirigendo idoneum eligat destinandum, talis, quacunque praefulgeat dignitate, non valeat se excusare, neque recusare ire ad tale negotium commune promovendum sive comparandum, nisi fuerit taliter impeditus, ut videatur verosimiliter ire non posse.

Visitatores praediorum et vinearum eligantur omni anno.

Item ex debita et matura provisione saepe neglecta supplementur, et emendanda emendantur et corriguntur. Ideo statutum est et ordinatum, ut omni anno in vigilia sancti Laurentii eligantur duo idonei ex dominis de capitulo, qui unacum procuratore capituli possessiones et vineas capitulares, sive in communi existentes, sive in praediis, et pro praediis assignatas visitare et examinare debeant et teneantur, qualiter cultae, qualiter gubernatae et rectae existant, et post visitationem factam de omnibus in capitulo in suis scriptis referant et assignent proprio juramento veritatem, ita quod si aliqui ex ipsis dominis, sive in dignitatibus, sive in minoribus constituti, fuerint reperti male gubernantes praedia sibi deputata adeo, ut vergant in deteriorationem, a talibus praedia et vineae auferantur et talibus consignentur, qui ipsa bene gubernare et meliorare sciant atque valeant.

Decimae arendandae per mensem ante festum Laurentii publicentur.

Item statutum est et ordinatum, quod decimae et proventus capitulares, qui aliis solent locari sive arendari, per mensem ante festum beati Laurentii publicentur seu subhasitentur omni die; et in subhastatione perdurent usque ad vigiliam praefatae diei, qua die finita missa magna, deliberatio fiat omnibus conducere volentibus prospecta, quam melius et utilius fieri poterit pro ecclesiae et capituli utilitate.

Poena conducentium decimas seu tributum et non solventium in tempore.

Item statutum est et ordinatum, quod quicumque ex dominis de capitulo, sive in dignitate sive in minoribus sint constituti, decimas aut tributum, sive tributa conduxerunt et

in terminis eis datis et assignatis noluerint, aut non curaverint solvere aut satisfacere de summa quibus conduxerunt huiusmodi decimas sive tributa, tunc elapso primo termino, poenam unius marcae irremissibiliter exolvendae, ultra capitalem summam incurrant eo facto, et si secundum terminum solutionis neglexerunt, tunc poenam duarum marcarum, et si in termino tertio non solverint, poenam trium marcarum et sic consimiliter de quarto et quinto termino incurrant ut supra. Insuper, ut ultra illam poenam pecuniariam alia etiam poena puniantur, ordinatum est, ut ipsi tales conductores solvere negligentes, conjunctim sive divisim, anno immediate sequente non valeant neque possint conducere aliquas decimas sive tributum, aut quoscunque redditus ipsius capituli in parte, nec in toto, nec per se, nec per alium; et ut clarius exprimatur, nullus conductorum possit aut valeat taliter solvere negligentem in socium recipere, sive tali ad dicandum et exigendum huiusmodi tributum aut decimas conductas vices suas committere.

Procurator causarum omni anno in vigilia Laurentii eligatur.

Item ut plurimum praepositus major per regem existentem eligatur et talis absens fieri solet, nec curat exequi, quae sui officii sunt, in promovendis et dirigendis causis et negotiis capituli, prout teneretur, et contingit, ut nos capitulares propter principis potentiam, cui ipse praepositus servit, non valemus illum compellere ad suum officium exequendum, in tali itaque casu, quando videlicet praepositus ipse non resideret, ne propter ipsius praepositi absentiam et incuriam, facta et negotia capituli negligantur, ordinatum est; ut omni anno in vigilia sancti Laurentii de huiusmodi voluntate vel majoris partis capituli, unus de capitulo idoneus et sufficiens, qui etiam experientiam causarum non ignoret, eligatur, qui casu, quo praepositus ipse ut praemissum est, facta et negotia capituli dirigere et promovere non curaret, talis ad hoc electus negotia et facta capituli pertractare, regere et gubernare sciat, valeat atque possit, et tali provideatur de salario et proventibus praepositi.

Fassiones in porticu debent fieri.

Item in fassionibus coram capitulo fiendis, et literis exinde emanandis, nisi debito ordine provideatur, multa pericula possunt evenire et dampna. Igitur statutum est et ordinatum, quod fassiones sive nobilium sive aliorum cujuscunque status hominum, super quibus literae capituli emanari debebunt, in porticu seu cimeterio ecclesiae cathedralis, adminus in praesentia quatuor canonicorum fieri debeant, de quibus saltem

tres in sigillatione literarum praesentes assint, qui de tali fassione recordentur et fidem faciant, alioquin literae hujusmodi non sigillentur.

Missans de sigillaribus habere debet portionem.

Et quia propter temporalia spiritualia non sunt omittenda, ita quod spiritualibus insistens debita portione non privetur, igitur statutum est et ordinatum, quod si quis dominorum de capitulo, sive in dignitate constitutus, sive simplex canonicus, missam cantaverit cum sigillationi insistetur, talis sua portione gaudeat, veluti sigillationi interesset. Absentes autem quocunque modo qui sigillatio ninon interessent, etiam si in ecclesia fuerint, nichil percipere debeant.

Studentes extra regnum ad tertium annum reverti debent.

Item quia de absentibus superius mentio facta est, placuit de illis aliqua tractare, nam solent certi ex canonicis juniores videlicet ad studendum obtenta licentia quam jura concedunt ire extra regnum studendi causa, et licet tales non reputentur pro absentibus, providendum tanem est, ut non sint negligentes, sed vere studeant, quum non Jerosolimis fuisse sed Jerosolimis bene vixesse laudandum est; propterea ordinatum est et conclusum, ut omnes illi domini de capitulo, qui ut praemissum est se extra regnum causa studendi contulerint, in fine tertii anni ad ecclesiam reverti debeant et teneantur, ubi in scientia quam studuerunt qualiter profecerint examinentur, quia, ut experientia docuit, quandocunque tales non studio insistent, sed aliis lasciviis et ribalderiis dant operam, propter quos ecclesia nostra verecundiam non modicam percipere solet, prout percepit aliquotiens.

Poena eorum qui se mutuo verbis injuriosis et vituperiosis invaserint.

Et quia secundum apostolum non provocare nec invidere, sed honeste invicem praevenire debemus, statutum est igitur et ordinatum, quod quicunque ex praedictis dominis de capitulo, quacunque praefulgeat dignitate, in loco capitulari alterum verbis provocativis, vituperiosis, seditiosis, seu injuriosis invaserit, poenis infra declarandis subjacere debeat; puta quatuor mensibus integris in medium dominorum capitulariter congregatorum sive congregandorum accedere non valeat, et infra eosdem menses proventibus occurrentibus privatus habeatur, et nullam gratiam superinde consequi valeat; et interim injurians injuriatum aut per se aut per medias personas reconciliare teneatur. Si autem simile extra locum capitularem contingat, injuriatus in capitulo conqueratur, et domini de capitulo scita superinde veritate, talem poena superius expressata puniant.

Si autem injuriatus non conqueratur et id sciri poterit, ne delicta inpunita remaneant, capitulum ex officio puniat, prout videbitur.

Poena visitantium tabernas.

Item contingit quod quidam et dominis de capitulo interdum non curantes honorem dignitatis clericalis ordinis, et scandalum exinde proveniens, contra canonum instituta visitare tabernas non verentur et se vino replere. Igitur statutum est et ordinatum, quod nullus dominorum ex capitulo intrare audeat tabernam praeter domos dominorum, qui autem temerarie contrarium fecerit, et hoc constare poterit, talis intrans et ibidem bibendo perseverans, paenam quinque florenorum auri incurrat irremissibiliter exigendam, et hujusmodi floreni quinque aliis dominis de capitulo hujusmodi statutum sustentibus cedant inter se dividendum.

Omni feria sexta in locum capitularem conveniant.

Quia per incuriam et malam provisionem dominorum de capitulo multa saepe facta et negotia capituli, quae de facili expediri possent si proponerentur et tractarentur, negliguntur, ut igitur utilitati et commodo negotiorum et factorum ipsius capituli provideatur, statutum est et ordinatum, ut in omni septimana semel, feria videlicet sexta, immediate post conventualem missam, ipsi domini de capitulo etiam sine sono campanae in unum convenire teneantur, in locum scilicet capitularem, tractaturi de hiis, quae occurrerunt aut occurrere possent in facto seu negotio ipsius capituli, et provisuri ne sinistrum aliquid accidere possit. Si autem quispiam dominorum congregationi hujusmodi non interfuerint, nisi se legitime excusare poterint, sua portione in proxima sequenti divisione panis de molendino Calidae aquae provenire debentis privari et carere debeat; et omnia quae tunc ibidem fierent, tractarentur, sive concluderentur, ac si ad sonum campanae conventum fuisset per omnia observentur.

Infirmi ex anniversariis et votivis portionem accipiant.

Item statutum est et ordinatum, quod si quempiam ex ipsis de capitulo infirmari contingant (sic) tamdiu quousque in lecto aegritudinis decumberet, de singulis anniversariis et etiam votivis ac si praesens esset habeat portionem, nisi sua levitate aut culpa in hujusmodi infirmitatem incidisset, nam in tali casu non habebit portionem.

Existens in facto capituli ex votivis habeat portionem.

Item quia contingit quod interdum aliquis ex dominis de capitulo mittitur in facto seu negotio capituli expediendo, et illo absente votivae celebrantur, igitur est ordinatum, quod talis in facto capituli existens ac si praesens esset de hujus-

modi votivis habeat portionem, et divisor teneatur sibi superinde respondere, hoc excepto, quod si talis in facto capituli existens ultra expensos habuerit salarium deputatum, quia tunc ex ipsis votivis non habeat portionem.

Non existens in fine ultimi Kyrie votivae missae non habebit inde portionem.

Item quia missae votivae ordinatae sunt, ut omnes de capitulo intersint quando cantantur, ornati superpelliceo et capucio a principio missae, sed quia sunt certi ex ipsis dominis tam negligentes et somno dediti, ut vix ad evangelium intrant, et parem cum illis qui a principio interfuerant accipere volunt portionem, ut igitur magis ac diligentius laborantes, magis etiam praemientur, ac desides et torpentes praemio careant, statutum est et ordinatum, ut quicumque ex ipsis dominis de capitulo in missis votivis in fine ultimi Kyrie non interfuerit, indutus superpelliceo et capucio, talis illa vice careat portione ipsius votivae.

Omni anno eligantur qui audiant quaerulantes rusticos.

Item quia saepe contingit, quod quaerulantes veniant ad capitulum nunc rustici de villis, nunc vero pro tributo aut alio quocunque negotio, et pro talibus audiendis capitulum tam cito non valet convenire et providere, et si negligantur exaudiri clamor fit a talibus quaerulantibus, ne igitur tales negligantur exaudiri, statutum est et conclusum, ut omni anno duo ex dominis de capitulo eligantur, qui in eo casu, quo capitulum tam cito convenire non posset, omnes quaerulantes audiant et si tale fuerit negotium, quod ipsi sine scitu capituli diffinire poterint, diffiniant et talibus quaerulantibus relationem faciant talem, super qua contenti fiant. Et tales domini electi quidquid diffinierint, firmum habeatur. Si autem tale fuerit negotium, super quo capitulum consulendum erit, in capitulum negotium deducatur, et tandem capitulum discusso negotio diffiniat prout videbitur.

Poena dominorum de capitulo venantium in vineis.

Item quia contingit ut aliqui ex dominis de capitulo juniores maxime, delectantes tenere canes venaticos et leporarios et cum illis interdum venationem facere, et cum venantur inferunt dampna in vineis cum illis, maxime cum vites incipiunt emittere teneres palmites et usque ad vindemium, et cum inhibentur, obaudiunt. Et saepe contra tales clamor fit a civibus civitatis et communiter ab omnibus cultoribus vineorum.

Ut autem tales ab illatione dampnorum metu poenae saltem desistant, ordinatum est et conclusum, ut tales si qui fuerint ex ipsis dominis, quacunque praefulgeant dignitate, si

moniti non cessaverint a venatione, maxime in promontoriis, ubi verisimiliter dampna inferre possent in ipsis vineis, poenam infra declarandam incurrant; quod videlicet illo vindemio careant et priventur portione vini sibi debente ad sanctum Johannem et sanctam Annam, et insuper cum dampnificatis concordare teneantur de illato dampno; et si nec metu istius poenae desisterint, ex tunc domini talem tanquam contumacem et statuti transgressorem poena tandem arbitraria punire debeant.

Senior canonicus non existens in sacris juniorem sacerdotem non praecedat.

Item quia quidam canonici non existentes in sacris, praetendentes se esse seniores, canonicis presbyteris, qui post eos sunt recepti, non deferentes stando in choro et incedendo in processione, et alias ubique praecedere eos volunt, non advertentes dispositionem juris, qua cavetur sacerdotes quoscunque ordine inferiores debere praecedere. Ut igitur ipsis sacerdotibus in honore et reverentia deferatur, statutum est et ordinatum, ut nullus canonicus qui non est in sacris, etiam si sit initiatus, hoc est subdiaconus vel diaconus, quantumcunque senior, praecedere possit canonicum sacerdotem quantumcunque juniorem, neque in stallo stando, neque in processione incedendo, imo in poenam talium maxime nolentium seu non curantium se in sacris ordinare facere, diffinitum est, ut talem sacerdotem canonicum nedum interim quousque non fuerit ordinatus non valeat praecedere, verum neque post suam ordinationem valeat unquam praecedere, sed semper talium sacerdotum canonicorum junior existat.

Salarium dicatorum decimas et proventus capituli dicantium.

Item quia saepe contingit fieri contentio per dicatores decimarum et proventuum capitularium, quos ipsum capitulum de eorum medio eligit et deputat, quantum debeant habere pro salario suo, igitur ut talis contentio sedatur, statutum est et ordinatum, quod ipsi dicatores per capitulum constituendi de omnibus proventibus decimationum per ipsos administratorum a manibus divisoris habeant secundam portionem, hoc est in Nagh- Bors pro secunda portione de singulis florenis 100 habent florenos 3, et de singulis denariis centum denarios 3. Item in Kys- Nitra et Kis-Honth de singulis florenis centum habent pro secunda portione florenos 2, de singulis denariis 100 habent denarios 2. Et sic de numero minori computandum erit. Expensas autem ipsi dicatores sive decimatores faciant de minutis, videlicet de pecuniis apum, agnellorum, necnon de negatis si quae reperientur et similibus, si quid ex

hiis minutis remanserit, solvant exinde famulis pro eorum servitiis; casu autem quo hujusmodi minuta non sufficerent pro ipsis expensis aut solutione famulorum, extunc fiat supplementum tam pro expensis quam solutione famulorum de capituli decima. Sed caveant inquantum possunt ut non minuant capitularem summam decimarum, sed integre reportent ad capitulum in quo oneramus eorum conscientias. In ¹⁾ Sasad etiam et Ewrs non plus recipiant decimatores pro suo salario, quam unam portionem et illam dividant inter se.

Poenā dicatorum falsos, malos sive antiquas monetas portantium.

Et quum frequenter contingit, quod ipsi dicatores sive decimatores aut eorum famuli malas, veteres et falsas pecunias et monetas recipiunt, aut bonas recipiunt sed postea hujusmodi malas, falsas et veteres inmiscunt inter bonas et sic praesentant ad manus divisoris, prout aliquotiens experientia comperimus, unde domini de capitulo dampnum non modicum percipiunt, quia non valent illos commode exponere. Proinde statutum est et ordinatum, ut ipsi dicatores sive decimatores provideant diligenter, quod bonas ac veras monetas et pecunias recipiant pro ipsis decimis, et ita etiam suis famulis committant; et quod nec ipsi neque famuli ipsorum inmiscant inter bonas monetas malas, falsas et veteres, alioquin divisor dum numerat pecunias sibi datas, tales falsas, antiquas et malas monetas separare debeat a bonis et dicatoribus aut decimatoribus qui illas attulit reddere, et bonas et veras pro illis petere et recipere teneatur; quod si ipsi dicatores sive decimatores hujusmodi falsas aut veteres et malas monetas recipere nollent, et bonas loco illarum dare recusarent, extunc hoc habeant pro poena, quod divisor et illas malas et falsas ac veteres monetas retineat et de portione talium dicatorum sive decimatorum in prima divisione occurrente pro omni falsa, veteri et mala moneta duos bonos denarios sive monetas recipere et dominis dividere debeat et teneatur, si ipse divisor simili poena puniri nolit; et ipse divisor simili poena debeat punire collectores teloniorum et vadorum ac alios quoscunque, qui videlicet redditus capituli ad suas manus tradere habebunt, dum et quotiens malas, veteres aut falsas pecunias quispiam illorum sibi assignaverit.

Omni anno divisor eligatur et de ejus officio.

Item statutum est et ordinatum, quod omni anno de communi omnium consensu et voluntate unus ex dominis de capitulo ad hoc idoneus eligatur et divisor vocitetur, qui

¹⁾ Ezt a mondatot más kéz, valamivel később jegyezte utánna.

omnes proventus capitulares, tam ex decimis quam villis et aliunde undecunque provenientes, dividere debeat inter ipsos dominos, secundum quod justius et equius poterit. Ad officium autem ipsius divisoris spectat, omnes pecunias quae ex proven-
tibus capitularibus deferantur in capitulo levare et a decima-
toribus et officialibus et aliis solvere debentibus. Item bonam
et veram monetam recipere sub debito numero atque computo,
at tandem inter dominos de capitulo ut moris est dividere et
unicuique portionaliter distribuere, et eisdem reddere sive
remittere. Caveat autem ne propriam aut alterius cujuscunque
monetam sive pecuniam malam, falsam aut antiquam, pecuniae
capituli, per eum modo praemisso dividendae sive distribuen-
dae immisceat, de quo sua conscientia onerabitur, et alias
poenabitur pro arbitrio capituli si id constare poterit. Item
quod numerum personarum, et summam pecuniarum in quali-
bet divisione et etiam locationes et terminos solutionum in
registro capituli fideliter conscribat. Item si aliqui conductores
vel administratores proventuum capituli, negligentes in solvendo
exstiterint, et terminos solutionis praeterierint, a talibus debita
ipsius capituli, sive in pecunia, sive in frumento, cum poena
in conventionem adjecta recuperare et rehabere, expensis et
laboribus suis tenetur. Item si quispiam ex dominis de capi-
tulo debitor ex quocunque modo extiterit, ipse divisor de
proventibus talis debitoris cum poena, ad quam si aliquo casu
se obligavit, exigere et recipere et pro communitate conservare
tenetur.

Divisor propria auctoritate portionem cujuspian retinere non debet.

Item ut discordiae et lites inter fratres de capitulo seden-
tur, ordinatum est, ut siquis ex dominis de capitulo alterum
sibi debitorem dixerit et divisorem requisiverit, ut portionem
talis debitoris retineat, aut arestet, in tali casu divisor porti-
onem talis debitoris retinere aut arestare non valeat, nisi hoc
coram capitulo evidenter probatum fuerit. Et tunc divisor
ad capituli commissionem portionem talis debitoris tamdiu
reservare tenetur, quousque ipsi creditori ad plenum satis
factum fuerit.

Poena divisorij injuriantium.

Item frequenter contingit, quod quidam impatientes divi-
sorem verbis provocativis, inhonestis et etiam injuriis affi-
ciunt, propter quae ipse divisor interdum officium suum dimit-
tere solet propter injuriam sibi illatam. Igitur statutum est
et ordinatum, quod nullus ex dominis de capitulo quacunque
dignitate praefulgeat, divisorem ratione et praetextu divisionis
factae, aut etiam aliter qualitercunque, propria auctoritate aut

motu redarguere, provocare, infamare, aut sibi verba inhonesta et injuriosa dicere, aut sibi detrahere audeat, sub poena unius marcae denariorum gravis ponderis irremissibiliter exigendorum. Sed si quis fuerit, qui illi aliquid imputare aut obiicere voluerit, talis in capitulo contra illum publice dicat et proponat actionem suam, ubi si ipse divisor culpabilis reperietur, per ipsos dominos de capitulo sufficienter punietur. Item ordinatum est, quod quando veniret huc Strigonium aliqua persona digna, quam capitulum vellet honorare, extunc divisor de commissione capituli debet illi providere de aliquo munere, esecundum quod persona honoranda erit.

Item in fine anni quo officium suum volumus perdurare, in loco capitulari officio suo publice renuntiet et de perceptis ac per eum divisis et administratis proventibus, in capitulo aut extra, coram illis, quibus hoc capitulum commiserit, veram et integram rationem sine aliquali cavillatione reddere tenetur. Et si in reddenda ratione deficeret in aliqua summa, talem summam capitulo integre et sine strepitu juris et iudicii persolvere tenetur.

Proventus divisoris.

Et quia ubi onus imponitur inter est ut etiam emolumentum subsequatur, igitur ordinatum est, quod ipse divisor pro suo labore de omnibus proventibus capitularibus quos divisurus erit, ante omnem divisionem centesimam partem pro se recipere possit et valeat, sed nichil plus; super quo conscientia sua oneratur.

Capitulum protegit divisorem.

Item quia contingit ut quandoque quempiam ex dominis de capitulo, maxime qui non resident, privare solet capitulum proventibus suis, ut per hoc talis ad residentiam reduci valeat, et tales solent interdum id ipsi diviori imputare, et illum propterea citant aut coram domino praelato, aut ejus vicario, vel etiam cum literis praeceptoriiis regiis illum vexant, et divisor tales lites sequi nequit et non valet. In tali igitur casu ordinatum est, ut quandocunque contigerit taliter divisorem per quempiam vexari, tale onus capitulum super se recipit, ita ut suis sumptibus et expensis ipsum protegit et defendit.

Poenam ministrorum ecclesiae deficientium in ministerio.

Item quia ut praemissum est cantor, aut ejus succentor omni die sabbati pro tota septimana tabulam ordinare debet, et etiam pro festis solennibus, et contingit, quod talis in tabula inscriptus non curat tabulam perlegere, et negligit officium suum peragere, igitur statutum est et ordinatum, quod hebdomadarius ad missam et ad vespas, seu ad epis-

tolam vel evangelium descriptus, per se vel per alium vices suas complere debeat et teneatur. Quod si ad missam scriptus in aliquo officio defecerit, distributionibus quotidianis sibi obvenire debentibus in die careat, et insuper in vigesima parte unius floreni, hoc est in quinque denariis novis mulctetur. Si autem in epistola vel evangelio diebus ferialibus descriptus defecerit, distributinonibus quotidianis careat et tricesima tertia parte floreni, hoc est tribus denariis novis mulctetur; si autem dies sollemnis aderit et in tabula descriptus defecerit causa legitima cessante, per se vel saltem similem sui in dignitate, officio vel canonia constitutum, in missa, epistola, evangelio chorando, ad mitram, crucem, baculum, turribulum, acolitatus vel aliud quodcunque officium descriptus, si in missa defecerit in decima parte floreni, hoc est in decem denariis, et in distributionibus in illa missa debitis mulctetur; si in aliis officiis quis se absentet, distributionibus sibi debitis, insuper vigesima parte floreni hoc est quinque denariis mulctetur.

Modus et ordo tenendi hebdomadas.

Item quia beneficium datur propter officium, igitur ut quilibet de corpore hujus almae ecclesiae Strigoniensis existens, quacunque dignitate praefulgeat, sciat, quo ordine ecclesiam officiet et in ea ministrare debeat; statutum est et ordinatum, prout a fundatione ecclesiae hujus consuetum fuit et hactenus observatum, quod dominus archiepiscopus in tabula primus hebdomadarius describatur; post ipsum praepositus cathedralis, postea lector, cantor, custos, et alii praepositi inferiores et archidiaconi secundum ordinem suarum dignitatum, subsequenter omnes canonici secundum senium per ordinem ad missam decantandam et hebdomadam tenendam describantur; in qua hebdomada vices suas per se vel aliam sibi similem in dignitate complere debeant et teneantur, absque negligentia aliquali. Item ad epistolam et evangelium praebendarii scribantur pro hebdomadariis, qui per se vel alium vices suas adimplere teneantur, quorum vices diaconi vel subdiaconi in choro commorantes possunt supplere.

Modus et ordo tenendi festa.

Et quum secundum praeeminentiam dierum congruum est, ut praeeminentiores divina officia peragant, idcirco statutum est, quod qualibet die dominica unus ex canonicis vespas et missam decantare debeat. In festis autem dupplicibus et solemnioribus unus in dignitate, personatu, vel officio constitutus, ad quod providendum cantor vel ejus succentor provisos existat in tabula describendo, ita quod defectus

non existat. Siquis autem descriptus adimplere noluerit per se vel alium, intimet succentori tempestive, et ille alium loco talis inveniat; talis, autem negligens poena superius expressa mulctetur, nisi evidens necessitas illum excuset.

Plebani civitatis Strigoniensis cum suis vexillis omni die dominico processioni interesse tenentur.

Et quia congruum est et consonum rationi, quod sanctae Strigoniensis ecclesiae honor et reverentia a filiabus suis impendatur, quae de uberibus ipsius matricis ecclesiae plantatae et alimentatae existunt, et in dies alimentantur, idcirco ne laudabilis consuetudo pro reverentia et honore dictae ecclesiae Strigoniensis ab olim introducta et usquemodo observata labente tempore depereat, quin potuis memoriae commendata perpetuo maneat et duret, praesenti scripto duximus declarandum, quod plebani ecclesiarum parochialium civitatis regalis Strigoniensis, ad reverentiam Dei et populi devotionem incitandam, singulis diebus dominicis in unum congregari, aut capellani seu clerici eorum cum vexillis, Dominicae crucis ad ecclesiam sanctam Strigoniensem, aliarum ecclesiarum matricem, ante missam conventualem venire, ibique processioni fiendae interesse debeant et teneantur, et ita tandem finita ipsa processione ad suas ecclesias redire; siquis autem ex ipsis plebanis contrafecerit, in quinta parte floreni, hoc est in viginti denariis novis pro qualibet vice puniri debeat.

Poena plebanorum de Strigonio non interessentium missae et vespers festi sancti Adalberti.

Et quia ipsi plebani ecclesiarum parochialium civitatis Strigoniensis, in festivitatibus sancti Adalberti patroni praecipui hujus ecclesiae, vespers et missae interesse tenentur superpelliceis induti, igitur si quis ipsorum plebanorum contra hanc bonam et laudabilem consuetudinem a dudum hucusque observatam in praemissis festivitatibus, ut praemissum est, vespers et missae interesse non curaret, poena unius marcae usualis monetae hoc est in quatuor fiorens auri mulctetur, per succentorem extorquenda, et pro suo usu exponenda. Et si ipse succentor negligens fuerit, poenam hujusmodi capitulum exigat; si vero capitulum negligens fuerit infra quindecim dies a die negligentiae computando, ex tunc vicarius domini archiepiscopi exequatur sub poena ab ipso domino archiepiscopo huic constitutioni ascribenda.

Ut de vineis dominorum decimae solvantur.

Quia capitulum habet certas vineas, quae per ipsum capitulum junioribus canonicis, qui videlicet villas pro praedio habere non valent, loco praedii dare solent, et contingit, quod

ipsi domini canonici juniores de vinis hujusmodi vinearum praedialium tempore vindemiarum decimas reddere contendunt, et horum exemplo etiam alii domini de capitulo vineas habentes, decimas dare non debere praetendant, cujus occasione in capitulo aliquotiens litis controversia mota est; ut igitur hujusmodi litis et controversionis materia praecidatur, in pleno capitulo decisum, decretum et declaratum est, ut deinceps tam de praedialibus vineis quam etiam de illis, quas domini ipsi ad suam ratam colunt, absque omni murmure integrae decimae exolvantur.

Közli: KOLLÁNYI FERENCZ.

A BERZEVICZY CSALÁD LOMNICZI LEVÉLTÁRÁBÓL.

A következőkben közlünk a Szepes megyei kakas lomniczi Berzeviczy családi levéltárból egynehány magyar nyelvű irományt a XVII. századból, melyek mutatják, hogy abban az időben még az északi nem tiszta magyar megyékben is általánosan a hivatalos eljárásban és magán érintkezésben a magyar nyelv használtatott, míg később a XVIII. században, egészen majdnem 1840-ig a latin nyelv lett csaknem kizárólagosan alkalmazva.

Ezen okmányok közül az első egy közbirtokossági határozat 1629-ből, melyben a Szepes megyei lomniczi és hunfalvai közbirtokosok és Késmárk ura Tököly István, ki különben Hunfalván szinte birtokos volt, egy bizonyos erdő használata dolgában szigorú büntetés terhe alatt megállapodtak, mely büntetés körülményesen körül van írva.

A másik két okmány levelek Tököly Istvántól, ki időközben gróf lett, Berzeviczy Pál Kakas Lomniczon lakó szomszédjához, az első a késmárki várból keltezve, melyben magát kimentti, hogy Pál napján nem jöhet el névnapra, vendége lévén, a másik levélben Tököly a rusbachi fürdőtől, mely szinte Szepes megyében, Lubló és Késmárk közt fekszik, (jelenleg gróf Zamoisky tulajdona), a mely már akkor mint gyógyforrás nagyon keresett volt, — meghívja Berzeviczyt és annak nejét a lakodalomra, melyet egyik hívének Gilányinak, kinek utódjai a XVIII. században bárók és Sáros megyei birtokosok lettek, a késmárki várban június 29-én tart, kiházásítván őt egy árva Görgey kisaszszonynyal, ki valószínűleg szinte a Tököly udvarban tartózkodhatott. Mind a két levél mutatja, hogy a hatalmas, dynasztia állandó jó barátságos viszonyban

volt szomszédjaival és hogy az általánosan minden érintkezések alkalmával használt nyelv akkor tájt a magyar volt.

A levelek szép kivitelű és egészen épen megmaradt pecséttel voltak elzárva, melynek köriratja: *Comes Stephanus Thököly de Kesmark Eques Aurat. ac Comitatus Arvensis Supremus Comes.*

I.

My Thekeli István, Szekel Boldisar és Berzeviczy Familia adjunk tuttára az kiknek illik, hogy a' minemű pörös erdőn az Hunsdorfiak és Lomnicziak vesződnek, az ilyen egyenetlenség és vesződés hogy azután közöttök ne legyen, egyenlő akarattól végezzük azt: hogy ugyanazon pörös erdő, mellyel ennek előtte Vice Ispán uram által már meg is tiltattunk vólt, most is tiltva legyen, az megnevezett két falutól, usque juris revisionem, és addig egyikünk jobbágionales(?) abban az erdőben, akarminemű fát vágni, avagy vágatni, belőle hordani avagy hordatni, erős büntetés és tizenkét magyar forint birság alatt, ne legyen szabad. A földes ur szükségére mindazáltal az vágott kész fákat elhordani szabad legyen. Az mellyikünk jobbágya pedig a' mi végzésünket fölbontaná, és az erdőben fát vágni avagy belőle hordani találtatik, mindjárt megfogattassék, és az földes urnak kezéhez adatassék, és tartozik az földes ura az ollyat érdem szerint nem tsak megbüntetni, de az tizenkét forintot is engedelem nélkül rajta megh venni. S mellyikünk az ilyen végzésünk fölbontó maga jobbágját meg nem büntetné, s az tizenkét forintot rajta megh venni nem akarná, adunk egyenlő akarattól a Szepes vármegyei szolga biró urnak, akár melyiknek, hatalmat, hogy kijöhessen, és ez levelünknek erejével azon az jobbágyon az ki ez mi végzésünket megszegi, irremissibiliter, non suffragantibus quibus vis exceptionem remediis megvehesse ő kglme az tizenkét forintot, kinek fele szolga biró uramé, fele az földes uré legyen. Melly dolognak nagyobb erejére ez levelünket kezeink írásával és pecsétünkkel meg is erősítettük. Datum in Kesmark die 26 Januariis Anno 1629.

Stephanus Thökeöly m. p.

(L. S.)

Baltazar Zekel m. p.

(L. S.)

Pauulus Berzeviczy m. p.

(L. S.)

Petrus Berzeviczy m. p.

(L. S.)

Egykorú feljegyzés kívül: Lomniczai és Hunsdorfi Határra való Levél N. 1. 1629.

Levél-tári feljegyzés: Nr. 18 fasc. 4. 1629. Jan. 26.

II.

Generose Domine Vicine observandissime.

Bánom hogy tegnapi fogadásomnak eleget nem tehetek, és Kgld házánál Szt. Pál napján jelen nem lehetek, mivel mai napon várom magamhoz öcsém Palocsay Urat, az ki ugy tudom, holnap is itt mulat, és így nincsen módom benne hogy házamtól eltávozhassam, Kgdet kérem megbocsásson, hogy ez iránt nem kedveskedhetem Kk, egyébiránt én azután is, az miben tudok jó szívvvel szolgállok Kgnek. Éltesse Isten jó egészségben Kdet.

In Arce Kesmark 24 Januar. 1655.

Generosae Dnis Vrae.

vicinus ad servicia paratissimus.

Comes Stephanus Theökeöly m. p.

Czím: Generoso Dno. Paulo Berzeviczy Seniori de eadem etc. Domino Vicino observandissimo.

Egykoru feljegyzés: Groff Tököly István levele.

Levéltári feljegyzés: N. 4. fasc. 138. 1655. Jan. 24. Kis levélalaku papíron írva.

III.

Generose Domine Vicine observandissime.

Jámbor szolgám Nemes Vitézlő Gilányi János Ur, néhai Nemzetes Görgey Sigmond ur árva hajadon leányát, Görgey Kata-asszont ez elmúlt napokban eljegyezte magának jövődöbeli házastársul, kiknek hozzájuk való jó akaratomból lakadalmok kiszolgáltatását magamra vállalva, az jelenvaló hónap 29 napján Késmark váramban meglenni rendeltem, az hol ott hogy Kegyelmed is, kedves házastársával együtt délután két órakor s az nap vacsora — s más napon is ebédre jelen lenni ne nehezteljen. Szeretettel várva s jó szívvvel látni kívánom Kegyelmeteket. Tartsa és éltesse Isten Kegyelmeteket sok esztendeig jó egészségben. Datum in thermis Rusbachiensi 21 Junii anno 1655.

Generosae Dnis Vestrae.

Vicinus ad servicia paratissimus.

Comes Steph. Theökeöly m. p.

Czím; Generoso Dom. Paulo Berzeviczy sen. Dno. Vicino observandissimo.

Levéltári feljegyzés: 1655. 21. Jun. N. 9. fasc. 135.

Cob tábornok hirdetménye 1673-ból.

A következőkben ismertetni kívánunk egy eddig tudtunkkal közzé nem tett kiáltványt vagy hirdetményt, melyet 1673 tavasszal báró Cob császári tábornok, ki akkor Felső-Magyar-

országban a német császári hadak főparancsnoka volt, kibocsátott és melyet egy eredeti nyomtatott példányban a kakas, lomniczi Berzeviczy levéltár iratai közt találtunk.

Ezen proclamatio emléke azon szomorú időnek, mikor a Wesselényi összeesküvés utáni lázadás elnyomtatása után a német hadak Felső-Magyarországot occupálva tartották, a magyar alkotmány fel volt függesztve és Ampringer volt a helytartó. A hirdetmény 1673. ápr. 12-én van keltezve Kassáról, mint akkor a felső-magyarországi 13 megye főhelyéről, egyszersmind a katonai főparancsnokság (generalatus) és a szepesi kamara székhelyéről; szabatosan meghatározza a megyék által a katonaságnak járó szolgálmányokat, a clerust és nemességet mindenből kivévén és felszabadítván, ugymint megállapítja az azokért járó fizetéseket, szigoruan tiltja, hogy többet követeljenek vagy épen erőszakoljanak a jobbágyoktól és kemény büntetések szab az excedáló katonaságra. De fájdalom tudjuk, hogy ezen rendelet csak a papiron maradt, épen ezen a Tökölymozgalom előtti időkben legjobban garázdálkodott a német katonaság az országban, folytonosak voltak a panaszok és ha be is lett számítva valami a természetbeni szolgálmányokért a katonaság adójába, mégis a katona tartás terhe ezen látzólag nagyon jó ható rendelet daczára felette nyomasztó volt.

A hirdetmény tartalma a következő:

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis camerarius, consiliarius aulae bellicus, generalis campi marschalli locumtenens, constitutus colonellus, necnon civitatis Viennensis Supremus commendans.

Wolfgangus Fridericus Cob Liber Baro a Neudingh.

Universis et singulis capitaneis, belliductoribus, vexilliferis, decurionibus, supremis et vice comitibus, tricesimatoribus, civitatum, oppidorum et pagorum iudicibus, bonorum praefectis et officialibus, pontium, passuum et vadorum custodibus, eorumque vices gerentibus: Item cujuscunque status, gradus, officii honoris, dignitatis, conditionis, praeeminentiae nationisque hominibus, praesentes visuris, lecturis vel legi audituris, salutem et omnem benevolentiam cum officiorum commendatione!

Quandoquidem Sua Sacratissima Majestas, Caesar. Rex, et Dominus Noster Clementissimus ex regali et paterna sua cura et sollicitudine, nil aliud quaerat, nisi ut quies et tranquillitas provinciae et regnicolarum vicissim ad suos terminos deducatur, stabiliaturque et si eum finem, ut tanto commodus Status et Ordines Regni, fidelesque sui subditi desiderata quiete frui, compromissamque annonam, eo facilius atque defecta sine ullo administrare possint, sequentia punita, per

omnes legiones stricto modo observanda, clementissime demandavit, et quidem.

Primo. Omnes insolentiae, tam in condescensione, hinc inde proficiscentibus militibus, quam in pernoctationibus, signanter autem, excursiones, depraedationes, in summa, quid quid pro insolentia vel exorbitantia imputari debet, sub infalibili poena, imo amissione officii ac vitae propriae, absolute intermittantur, parochiae, scholae, curiae et domus nobilitares, a militum condescensionibus et quartiriis excipiantur.

Secundo: Necessario hinc inde proficiscentibus militibus et officialibus juxta ipsorum portiones, dietim pro una portione duae librae panis, una libra carnis, et pro septem equis medius cubulus avenae, excepto foeno necessario, et stramine, administrentur; de perceptis autem quietantiae formales dentur, et quidem pro bono tam militum, quam subditorum, in realis portionis, duae polturae, sicuti pro uno equo itidem duae polturae, proficiscentibus companiis, vel militibus, in satisfactionem inclytorum comitatum, liberarumque civitatum defalcantur: super quo cum inclytis comitatibus et liberis civitatibus, conclusum est et contractum.

Tertio. Ut autem praetacta, tanto melius effectui dentur, in uno quoque Comitatu commissarii cum patentibus, tam a generalatu, quam ab inclyta Camera ordinandi sunt et deputandi, et sicuti inclytis Comitatus insinuatum, casu quo officiales proficiscentes quietantias exhibere denegarent, extunc ad fidem commissarii mediante trium vel quatuor testium juramento, quotquot portiones administratas, retulerit, directe illi legioni, sub quo proficiscentes milites existunt, tot defalcabantur. et ex aerario bellico, comitatibus et regiis liberisque civitatibus, pro satisfactione solventur; Si vero praeter spem haec promissa satisfactio non daretur, extunc in praetactam repartitionem, juxta limitatum praetium, medio praelibatae inclytae Camarae, acceptabuntur.

Quarto. Proficiscentes vero milites a generalatu et inclyta Camera ordinandum commissarium, condecenter in observantia et respectu habere, itinera et quartiria, juxta ipsius opinionem et mentem, ordinare ac instituere, neque vero tam ipsum in persona commissarium, quam sibi adjunctos ordinatos alios, ullo modo, prouti hactenus factum, verbis injuriosis, multo minus verberibus tractare, verum potius uti dictum est, condecentem eidem respectum exhibere.

Quinto. Memoratus tamen commissarius ad tempestivam generalatus et Camerae intimationem proficiscentibus militibus juxta dictam limitationem, de necessaria annona, et de vecturis, uti sequentes puncta dicetur, providere, ac vice comites.

liberarumque civitatum iudices, tempestive ratione transitu et numero militum certificare; item sine ullo respectu, cujusvis honorum, pagorum, praediorum, tam ad unam, quam ad alteram personam spectantiam milites, directe via, ac singulis diebus, non ultra quam per duo, vel duo et medium, vel ad summum per tria militaria, secundum exigentiam dierum, temporis longitudinem, de viarum qualitatis, ducere teneatur, ac pro meliori rerum dispositione, idem commissarius, a vice comitibus dependentiam habeat, cum liberarum vero civitatum iudicibus correspondeat, quod si autem secus faceret, praememoratam ordinem non consideraret, militesque praeter rationem ulterius ducere, officialibus contradicere et in suo intento permanere commissarius vellet, eo casu milite nullo modo deflectere, verum recta via, vel ultra, quam ratio temporis, diei, ac qualitas constitutisque viarum et itineris requirit, proficisci imo nec ultra, quam ad summum, per dies tres, iter facere, quarto autem integro respirium et quietum habere teneantur.

Sexto. Militibus proficiscentibus juxta Sacratissimae Caesariae Regiaeque Majestatis clementissimum atque expressum mandatum, pro singulis companiis non ultra quam quatuor curros singulos quatuor equis seu bobus junctos, comitatenses administrabunt. (Interim tamen, si temporis et viarum incommoditas ita exposceret, etiam sex boves vel equi singulis currubus jungendi proveniantur). Quae tamen vecturae, semper, si non singulo pernoctationibus, sed ad summum, alterum Comitatum ingrediendo, vel juxta ordinationem commissarii, absque ullo defectu dimittere debeant, neque extra Comitatum ducere, si ut auti, habita de super cum vicinorum Comitatum, vice comitibus correspondentia; si quae vero pecora, praeter spem, milites detinerent, neque possessoribus restituenda vellent, extunc restitutio officiali commendanti incumbet, aut legioni, a qua dependet, defalcabitur, damnumque illatum statim et eo facto exolvitur.

Septimo. Officiales alique milites privatis suis in negotiis hinc inde proficiscentes, et alii quoque qui ab ipsis, cum suo salva passu, mittuntur, ex propriis parata vivant pro pecunia, et in hoc ordine Comitatus sint immunes; casu quo autem nonnulli in hoc puncto excederent, et exorbitantias exercerunt, tales capiantur, et Cassoviam ad generalatum vel ad proximum praesidium, adjuncta quaerela exorbitantiarum, et excessum, per eosdem factarum deducantur et tradantur.

Octavo. Casuquo autem per milites proficiscentes excessus fierent, ratione quorum, commissarius commendanti officiali, conquaestus, nullum remedium aut meritum rei obtineret, eo facto commissarius talia comitatu, et comitatus cum omni

declaratione facti excessus, generalatui denunciaret, ut deinde tam commendans officialis, quam caeteri delinquentes, juxta delictorum merita puniri et ad restitutionem satisfactionemque omnem, per generalatum adigi queant.

Nono. Absque passu sive salvo conductu hinc inde divagantes milites et regnicolas damnificantes, sive illi equites, sive pedites fuerint, concessum est, ut a comitatensibus extunc capiantur, et praefato modo ad generalatum vel ad praesidium tradantur.

Decimo. Gratuiti labores juxta articulos regni et constitutiones per Comitatus ad confinia et fortalitia praestentur, juxta ordinem et dispositionem generalatus; casu quo autem ex necessitate publica ad requisitionem generalatus et Inclytae Camerae, plures gratuitus labores Comitatus praestarent, quam constitutiones regni dictarent, eorum ex Suae Majestatis cassa solutio juxta morem consuetum sequi debet.

Undecimo. Et siquidem inclyti Comitatus conquerantur qualiter nonnulli commendantes, pro suo libito ad pagos fortalitio vicinantes, milites exmittere, victualia et id genus diversa alia minis extorquere soleant; quod siquidem Sacrat. Caes. Reg. Majestatis clementissimo mandato omnino contr. . . . ideoque Comitatus indicitur, ut a modo imposterum, similia extorquenda nullo modo permittant; si tamen praeter omnem spem, a subditis per milites aliquid vi extorqueretur, extunc Comitatus mediante sufficienti probatione, specificationem conficiant, ut illa universa vi extorsa, in condigno praetio, et solutione commendantis seu regiminis, cujus milites exorbitantias fecerunt defalcari ac parti damnificatae et laesae omnimodo satisfactio impendi possit. Quae omnia supra spacificata inclytis Statibus et Ordinibus Regni; maxime vero partium Regni Hungariae superiorum inclytis tredecim Comitatus, pro sua directione et bono servando ordine communicantur.

Datum in libera ac regia civitate Cassoviensi die duodecima mensis Aprilis Anno Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Tertio.

Wolf. Fridericus
Cob baro de Neuding m. p.
(L. S.)

A pecsét báró Cob család czímerét veres ostyában lenyomatva, mutatja ezen körirattal: Wolf Friedrich Cob Freyherr v. Neuding.

A hirdetmény mint említők, nyomtatva van egy nagy ív papíron; az aláírást b. Cob tábornok tentával sajátkezűleg írta roppant nagy betűkkel, úgy látszik nehéz, írásban nem nagyon gyakorolt kézzel.

Közli: BERZEVICZY EGYED.

CSEREI MIHÁLY KRÓNIKÁSUNK CSALÁDI EMLÉKIRATA.

(Töredék.)

Ugy genealogiai jelentőségénél, mint magának Cserei Mihály történetírónknak életviszontagságaira világot vető érdekességénél, valamint az akkori idők családi életét és gazdasági viszonyait nagy közvetlenséggel jellemző előadásánál fogva is érdemesnek tartottam ismertetni ezt az emlékiratot, melyet a kadicfalvi Török család oklevelei közül Bolyai Gáspárné Török Irma urnő volt szíves rendelkezésemre bocsátani.

Miként szövegéből kétségtelen, ez emlékirat szerzője nem lehetett más mint Cserei Mihály a történetíró, ki azt 1730 után írhatta, mert a bárói címmel említett Szentkeresztiek bárósága 1726-ban, a Vitézeké 1730-ban keletkezett. Magát a hat ívnyi, »Hermanstat« víznyomásos, de évszám nélküli régi és megviselt papírra írt füzetet azonban, melynek érdekes tartalmát alább közlöm, az írásból ítélve a XVIII. század vége felé készült másolatnak tartom; és pedig, miként a Cserei Mihály időközben megjelent végrendeletéből kitűnik, azon emlékiratnak töredékes másolata ez, melyet történetírónk végrendeletében több helyen »vörös bőrű nagy könyvem« elnevezéssel emleget.

Következik sub Litera E.

Udvarhelyszéki bögözi s alesiki szentsimoni jószágokról való observatiók.

Ez két portiócskák az szegény feleségemnek az anyja jussán valók lettenek, ha ezeket is mint a több jószágokat Kun Mihály feleségivel együtt el nem tékozolták volna. Néhai udvarhelyszéki bögözi nagy emlékezetű Farkas Ferencztől deveniáltanak.

Az Genealogia ilyen:

Truncus Farkas Ferencz.

Egy fia volt, Farkas Simon, azt ifju legény korában ölték meg.

1. Egyik leánya gróf Apor Istvánné Farkas Susánna, ennek az elsőbb urától, Korda Györgytől, fia Korda Zsigmond udvarhelyszéki fő király bíró, már megholt, ennek fiai: László, az is megholt, másik fia ifjabb Korda Zsigmond. Korda Zsigmondnak leányai: ifjabb báró Szentkereszti Andrásné, másik leánya báró Vitéz Györgyné, harmadik leánya gróf Haller Ferenczné.

2. Leánya Ferencznek Bánffi Kristófné, ennek fiai: egyik almási Bánffi György, annak leánya Maurer Istvánné; másik fia almási Bánffi Zsigmond, annak fiai Bánffi Zsigmond és Bánffi Imre; harmadik fia Bánffi László, annak fiai Bánffi Ferencz, Bánffi Boldizsár.

3. Leánya Farkas Ferencznek lengyelfalvi Orbán Pálné, ennek leánya Weselényi Pálné, de ez gyermek nélkül halt meg. Fiai Orbán Pálnénak az egyik Orbán Elek aranyosszéki fő királybíró, annak fia ugyan Elek, másik fia Orbán Pálnak Orbán Simon.

4. Leánya Farkas Ferencznek Borsai Györgyné, ennek fia: egyik Borsai István, maga megholt, meg fiai maradtanak életben, (így) másik fia Borsai Pál; ennek fia házasságban, lánya vagyon. Leánya Borsai Györgynének Jármí Györgyné.

5. Leánya Farkas Ferencznek marosszéki gálfalvi öreg Ozdi Györgyné, annak leánya az szegény feleségem anyja Kun Mihályné Ozdi Klára és Tóth Istánné Ozdi Susánna, annak leánya Deák Istvánné, a másik Boér Sámuelné. Az öreg Ozdi Györgynek fia ugyan Ozdi György, annak fiai Miklós és Zsigmond.

Farkas Ferencznek^{71661/} volt két felesége, egyik Pétsi Simonné, másik felesége Bornemisza Zsófia, ki Bethlen Gábor fejedelemnek vér szerént atyafia volt.

Farkas Ferencznek az anyja volt dersi híres nagy uri ember Petki István leánya. Az bögözi jószágot ezek az öt leányai Farkas Ferencznek felosztották magok között, de mivel már akkor Farkas Ferencznek az egyik leánya Zsuzsánna, gróf Apor István felesége volt, nagy uri ember volt, az több leányai pedig alább való rendű embereknél voltak házasságban, kivált már akkor az öreg Ozdi Györgyné meghalt volt, az feleségem anyja pedig mind urastól semmire kellő emberek voltanak, csak megesalták őket s vetették az mit akartanak az jószágot öt részre osztották. Egyiket az udvarházzal együtt

vette el gróf Apor Istvánné asszony, azt most az első urától Kordától való fiai bírják; az más részt vette el Orbán Pálné; harmadikot Bánffi Kristófné, negyediket Borsai Györgyné. Az ötödiket az öreg Ozdi György két leánya s egy fia három részre osztották fel magok között.

Mikor az az osztozás volt, már annak előtte férjnél volt az feleségem anyja és reá doblotta volt az urát, hogy az kolosvármegyei kis-nyulasi jószágot adják el; el is adták Kun Lászlónak hatszáz forintokon; azt a pénzt feldudolták. Hogy Bögözben megosztottak, az mi ott jutott eladják Bánffi Kristófnénak, zálogon vagy örökösen, nem tudom, mert semmi levelet nem láttam rólla s mikor kérdettem is tőlök, soha meg nem mondták. Azzal az hatszáz forinttal kiváltják Kun Lászlótól az nyulasi jószágot, egy darabig bírják, ujabban eladják nyolczszáz forintokon Luczai Andrásnak, most is az gyermekei bírják. Az bögözi jószág oda vagyon, sem bögözi sem nyulasi nincs; ilyen hallatlan bolondságai voltak annak az asszonynak. Az eladott bögözi jószág Bánffi Kristófnéről száll az fiára Bánffi Lászlóra; mind azt, mind az maga részét elcseréli Korda Zsigmonddal; azután Tóth Istvánné is, Kun Mihályné nénje, eladja ott Bögözben az maga részét Korda Zsigmondnak, hasonlóképen Ozdi Zsigmond is Miklós is eladja az maga részét ugyan Korda Zsigmondnak és a fiai bírják már egészen azt a részt is.

Azután meghal Farkas Pál, ki egy testvér volt Farkas Ferenczczel, annak is minden jószágát, jobbágysait egészben Korda Zsigmond veszi kezire, az több részen való atyafiaknak semmit sem adnak belőle, noha azokat is egyaránt illette volna. Meghal azután Farkas Pálné is, ki azután osdolai Kun Istvánhoz ment volt férjhez; az mit Farkas Pállal együtt lakásban az urával együtt acquiráltanak volt ott Bögözben, jószágot, jobbágysait, szántóföldeket, szénafüveket, azokat is mind Korda Zsigmond foglalta el az több atyafiaknak semmit sem adtanak, mind az Korda Zsigmond fiai bírják Farkas Pálnak mind ős jószágát, mind acquisitumát ott Bögözben.

1. Mindezek így lévén, minthogy mind idvezült feleségem nevére vagyon retractatio az leveleim között, mind az fiammal is Gyuriczával retractáltattam, az retractatio pedig arra való, hogy valamelyeket az apa, anya cselekszik az gyermekek károkra, mind azok iránt procedálhasson, az én gyermekeimnek is ha lehetne módjok azon retractatiók mellett folytatni kellene az Korda Zsigmond gyermekei ellen az causát, mind azért hogy igazán ki nem adták az osztozáskor az nagyanyjok Kun Mihályné részét, mind azért, hogy Farkas Pál ős és keresett jószágát, mindenfélét Korda Zsigmond elvette, és

a mi azokból az én gyermekeimet illette volna, ki nem adták ez mai napig is, s új divisiót kellene kívánni azon retractatio mellett; ha az dolog arra mehetne, úgy bizony jól esnék az én szegény gyermekeimnek, mert több jutna a bögözi jószágból mintsem annak előtte jutott volt az nagyanyjoknak.

Ha ebben nem boldogulhatnának, az mely portiót eladott Kun Mihályné az nénjével Bánffi Kristófnénak, és most azt is Korda Zsigmond fiai bírják, meg kell kínáltatni egy csomó pénzzel, hogy azt a Kun Mihályné részét bocsássa ki kezéből az én gyermekeimnek; kétség kívül Korda fiai evictorra fognak, Bánffi Lászlóra vagy az ő gyermekeire, mivel Bánffi László adta cserében Korda Zsigmondnak; az evictor, ha elé áll, azt mondja, örökösen vette meg Bánffi Kristófné Kun Mihálynétól, akkor az retractatio mellett contendálni kell, hogy őstől maradt jószág levén, Kun Mihályné örökösön el nem adhatta a Decretum tenora szerint Part. 1. Tit. 58, 59, 61. meg kell itélni.

Ha pedig csak zálogban adta, úgy annál könnyebben hozzá juthatnak az én gyermekeim, csak pénzek legyen szegényeknek; talán a jó Isten gondot visel reájok kegyelmesen, csak ő Szent Felségében bízzanak, könnyü az Istennek a szegényt meggazdagítani, mint szintén a gazdagot koldulásra juttatni.

Ugy szintén Tóth Istvánné és Ozdi Miklós az mint az ő részeket eladták Korda Zsigmondnak, kiválthatják az én gyermekeim; közelebb való atyafiak ahoz a jószághoz az én gyermekeim, mintsem az Korda Zsigmond gyermekei, mert Korda Zsigmondnak az anyja volt egy testvér az Tóth Istvánné és ifjabb Ozdi György anyjával, aval is csak apával, de az én feleségem anyja egy testvér volt mind apával mind anyával Tóth Istvánnéval és az Ozdi Miklós apjával Ozdi Györggyel.

Ugyanott levén egy közös malom az Farkas Ferencz leányaival, abeli részét is eladta volt Kun Mihályné gróf Apor Istvánnénak, ő nagysága ajándékozta volt életéig Orbán Pálné leányának, kit Veselényi Pál vett volt el, minthogy az asszony magtalanul holt meg, az úr Veselényiné holta után ajándékozta a szegény feleségemnek, melyről való collationalis levél megvayon a leveles ládámban; az malom ugyan elpusztult, de megvayon az malomhely; azért ahoz a malomhelyhez is szintén olyan jussa, köze vayon én gyermekeimnek mint Orbán Pálné, Korda Zsigmond, Borsai István maradváinak; az én gyermekeim ne hagyják oda az magok jussokat, kivált ha az bögözi jószágot kiválthatnák, igen jó volna ahoz az malombeli rész.

Ezt is hozzáteszem, hogy a kit én bizony soha nem kívánok, az én gyermekeim tudom nem fogják kívánni, de ha vagy Korda Zsigmond gyermekei, vagy az Orbán Pálnéjé, vagy Borsai Györgyné, vagy Bánffi Kristófné maradvái magtalanúl meghalának, annak a bögyözi jószágnak az én gyermekeimre kell szállani, vagy ha azok közül valamelyik ág, vagy kettő vagy három deficiálna, az én gyermekeim a megmaradott ággal együtt az deficiált ágaknak jószágát magok között egyaránt igazságosan feloszthatják.

2. Vagyon néhai öreg Farkas Ferenczről maradott jószág Al-Csikon Szent Simon nevű faluban, talán tiz ház jobbágy és egy jó malom az Olt vizén, azt a jószágot a négy ág: ugymint Apor Istvánné fia Korda Zsigmond, Borsai Györgyné fiai, Bánffi Kristófné fiai, Orbán Pálné fiai öt részre felosztották. Korda Zsigmond két részt vett el, egyiket az anyjáét, másikat feleségem nagyanyja öreg Ozdi Györgyné részét, de a feleségemnek sem nékem hírt sem tettenek mikor magok között felosztották, azt praetendálván Korda Zsigmond, hogy Kun Mihályné, a feleségem anyja, az maga jussát még ennek előtte örökösön az anyjának gróf Apor Istvánnénak adta volna ötven forintokért.

Azért minthogy én már megöregedvén és elbetegedvén ki nem kereshetem, az én gyermekeim mind az édes anyjok mind az fiam retractatiója mellett ki kereshetik, divisionale mandatum kell csak expediáltatni, megkivánni, hogy adják ki az én feleségem jussán való részt az én gyermekeimnek. Ha azt forgatnák: Kun Mihályné örökösön el adta abban a jószágban való jussát, a retractatio mellett a mint a bögyözi eladott jószágban úgy ebben is contendálni kell, hogy Kun Mihályné, mint olyan tékozló asszony, őstől maradott jószágban való jussát örökösön el nem adhatta, hanem a pénzt leválják s a jószágot oszlásra bocsássák: ezt egyátalyában meg kell ítélni.

Ha Korda Zsigmondék azt mondanák, hogy néhai Farkas Pálné, ki azután az öreg osdolai Kun Istvánhoz ment férjhez, sokat praetendálván ahoz a sz. simoni jószághoz és Apor Istvánné fizette ki onnan, arra azt kell mondani: bizonyos dolog, praetendált; s volt is helyes praetensiója, sőt az gubernium eleibe admoneáltatta is volt Korda Zsigmondot érette, de az alatt Kun Istvánné megholt magtalanúl, az praetensio is megholt velle együtt, és így se az anyja Korda Zsigmondnak se maga soha egy pénzt se fizetett azért az jószágért se Kun Istvánnénak se másnak; sőt inkább az egész jószágot mely egyaránt illette volna az Farkas Ferencz öt leányi maradványit, még a szegény gróf Apor István felesége neve alatt elfoglalta és bírta egyedül, meghalván Apor István,

az Korda Zsigmond anyja is mind egyedül bírta, az anyja holtá után is egy darabig Korda Zsigmond egyedül bírta tovább 30 esztendőnél mind úgy torkon verve bírták az szép jószágot; minden fructussát, hasznát ők vették, melyből bizony ki tölt volna, ha szintén valakinek valamit az jószágért fizettek volna; nagy későre aztán Korda Zsigmond úgy bocsátotta oszlásra az több atyafiakkal, de akkor is az én szegény feleségemet ki tudták belőle.

Az mely malom ott vagyon, úgy hallottam, az osztózaskor ezer forintra böcsülték, úgy hogy Korda Zsigmond mindenik ágnak két két száz forintot fizessen és az malom nálla maradjon; az én feleségemnek pedig csak egy pénzt se adtak, azért az én gyermekeim méltán azt is praetendálhatják, vagy azt a summa pénzt ennek is adják meg, vagy az malmot divisióra bocsássák.

Ebben az jószágban Kun Mihályné néjének Tóth Istvánnének és az öcscsének Ozdi Miklósnak is szintén annyi részek volt; elhiszem azok is oda adták az részeket Korda Zsigmondnak, azt is kiválthatják az én gyermekeim, mert ők közelebb való vérek ahoz, mintsem a Korda Zsigmond gyermekei.

Ebben a csiki jószágban is annak az négy ágnak defectusán az én gyermekeim maradváinak egész successiójuk vagyon, mint szintén ott Bögözben; mivel mind az két jószág leányágra szakadt jószág s akármelyik línea deficiáljon in utroque sexu, az megmaradt ágak osztják fel az deficiált ágnak jószágát, száz, kétszáz esztendő mulva is; mert az jószág successiójában az vérek ellen nincsen soha praescriptio, az mint a Decretum világosan írja. Part. 1. Tit. 47.

* * *

Sub Litera C.

Doboka vármegyei nagy-iklódi jószág körül való dolgok, az őri portióról is.

Ez az jószág a feleségem atyjának Kun Mihálynak az nagyanyjáé Horváth Annáé volt; Horváth Annának volt leánya Szilágyi Borbára, annak fia Kun Mihály; Horváth Anna egy testvér volt ugyan iklódi Rettegi Mihályné apjával és az öreg Nádudvari Jánosnéval; Rettegi Mihálynének leánya Rettegi Krisztina, ki azelőtt Olasz Jakab felesége volt, most pedig Szarvadi Jánosné.

Az öreg Nádudvari Jánosnének fia Nádudvari Péter, annak maradt egy néma fia. Nádudvari János, kit is az mostoha apja Rhédai Pál tartott s az jószágát is ő bírta; Nád-

udvari Jánosnének leánya iklódi Kemény Jánosné, annak fia Kemény Péter, Péternek fia ugyan János; házas ember, ugyan Iklódon lakik.

Az feleségem szülő anyja azért, Horváth Anna, és az öreg Nádudvari Jánosné s Rettegi Mihálynének az atyja hárman egy testvérek lévén, az nagy-iklódi és meszesalji jószágokat magok között egyaránt felosztották; ha azért az én első feleségemtől való gyermekeim mind meghalnának magtalanul, az iklódi és meszesalji jószágoknak szállani kellene Rettegi Mihály leányának gyermekeire; ha Rettegi Mihály leányának gyermekei magtalanul meghalnának, az ő iklódi és meszesalji jószágoknak szállani kell az én gyermekeimre; ha az néma Nádudvari Jankó magtalanul meghal, az ő jószágának szállani kell Kemény Jánosra, ha Kemény János magtalanul meghal, az ő jószágának szállani kell néma Nádudvari Jankóra; ha pedig mind Nádudvari Jankó, mind Kemény János magtalanul meghalnának, mindeniknek iklódi, meszesalji és őri jószágoknak szállani kell egyenesen az én gyermekeimre. Azért mivel az emberek halandók és az familiák hamar deficiálnak, az én gyermekeimnek, kik most ezekben semmit sem tudnak, informatiojokra írtam ezeket, hogy az én holtom után tudhassák szegények, micsoda jószágokhoz vagyon igaz vérségek és successiojok, nem pedig azért hogy én valamely felebarátom familiájának defectusát kívánnám; oltalmazzon Isten még csak gondolatától is olyantól.

Az az iklódi jószág az meszesalji jószággal együtt szép jószág volna; de az feleségem atyja, anyja minden jószágokat, valahol volt Erdélyben, mind eladták, tékozlották; az én feleségemre még csak egy talpalattnyi jószág sem maradt sehol szabadon, sem az sok eladott jószágnak árából az én szegény feleségemre egy pénzt is nem költöttek, mert őtöt a nénye gróf Apor Istvánné Farkas Zsuzsánna tartotta akkor is, mikor én elvettem, lakadalmat is az ur csinált, a mi kevés ruhát adtak, az asszony ő nsga az magáéból adott, az apja s anyja még csak egy pár csizmát sem adtak, nem hogy egyebet; hogy megházasodtam is azután is udvarnál szolgáltam, szolgálattal ruháztam, tápláltam mind magamat, feleségemet, gyermekeimet, cselédimet, nagy munkával, fáradsággal, nyughatatlansággal. Szegény feleségemre egyéb nem maradt az apjáról, anyjáról, hanem nyomoruság és a sok adósság, egy pénzt is soha bizony nem láttam; sőt az atyjának holt testét is magam költséggemmel temettettem el. Igyekeztem ugyan a sok eltékozlott jószágban kiváltani, váltottam is a káli jószágot és a szent-mártonit; de házasságom után mindjárt öt esztendőre a kurucz revolutio bekövetkezék, akkor több kárt val-

lottam tizennyolcz ezer forintoknál, a felett Brassóban nyolczadfél esztendeig feleségemmel, gyermekeimmal együtt nyomorgottam, ott költöttem el, az mit három jegyző könyvemben még akkor felírtam, hatezer kilenczszáz forintokat, és így az mit sanyaru szolgálatommal kerestem volt, az kurucz világ megemészté. Hogy Brassóból kiszabadultam, mikor marhákat, házi portékákat szerzettem s Kálban építeni kezdtem, a ménkő tüze miatt Kálban mindenem porrá ége; csak akkor vallottam kétezer forint érő kárt; azután egy esztendőben mind a brassai szállásom ott való sok egyetmásimmal együtt, mind nagy-ajtai házaim, minden épületeim, minden ott való házi portékáim mind porrá égének, épen abban az hallatlan szörnyü drágaságban, a midőn két forinton vettek egy véka buzát, minden gabonám, — könnyen volt kétezer véka, — Nagy-Ajtán elége, ugyannyira, hogy egész esztendeig mind drága pénzen vettem házam szükségére gabonát, többet ötszáz forint áránál; azután mindjárt majd többnyire minden jobbágyaim Ajtán, Ágostonfalván a pestisben meghalának, az lelkem feleségem is Kálban meghala. Esztendő mulva Kászoni János cancellárius alsó-köhéri egész faluból álló, szép, hasznos, magam kereste jószágomtól megfoszta, az holott való jobbágyok folytatták az káli oeconomiámat is, és tovább nem lakhatván Kálban, ide be kelle szorulnom lakni Nagy-Ajtára, házamhoz; itt is már tiz esztendő alatt a sok szüntelenül való kárvallások forgottak rajtam; négy rendben mindenféle szarvas marháim, juhoim egyben döglöttek, mindenkor drága pénzzel kellett ujjabb-ujabb béresökröket, teheneket, juhokat vennem. Házam szükségére már négy esztendők alatt semmi gabonám nem termett. Az nagy szükségnek miatta Ágostonfalváról minden jobbágyimnak el kelle bujdosni, Havasalföldiben mai napig oda vagynak; egy néhány esztendeje borom roszul teremvén, pénzes borral tartom asztalomat. Egyedül a jó Isten tudja, mint tudjuk naponként magunkat táplálni. Az ilyen sok változások miatt nem érkezhetem én arra; hogy Kun Mihály eltékozlotta jószágokat többet ki nem válthattam, keserves az én lelkemnek; feles gyermekeim vannak, s kevés jószágot hagyhatok nekik, arról nem tehetek: engemet holtom után is nem okozhatnak, mert kerestem az mit lehetett, az atyámtól maradt jószágocskámat el nem adtam sőt szaporítottam, szegény feleségem káli jószágát sok pénzzel rehabeáltam, ott egy karóig mindent én építettem, szőlőket erdőből vágattam ki; ha többre nem mehettem a sok nyomoruság, kárvallás miatt, kérem az én édes Istemet, vegye kegyelmes szárnyai alá az én szegény gyámoltalan gyermekeimet, az én sok bűneimért ne őket, hanem inkább engemet ostorozzon s nekik pedig lelki,

testi békességeket egésségeket, világi jó szerencséseket bőségesen kiszolgáltassa, tisztességes életben, becsületben tartsa, táplálásokra kívántató minden jókat gazdag tárházából kegyelmesen adja ki, minden szomorú változástól, szegénységtől, nyomoruságtól oltalmazza, világ végig tartó maradvájokkal együtt és végre lelkeket az örök boldogságba bevigye, szerelmes szent Fiának, az Idvezítő Ur Jézus Krisztusnak drágalátos érdemeiért sz. halálának, Amen.

N. B. Annyi sok kárvallásim után házassítottam ki az első feleségemtől maradt három leányaimat tisztességesen, úgy hogy mindeniknek külön-külön az mely egyetmásokat adtam, bizony egyik-egyik részen való ezer forintomban fel került; azon kívül mindeniknek adtam készpénzt négyszáz forintokat. Bizony csak azokon való költés is, mely négyezer forintnál tovább megyen, akármely értékes ember erszényét alkalmasint megüresítette volna, s hát még mostani feleségemtől való szegény leányomnak is kellene, ha volna, miből ruháznom s kiházásítanom.

Az iklódi jószágot én most ide, úgy a mint a rendi lett volna, le nem írhatom, hanem rövideden így jegyzettem fel:

(Következik egy kevésbé érdekes jegyzéke az iklódi birtoknak, tartozékaival, a Meszes alatti Sz. György, Budja, Posa, Vaskapu, Ördökgút, Csömöllőnyálló falukban. — Azután így folytatja most már az azon kor urbéri és gazdasági viszonyaira érdekes világot vető előadását.)

Ezeknek a meszesalji jobbágyoknak szolgálatjuk az volt: hogy tavasszal s ősszel szántani, nyárban kaszálni, aratni be kellett jöniök Iklódra és azok folytatták az iklódi oecónomiát. Télben, minthogy messze laknak, Iklódhoz nem szolgálhattak, hanem taxát adtak, ki rókabőrt, ki pénzt, ki kövér sertést, az mint az földes urokkal megalkudhattak. Dézmát is adtanak.

Sok makkos erdők vannak ott a Meszes alatt való faluk határan s majd minden esztendőben terem az makk; a ki az iklódi jószágot bírja, ha 100 sertése lesz is, azt az Meszes alatt levő erdőkön ajándékon meghízaltathatja, sőt egész télen is tavaszig kiteleltetheti; makk bér is jó onnan.

Az is jó commoditás, hogy a meszesalji jobbágyokkal elég fát hordathat ki Debreczenbe, Nagy Bányára s más helyekre, ott jó áron eladhatják, sok szép hasznót hajthatnak; onnan pedig, mivel Zilahon s az körülvaló helyeken sok s bő bor terem mindenkor s olcsó az bor, ugyanazokon a szekereken, mikor vissza jönnek, mindenkor bort hozzattathatni Iklódra s ott korcsmán jó áron kiadhatni, úgyszintén a méhser is,

mivel utban levén Iklód, sok alá s fel járó bort, méhsert drágán is megiszsza.

Más commoditás ez: hogy ott a Meszes alatt bő határ levén, feles marhákat tarthatnak, a kik Iklódot fogják bírni; Erdélyben olcsón vehetne marhákat, az meszesalji jobbágyoknak osztaná fel, hogy télben szénán, nyárban fűvön az magok marhájokkal együtt legeltetnék, s mikor meghiznának, ha csak Debreczenig kihajtanák is, szép nyereséget kaphatnának; csak-hogy azokkal az meszesalji jobbágyokkal szépen kellene bánni, mert ha megbosszankodnak, mindjárt elszöknek, által állanak a Meszesen Magyarországra, onnan bizony senki őket erővel vissza nem hozza, hacsak magoktól haza nem akarnak jöni.

Vagyon malom hely, kettő is ott a Meszes alatt; azokra jó volna malmot építeni; a ki rá érkezhetnék idővel hasznát venné.

Szükség volna arról is inquiráltatni, mind az Meszes alatt való jobbágyokról, azoknak házhelyekről, szántóföldekről, szénafüvekről, malmokról; mert azokból sok elnyomult más ember kezinel, úgy ott Iklódon inquiráltatni kellene, mert ott is kit Rettegi Mihály maga s leányai, kit Toldalagi András gyermekei, Lázár György gyermekei, Nádudvari gyermekei, minthogy a szegény Kun Mihály mind feleségével együtt csak eszem-iszom gondviseletlen emberek voltak, amazok földekben, szénafüvekben elfoglaltanak; azt pediglen legkönnyebben ott tudhatni meg, mivel épen annyi jobbágyoknak, házhelyeknek, szántóföldeknek, szénaréteknek, malombeli résznek s egyéb mindenféle appertinentiáknak kell mind Iklódon, mind a Meszes alatt lenni az én üdvezült feleségem részére, valamint Rettegi Mihály gyermekeinek, és ha különben ugyan csak szépszerént ki nem akarnák adni az elfoglalt földeket, szénafüveket, malomhelybeli részt az Rettegi Mihály maradéki, az Decretum szerint, ut habetur Part. 1. Tit. 46. rövid hivatal mellett törvénnyel meg kell keresni.

Ez az iklódi és meszesalji jószág, mikor Kun Mihály megházasodott, zálogban volt Rettegi Mihálynál hatszáz forintokig. Kun Mihály az felesége tanácsából maros széki szentmártoni jó négy ház jobbágyát ott való malommal együtt el adja Salati Samuelnek és Deák Istvánnak (tőlök én magam pénzzel hatszáznegyven forintokkal váltottam vissza) és azzal a pénzzel kiváltják Rettegi Mihálytól az iklódi és meszesalji jószágot. Ha életre való emberek lettenek volna s gondot viseltenek volna, bizony abból az jószágból kikereshették volna azt a pénzt igen könnyen; de nekik csak a jólakásra, tékozlásra levén minden gondjok, egy ideig bírván az kiváltott jószágot, eladják ujabban az meszesalji egész jószágot és jobb-

ágyokat ötszáz forintokért Gubernator Bánffi Györgynek, melyről való contractust ide be írtam szóról-szóra, lássák meg az szegény gyermekeim, micsoda bolondúl s istentelenül vesztegette el Kun Mihály feleségével együtt az meszesalji szép jószágot. Az contractus így sonal:

Én Maros székbén Kálban lakó Kun Mihály adom tudtára mindeneknek a kiknek illik ez levelem által, hogy in hoc anno praesenti 1702 die vero 17^a mensis Julii, magam személyében udvarolván az Mlgos Gróf Losonczi Bánffi György Mlgos erdélyi Gubernator Urunknak ő Ngának Bonczidán Doboka Vármegyében ő Nga Mlgos lakó helyében, kastélyában, azon alkalmatossággal alázatos requisitiomra kértem és vettem fel eő Ngától ötszáz magyar forintokat, idest fl. hung. 500, mely summa pénzekért szabad jó akaratomból zálogképen adtam ő Ngának és ő Nga Méltóságos házastársának (tovább a szövegben meg is van nevezve »Betlen Klára Asszony ő Nga«) és posteritásainak, successorainak és legatariusainak is Doboka Vármegyében felső járásban Örben és az Meszes körül mind magamat, feleségemet, gyermekeimet illető egész jószágomat, — sat. sat.

(Tovább nem érdekes; alá van írva »Kun Mihály káli nobilis,« és mint tanúk: Joannes Balog de Szászczegő alt. supr. judlium cottus Dobocensis és Váradí Sigmond ns. Doboka Vgyének egyik v. ispánja« által.

NB. Ezen meszesalji jószágról való contractust in Anno 1721 die 5-a novembris az vejem gógány-váraljai Száva Sándor ur keziben adtam az végre, hogy az leányom Klárikó jusván maga pénzivel váltsa ki, oly conditioval, ha kiválthatja, bírja addig, míg az én több vele egy testvér gyermekeim az ő részekre a mi abból az ötszáz forintokból esik letevén, azután oszszák fel egymás között azt a jószágot egyaránt, ha pedig ki nem válthatja, tartozzék az contractust nekem vissza adni, mely dologról obligatoriát is adott Száva Sándor az maga subscriptioja s pecsétje alatt; az leveles ládámban az csomó levelek között feltalálják az obligatoriát, ide azért írtam, hogy az én gyermekeim holtom után tudhassák az dolgot.

Ilyen bolondúl el vesztegetvén Kun Mihály az meszesalji jószágot, az iklódi sem maradhatott meg szabadon szegény gyermekeim számokra, mert nyavalyás tékozló Kun Mihály pénzt kérvén fel külesön, Iklódon lakó Tarcza Lajos nevű nemes embertől s meg nem fizethetvén annak az embernek, ott Iklódon adott zálogban egy igen szép házhelyet és 120 véka buzára való szántóföldeket úgy az iklódi határon. Mely iránt való contractust is leírtam ide szóról szóra. Az contractus így sonal:

Mű ns. Doboka Vármegyében Kidében lakó Nagy Sigmond és Maros székben Sz. Gerliczén lakó Szent Gerliczi János, mindketten nemes személyek, az ide alább megírt dologban kik kézen forgott köz bírák vagyunk, adjuk tudtára mindenkinek a kiknek illik, ez mii levelünk rendében, quod in hoc Anno praesenti 1714 die vero 23-o. Febr. — sat. sat.

(Tovább nem érdekes e szerződés sem, csak annyiban, hogy benne már »néhai tkts. nzts. káli Kun Mihály meghagyott özvegye Ozdi Klára asszony« szerepel, s a férjéről maradt 70 frt adósságért ez kénytelen zálogul adni a nevezett birtokrészletet Tarcza Lajosnak.)

Ilyen bolondúl contrahálván Kun Mihályné azzal az Tarcza Lajossal, az lett a gyümölcse, hogy az dús gazdag ember, azon házhelyet körös-körül nagy sátoros kerttel bekerítette, nagy házakat, csüirt, istállókat épített reája, úgy hogy az épületeknek, aestimatioja sokkal többre extendálódik mintsem az 70 frt. summa adósság.

Ezenkívül az az tékozló Kun Mihályné, mind az ura életében, mind az ura holtá után az mi jószág, jobbágy ott Iklódon volt, mind eltékozlotta; az jobbágyokban Rédei Pálnénak, Gróf Betlen Györgynének, Kimita Jánosnak nagy pénzen zálogban vetett, az szántóföldeket eladogatta; igen szép szálas erdő volt ott az iklódi határon (azon a földön pedig becsüs az erdő), tilalmas, az Kun Mihály részén: azt eladta 300 ftokon Rédei Pálnénak: le is vágatta egészen az szép tilalmas erdő fáját s elhordatta; azonkívül sok adósságot rakott fel. Utoljára arra jutott, az iklódi jószágot is az creditorok mind el foglalták, az leányom Száva Sándorné mellé szorúlt, ott nyomorgott sok ideig véle, míg megholt, s az leányom temettette el.

Soha életemben olyan bolond tékozló asszonyt nem láttam, mint Kun Mihályné; az ura haszontalan simplex ember volt, az felesége ott hordozta az hol akarta, mert az asszony magát felette okosnak tartotta, holott nem volt egy pénzt érő életre való elméje; mások jóra intő tanácsát be nem vette; az szegény üdvezült feleségem eleget sírt, busult, az apja, anyja tékozlásán, szép szóval reménkedett, Istenért ne tékozzoljanak: semmi haszna nem volt; az Isten átkúl adta volt az szegény gyermekeim veszedelmekre őket, koldus tarisznánál egyebet nem hagytanak szegény gyermekeimnek; így forgaták ki őket udvarhelyszéki, marosszéki, csiki, kolosvármegyei, dobokavármegyei, meszesalji szép, őstől maradt jószágokból; az mit pedig eladtak, oly drágán adták el, hogy bizony idegentől örökösen is megvehetnék az olyan jószágot, melyet ők zálogon eladtanak; abban gyönyörködtenek, ha valaki

mentől több pénzzel zálogosított tőlök. Az Isten soha több apát, anyát, olyant ne engedjen az világra születni.

Minthogy én az sok rajtam forgó nyomoruságaim, kár-vallásaim miatt nem érkezhettem arra, hogy az iklódi és meszesalji jószágokat rehabeálhassam; kivált káli jószágomból, tovább ott nem subsistálhatván, be kellett jőnöm ide Ajtára, s messze levén hozzám Doboka vármegye, nem járhattam, fáradhattam oda: Száva Sándor vejem requisitiójára engedtem, hogy az leányom Klárika jussán, az kiknél zálogban el vannak hányva, mind az iklódi mind az meszesalji jószágot váltsa ki s bírja addig, míg az én üdvözült első feleségemtől maradtott gyermekeim az magok részekre való pénzt letehetik; akkor ők is egyenlőképen osztozzanak az jószágban; jobbnak gondoltam, hogy az magam leányom kezénél légyen az jószág, mint más idegeneknél; melyről micsoda formában adtam facultást Száva Sándor urnak, szóról szóra ide leírtam, a szerint a mint az original levelet az vejemnek adtam:

Ego infrascriptus adom pro futuro testimonio ezen levelemet arról, hogy a mint üdvözült édes jó feleségem Kun Ilona apja, Kun Mihály ur, feleségével Ozdi Klárával együtt Doboka vármegyében iklódi jószágokat, úgy ahhoz tartozó meszesalji jobbágyokat eltékoztatták, eladták, vesztegették, az leányom Cserei Klára jussán megengedtem, hogy az férje Száva Sándor uram azon jószágokat, az kiknél zálogban el vannak hányva, kiváltsa; kiváltván mind addig bírhasa, míg az én több gyermekeim, kik az első feleségemtől maradtak, úgymint: Szegedi Gáborné Cserei Mária, az mellettem levő hajadon leányom Cserei Zsuzsánna és az kis fiam György mikor módjok leszen benne, részek szerint való pénzt letevén Száva Sándornak, akkor ők is azon jószágokban egyenlőképen osztozzanak Száva Sándorné leányom és urával együtt; úgy, kit Isten távoztasson, az ő holtok után az ő gyermekek tartozzanak minden törvény nélkül az én gyermekeimtől, akár egyiktől külön, akár az többivel közönségesen az ő részekre esendő pénzt felvenni — sat. sat. — Sig. Kál 11-a 8-bris 1722. Cserei Mihály s. k.

Száva Sándor, az bizonyos, sokat fáradott, költött, törvénykezett, míg a több jószágokat másoktól, úgy az meszesaljit Bánffi György urtól kiválthatta; magam is egy néhány ízben requiráltam ő ngát mind magam mind más jó uraim által; sokáig semmire nem mehettünk, mert az az istentelen Kun Mihályné mind azon mesterkedett, hogy megakadályoztasson mind engemet, mind a szegény gyermekeimet annak az jószágnak kiváltásában, sőt (gondolja meg akármely jólelkű ember annak a tékozló asszonynak hallatlan gonoszságát) mind

azon volt, hogy Bánfi uram ne bocsássa az én gyermekeimnek azt a jószágot, hanem több pénzt adjon reája nekie, azért hogy azt is eltékozolhassa; de én megértvén a dolgot, a gyermekeim képekben ő Ngát legitime admoneáltattam, több pénzt ne adjon Kun Mihálynénak, mert csak dotalista az jószágban; különben ha ő Nga superaddál, protestálok: az gyermekeim bizony soha ő Ngának meg nem fizetik, lássa osztán, hol veszi meg a pénzt; nagy ügygyel-bajjal végre látván ő Nga, hogy különben nem lehet, remittálta az jószágot az leányomnak Száva Sándornénak, és az 500 forintot leválta, most már az leányom keze alatt vagyon a jószág.

Ugyann ott Iklódon zálogon levén egy jobbágy gróf Betlen Györgynénél, más jobbágy Rédei Pálnénál, más Toldalagi András gyermekeinél, azokat is kiváltotta; Tarcza Lajostól is az ház helyet és szántóföldet, letevén az egész épületek aestimatioját, kiváltotta, másoktól is váltogatott, Kun Mihálynétől felrakott egy néhány forint adósságot is, annak holta után meg kellett fizetni, sőt most is szüntelen infestálják sok felől Kun Mihályné adósságáért. Szép oeconomíát is indított, malmot csináltatott, az Meszes alatt való jószágban is jó házakat is építtetett, mint olyan jó életre termett gazda, az felesége is, mint az édes jó anyja, az lelkem feleségem, igen takarékos jó gondviselő gazda asszony.

(Ezután még 4 oldalnyi intézkedés következik, hogy Cserei Mihály többi gyermekei mihez tartsák magokat, ha egykor Száva Sándor és nejével rendezni akarják ügyeiket, vagy ha ezek örökös nélkül halnának el. E részletes, de már kevésbé jelentékeny intézkedések folyamán, a füzet befejezés nélkül véget ér.)

Közli: KIS BÁLINT.

VEGYES KÖZLÉSEK.

A LÉCZFALVI GYÁRFÁS CSALÁD LEVELES LÁDÁJÁBÓL.

I.

1575. nov. 11-én. Báthory István Kolozsvár birájának.

Prudens et circumspecte fidelis nobis dilecte, salutem et favorem. Miért hogy Sassa János ez mi gyalog hadnagyunk szükségére valami ón tálak, tányérok és vas fazakak nélkül szűkölködnék, hagyjuk neked, hogy ez mi levelünk látván mingyarást szereztess száz ón tálat, száz ón tányért és huszonöt öreg vas fazakat, kiket fogyatkozás nélkül kültön küldd ide az mi udvarbíránk, Szilvássy Imre kezéhez szám szerint. Nec secus feceris. Datum ex Arce Gyalu 11 die Novembris anno domini 1575.

Stephanus Bathory de Somlyo mp.

Kivül: Prudenti et circumspecto Laurentio Flisech, Judici primario civitatis nostrae Colosvar etc. fideli nobis dilecto.

II.

1586 okt. 30. Enyingi Török János Kolosvár biráihoz.

Prudentes ac Circumspecti Viri Amicique Nobis honorandi salutem etc.

Kivánom Istentől az kgtek egészségét és hosszú ideiglen való jó szerencsés állapotját. Továbbá kegteket úgy mint barátimat erről kellett levelem által megtalálnom. Kegtek tudja és nyilván vagyon kteknél, hogy egy keresztén atyánkfia, egy szegény rab is az maga saját marhájából meg nem szabadulhat, hanem sok keresztyének segítségek által szoktanak szabadulni. Ez szegény rab is, Hatos Bálint, öcsém Török István uram jámbor vitéz szolgálja az elmúlt esztendőkből az török fogságába esvén sok nyomoruság és szenvedésnek utánna ezer foréntban ki. Elégtelen pedig az magáéból fejének szabadétására, hanem kényszerítettik koldulásával feje szabadétására való segítséget keresni bizott uraink, barátink között; halván pedig kegteknek sok

szegény rabokkal jóltevő irgalmas cselekedetét, kegyteket biztában keresi meg. Kérem annak okáért én is kegyteket, mint barátimat, hogy kegytek én érettem és az én barátságimért legyen minden jóval és segítséggel neki, mely dolgokért, ha miben kegytek engem megtalál, nagyobb dologban tett barátsággal igyekezem kegyteknek helyébe lennem, ha mi jóval és segítséggel kegytek én érettem és az én barátságomért neki leszen kegytek.

Tartsa meg Isten kegyteket is jó egészségben.

Datum in nostro Nadas 30 die 8-bris Anno domini 1586.

Joannes Teoreok de Enying etc.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis viris domino judici regio ceterisque juratis civibus civitatis Colosvar.

III.

1609 július 8-án. Bornemissza Mihály zálog-levele.

Én Sárdi Bornemissza Mihály deák és Haczoky Margit, én nekem hites házas társam, adjuk mindeneknek értésére ez mi jelen való levelünknek rendjében, hogy én estem vala az nagyságos és tekintetes Bocskay Miklós uram fogságába, mivelhogy ő nagyságának tisztemről számot nem adhattam volna, maradtam adóssa harmadfél száz forinttal, mely harmadfél száz forintnak én semmiképpen szerét nem tehettem, hogy kimenekedjem a fogságból, hanem az vitézlő, Tövisen lakó Jezerniczky Jánosnak kényszerítettünk sárdi Kolozsvár megyebeli rész jószágunkat zálogba vetni az harmadfél száz forintért. Adott azért ő kigme mi nekünk harmadfél száz forintot az megnevezett rész jószágunkra ilyen conditióval: Hogyha az megírt feleségem idejében megváltom és megadom ő kigyelmének az harmadfél száz forintot, tehát tartozzék ő kigyelme minden perpatvar nélkül kibocsátani az megírt részjószágot; de ha feleségemnek holta történik (kitől isten oltalmazza), tehát én teljeségesen örökösön oda adom és kötem ő kigyelmének, hogy én ha hun megháborítanám pedig, calumniában maradjak, és azt én rajtam ezen levél erejével megvehesse minden nemű szabad és szabad-talan helyeken.

Melynek bizonyására adtam ez jelen való pecsétes, kezem írásával írt leveletem.

Datum in Arce-Vechy 8 die Junii.

IV.

1610. jun. 17-én. Kállay Gergely Eötvös András, Kolozsvár birájához.

Szolgálatomat írom kegydek, mint jóakaró uramnak
Kivánok kegydek minden kívánsága szerint való sok jókat etc.

Továbbá csak azt akarom értésére adni kegyelmednek, hogy

az Mezőségen az mely latrok csavargottak itt vannak fogva ketten, vas vagy az lábokon, azért uram, ha oly bizonyos emberek jönnek, az kiknek vétettek, jöjjenek ide, én megbüntetem az ő gonosz cselekedetekért törvény szerint.

Kegyelmed uram nekem is parancsoljon, szeretettel szolgálom kegyelmednek. Isten tartsa meg kegyelmedet jó egészségben.

Datum ex arce Szamos-Ujvár die 17 junii anno domini 1610.

Kegyelmednek szeretettel szolgál minden időben

Kállay Gergely mp.

U. i. Nyilván való dolgokról fogattak meg az latrok.

Kívül: Prudenti ac circumspetto Domino Andreae Eotveos judici primario civitatis Colosvariensis etc. Domino mihi semper observandissimo.

V.

1611 okt. 22-én. Bölönyi Gáspár Kolozsvár fő bírájának.

Prudens ac circumspecte domine, mihi observandissime salutem et servitiorum meorum commendationes.

Nem tudhatom, adák-e meg leveletem, az vagy nem? Ő felsége kegyelmesen parancsolt vala az cseheknek (?) kívül és belül merőn megaranyozása felől; a missilist sok dolga között nem subscribálhatta ő felsége, hanem magam névével írtam volt Balási Bálint uramnak, kit ha megadtak, jó alioquin kegyelmed hagyja meg az ötvösöknek, az aranyozásra legyen gondjuk.

Bene valeas!

Datum Varadini die 22 octobris anno domini 1611.

D. V. Servitor

Gáspár Beoleony mp.

Kívül: Prudenti ac circumspetto domino Judici primario civitatis Colosvar etc. Domino mihi observandissimo.

VI.

1614 év nov. 21-én. Jakab diák Eötveös András főbíróinak.

Szolgálatomat írom kegyelmednek, mint énnekem jóakaró uramnak. Sok jókkal, jó egészséggel áldja meg Isten kedet, a kegyelmed jóakaróival egyetemben.

Akarom uram kegyelmednek értésére adnom, az mely pinzt kegyelmednek Lippára az kegyelmednek gyalogjának küldött uramtól és Verner Pett uramtól azt a pinzt ő kegyelmednek én kezembe adták. Mely pinzt az kegyelmednek én hozzám való jó akaratjáért magam bizonyos emberemtől alá küldök mindjárt, — kitől Isten oltalmazzon — ha agyon nem verik valahol. Arról imár Isten tehet. Ha aféle dolog esnék, kegyelmed uram s kegyelmednek nekem parancsoljon: a mire én elégséges vagyok, szeretettel szolgálom kegyelmednek.

Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben szerelmes háza népével és jóakaróival egyetemben.

Költ Váradon 21 die 9-bris 1614.

Kegdnek mint jóakaró urának szeretettel szolgál

Jakab Deák.

Kívül: Az én jóakaró böcsületes uramnak, az kolozsvári fő bírónak Eötvös András uramnak adassék ez levél.

VII.

1614 deczember 16-án. Rátonyi Ferencz Kolozsvár bíráinak.

Szolgálatomat írom kegyelmeteknek, mint böcsületes Uraimnak. Istentől minden jókat kívánok kegyelmeteknek.

Továbbá az megholt fejedelem Gellyen uram bíróságában deputált vala énnekem tizenkét sing granatot, mely még mostan is ide vagyon. Kérem kegyelmeteket, hogy kegyelmetek adassa meg, ha mind nem is, akkor csak felét. Én is az miben tudok, az én kegyelmes uram után, szolgállok kegyelmeteknek. Kegyelmetektől minden jó választ várok.

Tartsa meg Isten kegyelmeteket jó egészségben Datum Claudiopoli die 16 Decembris anno domini 1614.

Kegyelmeteknek szolgál

Rátony Ferencz mp.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis, judici primario ceterisque juratibus civitatis Colosvar. etc. Dominis mihi semper observandissimus.

VIII.

1615 junius 10-én. Bethlen István Gelyen Imre kolozsvári biróhoz.

Generose domine mihi observandissime, servitiorem meorum paratam commendationem.

Kivánok Istentől kegyelmednek kívánsága szerint való jó, szerencsés, boldog, hosszú életet kedvesivel együtt.

Hogy kgd engemet hirrel értete az követ uraim állapotjuk felől kegdtől igen kedvesen vettem Úram. Én Úram, ott való szolgáltnak ott létét immár nem itélem szükségesnek, mert elhittem, hogy urunk ő nagysága minket certifical felőle, mihez tartasuk magunkat. Én csak az kgd gondviselésére bízom Úram, ha mit kegdtől ezt ezután is, felette kérem kegdet, hogy kegdtől engemet tudósítson mentől hamarább. Ne bánja kgd egy lovasunk fáradtságát. Kegdtől is énnekem parancsoljon Uram!

Éltesse Isten kgdtől jó egészségben Uram!

Ex oppido Des 10 Junii 1615.

G. V. D servitor et maicus

Stephanus Bethlen mp.

Kívül: Generoso domino Emerico Gellien judici primario civitatis Kolosvár etc. domino et amico mihi observando.

IX.

1617 junius 22-én. Péchy Simon Kolosvár fő birájának.

Prudens ac circumspecte domine, amice observande servitiorum meorum commendationem!

Frater István uramnak írtam egy levelet szükséges dolgok felől, melyet ezen levelem megadó szolgámtól keglđ kezébe küldöttem elől. Kegyelmedet kérem meg ne késlelje, hanem mindjárást bizonyos postájától küldje meg ő kgnek.

De cetero D. V. P. ac C. bene et feliciter valere cupio.
Ex Balasfalva 22 Junii 1617.

P. ac C. D. vestrae servitor amicus.

Simon Pechy mp.

Utóirat Péchy saját kezével: Hol tudjon megegyezni velünk utunkban, arról kellett írnom Frater uramnak. Meg ne késlelje kged; egy városszolgától küldje meg mindjárást.

Kívül: Prudenti ac circumspecto domino Emerico Gellyen, judici primario civitatis Kolosvar etc. Domino amico observandissimo.

X.

1619. jun. 21. Péchy Simon Kolozsvár birájának.

Prudens ac circumspecte domine amice mihi observande servitiorum meorum commendationem!

Kegyelmedet ennek előtte is ideje korán találtattam vala meg; most is indulásunknak napja igen eltelvén ez levelem mutató jámbor szolgámat bocsátottam el elől, hogy az mely ezer forint jóféle pinz felől ez előtt urunk ő nagysága és most is kegyelmeteknek parancsolt, annak az ezer forintnak aranyúl szerét téve, oly készen tartsa, hogy valamihelyt odaérkezvén, keglmetek mindjárást adhassa kezembe. A' miatt késedelmem ne legyen.

Az urunk ő nagysága mandatumát ezen jámbor szolgámtól kegyelmeteknek megküldöttem. A' felett elegendő posta lovak felől is hármunk részére, Magam, Balassi Mihály uram és Dániel Deák, kőhalmi királybíró számára providealjon kegyelmetek úgy, hogy a' miatt valami fogyatkozásunk ne essék. Leszünk mindenestől fogva 100 lóval.

De cetero D. V. C. bene ac feliciter valere cupio.

Datum ex Balasfalva die 21 Junii 1619. P. ac C. D. vestrae.

Servitor et amicus benevolus.

Simon Pechy mp.

Kívül: Prudentibus ac Circumspectis dominis, judici primario et regio ceterisque juratis civibus civitatis Colosvar. etc. Dominis amicis observandis.

XI.

1620 márcz. 3-án. Péchy Simon Eötvös Andrásnak.

Generose prudens et circumspecte domine amice observande :
salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem ;

Az atyámfiának kelletvén bizonyos dolgokról írnom, ez levelembe includalva kgdhez küldöttem, kérvén azon szeretettel, kglđ meg nem késlelvén küldje meg bizonyos ember által, — érthesse mentől hamarább, az mely dolgokról írtam. Kegd is parancsolván nagyobb dolgokban szolgálók kgdk.

Tartsa Isten sokáig jó egészségben kgdet.

Cassovia 3 Martii anno 1620.

Generosae prudentis et circumspectae d. v.

frater benevolus

Simon Pechy mp.

Kívül: Generoso prudenti et circumspecto domino Andreae Eöttves, judici primario civitatis Colosvár etc. domino, uti fratri carissimo et observandissimo. Más kézzel: 1620 die 11 Martii. Exhibitae sunt praesentes per generosum D Sigismundum Kekesy, cubicularium serenissimi principis.

Pecsét »Cancellarius Simon Pechy Omnia a deo,« körirattal.

Közli: KISS ISTVÁN.

NAGYTEREMI SÜKÖSD GYÖRGY VÉGRENDELETE.

1631. márczius 20.

Mi *Csianadi Pál*, kolos-monostori egyik kaptalan és mostani kolosvári közönséges város scholájának mestere, *Petrytyevith Horváth Miklós*, Küküllő vármegyében Széplakon lakó nemes ember és sepsi sz: *györgyi Beke Daniel*, Udvarhelyszékben a bordosi ecclesiának praedicatora, kik az ide alávaló megjegyzendő dolgokban választott testamentáriusok vagyunk, adjuk tudtára mindeneknek a kiknek illik e mi levelünknek rendiben, hogy mi in anno praesenti, tudniillik ezerhatszáz harminczegy esztendőben, mártiusnak húszadik napján, hivattatván a nemzetes és vitézlő nagy teremti Sükösd György uramtól, ugyan ide Küküllő vármegyében Nagy Teremiben az ő kglme udvarházához — beteg ágyába fekvén, de mindazonáltal esze és elméje helyin lévén, élő nyelvével tön ilyen testamentúmot, a mint következik:

Én nagy teremti Sükösd György, mindeneknek előtte az én teremti Istenemnek örökké való nagy hálákat adok, hogy ő szent felsége véghetetlen irgalmasságából engemet e világra teremtvén, az ő igazán való szent esméretének világos tudományával megajándékozott volt, megesmertetvén ő szent felsége magát én velem, hogy ő légyen az egy egyedül való, mindenható, hatalmas, teremti és gondviselő örök atya Isten, és a megfeszített Názáretbéli Jézus

légyen én nékem az én Christusom, idvezítóm és közbenjáróm, és ebben a hitben szent lelkének általa megerősítettén, álhatatosan, életemnek utolsó végéig akarok megmaradni és amaz örökkévaló boldogságot igaz reménységgel várni. Másodszor ezen is örökké áldom ő szent felségének szent nevét, hogy engemet kegyelmességéből nemcsak ép elmével és testtel adott a világra, hanem a felett külső javaival is minden érdemem felett meglátogatott volt; kiért dicsőíttessék ő szent felségének nagy neve. Mivel hogy pedig az emberi nemzetnek romlott természeti szer(int) el rendeltetett, hogy egyszer minden emberek a testi halált megkostolják, mely halálnak órája holott az embereknél bizonytalan légyen, hogy mikoron az úr Isten az én halálomnak óráját is elhozza,¹⁾ hogy én is csendesebben az én istenemnek hatalmas kezében ajánlhassam lelkemet, és hogy én utánam lévő successorim is idegen itéletben ne légyenek, noha most az Istentől reám bocsáttatott betegségben ágyamban fekszem; de mindazonáltal eszem, elmém, — dicsírtessék az Urnak neve — helyén lévén és szólásra is annyira való erőm lévén, Istentől nékem adatott javaimról akarok kegyelmetek előtt szabad jóakaratom szerint, nemine cogente ilyen testamentumot tenni, ezt is viselvén előttem, hogy holott én ki Sükösd familiában a fiu ágon csak egyedül maradtam volt, és én nékem is semmi maradékom nincsen, az én jószágom pedig leányágot nem illetett; hanem én az én industriammal és sok fáradsággommal a mostani kegyelmes fejedelmünk előtt való kegyelmes fejedelem asszonyunktól, akkori választott fejedelmünktől szerzettem minden jószágomban lévő jus regiumról való libera dispositiot, kiről legitime emánáltatott donatiom, statutoriam és pure költ relatoriam jelen vagyom, remélvén azt, hogy ennek utánna való igaz törvény szerint választott fejedelmek is efféle donatiokat helyben hagynak, én is ahhoz képest, — a mint ide fel mondám — libere akarok jószágomban disponálni.

Elsőbben azért, mivelhogy a szegény asszonyi állatok mikor uraktól megfosztatván özvegyiségre maradnak, mely igen gyámoltalanságra jussanak, és mely igen szükölködjének óltalom nélkül és gondviselés nélkül én is az én szerelmes, kedvem szerint való feleségemet *Borsvai Ersébetet*²⁾ elsőbben az Istennek gondviselése és kegyelmes oltalmazása alá ajánlom. Annakutánna az én jóakaró

¹⁾ Sükösd György a végrendelet kelte után 3 nappal, márczius 24-én meghalt, s a n. teremi templomba temették, a hova a felesége sarkofagot és emléktáblát csináltatott, a melyek most is megvannak. A sarkofagot azonban egykori helyéről elmozdították, s a templom utolsó renovációja alkalmával a megbolygatott sirboltból valószínűleg Sükösd földi maradványai is kikerültek.

²⁾ Borsvai Erzsébet másodszor Petki Farkashoz ment férjhez. Végrendeletét 1647. szept. 23-ról keltezve közölte Deák Farkas a Tört. Tár. 1878. évf. 949—955. l.

meghitt uraimnak és kedves atyámfiainak, úgymint a nemzetes és vitézlő somkerekai Erdélyi István, gyekei Veselényi Boldisár, buni Bethlen Ferencz, jenei Bornemisza Pál és csiki, csicsói Petki István uraiméknak és kedves atyámfiainak tutorságok és gondviselések alá hagyom. Kérem az Istenért ő kglmeket, sőt ugyan lelkekre kötöm ő kglmeknek, hogy holott ő kglmek az én feleségemhez nem idegenek, az én holtom után árva feleségemet teljes tehetségek szerént oltalmazták mindenekben viseljék gondját és azon is legyenek, hogy ez az én dispositióm minden részeiben helyben maradjon. Annakutánna hagyom ezt ilyenképen: Mivel hogy nyilván lehet mindeneknél, a mint a szegény idvezült bátyám *Sükösd Miklós* uram Báthori fejedelmünk ellen való vétsége miatt minden jószágát elhagyván, Magyarországra bujdosott; annakutánna meg halván Báthori Gábor fejedelmünk, idvezült fejedelmünk Bethlen Gábor fejedelemségének idején megjövén hazájában, némely részt jószáginak, tudniillik Hévizhez, Rákoshoz és Ürmöshöz tartozandó rész jószágit kezéhez vétén, de ezt a Teremihez tartozó részjószágot mind életéig is kezéhez nem vehette, nóha mikor az Táblák forgottak mindenkoron igen szorgalmatosan perlett, mivel ő tőle is minden törvényűtja kívül vette volt el a szegény Báthori fejedelem, mert sem nem citáltatta volt, sem a törvény nem condemnálta. A szegény idvezült kglmes urunk Bethlen Gábor mikor megértette volna, hogy én annak a rész-józágnak urával, úgymint Balling Jánossal compositioban indultam volna az én bátyám Teremihez tartozó rész jószágáért: tehát ő felsége tőlem hatalmasul azon jószágot, elvév é compositiunkat nem engedé végben vinnünk, hanem maga a radnóti jószágához foglaltatá, melyet mind haláláig oda is birtak. Az ő felsége halála után választott fejedelmünk Brandenburgica Catharina adott volt Kassai Istvánnak, és mikor ő kglmétől is perleni kezdettem volna látván mind magam, s minden igaz lelki esmeretű emberek nyilván való igazságomat hozzá, meg is indítottam vala; de akkori világnak s personáknak respectussát látván, több spoliatusokkal együtt nyilván eszünkben vétén, hogy igazságunk periclitál és a terminusokat a potentiariusok minden igyekezetekkel vontatni és halogatni akarják, és így igazságunknak talám életünkben sem érhetnők végét, ahoz képest Kassai István urammal compositioba kellett indulnom és akkori állapotunkhoz képest közöttünk való compositio különben véghez nem mehet, hanem ezt a Teremihez tartozó öt falubéli portiokat így ereszté kezemben, hogy (quod Deus avertat) ha magtalanul talállok meghalni, tehát ő kglmének vissza száljon a megnevezett portiok a kiket ő kglme én kezembe bocsát; de mégis így, hogy ugyan akkor mingyarást, mikor a compositio meg lett az én feleségemnek Borsvai Ersébetnek valamínémű portiói voltak Poklostelkén Fejérden és Ugroczon

Doboka vármegyében lévőket, mindjárt kezében bocsátanók, melyet meg is cselekedtünk feleségemmel együtt. — Noha nem itilném szükségesnek az ide felül megírt dolgokat dispositióm közé iratni, mivel a mi kegyelmes asszonyunk akkori választott fejedelmünk, nékem mindenütt való jószágumban a jusregiumot cum libera dispositione kegyelmesen megadta, az országnak azon esztendőbeli Medgyesen való gyűlésében elvégezett articulusa szerint egész tanácsnak consensusokból; de hogy annál nagyobb igazsága az én feleségemnek kimutatódjék, a felül megírt módokat is azért akartam bé iratni. Így azért a mely jószágit feleségemnek Kassai uramnak adtam, mivel azoknak is perpetuum oda kell maradni Kassai uramnak, vissza nem redundál (!) az én feleségemnek az ő oda adott ő jószágáért, hagyom és adom örökösön, fiúról-fiúra, leányról-leányra az én Nagy-Teremihez tartozó jószágimat minden hozzá tartozandó pertinentiával együtt, melyeket én mind halálomig pacifice birtam, mint régi őstől maradt jószágimat, és a melyeken Kassai uramnak soha birodalma nem volt, az én feleségemnek Borsvai Ersébetnek; hagyom azt is igen feleségemnek, hogy minden teljes igyekezettel azon légyen, hogy Kassai uramat másutt való jószágiból contentálhassa, hogy ebben épen szabados birodalma lehessen.

Az *Hévizhez*, *Alsó-Rákoshoz* és *Ürmöshöz* tartozó jószágimban így disponálok: valameddig az én feleségem az én nevemet viseli, mindaddig azokat is békességesen birja azért is, hogy a közönséges ország törvénye azt kívánja; másodszor, hogy holmi adósságaink és szolgálknak fizetések és egyéb akármi contentatiók ő reá maradnak, az egész jószág jövedelméből contentalhasson mindeneket. Ha pedig az én nevemet le tenné és máshoz menne, ezektől a megnevezett jószágoktól tudnillik Hévizhez, Alsó-Rákoshoz és Ürmöshöz tartozandó jószágokból ilyen formán légyen része, hogy a kiknek hagyom az atyafiaknak, tartozzanak letenni néki háromezer magyar forintot kész pénzül, és az én dispositio szerint úgy osztthassák osztán fel egymás között. — Elöttem viselvén azért az én jóakaró uramnak szerelmes bátyámnak Veselényi Boldisár uramnak hozzám való igaz atyafiúságát, hagyom ő kglmének az alsó-rákosi castélyomnak felét, hozzá tartozó három falunak a felével együtt, mely faluknak nevek ezek: *Alsó-Rákos*, *Mátéfalva* és *Dakt*, — ezeknek felét-felét. Az én rákosi castélyomnak és ahhoz tartozó három faluknak a felét hagyom az én szerelmes atyámfiának, öcsémnek Bethlen Ferencz uramnak; ő kglmék ketten mind szántóföldeivel s mind egyéb hozzá tartozandó pertinentiával együtt osszák fel.

Ürmösnek és *Ágostonfalvának* hason felit, minden hozzátartozóival együtt hagyom az én szerelmes húgomnak Sükösd Ersébeth asszonynak: a másik felit pedig mivel az úr Isten

minket feleségemmel magtalansággal látogatott volt, húgomnak Sükösd Ersébethnek urával Petki István urammal együtt az úr Isten a mely leánykát adott első szülöttet nekünk adván, holott én is azt fogadtam volt, hogy mint magam gyermekét úgy tartom és ha magtalanul leszen halálom, jószágomban részessé is tészem; a megnevezett Ūrmösnek és Ágostonfalvának hason felét, hozzá tartozandóval együtt hagyom annak a kis neveletlen hugocskámnak Petki Katának de ilyen okkal: hogyha az én feleségem az én holtom után ilyen nagy jóakarattal és szeretettel akarja tartani a gyermeket, hugomé is ő kglmek az urával együtt el ne vegyék tőle az ő rész jószágocskájával együtt, hanem Isten szerencsét parancsolván néki, feleségem tartozzék akkor kezében bocsátani a néki hagyott kis jószágocskát. Ha pedig azalatt a gyermeknek holta történnék, maradjon az édes anyjára az is. Ezért pedig a megnevezett két faluért ne tartozzék se húgom Sükösd Ersébeth, se a gyermek résziről Petki Kata résziről az háromezer forintba egy pénzt is adni. Mivel hogy a Szalánczi György maradéki is vér szerint való atyámfiak voltak leányágról, noha az nyilván vagyon, hogy leányágot az a jószág nem illetett, hanem a magam industriámmal hoztam be a libera dispositiot minden jószágimban, nem akarnám holtom után is töllek idegen ítéletet venni, ezt hagyom effelől, hogy a megirt szerelmes atyámfiak Veselényi Boldisár és Bethlen Ferencz uramék tartozzanak akkor, mikor a feleségemről a jószág ő kglmekre száll a Szalánczi György maradékinak is ezer magyar forintot kész pénzü adni, a háromezer forinton kívül, a kit a feleségemnek adnak. Ha pediglen azt difficultálnák, az ezer forintért *Hidegkút* nevű falumot adják ő nekik négy ház jobbágyon kívül, kinek ketteit eddig is birta hévizi régi jámbor szolgám János deák az én engedelmemből. A kettejit is pedig valamelyikét akarja János Deák választani, az ő szabadságában légyen. Azt a négyház jobbágyot Hidegkúton hagyom János Deáknak, megtekintvén régi, jámbor szolgálatját. Az hévizi házát is pedig a mint ennekelőtte néki adtam volt, minden hozzátartozóival libere birja, el is adhassa kinek akarja. Határát is, erdejét is mind maga, maradéka libere birhassa, és marháit is szabadon rajta tarthassa, úgy mint egyházhelyi nemes ember. Számadással senkinek ne tartozzék.

Hévizt Bogáttal együtt hagyom ugyan a felül megnevezett két szerelmes atyámfiainak Vesselényi Boldisár uramnak és Bethlen Ferencz uramnak. Valami névvel nevezendő res mobilisem, ingóbingó marháim vadnak, azokat éppen hagyom az én feleségemnek. Mindazonáltal hagyom azt is, hogy minden érdemes, jámbor, régi szolgálkat mind marhából, pénzzel és egyébbel, — akár jobbágyból állók legyenek s akár jövevények, — kik az én nevem alatt eddig nyugodtanak és szolgáltanak megelégitse és ne is hábor-

gassa; sőt mikor a jószágot az atyafiaknak kezéből resignálja, akkor az én dispositiom szerint kik jobágyból álló szolgák voltak, a jobbágyság alól felszabaduljanak személyekben, és ha el akarnak onnan menni, szabadosan elmehessenek. Ezeken a szolgákon pedig érteszenek azok, kiknek magam adtam köntöst és egyéb fizetést is; a többi maradjanak azon jobbágyságba. Kik szabadoknak hivattatnak; ezeknek pedig a jobbágyból álló szolgáknak nominanter Szabó Györgynek, Rácz Istvánnak, Kádár Mihálynak, Kalos Jánosnak, Szabó Balázsnak a lábas marha közül szakaszszanak mindeniknek, kinek-kinek érdeme szerint. A szakácsok is, mivel jobbágyim, a míg feleségem az én nevemet viseli, kötelesek legyenek a szolgálatra; de mikor a jószágot resignálni kelletik, azok is minden jobbágyságból fel szabaduljanak. A kocsisok azon jobbágyságba maradjanak. Hagyom ezt is Istennek rettenetes átka alatt penig, hogy mind feleségem valameddig az én jószágomat épen bírja, s mind annak utánna az atyafiak, hogy felosztják, annuatim tartozzanak mind Teremihez, Hévizhez, Alsó-Rákoshoz és Ürmöshöz tartozó jószágimnak jövedelméből száz-száz magyar forintot a kolosvari unitaria religiön való deákoknak promoteálására a kolosvári tanács kezében, annak felette ötven-ötven kis köből búzát annuatim administralni. Ezeknek pedig administraltatására tartozzanak az én jószágomban visitáló seniorok gondot viselni, a pátronusoktól felkérni, és magok elítelni a patronusokkal. Ennek pedig bé szolgáltatásának napja légyen nagy-karácsony napja. Csianádi Pál uramnak ő kglmének, mostan hozzám megmutatott jóakaratajért noha nagygyal tartoznám, de mivel mostan értékemnek szűk voltát nem tagadhatom, tartozzék adni a feleségem ötven ezüst tallért. Hörváth Miklós uramnak ő kglmének adjon a feleségem két kancza lovat. Szentgyörgyi Dániel pap uramnak a bordosi prédikátornak mivel mellettem volt, adjon a feleségem ő kglmének huszonöt bárányos juhot. A jószágon kívül az én kedves atyámfiainak, ugymint Veselényi Boldisár uramnak hagyom az én kék paripámot, mely az én ménesemben termett, szerszám nélkül, csak pokróczczal. A pej török lovamot pedig hagyom Bethlen Ferencz uramnak, azt is hasonlóképen szerszám nélkül, csak pokróczczal. A mely levelek az én jószágomról extalnak a míg az én feleségem az én nevemet viseli, addig ő nálla álljanak, annakutánna pedig tartozzék a feleségem azokat a leveleket Bethlen Ferencz uram kezében adni. Végezetre: mivel az én magyar faluimba való jószágimban sok esztendőktől fogva az unitaria religio vigeált, és a szegénységnek is lelki ismereti azon nyugodt meg, az okáért mind az én szerelmes feleségemnek s mind pedig egyébbb legatariusimnak ilyen conditióval hagyom a felül megjegyzet jószágaimat, hogy se a szegénységet, se köztök lévő prédikátorokat meg ne háborgassák, se semmi praetextus

alatt más vallásra ne kényszerítsék, hanem inkább őket mindenek ellen megtartani és megoltalmazni tartozzanak üdvességeknek elvesztése alatt. Ha különben cselekednének, tehát Istennek rettetetes sulyos átka szálljon reájok; külsőképpen is ezektől a jószágoktól üresek legyenek, és azokra, a kik az én dispositiomat megtartják, ezen dispositiornak vigorával száljanak mindjárt.

Mi azért ennek a dolognak nagyobb bizonyására ezt a Sükösd György uram élő nyelvvel előttünk tett testamentumát a mi hitünk szerint megírtuk és tulajdon kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítettük. Datum anno, die et loco supra notatis. Subscriptum erat a sinistro margine: *Paulus Chianadi* mp. Apparebat praeterae vestigia quatuor sigillorum duorum quidem rubra, duorum vero in viridi cera impressorum, quae penitus erat destructa.¹⁾

(A gyfejérvári káptalantól kiadott 1765-ből a Kemény br. család irománytöredékei közt 24 más átirattal folytatólag, mint 16-ik átirat az Erdélyi Múzeum-Egylet levéltárában.)

Közli: KELEMEN LAJOS.

MUSZA BUDAI PASA LEVELEZÉSE ESZTERHÁZY MIKLÓS NÁDORRAL 1641—1642.

a) A pasa levelei.

I.

Tekintetes, dicséretes, nagyságos Palatinus ur Esterházi Miklós, nekem nagy ur barátom, a ki kereszténységben a nagy birodalmu uraktul gondviselőül választatott, minden illendő köszöntésünk és magunk ajánlása után azt adjuk tuttára Nagyságodnak, hogy mostan a Nagyságod emberétől levelét elvevén, annak a continentiaját meg tolmácsoltatás után megértettük. Azt adja értésünkre, hogy az *esztergamiak* és *vácziak* indulatjok és incselkedések miatt hagyatott volna el *Damasd* a magyaroktól.

Ur barátom, ekkoráig a vácziai és esztergamiak a damasdi palánkbelleket nem háborgatván, inkább jó szomszédságot tartottak velek és böcsülettel voltak hozzájuk; de mivel ezelőtt egy kevés üdövel a Damasd palánkbellek nem tekintvén a szent békességet, az esztergamiakban egy-két embert elvittek, a ki a békeség ellen lett, mely cselekedet miatt magokban megijedvén, a palánkot pusztán hagyták. Melyet, midőn a mi vitézink megértettek volna, hogy pusztán volna és erős, belemenvén megszállották. Mely dolgot igen tudakozván és értekezvén, a mi vitézinkben vétket nem találtunk, de azokban a kik ok nélkül kimenvén elhagyták. Ez

¹⁾ A végrendelet kiegészíti, s néhol helyesbíti és pótolja Orbán Balázsnak a n. teremi Sükösdökről szóló adatait. L. Orbán: Székelyföld leírása I. 195. és IV. 46—48.

a dolog mint és hogy volt: Nagyságod is, ur barátom, megértette valóságosan.

Azt is írja Nagyságod, hogy a megnevezett palánk visszaeresztessék. Én barátom, midőn a mi feleink itten palánkba vagy várba be szállnak, a győzhetetlen és kegyelmes császárunknak a portára a míg hírt nem adunk addig erre választot nem adhatunk.

Ezt a dolgot, a mint magában vagyon, oda alá megírjuk. A mint a szerencsés császárunk fogja hagyni, az ő böcsületes parancsolatja szerint járunk el a dologban. Ez megtörtént dolog mindakét részről a szent békességnek sérelme nélkül lett. És ennek utánna is meg nem engedjük, hogy a békeséget megbontsák.

Azt is adom értésére Nagyságodnak, hogy a mely követi a szerencsés portára volt, *Landorfejérvárra* érkezett, és ez napokban ide is fog érkezni, kit késedelem nélkül oda fel utasítok.

Ezeknek utánna egészséget és sok jókat kívánunk Nagyságodnak megadatni.

Iratott Rhebil Alul hónapjának 24. napján, 1051. esztendőben. Budán.

II.

Translatio literarum Vezérii Musae pasae Budensis, ad Excellentissimum Dominum Regni Hungariae Palatinum.

Dicsőséges Jézus hitin való urnak, és a Messiás hitin való nagy uraktul választatott kereszténység közt Magyarország gondviselőjének, Palatinus ur barátomnak Eszterházj Miklósnak, a kinek Isten szerencsés véget engedjen.

Illendő barátságos köszönetünk és jóakaratumk ajánlása után azt adjuk tudtára, mimódon a Gyumasz el Ula havának harmadik napján, a mely követetek a szerencsés portáról érkezett a szerencsés császári levelekkel, együtt a mufeferiák közzöl való *Memhet* agával (a kinek méltóságát előmenetelessé tegye Isten) jöven: őket késedelem nélkül utra indítottuk.

Én ur barátom, mi innét minden felé parancsolatokat küldvén meghagytuk, hogy megtartóztatásban és zabolázásban tartatván, és büntetvén a békesség ellen cselekedőket: a *szolnoki* kadia néminemű császári dolgaiban Budára jövő utjában levén, ide közel mintegy két mérföldnyire mintegy hetven avagy nyolczvan lovas-katona véletlenül rájuk ütven s útjokat megállván, a nevezett kadiát és lovas hadnagyot elevenen megfogván, mintegy 15-ig ezeken kívül kit levágtak kit elfogtak és elvittek.

Azon órában az onnat két elszaladott török által megértvén, a *budai* vitézek az ő nyomokban esvén, azoknak a kik efféle latorságot cselekedtek mentek; ki miatt sok ártatlanok szegények megbántattanak. Az ő követek itt lévén, ilyen dologra okot adtanak!

Én ur barátom, jól tudja kegyelmed, hogy ekkoráig a

mieinktől a kegyelmetek igaz járatú papi renden való emböri meg nem háborgattattanak. Reméllyök, hogy efféle békesség ellen cselekedőket szorgalmazatosan gondja léssen reá, hogy megbüntettessen.

Ezek után egészséget és minden jót kívánunk kegyelmednek.

A Gyumaszu el Ulának hónapjának 6. napján irattatott Budán, Mahumettől fogván ezerötvenegy esztendőben.

III.

Tekintetes Nagyságos Eszterházi Miklós, Magyar Ország Palatinussa, Nekünk Ur barátunk, kinek jó végét adja Isten!

Illendő köszönetünk után barátságunkat ajánljuk Nagyságodnak. Tudva legyen Nagyságodnál, hogy elvettük barátságos levelét Nagyságodnak, melyet mindjárt megfordíttatván meg is értettünk.

Irja Nagyságod, hogy a *szolnoki* kadia és besliak agája utját, több vele levőkkel együtt valami csavargók megállatták és fölverték, és az miatt, hogy mi egy-két falut megraboltattunk volna.

De én barátom, a *füleki* főhadnagy, más két hadnagygyal s mintegy hetven s nyolczvan lovassal és trombitákkal lesben lévén és reájok ütvén a megnevezett agára és kadiára, azt a latorságot megcselekedték. Három hadnagy, trombitásokkal, zászlójával, és ennyi lovassal együtt, hogy lehetnek csavargók? S mivelhogy ez a dolog Budához közel történt, azon az órán, mihelyt a hírt behozták, a budai vitézek mindjárt nyomokra levén és őket üzvenkergetvén: ez volt az oka azokra a falukra menetelőeknek. Hogy károk esett a szegény emberéknek: azok vétke, a kik okot adtak reája.

Annak fölötte, mióta a Nagyságtok követe Konstantinápolyból följött és Bécsbe ment, mintegy hetven s nyolczvan hajdu — által menvén a Balatonon — a *koppányi* szancsákság alatt való *Endréd* nevű palánk alá menvén, három-négy embert levágtak, és hat embert elevenen elvittek. A *pozsegai* végeknél is *Kaproncza* vég helyből öt-hatszáz ember kimenvén, egy falut megrablottak és nagy kárt tettek. A mely esett dolgok miatt panaszok jöttek hozzánk.

Batthyáni is *Székesfejérvár* alá menvén oly szándékkal, hogy kivennéje lesre őket, és semmit abban véghez nem vihetvén, visszament.

Én ur barátom, a ti Nagyságtok követje Konstantinápolyban a szerencsés portán lévén, kívánt és kért volt egy kapucsi pasát, hogy a köztünk való békesség dolgához látna. A mely fölséges porta *Oszmani Aga* nevű kapucsi pasát rendelte, a ki elérkezett és itt vagyon Budán; s ő is majd mindennap látja és érti a sok panaszokat, a melyeket hoznak.

Azt is írja Nagyságod, hogy a nemes *Ebeczki Lászlónak* feleségét s leányát és a többit a kiket elvittének, hogy visszaadnánk, és így Nagyságtok is visszaadná a rabságba esett törököket. — Nagyságtok azért adja ide ezért a megnevezett asszonyért és leányért a szolnoki beslia-agát, a kadiát és *Moharim* pasának emberét. Ha a több rabokat is megadnátok: mindenikért két-két és három keresztény rabot megadunk mi is.

Eddig pedig a mi meglett, meg vagyon; de jövődre illendő, hogy minden felé bizonyos embereket küldvén Nagyságod azt cselekedje, hogy zablában legyenek, s ne történjék oly dolog, a kiért bosszút köllessék innent is állani; s hogy mi is erről a részről a mi szerencsés, hatalmas és kegyelmes császárunk végházában jó fenytéket tartván, ne engedjük, hogy a békesség ellen valami történjék. Azok pedig, a kik ez ellen akarnának cselekedni, vagy cselekednének, büntetessenek meg mind a két részről.

Azt is tuttára adom Nagyságodnak, hogy a miképpen Kapucsi pasa jött a szerencsés portárul a végek és békesség dolgából: a római császár ő fölsége részéről is rendeltetni köll valakinek, hogy tractálhassanak mindenekről s ne maradjon semmi kétséges dolog fönn közöttünk. Kirúl irtunk a bécsi gubernatornak is, a mi barátunknak, kiben legyen szorgalmatos Nagyságod is, hogy ne késleljék meg ezt a commissiót.

Továbbá egészséget és minden jót kívánok Nagyságodnak.

Budán 18. Mensis lunae, Mahomettül fogva ezerötvenegy esztendőben.

IV.

Literae Vezérii Musae Basae Budensis Excellentissimo Principi D. D. Regni Hungariae Palatino scriptae, post solitas salutationes, interpretatio brevis haec est.

Mostanában az ő barátságos levele érkezvén, és azt meg tolmácsoltatván, a mit írt, megértettük.

A kegyelmed emberével a ki ennekelötte a rabok felől jött volt, az írás szerint való választokon kívül szóval is a minek meg kellett lenni szóllottunk is volt. Ez ideig a kik a szent békesség ellen megfogattattanak volt, hetven vagy nyolczvan tájon való rabot vissza bocsáttattunk, és a békesség ellen cselekedőket megbüntettettük. De a kegyelmetek részéről egyet sem láttunk a ki ingyen hozzánk bocsáttatott volna.

A holdult embörök közzöl férfiakat feleségestől vasba vervén, most is úgy tartatnak; a kik kegyelmetek hitin való holdult embörök. Kit egynehányszor kegyelmednek megírtunk, de semmi effectusát nem láttuk.

Én ur barátom, ez utolsó levelében kegyelmed fölötte s nagy fenyegetéssel ír. Afféle fenyegetés nem illik nagyméltósá-

gához. Mihozzánk sem illik a fenyegetőzés. Ha kegyelmed a magait meg nem zabolázza, és békesség ellen való dolgokra bocsátja: az ártatlanoknak az ő károkról, a mellyikönk oka leszén, ő vétke is lévén, mindkét részről az adjon számot mi köztünk az után.

Azt is írja kegyelmed, hogy a mikor a *szolnoki* kadiát megfogták, a megrablott faluk holdult faluk közzől való voltanak volna. Azon az órán a hatvaniakban valóért küldtünk és megtudakoztuk tőlök; a kik azt mondták, hogy semmi holdulásra való levelek nem volt, — nem is holdultak.

Én ur barátom, minekutánna a kegyelmed emböre ide jöven és válasza lévén, Kapucsi pasa is itt lévén, háromszor Bács mezei pusztákra a csaták kegyelmetek feléből menvén sok gonoszságokat cselekedtek, a melyek közzől most is vagyon eleven nyelvű kezönkben: hamisat nem írunk. A kegyelmed részéről a kik ok nélkül való dolgokat cselekesznek, azokról nem ír kegyelmed; de arról ír, a kik a mi felönk közzől boszúállásból a mit — okok lévén — cselekedtek.

Én barátom, nem véltünk volna ezt, hogy kegyelmed ilyen fölöttébb való maga bizakodásával ilyen nagy fenyegetéssel volna. Kit nem is vártunk volna. A barátságos leveleknek nem ilyeneknek kellene lenni. Tudja kegyelmed, hogy minekönk, a mi szerencsés, hatalmas és kegyelmes császárunk hatalmassága által, efféle fenyegetések alkalmatlanságot nem szereznek. De arra kell tekintenünk, a mi a szegény jobbágyságnak hasznosabb legyen.

Én barátom, a szolnoki kadiát és agát a többivel, a kik ártatlanul igaz utjokban rabságba estenek, ha vissza bocsátjátok: mi is hasonlóképpen többszámút elbocsáttatunk innét mi felőlünk. Ha el nem bocsáttatja kegyelmed: a kegyelmed dolga, azt is kegyelmed lássa. A kapucsi basa felől, a ki mostanság érkezett, mind az ő fölsége bécsi helytartóját, és kegyelmedet is írásunk által tudósítottuk, és bizonyos embörönket is küldtük, a mely embör a böcsöletes kapucsi basával tractálni fog, mehent *Komáromba* érkezik, mi is ötöt azon órában *Esztergomba* küldjük. Valahol alkalmatosb helyt gondolnak és föltalálnak, ott együtt tractálhatnak, hogy meglássák, mindakét részről, a kik a békesség ellen okokat adnak.

A *bodoki* Izsák iszpajának az ő fenyegető levelét hozzám küldte kegyelmed és írja fenyegetését. Azon az órán azt az embört fölkerestetvén és hozatván, a többinek példájokra megbüntettük. De én Ur barátom, a *koppányi* szancsákságot a *kiskomáromi* kapitány fenyegetéssel és fenyegető leveleivel megtöltötte.

Ezek után Istentől egészséget és minden jót kívánunk kegyelmednek.

A Gyumaszi el Évvel havának 28. napján íratott az 1051. esztendőben. Budán.

V.

Post solitas salutationes et titulum praescriptum solitum Excellentissimae Vestrae Dominationi à Vezério Budensi quae scribuntur, interpretatio brevibus haec est.

Minekelőtte ezt a barátságos levelet kegyelmednek megírtam volna, az előbbeni levelére választ íratván, és embereit útra igazítottam volna, mindjárt második nap ugymint csütörtökön egy néminemű kadia, a mely a szerencsés portáról jött a böcsületes kapucsi basával, indulván hatvani kadiaságra pesti vitézlő egy agaságbeliekkel kísérekkel és egynehány utonjárókkal, a kik utjokban levén, midőn egy Mónos folyóvíz mellé érkeztek volna: két zászlóval seregekkel lesből eléjövén, véletlen magyarok ezeket megütvén fölvervén, a hatvani kadiát és némely utonjárókat is megfogtak elvittek, és némelyeket le is vágtak.

A mely dolognak híre érkeztvén, a budai seregek üzőbe mentek volt; de hogy a vitézek békesség ellen valamit ne próbálnának, őket visszatérítvén el nem bocsátottuk.

Erre mi választot ad kegyelmed, szükséges-e erről a szerencsés portát tudósítani, avagy hogy akarja-e kegyelmed ezeket a gonosz cselekedőket megbüntetni és a megfogott emböröket elbocsátatni? Minek okáért késedelem nélkül e levelünkre való választ küldjön kegyelmed.

Hold szerént való Gyumaszi el Evvel hónapjának 28. napján. Anno 1051. Datum *Budae*.

* * *

Én ur Barátom, a mely elrablott falu felől írt kegyelmed (a mely történt a szolnoki kadia elfogása miatt), hogy a holdolt faluk közzől való volt volna: azért a megfogattattak közzől valamellyek találtattanak holdultattaknak lenni, azok elbocsáttattanak. De azt is adja értésemre kegyelmed: a falu kinek adott itt adót? ki legyen iszpaiája? és kezekben vagyon hitlevelek, és azok bejövén mutassák meg az ő iszpaiájokat; egyébképpen minden közbeszédnek helyt nem szükség adni.

Ezek után minden jót kívánunk kegyelmednek.

A budai vezér leveleinek mássai 5. et 6. Septembris Rep. 71.

(A kismartoni főlevéltárban.)

b) A nádor levelei.

Nagyszombat, 1642. április 19.

A budai vezérnek.

Az elmúlt napokban bizonyos csausza által Nagyságodnak vettük levelét, az izenetét is, kire választ is adtunk s ígéretünk szerint munkálkodtunk és munkálódunk most is, mint akadhassanak holmi tolvaj latrok kezünkbe, a minthogy meg is fogattattunk már bennük, s életekkel is fizetnek latorságokért.

Azonban, mikor mi ebben munkálódnánk, mind *Muraközből* mind a *Battyáni* jószágiból jött panasz előnkbe, hogy *kanizsaiak* hajdú legényeket vittek el és le is vágtek bennük, s az szerint az *egriek* is valami két szegény legényt kaptanak el; úgy vagy, hogy azt a kettőt elbocsátották fegyvereket elvevén tőlök, de meg más kettőt ragadtak el. S nem akarnak a holdultatástól most is megszűnni. S valami *Kurtaga* nevű *váczi* vajda igen fenyegetődzik a *Plesochi* falubeliekre; a ki nem illenék, mert az mindenestől ellene vagy a mostani végezéseknél; kiről méltó, hogy kemény parancsolatot adjon Nagyságod és meg is büntessen afféle nyughatatlan embert.

A mi pedig a latrok kapdosását illeti, latroknak egyik részről sem töltünk végezéseket, avagy nem azokkal csináltuk a békességet, s ne vélje Nagyságod mindjárt azt, hogy ha valamely csavargó lator magátul valami alkalmatlanságot és latorságot cselekeszik, hogy az mindjárt a két hatalmas császár közt való békességet illetné, hanem azokat mint latrokat mind egyfelől s mind másfelől kergetné s ölni kell; kit mi meg is cselekszünk, csak azont mivelje Nagyságod is. Hanem — jó vitéz szomszéd ur barátunk — az lenne a békeesség ellen, ha vagy magok a hatalmas császárok, avagy a főtisztviselők akaratjából és hagyásból történnének valami afféle alkalmatlanságok a végezés és békeesség ellen, a mint im most láttatik Nagyságod cselekedni, hogy két rendbeli végezésnek nem akar eleget tenni: Egyik az, kit szóval való végezésbe vettek a két fél commissáriusok, ugymint a kadiakért a tizennégy rabnak elbocsátását, melynek négyét ugyan meg is nevezték, ugymint *Ebeczkinét* és leányát s ő hozzájuk tartozó két gyermeket, s úgy értjük, hogy Nagyságod nem akarja azt a két gyermeket elbocsátatni, azt költvén reájok, hogy törökké lettek. De nem elég az hozzá, hogy felborotvtálták őket, mert azzal törökké nem lött, s könnyő is volt a gyermeket felborotvtálni; hanem szükséges, hogy Nagyságod azokat is elküldje *Szógyénbe*, s ott meglátják mint vagy a dolog, egyaránt is nem teszen eleget a végezésnek Nagyságod, és a maga s Kapucsi pasa ígéretinek.

Más az, hogy azon szóval tölt ígéletben az is volt, hogy a négy rab mellett tíz rabot olyakat kellett volna elbocsátani, a kik nem az elrablott vagy behódult falukról voltak. Meg kell azért ezaránt is Kapucsi pasa ur barátonknak szavát tartani, ha Nagyságod eleget kíván tenni azon végezésnek is.

Továbbá, az írott végezésben — tudja Nagyságod — nyilván vagyon, hogy mindazok a rabok a kik(et) az öt falukról és több hódult falukról is elvittének, elbocsáttassanak. Úgy értjük pedig, hogy azokban a rabokban is, a kik együtt voltak és az írott végezés szerint el kellett volna őket bocsátani, sokat (sőt csaknem mind) felharácsoltak. Kik, ha így vannak, ezek nyilván bezzeg a szent békesség ellen vannak, és ím először is maga Nagyságod ad erre okot és cselekeszik a békesség ellen; s ezt is tarthatjuk békesség ellen való cselekedetnek, nem valami magános latornak cselekedetét, a ki száz végezéssel sem gondol s úgy meg is öli és fosztja a keresztyént mint a törököt, a mint arról a részről is vannak affélék.

Nagyságodat azért barátságossan kérjük, minthogy mi ketőnkre is biztatott a raboknak felszabadulása; ne tegyen fogvatkozást a végezésekben, s minden akadék nélkül eleget teszünk mi is a mi részünkről, és a kadiákat is megparancsoljuk, hogy beadják késedelem nélkül, a kik — a mint írtuk — Újvárbán is vannak régen.

Szombatban, 19 április, 1642.

Kívül: Az budai vezérnek írt levelem Szombathól, 19 ápr. 1642.

Nagy-Hefflán, 1642. június 9.

Mi Gróf Galantai Eszterházi Miklós, Magyar Ország Palatinusa, a Kunoknak Bírája, szentelt vitéz, Fraknó várának és tartományának örökös Grófja, Soprony, Zólyom és Bereg vármegyéknek főispánja, a hatalmas harmadik Ferdinánd római császárnak belső tanácsa és Magyarországbán helytartója.

Tekéntetes és Nagyságos Vezér szomszéd ur barátonk, minden hozzánk illendő barátságos szomszédságonkat ajánljuk Nagyságodnak.

Ali csausz által küldött levelét, és ugyan ő általa tölt Nagyságod ízenetét is megértettük; mellyen megvalljuk csudálkozunk, holott Nagyságod semmi választ nem teszen a mi levelünkre, sem semmi igazítást nem teszen panaszinkra, a mellyeket nyilván megmutatunk, hogy a Nagyságtok részéről a békesség ellen cselekesznek. Annak fölötte megírtuk vala azt is Nagyságodnak, hogy Nagyságtok részéről vagyon sérelme a mostan lött békességnek is, mind azoknak a végezéseknek a kiket írásban vettenek, s mind a kit Kapucsi pasával végeztek. De arra is csak hallga-

tással felelsz jó ur barátunk, hanem szorgalmazza csak a mi részünkről tött ígéreteket. Ha azért Nagyságod minket a végezésekre igazít és ígéretünknek beteljesítését kívánja: cselekedje maga is azt, és a mi végezésben vagyon állja meg, s a mi ígéretben vagyon teljesítse be azt is; úgy bár, a mi orczánk piruljon meg, ha mind a végezéseknek s mind az ígéreteknek eleget nem teszünk mi is.

Tekintsen bele azért Nagyságod a végezéseknek kilenczedik articulúsába, a hol nem csak az vagyon elvégezve, hogy a kik az elmúlt Kisasszony havának tizennegyedik napjától fogva addig az ideig rabságba estenek mind a két részről sarcz nélkül megszabaduljanak, de ugyan mindjárt azután ezen szók vannak: »*A minthogy azok a jobbágyok is, kik adózókká lettenek és holdolt falukon lakozó nemessek, ezek is hasonlóképpen mind egy felől s mind más felől sarcz nélkül megszabaduljanak.*« S valjon tartotta-e Nagyságod ehhez magát, s elbocsátotta-e azokat a szegény falusi rabokat, a kiket immár Pesten létében a kapucsi bassának, öt falubelieket elrablottak, ki majd ötszáz lélekből állott, s csak egyet bocsátott-e el azután Nagyságod benne, maga hiszen meghódoltak azok a faluk és adózókká lettenek. S Nagyságod mégis minket vádol, hogy mi nem tartjuk a békességhez magonkat s e két kadiát, a kikről csak szóval való beszéd volt és semmit írásban nem vettek rólok, mindinkább szorgalmazza ennyi kereszténynél.

Minthogy azért nemcsak minket, hanem Nagyságtokat is kötelezik a végezések, mellyeket a két hatalmas császár neve alatt végeztenek: szükséges, hogy Nagyságod is beteljesítse azt, a mi el van végezve, s a mi részünkről ha fogyatozás esik azután benne, azután vádoljon Nagyságod.

S illetlen dolog is ez jó ur barátunk, hogy alig juthattnak a császárok kezébe a végezések, hogy ugyan Nagyságod hírével és akarattal harácsolttanak azok a rabok.

Mi azért nemcsak a végezést, de a kit a commissarius urak szóval ígértek is, minden fogyatozás nélkül megálljuk és beteljesítjük; de Nagyságod az ellen az ígéret ellen is cselekedett és cselekeszik. Mert meg volt ígérve, s nevezet szerint pedig, hogy *Ebeczkinével* és leányával együtt a két árva gyermeket is elbocsátja; de nem tött annak is eleget és megtartotta a gyermekeket s nem akarja most is megküldeni őket. És noha azt mondja Nagyságtok, hogy törökké lettek, de nem arra valók azok még, hogy hitöt tudnának választani, s nem is köllött volna őket kényszeríteni, minthogy immár ígéretben voltak.

Nem mi cselekeszünk azért a végezések és ígérek ellen, hanem Nagyságtok. Kiről, ha arról a részről eleget teszen Nagy-

ságod, úgy pirongasson minket azután, hogy vagy végezéseknél vagy ígéretünknek eleget nem teszünk.

Ezekén kívül is a minemű panaszokat tettünk, azokról sem tén — amint iránk — semmi igazítást. Ím most is egész lajstromot küldtem *Ali* csausztól Nagyságodnak, a kiből megtetszik mint tartják a Nagyságtok részéről meg a békességet.

Barátságossan kérjük azért Nagyságodat, hogy ennyi sok fáradságaink és munkáink haszontalan ne legyen, mind azokban a kik végezésben mentek, s mind a kik ígéretben vannak, s a szerint azokban is, a kik a jó békesség és végezések ellen lettenek a Nagyságtok részéről, vegye igazításban, s kerestesse föl ezeket a rabokat is, a kiknek neveket ím most is beküldtük Nagyságodnak; s így megszabadulnak a kadiák is, s a *fejérvári* törököket is kezünkbe vettük már mind a háromat, kikhez sok dologgal és kereséssel jutottunk, s megküldjük azokat is, kikért némellyek életekkel is fűzettek, a kik el találták volt őket kapni. Egyébaránt is mi Nagyságoddal jó szomszédságot és barátságot akarunk tartani, csak cselekedje Nagyságod is azt.

Isten tartsa Nagyságodat jó egészségben. Datum in Nagy-Hefflán die 9. Junii, 1642.

Nagyságodnak

szomszéd úr barátja.

Beszélgettünk *Ali* csauszszal is, hogy szóval is meg tudja mondani a dolgokat.

Gróff E. Miklós.

Utóirat és aláírás a nádor saját kezével írva. Ez a körülmény, valamint az, hogy e levélen rajt a teljes címzés is: »tekintetes és Nagyságos *Musza* pasa budai vezérnek, a hatalmas török császár tengeren innét levő hadainak és végvárainak fő gondviselő szerdárjának és Budán helytartójának stb. nekünk szomszéd úr barátunknak adassék,« szintígy a hiv. nádori pecsét: arra enged következtetni, hogy nem fogalmazattal, hanem magával az eredeti levéllel van dolgunk, mely bármi okból visszatartatott, s helyette *Ali* csausz a három nappal utóbb kelt következő levelet vihette meg urának.

*

Nagy-Hefflán, 1642. junius 12.

Mi Gróf stb. Jó akaró szomszéd ur barátunk. Megadá *Ali* csausz a Nagyságod levelét és megmondá szóval való izenetét is; de egyikben sem volt semmi beszéd s annyival inkább elégtétel a mi izenetinkre és írásinkra s panaszinkra, hanem csak valami tizennégy rossz rabnak elbocsátását ajánlja Nagyságod, a két kadiát és valami csauszt kívánván érettek. De azt is a tizennégy rabokat nem úgy akarja megadni, a mint a commissariusok között

a szóval való végezés lett, kik nemcsak *Ebeczkinét* és leányát nevezet szerint ígérték megadni, de a két árva gyermeket is. Sőt az is ígéretben volt, hogy az ezeken (a megnevezett négy rabon) kívül a minemű tíz rabokat ki fognak adni, hódolatlan falukról lesznek azok is. De Nagyságod csak a számát akarja megtartani ennek a végezésnek, és úgy vagyon, hogy tizennégy rabot akar elbocsátani, de a nevezetben való két gyermeket nem akarja kiadni, és a tíz számú rabokat is nem úgy a mint végezték, hanem holdult falukról valókat akar adni, s kívánja a csausznak visszaeresztését, a kiról szóval való magános szó és végezés semmi nem volt. Nem köll ezért csudálkozni, ha ezeknek a raboknak állapotjuk ennyire halladott, kinek Nagyságod az oka, mert a kadiák régen *Ujvárbán* vannak, s eddig *Constantinápolban* is lehettek volna. De Nagyságod két gyermeket és valami holdulatlan falukról való tíz rossz rabot nagyobbbnak tart a két császár commissáriusinak egymás között való végezésénél, kire Nagyságod is jó választ adott.

Nagyságod azért mindennek az oka, hollott mi a végezéshez akarunk ebben is ragaszkodni s az mellől nem is mehetünk el.

Továbbá mint mondjuk az írással való végezésekről is. Nemde a kilenczedik Artikulusban nem benne vagyon-e az is, hogy a mely jobbágyok holdultak és adófizetők, hogy az azokból elvitt szegénység és nemesség is sarcz nélkül bocsáttassék el. De a végezés után mutasson csak egyet Nagyságod, a kit elbocsátott volna, maga oly igaz az mint Isten mennyben vagyon, hogy hárma az utolsó elrablott öt falubelieknek is holdult volt és holdultleveleket én küldtem Nagyságodnak be, maga tudja hova tette. Az is igaz, hogy Pesten volt immár a *Kapucsi basa*, a mikor visszajöttek a török vitézek abból a rablásból; maga látta, miképpen tartjátok a békességet.

Mi ezekről irtunk vala Nagyságodnak, s csak hallgatással felel erre is.

A szerint a minemű panaszokat tettünk, azokat sem vette igazításban Nagyságod; hanem im megvárta, hogy többet is küldjek, kit im meg is cselekedtünk. Ezek is három rendbeli Articulusi ellen vannak az írott végezéseknek: Egyik, hogy csatáznak, lopnak, tolvajolnak. Másik, hogy holdítanak, kikről az előtt is és im most is holdító leveleket küldtünk Nagyságodnak. Harmadik, hogy nemcsak a képtelen adókat le nem szállítják a falukon, de öregbítik; ki miatt ám pusztulni is kezdtek a faluk. S ezennél többet is látunk efféle dolgot.

Mégis Nagyságod minket vádol, mintha mi nem akarnánk a végezésekhez tartani magunkat. Megtartjuk azért mi mind az írással s mind a szóval való végezéseket, sőt a ti részetekekről is azt szorgalmazzuk; a mint kívánjuk most is, hogy mindezeket a

fogyatkozásokat vegye igazításban Nagyságod, mert a mik végezésben mentenek, nem mi dolgunk az, hogy mi az ellen cselekedjünk, hanem az kívántatik inkább mitőlünk, hogy a mit mások az ellen cselekednének is, büntessük őket. Kit mi innét a mi részünkről meg is cselekeszünk, s ha Nagyságod is azt cselekeszi és a mi végezésekben ment akár írva s akár szóval, úgy a mint a végezések tartják végben viszi: vádoljon azután ha mi is külömbet cselekeszünk és csak legkisebb végezését is a békességnek meg nem tartjuk.

Mint hogy azért nem kevés dolgok vannak még a kiknek a végezés szerint végben kellene menni, mind egy s mind más dolgot igazítson el Nagyságod, s ne tegyen mindjárt kezdetin akadékot a végezésben, s bocsátassa el mind azokat a rabokat, a kik nevezetben vannak a végezésben, s mind a kiket ím azután elfogtanak, s büntesse meg is, a kik az ellen cselekesznek: mindjárt jó leszén a dolog. Mert a végezések nemcsak egy részért vannak, hanem mind a két részt kötelezik, ki mellől mi el nem mehetünk, lássa Nagyságod mit cselekeszik és mint is ad számot cselekedetiről.

Ezekről *Ali* csausz barátunkról szóval is izentünk Nagyságodnak. Kérjük barátságossan Nagyságodat, tegyen az szerint eleget a végezéseknek a mik lettek; mi mindjárt mind a kadiakot elbocsátjuk, s mind egyéb raboknak dolgokat igazításban vesszük; kire noha egyébaránt is hatalmas császár akaratjából kötelesek vagyunk, de magam is kötelezem a végezések szerint minden elégtételére magunkat Nagyságodnak.

Datum in Hefflán die 12 Junii 1642.

Paria literarum ad vezérium Budensem die et anno intro notatis datarum. Rep: 71.

(A kismartoni főlevéltárban.)

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

KEMÉNY JÁNOS LEVELEIBŐL.

I.

1650. nov. 12. Serédi Istvánnak.

Istentől minden jóknak kívánása és igaz szívvel való szolgálatomnak ajánlása után.

Édes kedves atyámfia emlékeztetem kegyelmedet mégis az nekem tött atyafiságos assecuratiójára, és az Lónyai uram biztatására, melyekre ím induló félben vagyok kimenni, egyik kezemben az igazságnak, másikban s még pedig az szívem felől valóban az atyafiságnak fegyverét vivén, lássátok azért mit cselekesztek

velem. Azon Istenért kérem kegyelmedet, ha esméri böcstelen-ségemet, írja meg előmben, inkább ne fáradjak, mint sem szé-gyennel visszajűjjek, kiből azután az jűjjön ki, hogy ocsmány gyűlölséggel csatázzunk egymásra ő kegyelmekkel. Az tiszték dol-gát úgy moderálja kegyelmed, nemcsak nekem, nagyobb embernek is eshetik ez iránt fogyatkozása. Ki-menvén Zilah táján legyünk szembe egymással kérem kegyelmedet. Engedje Isten kedves egész-ségben láthatnom kegyelmedet. 1650. 12. Novembris, Örményesen.

Kegyelmed szolgálja

Kemény János m. pria.

Külczim: Az tekintetes és nagyságos úrnak, *Serédi István* uram-nak, (titulus) nekem jóakaró uramnak, atyámfának adassék.

II.

1650. nov. 24. Lónyai Zsigmondnak.

Kegyelmednek mint uramnak, sógoromnak ajánlom szere-tettel való szolgálatomat, az úr Isten bő áldását kívánván kegyel-medre kedvesivel. Nekem küldött kegyelmed levelét és abban mostan is ajánlott jó akaratját igen nagy böcsülettel vettem, az hol pedig kegyelmed kívánja érteni az előttünk álló dologban minemű célom legyen, arról kegyelmednek rövideden irhatom, hidje bizonynyal kegyelmed csak az pernek folytatásáért magam nagy akadályim közt mostan ki nem fáradtam volna, azt emberim által is experiálhattam volna, de az minapi kegyelmed írása hozott ki, melyben azt javalja vala, személyünk szerént confluál-nánk, sőt néhány okokra nézve különben ugyan lehetetlennek is íteli vala. Ez fárasztott azért uram engemet, ki magamat ez iránt is nem akartam kegyelmed jó tetszésének megfogyotkoznom s nem is magyarázhatja pedig kegyelmed idegen dolognak (hanem ha ugyan akarat szerént teszi fel okul), hogy exequitióra való ter-minust is kívántam, holott csak sententiamnak idejének is im ezennel esztendeje s még sincsen semmi vég dolgunkban. Én azért úram most is azért jöttem s előtte pedig terminusomnak, hogy annak idejéig, ha kegyelmeteket is akarja, vehessem az kegyel-metek is az én, szolgálatra inkább, mintsem perlekedésre való készebb indulatomat experiálhassa. De ha ennyi esztendőktől fogvást való szóval tartás után is (kit mindazáltal bizony nem szinte csak vak bolondságból, hanem mindenek felett az kegyel-med jóakaratjának conserválásért cselekedtem) ugyancsak haszon-talanul kell visszapironkodnom s az sok várakozás után is az ide-genséget vennem jutalmul, arról sem tehetek; és mivel már kilencz esztendeje miulta ez kis dolog tractaltatik köztünk, ez imperialis tracta formát már tovább való időkre nem halaszthatom, hanem igazságomnak reménysége mellett megpróbálom tovább micsoda

utat adjon kegyelmetek előmben; kinek elkövetésére Isten és az idő megtanít továbbra is. Nem confundáltam uram én az atyafiságos egyezésnek utját a perlekedésnek alkalmatosságával, hanem inkább azt tettem vala elől most is, de édes sógor uram, hogy igazat irjak. az így halogató jóakaratnak ajánlásánál egyebet ez kilencz esztendőök alatt én nem esmérven, és jószágocskát praetendálván csak egy emberbeli ígíretet is holott nem vettem, már Isten s az emberek ítíljének bátor meg, ha mégis én vagyok idegenségszerzésnek oka. Egyébiránt uram én most is maradván kegyelmednek igaz sinceritással szolgálni kívánó atyafia. Ajánlom ezzel a szent Istennek kegyelmében kegyelmedet. 1650. 24. Novembris, Zilahon.

Kegyelmednek szeretettel szolgáló sógora
Kemény János m. pria.

Külczim: Az tekintetes és méltóságos Uramnak, nagyságos *Lónyay Sigmond* uramnak, Ő felsége tanácsának, Bereg vármegye főispánjának, nekem jó akaró uramnak, sógoromnak adassék.

III.

1650. nov. 30. Annyos Andrásnak.

Szolgálók kegyelmednek mint jóakaró barátomnak és Isten-től sok jókat kívánok.

Hanthői Kalatán Miklós nevű jobbágyom adá értésemre, hogy ez elmúlt napokban vesztette volna el kegyelmed bizonyos számú sertés marháit, melyekre kegyelmed tudhatja micsoda törvényt vétett, de elég az, hogy elvesztette kegyelmed nyavalyástúl. Kegyelmedet annak okáért kérem mint barátomat, adassa meg nyavalyás jobbágyomnak marháját. Jól lehet én kegyelmedet eddig nem ismertem, de mind ezbeli, mind egyéb cselekedetiből én olyant vettem eszemben, hogy kegyelmed én közötttem és sógor uram között összeveszést akar indítani, de uram tudtára legyen, hogy ha jobbágyomnak marháját meg nem adatja, kegyelmed rövid údon bizony mást tartozik vönni; lássuk meg melyikünk unja meg hamarébb.

Ezek után jó egészségben tartsa meg Isten kegyelmedet. Datum in Kövesd die 30. Novembris 1650.

Kegyelmednek jóakaró barátja

Kemény János m. pria.

Kérlek jó barátom, ha tudod, hogy nincsen hatalmadban az megegyeztetés, ne igyekezzél összevesztetni bennünket sógor urammal. Bizonyynyal higgyed uram, nem hagyom magamon sülni, ha ugyan huznunk-vonnunk kell egymást; én ő kegyelmének inkább szolgálnék, ha kegyelmed nem akadékoskodnék effélével; két ajtó közé nem jó tenni a lábodat.

Külczim: Tekintetes és nagyságos Hadadi Vesselényi István uramnak hadadi udvarbírójának *Annyos Andreás* uramnak nekem bizott uramnak, barátomnak adassék.

IV.

1652. jun. 5. *Lónyay Zsigmondnak*.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint uramnak sógoromnak. Isten kegyelmedet áldja meg minden idvességes jókkal.

Hogy kegyelmed böcsületes levele és jámbor szolgálja által látogattni nem neheztelte engem jóakaró atyjafiát és szolgáját, ha tudhatnám miben megszolgálni kívánnám ezbeli jóakaróját, kire hogy parancsolatjával alkalmatosságot adjon is, kérem bizodalmoson.

Kállai Istvánné asszonyomra követséget nem bíztam volt, úgy vagyon Patakon létemben értettem, hogy holmi dib-dab marhához kegyelmed emberi is nyultanak legyen, mely szegény Lónyai Menyhártné asszonyomé volt, ki felől, hogy uramnak írnék említi Perényi Zsigmondné asszonyom, az dologhoz hitelesb praetensionkra nézve, választ tételem az volt, nem bánom, ha kegyelmedett ő kegyelme megtaláltatja felölle, de én oly marczonaságért kegyelmedet terhelnem nem kívánom, mert ha miénk valami rész abban megtartani illetlen, ha nem sollicitálni képtelen, de hogy nem szolgálja vagy maga avagy csak levele által is, hanem más követ által busítsa kegyelmedet, azt nem reménlettem úgy annyira, hogy még azon hitvány marhákhöz rész szerént való jutás, ha lehetne is, én csak igen könnyen Lónyainé asszonyom szolgáinak engedtem és noha kegyelmed ajánlott jóakaróját kedvesen vöttem feleségem részéről, de azt transferáltatni kívánom az nénnyre(?) Perényi Zsigmondné asszonyomra, én távol is lakván nincsen oeconomiára való gondviselésem az kegyelmednek földjén sem pedig ahoz való commoditásom. Ezekről és egyebekről is sógor Barkóczi uram által én tökéletességgel izentem kegyelmednek, assecurálván vékony erőm szerint való szolgálatom felől és ezek után az szent Istennek ajánlom kegyelmedet. 1652. 5. Junii, Császáriban. Irta az kegyelmed jóakaró szolgálja és sógora

Kemény János m. pria.

Külczim: Spectabili ac magnifico Domine *Sigismondo Lónyai* de Nagy Lonya etc. mihi observandissimo.

V.

1656. okt. 25. *Komodi Tamásnak*.

Szolgálatom ajánlása után, Istennek bő áldását kívánom kegyelmedre.

Úgy vagyon, nem lévén tanusága Dóczi uramnak hozzám sietésre, sőt inkább házához tekéntésre, engedelme felől maga ekko-

ráig velem szemben nem volt, hanem levelében teszen jelentést reá bizatott dolgaiban. Kegyelmed jóakarátjának commendatiója felől, melyet köszönetlen nem akarván elmulatnom, ígérem én is kegyelmednek minden töllem lehető alkalmatosságokban kedveskedő szolgálatomat, mint régi, bizott uram és barátomnak, adván kegyelmed is alkalmatosságot kívánságának jelentése által az szolgálatra, az mint hogy valami consensus felől teszen is jelentést Dóczi uram, kiről bővebb informatiot vévén ő kegyelmétől hamar való nap hozzám hivatván, igyekezem az iránt is kegyelmednek kedveskedni. Többi közt írja ő kegyelme, hogy kegyelmed kívánt volna valami conceptust töllem venni az temetésre-hivatal felől s noha, úgy hiszem, talán már késő, eddig végbenvivén kegyelmed ezt, nem régen jutván kezemhez ő kegyelme levele, mindazáltal hamarjában im küldtem valami . . . mutatállván kegyelmednek dissertiójában; szoktak kiváltképen Magyarországbán deákul iratni efféle leveleket, de én azt az formát írni ur emberekre tartom alkalmatosbnak. Erdélyben is az asszony állapotjára nézve magyarul iratni illendőbbnek gondolom, mindazáltal kegyelmednek jó itéleti rajta. Péter inus (?) uramnak és másoknak az oda ki való stylusokat kegyelmed jobban tudhatja. Tartsa az ur Isten jó egészségben kegyelmedet. 1656. 25. Octobris, Vécsen.

Kegyelmednek jó akarattal szolgál

Kemény János m. pria.

Külczim: Az tekéntetes és nagyságos Hadadi Vesselényi István uram özvegyének fű ember szolgájának és jószáginak praefectusának vitézlő *Komodi Thamás* uramnak, nekem jóakaró uramnak adassék.

Az Erdélyi Muzeum-Egylet könyvtárában lévő b. Wesselényi család levéltárából

közli: Tóth Ernő.

A HERCZEG LOBKOVITZ CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

I.

Sáros-Patak 1661. márcz. 24. Báthory Zsófia meghívja Lobkovitz herceget férjének, II. Rákóczy György erdélyi fejedelemnek, Sáros-Patakon ápril 24. napján leendő temetésére.

Excellentissime Comes ¹⁾ Domine observandissime.

Cum inelutabilis fati necessitas sceptrum lignonibus aequano, nihil sub sole perpetuum aut stabile esse uoluerit, et immutabili lege universi omnia orta occidant, nata moriantur. Non potuit inter tot sagi togaeque decora non eandem subire legem Celsissimus quondam Princeps Georgius Rákóci, Transylvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae dominus et Siculorum comes, dominus et maritus meus desideratissimus, qui in ipso reprimendi turcici furoris conamine, post varias cruentasque victorias, dum tertio jam justa acie in campo inter Gyalu et Fenes decretorio configens, generosi ducis et fortissimi militis munere egregie fungeretur, exemplo magis dextraque quam verbis pugnam ciens, dum sua ipse manu multos sauciat occiditque, a pluribus circumventus, tribus in capite, quarto in humero acceptis vulneribus, ex eorundem dolore (quem viriliter et citra gemitum tulit) in arce Várad mortalitatem exiit, anno aetatis suae quadragesimo, salutis reparatae sexagesimo supra Millesimum sexcentessimum, *septima Junii, hora prima matutina*, aeternum mihi, suoque unico filio moerorem. et orbitatis relinquendo mala, juxta ac Patriae, bonisque omnibus desiderium sui. Cujus exequia officiosa moestissimi animi sollicitudine, ritu funebri, in arcis meae SPatak basilica die vigesima quarta proxime affuturi mensis aprilis anni currentis, hora octava matutina celebratum.

¹⁾ Nyilván tollhiba »princeps« helyett.

Excellentissimam Dominationem Vestram requirendam duxi quatenus sua praesentia feralem illam pompam magis solennem decoramque reddere ne grauetur, ut cujus affectum vivus expertus est, ejusdem mortuus quoque si sentire non potest, saltem decoretur beneficio. Pro quo luctuosam domum meam semper obligatam habebit Excellentissima Dominatio Vestra. Cui sera laeta et prospera voueo fata. Datum in arce mea Saaros Patachiensi die 24. mensis marty anno 1661.

Excellentissimae Dominationis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

IIa.

Sáros, 1665. márcz. 19. Báthory Zsófia özvegy fejedelemsasszony herczeg Lobkovitz Venczelhez.

Excellentissime Princeps Domine observandissime.

Ratione certorum negotiorum meorum, cum praesentium exhibitorem aulae meae intimum familiarem Generosum *Sephanum Nagy Mihályi* expediverim Viennam, per eundem excellentissimam dominationem vestram humanissime visitatam requisitamque officiose volui; cui certa quaedam puncta Excellentissimae Dominationi vestrae proponenda commisi; rogans eandem obnixe, quatenus dictum ministrum, nomine meo proponentem, cum plenaria eidem attributa fide exaudire, propositaque negocia mea suo favore secundare negratur. Quo facto domum meam ad suum obsequium habebit obligatam, ac excellentissimae dominationi vestrae aeternam felicitatem comprecantem. Datum in castello Sarosiensi die 19. martii anno domini 1665.

Excellentissimae Dominationis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

IIb.

Sáros, 1665. jul. 26. Ugyanaz ugyanahhoz.

Illustrissime ac Excellentissime Princeps Domine Domine colendissime.

Viva voce, verbo regio scripto, sigilloque augusto roborato sua majestas augustissima jam ante annum et medium me assecuravit, quod uelit conferre benignissime donationem de confirmatione et libera dispositione bonorum mei filii, pro eodem conditionem hanc adimpleri mandavit Sua Majestas

Augustissima ut sesquialtero mense 2000 ungarorum equitum pro bono patriae nostrae interteneam, id ego ultra medium annum ad finem usque tumultus ungarici praestiti, ex proprio aerario iis soluendo et in quarteriis per mea bona alendo. Reliqua, quibus commodo patriae meae succurri, sciet harum praesentator generosus *Stephanus Nagymiháli* aulae meae familiaris suae Illustrissimae Dominationis detegere. Quare rogo humanissime Suam Illustrissimam Dominationem uelit pro sua dexteritate adlaborare, ut voti mei desiderati compos fiam. Jam ante sibi totam quantum devinctum meum filium, Sua Majestas Augustissima arctius deuinciet; qui suae etiam Illmae D. manebit addictissimus; quam D. Illmam deus prosperat in omnibus. Datum in Sároos die 26. julii 1665.

Suae Illustrissimae Dominationis Vestrae D. V.

observandissima
Sofia Batori m. p.

III.

*Nagymihályi István előterjesztése Leopold királyhoz
Báthory Zsófia ügyében.*

Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas Domine Domine Clementissime.

Secundus jam breui complebitur annus, ex quo celsissima domina mea principissa Rakocziana vidua, et filius suus Franciscus Rákoczy numerosis suis, iisque humillimis supplicationibus, occasione sonsequendae confirmationis, certarum literarum donationalium, a praedecessoribus Majestatis Vestrae foelicissimae recordationis, familiae Rakoczianae elargitarum, molesti esse debuerint.

Gratiose Majestas Vestra Sacratissima recordari dignabitur, qualiter praefati Principes primo sub Sacri Romani Imperii comitiis Ratisbonae celebratis, medio reuerendi patris *Emerici Kiss*, societatis Jesu sacerdotis, capellani nimirum sui, ac ex post etiam medio mei, negotio in praemisso demisse institerint; ad quorum humillimam instantiam, per dictum patrem factam, Majestas Vestra Sacratissima benigne sese resolverat, dando eisdem insuper literas assecutorias, manu propria subscriptas, et sigillo suo secreto munitas, quod ubi Deo favente Majestas Vestra Viennam redierit, illico praenarratam literarum donationalium confirmationem, per inclytam cancellariam suam hungaricam aulicam expediri curabit; hac tamen sub conditione: ut iidem Principes mei, duo millia hungarorum militum tempore belli turcici conducant, atque

sesqui altero mense interteneant; Quibus conductis, non per sesquialterum mensem, prout Majestas Vestra Sacratissima benigne ordinaverat, sed tota aestate, pro servitio ejusdem Majestatis Vestrae et patriae intertenuerunt, ultra septuaginta millia florenorum pro illis exponendo. Volentes ulterius etiam, uti fideles Majestatis Vestrae Sacratissimae subditi, fidelia, eaque grata exhibere servitia, admissio in tria sua fortalitia praesidio Majestatis Vestrae germanico, idem propriis alimentis in duobus fortalitiis sustentarunt: praeterea centum illa millia talerorum per praedefunctam Susannam Lorantffi seniore Principissam, auiam uidelicet dicti Francisci Rákoczy, Sacratissimo olim Principi domino domino Ferdinando tertio, patri Majestatis Vestrae Sacratissimae pientissimo, mutuo datorum, non solum condonauit, verum etiam certas tricesimas loco interesse praedefunctae Principissae seniori assignatas ac traditas, Principissa mea Majestati Vestrae remisit et resignauit.

Intellecto itaque memorati Principes, foelici Majestatis Vestrae Sacratissimae, ex partibus Oenipontanis reditu, denuo me ac Majestatem Vestram expediendum censuerunt, demisse supplicando, et spem summam in benignis Majestatis Vestrae Sacratissimae assecurationibus, prima, uti praemissum est Ratisbonae, secunda ante ipsum plane ad praefatas partes Oenipontanas discessum emanatis, ac per ipsam Principissam summa cum reuerentia acceptis, reponendo, quatenus Majestas Vestra Sacratissima benignum habendo respectum. tam binarum suarum assecurationum, quam etiam tot fidelium et promptissimorum seruitiorum in gratiam Majestatis Vestrae Sacratissimae praestitorum ac inposterum etiam praestandorum desideratam confirmationem jam tandem aliquando per attactam Cancellariam suam Hungaricam aulicam expediri curare dignetur, cum nihil insoliti uel consuetudinibus Regni praedjudiciosi, aut damnosi, sed quod ipsaemet leges Regni dictant et Majestas Vestra Sacratissima omnibus suis fidelibus, confirmationem nempe similium privilegiorum sollicitantibus gratiose dare consuevit, Principes quoque mei sollicitent benignam a Majestate Vestra Sacratissima expectaturus resolutionem.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

humillimus perpetuoque fidelis subditus

Stephanus Nagymihály Principissae

Rakoczianae viduae aulae familiaris.

Háttlapján: Copia demissi memorialis Suae Majestati Sacratissimae per Stephanum Nagymihály, in negotio Principissae Rakoczianae viduae, porrecti.

IV.

Kassa, 1665. nov. 18. A felső-magyarországi 13 vármegye herczeg Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps, Domine nobis gratiose.

Servitiorum nostrorum demissam commendationem. Quod Celsitudo Vestra ablegatis nostris, recenter ad Suam Majestatem Sacratissimam, occasione occupationis per illustrissimam dominam Sophiam Bathorÿ, illustrissimi quondam domini Georgÿ Rákóczÿ relictam viduam, ac filium suum dominum Franciscum Rákóczÿ, proventuum parochialium et scholarium patratae. adeoque per hoc interturbationis liberi religionis evangelicae exercitii expeditis et legale nomine nostrum auxilium a Sua Majestate humiliter implorantibus adesse, inque promotione praemissi negotii, obtentioneque resolutionis benignissimae Majestatis Suae Sacratissimae paterne succurrere et opitulari dignata fuerit; eatenus Celsitudinis Vestrae summas et immortales demisse reponimus gratias, daturi operam, ut pro occasione oblata, demissis servitiis nostris, hujusmodi Celsitudinis Vestrae gratiosam propensionem regratificari valeamus.

Caeterum quamvis nulli dubitauerimus, quin eandem Suae Majestatis clementem resolutionem illustrissimus dominus palatinus, absque omni difficultate, de simplici et plano juxta sensum literalem et genuinum ejus, ac consequenter Suae Majestatis benignissimam intentionem finali esset mancipaturus executioni: nihilominus tamen contrarium et longe diversum in praesenti congregatione, et convocatione ipsius domini palatini, constituti et satisfactionem praestolantes petentesque experti sumus; quippe illustrissimus dominus palatinus, in structionibus a Sua Majestate Sacratissima eatenus sibi assignatis, stricte inhaerendo, satisfactionem praemissam, non simpliciter juxta genuinum sensum resolutionis toties repetitae, sed praeviis documentis probationibus et aliis juris ac processus adminiculis nobis impendere velle sese declaravit et resoluit; unde hucusque diu desiderato fructu resolutiones Majestatis Suae Sacratissimae destitui et carere necessitemur. Quare denuo ad Suam Majestatem Dominum nostrum Clementissimum humiliter confugere, ab eademque juxta leges Regni, resolutionem praelibatae Suae Majestatis antelata, tum avitas libertates nostras, paternam opem et auxilium, per praesentium exhibitorum nobilem *Andream Radich*, oretenus etiam injuriarum nostrarum seriem, coram Celsitudine Vestra relaturum, implorare compulsi: Celsitudinem Vestram demisse requirendam duximus, orantes, dignetur pro sua erga nos antecederet jam declarata et sufficienter contestata paterna propensione, inter-

positione sua authoritativa, quam apud Suam Majestatem efficacem et fructuosam esse novimus gratiose efficere, ne in recuperatione a nobis illegitime et violenter ablatorum, adeoque realis, juxta dictamen legum regni et benignae Majestatis Suae resolutionis sensum, peragenda executionis consecutione, ullis peramplius modis remoratoriis praepediamur; quin omnium horum condignam satisfactionem quantocyus consequi valeamus. Quam Celsitudinis Vestrae gratiosam propensionem demissis servitiis nostris remereri studiose conabimur. Datum ex generali congregatione nostra Cassoviensi die 18 mensis novembris. Anno Domini 1665.

Celsitudinis Vestrae

demissi servitores Tredicim comitatum,
partium regni Hungariae superiorum nec
non liberarum ac regiarum civitatum ad
eandem congregationem expediti nuncii.

V.

A felsőmagyarországi evang. rendek követeinek előterjesztése a nádorhoz.

Declaratio

ablegatorum tredicim comitatum, liberarum denique et regiarum civitatum partium regni Hungariae superiorum ad praesentem consultationem Cassoviensem expeditorum evangelicae confessionis.

Illustrissimo et excellentissimo principi, regni hujus Hungariae palatino, domino ipsorum gratioso, Statuum et Ordinum Evangelicorum, Partium Regni Hungariae superiorum, ad modernam ipsorum congregationem pro *duodecima et subsequentibus imediate diebus labentis mensis novembris Anni currentis 1665* in liberam ac regiam civitatem Cassoviensem indictam et promulgatam convocatorum, expediti et praesentes nuncii, infrascripti negotii seriem, sequenti modo et ordine proponendam censuerunt. Quod posteaquam illustrissima domina Principissa Sophia Bathorÿ, illustrissimi quondam domini Georgÿ, Rakoczÿ, alias Transylvaniae Principis relicta vidua et filius ejusdem Illustrissimus Franciscus Rakoczÿ non curatis, sed vilipensis omnino constitutionibus Regni, sacrisque regum diplomatibus, superioribus temporibus templorum parochiarum scholarumque proventus, necnon primarÿ rectoris Patakiensis domum, ab evangelicis in bonis suis, intra ambitum horum 13 comitatum Regni Superiorum existentibus, per modum

formalis persecutionis, violento et temerario ausu occupare, occupataque detinere, ac per hoc liberum religionis Evangelicae exercitium turbare non abstinuerint, adeo ut etiam a processu juris, contra eos instituto legalique poena, contra turbatores ejusmodi statuta deterreri nulla ratione potuerint, quin magis eundem turbantes, executionique judicariae advensus eos peractae sese opposcentes, bona mediante eadem in executionem sumpta violenter reoccuparint, per idque se se manifestos legum contemptores et publicae pacis ac tranquillitatis turbatores declaraverint, hacque ratione licentiose nimis in patrandis reiterandisque hujusmodi ipsorum ausibus, impune hactenus progressi fuerint, progredique forte et imposterum intenderint. Unde coacti fuerint iidem Status et Ordines evangelici, pro adhibendo his malis, et per consequens refrenanda dictorum dominae Principissae, et filii sui enormi excessuum patratiōne efficaci remedio, praevia prius requisitione illustrissimi domini palatini, certos e medio sui ad Suam Majestatem Sacratissimam Dominum ipsorum Clementissimum expedire ablegatos, humili ac demissa repraesentaturos cum instantia seriem injuriarum, quibus premerentur, simul ac juxta decretum *Ulad. 6. art. 8.* medio illustrissimi Domini Palatini, contra praenotatos violatores, legum et diplomatum regionum realem et effectivam executionem peragere imploratuos. Qui quidem ablegati ipsorum statuum et ordinum Evangelicorum, calculo et approbatione ipsius etiam domini principis Palatini accedente, post tentatas diversis vicibus amicae compositiones, signanter ultimarie coram excellentissimo domino Joanne Sacri Romani Imperii comite a Rottal ex benigna Suae Majestatis intentione et intimatione per illustrissimum dominum Palatinum, eisdem statibus insinuata, in libera regiaque civitate Eperies agitatos tractatus, sine fructu et emolumento propter duritiem, causasque minus legales partis adversae solutos, suam expeditionem continuantes a Sua Majestate benigne exauditi clementem et paternam etiam obtinuissent resolutionem, eandemque statibus praedictis in nupera congregatione ipsorum in oppido Terebess comitatu Zempliniensi habito, una constitutis, optato reportassent, adeoque literas perbenignas, quibus eadem Suae Majestatis gratiosa resolutio contineretur, qua testatum redderet, verboque suo sancto et invariabili praelibata Sua Majestas assecuraret eosdem status quod in negotio religionis atque adeo praesenti controversia nihil quicquam diplomatibus regiis et avertis libertatibus regnicolarum, legibusque patriis derogari vellet, quinimo pro effectuatione finalique praemissorum peragenda executione, eundem Dominum Palatinum, in medium ipsorum statuum delegandum et expediendum clementer dignata

esset, exhibuissent; quo facto nihil gratius, magisque desiderabile eisdem statibus et ordinibus evangelicis erat, quam ut fortunatus suae excellentiae palatinalis adventus, ad effectum andam Suae Majestatis clementem resolutionem quantocius acceleraretur, quo nomine ex eadem congregatione Terebissiensi Suae Excellentia hac in materia legatione speciali mediante denunciatum extitisset, rogatumque ne quid morae eatenus intercurreret, quo in consequenda contentatione sui, iidem status diutius detinerentur.

Cum itaque illustrissimo domino palatino, ob diversos respectus, non citius quam pro praesenti termino, ad praemissa finali executione mancipanda congregationem statibus inclytis indicere et promulgare placuerit, praetacti ablegati per principales suos, penes instructiones ipsorum, in legibus Regni fundatas huc comparentes, unicusque resolutioni Suae Majestatis Sacratissimae, ad postulata ipsorum lagalia, uti praemissum esset, demisse repraesentata et clementer admissa, gratiose extradatae firmiter inhaerentes, decenti cum instantia Suae Excellentiae, pro peragenda juxta eandem resolutionem Majestatis Suae Sacratissimae, legesque regni, signam vero art. 14. Anni 1647 et ibidem specificatum, finali executione, judicariam et palatinalem implorassent opem et auxilium nihil dubitantes, quin Sua Excellentia tum praecitatae Suae Majestatis benignae resolutioni, tum etiam palatinali suae auctoritati et officio innixa, legitimis aegris et legalibus postulatis dictorum ablegatorum et principalium suorum semet esset accomodata, et defacto sine ulla temporis protractione, executionem, modo a Sua Majestate petito et obtento peractura. Eotum sua excellentia eandem resolutionem suae majestatis antelatum, non secundum literalem et genuinum sensum ejus, sed juxta instructionis suas, desuper eidem a sua majestate sacratissima assignatas et certis conditionibus circumscriptas effectui mancipare velle sese declarasset, causando, eosdem status ab articulo 14. Anni 1647 inibique denotato processu recessisse ex eo, quod juridice irrequisita sua excellentia, immediate ad Suam Majestatem confugissent, ab eademque modelam et auxilium implorassent, inferendo porro secum jam, non tanquam palatino absoluto, magistratuque ipsorum legali, sed tanquam instructionibus limitatis, et ad certas deductis conditiones circumscripto, constrictoque legato et nuncio Suae Majestatis, ad eosdem status expedito de praesenti agi et tractari posse.

Et licet hanc suae excellentiae illationem praedicti ablegati conformantes Suae Majestatis benignam resolutionem cum legibus Regni, indeque genuinum et literalem sensum, ab omnibus involucris et obscuris enodantes significationibus, tum

hoc quod benigna Suae Majestatis resolutio, cum instantia statuum legaliter conveniret, iidemque status per ablegatos suos diversum quippiam et alienum a legibus regni, communique aequitate minime petiissent, verum legi potius insistendo. executionem ejus absolutam, contra praevaricatores sollicitassent, eandemque a Sua Majestate, diplomatibus suis et avitis libertatibus regni derogare nolente, obtinussent; tum et illud quod omnino suam excellentiam legitime et articulare, idque nomine non unius sed 13 comitatum, in congregatione eorum. superiori anno, hic in libera et regia civitate Cassoviensi celebrata in materia praesenti remedianda requisivissent, per hocque ab articulo nequaquam recessissent. quin potius eundem tum hac ratione tum vero expediendo ad Suam Majestatem ex annuentia, ut praemissum est et approbatione Suae Excellentiae, praedictos ablegatos suos, ibidemque singulari et benigna cooperatione ejusdem in promovenda et secundanda Suae Majestatis resolutione, medio eorum utendo, non alteri cuiquam. extraordinarie delegando judici, sed suae excellentiae, tanquam palatino, quem utpote hujus negotii executio articulare et ordinarie concerneret, idque non penes instructiones inconsuetas et a legibus regni alienas, verum juxta debitum officii sui in articulo praecitato 14. Anni 1647 et in eodem specificato. denotatum, executionem committendam sollicitantes confirmassent, sufficientissime demonstrassent.

Porro quantum instructiones Suae Majestatis per excellentiam suam allegatas concerneret, easdem resolutioni Suae Majestatis, aut avitis libertatibus statuum contrariari et derogare non posse: sed neque status et ordines instructionibus, vel id genus similibus commissionibus, sed legibus regni, ordinariorumque judicum regni jurisdictione et legitimo juris cursu, regi et gubernari consuevisse significasset: demum ad praesentem consultationem suam excellentiam, eosdem status, non qua instructionatum quempiam delegatum Suae Majestatis nuncium, sed qua palatinum absolutum, magistratum legalem et articulare, ac in litteris quoque Suae Majestatis inclytis statibus in praesenti negotio transmissis, hoc titulo designatum et in medium eorum, non pro instructione aliqua effectuada aut processu in praemissis juxta eandem celebrando (quo nomine praedicti ablegati apud Suam Majestatem nunquam institissent) sed pro finali et articulare violenter reoccupator. Reexecutione juxta intentionem Suae Majestatis, resolutionem. que ejus benignam, peragenda, missum convocasse et eatenus ipsos ablegatos quoque nomine principalium suorum comparuisse edocuissent, ex quibus omnibus liquido sequeretur eundem dominum principem palatinum. non instructionibus, legibus

regni et avitis libertatibus patriis praejudicantibus, sed constitutionibus fundamentalibusque regni statutis adstrictum et allegatum praecise secundum ea in executione et finali Suae Majestatis gratiosae resolutionis effectuatione procedere debere, ac omnino teneri. Quo pacto haec omnia et singula, his et aliis infinitis rationibus et fundamentis legalibus fulcientes iidem ablegati licet executionem toties repetitam peragi institissent, nihilominus tamen Sua Excellentia allegatis instructionibus suis firmiter inhaerendo, ab iisdem recedere non posse identidem asseveraverit, quinimo contra leges in praemissis sancitas, solitumque juris cursum, post executionem jam peractam, subsecutamque violentam reoccupationem, ad primordia processus, ac documenta probationesque eosdem ablegatos indesinenter urserit, nulla praemissarum legalium rationum et Suae Majestatis clara resolutione suffragante, quo factum ut iidem Status et Ordines evangelici, contra spem et intentionem ipsorum benignae resolutionis Suae Majestatis optato fructu legisque fine desideratissimo qui est executio carere, ad praesens usque cogherentur, nec in justissima ipsorum totique orbi Christiano notissima causa progredi possent permetterenturque. Unde iidem Status et Ordines evangelici taliter destituti in hac ipsorum multis et exquisitis modis praepedita aequitate, denuo ad Suam Majestatem Sacratissimam dominum ipsorum clementissimum demissa cum instantia et querela confugere, et horum omnium congruum remedium implorare omnino recessitabuntur, eoque juxta saepius iteratas declarationes ipsorum mentes et cogitationes dirigere, ut tandem aliquando per legitima et legibus patriis, jureque omnium gentium, imo et naturali concessa media, libertatem ipsorum avitam tueri ac defendere possint et valeant. Atque haec sunt, quae iidem ablegati illustrissimo domino palatino de praesenti notificare debuerunt.

VI.

Sáros, 1665. nov. 29. Báthory Zsófia herczeg Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

In certis quibusdam negotiis meis ablegavi ad Celsitudinem Vestram intimum aulae meae familiarem Generosum *Stephanum Nagymihalyi*, petens eandem enixe, quatenus ejusdem verbis nomine meo proponendis fidem dare, singularique affectu uti hactenus, ita etiam in praesenti negotia mea sublevare et promouere ne grauetur. Quem Celsitudinis Vestrae erga me et filium meum affectum, omni conatu regravificari

intendam. In reliquo Celsitudini Vestrae omnem uitae prosperitatem exoptans maneo.

Celsissimae Dominationis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

Datum in Castello Saarosienſi die 29. novembris 1665.

VII.

Báthory Zsófia követének Nagymihályi Istvánnak előterjesztése herczeg Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps Domine, Domine Clementissime.

Ab ipso conuersionis Principissae meae Rakoczianae viduae, et filii sui Francisci Rakoczy electi Transyluaniae Principis ad veram orthodoxam fidem die quam magnas, et intolerabiles dolorosasque in negotio religionis ab acatholicis debeat perferre oppressiones iisdem, Celsitudinis Vestrae aures molestare non audeo, ob quorum illegitimas praetensiones, et multiplices impetitiones, licet in justa causa, attamen ad quadraginta florenorum millia diuersis vicibus ex proprio aerario hucusque consumpsit, in animo habens, ne inter tot hereticos, fides catholica, quam iidem modis omnibus extirpare nituntur, labefactetur, verum majus summat incrementum, id solum detegit per me Celsitudini Vestrae, fuisse aliquot vicibus praefixos ad instantiam ipsorum terminos, pro quibus Celsissima Principissa, intellectis benignis Suae Majestatis Sacratissimae commissionibus se praeparauit, medio plenipotentiariorum suorum, in praefato termino et loco comparuit, atque ex clementi Suae Majestatis Sacratissimae annuentia (si acatholici, donationibus, privilegiis et aliis legitimis justisque documentis comprobare potuissent, prouentus nimirum ad templa, parochias et scholas pertinere, et non personalem solutionem) illos ipsis statim restituere et resignare parata fuit.

Hanc suam promptitudinem, primo coram Excellentissimis Dominis Comitibus Regni Hungariae Palatino, et Joanne Rottal, anno proxime praeterito, die undecima mensis augusti, in arce Saarospatakiensi, dum videlicet iidem, amicabilem compositionem inter eandem Celsissimam Principem et dictos acatholicos tentassent demonstrauit; sed ipsi nullo modo, dictae Suae Celsitudinis promptitudini assentire volentes, in oppidum ejusdem Vyhel nominatum recedendo, judicalem secundum suam opinionem, causae controuertentis instituerunt reuisionem, articulo 14. anni 1647. summe contrariantem, quam cum mense maio anni modolabentis, praenarratus Domi-

nus Comes Palatinus, praesentibus Illustrissimis ac Reuerendissimis Dominis Strigoniensi et Colocensi Archiepiscopis, Iudice Curiae et aliis tabulae Suae Majestatis judicariae, regiae iudicibus et assessoribus reuideret, totaliter eandem, tanquam contra leges patrias pronunciatam, unanimi voto reprobarunt. et irritam pronunciarunt, siquidem praefati acatholici, juxta mentem praecitati articuli, paritatem personarum in ejus causae reuisione non seruassent, sed supra numerum deputatorum. vice comitem, et iudicem nobilium numerassent. Ideo videns id pars catholica, praemissa solenni protestatione abscessit, cujus discessu acatholici non curato, solimet iudicium faciendo, et sententiam pronunciando, unam partem praefati oppidi Suae Celsitudinis Vyhel occuparunt. Sua Celsitudo quoque, hunc ipsorum animaduertens illegitimum et pro libitu suo factum processum, executam et occupatam ejusdem oppidi partem reoccupare fecit. Alia autem vice Celsissime Princeps, dum praenarratam controuersiam Excellentissimus Dominus Comes a Rottal, ex benigna Majestatis Suae ordinatione, cum Domino Michaela Bory in ciuitate Epperies mense martio anni praesentis denuo amicabilem terminandam tentasset: postulatum fuit acatholicorum, ut Sua Celsitudo omnes tredecim comitatuum partium Regni Hungariae superiorum, qualitercunque excogitatas difficultates complanet; dominus autem Comes a Rottal, volens Patakianum negotium, prout a Sua Majestate fuerat injunctum aggredi, in id accatholici consentire noluerunt, sed protestando, certum scriptum scommatibus et dehonestationibus plenum, inque magnum Celsissimae Principissae et Celsissimi Principis filii sui honoris diminutionem vergens porrexerunt. Recenter vero dictante id gratiosa Majestatis Suae annuentia, praefixerat toties dictus Dominus Comes Palatinus terminum diei 12, et sequentium elapsi mensis nouembris in ciuitatem Cassouiensem ad discutiendum, et bono fine terminandum, inter Celsissimam Principissam et ipsos acatholicos vigentem controuersiam, hic quoque ne suae Sacratissimae Majestatis tot vicibus, et tot regnorum et provinciarum curas habenti, amplius sinistris suis lamentationibus molesti esse praesumant, et Sua Celsitudo similiter, ut ab ulterioribus suae Majestati, velut summo post Deum orphanorum protectori licet in justa sua causa inferendis importunitatibus desistat, omnem suam promptitudinem exhibere parata fuit, sed et tunc etiam diuersi generis obites, et obstacula ad inueniendum, nullum penitus tractatum inire voluerunt sprete (prout id in ipsorum protestatione apparet) Suae Majestatis Sacratissimae benigna domino Comiti Palatino data instructione, paternaque resolutione, iterum re infecta disces-

serunt: unde Celsissimae meae Dominae Principissae et filio suo, Celsissimo Domino Principi ingentes causerunt expensas, quod autem majus est, bonam Celsissimae dominae Principissae et Celsissimi domini Principis famam, quam homo ipsi vitae praeferre tenetur, annotata protestatione *deturpare* et proscindere non sunt veriti: nominando eosdem Principes, perturbatores publicae pacis, formales persecutores religionis, violento et temerario ausu occupatores et detentores prouentuum et enormium excessuum perpetratores. Humillime itaque supplico Vestrae Celsitudini, quatenus sua praepollenti auctoritate apud suam Majestatem efficere dignetur, non eosdem Principes, velut suos usque ad mortem subditos sua Maiestas deserat, sed in justa illorum causa protegat et defendat, neque amplius Principes meos impetere, et impune aduersus eosdem grassari permittat (siquidem haec Celsissime Princeps ex solo religionis odio, ab illis praefati Principes pati debeant) verum totius propter tot indebitas illorum vexationes, et scriptotenus factas bonae famae proscissiones, contra illos Sua Majestas animaduertat: et siquidem coram toto mundo Celsissimorum dominorum Principum appareat innocentia, sua Majestas Sacratissima ipsos haereticos ad refusionem expensarum circa hoc negotium erogatarum compellere dignetur. Haec omnia Vestra Celsitudo, clarius et uberius intelliget, ex relatione domini comitis palatini et domini Personalis, quam suae Sacrasissimae Majestati transmittent. Ultimo tandem supplico Celsitudini Vestrae, quandoquidem ipsi acatholici, juxta continentias instructionis domino comiti Palatino datae, ac in legibus regni fundatae procedere, et se se in tractatum processus immittere recusauerint, extunc per interpositionem Vestrae Celsitudinis apud Suam Majestatem Sacratissimam, dictae Dominae Principissae literas absolutionales, sive testes innocentiae Sua Maiestas clementer dare dignetur (nam et alias de lege Regni actore non comparente, absoluitur reus) ipsos vero siquid praetensionis, circa Celsissimam Dominam Principissam habent, ad diaetam Regni relegare dignetur; qualem vero iidem poenam a Sua Majestate sibi infligendam, ob ipsorum temerarium facinus, quod hic in fine hujus demissi mei memorialis adjicere censui mereantur: alto Vestrae Celsitudinis judicio relinquo. Dum domini comitis Palatini auctoritate defendissent, contra Suam autem Majestatem subdole pecassent, allegando et regulam Suae Majestati praescribendo, non debuissent nimirum instructionem Suam Majestatem ipsi comiti Palatino dare, sed eundem propria auctoritate utentem expedire.

Cum tamen Sua Majestas Sacratissima, in eadem instructione non aliud saepefato mandauerat comiti Palatino, quam

ut juxta leges patrias procedat, et ultimatim ubi acatholici suum jus comprobauerint, justum et aequitati consentaneum faciat judicium. Hanc Vestrae Celsitudinis gratiam praestitam, mei quoque Celsissimi Principes omni occasione reservare studebunt. Benignum expectans responsum maneo.

Celsitudinis Vestrae

servus humillimus

Stephanus Nagmihaly, Celsissimae Principissae
Rakoczianae Viduae, aulae familiaris.

VIII.

Sárospatak, 1665. deczember 29. Báthory Zsófia herczeg Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps, Domine observandissime.

Intellexi ex parente meo charissimo, Illustrissimo ac Reverendissimo domino Regni Hungariae cancellario, Suam Celsitudinem Principalem, nuperas meas literas, a servitore meo praesentatas, instantiamque ejusdem, nomine meo propositam, benigne, cum omnique humanitate acceptasse, quam Suae Celsitudinis Principalis benevolentiam, omni studio, una cum filio meo charissimo contestari non intermittam: rogans eandem Celsitudinem Principalem, justam meam supplicationem ac instantiam, apud Suam Majestatem Caesarem promovere finaliter, non dedignetur. Deus suam Celsitudinem diu feliciter prospere modernam conservet. Datum in arce Saros-Patak die 29. Decembris 1665.

Celsitudinis Principalis Vestrae

observadissima
Sofia Batori m. p.

IX.

Munkács, 1666. jan. 7. Báthory Zsófia herczeg Lobkovitzot meghívja fiának, Rákóczy Ferencznek. Zrinyi Ilonával tartandó lakodalmára.

Celsissime Princeps, Domine observandissime.

Divina ita disponente clementia, juxta ritum sanctae matris ecclesiae, accedente nimirum, ab utrinque libero consensu et voluntate, illustrissima domicella Francisca Helena, filia utpote illustrissimi comitis domini Petri a Zrinio et filio meo charissimo primogenito Francisco Rakoczy electo Transylvaniae Principi etc. antehac infuturam vitae sociam et conthoralem desponsata extitit; cum autem pro celebranda in castello

Zboroviensi sub arce nostra Makovicza nuptiarum solemnitate diem primam martii anni currentis, unanimiter praefixerimus; ad eumque actum nuptialem, auxiliante Deo feliciter celebrando et cohonestando, singulares amicos et benevolos nostros, officiose et peramanter invitandos esse duxerimus, quocirca Celsitudinem Vestram Principalem, tanquam singulariter addictam, domini nostrae, praesentibus officiose requirendam duxi; ut cum hujusmodi sacri connubii honestissimi contractus, infrequentia amicorum et benevolorum decenter et commode peragi soleat; ad easdem festivitates condecorandas et auspiciores reddendas, die et loco supranotatis, una cum suis charissimis adesse, suaque Principali praesentia condecorare et cohonestare velit, quam Celsissimae Dominationis Vestrae Principalis promptitudinem ego quoque una cum meis, hanc solemnitatem concernentibus, pro omni occasione, regratificari neutiquam praetermittam. In reliquo Eandem Celsitudinem Vestram Principalem dui felicissime valere cupiens, optatum responsum expectatura. Datum in arce Munkacs 7. januarii 1666.

Celsitudinis Vestrae Principalis

observandissima
Sofia Batori m. p.

X.

Nagymihályi Istrán Báthory Zsófia nevében könyörög Lipót királynak, hogy Rákóczy Ferencz lakodalmán az esztergomi érsekkel képviseltesse magát.

Sacratissima Caesarea, Regiaque Majestas Domine Domine Clementissime.

Celsissima domina mea Principissa Rakocziana vidua, omnibus in occasionibus spem suam post Deum in benignitate Majestatis Vestrae collocando, sicuti etiam in moderna status, unici filii sui Francisci Rakoczy in matrimonialem mutatione, humillime medio literarum suarum ante paucos dies ad Majestatem Vestram Sacratissimam datarum supplicauerat, dignaretur Majestas Vestra Sacratissima certam atque idoneam ex fidelibus suis personam, ad solennitatem nuptiarum praefati filii sui mittendam, clementer deputare; quae ibidem Augustissimam Majestatis Vestrae auctoritatem decenter repraesentet, ac per hoc ipsam solennitatem nuptialem efficiat clariorem. Quandoquidem eadem domina mea Principissa pro munere illo obeundo, dictaque auctoritate Majestatis Vestrae Sacratissimae seruanda et repraesentanda, uel maxime illustrissimum ac reuerendissimum dominum modernum nimirum Archi-

episcopum Strigoniensem, idoneum esse existimet, serioque mihi per literas suas recenter ad me datas mandet, ut nomine suo humillime apud Majestatem Vestram Sacratissimam omni conatu ad laborem, supplexque instem, quatenus praetitulatum dominum Archiepiscopum, qui dictam solennitatem legatione caesarea illustrare, atque neo-sponsus juxta ritum S. Romanae Ecclesiae Sacra copula conjungere valeat, eo transmittere dignetur. Hanc Majestatis Vestrae Sacratissimae gratiam et clementiam eadem domina mea Principissa, una cum filio suo promereri toto vitae decursu non intermittet. Gratosam expectaturus resolutionem.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

Humillimus perpetuoque fidelis subditus.

Stephanus Nagymihály

Principissae Rakoczianae

viduae aulae familiaris.

XI.

Nagymihályi ugyanebben az ügyben herczeg Lobkovitz közbenjárását kéri.

Celsissime Princeps, Domine Domine mihi gratiosissime.

Posteaquam Deo ita disponente, Celsissimus dominus Franciscus Rakoczy, electus Transylvaniae Princeps, excellentissimi domini comitis Petri a Zrinio etc. filiam, sibi in futuram vitae sociam elegisset, et domina mea Principissa Rakocziana vidua, genitrix nimirum sua, ex consensu etiam aliorum beneuolorum, diem primum affuturi mensis Martii pro celebratione solennitatis nuptialis praefixisset; supplex demisse apud Suam Majestatem Caesaream et Regiam medio literarum suarum institerat, quo Sua Majestas certum quempiam fidelium suorum, ad dictam solennitatem nuptialem illustrandam et condecorandam mittere dignaretur; cum autem hactenus nihil certi annotatae dominae meae Principissae superinde respondere potuerim, denuo mihi in literis suis recenter ad me datis mandat, ut supplex instem, nomineque suo tam Sam Majestatem, quam Celsitudinem Vestram exorem, non dedignaretur Celsitudo Vestra eandem Suam Majestatem Caesaream (cui desuper die hesterna demissum memoriale porrexí) praepollenti sua auctoritate in eo disponere, quatenus illustrissimum ac reuerendissimum dominum modernum Archiepiscopum Strigoniensem illuc transmittere, qui Augustissimam Suae Majestatis auctoritatem rite et decenter repraesentando ipsam solennitatem nuptialem illustriorem reddere et neo-sponsos etiam

sacra copula conjungere valeat. Hanc Celsitudinis Vestrae benevolentiam praefata Principissa, una cum suis neo-sponsis promereri non intermittet. Benignum expectaturus responsum.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

Servus humillimus
Stephanus Nagimihály,
Principissae Rakoczianae
viduae aulae familiaris.

XII.

Bécs, 1666. febr. 17. Lobkovitz herczeg Báthory Zsófiához.

Celsissima Principissa Domina obseruandissima.

Quod Dilectio Vestra humanissimis litteris me jam saepius honorare, iisdemque beneuolum animum, nec non confidentiam in meam tenuem personam collocatam exponere dignata fuerit, qua par est, cum summa obligatione debitas refero gratias, et eandem pro uiribus demereri conabor nihil magis exoptans quam occasiones consequi, ut id quod scriptotenus profero, reali effectu sufficienter demonstrare ualeam. Ab illustrissimo et reuerendissimo domino archiepiscopo Strigoniensi Sacrae Caesareae Majestatis legato dilectio vestra uberius percipiet non solum caesaream benevolentiam erga eandem, et Celsissimum Principem dilectionis vestrae dominum filium charissimum, sed et meum denotum affectum quem in occurrentiis omni studio contestari non desinam, suaque illustrissima et reuerendissima dominatio dilectionem vestram desuper ulterius assecurare poterit, cui ut in iis, quae referet, plenam fidem adhibere non grauetur, eandem decenter rogatam nolo. Et a Deo dilectioni vestrae cum sua inclyta domo omnem felicitatem animitus apprecor. Viennae 17. Febr. Anno 1666.

XIII.

Bécs, 1667. december, gróf Forgách pater Kishez, Báthory Zsófia gyóntatójához.

Admodum Reverende in Christo Pater.

Vestra Paternitas si charas habebit has primas meas, plures sequentur in testimonium amoris tum personae vestrae paternitatis, tum inclitae societatis, cui multum debeo. Ut indignus quidem vasallus Suae Majestatis ad ejusdem sum nunc latus (neque subsequencia sine fundamento) Sua Majestas et aula tota cuperet animitus, si concordia bona res Principissae cum dominis acatholicis finirentur. Dominus *Vidnedi*, tanquam

qui multum apud suos et valet, et potest, a me rogatus, et a majoribus requisitus est, ut et ille laboraret in praefata concordia. Obtulit se, offertque de facto, se velle cordicitus et realiter laborare, vel ex eo, ut meliorem fidelitatis suae famam apud Suam Majestatem Dominum nostrum Clementissimum obtinere possit. Rebus sic stantibus, mi Pater, pro Deo, pro patria, pro Caesare, pro societate, de cujus etiam permansione agitur, permittat laborare hocce in negotio amicabiliter componendo dominum *Vidnedi*. Et ut permaneat totum, minima non curet praetor. Tranquillitas est virtus cum tempore reddens unicuique quod suum est. Ostendat Vestra Paternitas (in quantum justitiae et conscientiae non praejudicat) confidentiam erga Vidnedum, ut facere possit et exequi promissa. Non est per aliquam concessionem via praeclusa Principissae sua suo jure quaerendi et retrahendi; hocce negotio diabolus et sui asseclae terribiliter deciperentur, qui discordiam Ungariae foveant, ad impediendum emolumentum rerum Suae Majestatis, licet nec portae inferi praevalerent adversus eam. Interim vel premi virtutem difficile videre est ei, cujus amor et fidelitas conjuncta est personae Suae Majestatis. Rogavi dominum Vidnedi, ut hisce praesentatis confidenter cum Vestra Paternitate loquatur, sic etiam cum Principissa et Principe, quibus hac occasione scripsi, et apprecatus sum foelicissima festa.

Scribo, ut supra, haec cum consensu superiorum, non dubito, quin etiam superiores vestrae paternitatis annuentia Suae Majestatis, Vestrae paternitati scribent, ut juvet hanc omni modo finire rem in pace. Ex his meis multa colligere potest vestra paternitas, praecipue cur pacatum etiam hoc in passu Sua Majestas desideraret Regnum Hungariae. Hisce me sanctis Vestrae paternitas precibus commendo et permaneo.

Vestrae Paternitatis admodum Reverendissimae

Servus fidelissimus.

Viennae, Decembris 1667.

Hátlapján: Paria litterarum a Domino Comite Forgatsh scriptarum ad R^{dum} *Patrem Chischi* confessarium Principissae viduae Ragozianae.

XIV.

Munkács, 1668. decz. 7. Báthory Zsófia herczeg Lobkovitzhoz.

Celsissimè Princeps Domine observandissime.

Nobilis ac Generosus Dominus Joannes Fodor sistet se suae Celsitudini literas meas credentiales praesentaturus; rogatam habeo suam Celsitudinem velit praefatum dominum

favorabiliter audire, desiderataque cum resolutione dimittere; quod benevolentiae ac humanitatis officium pari gradu rependere conabor. His foeliciter valere suam Celsitudinem animitus voveo. Datum in Arce mea Munkacs die 7. Decembris Anno Domini 1668.

Celsitudinis Principalis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

XV.

Munkács. 1669. jun. 13. Ugyanaz ugyanahhoz.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Occasione certorum quorundam negotiorum, coram clarius declarandorum, Generosum Joannem Barsony, ex intimis aulae meae familiarem, ad dominationem uestram Celsissimam expedi. Eandem humanissime requisitam habeo, uerbis praefati seruitoris nomine meo proponendis fidem adhibere, propensioneque suae benevolentiae eatenus adesse, ac memoratum aulae meae familiarem optata resolutione dimitte dominatio uestra celsissima non grauetur. Quam dominationis uestrae celsissimae benevolentiam demereri non intermittam. Eandem celsissimam dominationem vestram diutissime feliciter ualere desiderando. Datum in Arce Munkacz die 13. Junii Anno 1669.

Celsissimae Dominationis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

XVI.

Sáros. 1670. szept. 9. Ugyanaz ugyanahhoz.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Ut post Deum et Caesarem Suae Celsitudini adscribam restitutionem in gratiam Suae Majestatis mei filii humanissime rogo dignetur se optimum patronum demonstrare Sua Celsitudo. Ego certè quoad vixero unacum meo filio Suae Celsitudini nos multum debere profitebimus, illudque obsequiis nostris comprobabimus.

Non grauabitur Sua Celsitudo meum ablegatum uberius loquentem audire et illud inter gratificationis officia reponam. His optime valere Suam Celsitudinem ex animo opto. Dabam in Castelo Sáros die 9. Sept. 1670.

Celsissimae Principalis Dominationis Vestrae

observandissima
Sofia Batori m. p.

XVII.

*Sáros, 1690. szept. 9. Báthory Zsófia folyamodványa
Lipót királyhoz.*

Augustissime Imperator Domine Domine naturaliter
Clementissime.

Humillime rogo Suam Majestatem Augustissimam per omnia merita Christi parcat mihi, si forte aliquid indignum fuerit Sua Majestate in his litteris. Scribo enim illas ex tristissimo et plurimum afflicto animo: Recordari dignabitur Sua Majestas, quae et quanta spectantia bonum commune, ecclesiae promotionem et fidelitatem Suae Majestatis, per tertias personas significaverim multoties: et omnia ea quae possibilia erant, etiam factis comprobaverim: compendium omnium sit, quod sequitur. Si ego non servassem fidelitatem erga Suam Majestatem & consensissem cum rebellibus Regnum Hungariae jam in magnis involutionibus esset; armada, quam miserat Sua Majestas in Hungariam, uix aliquid efficere potuisset Ecclesiaeque Catholica fuisset ruinata. Gloriam hanc quam habet immortalem Sua Majestas, quod sine profusione sanguinis securitatem multa centena millia imperialium valentem in Hungaria sibi fecerit, non habuisset: Haec vero non videntur Suae Majestati nimium exaggerata, quasi ego tanta praestitissem pro bono Suae Majestatis; quia certo si opus fuerit, et Suae Majestati gratum foret, ista verissima esse demonstrabo: verum est me non deferre quidem ea proferre, quae laudis meae sunt, sed extrema fere necessitas et afflictio ad ea me hic et nunc compellit. Et quidem ex omnibus iis Deo et Suae Majestati opto gloriam.

Cum ergo ista sic se habeant Clementissime Domine, cur ego afflictissima foemina, debeo plus fere pati, mortificari, risui multorum in Regno exponi, quam plurimi ex maximis rebellibus? Nonne plus est, ego quae propter fidelitatem Suae Majestatis, proditrix Patriae et gentis ungericae publice proclamata sum multoties? Ego quae dum in Ecsed germanos milites in persona introducerem, audire debui: *Batori extruxit hoc fortissimum Ungariae propugnaculum pro Ungaris, et ecce Batoriana perdit tradendo illud germanis!* Ego quae multoties vitam in periculum mortis conjeci propter fidelitatem Suae Majestatis? Ego quae expensas liberalissime pro exigentia rerum concernentium fidelitatem Sua Majestatis prodegi? Ego inquam quae contra omnium fere regnicolarum harum partium vel maxime furorem me opposui, et contra proprium et unicum filium, ut fidelitatem Suae Majestati servarem, insurrexi, eundem humiliavi, Majestati Vestrae subjec-

tissimum feci? Ego inquam nonne plus est quod patior quam plurimi ex rebellibus? Conditiones quas Sua Majestas a me clementissime desideravit, priusquam gratia meo filio largiatur, omnes adimpleri, nec unquam plures desiderabantur: testor non semel, sed ut veritatem vivacius exprimam, centies etiam nomine Suae Majestatis scripta promissa: nempe quod Sua Majestas remunerabitur mihi summam meam fidelitatem, quod Sua Majestas intuitu mei gratiam largietur meo filio; quod Sua Majestas parata est meo filio gratiam impertiri, et bona rebellium eidem conferre, inio plura, dummodo reducam ipsum ad obedientiam Suae Majestatis; haec inquam et multa alia in scriptis, quae ad manus habeo nomine Suae Majestatis mihi promissa sunt, et tamen quod est summum, gratia pro meo filio non adest.

Dum praesidium introduxi in persona Patakinum, cum dominis generalibus conclusi, et parolla mihi data est, quod non velint aliter innovare dispositionem, quoad interiorem habitationem mei filii, quam prout in mea pro tunc praesentia determinarunt; jam vero die vigesima quinta Augusti: quadraginta milites germanos introduxerunt, et quidem frandulenter et furtive, ita ut meus filius nunquam amplius possit habitare Patakini: Super hac re scripseram Suae Majestati me paratam esse portulam parvam ad quam custodiendam illi quadraginta milites introducti sunt, obstruere, sed nec responsum accepi.

Ecsedini dum introduxi praesidium germanicum, conveni cum dominis Generalibus, ut ad interiorem meam habitationem germani non ponantur, sud porta pateat semper commendant: et tamen statim postquam discessi Ecsedino germani milites introducti sunt: conditiones pridem adimplevi desideratas, et jam ut intelligo nova praetenditur ut meus filius refundat Suae Majestati expensas pro armada.

Nonne Clementissime Domine, mihi nomine Suae Majestatis scriptum est, habeo litteras illas, ut meo filio et gratiam promittam Suae Majestatis nomine, et bona rebellium imo plura tantum resipiscat? Nonne Clementissime Domine, non causa mei filii descendit armada, sed propter rebelles compescendos: *meus enim filius priusquam armada advenisset arma deposuit ad mandatum Suae Majestatis et ad meam monitionem?* Nonne Clementissime Domine apparet in Hungaria cur armada descenderit? sunt enim fortissimae arces et civitates praesiditae: Nonne Clementissime Domine per adventum armadae imperio, et sibi fecit Sua Majestas securitatem talem quae multis centenis millibus imperialium de-

bebat emi? et tamen, a meo filio praetenditur refusio expensarum?

Combinentur Clementissime Domine, bona illa quae secuta sunt ex hac rebellione mea fidelitas ex eaque provenientes operationes cum delicto mei filii, qui seductus ab aliis peccavit, qui primarius rebellis non fuit, qui statim et tamen multum potuisset armis, arma deposuit, qui jam juravit Suae Majestati fidelitatem, qui omnia sincere confessus est: haec inquam combinentur et omnino sententia bona stabit pro mea parte: Consideret sapienter Sua Majestas si hae meae injuriae (quas humillime et omni reverentia ita possum appellare coram Sua Majestate) non statim accomodabuntur? quomodo alii allicientur ad fidelitatem servandam Suae Majestati? Quomodo meus filius persuadebit sibi, quod ego illum multis promissis non deceperim? Quomodo meus animus tandem semel liberabitur ab afflictionibus? Quomodo denique tute ad tractatus aliquos cum aliquibus Suae Majestatis officialibus aliquis poterit descendere?

Rogo ergo humillime et precibus quibus possum instantissimis Suam Majestatem, dignetur meis demissis postulatis annuere: gratia meo filio largiatur complectens personam et bona ejus. Mandetur ut germani milites ex interiori habitatione Patakini exeant; portulam parvam statim obmurari faciam: mandetur ut Ecsedini ad interioris habitationis portam ubi tŷmpna pulsantur tot germani collocentur, quot ungros ibidem habeo, eruntque decem: vigilias agat germanus simul cum ungaro. Hoc modo ipsi domini Generales Princeps Holsatiae et dominus Spankau desiderarunt. Detur instructio officialibus Suae Majestatis in Patak, Ecsed, Thokaŷ, Onod, Sáros, ut se contineant intra suos limites: meos et mei filii proventus macelli et educilli et similes non imminuant a similibus quae . . . supersedeant: cum officialibus ungaris conveniant: pro aliis quoque punctis instructioni inserendis quae pridem illustrissimo domino Cancellario Ungariae misi, supplico humillime Suae Majestati.

Augustissime Imperator quam rara avis hoc nostro aevo fidelis homo: neque pro una tantum vice desideratur obsequium fidelitatis, sed semper occasione data: servet me in sua gratia et ostendat mihi quod acceptet Sua Majestas mea obsequia: Deus praeservet nos ab infaustis temporibus, sed si fortuna novercetur, haberet Sua Majestas in me et meo filio, quod in aliis millenis non haberet: ego sicut multoties declaravi per alios Suae Majestati, ita et nunc appono Deo et Suae Majestati vivo. Rogo iterato Suam Majestatem Augustissimam per omnia sacra, dignetur tam sincere et humiliter

supplicanti afflictissimae viduae mei misereri: clementissimum favorem Clementissimus Deus remuneretur ex corde opto Suae Majestati.

Datum in castro Sarosiensi die nona mensis Septembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo.

Augustissimae Majestatis Vestrae

humillima ancilla
Sofia Batori m. p.

XVIII.

Munkács, 1671. febr. 17. Báthory Zsófia Lobkovitzhoz Kazinczy Péter ügyében.

Celsissime Princeps Domine mihi colendissime.

Posteaquam servitorem meum Petrum Kazinci ad catholicam fidem amplectendam disposuerim Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis quoque benignam protectionem et gratiam pro eo ob addictionem servilem dilato impertiendam persuasi ut pote quam tempestive reverendissimus dominus Cancellarius hungaricus superinde securam reddidisset ac mox et Majestatis Suae Sacratissimae decretalis protectio ad celsissimum consilium bellicum aulicum medio Generalis Spanko extradatur. In contrarium nihilominus idem servitor meus uti fertur intercitatos esset insertus.

Proinde Celsitudinem Vestram obnixe requirendam duxi dignetur eundem servitorem meum hocce modo conversum ac sub benigna protectione regia constitutum e numero citatorum exmitti facere possit per gratiam Celsitudinis Vestrae Deo, regi et mihi in fide Catholica syncere servire et perseverare cum animae quiete.

Quam Celsitudinis Vestrae affectionem in Deum in suae animae salutem et Catholicae religionis promotionem Deus ex alto recompensabit, ac etiam ego omni occasione demereri intendam. Eandem Celsitudinem Vestram foelicissime valere desiderando. Datum sub Arce Munkacz die 17. Februarii Anno Dni 1671.

Celsitudinis Vestrae servatrix

Sofia Batori m. p.

XIX.

Munkács, 1671. ápr. 27. Ugyanaz ugyanahhoz.

Celsissime Princeps Domine colendissime.

Immortales agere gratias Suae Majestati pro obtenta filio meo quasi renato gratia haud cessabo, eundemque filium

meum in sinu Suae Majestatis regio vivere ac mori spondeo : Celsitudinis autem Vestrae pientissimam plane affectionem, in me, ac filium meum unice dilectum contestatam nunquam intermoritura cum sua memoria ad seram posteritatem reservabimus. Superesse ad haec Celsissime Princeps, quatenus et servitores filii mei ex obligatione servili ab eo dependentes aequalem Suae Majestatis gratiam consequi possent; inter quos Petrus Kazinczy jam servitor meus fidelis ac bene meritus ante hac autoritate regia celsissimi consilii aulae bellici medio illustrissimi domini Generalis a Spandgau protectionem consequutus, nuperrime citatus, deliberatione judicum esset aggravatus. Proinde Celsitudinem Vestram obnixè rogo, quatenus cum memorato Petro Kazinczy quam et reliquis servitoribus filii citatis, ac aliis aulicis in impertienda Suae Majestatis gratia succurrere, pro iisdemque intuitu hujus meae instantiae intercedere dignetur, super quo egregii Georgius Hidi et Joannes Szalai delegati servitores mei et oretenus nomine meo uberiores Celsitudinis Vestrae facient declarationem. Spe indubia freta, quatenus Celsitudo Vestra consideratis meis quoque in Suam Majestatem contestatarum fidelitatis, industriarumque meritis Celsitudo Vestra optatam Suae Majestatis resolutionem obtinere superinde quoque dignabitur. Quam etiam Celsitudinis Vestrae benevolentiam omni occasione demereri studebo, Eeandem Celsitudinem Vestram felicissime valere desiderando. Datum in arce Munkacs die 27, Aprilis Anno 1671.

Celsitudini Vestrae

Servire paratissima
Sofia Batori m. p.

XX.

Borsi. 1671. máj. 25. Ugyanaz ugyanahhoz.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Cum servitores filii mei ac inter illos jam nunc servitorem quoque meum Petrum Kazinchi gravi censura pressos esse tristis intelligam: vele post tott exantlatas fastigiorum et expensarum molestias recenter praesentium mearum exhibitores utpote agentes meos ad Celsitudinem Vestram cum sufficienti instructione expediendos duxi: quapropter Celsitudinem Vestram obnixè rogo dictos meos agentes, promeis nuntiis agnoscere, cum iisdem desuper negotiis eisdem commissis benigne tractare et concludere, tandemque optata resolutione ad me remittere dignetur. Quam Celsitudinis Vestrae benevolentiam, ego quoque omni occasione Celsitudini Vestrae demereri stu-

debo: eandem Celsitudinem Vestram diu foelicissime valere desiderando. Datum in castro Borsi Die 25. Maÿ Anno 1671.
Celsitudini Vestrae

Servire paratissima
Sofia Batori m. p.

XXI.

Borsi, 1671. nov. 7. Ugyanaz Báncsy Márton érdekeben.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Extrema ac fere morti proxima sors domini Martini Bancsy ad hanc Celsitudini Vestrae transmissam instantiam me movit. Ut pote qui etiam praedecessoribus meis praecleara sua servitia declarasset et licet sententiam incurrisset, nihilominus uti de eodem fertur, et ad meam quoque esset deuentum notitiam, ejusdem excessuum aliorum arrestatorum delicta non excellere, et quod in sopiendis motibus deponendisq[ue] armis sincere collaborasset. Cum itaque plurimis Majestas Sua Sacratissima benignam suam gratiam impertiri dignata fuerit. Celsitudinem Vestram obnixe rogandam duxi, quatenus praememorato Martino Bancsi, obtinendaque eidem gratia, post tot grauissimas captiuitatis molestias omniumque facultatum et substantiarum suarum defectum apud suam majestatem sacratissimam demisse intercedere dignetur. Quam Celsitudinis Vestrae erga me benevolentiam pari affectionis favore Celsitudini Vestrae demereri studebo. Eandem Celsitudinem Vestram feliciter valere desiderando. Datum in castello Borsi Die 7. novembris Anno 1671.

Celsitudini Vestrae Principali

humanissime servire parata
Sofia Batori m. p.

XXII.

Munkács, 1672. aug. 12. Báthori Zsófia Milley István jezsuitát, a fia gyóntatóját, Lobkovitzhoz küldi köretségbe.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Certis et arduis de causis filii mei Francisci Rakoczÿ admodum reverendum in Christo Patrem Stephanum Millei. Societatis Jesu, ejusdem filii mei confessarium ad Celsissimam Dominationem Vestram expediendum censui, eandem magno honore requirendo, quatenus praefatum admodum reverendum Patrem, pro fide digno ablegato meo et filii agnoscere, et desiderata resolutione remittere ne gravetur. Quam Celsissimae Dominationis Vestrae beneuolentiam, ego quoque pari prompti-

tudinis affectu promereri non intermittam. Eandem Celsissimam Principalem Dominationem Vestram diu felicissime ualere desiderando. Datum in arce Munkacs Die 12. Augusti Anno 1672.

Celsissimae Principalis Dominationis Vestrae

servire parata
Sofia Batori m. p.

XXIII.

Borsi, 1673. márcz. 25. Báthory Zsófia Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps Domine observandissime.

Cum dolore coram Celsitudine Vestra tanquam optimo meo patrono conqueror. Non latet Celsitudinem Vestram quam justas praetensiones habeam coram Sua Majestate domino nostro Clementissimo; quia tamen novercante fortuna data est informatio non juxta votum meum Suae Majestati, peremptorie quinquaginta millia florenorum a meo filio exigit illustrissimus dominus comes Volckra; quod quia impossibile est meo filio persolvere, utpote exhausta fere ex omni substantia, possibilem modum citissime habendi illa quinquaginta millia florenorum proposui praefato domino comiti: sed pro mea et filii mei confusione (indiket Sua Celsitudo an digne) rejecta illa mea oblatione, in bonis filii mei executionem vult statim peragere illustrissimus dominus comes, certe Celsissime Domine Princeps explicare satis non possum, quantum animi mei dolorem causabit hoc intentum domini comitis; Sua Celsitudo pro sua alta prudentia unico verbo haec omnia avertere potest, quod ut faciat intentissime rogo et me profiteor.

Celsitudini Vestrae Principali

servire paratam
Sofia Batori m. p.

Datum in Castello meo Borsi die 25. Martij 1673.

XXIV.

Munkács, 1673. jul. 16. Báthory Zsófia, főember szolgáját, Kazinczy Pétert, követségbe küldi Lobkovitzhoz.

Celsissime Princeps ac Domine observandissime.

In certis negotiis meis ad Celsitudinem Vestram, Generosum Petrum Kazinczi, intimum aulae meae familiarem expedire debui; rogans Celsitudinem Vestram summa cum observantia; quatenus eundem exaudire; in negotiis nomine meo coram repraesentandis fidem indubitatum adhibere, ac eo in genere benevolentiam suam declarare non aggravetur. Quod

Celsitudinis Vestrae genus benevolentiae ego quoque pari deuotione honorifice demereri contendam. Eandem Celsitudinem Vestram diutissime felicissimam vivere valereque exopto. Datum in arce mea Munkacs die 16. Julii Anno Domini 1673.

Principali Celsitudini Vestrae

Servire parata
Sofia Batori m. p.

XXV.

Kazinczy Péter előterjeszti Lobkovitz herczegnek küldetése célját.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Benigne oblata Suae Majestatis Sacratissimae resolutione non expectata illustrissimum dominum comitem Volkra talia dominia, duas videlicet arces Makovicza et Saros, una cum rebus quibuslibet et substantiis in castellis, allodiis, et cellariis repertis; item decimas aliorum quoque selectiorum dominiorum principis, domini mei gratiosissimi arestari, occuparique fecisse: quae restantias debitorum longe lateque in triplo ac ultra etiam excederent.

Cum autem Princeps restantiam paratae pecuniae resultantis cum ingenti bonorum quoque suorum jactura, accepta prius desuper Suae Majestatis Sacratissimae resolutione exolvere vellet.

Sed et materialium solutionem etsi defacto ob ingentissima damna principibus per rebelles illata, ac ad trecenta millia florenorum extendentia simul et semel solvere nequiret; nihilominus per partes, successivisque immediate temporibus totis viribus, et conamine solvere praestareque niteretur. Praesertim praetensionibus quoque dominorum principum, juxta benignum Suae Majestatis Sacratissimae decretum revisis.

Proinde Celsitudinem Vestram humillime exoro: dignetur Celsitudo Vestra aequo ac gratioso affectu humillimam dominorum Principum pro executione executorum bonorum factam instantiam promovere. Quam Celsitudinis Vestrae gratiam Celsissima quoque Principissa, pariter et memoratus Princeps filius ejusdem Celsitudini Vestrae honorificentissime demereri studebunt.

Benignum Celsitudinis Vestrae superinde responsum.
Ejusdem C. V.

servitor humillimus
Petrus Kazinci, praelibatorum
Principum Rakocianorum
ablegatus.

XXVI.

E x t r a c t u s

literarum Dominae Principissae Rakoczianae viduae ad dominum cancellarium ungaricum aulicum, ex oppido Munkács Die 16. Januarii anni currentis datarum.

Recte nun sum requisita a profugis in Transylvaniam regnicolis, quatenus ipsis apud Sacram Caesaream Majestatem auxilo sim; comitatibus etiam scripserunt, eorumque ad comitatum Beregh sonantes prae manibus habui, quibus urgent, ut apud eandem Caesarem Majestatem pro ipsis supplicent, ne cogantur extra Patriam tot tribulationibus subjacere. Hinc Sua Majestas colligere poterit, ipsos in Transylvania subsistere non posse. Ideoque monachus quidam ex Transylvania, ratione praedicantis Czegledy Viennam profectus, duriuscule videretur expediendus.

Gróf Csáky László lévai kapitány levelei herczeg Lobkovitz Wenczelhez.

a)

L é v a, 1 6 5 2. s e p t. 21.

Excellentissime Princeps ac domine dne fautor, et affinis colendissime.

Tum ex debita fidelitate, quam etiam officii mei obligamine, cogitabam Suam Mattem sincero aliquo scripto de praesenti patriae nostrae statu, inimicitiis turcarum, humillime informare. Sed quia nonnunquam, inter distractiones praesertim, ipsa etiam veritas taedium parit, et scribenda per diversas manus, et affectus hominum transeunt, acquievi me idem praestitutum, si Excellentiae Vrae, denudato ac sincero corde, res nostras prout sunt, et ego in conscientia sentio, patefecero.

Post nuperam ultro citroque acceptam cladem, mirum est, quantum insolecat, et gloriae sibi vendicet noster generalis Vyuariensis, qui tamen ad primum hostium conspectum, rebus desperatis, nisi dnus colonellus Walter, ipsum a proposito detinuisset, jam erat in procinctu securitatis. Et alias, nihil turcarum animos adeo fregit ad prosequendam victoriam, quam paucorum cathafractorum immotum pectus ac turma, et non paene ducenti musquetarii curribus tecti. Certe non sunt reperti centum equites nostrates, qui turmam et locum retinuissent; et quod maxime desiderabatur, nocte intempesta territum, insomnem, et in multas partes diuisum hostem fuisset insecutus; pluresque longe rusticorum manu ac securi inter-

empti sunt, quam gladio; ex vulnere autem globorum etiam domi, aliquot centeni dicuntur periisse.

Congregatio in comitatu Nitriensi pridie celebrata fuit, cui etiam Dnus Archiepiscopus et instantia dni Palatini interfuit; eo potissimum respectu, ne consueta inurbanitas, contra Caesaris auctoritatem, et gubernationem, temere loquendi, ex passione illati damni insolesceret. Promisit dnus Palatinus numerum veterani militis, se ex propriis, in confinia restitutum; et quicquid in hac prima furia pecuniarum cum dno Forgacs conferre potuerunt, in audito eos, duos menses solutionis apromptare, et tumultuari pro inconditae et inordinatae multitudinis conductione; comitatus vero ducentos equites, et totidem pedites, auctionarie promisit ad tres menses solvendo; facient idem pro virili, requisiti, et dispositi etiam caeteri comitatus. Cogitet Excellentia Vra, hanc ab ipsis conflata multitudinem, non ad defensionem Patriae aptam, sed ad destructionem et miserae plebis oppressionem, ac etiam ipsius pacis intentam, destinataeque euersionem, coäceruari; praesertim si mere ex alicujus turbulenti capitis insolentissima voluntate et arbitrio, totaliter dependebit. Interim etiam germanicus miles, qui est summa rei ac defensionis, in dies eneruatur, minuitur; et siquidem in partibus his, misera plebs, omnem collecturam faeni, magna ex parte etiam frumenti, aquarum insolito diluvio amisit, nec precio, nec rapina, alendo tantum numerum sufficiet; et ex ipsis quartiriis germanos coardare et per indirectum breui etiam excludere necesse habebunt.

Hac ego difficultates cum dno. Forgách considerandas perscripsissem, imperiose suam voluntatem pro facto haberi debere respondit, seque infra aliquot dies, et substitutum vice capitaneum, et tres centurias recentium militum, in confinium hoc impositurum; nulla sane habita praevia correspondentia aut communicatione opinionis; quod etiam vilissimis locorum proprietarijs et capitaneis, omni jure et respectu deferri solet.

Accepta hac injuria et auctoritatis meae insolenti vilipendio, negotium cum illno Dno Archiepiscopo contuli; cui etiam visum est, ut Suam Mattem, ejusque Inclytum Consilium Bellicum, tempestive informarem, simulque de resolvendo futuro vice capitaneo, quod est fundamentum rei, et auertendarum insolentissimarum dispositionum, humillime instarem. Cum autem hic status, ex mea praesentia, et officio, ac militum utriusque nationis superioritate, sit aestimabilis; utilitatis autem et solutiones valdae exiguae, nisi itidem mea ope, et auxilio sustentetur, quod etiam nuper occumbenti dno Essterhasi, (így) ob familiae suae intuitum praestiti; Ideoque etiam nunc adlaboravi, tanquam proprietarius et cui praeceteris amor et

conseruatio hujus loci incumbit, ut cum spontanea cessione salarii, quod alias supremo capitaneo deberetur, virum nobilem. benepossessionatum in regno, maturum consilio et armis promptum, in gubernando socium habeam; eoque induxi generosum dñum Casparem Bartakovich, ut si etiam Suae Mattis benignus consensus accedat, non habito in praesens respectu, majoris suae praetensionis, ac meriti, vice capitaneatus officio quam fidelissime sub me fungi velit, quod alias nunquam assumeret. praesertim ob leuitatem et insolentes resolutiones nonnullorum.

Quocirca Excellentissimas ac Illustrissimas Dnationes Vras summa cum instantia rogo, velint quamprimum benignam suae mattis gratiam et mentem cum effectu ad hoc inducere; nihil enim in hoc aliud considerabile occurrit, quam religionis adhuc aliqua diuersitas, et per ultiores conversationes, quas libenter admittit, imbuenda declaratio, caeteris omnibus qualitatibus et respectibus certe longe superior est; et si etiam fidei lucrum cum tempore adsit; nescio an etiam in publicis regni actibus, aut legationibus, parem in suo statu Majestas sua fidelem habitura sit; nec tales in diffidentia relinquendi sunt, ubi de parvo et secure conciliari possunt.

Porro, siquidem Sua Majestas, etiam tempore sui discessus. status et regnicolas super conductione militum et restauratione confiniorum, benigne assecurare dignata fuit; ne et Sua Majestas. inter modernas distractiones, nimis sumptibus oneraretur; neque nos insupportabili beneficio, cum neque necessitas sit tanta; suaderem humillime, non plures in praesenti, quam mille et quingentos equites ungaros, cum bono delectu et praesertim in confiniis situatos, ac libere viventes conducere; quorum quingenti in his confiniis, quingenti in superiori Ungaria; quingenti vero in confiniis contra Kanisam positos, sub bonis capitibus et capitaneis, Suae Matte per opinionem commendandis et ab ipsa Sua Matte, ejusque consilio bellico declarandis, constanter et non menstruatim collocarentur.

Hoc principium. pro hac hyeme, et ulteriora Suae Mattis media; tam pro regnicolarum conceptu, quam etiam solida necessitate nostra, abunde sufficeret; praesertim si velimus sincere, et mature pacem obseruare; et sine nugis mere Patriae defensionem studere. Nam et ego ungarus sum, et conseruationem regni opto; sed id veritas dicenda est, certe toto superiori anno per clandestinas et dissimulatas excursiones, facile ad tria millia turcarum perierunt; adeo, ut mirum sit, immanem ac potentem hostem, haud saepius vindictam fecisse.

Quo ad defensionem vero; vix nostro tempore, tanta manus turcarum, et delectus militum in Ungariam populatum irrupit, ac nuper; tamen solum ex his tribus confiniis, quo-

tidianae, nec paene omnes vires militares utriusque nationis. eis se opponere ausi sunt; et in summam confusionem redactos, ad internecionem prosequi poterant; quanto magis, si sua majestas clementer has companias germanicas, in pristinum numerum, et statum restaurare dignabitur, et insuper, sub bonis ductoribus, delectos mille quingentos equites ungaros augebit, cum expressa declaratione, et poena capitali officialium, ne et ipsi ullius jussu, aut sine speciali licentia, ex leuitate, offensiuas excursiones, ad lacesendum hostem facere ausint. Certe ipsa venturae hyemis in commoditas, imbrium, aquarumque circa haec tempora authumnalia obstaculum, cum tali bona gubernatione, pro abundanti cautela, ac securitate erunt; Futura tempora, et felix rerum imperialium progressus paternam Suae Mattis curam, imminentibus consiliis facile dilatabunt.

Supplico Excellentiae Vrae, tam numerosum scriptum, satis alias molestum, non aegre ferat, et quae Suae Matti referenda judicauerit, pro bona sua gratia, ac resolutione, etiam ad votum sui servitoris, juxta benignum compromissum, attemperare, et ordinare velit, digneturque. In reliquo Excellentissimam Celsitudinem Vram, diuinae tutelae ac protectioni recommendo. Datum Levae 21. Septembr. 1652.

Excell. Vrae

Seruus obsequentissimus et affinis
Comes Ladislaus Chiaki m. p.

b)

L é v a, 1 6 5 3. j u l. 2 2.

Excellentissime Princeps, Dne patrone et affinis colendissime.

Praepotentis Dei beneficio ac ordinatione, Majestatumque suarum benignissimo consensu, filiam meam dilectissimam Barbaram excellentissimo Dno Annibali Marchioni de Gonzaga, Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis consiliario bellico, camerario, ac urbis Vien. supremo colonello etc., in perpetuam vitae, thorique conjugalis sociam desponsavi. Solemnitatem vero nuptiarum de clementi augustae imperatricis Eleonorae ordinatione ac mandato ad diem decimum imminentis mensis Augusti divo tutelati Laurentio Sacr., hic Posonii celebrandum distuli. Quocirca Excellmam Dnaonem Vram summopere rogo, quatenus praememoratam nuptiarum solennitatem, sua quoque praesentia ac patrocinio condecorare velit; quo pacto ambarum partium deuotissima studia Vra Excellentia in sua seruitia obligabit.

Deus Excellentiam Vram diutissime seruet incolumem.
Datum Posonii die 22. Julii Ao. Dni 1653.

Excellentissimae Dnaonis Vrae

Servus et affinis deuotissimus
Comes Ladislaus Chiaki m. p.

c)

Léva, 1654. ápril 27.

Excellentissime Princeps Domine Affinis colendissime.

Tarditatem literarum mearum et deuotissimi alias obsequii, Excell. Vra principali suo favore condonabit; meque solita et benigna sua gratia gratis data complectetur.

Caeterum cum intelligam Excell. Vram in praesentiarum Ratisbonae feliciter adesse ac operari, intermittere nolui quin tam pro publico, quam priuato Suae Mattis seruitio, unam gratiam, antea jam caeteris dominis et patronis meis insinuatam, etiam Vrae Excell. summa cum fiducia et instantia detegerem.

Germanicus capitaneus hujus praesidii arcensis Posonii sub festis paschalibus obiit, de cujus successore, Suae Mattis benignas assecutorias habeo (si quidem compagniam hanc meis sumptibus erexerim) quod sine mea recommendatione et consensu, nemo peregrinus et ignarus locorum, in domum meam admittetur: Cum arx quoque mea Szadváriensis, ex eodem benigno Suae Mattis indulta, ex hac ipsa compagnia interteneatur; quibus ego etiam de annona gratis providere soleo.

Cum autem breui, felicem Suae Mattis aduentum speremus, visum fuerat Illmo Domini Comiti a Puchaim praesens negotium tantisper differri; Cujus suasu et Excellen^{mo} Dno Marchioni a Gonzaga, in conformitate scripserum et institeram.

Primario vero, principalem meam confidentiam repono in gratia et benigno fauore Vrae Excell. quod me sicut hactenus, (praesertim, si recordatur, in hac ipsa materia, sub diaeta Posoniensi in hoc meo priuilegio triumphare fecit) ita etiam posthac, securitatem et tranquillitatem meam in his meis locis exturbari haud permittet. Habeo enim subjecta bene merita, et inter caeteros vexilliferum, qui ab annis quindecim ab erectione hujus compagniae pedestris, vexilliferum egit, et praecedenter a tempore belli Veneti, etiam in Bohemia, aliisque occasionibus, strenuam militiam secutus est. Et omnibus occasionibus etiam in Hungaria, proxime autem mecum contra Rakoczium semper interfuit, linguarum et locorum optime gnarus, familiaeque meae, jam in hac mea inclinante aetate et succrescentibus filiis multum fidelis et addictus.

Si autem Excellentiae Vrae ita benigne videatur, in casu praesertim diutioris morae Suae Mattis, paratus sum formato memoriali, Suam Mattem humillime informare aut eundem ipsum vexilliferum ad pedes Vrae Excell. Ratisbonam expedire. Benignam ejusdem voluntatem et responsum deuotissime praestolor et gratiae Suae principali totam domum meam recommendo. Datum ex arce Leua 27. April 1654.

Excellentiae Vrae

Servus deuotissimus
et affinis indignus
comes Ladislaus Chiaki m. p.

d)

Szent-Gothard, 1673. jun. 4.

Celsissime Princeps dne dne et moecenas gratiosissime.

Communis populi oris fassione, non mea temeritate animatus Celsitudinem Vestram utpote orphanorum anchoram humillime requirendam praesumpsi, supplicans quatenus instantiam meam ratione certae peractae convenientiae intra nos haeredesque pie defuncti Celsissimi Principis Gonzagae fiendam Illrmo comiti Sigismundo a Dietrichstan recommendare dignaretur, solus ad praementionatum comitem pergere volens gratia Celsitudinis roboratus instantiae meae effectum aptabilem adipisci valeam hujusque Celsitudinis Vrae elargitae mihi indignissimo munificentiae nunquam immemor pro Dei gloria, patriae incremento Celsitudinem Vram nestoreos annos vivere valere largitorem bonorum omnium exorare me obligans maneo ejusdem Celsitudinis Vrae usque ad ultimum vitae meae spiritum cliens humillimus

Datum in Sancto Gothardo die 4. Junii 1673.

Comes Ladislaus Chiaki m. p.

(A Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottságának másolat gyűjteményéből.)

ESZTERHÁZY MIKLÓS ÚJABB LEVELEI NYÁRI KRISZTINÁHOZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Ahhoz a két közleményhez, mely Eszterházy Miklós nádornak — második felesége Nyári Krisztina grófnőhöz intézett — leveleiből folyóiratunk új folyamában eddig megjelent,¹⁾ érdekes kiegészítőül járulnak az alább következő levelek, melyeket a kismartoni hercegi főlevéltár vegyes *missilis* nyalábjaiból újabban sikerült kiböngésznünk. Kivált az 1625—1626 közti évekre nézve amott sajnosan érezhető hézagokat töltik ki ez újabb levelek néha époly érdekes, mint jellemző tudósításaikkal.

Minél bizalmasabbak ezek, annál becsesebbek lesznek az igazságot fürkésző történetbuvár előtt, kit e tudósításoknak ténybeli adatai mellett *írójok* egyénisége is mindig érdekelni fog, már azon előkelő politikai szerepnél fogva is, melyet történetünk egyik legmozgalmasabb korszakában a legjobbak között oly tiszteletreméltóan töltött be.

Mily élénk világosságot derít az ország első méltóságára emelkedett Eszterházy Miklós lelkületére csak az a pár sor is, melyet Sopronból nádorrá választása napján intéz hitveséhez 1625 október 25-én: »Istennek, uramnak, és az én Hazám lakosinak is úgy tetszván, engem ma nevem és nemzetem öregbülésével Országunk palatinusává tevének. Kit — úgy vagyon — ha csak magában gondolunk meg édes fiam, elég terhes dolog és gond, s talán nem örülnünk de sőt törödnünk köllenék inkább rajta. Mindazáltal Isten akarátját látván benne, azon

¹⁾ V. ö. a »Történelmi Tár« 1900. évi I. és II. füzetait. — Az első közlemény XVI. számú levele tévesen soroztatott az 1625. évbelték közé.

Isten, a ki ezt így rendelte, reméllem erőt is ad hozzája, melyet kérjünk is édes fiam ő szent fölségétől.»

Nyelvünk tudós buvárai is érdekekkel fogják olvashatni e leveleket, melyek íróját a kortársak, Pázmány Péterrel és Bethlen Gáborral »a három nagy magyar« neve alatt együtt emlegették.

* * *

I.

1624. aug. 26.

Szerelmes Atyámfia.

Kivánom szívem szerint, hogy Isten megáldjon, és tartson meg jó egészségben.

Mi ide, Istennek neve dicsértessék, igen jó egészségben jutottunk, és mind ő fölségeket s mind a kis fiunkat is jó egészségben találtuk, a holott meddig való késésiünk leszen: bizonyossan most még meg nem írhatom; de reméllem sokáig nem tartóztat ő fölsége bennünköt, minthogy azt a dolgok sem engedik. Azonban, édes Atyámfia, legyetek csendes várakozásban, és vigan s jó reménységben. Minthogy van kinek már fogadni bennünköt ha haza megyünk, annyival örömesben sietünk hozzátok: a honnét tegnap el jövén — látva az üdő szomorúságunkot, mingyárt ebédre megszállván, nagy sok vigaság szerzőköt adott vala ebédünkhöz, úgymint külömb külömb féle musikásokat és játékosokat, kik nem kevésse vigasztaltanak volna bennünköt; de azt is elegendesleg vettük és néztük s hallgattuk szomorúsággal, kívánván azt hogy azokban az atyafiak is részesek lettenek volna. Kiket, bizon dolog, csaknem oda is küldénk, csakhogy nem válhattanak meg a gonosz emberek a vásártól és korcsomától. De a helyett legyen vigasztalástokra, szerelmes Atyámfia, a mi egészségben való járásunk. S kérlek, magatok állapotjáról irjatok vami holnap énnekem; kedvessen veszem. Adja Isten édes Atyámfia igen hamar lásalak kedves jó egészségben.

Költ *Bécsben*, 26. Augusi 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él.

Groff Ezterházi Miklós, m. p.

Kívül: Az nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonnak, nekem szerelmes atyámfiának adassék.

II.

1624. aug. 29.

Szerelmes Atyámfia stb. (szokott köszöntés.)

Értem édes Atyámfia leveledből, hogy egészségben vattok, möllyöt örömet hallok. Mi is Istennek hála békével vagyunk egyébképen, csak hogy gonddal s törődéssel nem kevesse. Remélem mindazonáltal, hogy a héten ezekben is jó véget ad Isten érünk. És az után hozzátok sietek. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

A minemű aprólékra kértél édes Atyámfia, meg hattam venni, és ha magam valamint megkésném — kit nem remélek — elküldjük, s hol nem, magam viszem meg.

A sok uborkát, magatokra nézvé ha jó szívből kültétek, köszönjük; de egyébaránt a mily töpörödöttek voltak, nyilván mivoltokra nézvé, nem sok köszönet lehet benne, úgy itéltük *Veselényi* urammal ő kegyelmével. Mindazon által a jó akaratot fogadj Isten! Noha csaknem úgy jártatok édes fiam ti evvel mint az, ki egy igen bagollyal bővelkődő országba baglyot küldött volt ajándékon egy barátjának; holott csaknem minden szegleten árulnak itt is a affélét a kufár asszonyok, és ugyan válogatva vesszük tőlök, s nem a töpörödöttjét, sem penig a töpörödöttektől, az az vénjétől a kufároknak. De tudom ez ugyan tanácsból ment ki, hogy ilyen sovány és savanyó eleddel tartsatok bennünköt, mert kivált *Veselényi* uram inkább ennék valami jó muskotál szőlőt mint eféle sovány uborkát; mert ha ebben sokat ennénk, savanyóvá tette magunkot is; sőt ha valamint haza menvén, otthon is illy eleddel vélnénk, hogy tápláltok bennünköt, nyilván későbbenn mennék haza.

Elmegyünk mindazáltal, s ha valami nagy akadéka nem leszen sógor uramnak, elviszem ő kegyelmét is oda, ha nem egyébért is, csak a jó jámbor sós uborkának megköszönésére is. Adja Isten: lássalak jó egészségben.

Költ *Bécsben* 29. Augusi 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él.
Groff E. Miklós.

P. S. Egyik czipellösödöt küldd föl mingyárt édes fiam, mert annékül lábadbölit nehéz itt találni; minthogy itt igen a bécsi köhöz való lábakhoz csinálnak affélét.

III.

1624. szept. 28.

Szerelmes Atyámfia stb.

Mi ide édes Atyámfia *Ujvárbán* Istennek neve dicsértessék igen jó és kedves egészségben érkeztünk, a hol mind nagy kicsin örömmel fogadott, és nagy vigan is.

S úgy látom volt is szükségem reám, mert minnyájoknak eszek veszett volt már, möllyet reméllek, hogy Isten segedelme velem levén kevés napok alatt mind jó rendben és karban veszek ismeglen. S azután mingyarást tudósítlak mihez kölessék magatokat alkalmaztatni az idevaló jövetelben. Végeztem öcsém urammal is, Dániel urammal, hogy csendesedvén itt az állapot, maga menjen érettetek. Hol pedig valami kis késedelmem nekem itt esnék, s onnet is bizonyos tekintetre nézvén ide nem jöhetnétek, (kit jóllehet nem remélek), úgy is oda bocsátom talám magát is öcsém uramot és asszonyomat is feleségét, hogy annyival rövidebbnek lássék üdőtök. Azonban szerelmes atyámfia gazdasszonkodjatok otthon, és mint-hogy a gazda otthon nincs, gazdálkodjatok is. De mindenek fölött egészségtekre viseljete szorgalmatos gondot, kiről nekem is irjatok.

Az én ide jövetelem már is megnyitotta az én vitézimnek szemeket; *Vác* alá küldvén alkalmasint meg ütöttek a törökökben és szintén a városában is bevágták volt magokat. Isten segedelme velünk lévén, meg köll a kölcsönt adni nekik.

Sóvágó Jánost köszöntséd édes fiam s intsed én szómmal, hogy józanon viselje magát. S mi itt Isten akaratjából úgy alkalmaztatjuk ezennel a dolgot, hogy csak szintén az híjával leszünk, hogy ti itt nem vattok, kiket adja Isten igen hamar lássuk jó egészségben.

Költ *Ujvárbán* 28. Septembris 1624.

Szerelmes hitvösöd

míg él.

Groff E. Miklós.

IV.

1624. oct. 17.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im, édes atyámfia, *Eszterházi Dániel* uramot küldtem asszonyomékkal az én menyeimmel hozzád, hogy ott ne csak vigasztaljanak, hanem neked is ahoz járulván kedved, második levelem érvén benneteket, együtt veled ide hozzám jöhessenek.

Ahoz alkalmaztatván azért otthon a dolgot, a mint édes fiam velem el készültél vala egy olyan szerrel csak, érkezvén ez után való levelem Isten áldomásából induljatok meg onnét, és először *Galántára* jövéen mint köllessék bejőnnötök ide az én sellyérségembe, meg fogom irni. Jóllehet itt nem otthon vagyok, mindazáltal a jó ember hazája vagy háza kívől lévén jobb, el tartunk édes fiam itt is benneteket.

Ma hozattam valami vizát a Dunáról, mölyre ide vár-
talak volna édes fiam, de itt talán azonban találunk többet is. Hanem ott szűk lévén a hal a mint értem, addig míg az én hozzám való utra eredtek, akartam hogy legyen halatok innet is, s a mit ott el nem költhettek benne, be köll sózni, jó leszen ha haza megyünk innet is.

Egyéb dologról szóval izentem öcsém uramtól. Adja Isten édes fiam lássalak jó egészségben.

Datum raptim 17. Octobris 1624.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Groff E. Miklós.

V.

1624. oct. 22.

Szerelmes atyámfia stb.

Sokat várakozám édes Atyámfia hogy ide ne fárasztottalak volna, a vagy ide jövéen nagyobb alkalmatossággal lehattél volna itt; de sem egyik sem másik úgy nem adatván a mint én kívánhattam volna, türnöd köll velünk édes fiam, és ezt az én sellyérségemet együtt köll viselned velem. De el éljünk — Isten segedelme velünk lévén — itt is; ha nem úgy is a mint akarnánk, úgy a mint lehet. Mihelyen érkezik annak okáért ez levelem, kis fiunkot és egyéb dolgainkot is ott rendben hagyván légy azon édes fiam, hogy ne késsetek, hanem jőjjetek ide hozzám. Öcsém uram gondviselőtök és Hoppmesteretek leszen. S irtam őkegyelmének is, mint és hogy induljatok, és utatokat rendeljétek. Hozzon Isten jó egészségben benneteket.

Ujvárbán. 22. Octobris 1624.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Groff E. Miklós.

VI.

1624. oct. 27.

Szerelmes atyámfia stb.

Nem tudom, az én rendelésemet ha meg tartottátok e az onnét hazol való indulásban, mivel a többi között ugy irtam vala Öcsém Uramnak, hogy ha meg indultok hazol, elől el küldjete. De im senki nem jövé, nem tudom mire vélnem. Kire nézve ugy kölle megint ez szolgálomot előtökben küldenem, értekezvén felőletek. De talán az én sellyérségembe ide nem örömet jöss édes fiam, hogy senkit elől nem küldél, és ugy látszik, mintha magatok is rösten jönnétek, maga mi bizony dolog nagy szeretettel várunk benneteket. A nagy leánykint köllene szerelmes atyámfia most cselekedned, hogy meg késvén a faluba futva jönnél haza; de csak hozzon Isten jó egészségben benneteket, meg ezt édes fiam a panaszt el vethetitek magatokról.

Hozzon Isten jó egészségben benneteket.

Ujvárbán, 27. Octobris 1624.

P. S. Ide édes fiam a hegyek közöl nagy mezőre jöss, és igen fátlan helyre; talán a hidegtől is ijedtetek meg. De ne gondoljunk avval is. Ha, mint Litová és Kismarton táján, annyi fákn nincs is: mindazáltal van emberségünk s szerét tesszük ott is a melegnek, a hol sok fa nincs. Az atyafiakot köszöntséd én szómmal édes fiam, és magaddal be hozd őket is.

Szerelmes hitvösöd
mig él, édes fiam
Groff E. Miklós.

VII.

1624. decz. 22.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Reméllem vala, hogy ma haza mehetek; de a mint látom, mindenütt föl talál engem a dolog, kik mivel minnyájunk jóvát és megmaradását nézik kételen fáradnom köll benne. Ma azon leszek azért hogy végezzem dolgaimot, s Isten velem levén holnap hozzátok menjek, mivel im a jeles szent napok is előttünk vannak; s inkább is késem most egy vagy két napot itt, hogysen szintén az ünnepekben is ide fásasztanának.

Azonban édes atyámfia ti otthon készüljete az előttünk álló jeles napokhoz, mind egyképen s mind másképen, hogy vehessétek bőséggel az Isten kegyelmét és az ártatlan Jézus-

nak ártatlanságát. E mellett ha karácsonra kalácsot süttök is. az sem bűn. Adja Isten, édes atyámfia, lássalak jó egészségben.

Költ Komáromban 22. Decembris 1624.

Szerelmes hitvösöd
mig él,
Groff E. Miklós.

VIII.

1625. jan. 14.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Innet elmenvén Édes Atyámfia, olyan rendelést tettem vala, hogy *Posomból* vasárnap ebédután egy szolgádót bocsátottad volna hozzám, megirván mint mehettetek oda; de im semmit nem hallék felőletek. Kiváltképen látván ez rút és alkalmatlan üdőt, szorgalmatoskodni kezdtem felőletek hogy a gonosz utak és vizek miatt valami akadéktok vagy alkalmatlanságtok ne kezdett esni. Mikorra várjalak annakokaért haza benneteket, elől meg izend édes fiam.

Engem — úgy vagyon — egynehány izben hitanak már Komáromba az oltától fogvást, de immár megjöveteledig el nem megyek, úgy azért, ha hamar jártok.

Magam istennek hála jó egészségben vagyok. Hozzon Isten jó egészségben tiktetek is meg.

Költ *Ujvárbán* 14. Jan. 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él,
Groff E. Miklós.

IX.

1625. jan. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi — Istennek neve dicsértessék — tegnap igen jókor és békével érkeztünk ide. Ma el rendeljük tovább való dolgainkot s azután azt remélem által megyünk *Tatában*, kiről meg mingyárt irok édes fiam. Hanem azonban oda haza mind a jó és szent békességet, s mind mi érettünk is, hogy szorgalmatosan imádkozzatok, igen méltó, holott igen farkasokkal leszen dolgunk.

Ez jövő vasárnapra köllene valami pénzt mintegy két ezer forintot Vizkeleti Jánosnak oda Ujvárba hozni. Elérkezvén azért, mivel mind tallérul és aranyul vagyon, tetesd édes fiam a te fejr lúdádba a kiből a mi kevés benne volt is most mind

ki hoztuk. Möly ládának im a kulcsát is meg küldtem, kivel most semmi budai lator nem ér, mert talám csak két pénz sincsen benne.

Ha *Forgácsné* asszonyom oda megyen, lásd jó szívvél édes fiam, és szolgálatomat mondván őkegyelmének, meg mond-hadd, hogy noha im elég rút szolga most is az ura, de félttem hogy valami maszlagos török arczol ne vágja, és úgy ne kezdje haza vinni. S talám be sem kezdetek bennünköt fogadni, ha valamint olyan rút és nyakon vágottan futva szalasztanának haza bennünköt. De jobban adja Isten talán. S azonban a ti dolgotok imátság, bőjt és alamizsnálkodás.

Adja Isten, édes fiam, lássuk egymást jó egészségben.

Komáromban, 29. Januarii 1625.

P. S. Ha ugy tetszik, valahány napra tartóztassad meg Vizkeletit melletted.

Szerelmetes hitvösöd
mig él.
Groff E. Miklós.

X.

1625. jan. 30.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi még innét ma s holnap meg nem indulhatunk, mert sok akadéink és alkalmatlanságink voltanak, s az Traktához való készületekben köll fáradoznunk. Az én köves szablamért küldtem *Baksait* az inast; adasd kezébe édes fiam, hadd czifrálkodjunk az Törökök előtt vele.

A kisasszonnak ha jobban volna a lába, és az én Borbélyom másra bizhatná: akarnám ha ő is mellettünk lehetne a jámbor, mert illyen helyre szükséges az olyan ember.

A mint látom, talám mezőn fogunk ezekkel a mi törökinkkel traktálnunk, kire nézve im sátorokért küldtem; egyébre nem köll elhozásokat vélned; noha most akarmely füstös szalmaház is jobb ezeknél a vászonházaknál, de az üdőhöz köll szabnunk magunkot. Isten tartson meg édes fiam.

Költ *Komáromban*, 30. Jan. 1625.

Szerelmes hitvösöd
Groff E. Miklós.

XI.

1625. jan. 31.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Hogy jó egészségben vattok otthon, örömet hallom. Istennek hála mi is békével és egészségben vagyunk, de dolog-

ban elég sokban, kinek Isten hogy rövidnap jó végét adja, várnunk és reméllenünk köll.

Forgács Miklósné asszonyom hogy betegeskedése miatt oda hozzád nem mehetett, bánom. Búsul az ura is rajta, de azonban talám jobban leszen, és ha be fog hozzád jönni, vasárnap talám édes fiam nem alkalmatos ki menned, minthogy az nap más magán való ünnep is vagyon; hanem az után, a mint jobbnak itéled, a kimenetelben azt cselekedhetjük.

Ujságunk semmi nincs édes fiam. Holnap ismeg irok; noha, ha szabad volna, magam mennék örömesben.

Isten tarstson meg édes fiam.

Komáromban. 31. Jan. 1625.

Szerelmes hitvösöd
Groff E. Miklós.

XII.

1625. febr. 5.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap előtt a nagy szélvész miatt az én német Comisarius társaim nem merészlék magokat az általköltözésnek adni. Én mindazonáltal az egyik Dunán békével általjöttem, és ugyanakkor mingyárt a másik Dunán is által költöztettem a magam népét, s magamnak ott köllött vala maradnom Komáromban, hanem csak szinten tegnap estve felé érkezünk osztán ide *Tatába*, késedelmes költözések miatt. S az volt oka, hogy ez két nap semmit nem irtam. Mi mindazonáltal — Istennek hála — békével és jó egészségben jutottunk ide, holott meddig fogunk késni, és mi jót végezhetünk: Isten kezében vagyon. Bizon dolog, elég nehéz dolgok lesznek előttünk. Valami végét adja Isten. Azonban Édes Atyámfia imádkozzatok ti is érettünk, mert a nehéz dolgok közt gonosz emberekkel is vagyon dolgunk.

A sógorasszony inassát el fogom bocsátani, de minthogy magának is köll a fejedelemnek és egyebeknek is Erdélyben írnom, vagy két napot váraкоzzék még a jámbor, s azután elbocsássuk.

Az minemő vékony paplanom nekem vagyon, a magunk hálólházában a kis asztalkán, valami ruhába összetürvén és betakarván, küldd ide édes fiam, szükségem vagyon reá.

A hiúzlábbal ha az én mentémet megbéllették, ugyanakkor azt is elhozhatni, de csak egy katonára ne bizzák.

Eszterházi Dánielné asszonyomnak Isten egy szép kis fiat adott, kinek igen örül, a mint hallom, s békével is adta Isten. De igen bujdosó nevet adtak neki: Jánosnak körös-

tölték. Kit édes fiam megtromfoljunk, ha Istennek úgy tetszik. — Odahaza való állapotokról írj édes fiam énnekem: értsem mint vattok. Isten tartson meg.

Tatában, 5. febr. 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Groff E. Miklós.

XIII.

1625. febr. 10.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im én a várdai inast visszabocsáttam és vele együtt *Dévai Thamást* és *Kende Mihályt*, olly tanosággal, hogy Dévai ott maradjon s a másik bizonyos hirrel a beteges anyánk felől visszajőjön. Möllyet azért is kölle így rendelnem, hogy a mint értem, mihelyen *Várdába* ment a sógorasszony, harmadnapra mingyárást megnyitotta a tárházat, és két felé tekintvén ott máris hozzája nyult ahoz a mi benne volt, s mindenek láttára is hozogatott holmit ki belőle, möllyet nem dicséretessen cselekedett, s hiheti hogy tovább is ment, avagy megyen a dolog. Meghattam azért Dévai Thamásnak hogy mindenekre szorgalmatossan vigyázzon, és értekezzék s tudakozzék a meglett dolgokról is; s minket mingyárást késedelem nélkül tudósítson mindenekről, hogy tudjuk ahoz alkalmaztatnunk magunkot. Szükséges azért édes fiam, hogy valahány szóval leveledben Dévai felől tégy emlékezetet nénédnek hogy izentél szóval is nekik. Miklós diáknak is köll írni, s írtam én is, ki nekem *Paxitól* szóval is izent s a tárház állapotját is ő tudja jobban. Jó szót köll neki adni. Nincs is semmi abban, a mit reá költötenek.

A magunk állapotját a mi nézi, Istennek hála, mind ilyen alkalmatlan helyben is jó egészségben vagyunk, de elég sok munkával és fáradsággal. S még a mi török szomszédaink csak szintén ma fognak Budáról megindulni, és ide közel hozzánk szállani. Kikkel mölly hamar és mi jót fogunk végezhetni: megmutatja az üdő. Bizony dolog, holmi rossz szándékjok felől eleget hallunk az emberektől; de aki addig mind az ő s mind egyéb ellenkezőim incselkedési közt megőrzött, megtart Isten ezután is, ugy akarván ő szent fölsége. Kihez kívánom édes fiam a ti imádságtokat is. És noha most a vissza fordult elméjű embereknek, olly egynehány napjok gondolják hogy vagyon, a kin csak vigadniok köll: mindazonáltal ti édes fiam az eszeseket kövessétek ebben is, és jussunk eszettekbe, hogy mi itt igen alkalmatlan farsangban vagyunk, s

bizony csak az Isten keze is tart bennünköt, mert igen közikben jövénk ezeknek a farkasoknak.

Mindazonáltal jó reménségben legyünk édes fiam, és az előttünk álló szent bőjthöz is jókészülettel; holott port és hamut hintvén a fejünkre majd azt kezdik mondani, hogy por és hamu vagy, s porrá és hamuvá leszesz. Mölly nehéz szók a szegény testnek, de bőjti eledel ez is.

Vízkeleti János immár az két három nap legyen ott melletted édes fiam. Azután szerdán hadd jöjjön hozzám. Vannak beszélgetésim vele. És ha az én köntösömet meg béllették, hadd hozza el magával, a vékony paplannal.

A sovány bőjthöz im valami sovány halakat is küldtem édes fiam. Örömetst jobbakot küldenék, de mi is ilyenekkel élünk itt, s ezt is csak a mi szerencsénkre hozták ide mert csak ilyeneket sem kaphattunk.

Végezem irásom mert a mint látom im ugyan sokat irék. Hanem hogy Isten jó egészségben engedje egymást látnunk, szívből kívánom.

Költ *Tatában*, 10, Febr. 1625.

P. S. Az Alföldre menő emberinket édes fiam ne tartóztasd, hadd siessenek el.

A mi szokott bőjtünk egyszer való étel csak, és estve nem szoktunk főzeléket enni. Ti mindazonáltal édes fiam kétszer ehettek főzeléket is. akarám megírnom ezt is.

Szerelmes hitvösöd
mig él
G. Eszterházi Miklós.

XIV.

1625. febr. 24.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi édes Atyámfia itt Istennek hála békével és jó egészségben vagyunk, noha nem kevés gondban és munkában. Tegnap a komaságon *Gáll Péter* uramnál voltunk. Mártának körösztölénk a leányát, s én mellém képedben, édes fiam, egy vén vásott asszont állatának volt, de a komák és komaasszonyok hogy ugyan mi legyünk azt kívánja a koma. S noha édes atyámfia jelen nem lehattél, mindazonáltal ugyan köröszt-leányod azért neked is ez, és valami ajándékot tartozol neki küldeni. Én csak a süvegemet váltottam a bábától meg. Immár te édes fiam lássad, mivel kötelezed el köröszt leányodat; mert ha fiú volna, én egy süveggel meg érném. és azt is kész volnék magamra venni.

A Pater Hajnalit im én visszabocsátottam édes fiam, hogy ne hagyjon bánkódnod a sovány bőjtben, és azért is, hogy hust etessen veled, azt kívánván mostani állapotod.

Ez három négy nap alatt sok külömb külömbféle dolgaink fognak lenni, s nem reméllem hogy látogatásodra hozzád mehessek, de talám azután ad Isten annyira való ürességet. Azonban édes fiam a bőjt helyett is, — azt nem engedvén állapotod, — imádkozzunk és alamizsnát osztogassunk.

Adja Isten lássuk rövidnap jó egészségben egymást.

Költ *Komáromban*, 24. Febr. 1625.

Szerelmes hitvösöd

mig él

Groff E. Miklós.

XV.

1625. febr. 28.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Sok akadéink és itt való dolgaink miatt most által hozzatok nem mehetek, s a Duna is fölötte zajos már harmadnaptól fogvást s szekérrel nem igen járhatni is által rajta. Isten egy kis ürességet adván és tágolván a zaj is a Dunából, által futamodom valamöly nap hozzátok, minthogy ez egynehány nap alatt Eszterházi Pált is oda várom.

Magam mind ennyi bú és gond között is Istennek hála türhetőképen vagyok, csakhogy igen elvadolának az én papjaim tőlem. S talám nem köll vala a jámboroknak magamot így itt egyedől hagyni. De ám meglátják másokhoz holdoltam én is, s ugyan itt magam szállásán vagyon egy magamhoz együgyűséggel hasonló hájas papom s én is avval tartom már a barátságot. S ám használjanak azok a jámborok vele hogy elhattanak. Tudta ezt az én papjaim szándékjotokat szinten Szombatban is Isten, s im onnét is küldött papot, s a kettő helyett meg más kettő vagyon. De meghigyje ugyan az az iffjú és Betlen fejedelmet ravaszsággal megelőző *Pater Bisztricz*, hogy megtromfolom ezbeli cselekedetit, és szinten mikor igen nagy habok a vagy jeges zaj fog a Dunán lenni, akkor hozatom által; kik noha bajnokim most, mindazáltal köszöntséd édes fiam ökö, és mig nem írok felölök, nem bánom hogy ott legyenek; noha talám inkább köllene jó atyámfia te reád panaszkodnom hogy elfoglalád tőlem ökö. S kérlek: valamint az ő példájokat ne is kövesd édes fiam ebben, mert a mint pap helyett im látod, hogy papot találtam és messzünnen is ide jöttek hozzánk, te helyetted is meg ne kezdjenek mások

szánni valamint, és én is mint a papokat el ne cseréljelek téged is. No Isten tartson meg bennünket.

Költ *Komáromban*, 28. Febr. 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Gróff E. Miklós.

XVI.

1625. márcz. 2.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi itt elég unalmas várakozásban vagyunk, mindazonáltal Istennek hála békével és jó egészségben; csakhogy a sok bolond és gonosz emberek miatt szaporátlan munkánk, kire nézve mint a tövisen úgy ülök itt, de már az egynehány napot kételen vagyok elvárnom. Azonban miben maradunk, megmutatja az állapot.

Hogy onnét töletek eljövék, édes fiam, úgy tetszik nyár vala, s im addig késem itt hogy telet érek, s ollyat penig a ki ugyan meg is rekesztett itt bennünköt. Lám mint a mostani emberek elméje, úgy fordolt az üdő is meg, s im itt ére a vén emberek hava március is, möly talám jól vagyon is ezért, hogy ne halljad a vén ember köhögését. Ez azért mi havunk édes atyámfia, s a jövő hónap az eleihez Sóvágó Jánossal talám nektek vagyon több közetek, a ki azt hallom gyakorta meghagyja a bőjtöt, és másokkal is megszegeti, holott három ember panasszát is hallottam már hogy vendég levén bőjtszegéssel költ asztalatoktól föl. S megadta *Pater Hajnal* is a Szent Mátyás poharát, van hiremmel, s nem csuda hogy a ki magát megaláztatván és hamvazván a sovány bőjtnek adta, attól illy igen elvadoltanak. De no hagy járjon, föl deről még a mi napunk is.

A magam hozzátok való menetelemről semmi bizonyost nem írhatok, mert a Duna sem engedi, s egyébaránt sem mehetnék most az itt való dolgok miatt el. Hanem Isten megtartván bennünket, mihelyen fölszabadol az utunk, és valamente üresedünk, meglátogatunk bennetöket. A mikor adja Isten lássalak jó egészségben benneteket.

Költ *Komáromban*, 2. Martii 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Gróff E. Miklós.

XVII.

1625. márc. 3.

Szerelmes Atyámfia stb.

Im a nyiri atyafiaknak még a sógor asszonytól lábon hajtnak efféle makkon hizott vadakat, földök gyümölcsében. kenyeret kis nyársocskán fölözni, küldtem valahányat (*így!*). és egy tunnában besózott szarvast is a hus evő embereknek. kit költsenek egésséggel.

A haza menetelre való szándék meg vagyon, de sok az akadék; talám ez napokban üresedünk mindazáltal hozzája. Adja Isten édes fiam lássalak jó egésségben.

Költ *Komáromban*. 3. Martii 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él.
Groff E. Miklós.

XVIII.

1625. márc. 8.

Szerelmes Atyámfia stb.

Mi Istennek hála egésségben és békességben jutottunk ide, és ezek az én Comissarius társaim miért hivattak ide, magok sem vették eszekben. Ők azt vélték, hogy választ hoztak a mi törököknek írt levelünkre, maga olly levelet hoztanak ide, a kit a török Commissariusok a budai vezérnek irtanak, s más egy levelet hoztanak mellette: az mölly leveleket csak igen véletlen hoztanak ide, s ide jöven úgy mutattam meg az uraimnak mint van a dolog, és hogy nem nekünk szöll a levél hanem a vezérnek. Mindazáltal igen jól esett, hogy kezünkben az a levél. Nem keveset érthetünk belőle, s talám adja Isten hogy hasznát is fogjuk vehetni.

Megszánván édes Atyámfia benneteket, hogy mind csak amaz hitvány sós halon vesződtök, im én igen szép csukákat és öreg pontyokat küldtem, a kik igen izessek is. Es ez mellett egy öreg szarvast is. Ebben szinten Kismartonba is elvihetni, és mellette a halakot is megkimélhetni, kikre talám én is haza futamodhatom, noha úgy látom, hogy meg újabb dolgok érnek bennünköt. Adja Isten édes fiam, hogy mind a szarvashust s mint a halakot költsétek egésséggel. Isten tartson meg is.

Komáromban. 8. Martii 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Groff E. Miklós

XIX.

1625. márc. 10.

Szerelmes Atyámfia stb.

Számtalan dolgaim miatt nemhogy ma haza mehettem volna, de im csak nem is írhatok úgy, a mint akarnám vagy köllene.

Én azért még holnap sem mehetek haza. Azután talán meglehet. Ha öcsém uram Eszterházi Dániel oda jön, várjon meg, kérjed édes fiam.

Magam Istennek hála mindennapi dolog közt is békével vagyok. Isten veletek.

Komáromban. 10. Martii 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Groff E. Miklós.

XX.

1625. ápr. 26.

Szerelmes Atyámfia stb.

Az miulta utósszor édes fiam eljöttem tőletek, semmi hírt nem hallhaték felőletek. Kérlek azért írjatok valamit állapototok felől. Mi Istennek hála ide mind békével és jó egészségben vagyunk, s igen hozzá fogtunk most a törökkel való békeséghez is s reméllem, hogy igen hamar jó vég is leszen benne.

Most sok dolgaim miatt többet nem írhatok. Isten megadja, hogy rövidnap jó egészségben megláthatjuk egymást. Számtalan a dolog most rajtam. Csak írjatok egészségetek felől, elég lesz most nekem az. Isten tartson meg édes fiam.

Szőgyénben 26. Apr. 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Groff E. Miklós.

XXI.

1625. máj. 3.

Szerelmes Atyámfia stb.

Tegnap többnyire éjjel járván, igen idején jutottam vala ide Bécsbe, a hol nem találván ő fölségét, utána mentem a tegnap megírt helyre, s ugyan még tegnap nagy sokat beszélgetvén ő fölségével, vissza köllött ide Bécsbe jönnöm s a tanácsokat im most gyűtjük össze s ma napestig azt tartom mind elég dolgot adok nekik. S ugyan ma még ki köll ő fölségéhez

mennem, s onnét talán valahány órára hozzátok futamodhatom édes fiam. Fáradtságom elég van, kit éretted édes atyámfia s apródidért is köll már cselekednem. Adjon Isten erőt reá, mert egyébaránt ez a mi eszeveszett menzetünk és nyomorult hazánk igen félelmes állapotban vagyon.

Isten tartson meg édes fiam.

Bécsben, 3. Maii 1625.

Groff E. Miklós.

XXII.

1625. máj. 6.

Szerelmes Atyámfia stb.

Elég nagy melegben és porban mindazonáltal Istennek hála békével és jó idején, beérkeztem tegnap ide Bécsbe, és mintgyárt szemben lévén ő felségével, a miért hivatott volt, ugyan tegnap el végeztük, és im Isten velem lévén innét *Ujvár* felé sietek, de a mint magam is kételkedtem benne *Gútára* nem fogok mennem, hanem egyenesen *Posonra*, s reméllem Isten velem lévén, hogy nem késve jó békeséggel ismeg hozzátok jöhetek, a mikor adja Isten lássalak jó egészségben benneteket.

Az atyafiakot édes fiam köszöntsed, és hogy imádkozzának a jó békeségért ők is, intsed őket. Isten veletek.

Bécsben, 6. Maii 1625.

Szerelmes hitvösöd

míg él

Groff E. Miklós.

XXIII.

1625. máj. 12.

Szerelmes Atyámfia stb.

Én az ünnepekre haza nem mehetek, hogy úgy ne járjak mint az, a ki a Dunát által uszta, s a karaján beleholt.

Mi tegnap ismeg együtt valánk a törökkel, a kikkel nem kevés munkám és fáradtságom vala, de nem haszontalanol; mert Istennek hála többire már minden dolgon megegyeztünk, és e héten véget akarunk vetni benne. Azután édes fiam hozzátok sietek a jó békeséggel. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Sokat sok dolgaim miatt nem irhatok, minthogy elsiet követem is.

Isten tartson meg édes fiam.

Szögyében, 12. Maii 1625.

Gróff E. Miklós.

XXIV.

1625. máj. 20.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im a közönséges jónak szolgálatjáért, kik között édes fiam ti is ott vattok, ez jeles szent Pünkösöd napját is nálatok nekül kölle el mulatnom. Möllyet minemő kedvetlenséggel kölle szenvednem, magam tudom csak. De Isten elhitem föl-szabadít már. Öcsém uramnak megírtam mi üdőben vagyunk ide. Ezek nálam nekül nemcsak nem akarnak a törökkel traktálni, de itt fenn akarnak maradni, s kételen vagyok még valahány napot itt mulatnom. De Isten velem lévén valamint s valahogy, haza sietek hozzátok, a mikor adja Isten lássalak jó egészségben benneteket. S azonban Istent szolgálván reátok biztam édes fiam a gondviselést.

Magam Istennek hála jó egészségben vagyok. Isten tartson meg édes fiam.

Költ *Szögyénben*, pünkösöd keddin, 1625.

Groff E. Miklós.

XXV.

1625. június 3.

Szerelmes Atyámfia stb.

Itt is, mint *Komjátiban*, nagy busulással köll végeznünk. Im már ötre jár az óra, s még semmit sem ettünk, s leszen még egy vagy két óráig való mulatásunk. Vacsorára haza nem érünk úgy veszem eszemben, s nem is szükség édes fiam, hogy várakozzatok reánk. Mindazáltal haza futamodom, ha éjjel lehet is.

Az atyafiak nem érthetem ha el érkezének-e, légy mind gazda s mind gazdasszony édes atyámfa, ha ott vannak ő kegyelmek. Isten tartson meg.

Sopronban, 3. Jun. 1625.

Groff E. Miklós.

XXVI.

1625. aug. 13.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én Istennek hála ide *Posomban* békében és jó egészségben érkeztem. Itt találtam *Erdődiné* asszonyomat és a több atyafiaknak is követeket. Meglátom mi jót végezhetek velek, azután ahoz kölletik utamat rendelnem. Ha nem bolondok nyilván békét hagynak a *bráchiomnak*, s talám azt is mivelik.

Itt kapitánkodik *Peterdiné* is. Gonosz asszony; hogy a Dunán ennyiszer való által járásában bele nem tud veszni.

Holnap megirom ha tovább köll mennem.

Isten tartson meg benneteket.

Posonban 13. Aug. 1625.

Szerelmes hitvösöd

míg él

Groff E. Miklós.

XXVII.

1615. aug. 21.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ide *Feketevárosra* tegnap kilencz óra után érkeztünk. Nehezen válhatánk a jó bortól meg; békével érkeztünk mind-azáltal.

Isten velünk lévén ma be igyekezem mennem *Posonban*. s irok mingyárt onnét is. Azonban magatokra és magatok jó egészségire viseljete, Isten gondviselése után, magatok is gondot.

Isten tartson meg édes fiam.

Feketevároson 21. aug. 1625.

Groff E. Miklós.

XXVIII.

1625, aug. 25.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Nagy sok hosszú alkudtatás után ezeket az én pörösimet összehoztam, de akkor a mikor már *Erdődiné* asszonyom a porát látta a vitézlő népnek. Azért már ennyiben lévén a dolog, holnap a jószágnak osztályához hozzá kezdek, s azután másra bizom és haza sietek magam. Adja Isten: lássalak egészségben.

Most itt *Zavaron* vagyok *Vizkeleti János* házánál. A hadak mind itt széllyel szállottak meg.

Isten tartson meg édes fiam.

Zavaron, 25. aug. 1625.

Groff E. Miklós.

XXIX.

1625. szept. 16,

Szerelmes Atyámfia, stb.

Hogy Isten jobb egészségbe hozott benneteket örömet hallom, s tovább miben maradtok kérlek írj édes fiam megint felőle.

Mi már két három nap várakozásban leszünk, minthogy még minnyájan együtt nem vagyunk.

Holnap még írj édes fiam: miben maradtok, hadd értssem állapototokat. Isten veled,

Sopronban, 16. Septembris 1625.

Szerelmes férjed
míg él
Groff E. Miklós.

XXX.

1625. oct. 8.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én tegnap csak szinte későn estve érkeztem ide *Sopronba* Kismartonból, a honnét a jegyzés szerint a mit föltaláltunk megküldöttük, de leszen azt hiszem valami híja is a dolognak. A kiről pedig utósszor irtál, édes fiam, abban immár most mód nincs, hanem más alkalmatossággal meghozhatni azt is. Magatok hogy eljöttöm után jobban voltatok örömet hallom, kiről hogy ismeg mingyárt irjatok, kérlek édes fiam.

Én ma már hozzátok nem mehetek a mint látom, hanem talám holnap valahány órára kifutamodhatom hozzátok. Valami szőnyegetek hattam, hogy hozzanak id, hadd hozzák el.

Isten veletek édes fiam.

Sopronban, 8. Octobris. (1625.)

Groff E. Miklós.

XXXI.

1625. oct. 10.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap az én eljövetelem után mint maradtatok édes fiam a gyermekkel együtt, nem érthetem. Tudósíts azért állapototok felől kérlek.

Ma itt mi összegyűlünk, és végezni fogunk arról, mint fogjuk Császár urunkot közünkben fogadni, s *holnap* ugyan az a végezés, hogy ő felsége közünkben jőjön ha valami nagy akadékjá ő felségének nem esik.

Reád pedig édes fiam nekem panaszom vagyok, mert nem akarsz semmi gondviseléssel reánk lenni. *Nádasdiné* asszonyom pedig tegnap ittben volt, és meg nézte az ura szállását s szép s jó alkalmatosságokat szőrzött neki, s mindeneket elrendelvén meg mingyárt vissza ment. Kárpitokat, ágyakat mind maga rendelt el. — Ez volna im a módja fiam a dolognak. De talám van még ott kinek kedveskedni, s mi már az öregember számban lévén, míg élünk, éljünk a mint élhetünk.

A többbit a panasznak másszora hagyom édes fiam. Isten tartson meg benneteket,

Költ *Sopronban*, 10. Octobris 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Groff E. Miklós.

XXXII.

1625. oct. 11.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Ma mi meg mind összegyűtöttük vala az ország népét. s im csak szintén most négy óra után oszlánk el; kire nézve ma nem lőn módóm benne hogy haza menjek, s holnap annyi-
val inkább, mivel rendelést köll tennem ő felsége eleiben. Azután miben maradunk, hírt teszek.

Ugy értem, hogy *Balogh Andrásné*t Kismartonba küldted édes fiam. Miért, azt nem tudom; de bánnám, ha a tárházat megnyitná, mert oda nem jó minden embert bocsátani, és én azt be is pecsétlettem. S bánnám, ha föl szaggatná az én pecsétlésemet. Nem bántam volna, ha érthetem vala én is, miért ment oda.

Az a rossz német asszony megtapasztalod ezután is hogy rossz állapottal vagyon; régén nem szerettem dolgát. De szokták fiam mondani, hogy lágy pásztor előtt farkas gyapjat hány el.

Bánnom hogy erről köll irnom; de többtől félek s talám édes fiam sok illy hamar kettő.

A gyöngyfüző itthon nincsen. Ha megjön kiváltatom a prémet.

A kisasszonnak sem vehetünk most semmit is, mert még *bécsi* áros emberek itt nincsenek.

Magatok egészségére vigyázzatok és nekem ismeg irjatok. Isten veletek.

Sopronban. 11. Octobris 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Groff E. Miklós.

XXXIII.

1625. oct. 11.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Ma itt nekem elég sok munkám lén, holnap több leszen. Ebéd után fog ő felsége bejönni. Isten a mire segít, abban munkálódnom köll.

A prémet édes fiam megküldtem; de meg kezd csalni a gyöngyfüző bennünköt: egy fertállal kevesebb is a prém, és többért is csinálta hogy sem a mint a szó volt; jóllehet mindaz sem sokat teszen azért.

Hogy az a rossz hitván hideg ismeg reád jött volt, igen bánom. Im bejönnek holnap a Császár doctori is, beszéllek azokkal is, s ha egyéb nem lehet benne, segítenünk kell a természetet.

Im a kályhában egy rész fazekat küldtem, talán jó lesz érettetek. Irj megint édes fiam énnekem. Isten tartson meg,
Sopronban, 11. Octobris 1625.

Groff E. Miklós.

XXXIV.

1625. oct. 12.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap Istennek hála szép renddel és jó módjával be hozánk ő fölségét császár urunkot közünkben, császárné asszonyunkkal és szép gyermekivel. Ma a gyűlésnek rendiről leszen szó, s azután, ha éjjel köll is, de kifutamodom hozzátok, és a császár doctorát is kiviszem. Azonban édes fiam viseljete gondot magatokra.

Magam Istennek hála mind ennyi gond és galiba között is békével vagyok. Tartson meg Isten benneteket.

Sopronban, 12. Octobris 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Groff E. Miklós.

XXXV.

1625. oct. 21.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi Istennek hála ide jó egészségben vagyunk de gondban s dologban elég nagyban, ki miatt nem érkezhettem hozzátok kimenni. Itt vagyon *Alagi* uram is. Egy nap kimegyünk vele együtt édes fiam hozzátok, de azt megkívánjuk, hogy jól tart-satok bennünköt.

Itt még nem kezdünk a derekához a dolognak. Micsoda kimeneteli lesznek az üdő megmutatja. S e mostani dolgon által menvén, talán inkább üresedünk ezután a hozzátok való menetelre.

Lengyelországból nekem valami kamukákat hoztak, möllyeket — hogy dolmánt csináljon *Szabó Gergel* belölök —

im haza küldtem; magad is szorgalmazd édes fiam, hogy készítse el.

Isten tartson meg benneteket.

Sopronban 21. Octobris 1625.

Szerelmes hitvösöd

míg él

Groff E. Miklós.

XXXVI.

1625. oct. 25.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Istennek, Uramnak, és az én Hazámnak lakosinak is úgy tetszván engem ma nevem és nemzetem öregbülésével Országunk palatinusává tevének, kit úgy vagyon, ha csak magában gondolunk meg édes fiam, elég terhes dolog és gond, s talám nem örülnünk, de sőt törödnünk köllenék inkább rajta. Mindazáltal Isten akaratját látván benne, azon Isten, a ki ezt így rendelte, reméllem erőt is ad hozzája, müllyet kérjük is édes fiam ő szent fölségétől.

Ma már haza nem mehetek, de Isten velem levén nem késem, meg látogatlak benneteket.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Sopronban, 25. Octobris 1625.

Szerelmes férjed, édes

fiam, míg él

Groff E. Miklós.

XXXVII.

1625. oct. 26.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A mint tegnap megírtam vala édes atyámfia, ez galibás tisztet nekem föl kölle vennem. De minden, s kíváltképen ezféle fő hivatalok Istentől levén, ugyan attól, az ki ezt így rendelte várok erőt viselésére, kinek segedelmével mindent megcselekedhetünk, és jó reménységben is légy édes fiam, hogy el nem hagyatunk.

Régi szokásban menvén, ma megfogjuk vendégleni az urakat, és fő népeket; s ha a vendégség engedi s reá beszélhetem *Alagi* uramot, estvére ki igyekezem futamodni. Mireánk nem szükség édes fiam mindazáltal várakoznotok, mert megízenjük ha érkezünk a kimenetelre.

Minemő selymet és czérnát kérettél édes fiam, nem szín-

tén tuttuk minemőnek köll lenni; ím próbáért küldtünk mind-
azáltal valami affélét, ki ha jó és több köll, mingyárt küldünk.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Szerelmes férjed mig él
Gróff E. Miklós.

XXXVIII.

1625. nov. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Noha édes fiam igen alkalmas szállításod itt csak kevés
üdőre sem igen fog lehetni, mindazonáltal a magunk egyezsége
ebeli fogyatkozásunkot helyre fogja venni. Annakokáért holnap,
Isten azt adván érnetek, a gyermekekkel együtt estvére jőjete-
be hozzánk, mivel császárné tudakozott már. De idején egye-
tek, hogy még idején ben lehessetek.

A páterek is hadd jőjenek el. De elől idején be küld-
jete, hogy értsük be jöveleteket. Hozzon Isten jó egészségben
édes fiam. Isten tartson meg is.

Sopronban, 4. Novembris 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

XXXIX.

1625. nov. 22.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Egészségben való léteteket örömet hallom, de ha ez a mi
hitván unni való világunk engedné, örömesben látnám. — Mind-
azonáltal csak Isten tartson meg jó egészségben édes fiam
benneteket, nekem annak a hallomása is vigasztalásomra vagyon.

Istennek hála egyébképen én is jó volnék, de csaknem
ölnek még a sok galibával. Kire nézve édes fiam a Szent
Katalin asszony bélesére sem mehetünk hozzátok, hanem a
szegény anyánk emlékezetire itt süttetünk bélest, s megem-
lékeztvén felőletek is, úgy költjük el. — Isten tartson meg
édes fiam.

Sopronban, 22. Novembris 1625.

Gróff E. Miklós.

XL.

1625. nov. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Örömet hallom édes fiam hogy jó egészségben vattok, s
bizony dolog, igen szívem szerint kimegyek vala én is hozzátok,

de ha nem tudod is édes fiam, elhittem mindazáltal hogy hallottad, mely nehéz és nagy gonddal járjon a király választás; kihez nagy sok több egyéb dolgot is járolván, annyival több gondot adott, ki miatt nem érkezhettem semmiképen hogy hozzátok mehessek. Talán azért leszen alkalmatosságom hozzája ez két nap alatt. Azonban nekem gyakran irjatok kérlek édes fiam. Isten tartson meg benneteket.

Sopronban, 29. Novembris 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él,
Gróff E. Miklós.

XLI.

1625. dec. 2.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Sem magam hozzátok édes fiam nem mehetek ez mostani számtalan galiba miatt, sem olly gyakran nem irhatok a mint magam is kívánnám; mindazáltal én ugyan enyémekek tartlak benneteket, és én is tietek vagyok.

A süvegbe való eszközt meghozták. Igen köszönöm édes fiam, hogy még is vénségemre ékesgetsz. Ugyanis innen tova szükségünk leszen arra, s meg is viselem egészségtekért.

A mi új királyunk koronázatját e jövő hétfőre ugymint *Boldog Asszony napjára* hattuk. Szonbaton édes fiam, ha kedvetek leszen hozzá, akarom ha bejötök; addig talán számtalan galibáim miatt én sem fogok kimehetnem. Isten hozzon jó egészségben be benneteket.

2. Decembris *Sopronban*.

Gróff E. Miklós.

P. S. Édes fiam a magad tárházának kulcsait küldd ide, és ha mit akarsz onnét ide hozatni ird meg. A nyakra valódot is ugyan most elhozhatják. Dániel Uram maga is oda megyen.

XLII.

1625. decz. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A kulcsokat meghozták. Holnap azért elküldök *Kismartonba*, minthogy öcsém uram *Ezterházi Dániel* és *Pongrácz* is ott van most. Ugy látom édes fiam hogy a vén ember mellé aszol te is, mert czifrálkodni kezdel. De no, ám aggjunk édes fiam, csak legyünk Istennek kedvében; kiben hogy lehessek, ez az oka hogy e kiméletlen terhet viselem, egyébaránt se

böcsöletért se semmi bérért bizony föl nem venném, mert sokáknál el viselhetetlen iga volna ez. Így tetszvéen mindazáltal Istennek, én engedelemmel viselem e reám adott terhet éretetek is.

Szombaton bevárlak édes fiam benneteket. Hozzon Isten jó egészségben.

Költ *Sopronban* 4. Decembris 1625.

Gróff E. Miklós.

XLIII.

1626. márcz. 2.

Álgyon meg Isten édes fiam.

Im három óra tájban érkezének valami savanyó vizzel, a mikor már én fönn voltam. De ez a mi Bicsénk még sem érkezék ide hozzánk Busulok a rosszak miatt, hogy sok dolgomat mulatatják el velem. Hanem ím be küldtem Bécsbe az éjjel, s ha jön jóval jó, s hol nem, tovább én itt nem várom mánál.

Még setétes vala hogy ezt íram. Irjatok jó fiam ti is azonban mint vattok.

Isten veletek.

Ma hetfőn virradóra.

Groff E. Miklós.

XLIV.

1626. márc. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi noha elég nehéz uton és nem szinten jó üdőben, mindazáltal Istennek hála id Posonban tegnap jó idején és egészségben is érkeztem, az holott mint az éh hollók azeledelt, úgy vártanak az emberek; kiknek minthogy Isten tett eledelekké, reméllem hogy mannájok leszek, és előbb el sem fogyatnak, hanem a mikor meg Isten másképen akarja. Csak legyenek mindenenek az ő szent nevének dicséretére.

Az bizony dolog, ha több nem is, de lesz meg annyi gondom, mint Sopronban volt úgy látom. Kinek elviselésére hogy segíts édes fiam te is imádságiddal kérlek, és írv ennekem, legalább minden héten kétszer, magatok egészsége felől is. Isten tartson meg.

Posonban. 4. Martii 1626.

Mig él szerelmes
férjed

Gróff E. Miklós.

XLV.

1626. márc. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Magatok egészségét örömet hallom, de bánom hogy az aprók hurutosok. *Örsécskének* a mellecskéjét csak valami kapanhájjal is köllének kenni, és éjjelre a talpát és tenyerét is azon hájjal. — A másiknak a dajkáját vizitáltól, s kiváltképen hidegtől, köll oltalmazni; s *Örsécskeért* valami apró rotulakot is csináltathatni Bécsben.

Mi itt Istennek hála mindennyi galibás gondokban is egészségben vagyunk. De hallal itt sem igen bővelkedünk. Elküldtem azért mindenfelé. Ha hoznak, részt teszünk oda is belőle. — Ismeg irjatok állapototok felől édes fiam.

Isten tartson meg benneteket.

Posonban, 6. Martii 1626.

P. S. Az apácák minemő irást adtak ki, im oda küldtem. Ezek örömet látnának édes atyámfia, mégis jobban megnézesd azért a pápa engedelmét, hogy ha valamint *Csákiné* asszonyom érkeznek és ez bőjtön bemehetnétek, ide jöhetnél.

Gróff E. Miklós.

XLVI.

1626. márc. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im valami kevés halat hoztak ide, kiből részt akartunk tenni oda is. Azonban ha többet hoznak, a többől többet küldünk. Ezt költsétek egészséggel. Az apácák is szükölködnek, azoknak is résztadtunk ez kevésből, kik ugy veszem eszemben hogy igen kívánnak látni.

A *bicsei* donátiót im szintén most hozák meg. Még megkezdnek haragudni az atyafiak; noha talán az alkuváshoz kezdván már, így is meg fogunk alkudhatni.

Isten tartson meg édes atyámfia.

6. Martii, 1626.

Gróff E. Miklós.

XLVII.

1526. márc. 15.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi azon állapotban vagyunk, a mint ezelőtt meg irtam vala; Istennek hála, mindennyi terh és gond között is, tűrhető egészségben vagyok, möllyet kívánok édes fiam felőletek is hallanom.

Az atyafiak megtértenek a *kassai* lakodalomból Cancellárius uram tegnap érkezett *Szombatba*; de Dániel uram a végekre jöven, még *Galantára* nem érkezett, Reméllem azért, hogy ez két három nap alatt megérkezik ő kegyelme is.

Ezek az én biráim itt a jó haszon mellett mind el itéldéglénnének, és Virágvasárnapnál előbb nem akarnának el oszlani. De nem kezdem kényekre bocsátanom őket. Mindazáltal mához két hétnek előtte hozzátok édes fiam én nem kezdek mehetnem. Akkor, Isten velem levén s megtartván, azon vagyok hogy haza menjek. Azonban, most levén a gazdaságnak ideje, gazdálkodjatok jó fiam. — Egyéb itt való dolgokról *Vizkeletitől* érthettek. Isten tartson meg benneteket.

Posonban. 15. Martii, 1626.

Gróff E. Miklós.

XLVIII.

1626. márc. 17.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Öcsém uram *Eszterházi Dániel* megjöve Istennek hála jó egészségben; ki eleget beszél a kassai dücsöségről, s álmélkodva hallgatom arra nézven hogy mily távol járt legyen a hírétől a dolog. Méltán mondhatták e felől azt, hogy nagyobb volt a füsti a pecsenyénél. De mint árnyék nagy hegytől. elmúlt az is, sokaknak siralmas és keserves károkkal. — Nagy sokat beszéllett az atyafiakkal is; de noha függött a keze öcsém uramnak, mindazáltal nem igen kedves követ volt nálok; kit igen jól láttam és tudtam még akkor hogy az instructiót írtam; kik neked jó fiam nem is irtanak s nem is igen soványan. Mondom én, hol ő nálok a szerelmes kedves és édes atyafiuság, ők a szabad sáfárságban beállván, úgy látom, magok kényén abból ki nem állnak. Mily cselekedetekkel én magunkra nézván igen keveset avagy semmit sem gondolnék, de gyermekedet tekintvén, ki ő nekik nincsen, bánom nemcsak vadságokat, de méltatlan cselekedeteket is, kiről — Isten szembe juttatván bennünköt — bővebben szólhatunk.

Eszterházi Pálné asszonyom mellett semmi öreg ember nincsen. Valakit köllene melléje rendelni. Éjjel gyertyát égesenek házában, és egyik fönn legyen mellette mindenkor a cseléde közöl. A patika ládában valami *alkörmes* nevű elictuarium vagyon. Az igen jó az féle szívdobogás ellen. Mindennap kétszer háromszor is vehet benne késhegyen; reá köll vigyázni, mert az igen rossz nyavalya lenne ha elhatalmaznék rajta.

Magatok egészségére is viseljete jó gondot.

Mi itt, Istennek hála, békével vagyunk mindennyi galiba

között is. Szándékom az, Isten velem lévén, hogy ez jövő vasárnaptól a másíkg itt el végezzük dolgunkat, és azután hetfőn meg indoljunk innét. De szekereket nem köll addig küldeni, míg nem írunk felőle.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben benneteket.

Raptim 17. Martii 1626. *Posonban*, 1626.

Grff E. Miklós.

XLIX.

1626. május 15.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Panaszolkodó leveledet elvettem édes fiam, de meg mentett talán levelem a ki ellen a panasz volt, minthogy írtam volt én is idevaló állapotunkról. Örömet láttam azért mostani leveleteket is, de betegeskedésedet édes fiam, kiváltképen ha, más okból volna az mint véled, igen bánnám.

En Istennek hála jobban kezdtem lenni, noha most is eleget vakaródzom a fürdő után.

Itt nekünk számtalan dolgunk vagyon. Még most bizonyosan napját haza menetelemnek meg nem írhatom, nem késem mindazonáltal. Azon leszek, haza siessek. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Csákiné asszonyomnak ajánlom szolgálatomat.

Bécsben 15. Maii 1626.

Gróff E. Miklós.

L.

1626. május 17.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Az én első leveletem möllyet innet írtam, hogy meg nem adták, bánom. Attól köll tudakozni hova tette, a ki először levelet hozott volt ide. Nem felejtünk édes fiam benneteket, ha szinten igen gyakran nem írunk is.

Holnap haza igyekeztem menni, de semmi uton nem válhatom meg ő fölségétől, hanem szerdára, Isten velem lévén, örömet haza verekedném, mert el is fárasztottak és nagy költségben is vagyunk itt.

Magam egyébképen jól volnék Istennek hála, de miolta hazol eljöttem, mind szüntelen fáj a fejem, és mind ki is fakadoztam. Arra vetek, hogy félben kölle a fürdőt hagynom. Isten azért talán jobban adja; holott ha mind így tartana, orvossággal köllene élnem.

Magad édes fiam, bánnám ha valami szokatlan nyavalyától háborgattatnál. Ha penig attól van az kire véled, Isten erősítsen abban is.

Magdicza ha valamint nehezednék, tegyetek hírt édes fiam, és az ő szokott orvosságával tartsátok, örözvén a dajkáját is bortól és haragtól. Isten adja, lássalak jó egészségben benneteket.

Bécsben 17. Maii 1626.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Gróff E. Miklós.

LI.

1626, május 19.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A fürödőnek félben való hagyása engem itt igen meg kezdett vala próbálni, s csaknem meg is betegíte. Most már a fejemből az inyemre és fogaimra szállott a nedvesség és fájdalom. Isten akaratjából reméllem azért hogy el mulatom ezt is, és azon leszek hogy ugyan ma megindoljak innét, noha délig nem keves dolgaime lesznek még, és talám ki sem fogok mehetnem. De ha ma nem is, Isten velem lévén holnap isteni szolgálat után ugyan meg indolok. Adja Isten lássalak jó egészségben benneteket.

Bécsben 19. Maii 1626.

Groff E. Eszterházi.

P. S. Tovább édes fiam hat vagy hét óránál ne várjatok s ha addig senki innét hozzátok nem megyen, még maradunk ma.

LII.

1626. aug. 22.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ide tegnap jó idején és jó időben is jutottunk, Istennek hála békével és egészségesen is; s a miért ide fárattunk azon leszünk, Isten segedelme velünk levén, hogy abban hasznosan fáradjunk.

A minemű élelt ott ide valót rendeltünk borral együtt. hadd meg édes fiam Szepsinek hogy viselje gondját és küldjék ide, mert ugy látom hogy nem kevés költségünkre leszen itt való lakásunk.

Újságunk semmi nincs egyéb, hanem *Révai László* egy lator kémet fogott a ki számtalan latorsággal ment volna a fejedelemhez, kinél nagy sok titkos levelek is voltak. Isten meg szégyeníti ezeket.

Isten tartson meg édes fiam.

Posonban 22 Augusti (1626.)

Groff E. Miklós.

LIII.

1626. aug. 24.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi Istennek hála mindennyi gond és dolog közt is békével és egészségben vagyunk, és egyébaránt is mindenfelől jobb hireink kezdettenek lenni. Nem leszen azt vélem haszontalan a mi ki jövetelünk. Azonban édes fiam a ti dolgotok imádság s a mienk az, hogy gondot viseljünk.

Irjatok magatok állapotjáról ti is édes fiam, kiket hogy Isten megtartsen jó egészségben, szívből kívánom.

Posonban 24. Aug. 1626.

Szerelmes férjed
mig él
Gróff E. Miklós.

LIV.

1626. szept. 3.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ide, Istennek neve dicsértessék, békével voltunk még eddig s egészségben is. S a fáradság is, minthogy mindennapi, hozzá köll törődnünk ahoz is. Hanem ez mellett sajnáljuk a költséget is, a kit köll tennünk, minthogy illy nehezen tesszük szerét. Meg köll mindazáltal lenni úgy látom. Azért már, a kit ide hoztunk fogyó félben levén, ím *Szombathelit* küldtem hozzátok, hogy ha mi a tiszttartóknál van, fölvegye azt is tőlük. Hol penig őnálók annyi nem volna, magad küldj édes fiam a vasasládából valami tizenkét száz forintot. Ha penig ők adhatnak valamit, ezeret küldj csak a ládában való pénzből.

A búcsóra akarnám ha jó alkalmatossággal elmehetnétek. De talán arra nézve, hogy illyen megbódolt állapottal van az a föld, és holmi had népe is jár most ott alá s föl, nem szinte alkalmas kinn járnotok minthogy kevesen is vattok, hanem azt a jó szándékot otthon is elvégezhetnétek, én is akkorra — Isten velem lévén — megakarván gyónnom és comunicálnom is. Mindazonáltal a gyermekek nélkül ha magatoknak ugyan az fog tetszeni nem bánom.

Az a rossz *Mansfeld* kimondhatatlan nagy égetéseket és istelenségeket cselekeszik Morvában, kiket megkezdték már ingatni és effelé Magyarország felé tart, ki elég dolgot ad úgy látom, de reméllem, hogy Isten megszégyeníti a rosszat. Azonban ti édes fiam, mind cselédestől aprórstól, imádkozzatok a jó Istennek mi érettünk is.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Posonban, 3. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

LV.

1626. szept. 9.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Azt a hitván *Mansfeldet* által szalasztották a hegyen *Trencsén* arányában, és ugyan *Trencsén*nél ment a hidon is által. Kinek ha ott ellene állottak volna, mind ott veszték volna az árolók. Csipkednek mindazáltal rajtok; reméljük Isten megszégyeníti. Utána van Császár urunk hada is, és tegnapelőtt estve *Ujhely* táján szállott meg, *Galgócz* felé igyekezik. Mit ad Isten tovább, megmutatja az idő. Csakhogy azonban az én gondom mindenfelől öregből. Magam is csudálom, látja Isten, hogy addig valami galiba nem találta egészségemet, a jó Isten gondviselésére hagytam magamat.

A pátert édes fiam köszöntséd. Levelére nem tehetek választ, s a möly könyvet küldött, abban sem gyakran olvashatok. Hanem hogy veletek ő kegyelme is imádkozzék érettünk, kérjed édes fiam.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben.

Raptim 9. Septembris 1626, *Posonban*.

Gróff E. Miklós.

LVI.

1626. szept. 23.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Istennek hála tegnap egészségben és békével érkeztünk ide; de ma im ismeg mingyárt meg köll indolnom, és Nyitra felé megyek. *Betlennek* ma hozák *Horvát István* mellől egy kapitányát és két hadnagyát fogva ide; fogtak többeket is meg és le is vágtak benne. A mi kevés magyarink jól viselik magokat. Iten, bizony hiszem, hogy megszégyeníti a többit is. Ti édes fiam imádkozzatok érettünk, mert számtalan akadékbán vagyunk.

Adja Isten édes fiam lássalak jó egészségben rövidnap benneteket.

Posonban 23. Septembris, 1626.

Szerelmes férjed

mig él

Gróff E. Miklós

LVII.

1626. oct. 8.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Pál uram öcsémtől nem írhaték, mivel *Jó Mihály* által csak két órával írtam előbb hozzátok. Most sem írhatok azért

egyebet, hanem Istennek hála tűrhető állapotban vagyunk, noha majd ugyan elviselhetetlen gonddal, búval és fáradsággal élünk.

Örömet haza futamodom vala én is hozzátok édes fiam, mind kevés jóvaim rendeléséért s mind egy kis nyugodalomért; de csak egy napra sem hagyhatom el ezt a fejetlen lábat. Azon leszek mindazáltal, hogy mennél előbb lehet, hozzátok mehessek. Azonban édes fiam irjatok magatok állapotjáról, mert majd tizednapja már, hogy semmit sem hallhatok felőletek. És a mint lehet gondot is viseljeteek távol létünkben odahaza.

Tartson meg az Isten jó egészségben benneket.

Ujvárbán, 8. Octobris, 1626.

Gróff E. Miklós.

LVIII.

1626. oct. 11.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Nagy későn vettem édes fiam leveledet. Nem tudom vala mire vélni, hogy ennyire ide felejtetek bennünköt. Örömet hallom azért egészségben való léteteket, s kívánom, hogy Isten megtartsa ezután is benneteket.

Mi ide még kétség alatt vagyunk, ha békeséget fog-e *Betlen* fejedelem kívánni, avagy még újabb veszélt keres magának és feleinek is. Kire nézve itt kölletik még valahány napot késnem, s azután Istem velem levén az üdő a mint leszen ahoz köll alkalmaztatnunk magunkot. Azonban Istent szolgálván édes fiam, a mint lehet, viseljeteek mindenre jó gondot odahaza.

Isten tartson meg édes fiam.

11. Octobris *Ujvárbán* 1626.

Gróff E. Miklós.

LIX.

1626. nov. 24.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im majd egy hete leszen, hogy ide hagyátok bennünköt jó atyámfia, s mindazolta is sem minket beteges állapotunkban látogatnunk nem küldtetek, sem magatok állapotjáról semmit is nem irátok. Kiben talám méltán meg botránkozhatunk; de no ám Isten neki, tengjünk a míg tenghetünk; könnyű feledni, noha káros gyakorta, s nem tagadhatom nehezen is esett ez a feledékenség, kire nézvé én sem akarok

vala irnom. Mindazáltal ez dolog okának tudakozásaért im oda küldtem e szolgálómat.

Isten veletek édes fiam.

Pozsonyban 24. Novembris 1626.

Gróff E. Miklós.

LX.

1626. decz. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Bánom hogy Sz. Miklós napján köztetek édes fiam nem lehetek, de ezt az alkalmatlan állapot hozta, nem a magunk akaratja.

Im *Nyári Istvánné* asszonyom szolgálja megyen hozzád édes fiam; mivel, nem tudom; de vélem: ha nem egyebet, viszen szót.

Mostani állapotodra nézvé, im valami orvosságokat küldtem. A kivel mint köljön élni, leírtam ez magán való papirosra; azért a szükségnek idején élni köll velek.

Isten tartson meg édes fiam.

Sz. Miklós napján *Posonban* 1626.

Gróff E. Miklós.

LXI.

1626. decz. 18.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi Istennek hála békével és jó egészségben érkeztünk ide *Posonban*; kívánnám ha felöletek is bizonyost érthetnék. Légy azon édes fiam, hogy mostani állapotodban semmi keményt, és a mi szorítana, ne egyél, s kiváltképen a téstás étket ne edd, mert az igen keményíti a gyomrot.

A békeség dolgához úgy kezdtünk, hogy ma és holnap véget vessünk benne, s azután rendbe véve a dolgot, talán hetfőn vagy kedden innét Isten akaratjából megindolhatunk. Irj édes fiam nekem.

Isten tartson meg.

Raptim *Posonii* 18. Decembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Közli: MERÉNYI LAJOS.

SAYGHÓ BENEDEK PANNONHALMI FŐAPÁT NAPLÓJEGYZETEI.

1723—1725-ig.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

1723.

J a n u a r i u s.

Pro festis Natalitiis anni proxime praeteriti majori ex parte ad propria dilapsi fuerant Posonio inclyti Status regni ac pro continuatione diaetae non nisi circa 20. diem mensis Januarii sunt reversi.

Archiabbas festa similiter Natalitia in S. Martino celebravit et ipsa nocte Nativitatis post matutinum hora noctis 11-a Sacrum sub infula decantavit, post ipsum autem Sacrum P. Prior contionem habuit. Ex post vero facto mane hora 9. rursum P. Prior missam decantavit, eadem vero finita archiabbas ad populum sermonem fecit.

Die 7. Jan. Archiabbas ex S. Martino Jaurinum venit, indeque die 8. Comaromium ad generalem Comitatus congregationem perrexit, ubi dominus Franciscus Szluha, protonotarius palatinalis et vice comes praesedit, deque intertentatione in quartirizatae militiae et de contributione actitatum fuit, nec non instantiae quaedam privatae lectae fuerunt.

Die 10. Jan. Archiabbas Comaromio Jaurinum redux, rursum 18. die Viennam versus pro coemendis ad Monasterii aedificum lignis iter arripuit.

Die 18. dum archiabbas esset in praecinctu Viennam versus, venit nuncius ex pago nostro Tényő, quod milites Jaurinenses ungari cum plurimis curribus ad sylvam nostram lignatum perrexissent, propter quod requisitus supremus vigiliarum praefectus dominus Mesterházi, cur nempe id suis militibus premitteret, respondit, quod ipsi in quibusvis dominorum vicinorum sylvis liberam lignationem haberent. Sed archiabbate dominum Commendantem Baronem a Libenbergh

accedente coactus fuit dominus Mesterházi ex mandato Commendantis ad sylvam expressum militem exmittere, ut si quae ligna iam secta haberent, eadem ibidem deponerent. 45 igitur currus, quos iam oneraverant, ibidem exonerare debuerant. Quia vero subditos nostros tres, iidem milites percussissent, idcirco ad requisitionem archiabbatis dominus Commendans reos milites nro 4 compedibus vinciri iussit et post triduum singuli 100 baculos acceperunt, atque ita liberam lignationem exolverunt.

Die 23. Jan. Vienna per Moraviam Posonium redux eminentissimum cardinalem de Saxonia periculose aegrotantem reperi, cujus infirmitas diu protracta magnam gravaminibus Cleri remoram fecit.

Ad finem nihilominus Januarii resumptae fuerunt sessiones diaetales.

F e b r u a r i u s.

Mensis hic pene totus insumptus fuit disceptationi super *quanto portionali*. Primo enim instantia fuit Statuum regni, ne nomen *portionis* amplius superesset. Quod posteaquam resolutum a sua Majestate fuisset, oblatum tandem fuerat suae Majestati diaetaliter in rationem unus millio et 600,000, idque partim in natura, partim in pecunia. Majestas igitur sacratissima ad haec respondit per Commissarios: excelsum dominum comitem Gundakerum a Starenbergh et Franciscum Ginszky, Bohemiae cancellarium quantum non posse restringi infra 2 millones et 40,000, praeterea panem gratis et similiter gramen et foenum in mensibus aestivis. Tandem ergo diaetaliter accordatum fuit in duobus millionibus 138,000 florenorum imputando panem et salgamum seu serviz impraesidiatae etiam militiae, ita ut miles etiam inquantizatus nihil amplius praeter foenum et panem (in duobus cruciferis imputandum) ab hospite praetendere posset, sed ex cassa Bankali solutus propriis sumptibus vivere cogeretur; caetera si quae exigeret, in excessum imputanda et in quantum imputanda venirent.

Post haec laboratum est in concinnando *Regulamento*, ubi cum ultimus paragraphus de prohibenda militibus in regno venatione appositus fuisset, ad instantiam regni, repositum fuit a regiis Commisariis, quod sua Majestas officiales suos bellicos non reputet esse deterioris conditionis, quam sint nobiles regni communes, quia ergo in regno Hungariae omnibus libera esset ubique venandi facultas, ab eadem etiam milites non posse prohiberi, nisi prius inter se aliquam ordinationem facerent Status et Ordines.

Visum proinde fuit dominis proceribus regni, quatenus

licentiosa venatio, quemadmodum in aliis provinciis, ita et in regno Hungariae inhiheretur, neque ulli dominorum praelatorum, magnatum aut nobilium liceret nisi in propriis et sylvis venari. Quod inferior Tabula, licet aegre tulerit et diu multumque inhibitioni huic contradixerit, excellentissimus dominus comes Pálffy, regni palatinus nihilominus ad instantiam superioris Tabulae decisivam tulit sententiam. ne ulli licitum esset a modo extra proprium terrenum in alieno fundo venari sub poena violentiae.

Martius.

Die 1. Martii in sessione diaetali perlectae sunt benignae resolutiones suae Majestatis ad 29 puncta seu petita, ubi 29. punctum de erigendis Dicasteriis non placuit inclytis statibus et Ordinibus, petieruntque mitti statim ablegationem ad regios Commissarios, quatenus instarent apud suam Majestatem, ne a priori modo procedendi iuridico iam per Status hac diaeta elaborato recedere cogerentur. Huic ablegationi major pars Tabulae superioris consensit cum palatino, omnes nro 25, quamvis nonnulli cum cardinalibus nro 17 dissenserint, missi nihilominus ad regios Commissarios in ablegationem fuerunt dominus episcopus comes Ladislaus Nádasdi, dominus comes Thomas Nádasdi, d. c. Josephus Eszterházy et d. c. Sigismundus Battyáni, nec non aliqui ex Tabula inferiori.

Hac eadem die perlecta fuit ad inferiorem Tabulam instantia mea, quae duobus punctis constabat. 1. Cum constaret tum ex privilegio fundationali, tum ex bulla Sylvestri secundi, quod primus archiabbas coronam regno attulerit, ea propter ut id insertum articulo (uti prius iam per protonotarium fuerat) reinseri facerent. 2. punctum erat, ut attentis majorum meritis nostrorum, antiquam de praecedentia controversiam inter archiabbatem et priorem generalem Paulinorum complanandam eminentissimo Primati recommendare dignarentur. Sed ad utrumque quorundam instinctu malevolorum responsum fuit: negative. Deo gratias.

Die 2. Martii non fuit sessio diaetalis, sed privata deputatio Comitatum in negotio elaborandae inter se invicem proportionis portalis, idque propter futuram repartitionem. Hac eadem die meus amanuensis Adamus Sajnovics fecit evocari quemdam juratum ad 3-um, per quem stante diaeta nuper in publica civitatis Poseniensis platea in dextro brachio gladio vulneratus fuit; propter violationem igitur salvi conductus ad Tabulam regiam ad 3-um citari debuit.

Rev. Patri regenti Collegii Rubrorum Tyrnaviensis eodem die exolvi residuum, ut pote fl. 150 pro intertentione annua

duorum fratrum professorum ad S. Martinum in theologico studio ibidem annuatim conventorum in fl. 300. Mensa eorum est cum Patre regente et cubiculum separatum, et incedunt in proprio ordinis nostri Benedictini habitu, quamvis reverendi patres Jesuitae voluerint initio assumi rubri collegii vestitum.

Die 3. Martii. Sessio diaetalis celebrata fuit, ubi primo propositum fuit, quod domini regi Commissarii graviter tulerint praementionatam die 1. Martii ad se ablegationem, primo ex eo, quod quasi exprobrare visa est admissam successionem; secundo, quod quasi argueret suam Majestatem esse eversorem legum patriarum; tertio, quod fuerit praeter modum solitum. Quare nova ablegatio ordinata fuit per dominum illustrissimum episcopum Agriensem, Gabrielem Erdődi cum supradictis comitibus effectuada. Secundo facta fuit relatio de proportionem portarum, ubi comitatus in futuram conscriptionem compromiserunt volentes manere eo usque in statu quo.

Audivi totius regni portas esse nro 5488¹/₄, e quibus partes Hungariae superiores habent portas 1748. Haec habeo ex hodiernis relatis.

Die 4. Martii. Celebrata est sessio diaetalis, ubi primum in nostra superiori dominorum praelatorum et magnatum tabula facta fuit relatio hesternae ablegationis ad dominos regios Commissarios hesternae sessione delegatae, qui non nisi dissensionem suam etiam praesenti ablegationi significarunt, imo quodam scripto ad privatum quendam comitem misso in tabula superiori perlecto magnam tricandi occasionem fecit dominus excellentissimus comes Ginszki, ut amodo in posterum de nulla unquam ablegatione assumenda domini proceres plerique et potiores palam juraverint.

Occasione regulamenti militaris nupernis sessionibus pertractati fuit orta quaestio de venatione, utrum militibus caesareis cujuscumque ordinis prohibenda veniret? Sed ex parte suae Majestatis responsum fuit regno: officiales militiae non esse peioris conditionis quocumque communi nobili. Si ergo nobilibus quibusvis in regno libera esset venatio, cur non officialibus militibus, qui plerumque de stemmate essent, libera esse deberet? Nisi igitur ordinem aliquem inter se facerent regnicolae ad instar aliarum provinciarum, in hoc neque militiam restringi posse. Proceres itaque ex hoc, aliisque motivis convincentibus licentiosam in regno venationem sufferendam esse voluerunt, ne amodo liceat venari ulli praeterquam in proprio territorio. Quae res graviter audita est a Tabula inferiori Statuum et occasionem dedit plurimis poeticis allusionibus, inter quae hodierna in sessione legi hoc distichon canonicum:

Nobilium fera sum, currendo libera, iure,
Undique non solis, inededo proceribus.

Retrograde similiter currit.

Hac eadem die universis dominis praelatis et magnatibus regni ipse distribui concionem, dictam in S. Martino pro festo S. Stephani a rev. patre Volffgango Bossányi, e Soc. Jesu, quam imprimi feci Posonii pro capienda aliqua nostri notitia, quia licet primi fuerint in regno nostri olim Benedictini, nunc tamen pene ignoti ex integro facti sumus. Ideoque imprimi et distribui feci exemplaria 2000.

Die 5. Martii fuit sessio diaetalis, ubi primo lecta fuit in superiori Tabula instantia cujusdam mulieris Annae Horváth ex sede comitatus Mosoniensis ad suam Majestatem appellata, secundo quaedam instantia Joannis Huzavics per magistrum Franciscum Szluha. — Secundo per magistrum Gabrielem Kapi lecta fuit repartitio quanti portionalis 2 millionum et 138000 millium florenorum, ex cujus repartitionis perlectione haec observare potui sequentia: quod comitatus Jauriensis habeat portas 71, igitur obvenerunt eidem f. 27658, x. 43.; Vesprimiensis portas 84¹/₄, f. 38300; Comaromiensis portas 90; Simigiensis portas 95; Posoniensis portas 343¹/₄; civitas Tyrnaviensis portas 19; Modrensis portas 14¹/₂, f. 5648; Döbröcinensis portas 38 etc. Totius vero regni Hungariae portae sunt 5488¹/₄. — Fuit item hac eadem die deputatio ratione excessuum (apud excellentissimum comitem Josephum Eszterhazi) militiae et generalatus Jaurinensis. Altera item fuit deputatio ex parte Cleri ratione decimarum sub praesidio eminentissimi cardinalis Emerici e comitibus Csáki. In utraque posteriori hac deputatione et ipse praesens fui.

Die 6. Fuit sessio diaetalis, in qua assumpta sunt gravamina venerabilis Cleri, negotium vero decimarum relegatum est ad deputatam commissionem.

Hac die post sessionem diaetalem Viennam versus iter assumpsi propter abbatiam de Vaska, quae actu vacabat, et ab antiquo ad S. Ordinem Benedictinum pertinebat.

Die 7. Mart. veni Viennam ad Macsaker Hóff condescendens. Ibidemque excellentissimum comitem Cancellarium adeundo rogavi super praescito beneficio vacante sacro ordini et archicoenobio meo reincorporando; qui omnino se id facturum obtulit, prout et dominus Ladislaus Hunyadi, dominus comes Ludovicus Battyányi, dom. Péterfi, dom. Josephus Zsigrai et Josephus Koller, utpote Cancellariae regiae Hungaricae et consiliarii et referendarii se mihi patrocinatoros obtulerunt. Non secus comitissa Battyáni excellentissimi condam comitis

Adami Battyányi relictæ viduæ, potens ad aulam patrona et P. Tonneman e Soc. Jesu, suæ Majestatis confessarius id se facturos appromiserunt.

Diem 8. et 9. Martii his instantiis insudando Viennæ insumpsi.

Die 10. Martii movendo Vienna Posonium versus.

Die 11. Martii redeundo Posonium hora 10. more solito celebrata est sessio diaetalis, in qua lecta fuit replica Statuum ad nupernas propositiones suæ Majestatis, perventumque est ad punctum 12-um.

Die 12. Martii concinnata fuerunt gravamina venerabilis Cleri in Tabula superiori. Ego interposui protestationem de abbatiâ S. Demetrii contra dominum episcopum Quinqueecclesiensem reservando ius rehabendi illam. Alteram item protestationem feci contra Capitulum Vesprimiense, qui in suo postulato conquesti sunt quartas et sedecimas ab archiabbate in comitatu Simigiensi parochis denegari. Qui et relegati sunt ad viam iuris.

Die 13. Martii in sessione diaetali perlecta est replica supplex ad propositiones suæ Majestatis usque ad punctum 26-um.

His elapsis diebus curavi 7 casulas pro ecclesia S. Martini cum stolis, manulis et velis totidem pro communi confessoris et martyris. Item emi pro paramentis festivalibus omnibus necessariis flavum Damask et fimbrias argenteas pro eadem ecclesia mea S. Martini.

Die 14. dies Dominicus. Sessio diaetalis vacabat.

Die 15. Fuerunt reassumpta gravamina venerabilis Cleri in sessione diaetali, ubi etiam gravamen archiabbatiale respectu beneficiorum tempore futuræ vacantiae recipiendorum fuit applacidatum et confirmatum.

Die 16. et 17. laboratum est in replica ad propositiones suæ Majestatis nuper submissas et perventum est usque ad punctum 29. de dicasteriis erigendis.

Die 18. Fecit relationem dominus episcopus Agriensis 1. in superiori Tabula, ex post descendit ad inferiorem: qualiter domini regii Commissarii ad tollendum scrupulum Statibus et Ordinibus scriptum quoddam præsentarint, ex quo colligere liceat, quod absoluta intentio suæ Majestatis sit, ut dicasteria seu districtionales tabulae erigerentur. Cujus scripti tenor talis erat.

»Extractus literarum sacratissimæ caesareæ regiaeque Majestatis Commissioni ejusdem regiae per staphaetam datarum Viennæ 15. Martii 1723.

Ex vestris aliorumque inexpectatis relationibus ea per-

cepi, quae a tempore resolutionis meae super prima parte postulatorum, singulariter occasione paragraphi 29. inter fideles meos Status et Ordines, ad modernam generalem regni diaetam congregatos accidissent, et quam inordinate, praecipitanter ac contra omnem, alias consuetum stylum diaetalem inferior primitus regnicolarum, dein superior magnatum tabula per majora erigendas juxta praedictum paragraphum 29. districtuales Tabulas, priusquam haec mea resolutio more alias consueto et ordine debito dictaretur et deliberaretur, post tumultuarium et prout apparetur et deliberetur, ab aliquibus jam praeconceptum et dein per majori (így!) quasi extortum conclusum per deputationem iterato ad nos missam deprecari et me sub assistentia a vobis petita ab immutabili firma intentione mea has erigendi Tabulas avellere praesumpsissent, atque hunc in finem post varios et inanes praetextus, ac si haec Tabularum institutio leges, jura et libertates Statuum convelleret, in prima deputatione episcopus Csanadiensis declaratam et oblatam successionem sexus faemininei de domo mea modo plane indicenti seposito omni respectu et effreni lingua objecisset, quod ne Status graviter reprehensi a vobis propositioni episcopi Csanadiensis per aliam deputationem, medio episcopi Agriensis ad vos missam sine mandato et institutione factum quidem declarassent, ubi autem in hac secunda non minus ac in prima deputatione ex parte vestra comitis Kinszky Statibus ob praecipitem et inordinatam deprecationem error fuisset expositus, eum episcopus Agriensis non agnovisset, sed eidem contradixisset, hinc collisio verborum et alia mihi non grata secuta essent.

Prouti vero recta intentio mea nobis apprime cognita est, ita universis Statibus et Ordinibus regni declarabitis, quod ego nullatenus leges, jura et libertates Statuum violandi animo, quod a me absit, sed ductu vocationis et summi muneris mei, paternoque, quo erga apostolicum hocce meum haereditarium regnum feror affectu, ad instituendas districtuales Tabulas me determinaverim, quod ipse sub prioris cursu processuum iustitiae, suspiriis et gemitibus tot viduarum et pupillorum, aliarumque miserabilium ad incitas redactarum partium pro iustitia in regno undique clamantium benignas aures et auxilium demum praeberem. Hac de causa et ad iustas preces jurium ipsorum et Statuum, Deum, iustitiam ejus et patriam colentium et amantium, quin imo ad sensum petitae articuli conditae et sub prudenti directione suae dilectionis dom. cardinalis Csaky institutae commissionis systematicae optandas caeteroquin d. Deo rationes ad erectionem harum Tabularum districtualium, utpote talem iustitiae adminis-

trandae modum indispensabiliter me resolvere debuerim, qui pro bono et incremento regni levamine Statuum et solatio subditorum requiritur, ac inde honor Dei et commodum universorum regnicolarum promoveatur.

Ab hac pro muneris mei exigentia facta determinatione ob unius, altariusque intentiones secundas et respectus humanos recedere nec volo, nec possum, quin imo spero, quod Status illi, qui a continuatione prothonotarialis processus, quem nunc ad speciem saltem emendatum esse volunt, participant vel alio sensu ducuntur, sensum suum mutabunt et amore iustitiae, sine qua regna diu stare non possunt, suum forte privatum commodum bono publico consecrabunt; per consequens a praecipiti illa deprecatione Tabularum mature perpensa et agnita rei veracitate non tantum desistent. sed has Tabulas unanimi voto in hocce regnum meum haereditarium induci et articulariter stabiliri adlaborabunt. Caeterum ea, quae reliqua circa resolutionum puncta super prima parte postulatorum repraesentanda et in hoc ipso puncto circa modum *salva rei substantia* suppeditanda venirent, dummodo id bono ordine submisso respectu et devotione Deo et regi suo debita fieret, pronas aures praebendo, quae desuper ex bono et aequo resolvam. Cum autem debitus ille ordo a Statibus in nuperna tumultuarie et contra solitum stylum comitalem ante dietarum et rerum deliberationem facta deprecatione neutiquam esset observatus, quod id ipsum nomine meo coram deputatione Statuum ad vos mittenda condigne repraehenditis et insimul declarabitis, quae justa et aequa ac debito modo et ordine petentium vota et desideria benigne semper audire velle, et licet probe sciam Status et ordines regni in hac singulariter diaeta gratos, promptos et devotos exhibuisse, prouti et ego non modicis beneficiis id recognovi et si status rerum admisisset plura fecissem, meritorum nunquam immemor.

Interea tamen haec ipsa diaeta gratiae non debet actibus inordinatis, tanto minus ejusmodi suspectis dictis et factis, minime vero perdendo respectus et minuendae auctoritati summae regiae deservire.

Quae omnia deputationi Statuum ea, quae par est, gravitate insinuabitis eo collimando, ut haec diaeta demum finiatur et modus accelerandi iam vos inter et status deliberetur, quem in finem nolint Status ingruentibus his pascalibus feriis separari prouti et ego secundam postulatorum continuo deliberari facio, super hac etiam me proxima determinaturus.

Extractum praesentem authographo s. c. r. Majestatis Comissioni ejusdem regiae dato Viennae 15. Martii anno 1723.

conformem esse testor Joannes Georgius Manageta, s. c. r. Majestatis consiliarius aulicus et referendarius aulicus.

Die 19. Martii occurrente festo S. Josephi non fuit sessio diaetalis, sed

Die 20. fuit sessio et acceptata sunt dicasteria seu Judicia Districtualia ad secundandam immutabilem suae Majestatis intentionem, statimque ablegatio superinde missa fuit ad regios commissarios, quam grato animo acceperunt. Status et Ordines hic suam protestationem interposuerunt, cum ille districtuales tabulae loco prothonotalium processuum essent erigendae, ne domini magnates haberent locum in iisdem, sed soli nobiles administrarent dicta dicasteria. Verum haec instantia relegata est ad commissionem delegandam super dicasteriis elaborandis. Quia vero domini regii commissarii petiissent replicam etiam ad hunc punctum 29-um sibi ad suam Majestatem deferendam assignari, ideo fuit indicta sessio pro die sequenti.

Die 21. Martii non obstante Dominica Palmarum celebrata fuit sessio utriusque tabulae ubi perlecta est replica ad saepe fatum paragraphum 29. Tabula nihilominus inferior non obstante hesternae magnatum resolutione suo postulato ulterius inhaerens petiit in praefata replica suam instantiam recommitteri, sed post longas pro et contra disceptationes inclyti status delegati sunt ad privatam instantiam (si ipsis liberet) apud suam Majestatem fiendam. Ex dispensatione dominorum Commissariorum regionum facta est licentia vicinis dominis et ablegatis pro pascalibus feriis ad propria remeandi, ita tamen ut immediate post festa ad sessiones diaetales redeant.

Die igitur 22. Posonio Jaurinum ventum est hora septima vespertina. Ex gratia domini Commendantis portas praesidii iam reclusas aperiri mihi fecerunt domini officiales.

Die 23. Jaurino ad S. Martinum venimus in magno iam aestu solis meridiani.

Die 25. Utpote coenae Domini in Capitulo post brevem consueto more sermonem indui sacro habitu fratrem Lucam medicum apotecarium.

Die 27. Martii, videlicet Sabatho Sancto duo portatilia altaria consecravi pro reverendis patribus Cisterciensibus ad abbatiam de Zsircz. Item novas casulas nro 8 cum appertinentiis pro ecclesia S. Martini, quas primo curaveram, eodem die benedixi.

Die 28. Martii Festo Paschalis dominus illustrissimus et reverendissimus Carolus Tahi Ord. Premostratensis praepositus de Leles, Tabulae regiae iudiciariae praelatus et suae Majestatis consiliarius (qui pro his festis Posonio ad me se se

invitaverat) hac die in S. Martino pontificavit. Ego vero ex munere archiabbatiali ad populum hungaricam concionem habui.

Haec ipsa dies pascatis adeo funesta fuit civitati et praesidio Budensi, ut nunquam ab ullo hoste quam ab die exorto incendio similem ruinam acceperit, nam non solum domus, sed aliquae etiam subterraneae minae (adhuc a Turca relictæ) accensae fuerunt, exindeque turris quaedam, ubi circiter 400 centenarii pulverum asservabantur, postquam ignem concepisset, magnam partem civitatis cum propugnaculis et porta Albaregalensi vocata disjecit et solo aequavit, laboratorium insuper, ubi diversae munitiones pyrobolicae habebantur, succensum triduo toto pommas (így) et alias munitiones jaculabatur. Propter maximorum aedificiorum jacturam 500 circiter homines desiderati, in hoc funesto incendio et ipse Commendans generalis grave vulnus accepit, et monasteria ac templa plurimum perpressa sunt.

29. Martii et reliqui duo dies in S. Martino transacti sunt et praeparationi aedificii immolati.

Aprilis.

Die 5. mensis Aprilis ipse solenni sub infula, sacro de de invocatione S. Spiritus dicto posui primum fundamentum lapidem in aedificio ad Abrahamum, angulo videlicet monasterii, quod est post Sanctuarium ecclesiae S. Martini, praesente domino praeposito Lelesiensi supra (28. Mart.) titulato, et sic dispositis laboratoribus discedere coactus fui ad continuationem diaetae Poseniensis.

Die 6. Jaurino Ponium ad noctem perventum. Hac die fuit sessio salutatoria.

Die 7. Aprilis fuit sessio diaetalis, et de activitate Consilii Regii et Commissariatus vertebantur quaestiones.

Die 8. similiter fuit sessio diaetalis, ubi diversa systemalia ventilabantur. In hac sessione primo comparuit dominus episcopus Ladislaus Nádasdi, Vienna redux, qui eo citatus fuit peremptorie ob rationem dicasteriorum, quibus ille aliquantum acrius restituerat erigendis, sed salvavit se apud aulam.

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

KURUCZ VILÁGI EMLÉKEK UGOCSA VÁRMEGYE LEVÉLTÁRÁBAN.

1681. aug. 3. A dobszai táborban.

Thököly Imre kurucz generalis megparancsolja a vármegyének, hogy a sok istentelen kóborlókat, marhahajtókat, sarczoltatókat és egyéb tolvajokat mindenütt üzzék, kergessék és fogdossák; rendeli továbbá, hogy »minden igaz kurucz -- ugymond -- hatod nap alatt az én táboromon legyen, melyet ha valaki elmulatna mindenektől *levelesnek* tartassék, személyében és minden javaiban persequáltassék.«

Kihirdették 1681. aug. 14-én a sásvári gyűlésen.

1681. deczember 20. Madács.

Ugocsavármegye követei: Perényi István és Pál, Bicskey István és Csathó Albert Thökölyhez érkeztek, a ki a vármegyét pártfogásáról biztosítván, előterjesztett kérelmükre a következő választ adta:

1. Viczeispánok, szolgabírák és notariusok minden néven nevezendő haditeher alól fölszabadíttatnak.

2. Az urak és birtokos nemesek a kvártély adásától nem menthetők föl, mert a szegénység különben is mód nélkül terheltetik, hanem szerezzenek az udvarházakra *protectiót*, és a ki ez ellen vét szigoruan büntetődjék.

A jövő-nemő kereskedőket háborgatni nem szabad. (Kapos 1681. decz. 27.)

1683. sept. 3. a lévai táborban.

Thököly Keczer Andrást és Szirmay Istvánt küldi a vármegyébe és keményen parancsolja, hogy a nemesség personaliter insurgáljon és harmad nap alatt *Szepsihez* táborba szálljon.

1703. sept. 7. a domahidi táborban.

II. Rákóczi fejedelem tudatja a vármegyével, hogy nem azért szállott el Szatmár alól mintha attól a kevés ellenségtől félne, hanem hogy az országra és a szegénységre annál inkább gondot viselhessen. Küldjön a vármegye a Lengyelből jövő hadaknak *Namény*hoz elést, hogy semmi fogyatkozásuk ne legyen míg a Tiszához érkeznek.

1703. sept. 27. a szatmári táborban.

II. Rákóczi Ferencz rendelete a vármegyéhez.

Minthogy a hűségére tért jobbágyok, zsellérek, taxások és arendások földesuraiknak tovább szolgálni, adózni, robotolni és engedelmeskedni egyáltalában nem akarnak, parancsolja, hogy közülök azok a kik fegyvert fognak és az ország szabadságáért vele együtt harcolnak, mindennéven nevezendő adózás és közteher viselés alól fölmentessenek, de a többiek a szokott törvényes paraszti szolgálattal földesuraiknak kötelesek legyenek, mert — ugymond — »*hadakozásunknak s' a végre felkötött fegyverünknek nem édes hazánknek igazságának, szabadságának, hűségünk alatt való akármely uri, fő s' nemes rendű hiveink jószágok, jobbágyok, birodalmok bontogatása, elrontása a célja hanem, hogy az idegen nemzettől földre letapodott s' elhanyaglott országunknak s' édes nemzetünknek régi nagy emlékezetit, hírét, nevét, szabadságát s' fogva tartott igazságát annak törvénytelen, igazságtalan hatalma alól felszabadítván, régi állapottjára s' rendire helyre állíttassék.*«

1703. decz. 3. Tokaj.

Rákóczy fejedelem tudatja a vármegyével, hogy Gyulay Ferenczet a Tiszán túlra, nevezetesen a szathmári bloquadában lévő hadak eleibe fő commissariusnak kinevezte.

1703. decz. 26. Tokoj.

Rákóczi fejedelem értesíti a vármegyét, hogy a Tiszán-tuli gravamenek eligazítására *Sennyey István* generalist küldötte ki. A tolvajok és latrok dolgában *Dolhay György* fog intézkedni; a só ügyében parancsolatot küldött *Ramocsaházy György* praefectusnak, annak adminisztratiójával a vármegye nem fog tovább terheltetni.

1704. január 10.

Minthogy a fejedelem parancsára minden faluban posta lovakat kellett tartani, a vármegye 1000 frt rendkívüli adót

vetett ki a jobbágyokra, hogy abból a fejedelemnek szánt aján-
dék s' a tisztek hátralekos fizetése is kiteljék. Ebből a summá-
ból Salánkra (Károlyi Sándor birtoka) 60 frt, Szőlősre, 50 frt
Turczra és Ardóra egyenként 45 frt. Batarcsra és Velétére
40 frt, a többi falura pedig 25—30 frt esett, csak Tisza-
Ujhely fizetett 10 frtot.

A vármegye alispánjának 200 frt. a jegyzőnek 180, a
két szolgabírónak 100, a fiskális prókátorok 80 frt volt a fize-
tére, a tömlőcztartó maga és két legénye részére 208 frtot
kapott.

1704. febr. 24. Miskolcz.

Minthogy a hamislelkű kereskedők az ugynevezett *kasza*
töltéseket a rendesnél sokkal kisebbre csinálván nagy drágán
árulják, a fejedelem keményen parancsolja, hogy a puska por-
ral, töltéssel, golyóbissal kereskedők a kasza töltéseket jófor-
mában csinálják és 15 pénzen adják, az ez ellen vétő csalárd
kalmárok pedig fogassanak meg és javaik confiskáltassanak.

1704. febr. 27. Miskolcz.

A fejedelem a vármegyéhez:

»Parancsoltunk n. vitézlő *Pap Mihály* hívünknek, hogy
az olyan vakmerő, megátalkodott és minden szabadságot magá-
nak vindicáló s' fegyvert nem viselő parasztoknak szófogadat-
lanságát megbüntesse.«

1704. márcz. 22. Gyöngyös.

A fejedelem a vármegyéhez:

Megparancsolja, hogy a műveletlenül álló fiskális szőlők,
akár nemes embereknek akár parasztoknak felébe kiadassanak.

1704. jun. 16. Kálló.

Buday István fölszólítja a vármegyét, hogy haladéktalanul
induljon Szathmár felé és hozzá csatlakozzék.

1704. jul. 22. a szegedi táborban.

Rákóczi fejedelem rendelete a vármegyéhez, hogy 98 köböl
lisztet, 56 mázsa hust, továbbá 4 szekeret és 2 gyalog embert
küldjön késedelem nélkül az ecsedi prófont házhoz, hogy *Orosz*
György főinspector és *Zoltán Farkas* comissarius a szatmári
blokádjában lévő hadakat táplálhassák.

1704. aug. 6. a szegedi táborban.

A fejedelem a vármegyéhez.

Tudatja, hogy noha Erdélyország a gyulafejevári gyűlésen egy akarattal solemniter fejedelemmé választotta »mind az által — úgymond — előttünk viselvén az egész magyar nemzet szabadulására elszánt igyekezetünket, mely végre is szenteltük vala fel életünket, ha szintén azon fejedelmi méltóságunknak közbevettetése ily országos gondjainkat s dolgainkat, mely is ezen közügynek elé segélésében nagy és hathatós eszköz lészen, szaporította is, a nemes vármegyének akarjuk érté- sére adnunk egyszersmind továbbra való igazságos akaratu- kat, ellenségink ez iránt következhető praktikái ellen világo- sítanunk, azzal semmiben is azon nemzetséges közügy mun- kájának promótiójáru! továbbra is nem recedálunk, hanem azon zelussal, készséggel és igaz egyenes hazafiui szeretettel, melyet kiki eddig is bennünk tapasztalt minden remissió vagy is megszűnés nélkül munkálkodunk s fáradunk, míg Isten ő szent felsége nemzetséges elkezdett munkánkat szerencsés folya- matját oly végre juttatja, melyben édes nemzetünk, ugy a nemes vármegye is kívántató régi dicsőséges állapotjának helyre állítását láthatja, egyszersmind azzal való boldog élé- sével, fáradsági 's munkái után csendes, békességes megma- radásával magát nyugasztalhatja«.

1704. okt. 26. Vichnye.

A fejedelem meghagyja a vármegyének, hogy personali- ter insurgáljon és *Bóné András* ezeres kapitányhoz csatlakoz- ván a szathmári bloquadába szálljon.

1704. nov. 13. Érsekújvár.

A fejedelem rendeli, hogy a vármegye a sereg szükségé- rére havonként 169¹/₄ kassai köből buzát, 310³/₄ kassai köből zabot, 28¹/₄ mázsa húst vagy minden mázsa húsért 4 m. frtot adjon és ezenkívül állítson ki minden porta után 10 jófegy- veres gyalog katonát.

1704. nov. 26. Angyalosi tábor.

Orosz Pál tudatja a vármegyével, hogy Szathmárt ugyan már feladták, de az idegen őrség a capitulatio értelmében addig a várban marad, míg adósságait behajthatja. Gondos- kodják tehát a vármegye, hogy a hatósága alá tartozó köve- telések minél előbb behajtassanak, az ő konyhája szükségére pedig bort küldjenek.

1704. decz. 13. Galgóc.

A fejedelem megparancsolja a vármegyének, hogy a kivetett 50 lovat és 50 gyalog katonát késedelem nélkül állítsa ki és hozzá követeket küldjön.

1705. febr. 17. Verebely.

A fejedelem parancsa a vármegyéhez, hogy a mezei hadakban mellette vitézkedő nemes embereknek otthon maradt családját zsoldos adásra ne kényszerítsék és ne taxálják.

1705. máj. 20. Eger.

A fejedelem értesíti a vármegyét, hogy *Károlyi Sándor* generalis marschalt a Tiszán túl való földre kinevezte generalis commandánsnak,

1705. május 22, a Berettyó melletti táborban.

Károlyi Sándor rendelete a vármegyéhez, hogy minekutána a fejedelem elhatározta, hogy Szatmár várát teljesen lerontatja, Ecsedet pedig restauráltatja, a vármegye valamikor *Galambos Ferencz* kapitány kívánja, abban serénykedjék és illendő succursussal legyen. A parasztok minden porta után 4 gyalogot, a nemesek pedig minden porta után 2 jó lovas, fegyveres katonát állítsanak. A lézengő katonákat a tolvajokkal együtt üldözzék és fogassák. — Küldjön a vármegye kimutatást arról, hogy a mezei hadban hány nemes szolgál, mennyi esett el és hányan ültek fel ismét?

1705. máj. 23. Eger.

A fejedelem meghagyja a vármegyének, hogy csak kiváltképen való elmulthatatlan szükséges dologban küldjön hozzá követeket és ilyen követekre privát ügyeket ne bízzanak, hanem a kinek valami baja van, forduljon személyesen vagy levele által egyenesen a fejedelemhez.

1705. jun. 17. Eger.

A fejedelem Bercsényi Miklós kívánságára sürgeti a portai hajduk kiállítását, és rendeli, hogy azok *Károlyi Sándor* commandója alá küldessenek. A Tekeházán összegyűlt parasztok követeit csak bocsássa föl a vármegye, hogy vakmerőségükért méltóan lakoljanak. Igéri, hogy a törvénytelen vámokat el fogja törölni, és erre nézve parancsolt is már *Kálmánczay István* administratornak.

1705. jun. 27. Ujvár.

Gróf Bercsényi Miklós fölhívja a vármegyét, hogy a personalis insurrectio helyett megfelelő számú zsoldosokat állítson és küldje azokat haladéktalanul a fejedelem mellé.

1705. jun. 29. Várad.

Palocsay György fölhívja a vármegyét, hogy minden porta után 2 lovast, tehát a felvett 28 porta után 56 lovast jó lovakkal és 112 gyalogost állítson ki, szerszámostul, puskával, karddal, veres tarsolyos lódínggal, karabéllyal vagy flintával, egész mundérral és bocsássa azonnal a vármegyébe küldött *ifj. Desöffy Péter* kapitány komandója alá, mert más-különb a nemes vármegye tisztjeinek minden jószágát confiscálni fogja. — Megszabja, hogy a vitézek dolmánya zöld, a nadrág kék, a süveg fekete, a csizma szintén fekete borju bőr legyen.

Minthogy pedig a vármegye késedelmeskedett *jul. 5. kelt* levelében már azzal fenyegetődzik, hogy 100 lovasból álló exequutiót küld a nyakokra.

1705. jul. 5. csabai tábor.

A fejedelem a vármegyéhez.

Megértette a vármegye panaszaiból, hogy az osztrák ház a curialista és az armalista nemességet szabadságából kiforgatta és paraszti szolgálatra kényszerítette. Minthogy azonban már az ausztriai ház uralkodásának vége szakadt, ő a szegény leigázott nemességet fel akarja szabadítani. Annakokáért iras-sék össze a curialis és armalista nemesség, hogy a paraszti szolgálatról örökre felszabaduljon és a többi nemesekkel együtt rovassék meg.

1705. jul. 5. Muzsaly.

Farnossy Imre tudatja, hogy az Ugocsa és Bereg vármegye által kiállítandó zsoldos lovasok kapitánysága neki adatott, sürgeti tehát a zsoldosok kiállítását.

Farnossy Palocsay György ezredében szolgált.

1705. aug. 1. Kis-Marja.

Palocsay György *Csaba Zsigmond* kapitányt küldi a vármegyére, hogy a meghatározott számú zsoldosokat karhatalommal is előállíthassa, *aug. 13-án* pedig a bihari táborból Károlyi Sándor parancsára meghagyja, hogy a nemesek és parasztok személyesen felkeljenek és a Sárreuten Berettyó-Ujfaluhoz gyülekezzenek.

1705. szept. 10. a hatvani táborban.

Károlyi Sándor keményen parancsolja a vármegyének, hogy több rendeletét nem várván, a pörtai lovas és gyalog katonákat azonnal állítsa ki.

A vármegye azt válaszolta, hogy a meghagyásnak már eleget tett és a lovasokat *Csaba Zsigmond* kapitány, a gyalogokat pedig *Szentmarjai Zsigmond* colonellus elvitte. Panaszkodnak a nemesek, hogy ez igen súlyos teher volt rajtuk, mert a szegénységnek 70—80. sőt 100 frtba is került egy egy lovas katona kiállítása.

1705. szept. 7. Debreczen.

Gyürky Pál tudatja a vármegyével, hogy a fejedelem a váradi blokada őrzését reá bízta. Minthogy az a szándéka, hogy a föld népét is hadba szállítja, küldjenek hozzá követeket, hogy erről tanácskozzanak.

A vármegye *Dienes Ádámot és Kolonay Sámuel*t küldé követségbe, és Gyürky meghagyta, hogy a nemes vármegye *cum gentibus* mindjárt induljon és csatlakozzék vele.

1705. szept. 19.

Szentmarjai Zsidmond bizonyítja, hogy Ugocsa vármegye kiállította a megszabott 100 fegyveres hajdút.

1705. nov. 12. a zilahi táborban.

Károlyi Sándor a vármegyéhez:

»Tegnap napon az német nemzet Sibóhoz szállván, nagy felfuvalkodással mindjáraست nyolcz óra tájban reggel ostromhoz fogván egész délután három s' négy óráig keményen víván 's az mieink is dicséretesen tartván, nagy sokára találkozott olyan, az ki az alsó sánczban tovább meg nem állhatván az ellenség előtt ki nyomakodott és az erdőt vette nyakában, az többi pedig az öregbik sánczban dicséretesen egész estig benmaradván, estének idején csak mi kevés kárral csoportban mellem jöttek, hanem az kik az erdőkre nyomakodtak azok ki egy s' ki más felé szakadozván mindenütt külömb-külömb féle hazug és hamis híreket hirdetnek és fundálnak, hogy anyival alkalmasabban hazájokban szökhessenek, oszolhassanak. Mint-hogy pedig Isten ő szent felsége azon alkalmatossággal *Schlik* generált és gyalog *Tromp* nevű generált három vice colonellusával és tizenkét száz némettel bizonyosan elvesztette 's igen feles sebek által megerőtelenítette, kik már másként is éhség s' nyugtalanság miá jobbára elsenyvedtenek mind személyekben, mind szekerekben, lovakban; remélhetjük Isten az többit

is nemzetünk vigasztalására itten vesztí, csak minden nemes vármegyék s. valakik felkelhetők *tizenkét esztendőssön felül* egy szívvel-lélekkel igyekezzenek rajta (kit én egész tehetséggel édes hazámért elkövetek) igaz keresztyén hitire, magyar vérére, özvegyek, árvák, ártatlanok jajgatására, fohászkodására kénszerítvén mindeneket, hogy valakik igaz magyarok kelljenek fel, jöjjenek mellém, fogják egyaránt az lázongókat hamis hír költőket, szaladókat, szökötteket fogják, hajtsák vissza. ne egyék haszontalan az haza kenyerét, másként valaki fel nem ül, nem méltó, hogy az magyar földben és tetem közé tétessék teste, nem méltó, hogy lelke az dicsőségessen vitézkedő magyarokkal valaha örvendezzen«.

1706. márcz. 29. Köcsd.

A fejedelem előre bocsátván, hogy mivel Szatmár várát a mult esztendőben teljességgel le nem rombolhatta, az idén végkép lefogja rontatni, meghagyja a vármegyének, hogy ebben a dologban a maga hasznáért is serénykedjen és további rendeleteit *Krucsay Márton* districtualis commissáriustól várja.

1706. jul. 18. az újvári táborban.

A fejedelem tapasztalván, hogy némely emberek egyedül a maguk hasznát lesvén, tömérdek marhát, sőt, göbölőket s' egyébbb élelmi szereket összegyűjtenek és azokkal az ország romlására nyereszkedést űznek, rendeli, hogy a ki igazságtalanul kereskedik és összegyűjtött javait a limitatio szerint áruba nem bocsátja, attól az ilyen jószág confiscáltassék.

1706. jul. 24. Károly.

Károlyi Sándor megparancsolja a vármegyének, hogy a had szükségére *pénzért*, vágó marhát adjon, a tehetősebb faluk 4 vagy 5 darabot a szegények kevesebbet és további intézkedésig a vármegye legeltesse a gulyát.

1706. jul. 26. Károly.

Károlyi Sándor tudatja a vármegyével, hogy az erdélyi bujdósok egy részét Zemplén vármegyében költöztetik, de mivel *Biró János* kapitány háza népével együtt már Nevetlen faluban letelepedett, annak ott maradása és illendő ellátása legyen.

1706. aug. 18. Várda.

Krucsay Márton fölszólítja a vármegyét, hogy a kívánt 80 drb vágó marhát késedelem nélkül adminisztrálja, mert különben executiót vissz reájok.

1706. nov. 23. a nyirbátori táborban.

Károlyi Sándor válasza a vármegye követeknek.

A lézengő katonák táborába hajtassanak és az élés adminisztráltassék.

Az idő hideg, a szegény vitézlő rend pedig mind rongyos. Adjon a vármegye 2500 sing vásznat, pénzért de hamar.

A tisztviselők nagyon hanyagul járnak el az ország dolgában és semmire sem érnek rá.

Az erdélyi bujdosókra vonatkozólag azt írja:

»Csudálom, hogy difficultálhatja az T. nemes vármegye az szegény futottaknak az négy elementumokat, ugymint *fűvet, vizet, földet és levegő eget*, kiket Isten ő szent felsége szegénynek, boldognak egyaránt attá, nem considerálja azoknak, akkori úgy az mostani szegény futottaknak boldogtalan állapotját s magokon is ma-holnap történhető szerencsétlenséget, maga magát megítélheti az T. nemes vármegye az dologért.«

Végül kijelenti, hogy ő utolsó csepp vérig szolgálni akar nemzetének, de elvárja a vármegyétől, hogy utolsó fillérét is fölláldozza a hazáért.

1706. decz. 4. a vasadi táborban.

Károlyi Sándor hírül adja a vármegyének, hogy az ellenség beszállott Debreczenbe, de nem tudatik merre leszen indulása, hogy tehát a vitézlő rend mindenfelé portyázhasson. élés szükséges neki. Küldjön a vármegye *Kárádi Mihály* kapitány seregének hust, kenyeret és szénát.

1706. decz. 24. Károly.

Károlyi Sándor megparancsolja, hogy a vármegyében garázdálkodó *Pathi Mihály* társaival együtt megfogassék és Huszt várába vitessenek.

1707. febr. 13. Szent György.

Károlyi Sándor a vármegyéhez.

A felesége leveléből megértette, hogy a kvártélyos katonák, a vármegyét igen megrontották. Minthogy pedig azt is tudja, hogy abból az ezredből, melyből a katonák feleségét, gyermekeit és cselédségét Ugocsa vármegyébe rendelte, alig van 200 ember a hadban, pedig hét száznak is kellett lenni, fölhatalmazza a vármegyét, hogy minden házok népével együtt kergetesse ki őket, sőt a mit reájok költött azt is vegye meg rajtuk.

1707. ápril 12. Marosvásárhely.

Rákóczy fejedelem a vármegyéhez.

Gyulay Mihály özvegye panaszkodik, hogy a vármegye, ura perceptorságáról számadást követel tőlle. Minthogy Gyulay az ő szolgálatában halt meg hirtelen halállal és levelei *Szatmárt* elégték, kéri a vármegyét, hogy a panaszos özvegyet mentse föl a számadás terhe alól.

1707. szept. 2. Kassa.

Radics András értesíti a vármegyét, hogy minekutánna a fejedelem *Bertóthy Ferencz* senatort és kassai kerületi vice generálist bizonyos dologban Lengyelországba küldötte, helyettesévé őt nevezte ki.

1707. szept. 15. Terebes.

A fejedelem Ujlaky Istvánhoz, Ugocsa vármegye alispánjához.

Megértette, hogy mikor Máramaros vármegye dolgos embereket és szekereket küldött volna Munkácsra, a rakaszi lakosok holmi rossz almáért botokkal, fegyverrel reájok támadnak, megverték őket, kettőt meg is öltek bennök, egy nemes embert pedig az alispán elfogatott és azt a nemesi szabadság ellenére mindezideig fogva tartja. Parancsolja tehát, hogy a rabot azonnal bocsássa el, mert máskülönben törvényre idézteti és keményen megbüntetteti.

NB. Ujlaky István az egykori harminczados kezdettől fogva nagy ellensége volt a nemzeti ügynek s az 1705-ben kihallgatott tanuk vallomása szerint a felkelést mindig kárhoztatta, a fejedelem hiveit és a vármegye tisztjeit szidalmazta, becstelenítette, a nemességen hatalmaskodott, a táborban lévő embereket gyalázta. sbt. stb. Mindazonáltal holta napjáig megmaradt az alispáni székbén.

1707. szept. 29. váradi blokada.

Minthogy a vármegye azt határozta, hogy az elesett és a táborból megszökött zsoldosok helyett másokat nem állít addig, míg az ország ebben ujjalag nem végez: *Palocsay György* Bercsényi Miklós rendeletére való hivatkozással fölszólítja a vármegyét, hogy november havától fogva állítsa ki az új zsoldos csapatot.

1708. ápril 5. Nagy Károly.

Károlyi Sándor a vármegyéhez.

Minthogy a fejedelem a kisvárdai gyűlésen a bujdosók ellátására nézve szabályrendeleteket bocsátott ki, meghagyja.

hogy ennek értelmében a bujdosóknak járó orális és equilis portió, attól a naptól fogva, mikor hadi szolgálatra magukkal hozott cselédjeikkel együtt kvártélyokból kiindultanak, fogytkozás nélkül kiadassék.

Az *oralis portió* minden hónapban 2 véka buza vagy gabona és 30 font hus. Az *equilis portió* havonként 4 kassai véka zab, 3 véka rozs, minden fogytkozás és defraudálás nélkül. De a bujdosók se kívánjanak többet és ha valami felől kérdés támad egyenesen Károlyihoz forduljanak. Ha a bujdosókat maguk kvártélyában meglopják vagy megkárosítják, a falu satis factióval tartozik és a veszedelmes helyen lakóknak a vármegye tisztjei biztosabb szállást rendeljenek. A bujdosóknak a maguk kvártélyában maradt cselédjeire a vármegye tartozik gondot viselni, úgy hogy május 1-től kezdve minden hónapra 2 véka buza és 30 font hus adassék nekik fejenkén, rideg és szarvas marhájoknak szabad legelő, lovaiknak füvelő rét adassék.

1708. ápril 28. Szerencs.

A fejedelem a vármegyéhez.

Jóllehet a téli kvártélyozás ideje néhány nap mulva letelik, mindazonáltal a vármegye keresztyéni indulattal szánakozzék az Erdélyből kibujdosott magyarokon és addig is a meddig a fejedelem az egri gyűlésen gondoskodni fog róllok, tartsa meg őket régi kvártélyokban és senki által háborgatni ne engedje.

1708. szept. 19. Károly.

Károlyi Sándor főgenerálisnak és a 13 vármegye commendásának nyílt levele az Ugocsa vármegyében kvártélyozó uri, nemesi, fő és közép s' alacsony rendü erdélyi becsületes statusokhoz, melyben tudatja, hogy Rákóczi fejedelem rövid idő alatt megindul Erdély felé, ő maga pedig a Tiszántúl való hadakkal már táborba is szállott. Annak okáért, a kik a bujdosók közül családjuk és házuk népük látogatására kvártélyokba szállottak, se órát, se napot nem várván induljanak gróf Csáky Istvánhoz Szatmárra.

1708. nov. 5. Szathmár.

A fejedelem meghagyja a vármegyének, hogy mivel azóta az erdélyi bujdosók kívánsága ügyébe kirendelt deputatusok munkájukkal elkészülhettek, az alispánnal együtt jelenjenek meg Szatmáron, hogy a dolgot immáron befejezhessék.

1708. nov. 8. *Tasnád.*

Károlyi Sándor a vármegyéhez.

Feleségének édes anyja Szalai Barkóczy Györgyné panasolja, hogy a mostanában *Salánkon* megtelepedett nyavalyás oroszok mód nélkül terheltetnek, annakokáért a vármegye pártfogásába és jóakaratába ajánlja azokat.

1708. decz. 3. *Károly.*

Károlyi Sándor parancsolja a vármegyének, hogy a portalis hajdukat állíttassa ki és a 100 dragony vagy flinta puskát szolgáltatassa át *Bagossi Pál* generalis fő strázsa mester kezéhez. mert máskülönben keményebb eszközökhöz fog nyulni.

1708. *Kis-Várda.*

Krucsay Márton, gr. Csáky István generalis és ugocsai főispán meghagyásából tudatja a vármegyével, hogy a tiszt-építő széket aug. 23-ra Ujhelybe rendelte, de mivel időközben Rákóczi fejedelem Egerbe parancsolta, a gyűlést el kellett halasztani. *Ujlaky István* alispán halála ismét késedelmet okozott, tehát a főispán a tisztépítő széket 1708. deczember 20-án fogja megtartani Ujhelyben.

1709. márcz. 20-án a szirmai gyűlésből.

Követ utasítás a fejedelemhez küldött *Szányi János* részére:

1. Kegyelmes urunkat ő felségét ns. vármegye nevével köszöntvén residentiáját praesentálja.

2. Legelsőben is nemes vármegyének inséges nyomorúságát, tehetetlenségét és pusztulását ő felsége előtt úgy declarálván, hogy sokaknak magok életének tápláltatására való mindennapi kenyerök is nem lévén, sok helyeken a szegénység idegen ételnek nemeire úgy mint *mogyorófa barka és tengeri kocsány kenyérre szorulván* tengeti magát.

3. Sokféle kvártélyosokkal való megterheltetését, úgy mint már régtől fogvást a belényesiek, annak utána az erdélyi exulans statusok assignáltatván interteneáltatnak, kiket is követett kegyelmes urunk oldala mellett lévő 103 orális tiszteknek portiójok, ismét ugyan urunk ő felsége 321 portióból artilleriája. Ezek után T. nzets vice colonellus *Bikk László* uram ő kegyelme 4 companiajának orális és equilis porciójok, több kvártélyosoknak is ezekhez accedálván mind orális mind equilis portiójok.

A nemes vármegye tavalyi naturálebeli quantumit,

melyeket a kvártélyos nem consumálhatott ad loca debita adminisztrálta, ugymint Szatmárra és Husztra, melyekről is Sáros Patakon levő ns. országgyűlésen districstualis commissarius *Eötvös Miklós* uramnak ő kegyelmének generalis computust inealván liquidáltatott, hogy a ns. vármegye quantumán felül 152 köböllel egy vékával buzát erogált, melyről generális quietantiája meg is vagyon a n. vármegyének.

Itt kell annak utána urunkat ő felségét huszti kapitány *Móricz István* uram ő kegyelme 350 köből buzából álló pretensiójáról informálni, hogy igaz dolog Husztra a tavalyi naturalebeli quantumból erga assignationem attacti domini Commissarii kellett volna 1000 köblöt adminisrálni, de propter certa inpedimenta aquarumque excursionem, nemes vármegyének nagyobb része túl esvén az Tiszán, Commissarius uram ő kegyelme is serio a szatmári magazinumba urgeáltatván oda adminisztráltatott nagyobb része, a Tiszán innen levő ns. vármegye része pedig sokkal kisebb lévén, többet 650 köből buzánál Husztra nem adminisráltatott,

Itt kell már detegálni kapitány *Móricz* uram fundamentumát, hogy megengedi azt ő kegyelme, hogy a ns. vármegye a maga buzabeli quantumát ad magazinum adminisztráltatta, sőt, hogy super erogationem is legyen. De minthogy ő kegyelmének 1000 köből való assignatiója vagyon, tehát erga assignationem 1000 köblöt kellett volna Husztra adminisztrálni úgy a többit Szatmárra, de minthogy 650 köbőlnél több nem adminisztráltatott, tehát az 350 köböllel a ns. vmegye tartozik.

Ezt ő felsége előtt így declarálván, kérni kell ő fsgét alázatosan, hogy ő fsge contra assignationem praeattacti commissarii apud d. capitaneum existentem egy contra mandatumot kegyelmesen adatni méltóztassék, mivel hogy ha Husztra nem is, de ugyancsak a ns. ország magazinumját ingrediálván adminisztráltatta, commissarius uram ő kegyelme által is agnoscáltatván acceptáltatott és így nem lévén adós a ns. vármegye, kétszer nem is fizethet.

Noha vagyon felül is mentió a ns. vármegye tehetetlenségéről, de hogy nagyobb emphasist indítson ez idei naturalebeli quantumnak is computusából (mely Károlyban ineáltatott) demonstrálni kell, hogy csak eddig is superflue adminisztrálta buzáját etc. semmi naturalebeli adóssága fen nem maradván, sőt inkább $25^3 \frac{1}{4}$ köböllel super erogatuma csak eddig is találattott volt. Még pedig az exulans statusok, belényesiek, volontérek és Bikk László uram 4 compániái és több particulariusok az idei computust nem impediálták, mellyel ha computusba mehetnek nem kevés super erogatumok fog lenni etc. etc.

Annakokáért a követek kérjék a fejedelmet, hogy a

huszti kapitány követelése alól mentse föl a vármegyét. Panasolják el, hogy a commissarius karhatalommal hajtja be a szegénységen a sárospataki gyűlésen kivetett 5454 frtot, meg a Krenáczky és Bartakovics számára kivetett 815 köből buzát, melynek fejében a vármegyétől a buza köblét 2 frtjával számítva 1630 frtot követel.

A mint a szegénység meghallja, hogy exequálni akarják, nem szánt, nem vet, nem arat többé, hanem menekül a merre szemével lát, Lengyelországba és másfelé. Kivált az oroszok és oláhok szökdösnek ilyenkor s 2—3 falu is lakatlan marad, ha ő felsége nem orvosolja, a vármegye végső romlásra jut.

Terjeszszék elő abbeli sérelmüket is, hogy ámbátor elvégeztetett, hogy a zsoldos katonákat ezentúl az ország fogja fizetni, mindazonáltal a nemességet kényszerítik, hogy fegyvert, lovat és mundért adjon nekik, most pedig 182 fegyveres hajdút kellett újrolag a vármegyének saját költségén kiállítani, a mi elviselhetetlen dolog.

1709. jun. 5. Salánkon.

Károlyi Sándor intézkedik a kvártélyos katonák és az erdélyi bujdosók dolgában, a vármegye terheit azonban semmivel sem könnyíti.

1709. jun. 20. Kassa.

A szövetséges magyar rendek főhadi biztossága a vármegyéhez.

Minden baj és kellemetlenség kikerülése céljából a bujdosók össze fognak iratni, hogy az illető vármegyék a terhet ezentúl arányosan viseljék.

A bujdosók személyenként egy-két vagy három portiót kapjanak, egy portió pénzválttsága 3 frtba állapított meg és annyi erő ludat, tyukot és más eleséget tartoznak adni; a mely bujdosónak cselédje nincsen az maga személyére nézve portiót nem kap, hanem mint a többi mezei hadban szolgáló vitéz rendes fizetést huz, kivéve a beteg vagy hadi szolgálatra alkalmatlan vén embereket.

1709. jul. 20. Huszt.

Móricz István huszti kapitány fölszólítja a vármegyét, hogy a mult esztendei 1000 köből buzából elmaradt 351 köblöt és 2 vékát a vár szükségére szállíttassa be.

1709. jul. 21. *Sáros Patak.*

Rákóczi fejedelem a vármegyéhez.

Azon hazájokat s jószágokat az szövetségbeli kötelességre nézve elhagyott és bujdosásban inkább consolatiót mintsem injuriáztatás érdemlő hívei panaszkodnak, hogy eltartásokról a vármegye nem gondoskodik, holott azt az 1708 év őszén tartott országgyűlés elrendelte. Annak okáért a vármegye a május 1-én kezdődő nyári időszakra havonként 20 font hust és fél köből kenyérnek való gabonát adasson nekik.

1710. jun. 1. *Munkács.*

A fejedelem tudatja a vármegyével, hogy mivel a pestis és más dolgai miatt gyűlést nem tarthat *Vay Ádám* udvari főmarsalt és tanácsost küldi a rendekhez, hogy vele együtt minden jót végezzenek.

1710. szept. 12. *Szerencs.*

A fejedelem a vármegyéhez.

Panaszkodnak az erdélyi bujdosók, hogy az egész nyári időszakra eső tartással hátralékban maradt a vármegye. Igaz ugyan, hogy az elmúlt esztendő terméketlen volt, de az idén bő áldást adott az úr Isten, azért tehát a mennyire a pestises idő engedi, adják meg a restantiákat szegényeknek.

1710. deczember 4. *Munkács.*

Rákóczi fejedelem Ilosvay György alispánhoz.

Buday Zsigmond a komjáti orosz pap házáat felverte és mindenét prédára hányta. Haladéktalanul törvény elibe állíttassa és a papnak satisfactiót adasson.

1711. junius 23. »*in castris ad Oros prope Kálló positis.*«

Ebergényi megküldi a vármegyének a szatmári békekötés oklevelének egyik másolati példányát, valamint gróf Pálffy János patensét és fölhívja a rendeket, hogy két deputatust bocsássanak hozzá.

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

PÓTLÉKOK A LONDONI OKMÁNYTÁRHOZ.

E jelentéseket és regestákat a londoni állami levéltár (Public Record Office) Turkey nevű csomóiból közöljük. E csomókban a törökországi angol követek jelentései vannak összegyűjtve. A jelentések tartalmának s mellékleteinek egy részét felhasználtuk az »*Erdély és Anglia politikai érintkezése*« című dolgozatban. (Századok, 1900.) Az itt közölt jelentéseket és regestákat vagy csekély részben, vagy egyáltalán nem használtuk fel az említett helyen.

Csak röviden utalunk itt arra, hogy közleményeink érdekes részletekkel egészítik ki Báthory Zsigmond s Thököly történetét és fontos adatokkal gyarapítják ismereteinket a portának a hajdukhoz s Báthory Gáborhoz való viszonyáról.

I.

Barton jelentése 1589. szept. 5.

A few yeares scince a certain Hungar of great substance and frendes in Transilvania for his ill behaviour fledde thence hither hopinge thorowe bribes and great promises to gett ayde of the Grand Signor to invade and make himselfe Prince of the saide Transilvania his owne native Countrie, but the Prince and gouvernors especiallye Stephen Batory the K. of Powlandes chiefe protector of the Prince in his Nonage hearinge of his proceedinge sent privilye certain wise experienced men in this Contrie to deale wth Mahemed Bassa then the Vicerey (scince murdered by a pore desperate man in open Counsell) by force of monney to obtayne that the saide Hungar mighte either by slaine here or sent alive unto them sendinge before hande for pledge a rounde somme of ducate but Mahemed Bassa havinge before taken a great bribe of the Hungar could not fynde in his hart eyther in that sorte to betraye him or wholie to gaine saye the Kinge and the

Transilvanians, and therefore to give some satisfaction to bothe made the Hungar Turk pforce and presentlye gave him the office and charge of a Bye and thereby released the K. of Powlande and the rest of all suspition of followinge his suite further. The said Hungar havinge scince growen in credit was latelye made Bye of a Province adioyninge uppon Transilvania, where he hath donne that his native Contrie excedinge harme and hath lately allured a brother of his yett beinge Christian to come to him, wth determination that what he coule not gett for himselfe ther wantinge frendes, now he beinge in Authoritye woulde procure for his brother, informinge the Grand Signor that wth litle succour more to that wch he is there able to make he would make the whole Countrie of Transilvania tributaries in a farre greater somme then now they be, and bringe it to like thraldome as Bugdania and Wallachia be, but neyther can he doe this wth out great power, Transilvania beinge stronge and well peopled. rayther willinge to dye then come into such servitude, neyther wth out great expence wth the Vicerey and Bassaies in wch the Transilvanians will out match him, so that I doubte the best ende of his brother wilbe to make himself Turke as formerly he.

Kivonat: Néhány évvel ezelőtt egy nagy vagyonú és nagy tekintélyű erdélyi rossz viselete miatt hazúlról ide szökött. Remélte, hogy ígérek és vesztegetések által segítséget nyer a szultántól. E segítséggel az erdélyi fejedelemséget akarta megszerezni. De Báthory István, lengyel király, a kiskorú fejedelem fő pártfogója, titokban néhány okos embert küldött a portára, a kik szép összeget ígértek az esetre, ha Mehemed élve vagy halva átadja az erdélyieknek a szökevényt. De Mehemed, kit a menekült már megvesztegetett, a török hit felvételére kényszerítette (Markházyt) és bégséget adott neki. Azóta emelkedett az illetőnek tekintélye, egy Erdélyyel határos terület bégje lett s ott nagy bajt okoz szülőföldjének. Nemrég testvérét magához csalta s azon van, hogy őt vigye be az erdélyi fejedelemségre. Igéri a szultánnak, hogy Erdélyt oly rabságra szállítja, mint Oláhországot és Moldvát. Hanem Erdély erős és népes s inkább elvész, semhogy ily rabságot elvállalna. Úgy látszik (Markházy) testvére végre is törökké lesz.

II.

Barton jelentése 1589. október végén.

The Transilvanians also havinge had a great difference wth certain Turke, he a fewe daies scince called to him and sayde, for the good frendshippe you have alwayes shewed to

the Grand Signor your matters shall passe accordinge to yor desier, that you maie at yor returne certefye your Prince what fauour he hath here founde, willinge him to continew pfect amitye to the Grand Signor his Kingedome, and to be in a readines to helpe him against the Empero^r this next Springe, not that he hath nede saieth he of yor Princes helpe. but that it is the usuall office of good frende to pforme accordinge to occasion frendshippe on to another.

Kivonat: Viszály lévén Erdély s bizonyos törökök közt. itt a portán azt mondták az erdélyieknek, meg lesz kívánságtok, de fejedelmek is hű barátja maradjon a portának. Jövő tavasszal segítse a szultánt a császár ellen, nem mintha szüksége volna a szultánnak a segítségre, de mivel ez már így szokás jó barátok közt.

III.

Barton jelentése 1594. márczius 31.

Right Honble the tyme approachinge fitt for the Hungarish exploytts, theise theire care and preparation is greater, in so much as diuerse gallies be sent to Gallipoly in Hellespontes, to ferry over the Asian souldiers, and others be sent into the black sea, as well to ferrie ouer the Tartar, as also those governors and soldiers wch be of or from those partts of Asia. Likewise heer in Constant^{ble} every Bassa is taxed att sixty Cammels to carry the Ienissaries munition, as also treasur for the warre p. having demmaunded a million of gould to expend extraordinarily the better to incouradge his souldiers though I think he shall not have the halfe parte, such is the courtousnes of 105. (szultán) the Ienissaries latly makeinge a generall mutiny pretended they wold nolt goe to war unlesse 105. went wth them in person alleaging thatt itt was neuer seene thatt theire Aga was sent forth wth out 105. In so much as to pacify them, the Aga was forced to make them a publik banquet, after wch he led them forth into a playne, wher he sett up diuerse vessels of siluer guilte for rewarde of them could best handle theire harquebuse, and setting him selfe in publik shewe of them all informed them of 105. his determination to send him out wth them alleaging that 105. understanding of theire desyer to have him self goe in persone, was most willing therto, butt thatt beinge soe mighty an Emperour, he could not so speedely provide for his Iorney soe abundantly and princely as to his regall person beseemed. butt had appointed him his leiftennant ouer them, wth full power to rewarde theire meritte as bountifully as if his

Highnes were in person, and in signe of his benignity towarde them had commaunded ten crownes to be presented to euery on of them, and wth like worde furnishinge a plausible oration satisfyed them who ar to have theire pay wth in seven dayes and after seven dayes to departe the citty.

Heer is latly arrined an Agent of Transilvania to be resident for the Prince his seruice rocommaunded by the Chauncellor unto me, wch sayed Agent had been last yeare resident in tke Campe wth Sinan Bassa, soe that in conference he recounted unto me the full and due progresse as well of the cristian as Turk, according to the infoulded notte.

Kivonat: Közeledik a magyar hadi vállalat ideje. Nagyan készülődnek. Hajókat küldenek a Hellespontosba az ázsiai katonák átszállítása végett, továbbá a fekete tengerre is küldenek hajókat. Konstantinápolyban minden basának hatvan tevét kell előállítania a janicsárok lőszereinek s a hadi kincstárnak szállítása végett. A szultán egy millió aranyat követelt a zsoldosok bátorítása végett, de aligha kapja meg a felét.

A janicsárok nemrég fellázadtak, azt mondván, hogy csakis akkor mennek háborúba, ha a szultán velük megy. Az aga nagy nehezen csillapította le őket ajándékokkal s ígéretekkel.

Ide érkezett az erdélyi követ, ki tavaly Sinan basa táborában volt. A kancellár ajánlatával érkezett hozzám.

IV.

Barton jelentéséből 1594. márczius végén.

Fülek nagyon jelentékeny vár volt. Hatszáz keresztyén falu tartozott hódoltságához, ezek keresztyénnek és töröknek egyenként 150,000 tallért fizettek, gazdag bányáik vannak; most a keresztyének nagyon megerősítik a várat.

V.

1595. márczius 22. Barton jelenti, hogy a szultán két csauszt küldött az erdélyi fejedelemhez és innen Lengyelországba, trónra léptének bejelentése végett. Felszólította őket, hogy erősítsék meg az ősi barátságot, mely elődeik s a szultán közt fennállott. Erről levélben értesítettem a fejedelmet, valamint a német császárt is.

(Másik jelentés ugyane napról). Az erdélyi határra küldött csausz kedvező tudósítást küld az erdélyi fejedelem békés szándékairól.

VI.

1596. január 20. Barton jelentése. Az erdélyi fejedelem több törököt szabadon bocsátott s ide küldött oly izenettel, hogy a mit eddig tett a birodalom ellen, azt a temesvári beglerbégnek kell tulajdonítani, továbbá a német császár folytonos ösztönzésének és gonosz szándékának.

Erre a nagyvezér válasza: adja a fejedelem próbáját hűségének.

VII.

Lello Henry 1606. szept. 3. jelentése. A basa nagyon kívánja a békét, mindenkép rajta van, hogy létre jöjjön. Már az angol király közvetítésére is gondolt, de lebeszéltem arról, hogy felségedhez forduljon.

VIII.

Rákóczi Zsigmond levele Albae Juliae Sept. 1607.

»Ad Locumtenentem vezirium Mustafa Pasa.« A Juszuf csausztól hozott levelet örömmel vette a fejedelem. Hive lesz a portának. Igen komoly ügyekben küldötte követeit a portára. Reményli, hogy kegyelmes lesz a válasz. Mi volt oka annak, hogy a császár hű cliense iránt idegenkedik, a fejedelem nem tudja, eddigi kívánságaira ugyanis a császár nem adta meg az óhajtott választ. Pedig csak a régi privilegiumon alapúl az, a mit a fejedelem kívánt. Az ország, istennek hála, gyarapodik, csak a császár kegyelme hiányzik. Fogadja jól Thuri András kapikihát s a régít küldje vissza. Nagykövetet is fog küldeni ajándékkal.

Ehhez mellékelve: *Postulationes Illi Principis Transsylvae Sig. Rákóczi et Magnatum . . . Trans. ad Imperatorem Turcarum Sultanum Ahmedum datae. Alb. Juliae 24. Sept. 1607.*

(A melléklet magyar fogalmazványát kiadta Mikó Imre Erd. Tört. Adatok III. 324 l. Az itt közölt pontok a fogalmazványban hiányzanak): 7. Quae denique in finibus arcis Varadini et arcis Gyulae apud pagum Kölesér terrae habentur devastatae, illas redintegrari, cum jam in Hungariae quam et Transsylvaniae finibus omnia pacata videmus. nos ad praenominatas terras, milites nostros Haidones nuncupatos (qui sponte, libere, absque ulla solutione bellum exercere solent), misimus, ut quibus in locis illis visum fuisset, aedes et pagos instruerent, ita confinia nostra quam et C. S. Majestatis de die in diem multiplicari et augeri videremus. 8. Haydones enim subditi nostri novi in prenominalis istis pagis novis sponte a se constructis, ne impediuntur, a militi-

busque arcis Gyulae confinium Turcarum ne molestiantur, tributa solvere et ad alia inusitata servitia ne cogantur supplicamus. Numerus enim illorum viginti millium, quos gratificari necessarium, quia milites sunt. E miatt szigorú levelet küldjön ő felsége a gyulai béghez. 9. In finibus etiam arcis Temisvarini et arcis Caransebesii pagus quidam Halmosd nuncupatus, ab antiquo ad arcem Caransebesium pertinens, subditi illius pagi a Turcis militibus ne molestiantur, et ut in finibus illorum a praediis istis sese abstinerent C. S. M. literas suas mandatorias severissimas ad Beglerbegum Temisvariensem mittere dignetur. Aláírva Zsigmond és az erdélyi rendek.

IX.

1608. márczius 31. Glover Tamás jelentése.

Nagy András lázadó követei 24-én újra megcsókolták a szultán kezét, a követet és öt társát gazdag szövötű ruhákkal ajándékozták meg; ezenkívül pénzt is adtak nekik, körülbelül 40,000 tallért. (Ők 200,000-et kértek.)

X.

Postulationes Gabr. Bathory ad Imperatorem Sultanum Ahmedum by his Ambassador Gabr. Bethlen 1608.

Hivatkozik elődei érdemeire, szolgálatait s hűségét ajánlja. 1. Szabad választás megerősítését kívánja, zászlóval, bottal és karddal, mint Bocskayval történt. 2. Ha valaki innen oda futna, ne támogassa a porta. 3. Az ország pusztá, ita quod per annos 20 ad pristinum statum redire impossibile fuerit, C. S. M. devastationem Regnicolarum Nrarum clementissime consideret, továbbá tekintetbe véve különböző szolgálatait (midőn az adót vivő német császári követnek segítettünk, s más szolgálatokat, melyekről Ali budai beglerbég bizonyára értesíti ő felségét), engedje el a császár 20 évre az adót. Azután Szulimán szultán privilegiuma szerint csak 10,000 forint legyen az adó. 4. A végek maradjanak, mint Bocskay idejében cum omnibus castellis, oppidis et pagis ex manibus Germanorum vi occupatis, subditi etiam Regni nri ante hoc tempus sub ditione C. Majtis aut sub nostra ditione existentes infuturum remaneant, qui autem huc usque subditi vestri non facti, nec in futurum se submittant. Ezért küldjete okos embert a határok kiigazítására. 5. Praeter haec si Germani pacem postulent, C. S. Mtas hac conditione pacem cum illis ineat, ut omnia ad Transylvaniam pertinentia, ac nunc modo sub ditione Germanorum gubernantur, absque ulla dilatione e ma-

nibus dimittant ac arces sequentes, Huszt, Nagy-Bánya, Kővár, cum arcibus suis pertinentiis nobis restituant, ab antiquo enim semper Transylvanicae ditionis fuerunt, quas arces nos Germanis nec unquam concedemus. 6. Védjen meg ellenségeink ellen. 7. Ne háborgassa a hajdukat. 8. A végbeli basák jó rendet tartsanak. 9. A török területre szökött jobbágyok visszaadassanak. 10. Bocskay idejében Syrviani deprædatores vestri arcem Világosvár fraudulenter a nobis occuparunt, quam arcem pater C. S. Majtis Sultan Mehemet nobis concedebat, Juramentoque confirmabat; adja vissza felséged. 11. Arcem etiam Mihald ad Transylvaniam pertinentem prænominati prædatores sub specie pacis vi a nobis occuparunt, in prænominata Arce nec Turcae nec Hungari se sustentari debent, C. S. Mtas mandet, ut Castellum illud ex fundo devastarent. Begi autem illorum confinium, Mehadia(?) Begus et Orsova Begus, nisi Syrvianas prædatores ac fures in Castello isto ordinare solent, nil aliud nisi latrocinia ut exerceant confiniaque nostra deprædent. 12. Halmosd kerületében a spáhik elvettek néhány falut a mi nemeseinktől, adják vissza. 13. A tatár fejedelemnek parancsolja meg a porta a jó szomszédságot s hogy a tatárok segítsenek, ha kell. 14. Ali pasa beleegyezésével majdnem 30,000 fegyverest tartott Báthory és az ő ösztönzésére mind e napig néhány ezer lovast élelmez ő felsége szolgálata végett. Azért kéri Báthory ő felségét, hogy a moldva és oláh adót ez évre küldje a megnevezett katonák fizetésére.

XI.

1608. auguszt.—szept. Glover jelentései.

Julius 20-án érkezett meg Bethlen, szeretett volna audientiát kapni Herberstein megérkezése előtt, de nem kapott. Nincs megelégedve az élelmezéssel.

Augusztus 3-án mégis kapott audientiát, a császár követének megérkezése előtt; — ezer tallér értékű ajándékot hozott.

Augusztus 30-án búcsúzott, ruhát kapott, de elégedetlen volt, mert csak a régi capitulatiók újtak meg s kívánságai nem teljesültek.

1608. november 17. Glover jelentése.

Rimai igen komoly és eszes ember.

XII.

1610. november 6. Glover T. jelentése.

Szeptember 30-án csókolta Petky, Báthory követe a szultán kezét, rendkívül gazdagon ajándékozták meg és igen

jól fogadták. Báthory negyvenezer tallért kért kölcsön a szultántól, tizenkét hónap múlva vissza akarja fizetni kamatostúl; nincs szüksége a pénzre — így izeni — csak mutatni akarja a világnak, különösen a bécsi udvarnak, hogy becsülete van a portán. Ez nehéz kívánság — mondja Glover — de megadják, mert a perzsa háború miatt félnek Báthorytól.

? nov. 13.

1610. November 3. Glover T. jelentése.

Petky eltávozott, mindent megkapott, megígérték, hogy küldenek pénzt s a szultán megígérte, hogy támogatni fogja Báthoryt ellenségei ellen.

XIII.

1661. márczius 4. Winchelsea jelentése.

Kemény kérte fejedelemsége megerősítését a portától. A vezér szép szavakkal válaszolt; ha megerősíttetni akar — izené neki — jöjjön ide a portára; a vezér megakarja büntetni a büszke fejedelmet.

1661. június 21. Winchelsea jelentése.

A német követ, kivel nagy barátságban voltam, Bécsből írt leveleiben arról értesít, hogy ura nem akarja támadni a törököt, hanem semlegesen nézi az erdélyi ügyeket. Kemény Jánosnak a német császár nem fog segítséget adni és tartózkodó helyzetéből csak akkor fog kilépni, ha a szultán Erdélyben török kormányzót nevez ki és őrséget helyez el a tartományban. Pedig a szultán esküdözött, hogy erre nem gondol.

XIV.

1663. április. Winchelsea jelentése.

A Magyarországba készülő török hadsereget 209,000-re becsüli az erdélyiek nélkül, de lesz talán ötszázezer is.

1664. decz. 23. Winchelsea jelentése.

A törökök nagy örömmel fogadják a békét, mert a mostani körülmények közt nagyobb áldás nem érhetne volna az ottomán birodalmat. A török hadsereg meg van gyengülve, vezetői és kipróbált katonái elestek a háborúban. Az egész hadsereget nagy rémület szállta meg. Az értelmes törökök megvallják, hogy ha a keresztények kihasználják győzelmüket, még e télen visszafoglalhatták volna egész Magyarországot és bátran előrenyomulhattak volna Drinápolyig.

XV.

1689. november 6. Trumball jelentése.

A vezir attól tartott, hogy a császáriak elfoglalják Widdint. Magához hivatta tehát Ozmán basát, a widdini szerdárt és Thökölyt. Thököly meg is érkezett. Körülbelül 80 lóval. Ugy fogadták, mint a nagyköveteket szokás. A vezir a szokásos bókók után kérdezte tőle, hogy mi híre van a császári hadseregről. Thököly azt válaszolta, hogy a sereg közel volt Widdinhez, midőn onnan távozott. A míg beszélgettek, megérkezett a tatár khán követe azzal a hírrel, hogy Widdin el van foglalva. Erre a vezir meghagyta Thökölynek és Osmannak, hogy nagy sietséggel térjenek vissza Nikápolyba (a hová ő is követni fogja őket) s tanácskozzanak a tatár khánnal a teendőkről. A vezir igen szépen beszélt Thökölyvel, biztosította, hogy a szultán különös kegyelmébe fogadta s hogy hű szolgálatainak meg lesz a jutalma. Nyusztos mentét, topáz gyűrűt, jól fölszerelt lovat és kétezer tallért is adott neki. Thököly engedelmet kért a vezirtől, hogy beszélhessen a francia követtel, de a vezir az felelte, hogy most ne vesztegesse az időt a beszélgetéssel, hanem siessen az útjára. Mindamellett Thököly, miután bőségesen evett és ivott a kihája sátrában, éjjel titkon a francia követ szállására ment (Sophiában) s ott maradt reggelig.

1689. november 21. Trumball jelentése.

A francia követ azon volt, hogy Thökölyt nevezzék ki Oláhország és Moldva fejedelmének; ez által biztosítva volna a két fejedelemség hűsége s másrészt Lajos nyílt szövetséget köthetne Thökölyvel. A francia magyar ruhában jár, ezért s buzgalmaért a törökök gúnyosan Thököly követének nevezik.

XVI.

1691. július 29-én Hussey William jelenti, hogy Bécsből Törökországba utazván körülbelül negyven mérföldnyire attól a helytől, hol a Dráva a Dunába ömlik, protestáns papok és világiak a következő kérvényt adták át neki.

Excellentissime Vir, Sacrae Suae Majestatis qui personam geris, rogamus Suam Excellentiam, nos miseri Tuae Benignitatis servi humiles, de pago Veresmarth, Szőlős, Karancs, Kew, Sepse, nos exaudire in his submissis literis, nobisque miseris gratam resolutionem, reddere, valeat, per omnia Dei sacra et per omnia jura Regalia obtestamur, ut nobis benigne succurrat tua Clementia, in hoc, quod sic proponimus. Integer jam vertitur annus, Clementissime vir Domine, quod iam nos

tuae Benignitatis Servi, in hac regione existentes, acerbamur, afflictimur, atque conturbamur, in Causa Religionis nostrae a D. o. Episcopo Francisco Jáni, cogebarur ab ipso magna cum vi, ad deserendam nostram asvetam Religionem, ita quod modo executione, modo carcere, modo nece stimulati sumus, quosdam occidit ex nobis propter Religionem nostram, unum globo, duos autem homines Patibulo suspendendo occidit, per suos servos, et maxime nos cruciat. Qua de causa suam quoque S. C. Mem jam salutavimus et instantiam habuimus, modo quoque habemus, nobisque S. S. Majestas bonam resolutionem dedit ad exercendam nostram asvetam Religionem ut in nostra Religione permanere possimus. Nec tamen resistit D. Episc. Jani, sed modo quoque conturbat, quoniam vetat nos ab exercendo Religionis nostrae modo. Juramus per Deum, juxta fidem nostram, nos derelicturos Possessiones, sedesque nostras si libertatem Religionis nostrae non habebimus, et dispergemus in termino S. Mtis, consedebitque quisque nostrum ubicumque potuerit, in termino S. Mtis. Itaque suplices exoramus tuam clementiam, Succurrat ut possimus libenter agere nostram Religionem. Propter Salvatorem Nostrum, et propter foelicem progressum in omnibus rebus, S. S. Mtis et Tuae Clementia et propter victoriam contra omnes suos hostes, nos allevet Sua Clementia.

Nos Servi humiles S. Clementiae, perpetuo manebimus, de pagis Vörösmarth, Szőlós, Karancs, Kew, et Sepse.

1691. die 2. Maii.

XVII.

1692. ápril 5. Coke Tamás jelentése.

A portát nagyon meglepte az a hír, hogy a császáriak a Dunánál erődített táborból próbálják akadályozni Belgrád élelmezését és lőszerrel való ellátását. A szultán fogadta Thökölyt és két nappal azután márczius 25-én elküldötte Drinápolyból, körülbelül 300 emberrel, hogy mások erejét is a magáéhoz csatolva, kergesse el a németeket, mielőtt jobban megerősítenék táborukat. Ali pasának, a dunai admirálisnak is küldöttek e dologról rendeletet és a tatár khánnak is.

XVIII.

1696. február 18. Paget jelentése.

Konstantinápolyban van Thököly nejével együtt, szabad a helyzetök, de nagyon szegények. A porta nem részesíti őket kegyében és támogatásában.

Közli: ANGYAL DÁVID.

PESTVÁRMEGYEI KÖZSÉGEK PANASZAI AZ 1696. ÉVBŐL.

Tudjuk, hogy Budának visszavétele a töröktől 1686-ban, nagy örömet okozott mindenfelé és méltán. Ámde a magyar nemzet öröme nem sokáig tartott, mert minél előbb be kellett látnia, hogy csöbörből vederbe esett. Felszabadult a török iga alól, hogy azt még súlyosabbal cserélje föl. A milyen napok következtek rá az u. n. fölmentő harczok idején és utána, olyanokhoz még az átkos török uralom sem szoktatta. De nem szándékozom az I. Leopold uralkodása alatt szenvedett, ama végnélküli sérelmeket felsorolni, melyek nemsokára II. Rákóczy Ferencz fölkelését idézték elő, mert hiszen köztudomásúak; csak azt a súlyos terhet említem, mely a XVII. század két utolsó évtizedében hazánk lakosságára nehezedett s a melylyel foglalkoznak az alább olvasható panasz-levelek is.

A töröknek kiűzésére hazánkba berendelt és a megyékben elszállásolt idegen katonaságnak élelmezése bár súlyos, de valahogyan mégis elviselhető teher lett volna; azonban a zsarolások, fosztogatások és ezerféle kártételek — miket a lakosság szenvedett az ilyen beszállásolt, vagy határokon átvonuló s részint a zsold elmaradása, részint a katonai fegyelem teljes hiánya miatt féktelenül garázdálkodó német hadaktól és tisztjeiktől — évek folyamán annyira elviselhetetlenné váltak, hogy a városok és falvak kénytelenek valának a vármegyéhez fordulni panaszaiikkal s kérelmezni, hogy a kivetett adóból engedjen el nekik, ha nem akarja, hogy végpusztulásra jussanak. Sőt — mint tudjuk — a király elé is terjesztettek föl ebbéli panaszokat az országnak különböző részeiről, még pedig olyan nagy számban, hogy az sem tűrhelvén már az »istentelen kicsapongáso-

kat,« végre 1696-ban parancsot küldött a tábornokoknak, hogy »fékezzék meg a gonoszságot«.

A teljesen fegyelmezetlen német hadaktól talán legtöbbet szenvedtek Pest-Pilis-Solt vármegye községei s állapotuknak immár elviselhetetlen volta indította őket arra, hogy a vármegyék 1696 december végén tartott közgyűléséhez tömegesen terjeszszék föl írásba foglalt panaszait, kérvén tulságos terheiknek könnyítését. Eme panasz-levelek, illetőleg folyamodványok közül négy darab, u. m. *Aszód*, *Gödöllő*, *Pécel* és *Solt* községé, megvan eredetiben a *halasi* ev. ref. főgymnasium könyvtárában s onnan közöljük.

I.

Tekéntetes Nemes Vármegye.

Hogy az ujjonnan született kisdéd Jézus minden lelki és testi jókkal Nagyságtokat s keglmeteket megáldgya, szivből kíványuk. Megszámíálhatatlan sok nyomoruságos állapotunk közül akaránk és kényszerítetténk Szent György naptól fogva való némü nemü sulljos terheinket és fel s alá járó vitézek miatt való kölcségünköt Nagyságtok s keglmetek eleiben terjesztenünk. Elsőbben a mely hadak Szent György nap után nálunk voltak, a kit Szunyog Imre szolga biró urunk ö keglme is nálunk levén szemeivel látott, nem álhatván az németeknek égtelen cselekedeteket vöttünk hét vágó marhát hetven talléron, és attunk 18 száz font kenyeret a kit csak magok mérték meg a mint akartak, a mely marhákért és kenyerért nekünk soha többet huszon két tallérnál nem attak. Az mostani Hermecztan¹⁾ general regimentiből valóknak az első felekezetnek vágattunk egy marhát, a kit az mészáros maga vött tizenkét talléron, a mellyert egy pénzt sem attak. A kiknek pedig tehén hus közüllök nem jutott, szalonával és tyukkal kellett tartanunk. Azután gyöt négy kompania, vágattak le magok pénzére két marhát a kit magok akartak, lött a két marhából hét font heyán három száz font hus, a kiért egy pénzt sem attak, azontól a kiknek nem jutott tehén hus, kellett egy kompania németnek egy egy font szalonát adnunk, hogy penig az husnak az árrát meg tartották, nem akarván attestátiót nékiek adni, azért az biránkat harmadmagával elvittek magokkal püspök Hatvanában. Negyedik a kik Budáról gyöttek veres haydukkal edgyüt, az németek

¹⁾ A gödöllőiek panaszlevelében már helyesebben: *Herberstán* (= Herberstein).

nálunk maradván minden cselédekkel, kellett nekik adnunk két száz harmincz hat font hust, a kiért egy pénzt sem attak. Azonban szent György naptól fogvást edig attunk négy száz kila abrakot csak a bíró házához, hát a házunknál, annak száma nincsen. Azon kívül a ki csak a bíró rovásán vagyon, attunk ezer tyukot, a kit házunknál el költöttünk — Isten tudgya számlálni. Vontatót peniglen csak szent Márton naptól fogvást attunk többet ezer vontató ökörnél. Mely sullyos és csaknem elviselhetetlen terheinkre nézve, kérjük aláztossan Nagyságtokat s keglmeteket, hogy mostani elviselhetetlen terhes impositio iránt legyen segítséggel és könyörületességgel, mert ha nem, lehetetlen hogy szegén falunk csak maga aztott meg adgya. Mely Nagyságtok s kglmetek jó akarattját ha szegény falunk megh nem szolgálhattya, Isten megh fizeti Nagyságtoknak s kglmeteknek. Ezek után Isten szerencsésen éltesse Nagyságtokat s kglmeteket.

Aszod, Die 28 Xbris 1696.

Nagyságtok s kglmetek

Alázatos Jobbagyi

Aszódj Birák és Esküttek.

P. S. Iterato aláztossan könyörgünk Nagyságtoknak s kglmeteknek, hogy a mely kilencz portio, hat ökör tartás, és ött száz nyólczvan ött forint van ránk vetve, azokból, hogy maradásunk lehessen, engedelemmel legyen Nagyságtok s kglmetek, mert ha nem, lehetetlen elvüselnünk és aztott meg adnunk, kénszerítettünk pusztulásra jutnunk.

Kívül:

A Tekéntetes Nemes Vármegye eliben belől meg írt szegény Aszódiak aláztos supplicatioja.

A végzés a folyamodvány hátán:

Tekéntvén, és méltó consideratioban vévén, belül meg írt Aszódiaknak aláztos instantiájokat, kik is ezen esztendőben az alá s föl menő Ö Fölséghe hadai miat sok károkat valván, ex imposito portionali quanto, ex determinatione inclytae universitatis comitatum Pest, Pilis, et Solth unitorum, 86 fl. rhenenses, et 26 denary relaxantr. Datum ex generali congregatione nostra, Anno: 696: Die 29. mens. Decembris, in libera, ac regia Civitate Pesthiensi celebrata.

Extradat: per me Joannem Imre, praelibatorum
Cottuum Jurat. Vice Notarium.¹⁾

(86 fl. 26 dr.)

¹⁾ Ez az Imre János 1696 május 8. választatott meg helyettes

II.

Az reánk föl virradandó új esztendőt minden résziben az békeség fejedelme az áldot ur Jesus Christus Nagyságtoknak Uraságtoknak s Kgteknek tegye jó szerentséssé boldoggá üdvösséggé, lelki testi békeséggel virágzóvá, kívánjuk szívesen.

My Gödöllei szegény lakossak Ntok U. és kgték kegyes tekinteti eleiben foljamodánk ez alázatos supplicationk által. Jól tudgja azt az egész ország úgy Ngtok is, hogy mi az ő Fölsége posta utyában lakó emberek vagyunk, kik mind éjjel napal egész esztendőt által az ő fölsége hadaitól illettetünk, nyelvünkkel bizony meg nem mondhatyuk igazán mennyi nyomorúságot és költséget kelletik szenvednünk az sok utasok miat, de mi haszna mindeneket elő számlálnunk, hanem csak az kiváltképpen valókat jelentyük. Miulta az ő fölsége hadai föl fordultak és az kik rajtunk által költöztek, mit költötünk reájok, így declaraljuk Ntok Uraságtoknak és kgteknek. Herberstán és Pálffy Miklos generalis ő Ngok egész két regymenj egy nap egy éjel rajtunk hálván csak az ő fölsége számára kaszált 30 szekér szénán kívül az szegénség szénájából 20 szekér szénánál többet prédáltak el, egy 15 talléros ökröt meg öttenek, öt forintnál többet az árrában nem adtanak, két disznót éjjel elloptanak, negy föl vertenek, száz tiknál többet vertek el, kerteinket el égették, szalmáinkat el prédálták, abrakot 25 kilára valót könnyen adtunk nekik, vaját az urak konyhájára 7 icét, hát az bors, káposzta, tikmony — Isten tudná meg mondani menjit költötünk reájok, nem régen ismét Császár ő fölsége közel másfél száz szekerei egy éjjel rajtunk hálván az mi kevés szénánk szalmánk meg maradot volt is, mind el tékozlották, ezeken kívül szakadatlan az sok utas rajtunk, igaz lélek szerint merjük állatni s irni leg alább csak ez ősztől fogva többre ment költségünk, ha mindeneket föl számlálnánk, más fél száz forintnál. Azért Nsgtok Uraságtok s kgték meg tekintvén sok kár vallásinkat s naponkint való nyomorúságinkat, portionkból valami részt remittáljon, ne essék hyában annyi kár vallásunk, mert Isten láttya szintén el czügedtünk. bizony pusztulásra kel mennünk, ha Ngtok Uraságtok és kgték rajtunk nem könyörül. Ezzel Istennek kegyes oltalma alá ajánljuk Ngtokat Uraságtokat és kgtéket. Irgalmas választot várván N. U. és kgtéktől alázatos suplicationkra. — Iránk nyomorult inséges heljünkben Gödöllőn 1696 die 28 Xbris.

Ngtoknak Uraságtoknak és kgteknek alázatosan szolgálni készek Gödöllei szegény lakossak.

jegyzővé, 1697 június 11-én pedig aljegyzővé; 1699-ben már főadószedő, 1703—1707-ig helyettes alispán, 1715—1717 pedig alispán volt. (Galgóczy K. Pest megye monographiája I. 50. l.)

Kívül :

Gödöllei szegény lakosoknak alázatos suplicatiojok most Pest király ő fölsége szabad városában egyben gyúlt Tekintetes Ngos Nemes és Nemzetes Urakhoz ő Ngokhoz és ő kgc'khez nagy tisztességell.

Alatta a végzés :

Mivel az belül megírt szegény Gödöllei instansok kglmes Urunk ő Fölsége Hadai miat tapasztaló károkat ez idén vallottak, ex determinatione inclytae universitatis comitatum Pest, Pilis et Solth unitorum, impositionali quanto portionali 71 fl. relaxáltatnak. Datum ex Generali Congregatione Nostra, Anno 1696: die 29. Decembris, in libera ac Regia Civitate Pesthien. celebr.

Extradat: per me Joannem Imre praelibator.
Comitatum Jurat: Vice Notar.

(Idest 71. fl.)

III.

Tekéntetes Nemes Vármegye.

Hogy az Ur Isten Nagyságtokat s kglmeteket ez új esztendőnek minden részeiben, az közönsiges jónak föl magasztalására tégye szerencséssé, kívánnjuk. Ezen alázatos supplicationkal kényszerítettük Nagyságtokat s Kglmeteket meg tanálnunk és eliben terjesztenünk az ő Fölsége hadai miat szenvedet sok kárainkat, az kiket is előszámlálnunk s papyrosra föl tennünk Nagtoknak s Kglmeteknek unalmára volna, kérjük azért ezen alázatos supplicationk által Nagtokat s kglmeteket intuitu tantor. perpressor. damnor. per armadas Suae Mattis Sacratissimae nobis illator. ex impositionali quanto relaxatioval lenni méltóztassanak, melly eziránt Nagtok s Kglmetek gratiáját alázatos szolgálatunkal meg hálálnunk minden uttal idgyekezünk, és maradván

Nagtoknak s kglmeteknek

alázatos jobbágyi
Péczellő Birák. Eskiüttek
és az egisz küsség.

Kívül :

Az Tekéntetes, és Nemes Pest, Pilis, és Solt uniált Vármegyéhez, mint patronus Uraimékhoz belül meg nevezet instansoknak alázatos supplicatioja.

Ugyanott a végzés :

Anno 1696. Die: ultima decembris. sub Generali Congregatione, Inclytor. Cottuum Pest, Pilis, et Solth unitorum,

in libera, ac Regia Civitate Pesthien. celebrata. Belül megírt supplicánsoknak alázatos künjürgéseket az Tekéntetes, Nemes Vármegye méltó consideratioban vévén, intuitu tantor. damnor. ex consensu Inelytae Universitatis ex impositionali quanto 61 fl. 82 dr. relaxáltatnak. Anno. die, et loco, quibus supra.

Extraдат: per me Joannem Imre praelibator.

Cottuum Jurat. Vice Notarium.

(Idest: 61 fl. 82 dr.)

IV.

Alázatos és mindenkori engedelmes szolgálatunknak ajánlása után Istentől minden üdvösséges lelki és testi búséges áldásokat Nagyságtokra és kgltekre terjedni szívesen kívánunk!

Nagyságos Nemzetes nekünk mindenekben jó akaró Uraink! Semmi kétségük ninczen benne, hogy Nagtoknak és kglteknek nem volna hírével ez el mult ősszel mind mezőnkön, mind szőlő hegyünkön mind gabonából s mind szénából az ő Felsége itt földünkön edgy hétig lévő hadai miatt mennyi károkat szenvedtünk legyen, melyet nyelvel alig tudnánk ki mondani s elül számlálni, több káraink között emlittyük szénabeli kárunkat, minthogy semmi szénával nem maradtunk, az mi kevés marháink vannak, csak Isten tudgya miképpen tápláljuk őket, de azzal az alá s föl járó utas semmit sem gondol, az kik miatt sem éjjel sem nappal ninczen nyugodalmunk, edgyik alig mehet el, mindgyárt meg másik szál helyében, mindenik tiszt attestatiot kíván tőlünk, ha nem akarunk adni, erőszak alatt is kiveszik tőlünk, hogy már ők pénzeken éltek, csak vetnek pedig az mit vetnek 140. 160 pénzt, ugyan jó ha valamellyik flor. 2. ád, még pedig némellyek már olyan szokásban vették az dolgot, hogy nem csak edgy éjjel, hanem két éjjel is meghál nálunk, harmad napra mégyen el, melyre nézve annyira el untuk az ilyen dolgot, hogy csak sem vagyunk sem nem vagyunk, mivel hogy minden nap ujjul az nyomorúság rajtunk. Az Tekintetes és Nemes Vármegye in numero 11. portiot vetet reánk, mely 11. portioban novemberre hogy egészen vácáltunk, edgy furier flor. 66. vett rajtunk, azután 5. portiora kellett quartélyost tartanunk, maradot 6. vácáns portio, az mely 6. vacans portiora azon Furier Decemberre, Januariusra és Februariusra vett rajtunk in summa flor. 108. Most ismét vagyon nálunk 6. portios horvát, igaz dolog hogy az előtt is három horvát és három ló volt, de hogy az edgyik lovának abrakot nem adtunk, hanem csak szénát, az szénát csak semmire tudták, nekünk pedig az széna nem semmi,

mert flor. 3. és flor. 4. csak annyi szénát veszünk, hogy edgy szánotskával alig leszen, most immár azon horvátnak olyan lova is vagyon, az kit abrakkal is kel tartanunk, azonban amazt is ugyan szénával kel tartanunk, azonban 10. die Februarii szállítottak hozzánk 3. horvátokat 4. lovakkal oly véggel, hogy valami harmad napig legyenek nálunk s azontul elviszik őket, de mind ez mai napig is nálunk quartélyban vannak, az kiknek eddig való itt lételek, vagy ha tovább is itt lesznek, semmiben akarják hajtani, mi pedig az reánk vetet portion kívül ingyen annyi ideig azokat tartani nem tartoznánk. Erről is akarjuk Nagtokat s kglteket tudósítani: hogy ez el mult napokban edgy hadnagy lévén nálunk, azt mondotta, hogy Martiusra és Aprilisre ismét két lovas horvátokat adnak quartélyban hozzánk, és így mindenestül leszen nálunk 10 portios horvát, vacans portio csak edgy leszen, noha az pénznek is nehezen tesszük szerét, mindazáltal mégis az szénának szűk volta és nem létele miatt jobban szeretnénk száraz portioval megfizetni. Továbbá ezt is akarjuk Nagtoknak és kglteknek tudtára adni, hogy ez elmúlt ősszel akkor, az mikor az ő Felsége hadai földünkön edgy hétig feküdtek, az ő Felsége szolgálattyárul jötenek volna haza 4 ökreink, kiket azon tábori nép az veczei¹⁾ szőlőknél reájok találván levagdalt, kiknek árúkat az káros embereknek az falu nem akarja megfizetni, hanem ezt kívánná s akarná az falu, hogy az Tekintetes és Nemes Vármegye az portioban tudná fel, mivel hogy ebbéli kárunk az ő Felsége szolgálattya miatt eset rajtunk.

Igy értvén Nagtok és Kgltek minden rendbéli nyavalyáinkat és méltó panaszainkat, az Christus szerelmében aláza-tossan edgyszersmind nagy bizodalmassan kérjük Nagtokat és Kglteket, hogy Nagtok és Kgltek ez aránt való nyavalyáinkat és panaszinkat vegye méltó tekintetben és ebbéli nyavalyáinkat Istenes tehetségi szerént a mint lehet orvosollya és kárunkat téricze meg. Mely Nagtok és kgltek ebbeli velünk közlendő s hozzánk megmutatandó irgalmas cselekedetiért, az Ur Isten az Nagtok és kgltek életét terjeszsze számos esztendőkre, ez életben minden üdvösséges lelki és testi áldásiban részesicze és boldogicza, ez élet után pedig az örök életnek meghervadhatatlan koronájával az örök diczsőségben koronázza meg kívánnjuk. Kgs és irgalmas választ várunk Nagtoktul és Kglmetektül. Datum Solth die 22. Februarii. Anno 1697.

Nagtoknak és kglteknek alázatos és engedelmes szol-

¹⁾ Értsd : Duna-Vecse.

gálattyát ajánlja az Solthi Biró Isák János Esküdt tanáczival és az falubéli lakosokkal mind közönségessen.

Alatta a végzés :

Ao 1697 : die 25. Mens. Febr., Sub Generali Inclytorum Cottuum Pesth, Pilis, et Solth unitor. congregatione, in libera, ac Regia Civitate Pesthien. celebrata Supplicant. in anthumno ex instantium possessione Solt vocata unus currus quatuor bobus injunctus, Pesthino ex servitio Caesareo redux perexisset, ad possessionis Vecse promontoria, Suae Mattis Sacratissimae armada cum castra fixisset, ex iisdem oastris quidam milites illos denominatos quatuor boves mactarunt, ea ex ratione Inclyta Universitate, commiseratione ducta super instantibus, eisdem ex impositionali portionali quanto in contestationem repertitorum quatuor boum, communi vocum suffragio sexaginta septem floreni, et denary sex relaxantur, determinat.

Per me Joannem Imre

Sedis Jurass: V. Notarium.

(67 fl. 06 dr.)

Kívül :

Az Tekintetes és Nemes Pest, Pilis és Solth uniált Vármegyéknek Uri és Nemesi Rendinek és juratus Assessorinak ö Nagyságoknak és ö Kglmeknek, mint nekünk mindenkiben igen nagy jó akaró és javunkat kívánó bizodalmas Urainknak ez alázatos könyörgő levelünk adassék igen illendő és méltó böczülettel.

Fölötte a város pecsétje (2¹/₂ cm. átmérőjű), de a melynek fele már régebben letörött. A megmaradott féldarabon ez a körirat olvasható: : SOTI :: VAROS : 8 : A kiraton belül nyolcz szögletes paizs s ebben keresztbe fektetett két kulcs. Ambár az évszámot viselő darabja már nincsen meg, de annyi bizonyos, hogy ez a pecsét nem azonos sem az 1619-kivel, sem az 1710-kivel, melyeket Thaly Kálmán ismertetett a Századok 1868. évf. 563. és 1874. évf. 220. lapjain; mert amannak körirata: *Solt Városa Pecséti*, emezé pedig: *Solti Falv Pecséti*, míg az itt közölt 1697-ki levél pecsétjén *Soti Város* olvasható.

Közli: THURY JÓZSEF.

VEGYES KÖZLÉSEK.

KORPONA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

I. 1535. decz. 15.

Vnnser freundschaftt, vnd grues zuuor. Ersam besonder lieb. Wir haben auff Ewers Statschreibers anlangen mit dem Herrn *Bischoff von Agaram*, von wegen Ewer grundt vnnnd Hotort, vnd der newen mülen halben, die sich die Burggraffen auff *Zabragh*, auff dem selben Ewrn Hotthort aufzurichten, vnnnd sich sonnst vil mutwillens gegen Euch wider allt herkhomen, vnnnd alle billichait, vndersteen sollen. gehandelt. mit vleissigem bitt darob zu sein, damit solches abgestellt, vnd ir wider billichs nit perturbirt werdt, wie dan solches alles Ewer Statschreiber guet wissen hat, vnnnd Ir auch von ime vernemen werdt, vnd die sachen dahin gebracht, das dieselben strittigen ort durch vier Edlleut aus dem stuell besicht, vnd souer muglich guettlich vertragen werden sollen. Schreyben hieneben dem Herrn *Probst vom Schaag*, auch dieser sachen halben, wie Ir aus hiebeyligender Coppey vernemen werden. Haben khain Zweiff, Er Herr Probst werde auch in allem billichem Ratsam hilfflich sein vnd trewen beystandt thun, wo aber die guettlich handlung nit verfahren. sein wir gedacht dem *Hauptman auf dem Altensoll* zubeuelhen, damit Er Euch vor gwaldt beschutzen vnd bey aller billichait handt haben solle. Haben wir Euch guetter mainung nit verhalten wellen. Datum Wien den 15. Decembris Anno 1535-ten.

N. vnnser genedigisten Frawen
Khunigin Maria etc. verordent Rätthe.¹⁾

Kivül : Den Ersammen vnd Weisen N. Richter, Rat vnd gantzen gemain zw *Kerppen*,²⁾ vnsern lieben Freünten.

(Eredeti, 5 levélszáró pecséttel.)

¹⁾ Korpona 1428—1548. a magyar királynék birtokát képezte.

²⁾ Korpona.

II. 1536. jan. 6. *Protestatio ratione molendini Sibrítowiensis.*

Nos Conventus Ecclesie Beate Marie Virginis de *Saagh*. Memorie commendamus per presentes, quod prudens et circum-spectus *Magister Joannes* Notarius civitatis *Corpona* in sua ac tocus civitatis *Corpona* prefate nominibus et personis nostram personaliter venientes in presenciam per modum protestacionis et inhibicionis nobis significare curavit in hunc modum. Quomodo ipsi reuera percepissent modernos castellanos *castri Chabrag* necnon incolas et Jobagiones Reverendissimi domini *Simonis*¹⁾ Episcopi *Zagrabiensis* in possessione *Sýbrýkfalva* commorantes ex propria commissione et voluntate eiusdem domini Episcopi *Zagrabiensis* quoddam molendinum in territori eorundem protestantium in radice cuiusdam montis *Robwnschan*²⁾ in quodam fluvio *Thersewpakh*³⁾ vocatis ibidem decurrente, erexissent et erigi fecissent per hocque proprias ac certas ipsorum protestantium terras et metas minus iuste et indebite pro seipsis occupare vellent et nitentur in preiudicium et damnum jurisque derogamen eorundem protestantium manifestum, vnde facta huiusmodi protestacione idem magister *Joannes* in sua vt prefertur ac tocus ciuitatis prefate nominibus, Eisdem Reverendissimum dominum *Simonem* Episcopum, castellanosque et jobagiones suos prescriptos aliosque cunctos ab erectione seu erigi factione predicti molendini, ex eoque occupacione prescriptarum terrarum et metarum, vsuque fructuum, et quarumlibet vtilitatum eiusdem molendini, ac terrarum et metarum ipsorum protestantium prescriptaque percepcione, seu percipi factione, quomodolibet jam factis, vel fiendis, prohibuit contradicendo, et contradixit inhibendo, publice et minifeste coram nobis. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in festo Epiphaniarum domini Anno eiusdem Millesimo quingentesimo tricesimo sexto.

(Eredeti, pecsét-töredékkal.)

III. 1538. jun. 17. *Ad Episcopum Zagrabiensem.*

Maria dei gracia Hungariae et Bohemiae Regina etc. ac Sacratissime Cesaree Majestatis in Germania inferiore Locumtenens et Gubernatrix.

Reverendissime in Christo pater fidelis Regie et Nobis sincere dilecte. Fideles cives et coloni civitatis nostre *Corpona* conqueruntur nobis gravissime, qualiter coloni possessionum *Sýbrýthfalva* et *Dewýcza*, ad castrum paternitatis vestrae Reverendissime

¹⁾ Erdődy Simon, Pálffy Péter sógora.

²⁾ Rabenstein, hollókő, ma Havran.

³⁾ E patak a régi levelekben Thersenbach — alias Bieberaw-nak, ma Bebrava-nak nevezetik.

Chabragh pertinentium, multis et varÿs iniurÿs ac dampnis eos in dies afficerent, et inter alia quedam territoria predictae civitatis nostre ab antiquis temporibus divorum condam Regum Hungarie a maioribus ipsorum subditorum nostrorum pacifice possessa inter hec disturbiorum tempora ab eis vi occupassent et silvas nostras et eorundem nostrorum potenti manu excinderent, ita ut vix tertia illarum silvarum pars adhuc superesset, preterea vti intelleximus coloni paternitatis vestrae Reverendissime dictam possessionem Sÿbrÿttffalwa olim precibus magnis obtinuerant a civibus nostris predictae civitatis, et aliqua particula silvarum eis precio venderetur, et ultra hec, in eisdem locis, aliquos agros extirpaticios hac condicione et lege facere possent, quod plebano civitatis nostre de sementis horum agrorum quottannis decimas, et civitus ipsis nostris rectam pensionem annuam solvere tenerentur. Quod ciues nostri ob vicinitatem amicabilem eis sub hÿs condicionibus non grauatim concesserant, huiusque rei causa coloni eiusdem et decimas et pensionem premissam sine ulla renitencia hactenus persoluerent, hoc saltem tempore *Petrus Paalffy*¹⁾ et castellani paternitatis vestre Reverendissime dicuntur minis grauibus prohibuisse, ne ipsa pensio nostris solueretur et commisisse eis, ne quispiam ex nostris ad silvas prefatas ire auderet, alioquin istic deprehensus et verberibus et vlnneribus afficeretur. Hec si ita sunt non possunt nobis non displicere; non arbitramur tamen paternitatem vestram Reverendissimam pro ea nostra clemencia, qua ipsam semper et ab initio prosecuti fuimus, promittere, vt a suis etiam nostris colonis contra eorum et nostra antiqua privilegia inferrentur, et in territorÿs et silvis ab antiquo possessis, tam violenter in nostra hac absentia turbarentur. Quare hortamur et rogamus paternitatem vestram Reverendissimam, velit suis committere, ut premissis sic vt domo (?) se habentibus cum civibus nostris vivant in pace, et bona vicinitate, et se neque ad territoria nostra, neque ad silvas intromittent, sed sint contenti suis iustis et ab antiquo observatis territorÿs, atque agris et silva illa, de quibus cum ciuibus nostris olim concordarunt, soluantque et decimas et pensionem inter eos mutuo decretam, ne ipsi subditi nostri de violencia et de hominibus paternitatis vestre Reverendissime conqueri possint, nam alioquin cogeremur nostre equitati et iuribus de opportuno remedio providere, quod ne facere cogamur, iterum rogamus paternitatem vestram Reverendissimam, velit suis committere, ut in bona vicinitate cum nostris viuant, et contenti sint suis iustis territorÿs. Si vero paternitas vestra Reverendissima, vel sui aliquid iuris habere se pretenderint, id facile de Jure Regni revideri poterit, paternitas vestra Reverendissima faciet rem nobis

¹⁾ Pálffy Miklós, a győri hős atyja.

gratam, si nichil violencie a subditis eiusdem inferetur nostris, sed in bona vicinitate vivetur. Datum Bruxelle 17 Junii Anno Domini MDXXXVIII.

(Egykorú másolat. A királyné az nap ugyanilyen levelet írt »ad Castellanos Castri Chabragh.«)

IV. 1539. február 20.

Egregio et Nobili Domino Domino Thomae de Kemora provisorio Strigoniensi Dno et amico nostro observandissimo.

Egregie Domine nobis semper observandissime. Post obsequiorum servitiorum nostrorum paratissimam recomendationem. Accepimus literas Dominationis Vestre Egregie hodie indatarum presencium, continentiamque earundem aperte intelleximus. Vbi D. V. E. scribit nobis intellexisse ex domino *Petro Palffy de Chabragh* Capitaneo . . . domini domini Reverendissimi Domini nostri graciousissimi, quod nos maximis iniuriis nullo ordine juris observato in bonis ipsius domini Petri eidem intulissemus, et nunc maiora inferre vellemus. D. Vram E. ignorare nolumus, quod potius officiales Domini Petri Palffy subditique coloni sui, nobis nostrisque Sacratissimae Reginalis Maiestatis Domine Domine nostre clementissime subditis, jam a certis annis maximas iniurias tum damna facere non cessarunt, eciam hisce diebus nonnullos ex nostris in veris metis et territoriis nostris diris verberibus ad mortem usque confecerunt, per hocque non contenti, usque ad portas civitatis nostre, in nostros irruerant et aliquos ibidem usque ad mortem vulnerantes, et fruges in veris metis nostris et de quibus nunquam antea lis erat penitus destruentes, inviti et coacti territoria nostra vera defendere, nostrosque a similibus oppressionibus precavere nos priores in causa efficienda non sumus quum nos sepissime Dominum Petrum Palffy tum medio Egregy *Joannis Dobrawitzky* tumque per reliquos plurimos dominos nobiles requisimus, ne nobis et nostris tot iniurias indebite facere, territoriaque nostra vera et silvas nostras veras per suos destrui ac excidi permetteret. Nos nunquam alicui, neque Domino Petro Palffy iniuriam facere conati sumus, sed potius pacem, concordiam, et inquilitem vicinitatemque bonam semper optavimus. Eciam cetera Vra D. E. ubi scribit quod nos ab huiusmodi iniuriis cessare velimus, alioquin iuxta commissionem Domini Reverendissimi cum gentibus suis D. Rmus contra nos prefato Dno Petro et eciam D. V. E. in propria sua persona auxilio adesse sibi vellet et eundem per nos oppressum non permittere, re et negocio iam bene intellecto, speramus D. nrum graciousissimum, D. Rmum, et D. Vram quoque E. contra nos non commoveri, quia nos quoque D. Petro Palffy neque suis iniuriam aliquam facere preten-

dimus, imo quemadmodum D. V. E. scribit ad nos, vt differentiis medio proborum hominum revidere deberet, nos ad ea parati essemus ac semper sumus, cum autem D. V. E. scit, nos habere Dnos Capitaneos, citra quorum scitum nobis nihil facere licet, tamen pro bono pacis . . . pacem non inimicicias cupimus differenciasque inter nos habitas iure mediante medio probarum hominum optamus revidere, si id D. Petrus Palffy faciat, presto sumus. alias D. Vrae E. de inimiciis nobis hactenus illatis protestamur et pro hac D. V. E. quam nos felicissime valere optamus etc. Ex Corpona feria quinta ante festum S. Margarethae Virginis. Anno Dni 1539.

E. D. V. deditissimi

Judex et Jurati
civitatis Corponensis.

(Ered. fogalmazvány.)

V. 1539. szept. 17.

Joannes Dobraviczky Carponensis Advocatus in causa contra Petrum Palffy informat.

Prudentes et circumspecti viri domini et amici honorandi. premissa salute et mea commendacione. Quantum attinet ad negocium vestrum cum domino *Petro Palffy* vicino vestro habitum, vt reor habebit rationem scriptis et literis dominorum Reverendissimi domini *Strigoniensis* et domini *Francisci Nyarij*. Heri enim rediit servitor meus ex Vienna a dominis commissariis, quos in 14 diebus hic constitui spero, advenientibus illis non dubito negocia vestra ad bonum finem confici, nihilominus ad adversarium vestrum advertenciam habeatis, absque dubio in vlcionem suorum pretendit ex eo non est despiciendus hostis. Nunc non plura, nisi quod vos quam feliciter valere desidero. Ex Cremnicia 17. die Septembris Anno domini 1539.

Joannes Dobrawýtzky etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis Judici et Juratis civibus civitatis Corponensis etc. Amicis honorandis.

(Eredeti.)

VI. 1540. jun. 10.

Copia Literarum ad Dnum Comitem Alexium Thurzonem.

Anna etc.

Spectabilis et Magnifice fidelis dilecte. Rursus alteras querelas detulerunt ad nos Consilarii Serenissime Principis Dominae Mariae Reginae Hungariae Viduae, Sororis nostrae charissimae ex parte ciuium *Kerppen* contra *Sigismundi Balassa* prefectum in

Bosauck ¹⁾ cepisse scilicet illum quattuor ciues Kerppenses dum proprias vineas colerent, non ob aliam sane causam, quam quod quidam seruator illius in manifesto furto comprehensus in carcerem istic conclusus fuerit que autem item alia preterea sacrilegia homicidia et alia abominabilia multo scelera commiserit ex insertis scriptis vberius cognoscet, adeo ut indignissimum plane sit, pro hoc tam nefario spurcoque homine non modo ciues illos, qui nichil commeruerunt captos tam duriter haberi. verum etiam civitatis illius statum in discrimen adduci. Quoniam autem satis apparet Sigismundum Balassam, suosque complices omnem aequi rectius sensum posuisse, neque intollerabili audaciae suae modum aliquem statuere, quippe qui in hoc omnes nervos intendunt, ut turbetur quies publica, vt boni ledantur, pellanturque sedibus et malis omne genus perpetrare flagitia impune liceat. Certe equum ac quidem necessarium fuisset, prout iidem Consilarii petebant permittere, vt Capitaneis prefatae Serenissimae Dominae et Sororis nostrae qui in Montanis sunt daretur facultas vnum repellere et grassatoris illius temeritatem reprimere, tamen ne non vbique summa animi nostri lenitatem, et ad tuendam mutuam concordiam propensam voluntatem, omnes homines perspicerent, . . . esse duximus id consilii differre, et placabilioribus mediis prius vti, quo nobis violatarum induciarum culpa nulla ratione inpingi possit. Quapropter hortamur te gratiose. ut sicut antea *Budam* misisti hominem tuum super simili querela, ad locumtenentes *Regis Joannis* deferenda, ita nunc quoque protinus alterum mittas et hanc tam atrocem iniuriam priori accumules, instesque diligenter, vt captivi reddantur sine mora, neque posthac civitatis illius res vel homines quoque modo impediuntur, presertim cum iuxta articulos Induciarum et pacis, quicquid controversiarum extiterit, non armis, sed jure decernendum sit. Quod si non fit, nec impetrari abs te potest, tunc subito fac nos admoneas, tunque consilium quid in eum eventum fieri oporteat, nobis explices. Quo tandem alia via incolumitati ciuium illorum consulere, eosque a tam gravi oppresione et iniuria liberare atque defendere possimus. Nostram in eo benegratam exequunturus voluntatem. Datum Viennae die 10. Junii. Anno 1540.

(Egykoru másolat.)

VII. 1540. jul. 26.

Generose Domine et Vicine honorande. Salutem ac nostri commendacionem. Novit D. V. G. quod per Magnificum Dnum *Franciscum Nyarij* inter nos et D. V. G. conclusum est et inducie facte, quo vtraque pars a territoriis litigiosis abstinere deberet

¹⁾ Bozók.

usque ad revisionem, et id etiam inter alia per Magnificum Dnum *Franciscum Rebaij* Posonj in conspectu procuratorum D. V. G. innovatum ac corroboratum est, de his omnibus non dubitamus quod dicti procuratores inter quos forte precipuus fuit Egregius *Thomas Talmadij* ¹⁾ D. V. G. reddiderunt cerciorem. Nos nostratibus demandamus strictissime vt id observent. Si quis autem infringere attemptaret impunus non evadet, D. V. G. id vestratibus eciam commisisse non dubitamus, ac illi non habentes rationem alicuius pactacionis, multa damna in pratis inferunt, cum per nos admoniti essent, ne talia facerent, negant se fecisse. Contigit heri, quod quidam noster concivis in prato repperit equos duos, qui forte et antea eciam damna fecerunt, illos ad nos abegit, nos ad petita statim unum restituimus, servato uno pro testimonio, ne minus negare possent, donec D. V. G. de his faceremus certiore. Deinde etiam parati sumus et illum equum restituere. Hec D. V. G. indicare volumus. Dignetur etiam vestratibus committere ut a damnis inferendis abstineant. Petimus a D. V. G. amicabilem relacionem, quam et feliciter valere optamus. Datum Carponae In die dive Anne Anno Dni 1540.

Index et Jurati Civitatis
Corponensis.

Kívül: Generoso Dno Dno Petro Pálffy in Arce Chabrag Dno et Vicino nostro gracioso. In ausencia vero Dni Dno Castellano.

(Az eredeti levél visszakerült, Pálffy relációja hiányzik.)

VIII. 1542. márcz. 5.

Magnifice Dne, dne et amice nobis honorande. Salutem et nostri commendacionem. Literas V. M. D. clare intelleximus vbi scribit eadem quod Jobagiones nostri habitatores villarum *Kormoso* ac *Zenth Anthol* in dies succiderent prohibitas silvas civium *Corponensium* Jobagionum Reginalis Maiestatis. Nos igitur vllorum dnorum aliorum silvas preterquam nostras ipsis jobagionibus nostris succidere permisimus, nec nobis constat, quod predictorum Jobagionum Reginalis Maiestatis silvas succiderent, quum nos magis inservire, quam in aliqua re excedere vellemus contra suam Reginalem Maiestatem. En igitur ipsos ad se vocare committereque ipsis decrevimus, qui si in premissa querella rei fuerint, ipsos de cetero id facere prohibere volumus. Ubi autem eidem commissum sit sue Reginalis Maiestatis ipsos contra quemque defendere, unumquemque iuxta suam libertatem, iusticiam, ac communem legem protegere ac defendere congruum est. Valere desideramus

¹⁾ Dalmady.

eandemque felicissime. Ex castro nostro Chabragh 5 die Marcii Aneo dni 1542.

Petrus Pálffy
de Chabragh.

Kívül: Magnifico Dno Adam Puchwalder Capitaneo Arcis Zoliensis etc. Amico nobis honorando.

(Puchwalder másolata. A korponaiak márczius 22-én újra panaszosan írják *Babindaly Ferencz* csábrági provisornak, hagyná meg az uradalmi jobbagyságnak, hogy ne pusztítsák a korponai erdőket s hivatkoznak Pálffynak Puchwalderhez írt levelére. Fogalmazvány.)

IX. 1542. jul.

An der Kunigin Marie etc. unnser gnedigisten Frawen verordent Rätthe N. Richter Rat unnd ganntzer Gemain der Statt Kerppen Supplication.

Wolgeborn, Gestrenng, Hochgelert, Edl Vest, Gnedig und gebietundt Herrn. G. Gn. tragen ungeczweifft gut wissen, dieweil sy vormals gnuegsam, von dem Wolgebornnen Herrn Herrn *Georgen von Zelkhing*, yetz Hauptman auf Alltensoll, bericht worden sein, in was gfär wir bei tag unnd nacht stehn muessen. nachdem des *Balaschi Sigmundt* unnderthan, bei unns enntleibt ist worden, und wiewol wir gemeltem Balaschi zuegeschriben. das wir an solchem Mordt gantz unschuldig wären, hetten aber den, so es gethon gefanncklich angenommen, waren vrbüttig ime vnd den seinigen des Rechten zuverhelffen. Es hat aber solich vnnser freinndtlich erbieten, gar nichts geholffen, sonnder er der Balaschi Sigmundt unns zue geschriben vnd abgesagt, er wolt disen todtslag vngerochen an unns nit lassen. So seindt seine Diener vor disem faal und darnach täglich in unser Stat khumen. allen Mutwillen, freuel und gwalt geuebt, vnsern armen Mitwonern Fennster vnd Thur zerhaut, alles das yerig verderbt und zu nicht gemacht, darüber auch di vnnsern in Iren Heusern geslagen und mit den Harn hin und wider zogen. Solchen gwalt haben wir zum merern mal muessen zusehen, vnd nichte dawider reden dürffen. Doch haben wir solches dem Burggrafen zu *Bosaukhen*, mit Namen *Mori Lassla* antzaigt, mit bitth, er wolle mit den seinen verschaffen, das sy fridt hieltn, und soliches Mutwillens abstuennden. Hat aber nichte geholffen, zu lecz, da es zuvil hat wöllen werden, und er der seinigen Mutwillen augenscheindlich zuegesehen, hat er unns durch unnserere Mitburger zueentpoten, wo ainer oder mer der seinigen, forthin gegen unns, oder den unnserigen, gwalt veben würde. solten wir den Nemen, und nach Innhalt unnserer Statrechts straffen. Kurtzlich darnach hat sich zuetragen, das gemelts *Mori Lassla* Diener ainer zu unns khomen, wölher vormals auch grossen Mutwillen getriben, und in öffentlichem Dieb-

stall in der Stat begriffen, denselben wir gefangkhlich angenommen, und Herrn Georgen von Zelkhing auf Alltensoll fueren lassen, wölcher bald bekhennt, wie er Frawens bilder mit gwalt nott zwanngt, und seins gefallens mit inen umbganngen, in Kirchen gebrochen, der Königl. Mt. Poten mit Kün. Mt. briefen, nidergeworffen, und darczue arme Weibsbilder jämmerlich ermördt, vnd in ainem Waldt vergraben, wölhes erschrökhenlich zuhören, vnd wider got wäre solich grosz übl zueczusechen, vnd nit zustraffen. Über das ist bemelter Mori Lassla zuegefahren, vnd hat den 8 Juny vnnser bürger vier, in iren aignen Weingarten an ir arbeit gefanngen, und genn Bosauckhen gefenncklich gefuert, vnd unns zueentpoten, er wölle nit mit denen aufhören, sonder noch mer Jung und alt annemben bisz wir im seinen Diener widerstelleten. Als solichs der Hauptman vnd Spaan auf Altensol. der gleich den Üblthäter fur gericht fueren lassen, erindert, d vnnserer Bürger gefanngen, hat er gedachten Ublthäter widerumben in die gefanckhnusz fueren lassen, vnd ine der ursachen nit richten lassen wölln, das er besorgt, wo er in richten liesz, das der Burgraff den armen 4 gefanngnen unnsern Bürgern, auch also mit faren würde, wie unns dan der gemelt Burggraf zueempoten. So hat auch der Burggraf den tag als wir von Haimet abgeschiden sein, alle seine Paurschaff versamblt. das wir grosz besorgen, er habe was merern angefanngen. So seindt wir zum merern mal bericht worden, das der Sigmundt Balaschi vnd seine Diener vns bei tag und nacht nachtrachten, wie sy vnns vnserere Kirchen, möchten abdringen, vnd zu Heuch bringen. Ist auch aigentlich bei inen beschlossen worden, das sie den Sonntag vor Phingsten. do man Jarmarkht bei vnns hellt, die Kauffleut, vnd vnns sambtlich wölln plündern, in dem auch der Kirchen zuedringen, vnd die mit gwalt einzunemen, vnd wäre auch geschehen, wo nit Herr Georg von Zelkhing vnns in der khaim mit ainer antzall Volkhs versehen hett, das sy doch innen worden sein, vnd dasselbmals irem fürnemen nit nachkhomen haben mügen. Daraus E. Gn. wol ermessen khünden, in wes gfär wir stehn, vnd khain stundt vor disen veinden sicher sein, vnnd wölln darauf E. G. nit verhalten, dieweil vnnser arme leut bei tag vnd nacht in iren aigen Heusern nit sicher, irer arbeit nit auswartten, auch di fruchte, der sy sich neeren, vnd khain annder Narung haben. nit pawen mügen, das sy genöttigt vnd gedrunge vnd in so grosse noth khumen sein, das zubesorgen, wo man nit zeitlich vnd vorstundan einsehung thut vnd inen zu Hilf khumbt, das sy Hausz und Hoff muessen ligen lassen, vnd sich an ander örter begeben, *der Veinden*¹⁾ vnnderthenig machen. Das wir E. G. protestation

¹⁾ Zápolyai János Zsigmond.

weisz angetzaigt wöllen haben. Wo es zu dem khame darvor unns Got behuerten, das wir vnd das vnnserig gethon haben. Auch noch alles so müglich, als di getrewen der Kü. Mt. vnnnderthonen, thun wöllen. Dann menigelich waisz, das wir vnns zu fridt vnd vnfridlichen Zeiten, alzeit als getrewe vnnnderthonen, gegen Kü. Mt. vnnser allergnedigisten Fraw auch vnnser Öbrigkhait, so vnns ir Mt. furgestellt, gehalten haben, vnd nit gern yeczo ersst, den ergisten veinden vnnnderthenig werden wolten. Darumb gnedig Herrn, ist an E. G. vnnser vnnnderthenig bitt, E. G. wölle solich vnnser anligen wol beherczigen, vnnd vnns arme leut beschutzen vnd schürmen, vnnd ob vnns halten damit wir nit in das lecz Verderben gebracht, wie dem E. G. als di hochverstendigen am besten gnedigist wol zuthun werden wissen. Das wöllen wir vmb E. G. mit vnnsern armen Diensten alzeit in Gehorsam verdienen. Thun vnns E. G. vntertheniglich bevelhen, bittundt E. G. vmb fürderliche gnedige Abfertigung ain gueten tröstlichen bschaidt mit vnns haimb bringen mügen, dann wir wissen, das sy dahaimb fur vnd fur hoffen, vnd vnnser mit ainem gueten bschaidt vnndt ausrichtung warten.

E. G. gehorsame vnderthonen

N. Richten Rat vnd ganncze gemain
der Stat Kerppen.

(Fogalmazvány dátum nélkül.)

X. 1542. jul. 26.

Egregie d. vicine honorande. Post salutem. Exposuerunt nobis *Carponenses*, quod aliqui ex servitoribus nostris proximis eorum nundinibus retroactis, quendam Jobagionem G. D. V. interfecissent, quum intellexissent quod E. D. V. homicidium illud in eis vleisci velit. Sciat eadem quod prescripti servitores coram nobis serio interrogati sunt, qua de causa eciam quo modo prenotatum Jobagionem interfecerint. Nam certe nos in homicidio illo ullam complacentiam verum multo magis compacientiam habemus. Inter cetera a nobis quoque interrogati an aliquis Carponensium adfuisset, dum homicidium perpetratum est. Aiunt se jurare velle neminem Carponensium, eciam ne minimum quidam tunc temporis neque apud neque interfuisse. Promittunt quoque vbi necessarium fuerit se iuri stare velle ut causa illa Juris processu examinetur intelligatur, ac discutiatur cur tunc E. D. Vra ipsos Carponenses ea de causa molestare velit. Potuisset hactenus, posset quidam et adhuc, iuri certus terminus prefigi, ex quo promittunt, se iuri stare velle, verum nemini non constat quod non modo nos verum eciam omnes alios huius incliti Regni Nobiles contra communem Christiani nominis hostem proficisci oportet quapropter prescribi

potest, si vero Deus optimus et maximus res nostras erga hostem fortunaverit, suaque clementi gracia nobis concesserit victoriam. poterit tandem certus iuris terminus statui, poterint eciam ex vtraque parte certi Iudices deputari qui tunc culpabilis iudicabitur, scient Iudices quid cum tali quid faciendum fuerit. Necessarium est ut prescriptis de causis negotium illum suspendeatur vel differatur. D. V. E. feliciter valeat, sumus ab eadem vicinalem et amicabilem relationem respectantes. Datum 26. die mensis Julii 1542.

Vice comes et Nobilitas
Comitatus Zoliensis.

Kívül: Egregio Dno *Ladislao Mori*,¹⁾ Castellano in Bozock. Vicino honorando.

(Egykorú másolat.)

XI. 1542. aug. 13.

Die Handlung so durch Her *Mathes Schneider* und *Sigmundt Bruckhner* von *Kerpen* wegen auff Ainthail vnnd *Lasla Luka de Szalatnya* vnnd Peter von der *Aw* desz *Palffy Peters* halben auf dem andern thail von Her *Olaho* vnnd Her *Walthazar Himereich* Klag vnnd Antwort weiis geredt haben, nemlich des wegkh genommen traids halben vnd ander Ding mer etc. 1542. aug. 13.

Erstlich hat *Lasla* an Stadt des *Palffy Peters*, Diener vnss anlangt wier hietten die machung paider parteii so zwischen vnss gemacht durch Her *Rebey Ferencz* brochen, der manung das wir die Eckher aachern hieten lassen.

Unter gegenantwort Nein, sondern sii hettens brochen vnnd Ihre Jobaionen vnnd vntherthan hetten in der fasten darvor Holtz gehant vnnd gekolt, alszdam wern die eckher erst geruert vnnd gebaut wordn. Darauf er geantwort, wir hetten das Holtz hinwegkh gefuert vnd nicht die Paurnn, vnnsere gegenantwort, Er soldt vnss sagen wievil aber die Pauern koldt vnd wegkh gefuert hetten, vnnd weitter täglich Poden vnd ackher machen, welchs Ihnen verboten, bysz zu austrag der sachenn, vnd die selbigen koll vmb geldt verkhaufft welch in auch verboten gewesen ist etc.

Zum andern hat er begert wir sollen seinem Herrn das traidt wiedergeben, so wir genomen hetten auf seines Herrn Hattert so woll sein Her vnser Korn in ain gemeine stell verornnen vnnd Recht erkennen lassen wem es pillig zugehoret dem soldt es gefallen.

Darauf wir geantwort. Es leg das traiit bei vnss auch in ainer gemainen vnd gueten stell, wolten nach der Herrn Comi-

¹⁾ A rablásai és garázdálkodásai által hirhedt Móré László.

sarien schreiben vnnnd anlangen nichtig darvon nemen, sonder beger-
ten dasselbige auch zubezalten biis durch recht erkhent würdt
als solt solchs wenig das recht zuspech vberantwort werden.

Darauf er geantwort, wir hetten nicks auf sein sondern auf
vnserm Hattert genumen. Das aber solchs geschehen soll sein
biis an Zaun haben wir widerredt. Sein Herr aber het das Korn
auf vnserm Hattert haimlich auch nächtlicher weil lassen weg-
fuern das dan nie beschehen wer, das ain Her vom *Chabragh*
etwas doselbst was hinweg hiet fueren lassen, bei Menschen
gedechtnus.

Darauf *Olahus* geantwort, das wirt ain lange teidung wern.
Euer Her spricht es seii sein. So sprechen, sii es seii ir, Das
wer aber mein Radt. Ir gebt ain ainander das traidt wieder
vnnnd hielt guete nachbarschaft, welche wir vnsz verwilligten von
Hertzen gern. Doch das er seinen Pauern verbuet, das sii nit
engriff thun mit Poden koln vnnnd der gleichen arbaiten biisz zu
austrag der Sachen. Darauf Palffy Peter Diener antwortet, er
hiet derhalben khain bevelch. Antworteten wir, wir betten auch
khain bevelch das traidt widerzugeben. Vermaint der Hwssar.
Er wolt solchs mit der nachbarschaft peweisen, das es seines
Herrn wer. So sagten wir, wir woltens mit vnsernn Privilegien
beweisen, das es vnser wer, welchs der Hwssar nit widerredet.
das wir khain Privilegien nit hetten.

Darauf *Olahus* widerumb anfieng zu repetirn, wir sollten
guete nachbarschaft halten, vnnnd fernner bei dem Recht so
Rebay Ferencz zwischen vns gemacht hiet, auf baiden parteien:
behalten vnd nachkhumen, das aber merer vnnndradt vnd zwit-
racht daraus nit entstient so soll ainer dem andern das seinig
widergeben, doch ainem iitzlichen seinem rechten vnnnd Privilegien
nach anschaden, vnnnd dieweil Itzt mit dem Hauptfeindt gnug
zuthun wer: vnnnd Got der almechtig glückh geb, denselbigen zu
überwinden: soll alszdan ain revision geschehen, vnnnd welcher
alsdam dem recht nach schuldig befunden würt werden, das wel-
cherleii partei treflich sein würt, mit dem Recht wolt gestrafft
werden mög, über solchs wolt er Palffy schreiben.

Letzlich wolt der Hwssar den Brief von Olaho nit annemen
seinem Herrn zufurn. Darauf im *Olahus* antwortet, wen khain
Brief nemen wildt, so wirt also khain ainigkhait zu vnnnd biis
bie Revision geshhiehet werden, nachdem verwilliget er sich den-
nach im zu schreiben, er woldt sii fuern, auf solchs hies vns
vnnnd bevalch *Olahus*, wir solten auf paiden Parteiien guet leudt
nemen vnnnd die Hattert besichtigen lassen, auch ainer dem andern
das seinig widergeben, vnnnd also ihm fridt mit einander handeln
wie gueten nachbarn zustient, biis das ain Revision geschehen
möcht.

Auch habenn wir anzaigt do Rebay Ferencz die machung gethon vnnd fridt zwischen vnnsz gemacht, vnnd geboten, wir sollen di *Kermischer* ¹⁾ ir traidt vnnd wir unser Hew ligen lassen, welchs die Kermischer nit gethan, sondern Ihr traidt weckh gefuert, vnnd vnser Hei erfault ist, darpei sein g. abneben mug das wir nit anfenger sondern sii alzeiit wilkrieg stuhenten welchs Olaho nit woll gefallen, und saget: wie oben bemeldt: es solt ain partei der andern das trait widerumb gebn, das man es gebrauchen etc. mach.

Wir haben auch anzaigt der genumen Hackhen halben auff vnsern Hattert, aber der Hwssar hatt khain Antwort darauf geben.

Andere klaine Ding mer der Stadt verbieten, wein mit volgen lassen, auf seine Paur *Huraa* geschrien hetten Rosz genumen, welchs wir mintlich verantwort wie man hörn wirt.

Actum Cremnitz den 13 Augusti 1542.

Kivül: Bericht vnd Relation der Handlung coram Olaho Episcopo et Balthazaro Himmelreich zwischen Palfy Peters Diener und Abgesandten von hieheriger Statt Kerpen den 13. Augusti Ao 1542. Cremniczii.

(Eredeti.)

XII. 1545. jul. 7.

Nos Conuentus Eccleie Beate Marie Virginis de *Saag*. Memorie commendamus per presentes, quod prudentes et circumspecti *Sigismundus Brukner* Notarius, ac *Georgius Trewdler* Ciuis ciuitatis *Korpona*, in propriis ipsorum ac tocius communitatis civitatis prefate personis, vna cum nobilibus *Francisco de Sijpijk* Judlium cottus Honthensis et *Stephano de Werbok* nostram personaliter venientes in presenciam per modum protestacionis et inhibitionis nobis significare curauerunt in hunc modum. Quod prout iidem protestantes percepissent et intellexissent, Egregius *Petrus Palfy de Chabragh* cuique vendere sive permutare aliquo juris titulo et a se alienare vellet et niteretur, per quod iidem protestantes formidarent. ne sub aliquo colore eciam ipsius civitatis *Corpona* certe terre et territoria vtpote *Chernezeme*, *Cherwena hora*, *Syroba*, et *chernoblatho* vocate, prout in literis, Regiis clarius specificate, earundemque literarum virtute ipsi civitati, obtente adiudicateque essent, quovismodo venderentur, occuparenturque et intromiscerentur vnde facta huiusmodi protestatione, iidem Sigismundus Notarius ac Georgius Trewdler tum in suis, tum vero quorum supra nominibus vnacum prescriptis nobilibus memoratum Petrum Palfy a venditione. permutatione et intromissione dictarum terrarum et territorium quorumlibet dicte civitatis *Corpona*. ab emptione vero

¹⁾ Kormosó.

occupationeque et ad se receptione universos dominos et cuiuscunque status et condicionis homines prohibuerunt contradicendo et contradixerunt inhibendo publice et manifeste coram nobis insuper iidem protestati sunt in eo quoque, quod possessio quedam *Sýbrýkffalwa* ¹⁾ nonime eiusdem arcis Chabrag prefate ciuitati Corpona de quibusdam certis terris extirpaticiis ipsius ciuitatis per ipsos cives civitatis Corpona ipsis concessis certum censum annualem cum decimis, singulis annis dare debuissent dedissent quam antea semper, nisi vna cum decimis non soluissent preiudicium et damnum ipsorum protestantium manifestum, vnde protestacio per ipsos facta est, pro se in futurum coloni prescripti de *Sebrýkffalwa* iuxta eorum obligationem, censum ipsum vnacum decimis, vti pactatum est, civitati Corpona reddere restituereque recusaverint, iidem protestantes propria accipere vellent in suis vbi possent. In cuius protestacionis testimonium presentes literas nostras eisdem protestantibus, iurium ipsorum uberiores ad cautelam duximus dandas et concedendas. Datum feria tertia proxima post festum Visitacionis gloriose Virginis Marie Anno Dni Millesimo quingentesimo quadragésimo quinto.

(Eredeti.)

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK.

I.

Báthory Zsigmond Székely Mózesnek adományoz több jószágot Lövétén, melyek azelőtt a lövétei vashámorhoz tartoztak. Gyula-Fejérvár, 1591. febr. 6.

Nos Sigismundus Báthory de Somlio, vajvoda Transilvaniae et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum dominorum consiliariorum nobis propterea ad factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate ac fidelibus servitiis egregii Moyzis Zékely de Semienfalva, praefecti salisfodinae nostri siculicali, quae ipse serenissimo quodam principi domino Stephano, dei gratia regi Poloniae, magnoduci Lithvaniae etc. principi Transilvaniae etc. domino patruo nostro in multis variisque majestatis suae bellicis expeditionis, deinde illustrissimo quondam praeclarae memoriae principi domino Cristophoro Báthory de Somlio vajvodae Transilvaniae, et Siculorum comiti etc. domino genitori nostro desideratissimo, ac tandem

¹⁾ Zsibritó.

nobis etiam et huic regno pro locorum et temporum varietate summa cum animi sui promptitudine ac alacritate costanter exhibuit et inpendit ac in futurum etiam exhibiturus et inpensurus est. Totales et integras portiones possessionarias in possessione Leovete vocata in Sede Siculicali Udvarhely existenti habitas, unam quidem ipse ex benigna donatione et colatione praefecturum beatae memoriae principum simul cum ferrifodina in territorio et intra veras metas eiusdem possessionis Leovete existente, hactenus possedit alteram vero quae antea ad dictam arcem nostram Udvarhely possessa est. Totum item et omne jus regium si quod in eisdem positionibus possessionariis, ferrifodinaeque qualitercunque existeret aut eadem et idem nostram, ex quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis, quibuslibet terris scilicet arabilibus etc. (*a szokott stílus szerint*) memorato Moyzi Zekely ipsiusquae haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis illis vero deficientibus vel forte non existentibus Joanni et Petro Zekely fratribus ejusdem carnalibus, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis clementer dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, salvo jure alieno. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate.

Datum in civitate nostra Alba Julia, quinta die mensis februarii, Anno domino Millesimo, quingentesimo nonagesimo primo.

(Er. Orsz. Lvtár. Km. c. L. R. 1591. 144.)

II.

A ráczok Székely Mózesnek. Versecz, 1594. június 13.

E levél adassék az felséges király hadnagyának Zekely Moysesnek kezébe.

Szava Bán Vely Mironith és Vladika Theodor.

Ezt a levelet írjuk mindniaian, mind zpahiak, kenezek és az egész ratzsag és kereztienység mindnyájan kük az egy Istentől megkereztelkettek.

Zolgalatunk és köszönetünk után kívánunk hoszu életet és jó egészséget az felséges Erdély király és vaydától küldettet hadnagynak és hiv szolgájának my urunknak Zekely Moysesnek.

Ezt akarok kgdnek tudtára adni, hog jöve közynkbe Vayda Mihalý és eggyütt találá bennünket ugy mint ezeret. Azért mindennünen elküldözénk a földre és két vagy három napig és egybe gyűlhetnek öt vagy hat ezeren. Az kenezek penig és az kereztienek mindnyájan ide gyűlének és megesküvének Vely Miro-

nith, Szava és Vladÿka és Vayda Mihály előtt, hogy mindnyájan hyven és igazan zolgalnak az felséges királynak.

Mÿ is egy akarattal mindnyájan Istené vagyunk és az felséges királyé és kívánunk segítséget ő fgétől. Ezen penig igen örültünk, hogy láttuk az mÿ felséges és kgmes urunk segítségét. Kgdet is kérjük külgy segítséget, hogy mÿ es (*így!*) örülhessünk és könyöröghessünk az Istennek az király egéssegeért. Tarcsa meg Isten kgdet sok eztendeig íó egeességben.

Költ Versetzen, 13. junii 1594.

A más oldalon levő rácz eredetinek magyar fordítása.

Oldalt: 26. junii Anno 1594. másfelől vagy on az magyarázattya.

(Eredeti Budapest Egyetemi kvtár. Eredeti Oklevelek Pray R. P. J. 59. 189/199 szám alatt.)

III.

Az aranyosszékiek Bástának. Kövend, 1602. aug. 18.

S. Egregiis, nobilibus, agilibus, iudicibus etc.

Litterae totius universitatis sedis Aranyas. illustrissimo ac magnifico domino domino Georgio Basta, Comiti in Huzt Libero baroni domino a Sult, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis et Catholici regis Hispaniarum consiliarum bellico ejusdem Caes. regiaeque Maj. Sacratissimae exercitus et regni Transylvaniae Generali Capitaneo domino domino nobis semper observandissimo.

Illustrissime domine domine nobis clementissime post fidelium servitiorum nostrorum humilimam debitamque oblationem.

Isten ő szent felsége Ngodat minden előtte való szerencséje által tegye boldoggá és jó szerencsésé.

Noha Ngod benlétében erről elébb kellett volna Ngodat megkeresnünk ennek előtte is kéréseképpen a mi nyomorult állapotainknak, ugyan kényszeríthetének is volna minket, de az sok gonosztevő, dúló fosztó embereknek mind rajtunk való léte s mind utunknak töllök Ngodhoz való menetelünkben félelmessége tartoztatott, mert immár sok atyánkfiain az nyomorúság meg is esett. Jóllehet Ngod mind ezek miatt való késedelmezésünkre nem tekintve, Ngodnak volt reánk való kegyelmes gondviselése, melyet megismertünk elsőbb kiváltkép, hogy Ngod minekünk a mi jámbor atyánkfiain közül oly jámbor vigyázó atyánkfiat praeficiálta gondviselésünkre, kik ennek előtte való időkből is hazánkba, fejedelmünkhöz való hűségben tökéletesen és igazán forgolottanak velünk egyetemben, kik ennek utánna is tudjuk, hogy soha sem ő fgének, császárnak, sem ő fge után közöttünk levő fejedelmünknek meg nem fogyatkoznak. Mi is ő fgének alázatos hivi fejünk fennállásáig hiven ügyekezünk szolgálni, mint kgmes fejedelmünknek,

Ngodnak is rólunk való gondviselését, mint kgmes urunknak megszolgáljuk.

Vadnak kgmes urunk sok nyavalyáink kikről Ngodat supplicationban Ngodat főatyánkfiái által megtaláltuk. Könyörgünk Ngodnak. mint kgmes urunknak, vegye kegyelmesen szeme elébe könyörgésünket és tegyen kegyelmes választ, mely hozzánk való kegyelmességét Nagyságodnak életünkben hiven megakarjuk szolgálni, mint kgmes urunknak. Az hatalmas Isten ő szent fge Ngodat sokáig éltesse és áldgya meg minden dolgaiban kívánatos jó szerencsékkel.

Datum ex Kövend, sede judiciaria sedis Aranyas die decima octava mensis Augusti Anno 1602.

Ejusdem illustrissimi ac magnificentiae vestrae
humillimi ac fideles

Ductores, Nobiles, coeterique
status ac Universi inhabitatores
Sedis Siculicalis Aranyas.

(Ered. Orsz. Levéltár. Kolozsmonostori conventi Liber Regius 1596.)

IV.

Az aranyosszékiek Sennyey Pongrácznak. Kövend, 1602. Augusztus 18.

Magnifice domine nobis plurime observandissime servitiorum nostrorum paratissimam semper commendati.

Istentől ő szent fgétől Ngodnak sok jókat kívánunk bódogul mind az Ngodhoz tartozókkal egyetemben megadatni.

Basta urunkhoz ő Ngához küldöttünk jó atyánkfiait, kiktől ő Ngának is irtunk, ő Ngának hozzánk való gondviselésit háládatos szívvvel vöttük és megköszöntük, hogy ő Nga közinkben az mi atyánkfiái közül adott jámbor gondviselő urainkat, atyánkfiait. kiket mi ennek előtte való időkben is kívántunk. Mostan pedig hisszük, hogy főképpen Ngod reánk való gondviselése által lött. Ngodnak is mi hozzánk való jó akarattyát, gondviselését megszolgáljuk tiszta szívvvel, mint jó akaró urunknak. Könyörgünk is Ngodnak hogy ennek utánna is Ngod minket vegyen kegyes gondviselése és patrociniuma alá, mindenekben Isten után Ngod legyen oltalmunk. Vadnak sok nyavalyáink, kikről Ngodat kellett meg találnunk, kiket Ngod supplicationból is megérthet. Könyörgünk azért Ngodnak, hogy ő Ngával az mi dolgainkat magára sincere et benevolo animo assumallya, szerezzon kívánságunk szerint való választ, kiről Ngodnak háládatlanok nem akarunk lenni. Ngod is parancsoljon nekünk, valamire az mi vékony erőnk szerint elérkezhetünk, mint ilyen igen elromlott és pusztult állapotban levő emberek, örömet és jó szívvvel szolgálunk Ngodnak. Ngod az mi

régi urunkat, atyánkfiát Nádfalvy Jánost is konfirmáltassa tisztiben, mert semmiképpen nem akarjuk az Thurý Ferencz törvintelen és mód nélkül való köztünk létét acceptálni. Mi Ngodra bizzuk Isten után minden ügyünket, Ngodtól kedves választ várunk. Az jó Isten Ngodat bódog állapotban sokáig jó szerencsésen éltesse és tartsa meg kedvesivel együtt. Datum ex Kövend sede judiciaria sedis Aranyas, die decima octava mensis Augusti, Anno Domino Millesimo sexcentesimo secundo.

Ejusdem Magnificentiae Vestrae

Servitores paratissimi
Nobiles ac universi inhabitatores
Sedis Siculicalis Aranyas.

Magnifico domino domino Pancratio Sennyey Sacr. Caes. Regiaeque Mattis Consiliario et Cancellario in Transilvaniae etc. Domino et domino nobis plurimum observandissimo.

(Er. Bpest. Orsz. Levéltár Kolozsmonostori conventi Liber Regius 1596.)

Közli: DR. VASS MIKLÓS.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

1527.

Commissio propria domini regis.

Joannes Dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae Croatiae etc.

Prudentes et circumspecti fideles, nobis dilecti. Arbitramur, vobis constrare, quemadmodum in praeterita congregatione pro dominica Reminiscere proxime praeterita hic Budae celebrata ad propulsanda pericula, quae in praesentia regnis nostris undique imminet, una voluntate praelati, baronesque ac universi regnicolae nostri decimam partem rerum suarum nobis obtulerint, quam non dubitamus vos omnes, quibus salus et conservatio patriae suae chara est, libenter et benivole reddituros, sed ut intelligatis modumque exactionis ac quibus ex rebus decimae ipsae solvendae sunt isto pacto per omnes dominos praelatos baronesque et regnicolas nostros conclusum atque deliberatum fuit, primo ut comites et vicecomites ac iudlium dicatores sui comitatus verbis conceptis et iuxta formam iuramenti, quam praesentibus *vulgari in sermoni* includi fecimus ¹⁾ in sede sua iudiciaria iurare et per literas suas statim praestito iuramento nos certiores faciant, praeterea ut unusquisque tam nobilium, quam ignobilium decimam partem argenti aurique et paratarum pecuniarum, boum, vaccarum, vitulorum supra unum annum, ovium ac porcorum

¹⁾ A melléklet elveszett.

iureiurando interposito exolvat, ita tamen et ea conditione, ut siquis aliquid argenti elaborati aut non elaborati pro se redimere voluerit, solvat sex florenos bonae monetae pro una marca. pro auro tantum, quantum res ipsa, quam redimere volet, ponderabit, de uno bove aratore tres florenos antiquae monetae, de vaccis, vitulis, ovibus et porcis iuxta fidem et integritatem dicatoris, quantum valebunt et qualiter estimabuntur solvendum erit. Neque autem quisque vestrum admirari aut moleste ferre debet, cur hee decimae alioquin onerose et inconsvete hoc tempore exigendae sint, magna enim sunt pericula, quae cervicibus nostris incumbunt et non nisi magni conatu magnisque viribus repelli poterunt nosque res et facultates nostras pro bono publico libenter obtulimus et iam ad manus thesaurariorum electorum dedimus et dominos omnes praelatosque ac barones ad solvendum hanc decimam iureiurando obligavimus. Quare fidelitates etiam vestras harum serie diligenter hortamur ac eisdem firmissime committimus et mandamus, ut vos quoque qui estis membra huiusipsius afflicti et oppressi regni, ne tam salutarem et idoneam defensionis vestrae solutionem recusetis, sed consideratis necessitatibus nostris et extremis calamitatibus huius regni, quam primum huiusmodi decimas rerum et bonorum vestrorum modo quo praetulimus et secundum iuramentum, quod in manibus fidelis nostri egregii Joannis Ewz de Zerdahel, hominis nostri praesentium videlicet ostensoris, quem in medium vestri ad exigendam huiusmodi decimam partem rerum et bonorum vestrorum misimus, seorum praestabitis ad manus eiusdem Joannis Ewz adiunctis penes ipsum duobus ex vobis viris satis idoneis et fidedignis praestito per ipsos concives vestros coram vobis iuramento, qui ut in exactione huiusmodi decimae intersint et cum ipso homine nostro fideliter procedent, sincere et fideliter administrare modis omnibus debeatis et teneamini, ne dilatione huius solutionis id quod fore non credimus, imminetium (?) periculorum provisio cum maximo omnium detrimento differatur. Secus non facturi. Datum Budae in festo beati Sthanislai episcopi et martiris anno domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici, iuratis caeterisque civibus et inhabitatoribus civitatis nostrae Cassoviensis, fidelibus nobis dilectis.

(Fredetiye papiroson, zárlaton piros pecséttel, 1157. sz. a.

1527.

Prudentes et circumspecti, vicini et amici mei honorandi: Ex praecedentibus literis meis affectionem meam et propensitatem animi mei erga vos ex veteri mutuaque familiaritate ac conversatione et amicitia inter nos hactenus contracta, procedentem aperte

potuistis intellexisse. Ad quas nullum hactenus habui responsum, forsitan mea scripta simul et in eis contenta vobis deliramenta sunt visa vel exputata utrumque tamen per vos sint accepta et interpretaeta. Ego sincere consului, sincere monui, nec fuit causa, cur praeter meram rei veritatem vobis vel scripsissem vel consu-luissem, cum inter nos nihil unquam praecesserit tale, cur verso ordine vobiscum agere debuisssem. Nunc intelligo hostem meum, Franciscum Bebek, cui nedum facto, sed neque verbo memoror me aliquando nocuisse, intra moenia murosque civitatis vestrae se continere et inde praesidio vestro meis colonis meisque familiari-bus et hominibus non solum iniurias, verumetiam dampna et perso-narumque pericula se illaturum dietim comminari, non contentus eorum, quae iniuste malicioseque iam egit, de quo etsi certum habeam illud propheticum Esaiiae propediem compleri: Vae qui praedavis, nonne et ipse praedaberis, et illud philosophi: Nullum violentum perpetuum. Nollem tamen eius medio vel propter eum, interea temporis veteris amicitiae nostrae nodum solvere, proinde vestram amicitiam rogo et summopere rogo, velint alterum e duo-bus eligere aut videlicet ipsum Franciscum de medio ipsorum remove-re aut silentium sibi imponere, ne mea bona diripiat, dep-raedetur et comminationibus illa desolationi subiciat, ego de suis colonis dudum potuissem et ulcisci et omnia, quae voluissem agere, sed miseri illi, me non laeserunt, neque de eorum voluntate ali-quid commissum fuisse credo, ideo me hucusque continui conti-neboque etiam in futurum, si per eum amplius irritatus prouca-tusque (!) (= provocatus) non fuero. Verum si ille non cessabit et amicitiaeque vestrae occasionem ulterioris disidii praebuerint et illi auxilio decetero fuerint, coelum et terram testem invoco, me non fuisse causam vel sanguinis vel alterius mali, sed bona mea famulosque meos omnibus remediis omnibusque viis et modis dei adiutorio protegere iniuriamque mihi illatam et propellere et vindicare quoque curabo, haec ideo scripsi, ne possitis unquam per me vos vel requisitos vel amonitos non fuisse, allegare, ne itaque maius incendium dissidiumque suboriatur, amicitiae vestrae provi-deant, rogo, si ego neminem impedio, neminem laedo et ab aliis hocidem mihi fieri cupio. In reliquo vestras amicitias bene valere peropto et responsum ab eisdem expecto. Ex Debreczen, tertio die festi Epiphaniarum Domini, anno eiusdem 1527.

Stephanus *de Werbewcz*
cancellarius regius etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis consulibus civitatis Cassoviensis. vicinis et amicis meis honorandis.

(Eredetije papiroszon, zárlatán piros pecsét nyoma, 1197. sz. a.).

1527.

Prudentes et circumspecti, vicini et amici honorandi. Accepi latronem illum Franciscum Bebek post multa spolia rerumque direptiones, quae diebus istis patravit et post occupationem castris mei Zaard¹⁾ per prodicionem nuper factam castrumque meum Thorna obsidione cingere expugnareque decrevisse et a vobis bombarda pulveresque postulare velle. Constat autem vobis optime me omni amititia et fraternitate vobis iuxta meam possibilitatem semper affuisse, quapropter Dominationes Vestras rogo, nolint contra me aliquo auxilio illi adesse, qui, existimo, nunquam vobis aliquo patrotinio affuit, nec adesse poterit infuturum, Dei enim adiutorio, ut reatus sui poenam ille luat, necesse est et huius effectum d. vestrae: spero in deo ipso glorioso propediem sentient. Vivit namque eiusdem optimi dei benignitate adhuc serenissimus et clementissimus dominus noster, rex Joannes et egoque post suam maiestatem ad huc vivo, qui de caetero quoque omni bona vicinitate et amititia D. V. adesse volo. Quas et felices valere opto. Thasnadini die dominico proximo post festum beati Martini episcopi et confessoris anno domini 1527.

Stephanus de *Werbeucz*
regius cancellarius etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici ac iuratis civibus civitatis Cassoviensis, vicinis et amicis mihi honorandis.

(Eredetije papíroson. zárlatai piros pecsét. 1198. sz. a.)

1527.

Prudentes et circumspecti domini, vicini et amici nostri charissimi. Praemissa salute. Dolens et revera tristis accepi, quae ex parte vestri hic circumferuntur, quod scilicet regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum abnegassetis et ne nomen quidem eius audire velletis. Si ad Ferdinandum accessistis, ut eius coronationi, si iuste coronatio queat appellari, interessetis, non possum vobis succenseri, neque vitio temere infidelitatis ascribere. Nam plures dominorum et nobilium timore potius, quam amore illuc venerunt, qui non videntur omnes nota infidelitatis dampnandi. Postquam tamen libere ad propria reversi estis et impedimentum nullum habetis, si seditionem illam, quae de vobis praedicatur, suscitare et nomen regie dignitatis ab ipso domino nostro gratiosissimo, adimere contenditis, profecto ascensum transitumque vestrum non solum sponte et libere, verum etiam studiose et malitiose vos fecisse declarabitis, quod cur facere deberetis, ne mente quidem concipere possum, cum ipsam maiestatem

¹⁾ Szádvára.

regiam vos et civitatem illam singulari profecto amore et benevolentia semper prosequutam fuisse intellexi atque per experientiam, manu ut ita dicam, palpavi, quapropter D. V. tanquam amantissimos fratres amicosque meos, quibus ex corde moremgerere semper curavi, praesentibus rogo, adhibeant diligentiam curentque, ne nomen et praeclara illius civitatis consequenterque omnium vestrum fama, meo et vestro tempore obscuratur et aliquid infamiae vel dedecoris contrahat, quae hactenus semper laudabilis, clarissima inviolataque et tamquam speculum verae virtutis et integerrimae fidelitatis inter omnes regni huius civitates, immo inter totam nobilitatem permansit gloriosaeque effulsit, si D. V. voluerint ita ad huc de remedio providere poterimus, ut nihil maculae civitas ipsa contraxisse videbitur, si tamen obstinate praecipitanterque agere decreverint, non mihi, qui coram Deo excorde consulo, sed vobismetipsis debebitis imputare quicquid incommodi, quicquid periculi fuerit civitati illi vobisque omnibus postea illatum. In reliquo D. V. felices valere peropto. Thasnadini secundo die festi beati Andreae apostoli anno Domini millesimo quingestesimo vigesimo septimo.

Stephanus de *Werbewcz*

regius cancellarius manu propria etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis, iudici ac iuratis consulibus civitatis Cassoviensis, vicinis et amicis meis charissimis.

(Eredetije papiroszon, zárlatai piros pecsétel. 1199. sz. a.)

1530.

Post mei commendationem. Egregie domine, pater mihi observandissime. Externo die reversus est unus exploratorum meorum, qui certo dicit, ipsum *vaywodicz* esse simul cum Francisco Homonnay, magistro *Stephano Werbewczy* ac illo monaco pingue videlicet Colocensi, qui externo die mane omnes insimul ierunt ad *Wngwar*, nescio hinc quorsum intendant. Quidam dominus polonus nomine *Zedhlozky* secutus erat istos oratores vel latrones cum equitibus *wlgo kozákokal (!)* LXXV, peditibus vero ducentis usque *Craznibrodh* et ille cum suis gentibus reversus intravit ad Poloniam. Haec D. V. pro certo scribere possum. Si quid aliud adhuc attulerunt mei exploratores, quos adhuc illic habeo rursus D. V. certum reddamus. Haec volui D. V. rescribere. Eandem feliciter valere cupio, cui me et servitia mea commendo. Datum ex castro *Czyczwa* feria tertia ante *Luciae*, anno 1530.

Emericus *Ipolthffy* castellanus

et provisor castri *Czyczwa* etc.

Kivül: Egregio domino Michaeli *Kakwk* iudici Cassoviensi etc. domino et tanquam patri observandissimo.

(Eredetije papiroszon, zárlatán zöld pecsét, 1498/73. sz. a.)

1531.

Egregii domini et amici nobis honorandi. Bene vobis constat, quod semper omnes novitates, quae ad nos venerunt ad scitum vestrum dedimus et similimodo a vobis expectaremus. ut nobis omnes novitates rescriberetis. Sed tamen satis tardi et pigri estis ad nos scribere. Nunc talem famam vobis scribere possumus, quod nudiustertius venerat ad nos quidam legatus a domino Emerico Cybak episcopo waradiensi et *Stephano magistro de Werbewcz*, missus et scitu principis ipsorum Johannis regis, qui domini praefati cupiebant a nobis, ut in dominica ramispalmarum nunc proxime affutura vellemus cum ipsis personaliter constitui et tractare de negotio huius regni miserrimi. id quid de ipso restat. Nos vero talem relationem eidem fecimus, quod nos absque scitu principis vel regis nostri Ferdinandi. domini nostri clementissimi nolumus omnino cum ipsis colloqui et quicquid tractare. Interrogamus autem satis ipsum de Johanne rege et etiam commiseramus servitoribus nostris, ut ipsum inebriarent et id quod sciret, ab ipso excipere deberent de negotio Johannis regis. Qui manifeste fatetur et nobis et servitoribus nostris, quod propterea Johannes rex intravit in Transsilvaniam. ut cum waywoda Moldaviensi deberet personaliter constitui et tractare de negotio suo et statim iterum exiret huc ad regnum Hungariae unacum waywodis Moldaviensi et Transalpinensi et mox ad istas partes superiores ascendere et omnia mala hic in partibus superioribus facere et equos ipsorum hic in istis partibus ad viridem herbam dimittere. Dicit etiam, quod iam imperator turcarum gentes suas movisset ad regna christianorum. Nostro enim consilio D. V. deberent scribere ad regiam maiestatem, qui dignaretur dimittere gentes suas huc ad superiores partes pro defensione huius terrae, sed ut sua Maiestas dignaretur firmiter committere, ne tales deprecationes et taxationes gentes suae Maiestatis facere praesumpnerent, sicuti hactenus fecerunt. In reliquo easdem valere optamus. Ex arce nostra Czyczwa feria tertia in festo beati Benedicti confessoris anno etc. 1531.

Andreas de Bathor

thavernicorum regalum magister.

Kivül: Egregiis prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus totique communitati civitatis Cassoviensi, amicis nobis honorandis.
(Eredetije 1521 sz. a.)

1531.

Egregii domini. amici nobis honorandi. Post salutem nostri commendationem. Hodie tempore prandii quidam egregius servitor noster, quem causa explorandi Transilvaniam miseramus, rediit, homo vester magister Simon bombardista propriis oculis vidit,

ille veracissime nobis dixit, quod Johannes waywoda civitatem Zeben expugnari nunc faciet. Sunt enim in illa expeditione waywoda Moldaviensis cum equis mille et waywoda Havasely cum equis mille, ipse enim solus Johannes non habet ibi equos mille. habent bombarda sedecim et quotidie civitatem sagittant. coeterum veracissime D. V. haec scribere possumus, quod Johannes waywoda ipsi Andreae Báthori et Anthonio Lossonczy gratiam fecit et ipse Mattheus frater *Stephani Werböczy* ipsis literas Johannis, in quibus gratiam suam illis concessit reduxit cum isto Mattheo homo noster de Transilvania via in una advenit. Idcirco D. V. videant, quid facturi sunt si oportet vobis scribere illis an non, nos tanquam probi fideles facimus, quae pertinent ad honorem et humanitatem nostram. D. v. bene valere optamus. Ex castro nostro Zaard 22 die Maii anno 1531.

Franciscus Bebeek de Pelsewcz
comes comitatus Gewmeriensis etc.

Kívül: Egregiis dominis iudici iuratisque civibus civitatis casso-
viensis, amicis nobis honorandis.

(Eredetije papiroson, zárlatán piros pecsét. 1535. sz. a.)

1535.

Ulrichus Christophorus dominus de Botzkowytz et Czernahor, serenissimi potentissimique principis et domini, domini Ferdinandi Romanorum, Hungariae et Bohemiae etc. regis, domini nostri clementissimi consiliarius pincernarumque magister et locumtenens capitaneatus in regno Hungariae generalis. Universis et singulis eiusdem Regiae Maiestatis subditis cuiuscunque sint status, dignitatis et conditionis in partibus regni Hungariae superioribus commorantibus et existentibus salutem, amititiam et benevolentiam. Notumfacimus vobis, quod nobis ab eius R. M. nunc per literas significatum est, inter se et suae Maiestatis adversarium Joannem Zapolyensem iam de componenda pace ob Hungariae regnum Viennae, Austriae tractari. Quod ut tanto commodius et melius fieri possit, factae essent sub certis conditionibus utrinque induciae, quas nos eius R. M. in hisce partibus superioribus passim publicare et divulgare iussit curareque sub gravissimis, corporis scilicet et vitae poenis a quibusque Suae M. subditis inviolabiliter et firmiter servandas. Conditiones vero illarum induciarum hae sunt ut sequitur: Nos Ferdinandus divina favente clementia Romanorum rex, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croaciae, Slavoniae rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. recognoscimus per praesentes literas nostras, quod cum ad componendos pacis inter nos et adversarium nostrum tractatus ipso adversario nostro

atque eius consilarii adnitentibus, consenserimus iamque eius rei conficiendae causa reverendissimus dominus Franciscus de Frangepanibus colocensis archiepiscopus et reverendus dominus Stephanus Brodericus episcopus Sirmiensis, item magnificus *Stephanus de Werbewecz* et egregii Benedictus Bayomi et Sigismundus de Rhoman, praedicti adversarii nostri consilarii et commissarii cum pleno mandato et facultate ad nos pervenerint, ut eo quietius de re, tam magni ponderis, tractari et quantum in nobis est, Deo optimo favente ad regni nostri Hungariae ac totus christianitatis commodum et incolumitatem sedatioribus animis transigi possit, placuit nobis, ut interea, quoad iidem adversarii nostri consilarii nobiscum in hoc concordiae ac pacis tractatu Viennae fuerint occupati ac rebus, quod nollemus, infectis post eorum discessum intra dies vigintiquinque ab omni belli atque armorum violantia adversum eundem adversarium nostrum ipsiusque subditos abstineamus omnibusque capitaneis et subditis nostris serio mandabimus, ne contra hanc nostram voluntatem aliquid audeant aggredi aut tentare. Capitaneum vero nostrum generalem aut eius locustinentem exercitumque nostrum, qui hoc tempore in partibus regni nostri superioribus versatur, ab omni eiusmodi violentia arciumque et quorumcunque locorum ad praefatum adversarium nostrum vel eius subditos pertinentium oppugnatione intra tempus praescriptum continebimus, neque interim eos in Transsylvaniam mitemus, de quibus eosdem per praesentes literas nostras atque in vero nostro regio certos et securos reddimus, ea tamen lege, ut quemadmodum praedicti domini Colocensis et Sirimiensis, *Stephanus Werbeweczy* Benedictus Bayomi et Sigismundus Rhomann vigore pleni mandati nobis per literas suas promiserunt, praedictus quoque adversarius noster et ad eum pertinentes ab armis et similibus violentiis abstineant. Nominatim vero Stephanus Maylayd (!) et coeteri capitanei servitores vel subditi praedicti adversarii nostri ab obsidione, interceptione commeatuum et quocunque genere infestatione civitatis nostrae Cibiniensis, capitaneorum equitumque et peditum nostrorum civiumque et incolarum ac locorumque nunc dicti civitatis cives nostrae Cibiniensis habeant in potestate prorsus periculo et detrimento rerum ac personarum permittant, nunciis quoque tam nostris ad dictam civitatem nostram Cibiniensem, quam civitas et capitaneorum nostrorum ad nos libere ac sub dicti adversarii nostri salvoconductu ire ac redire intra tempus praescriptum liceat. Et si civitas ipsa nostra praedicta a festo beati Georgii martyris proxime praeterito ad hunc diem ad deditionem compulsa aut quovis modo intercepta esset vel durante his praesentibus pacis tractatibus aut etiam usque vigesimumquintum diem post illorum discessum interciperetur, praefatus ipsorum dominus teneatur ad civitatis ipsius restitutio-

nem. Ad quae omnia et singula observanda et praestanda ipsi adversarii nostri consiliarii dominum suum vigore pleni mandati ipsis dati obligaverunt et ea eundem dominum suum re ipsa effecturum et observatum bona fide sua promiserunt. Nos autem vicissim ad omnia similia obligati esse volumus. In quorum fidem et securitatem praesentes literas nostras damus. Viennae duodecima die Maii anno etc. tricesimo quinto. Hortamur itaque nos universos et vestrum quaemlibet nomine praefate R. M. ex eo, quo in praesens, tanquam locumtenens scilicet capitaneatus generalis fungimus officio sub dicta, corporis scilicet et vitae poena mandantes, ut eiusmodi inducias iuxta insertas et demonstratas hic superius conditiones obedienter firmiterque et inviolabiter servetis nec contra faciatis, quatenus gravissimam poenam evitare volueritis. Cassoviae, quinta die Junii. Anno etc. tricesimo quinto.

Ulrich Christoff herr von Tschernahor.

(Eredetije papíroson rányomott piros pecséttel, 1597. sz. a.)

1535. julius hó 14.

Has literas inclusas misit mihi heri ad noctem secretarius domini Thwzronis, quum discessum pararet, petens, ut eas curarem ad D. V. mittendum. Caesar noster XIII. Junii profectus est ex Sardinia insula cum universa classe ad Tunis contra Barbarossam. Brodericius et *Werbewcius* rursum heri profecti sunt ad Ioannem, dati illis sunt, licet aegre XVIII dies ad reditum. Cupio D. V. una cum omnibus suis feliciter valere. Viennae XIII Julii 1535.

Valentinus praepositus etc.

Kívül: Egregio domino Andreae iudici civitatis Cassoviensis.

(Eredetije papíroson, zárlatán piros pecsét nyoma, 1612/2. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

SZIGETI VASS MÁRTONNAK, A SZEPESI KAMARA TANÁCSOSÁNAK VÉGRENDELETE.

Kassa, 1667. január 2.

Kiadott decretuma lévén a felséges mindenható Istennek, hogy minden e világra született ember egyszer meghaljon, azt a' mindennapi experientia csálhatatlanul bizonyította; kire nézve, én is ezt bizonytalan órára nem akarván halasztani, az mit Isten kegyelméből érdemem felett sokszor vettem, akartam rövideden azokról, tovább való állandó akaratomat, állandó írásban vennem, és hagy-

nom oly véggel, hogy ha ennekutánna más különböző nem következik, ez minden résziben meg tartassék.

Elsőben is azért az én édes lelkemet ajánlom a' Szent-Háromság Istennek szent kezébe mind örökkön örökké, az én gyarló testemet pedig annak idejében az ő elsőbbeni anyyának. a' földnek, a' kiknek Isten ezt adja érni, nem rendetlen pompával. hanem csak ahoz illendő renddel, kövessék eltakarításomat. és semmi némű ezüstöt testem koporsójába ne ruházzanak lelkek veszése alatt, hanem fekete bársonnyal rajta levő czimerekkel tétessék reá, de az is csak olly formában, hogy eltakarításom után le vehessék, és valami illendő jóra fordíttathassák. — Minthogy pedig annak hol létének története bizonytalan, ha Isten kegyelmes rendelése az lészen, hogy az én kedves feleségem életbe érje azt; úgy alkalmaztassa a' mint jobban szerit számát talállya: kinek segítségével legyenek az én kedves atyámfiak: *Kende Gábor*, *Kende Ádám*, közelében pedig tokaji főkapitány *Szentpéteri István* ur, és *Megyeri Ferencz* ur, kiknek is én mindenkor voltam töllem lehető dolgokban tökéletes attyokfia és kész szolgálók, kikhez vagyok is ollyan reménységben, meg nem csalatkozom, és kívánom, hogy Isten ő kigyelmeket, ebeli jóakarattyáért minden kívánt jókkal megáldja. Ennek is pedig istenes véghezvitelére kérem, kényszeritem az káptalanbeli pap urak közül, ha jelen lehetnek Ragyoczi uramat, Ragyóczý Péter uramat. — a' páter jezsuiták között pedig az én meghitt kedves atyámfiát *Tordai uramat*, kiért Isten ő kigyelmeket is minden testi lelki jókkal szerencsésen megáldja, 's az édes feleségem is illendő becsülettel meg jutalmazza.

Minthogy pedig tovább való gondoskodásim is vagynak, kik hogy véghez mennyenek, és azon helyben maradjanak, szomszággal kívánom, kiknek véghezviteléhez máshoz úgy nem bízhatom, mint az én kedves feleségemhez, nemzetes *Sarmasági Erzsébet*hez, kit is hogy véghez vigyen, hanem egyszer másszor, ha Isten néki annyira terjeszti életét, keresztény lelki esméretére kérem kényszeritem. kibe hogy jobban is előmehessen, 's azokat véghezvihesse, mind azért, mind azonkívül is, az lévén telyes akaratom, hogy mindennemű javaim, keresett jószágaim; 'a kik mind eddig voltak, most is de facto vagynak, vagy ezután Isten jóvoltából lehetnének mindazok, mindenütt, mig dispositióim felöttök nem változnak az ő kezénél, birodalma alatt szabad directiójába telyes életig maradjanak, abba senki semmi uton meg ne háborgassa, java, tisztessége, lelke veszése alatt azért is, hogy mikoron az én édes társamat elvettem, feles adósságomat majd többet ezer tallérnál az ő értékéből fizettem meg, nemzetes *Csernel Pál* és *Jékei Ferencz* uraméknak, s' más hova is, a' hova kívántatott, azért azon adósságoknak megfizetéseért 's mind azért, hogy azt tudhatyák, én

azon gulácsi házomat igen sok költséggel építtettem, s' körülötte való telekeket nehezen szerzettem: azért azon udvarházamat, minden hozzávaló pertinentiákkal és hozzávaló birodalmakkal, valamelyekkel én birtam, élteig hagyom az én kedves feleségemnek. Szarmasági Erzsébetnek 2000 magyar forintokba, úgy hogy teljes élteig ha kedve lesz birodalmához, senki ki ne válthassa, hanem békességesen bírhasssa, mindazonáltal az édes feleségem pusztulni ne hagyja, hanem következendő szükségre úgy tarcsa; lehessen köszönet benne jövődöbeli successor atyámfiától. Hogy pedig ebben bátorságosabb megmaradása lehessen az édes feleségemnek. annak óltalmára kérem kényszeritem Istenére, jó szerencsájére kassai fő generalis uramat 's méltóságos egri püspök uramot 's az mikor Isten módot ad benne, mivel ő nagyságok mi töllünk távolban lakik az én atyám helyett való kegyelmes uramot, méltóságos gróf Palatinus *Wesselény Ferencz* uramot, és szerelmes házas társat gróf Szécsi Anna Máriát ő nagyságokat szükségében szegénynek nyujcsák atyai kegyelmességeket.

Az pedig bizonyos, hogy én a' kassai lakás miatt, vagy abból következett sok nyavalyám miatt igen kifogytam a költségeből, azért ha mindjárt akkor az édes feleségem mindenüve eleget nem tehetne is hagyományimnak, azon legyen, hogy azután következendő időkben kinek kinek hagyományaimat meg adja, a' ki pedig meg lehet, azt sok időre ne halassza, hogy Isten ebell jó cselekedeteért őtet is megáldja. Ugy vagyon ugyan, hogy azzal nem dicsekedhetünk, hogy igen jó serény szolgálata szabadosink voltak volna, mind az által azt nem tekintvén, vagy marhából, vagy következendőképén buzából mindeniknek hagyok 10—10 fonntot, oly okkal, ha igazán szolgálnak 's kedvét keresik asszonyuknak. A *három inasnak*: Jankónak, Palkónak, 's úgy Bankónak is a' ménesből egy-egy gyermeklovat, 's a' viselt köntösimet, a' ki érdemesebb lessz reá.

Kovács Gáspárnak minden szerszámával együtt a' bőr dolmányomat, ha két viselt süvegem lessz, egyikét. Azon is panaszkodnak, szegény édes atyám károsan elégitette volna meg őket a' *nyíresfalvi* jószágból, erre ugyan kérem, kényszeritem a' kedves feleségemet, hogy az a' panasz is le szálljon, mentül hamarabb lehet, mind Kovács Gáspárt, 's mind a' két *Szegedit* vagy ökrökkel, vagy tinó-binó marhákkal, még 40 forintig contentállyá, mint hogy én a' Kovács Gáspár igazságában nem sok fogyatkozást tapasztaltam, én javallanám édes feleségem, hogy magadhoz köteleznéd. minthogy mindenüvé el is küldhetnéd, és akármely dolgot reá bízhatnál.

A' *muzsaji házamat* is, minden szöllőkkel együtt hagyom az édes feleségemnek, a' mint hogy azt többnyire maga is építette,

úgy a' *tájai házamat* és *tarczalit* s minden szőlőimet, ezeket az édes feleségem bírja, 's belőlök dispositiomat effectuállyá.

Az *Pater Franciscanus barátoknak* mind eddig, úgy ezután is, minden termett buzának tizedjét, feleségem külön rakassa, 's kezekbe adja, 's valamikor a' 3 helyen 25 hordó bora lészen, az három helyre: Kassára, Szendrőre, Sebesre, minden esztendőre egy hordó bort adasson.

Az *Rádi barátoknak* is illendőképen, a' mint jobban lehet, 's reá érkezik, adjon az édes feleségem bort, búzát, szalonnát, pénzt is, ezekre a' klastromokra 50. 50 forintot, azt is az édes feleségem megadja, ha mindjárt nem lehet is, következendőkép ne halassza továbbra, hanem mihelyt meg lehet, adja meg.

A *kassai házamat* is hagyom az édes feleségemnek. 's az szerént a' szamosközi: *pátyodi, sályi, óvári* és mindenütt való jószágomat, valamelyeket én birtam, s tovább is birnom kellett volna, minthogy mindezek majd többnyire feleségemmel együtt keresett jószágok.

Méltóságos *Egri Püspök Uramnak* hagyom a' Kun Istvántól maradt lóra való szerszámot egy tisztességes orozattal, azt az édes feleségem mindjárt meg adja. Generalis Uramnak ő nagyságának ha minden óltalommal lészen, Vadas Gábortól maradt botot hagyom. Az *nemes egri káptalannak*, ha a' török rabok sarczokban ígért skarlát szőnyeget meg hozzák, két skarlát szőnyeget. Ugy a *pater jezsuitáknak* is azokból, mind a' *Franciscanus barátok* kápolnájához, ha pedig abban változás esnék, az mostan itt Kassán levő skarlát szőnyegekből, mindenüvé egy-egy adassék.

A' *pater jezsuitáknak*, tudván istenes igyekezetüket, ahoz képest vagyon tizenkét egyben járó ezüst pohár, azokat hagyom Szent Xaverius oltárára azt az édes feleségem, ha én addig ki nem adnám is, adja ki mindjárt, 's annak idejébe fordítsák arra, a' mire jobbnak itélik; a' poharak pedig csak belől aranyosok. 's rajtok kívül az *Ibrány Mihály* címere, azon megismerik. Ezen pater jezsuitáknak a' szathmári residentiához feleségem hólta után hagyom az *Óvárban utóbb vett 900. tallérban lévő udvar házamat*, minden hozzá való pertinentiákkal, azt ő kigyelmek bírják. Az nagy Muzsalyban lévő ravasos (?) magam vett szőlőmet is hagyom ezen pater jezsuitáknak, oly véggel, hogy mikor módja, alkalmatossága adatik ő kigyelmeknek, Gulácsra is el látogassanak, 's én érettem is minden esztendőben misét mondjanak.

Vagyon most is de facto, öt öreg, asztagom Gulácson, annak is egy részét a sebesi, szendrői barátoknak hagyom, osztozzanak egyaránt velle, akár az árával, akár a' búzájával, másikat azon asztagok közzül hagyom Magyarországon elterjedett szegény koldusoknak, akár pénzé tegyék akár mire fordicsák, abban az édes feleségem ellent ne tarcson. Sőt minden segiccséggel légyen.

Minthogy pedig az Isten bölcs ítélete minket feleségemmel együtt minden maradék nélkül hagyott, ahoz képest tovább való gondoskodásaim is lévén, az minemü keresményeink feleségemről szállottak, 's ezután is találtatnak, azok egyenesen feleségem hólta után két részre oszollyanak. — Az egyik részről az édes feleségem úgy disponáljon, a' mint lelki esmérete jobban meg nyugszik. s' nemzetcsége kedvét jobban keresi. — én pedig a' magam részére jutandókról úgy disponálok: hogy a' gulácsi házammal együtt a' felének hason felét — feleségem, magam hólta után, hagyom Kende Ádám öcsémnek, és fiának Kende Mihálynak de olly okkal, hogy valamig élnek, feleségemet semmibe megneháboriccsák, hanem mindenben kedvét keressék.

A *csekei* jószágomnak is felét, az kit magam kerestem, feleségem hólta után hagyom a' két öcsémnek *Kende Gábornak és Ádámnak*, de úgy, hogy ezek is feleségemet semmibe meg ne bántassák, annyival is inkább szomorítsák. — a' Szamosközben és Pátyodon s másutt is, a' kit más szükségre nem hagytam, — az magam részére jutandót, feleségem hólta után hagyom meg irtt atyám fiainak: Kende Ádám uramnak, és fiának Kende Mihálynak, az minthogy a végett, mint magam keresménye végett senki nem panaszkodhatik.

Tudva lehet az minden emberséges embernél, hogy a parasztság tolvajsága miatt mennyi kárt vallottunk, kiváltképen feleségem, kinek *feles pénzét 's minden arany marháját is* egyszersmind *elvittek*. Hogy azért az iránt is annyi kárba ne maradjon, azon *gulácsi udvar házamat* hozzá lévő ő jószágimmal együtt — a' ki nem oly sok, — kötöm ezer tallérba a' végre is, hogy azon summába, azon udvar házat minden hozzá való pertinentiáival, kedvét keresőbb nemzetének elhagyhassa, azon summáig, különben ki se vehessék kezéből, hanem depositis deponendis. De azt is olly kár nélkül birja, hogy ne pusztíttassék, hanem minden benne lévő házi eszközökkel megtartassék, hogy jövendőben azon épséggel juthassanak öcsém Kende Ádám keze alá, vagy maradékának Kende Mihálynak akkor, a' mikor a' megírt summát leteszi.

A fehér cselédeknek is — a' kik betegeskedésemben körülöttem nyughatatlankodtak — úgy mint Oláh Balázné, Ilonka 's Kovács Örsinek hagyok nékik 15 forintot személyekre. Ilonkának és Kovács Örsinek, mivel ezek voltak többet körülöttem, hagyok 2—2 ökörtinót azt is az édes feleségem idejére meg adja.

Minthogy pedig a' *tájai szölleim* Járaitól vetetődtek, 's némely részi előbbi feleségemről *Fekete Annáról* állottak, némely részét pedig, magam saját pénzemből exsolváltam, és noha ugyan szegény akkori feleségem ezekből senkinek semmit nem hagyott, sőt kiváltképen Kánási Mihály uramot minden javaiból excludalni akarta. 's kívánta, hanem az egész szőlőből — melyeknek nagyobb

része jutott Görgei Jóbb és Pécsi Mihály uramék kezekhez — olly okból az öccsének Tivadari Miklósne asszonyomnak hagyott volt valami pénz jövedelmekből, ha azon szöllőket mind épen megmaraszthatom kezemnél, de mivel ez nem lehetett, mert azon nemzettel elébb kötött végettek 's azokat nekem ki kellett adnom, annak idejében, azért annak terhe alól fel szabadultam, mindazáltal hogy még is ne panaszkodhassék megírt Tivadari Miklósne asszonyom, azon szöllőkből két darabot, egyet Burja nevűt, másikat tetőn valót hagyok megírt Tivadariné asszonyomnak, szabad legyen véle, ha fel osztja is Kánási Mihály urammal, 's ha nemis — mivel ő kigyelméről semmi emlékezeti nem volt szegény feleségemnek, sőt hogy megemlítettem is neheztelte, hanem hogy mégis rám ne sohajson ő kigyelme, szükség kívül is, magam jó akaratomból adtam volt ő kigyelmének egy néhány tallért, kivel is ő kigyelme, mint senkitől nem hagyott jóval contentus lehet. — A több tájai szöllőket feleségem holta után a Kis-hasznost — Remetét, vagy azoknak árokat hagyom két felé; felét a pater Francziskánusoknak, kassai klastromhoz a' végett, hogy minden esztendőben két misét mondjanak érettem, annyival inkább Istent imádjának, a' felét pedig, vagy az árának felét hagyom a' kassai tanuló kis papoknak, azok is hasonlóképen Istent imádjának érettem. — *a' tájai házamat pedig* szöllőmmel együtt feleségem holta után hagyom Kende Ádámnak és fiának Kende Mihálynak.

A' mi kevés ezüst marhával áldott meg Isten arról is teszek illy rendelt: az édes atyánkról való egy hegyes tör vagyon, 's egy forma két kötő vasra való *kard*, mellyet magam csináltattam meg, más is ahoz hasonló, egyiken veres karmazsin *tarsolly*, másikon szederjes karmazsin tarsoly, azokat is hagyom feleségem hólta után Kende Ádám uramnak, és két fiának: Mihálynak, Gábornak, vagy a' kik azok közül élni fognak.

Vagyon két merő hüvelyű ezüstös *kardom*, és egyik kardhoz való *pallosom*. Azon két kardokat is hagyom Kende Ádám gyermekinek. A' szebbiket pallosostól fiának Mihálynak, 's a szerént a' magam *ezüstös botomat* is. A karaczél tollos *buzogányomat* a' másik fiának, de ezeket mind feleségem hólta után, olly véggel, hogy kedvét keressék feleségemnek valamig él, és semmibe meg ne bántásák.

Vagyon három aranyos *kantárom*, a' veres selymen valót hagyom Kende Gábor öcsémnek, vagy nagyobbik leányának Erzsóknak, de azt is feleségem hólta után. A' két mindennapi szer számomat is hagyom Kende Ádám maradékinak, osztozzanak annak idejébe egyaránt véle.

Az aranyos pánczél sisakomat és karvasamot hagyom Kende Ádám nagyobbik fiának.

Vagyon körülbelül egy öreg aranyos *csészém*, azt hagyom a' hugomnak Ispán Ferenczné aszszonyomnak.

Vagyon egy-két kötő vasra való pallosom ezüstös-aranyos mellyet magam csináltattam, azt hagyom az én kedves öcsémnek Lázár Tamás urnak.

A' zöld skárlát-arany fonatos gombu nyári mentémet is hagyom Lázár Tamás uramnak, ezt az édes feleségem meg adja ő kigyelmének. de úgy hogy ő kigyelme is mindenben kedvét igyekezzen keresni feleségemnek.

Vagyon 2 aranyos kantár selyem (lóra) való szerszámok is — kiket magam építkedtem meg, de mivel feleségem hozta magával, azokat hagyom szabad dispositiójába mint magáét.

Pallosok, hegyes török is vagynak, azokat a' ki a' maga részéről valók, a' szerént hagyom a maga dispositiójára, — hanem az magamé közzül vagyon egy német spáde forma aranyos hegyes *tör*, azt is hagyom Kende Ádám öcsémnek, és maradékainak, úgy mint a' többit feleségem hólta után.

Vagynak ezüst serlegek is, azokközül a' magamrészére valóokban hagyok *Vass Györgyné* nénémnek, leányának Kovács Istvánnének egy-egy selletet, azt is annak idejébe az édes feleségem ki rendeltesse. Vagyon egy fehér aranyos *kanna* azt is egyik *ezüst* palaczkommal együtt hagyom Mező Martonnének feleségem hólta után.

Uray Simonnak vagyon egy kardja nállam, melyet szegény Vadas Gábor ur hagyott volt, azt is megadja az édes feleségem, — Barát Márton nevű jobbágya is vagyon 50 ftokba nállam zálogba, azt is feleségem hólta után, egy pénz nélkül vissza hagyom neki.

Kovács Istvánnak hagyom a kisari jobbágyomat *Péterfi Miklóst*.

Vass Györgyné aszszonyomnak pedig vagy maradékainak a' badalói jobbágyomat Szöllősi Mártont, az is kevés híjja lévén, másfélszáz forintomba vagyon, ezt is feleségem hólta után hagyom ő kigyelmének. Ezeket pedig, kiváltképen a' *barabási jószágomat* hagyom a' *gulácsi particula földért*, mellyet én két izbe vettem meg, elsőben Hódasi Mihálynétól, azután magától *Vass Györgyné aszszonyomtól*, — azért ne sohajcsanak maradéki reá, mert azért a haszontalan kis földért Bécsben is elég volna annyi, a' mi azért adatott. Azért abban nincsen semmi, mivel *Vass Györgyné aszszonyomtól* örökáron vettem vólt meg, egyébiránt is idegen kéztől váltottam perrel bajjal kölcséggel, 's minthogy csak egy falat is: sem maga sem maradéki rajta nem lakhatnának. Ha pedig nehéz-
telnek, hanem ugyancsak az particula rész földre vágnak: én is revocálom minden testamentombeli hagyásomat, a' föld is hagyas-
sék meg nekik, ha letevődik érette adott minden pénzem.

Nem különben az is bizonyos lehet, valami felyebb való fel vett költséget itt a' kamarán ki legfelyebb is nem hiszem ezer forintra mennyen, annyival inkább meghaladja 's az is bizonyos, hogy én annál az ő felsége szolgálati mellett, mind egészégemben, mind értékemben, kiváltképen az ő felsége ármádiája miatt sokkal többet vallottam, jóságomat pusztítván, majorságomat el predálván, kik véget praefectus uramat ő Nagyságát egy nehányszor megtaláltam, de az vólt az ő Nagysága tecczése, hogy mivel a' mostani időben ő felsége, a' mi kegyelmes urunk sok költségbe vagyon, legyen várákozásban boldogabb időben nyucsam be könyörgésemet ő felségének, ő Nagysága minden uton fogja segíteni; egyébiránt is lévén oly atyai kegyelmessége ő felségének szolgálaihoz, hogy eféle állapotban kegyelmességével szokta éltetni, 's noha nem csak ilyen kevéssel, hanem nagyobb kegyelmességével. Azért alázatos könyörgés által meg kell találni ő felségét, engemet is alázatos hívét, éltesen ebbéli kegyelmességével, maradékimmal együtt, kiben hogy fogyatkozás esnék, nem reménylem. Mindazáltal ha ő felsége azon kegyelmességében engemet meg nyomorodott hívét arra nem méltóztatna, hogy abba engedelemre lépnek, mind azért, mind pedig azt is meggondolván, hogy az özvegy aszszony-nak reménységen kívül lehetnek sok bajai, hogy azért abban is maga oltalmára jobban rá érkezhessék az édes feleségem, most is — úgy mint az előtt, minden ingó bingó javaimat jóságimat, ezüst arany marháimat — valamelyek voltak, hagyom az édes feleségemnek, teljes élteig békességesen birni. A gulácsi házamat pedig a' mint ezelőtt, úgy most is, minden hozzá való birodalmával, és örökségével kapáló szántó földelivel hagyom kötöm 2000 forintba az édes feleségemnek maga élteig. Ha pedig valakinek el akarja adni, 's kötni, 1000 ezust tallérig szabad akarattya szerint elhagyhassa, köthesse, mivel mint pénzét felest költettem el, a' kiből más adósságokat exolváltam, mind pedig sok kárt vallott mellettem, oda veszvén minden arany marhája, az pórság közé, a' ki nem keveset tett vólna csak egy zacskóban 300 válogatott tallér lévén, melyet elvittek, — a' melly *két szöllőt* az én kegyelmes Uramtól, palatinus Uramtól vettem, a' tarczali hegyen, azokat hagyom feleségemnek, azokból úgy dispónáljon, a' mint akarja.

A' narancsszin skarlát nagy mentémnek a' posztóját, rajta lévő szerszámaival együtt hagyom Kende Ádámnak, a' bélését pedig feleségemnek. Kende Gábor uramnak a' hajskarlát torokkal bélelt mentémet hagyom, 's az mostan csinált karmazsin sejem-sinór övemet is.

A' gulácsi zálogos örökségemből az Hetey Ferenczné félét, mellyet 40 frérrt váltottam ki, Vass Györgyné Csomay Anna aszszonyomtól, a' Kósáktól zálogosított Bálint házbéli örökségemmel

hagyom *Kovács Gáspárnak* 's maradékinak, osztozzanak vele feleségem hólta után.

Vass Györgyné aszszonyomnak, és *Kovács Istvánnénak*, mivel az pórok felverésekor feles kárt is vallottak miattunk, egyébiránt is sokat szolgáltak, hagyom nekik feleségem hólta után a *barabási portiomat* 's az muzsalji hegyen *Kukja* nevű szőlőmet.

A kisari jobbágyomat Juhász Mártont hozzá való telekével, feleségem hólta után hagyom *Kovács Gáspárnak* és maradékinak, ha pedig az idő alatt ki váltanak is, fele summáját néki hagyom, kiváltásának idején kezébe adják, ha pedig vagy egyik vagy másik. ezek közül contentus nem lenne az én dispositiommal, és a' meg-esmert igasság ellen rugódozna, kiváltképen Kánási Mihály és Tivadary Miklósné aszszony, vágy mások is: azon fél minden keresményeimből való részét el vesszittse. 's maradjon feleségemre, és szabad dispositiójára.

A' melly jószágokat impetráltam palatinus uramtól, kit per defectum seminis, kit regius consensussal valamelyeknek a' donatioja legatariusimra száll, azokat hagyom Kende Ádámnak és maradékinak ha Isten akarátát érnek, az igasság uttyán keres-hessék meg, úgy mind a Tivadari familia jószágát, és Borzsovay Györgyét, de ezek közzé nem értvén a' Szennyesi jószágot, mivel az feleségem nemzetéről áll, 's az maradjon az ő maga dispositiójára.

Minthogy pedig a hetei jószág állapottyát nem tudom haszollé a' legatariusaimra donatioja, ahozképest az idén még lássák, hogy valaki elébb ne kérje, ezt is hagyom Kende Ádám urnak feleségem hólta után. 's maga is kérje meg, hogy idegen kézre ne jusson, hanem magáé és maradékié légyen.

Minthogy pedig ember nem tudja élteig mire juthat, vagy mi szükség követi ahozképest akarok arról is ilyen dispositiot tennem, hogy az ilyen kényszerítő szükségekben, ezekben az édes feleségem annak meg orvoslására, és véghezvitelére, mint egyiket, úgy másikat az felül megírt jók közzül eladhassa, és azon 's nem más szükségek végben vitelére fordiccsa, azt is hozzá tévén, hogy az mi feltéve nincsen, azok is mindenek maradjanak feleségemre, és disponálhasson belőle. Mindazáltal kérem az édes feleségemet, a' mennyibe lehet, ha kiváltképen meg nem szomorittya, mutassa az öcsémhez Kende Adámhoz, 's maradékihoz mindenben jó akarattyát, mivel feleségéről néki is testvér attyafiai. Ha holtom történik pedig, testemre a' hajszin skarlát vagy a' narancsszin kanavász dolmányomat, 's meg a' királyszin övemmel együtt . . .

Actum Cassoviae die 2da januarii Anni 1667. Vass Márton m. pr. L. S.

Mivel én nem tudtam, hogy a' pater Francziskánusok ő kigyelmek nem kötelesek bizonyos határozott imádságokra, hanem

csak szintén jó akaratyból való áhítatosságokra, azért én azt hagyom ő kigyelmek jó akaratjokra, el hívén, hogy ő kigyelmek el nem mulasztják én érettem is Istent imádni. Vass Márton L. S.

(Dr. szigeti Vass Antal debreczeni kir. törvényszéki bíró családi levéltárában lévő másolatról, melynek eredetije az egri káptalanban őriztetik.)

Közli: K. A.

GYÖNGYÖSI JÁNOS ÉS LEÖVEY MÁRTON URAMÉKNAK BÉCSI UTJOKRÓL VALÓ SZÁMADÁSOK, 1632.

Anno 1632. die VI. Juli. Ez nemes Kassa szab. kir. városának nemes becsületes birájától, úgy mint nemzetes Vass Mihály uramtól, nemes és becsületes tanácsátul, Fürmender uramtul és az egész nemes és tisztelendő keresztyén választott községtől küldettünk volt az mi kegyelmes urunkhoz, ő felségéhez, koronás királyunkhoz, Bécsbe, mi Gyöngyösi János és Leövey Márton, városunknak egynéhány rendbeli bizonyos dolgainak (igen hasznosoknak) solicitálására és véghez való vitelére, melyeknek véghez való vitelére nem kevés ajándékozásoknak kellett lenni és mennyi summa pénzt költöttünk legyen az ajándékokra és az levelek váltóságára. lovakra és magunkra.

Elsőben is vöttünk egy pohárt cancellarius urunknak ő nagyságának	T. 85	—
Sixaj Mihály uramnak adtunk elsőben is mivel ott létében a nemes tanács ígérte volt neki	T. 20	—
Item annakutána ismét adtunk magunk ajándékon Sixaj Mihály uramnak	T. 16	—
Ferenczfí uramnak, urunk ő felsége secretariusának adtunk ajándékon	T. 30	—
Az taxa dolga informátióra ment volt az Magyarországi comrára, kellett az pozsonyi comtes urakat (így!) ajándékoznunk, ez végre rész szerint, hogy ide alá az szépesi comrara dolgunk ne bocsátassék pro informatione és hogy sok ideig való várakozásunk ne történjék, rész szerint ismét azokért, hogy az informatio igen helyes és kedvünk szerint való legyen s így adtunk az pozsonyi comtes uraknak secretariusának és az hova kívántatott	T. 30 d.	—
Ugyanakkor az pozsonyi útjában költött Leövey uram	T. 2 d.	—
U. a. taxa dolgáról való informatio, sőt az		

- pozsonyi comrások az aulica comrara, mivel cancellarius urunk ő nga is Bécsben nem lévén, mi is pedig az ő felsége aulica comráján ismeretlenek lévén, igen féltünk ezen, hogy az taxáról való reménységünk semmiben ne muljék, ezokért nolle-velle ajándékokkal kellett forgolódnunk s így lévén az dolog, ajándékoztuk meg az prae-sidenset s egyéb comtes urakat fő és vice secretariusokat T. 65 d. —
- Az taxáról való levélnek és ahoz tartozandó 3 missilis formán való mandatum leveleknek urunk ő felsége subscriptiója és pecséti alatt valóknak írásitól és pecsetelésitől adtunk az registrator jövedelmével együtt T. 20 d. —
- Cancellarius urunknak ő nagyságának az levelek taxálásától s az deákoknak az levelek írásitól, az árus uraim leveleknek bekérésétől és az több missilis leveleknek s mandatumoknak írásától és azoknak mindenképen való pecsétlésétől és végben való vitelétől adtunk egy summában T. 215 d. —
- Urunk ő felsége ajtónállójának, cardinál urunk ő nagysága és cancellarius urunk ő nagysága komornyikjának és secretariusának s egyebütt, az hol kívántatott, kiváltképen az suplicatumok és punctumok írásától és az regius libertenuis donatioinak beírásától, hogy mentől hamarább expediáltattathatnánk adtunk T. 20 d. —
- Legutolszor Bazinban, hogy az ő felsége missilis mandatumit megadtuk a comrás uraknak, hogy legjobban és hamarább expediáltattathatnunk, (így!) adtunk az comrásoknak és secretariusnak s az deákoknak T. 10 d. —
- Magunk költsége, 5 lovakra és 6 emberekre költöttünk hetedfél hétig és az ajándékokat ideszámítva, melyek az nemes tanácsbeli uraimnak, predicator uraimnak és az öreg uraimnak osztogattunk. Egy summában T. 175 d. —
- Az fent való summák tesznek egyben számálva őket, egy summában T. 513 d. —

Tesznek egész summa Tallér 688 d. —

Adtak volt kezünkhöz fizető uramék ő kegyel-	
mek tallérul és egyéb aprólék pénzül ...	T. 348
Item kértünk Pozsonyban kölcsön az nemes	
város számára Czolikofer uramtól	T. 300
Leövey Márton uram adot maga pénzt	T. 40
	Summa T. 688.

Item adtak volt ő kegyelmek aprópénzt 70 d., de csak kimenetelünkben is sok hitvány kerekének romlása miatt és az szállásoknak drága voltak miatt ennek nagyobb részét majd elköltöttük, de visszajövőben az maradékjával meg nem érvén.

Czolikofer uramnak 3 holnapra fogadtuk az 300 tallért avagy még elébb nagy hálaadással megfizetni.

Cancellarius urunknak ő nagyságának és Ferenczfi uramnak egy-egy hordó bort fogadtunk küldeni. És ha azt kívánjuk, hogy városunknak ennekutána is hitele legyen az emberek előtt és hogy kérései kedvesek legyenek és az nemes városnak is hite-neve terjedjen, meggondolván amaz proverbiumot Qui cito dat, bis dat, azért szükség volna mentül hamarabb az borokat elküldeni, az holott pedig el nem küldetnének és az mi ígéretünk szeint az borok nem prestaltatnak és jövőendőben, ha valami kedvetlenség avagy szemre való hányás leszen, mi arról akkori nemes város felől megnevezett követi protestalunk, hogy mi semminek okai nem vagyunk. mert mi elegendőképen urgeáltuk.

(Kassa város levéltárában, 6436.)

KEREKES GYÖRGY.

ADATOK OLÁH MIKLÓS ESZTERGOMI ÉRSEK ÉLETÉHEZ.

I.

Bécs, 1556. szept. 12. Oláh Miklós eszt. érsek, kancellár, értesíti Horváth Márk szigetvári kapitányt, hogy a király Varkoch Menyhért és Tamás birtokait neki adta, egyuttal kéri, hogy az érsek Szigetvár körüli birtokaiban fogadja el a tiszttartói állást, és azok jövedelmeit szedje be számára.

Egregie domine, et amice nobis honorande. Saludem. et nostri commendationem. Recordamur, nobis vos aliquot literas scripsisse, quae licet omnes nobis redditae fuerint, ex quo tamen, nuper ad revidenda bona nostra. et ecclesiae nostrae profecti ab hinc fuimus. ad singulas vobis respondere, propter illam nostram ab aula absentiam. hactenus non potuimus, et si vobis respondissemus. nihil aliud scribere potuissemus, quam ea, quae Maiestas Regia. dominus noster clementissimus per literas suas perscripsit. Nihi-

lominus vobis nunc, ad eas omnes literas vestras, ita breviter respondemus, quod nos in omnibus vestris negotiis, apud Maiestatem Regiam, semper libenter laboravimus, eademque pro nostro posse ubique promovimus. Caeterum sciatis, quod Maiestas Regia, recenti memoria tenens fidelia, ac strenua servitia vestra, noluit irremunerata praeterire, quapropter contulit vobis Melchioris et Thomae Warkoch universa bona et jura possessionaria, prout ex literis Maiestatis Suae fusius intelligetis, super quibus quidem bonis literas donationales Regiae Maiestatis vobis misimus cum praesentibus, et inposterumque, in omnibus, quantum nobis fuerit possibile, vobis amicitia et favore nostro non sumus defuturi. Bene valete. Ex Vienna, 12-a Septembris 1556.

Oláh Miklós kezetrásával: Habemus istic circa Zygeth nonnulla bona et in quibus vos officialem nostrum constituimus. Et rogamus velitis id oneris ac laboris suscipere, et illorum (quamvis etiam Turcis tributum solvunt ut alibi nunc in multis locis hoc tempore calamitoso id fieri solet), illorum habere (*így!*), ac proventus nostros de medio eorum pro nobis exigere, ac ad manus vestras accipere, illosque postea nobis integros remittere. In hoc facietis nobis anicitiam gratam. Valete feliciter. Vester Strigoniensis, summus cancellarius etc. Manu propria.

Kívülről: Egregio domino Marco Horwath praefecto, et capiteano arcis et oppidi Zygeth, Sacrae Regiae Maiestatis etc. Amico nobis honorando. 19 die Septembris alatae (*így!*).

(Eredeti: Orsz. lev. N. R. A. fasc. 1752. nr. 44.)

II.

Numerus et nomina aulicorum familiarium Reverendissimi Domini quondam Nicolai Olahi Archiepiscopi Strigoniensis, continue praesentium et in aula servientium.

Stephanus Radecius prepositus sancti Stephani, secretarius, quartusmet.

Franciscus Nagwathy magister curiae, tertiusmet.

Balthasar Melegh archidiaconus Gemberiensis capellanus tertiusmet.

Franciscus Doctor tertiusmet. Mathias Zongor tertiusmet. Michael Kereszthwry secundusmet. Caspar Körmöndy secundusmet. Joannes Baychy secundusmet. Laurentius Keoreossy secundusmet. Jacobus de Zlataria secundusmet. Balthasar Ghozthony secundusmet. Jacobus Wyzkelethy secundusmet. Georgius Jezernyczky secundusmet. Gregorius Wynchyarit secundusmet. Gerardus Wernerus secundusmet. Gregorius Bogroghy secretarius tertiusmet. Mathias Ebechky secretarius tertiusmet. Benedictus Zörchöky secundusmet. Wolfgangus Rawcz cubicularius secundusmet. Valentinus Erdőhegy cubicularius secundusmet. Blasius Ferentzffy cubicularius. Mathias

Bory cubicularius. Joannes Raÿchÿ cubicularius. Petrus Groff magister dapiferorum tertiusmet. Albertus Zolÿomÿ magister agazonum secundusmet. Thomas Mÿlÿth. Nicolaus Perseÿ. Mathias Almassy. Melchior Oztrolowczyk. Johannes Barhazy. Martinus Soos. Thomas Bwthay. Thomas Farkas. Johannes Niáry. Gaspar Darabas. Lucas Nitray. Petrus Aranÿanÿ. Mathias Zekelÿ. Josephus Chegleÿ. Nicolaus Farkas. Barrabas Oroz, Paulus Oroz, janitores. Sartor tertiusmet. Barbitonsor secundusmet. Faber solusmet. Caspar Zelesenÿ dispensator tertiusmet. Magister Martinus cocus. Magister Gregorius coci. 4. Magister Michael cocus. Magister Valentinus cocus. Juniores cocus. Pedites decem cum eorum decurione. Agazones duo. Aurigae ad majores currus duos. Auriga ad vnum Kochÿ.

Dominus Nicolaus Olahchazar venit huc personis 10.

Vrsulla et Helena sorores Reverendissimi Domini personis 15.

Az Oláh Miklós eszt. érsek halála alkalmával felvett ingóságok 1568 jan. 21-én kelt összeírásához csatolva. Eredeti: orsz. lev. Urbaria et conscriptiones, fasc. 75. nr. 32.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

ADATOK A BÁNYÁSZAT TÖRTÉNETÉHEZ.

I.

Inventarium rerum in castello Bellényes, et fodinis ferri ac cupri repertarum, generoso domino Bartholomaeo Somogyi, officiali existente. Conscriptum per egregios Georgium Warasdi, et Petrum Bessenyei, uti ad id specialiter delegatos commissarios per cameram Scepusiensem sacrae caesareae regiaeque majestatis, die 24 Februarii, anno 1600.

In castello sunt haec sequentia.

Három taraczk, ketteit itt mondja Somogyi uram hogy találta, az harmadikat ő hozta be. Taraczk golyóbis harminczkettő. 21 szakállos, ötszáz szakállos golyóbis, apró szemü golyóbis két száz, taraczkhoz való két vas derékszeg. Öt öreg kötél taraczkhoz való, egy ujdón. Más fél szál vas. Egy felső ház, kiben vagyon egy kemenczében való vas, két vas kapura való. Ajtóra való retesz kettő. Azon házban egy karotlan szék, más paraszt szék egy. Egy nyoszolya, egy asztal, ugyan ott két zászló kopjástul. Az másik felső ház héján tiz tonna por, gyújtószerszám egy, kapa kettő, egy hosszú láncz, ugyanazon házban egy asztal, egy nyoszolya, egy asztal mellé való szék, az pinczében egy káposztás kád, tiz ásó, négy irtó kapa, vasatlan lapát tizenöt.

Sequitur inventarium fodinae ferreae.

Vagyon egy udvarház Boiban, fővénynyel környül vétetett, vagyon alatt egy szoba, kemenczéjével, ugyan egy asztal, az fal mellett két pad, egy nyoszolya, azonfelül egy élésnek való kamara,

pervátával együtt, két padszék, egy öszve szegezett láda, fedele nélkül, kiben ötven fű káposzta vagyon, egy bokor czigány fuvó, egy uj föld korsó, két föld uj fazék, egy uj tekenő, egy öreg álgyu golyóbishoz való vas forma, egy konyha, kamarával egyetemben, azokon paraszt ajtó, három fatál, három fatányér, egy istálló, mellette egy ól vagyon, ugyan azon udvarban egy sütőkemencze, sindellyel befedett. Azon udvarban egy föld ház, alatta egy pincze, ott egy kaloda, azon pinczében egy másálni való tábla. egy lánczczal köttetett fel az gerendában, köveivel egyetemben, négy vas, kivel vasat hasogatnak, egy öreg vasverő, háromhoz való, tizennégy vashoz való vas fogók, öreg és apró négy vas golyóbishoz való fogók. Három vaslapát, négy lyukasztó vas, két fába csinált vas emelő rud, két fuvó végében való csűk, tiz taraczkhoz való vas golyóbis, egy vas merő, vas emelő rud, öt fuvóhoz való vas horog, két vas verő, egy holt szénnek való szén, sindellyel fedetött. Egy vas koh egy bokor uj fuvójával, ugyan azon fuvóhoz való régi kerék, az vashámorhoz való régi földél, azalatt egy öreg ülő verőstől, egy vas hűtő faválu, egy golyóbishoz való vas ülő, egy öreg verőhöz való kerek, régi, tengelyestül, egy torboncza, két vas fútató kemencze, régi; egy bokor fuvó uj kerekével és tengelyével az melynek az fedele megszakadozott, avagy sindelyes. Egy régi röstölő kemencze, egy kevés méretlen érczkő. Az pincze felett való házban egy kemencze, egy asztal, két padszék. az vízben egy hitván haltartó. Ugyan azon udvarban egy régi szekér szén, egy asztal, egy padszék, két fuvóhoz való alsó uj fa. egy furatos lapát. Item, mikor Somogyi uram kezihez vette az hámort, Lajos deáktul maradott volt négyszázhetven darab vas, melyből Somogyi uram veretett száz egy mása vasat, mely vasban vagyon in specie, ugyanezen hámorban tiz mása vas, fél mása aczél, ugyan ott tizennégy darab vas; és öreg egész fuvás harmincz, mely Lajos deáktul maradott, melyekből tiszta vasat szoktak kiverni.

Sequitur fodina cupri in Poyan habita.

Vagyon egy udvarház, sövénynyel keritött, egy alsó fa szoba, egy zöld kemencze, egy asztal, három padszék, egy nyoszolya, három ablak, kiken kereszt vasak vadnak, és papiros lantornák, azon belől egy kamarácska, vagyon benne egy kevés alma, azon belől egy konyha, azon belől egy szoba, elromlott kemenczéje, egy asztal, két padszék, az udvarban egy istálló, négy lóra való, az ház mellett egy hosszú tornác. Az udvaron négy ökör, item két ökör, egy szénhordó szekér, két szénhordó szekérre való kas. egy koh ház kemenczéje, régi, egy öreg verő ülőstül, kit az viz hajt, az verőhöz való kerék tengelyestül, kit hámorinak is hínak. ugyanott egy kovács mihely, egy ülő vas benne. Egy kis pár fuvó, két öreg fuvó, régi, egy szál rézverő vas, az földön fek-

szik egy fuvó hajtó kerék, tengelyestül; három vas lőcs, szekérhez való, egy réz mívesnek való ház, kiben egy réz metéllő-öreg olló. Egy kemencze, öt réz nyújtó, két fa lapát, egy próba ház, két rakás holt szén benne, egy vasas tarboncza, egy koh kemencze, egy uj tengely, fuvókhoz való, három nyilstampf vasastul, alias küllő, egy vas láng szítáló, vas rosta, két tekenő, egy spleiszölő kemencze, ahoz egy kerék tengelyestül, és egy bokor ó fuvó, egy föld pincze ház, két remek spleiczhoz való három réz táblácska, az ón kemenczéhez való; réz mívesnek való szerszáma, negyven két remek. Olvasztó kemenczéhez való tekenő, ahoz való tiz remek, nyolcz ónoztatlan vas fazakacsok, száztizenkilencz vas horog, vas fazéokra való, item vagyon spreiczelt réz, huszonkilencz mása, és egy fertály; item abczug réz vagyon öt mása és kilenczven font. Egy falka rézfazékhoz való vas vessző, huszonnyolcz remek, egy patkoló láda minden szerszámával, egy nagy öreg rézolvasztó vas serpenyő, réz öntéshez való, nyolcz remek vas, egy másáló tábla, két réz mérték több apró mértékek egyetemben, egy fél mása réz mérték, egy hitvány réz fazék, öt öreg vaskarikák, két vas csűk, item öt kis kalangya széna.

Sequitur minor fodina cupri, Kis-Bánya vocata.

Egy sövénynyel kerített udvarház, egy szoba, egy asztal, egy kemencze, egy nyoszolya, három pad székek, az falon négy darab fogas, egy ruhának való rud, az fal oldalán két hitván darab posztó, azon belől egy kis kamara, abban egy pad székek, egy póc, azon belől egy perváta, egy konyhácska, egy tűzhely, egy emberre való kis székek, egy tálas, egy kis asztalocska, azon belől egy pincze, kiben egy hitvány hordó alma viz vagyon, egy üres feneketlen hordó, egy üres általagocska, egy háló, két réz rosta, két kis tekenő, egy vágó kés, egy kis lábas serpenyő, egy hitván kapa, egy öreg lábas serpenyő, egy vas gyertya tartó, egy rostély, két szál rud vas, egy darab láncz, egy legere való vastábla, egy hitván tekenő, egy hitván láda gyertyához való, két fa kupa, egy közép kondér, két horog fuóra való. Tizenöt vas fogó, egy vasvágni való vas, egy vontató karika, egy öreg vas pöröly, egy kemenczére való kű, egy marok vas, egy vas ülő, egy hitván vas lapát, egy kapa, egy darab ó háj, az ház hiján egy kevés alma, egy hitván kemenczéhez való vas, két kos bőr, egy darab ó szalonna, egy hitván fűrés, öt uj stompf vas, két ó stompf vas, kilencz fogó, egy fúró, két gerendelre való vas, egy hordóra való vas abroncs, egy kemenczéhez való vasnyárs, két gerendel foglaló vas abroncs, két fuvóhoz való réz csők, egy vederre való fogantó vas, öt darab vas ablakra való, egy szarvas ülő vas, egy gerenda foglaló vas abroncs, egy vas karika, viz vonó vendelhez való négy vas karikák, egy réz merítő vas kalán, köszörükő végére való egy vas. egy golyóbis, negyven két dirib darab vas.

Sequitur inventatio fornacis distillatoriae cupri réz koh kemencze vocate.

Vagyon egy öreg deszkás sindeles ház, melyben vagyon két fujtató kemencze, egy régi fujójával egyetemben, és furóhoz való kerekével és tengelyével, három vas nyárs, az rézkemenczéhez való két szénvonó vas horog, két kemencze törő, három vasvilla, két legel verő vas. Három vas haracz, két pöröly, két vas gereblye, fuvóra való nyolcz vas horog, egy viz mérő réz sajtár, egy csákány, egy fejsze, egy torboncza, egy másáló deszka, tizen négy apró uj kas, tizen nyolcz öreg szén kas, nyolcz szén töltő, harmincz kilencz mása leh réz, melyből Somogyi uram csináltatott fekete rezet, fertál hiján tizenkilencz mását. Ugyanott találtunk tizen egy mása leh rezet, melyet csak elsőben az rézből szoktak megolvasztani, ez lett harminczkilencz par érczből, az rost kemenczében találtunk ötvennégy mása leh rezet, kire fát is raktanak, melyet megégetvén és megtörvén, az mesterek hitek szerint vallják, hogy lészen belőle fertály heján tizen kilencz mása fekete réz, ugyanott találtunk husz pár érczet, kit az bányából akkor hordottak lóháton. Et haec sunt, quae in fodinis reperta sunt. Actum Bellénies 24-ta die Februarii anno sexcentesimo supra millesimum. Georgius Warasdi (L. S.) Petrus Bessenyei (L. S.) Bartholomaeus Somogyi (L. S.).

Másolat: orsz. lev. Urb. et conscr. fasc. 106. nr. 4.

II.

*Inventarium seu conscriptio rerum omnium mobilium et immobilium salisfodinae Maramarosensis die 1-ma Julii 1614.*¹⁾

Vagyon egy felső öreg ház... Az oldal kis házban vagyon... Az másik öreg deák házban vagyon... Mellette vagyon ez háznak más kis ház... Ez házak között vagyon... Az öreg kamaraház alatt vagyon... Vagyon ismét egy sütő ház. Egy gepelies ház. Két istálló. Gepelies ló vagyon nr. 8. Három béres ökör. Egy jeeg verem. Defectus: az camara háznak sindelyezése semmire nem jó, ki káros ő fölségének. Item vagyon egy kovács mihely. Vagyon benne két rosz fuvó. Két ülő. Egy pöröly. Egy elől ütő. Egy palaczk vonó. Két fél kéz kalapács. Egy szarvas ülő. Három vas fogó. Egy kéz vas maró. Defectus: ennek is az kovácsi mihelynek sindelyezése se semmire nem jó, az mely káros ő felségének. Vagyon két só vágó ház az kikben az só vágók laknak, vagyon ezekben só vágó csákány kit *király csákányának* neveznek nr. 6. Vagyon kerekas ház nr. 2. Vagyon egy fürödő ház. Vagyon benne katlan nr. 1. Egy üst benne. Egy kád, melyben a só vágók ferednek. Defectus: Az szigeti szállás helyében mást kell csinálni. Az técsőit meg

¹⁾ Az érdektelenebb rész, és az ingatlan kihagyásával.

köll sindelyeztetni. Item szigeti sóhordóknak is házat kell csinálni. Item az nagy aknán vagyon egy gepely. Vagyon rajta két kötél. Defectus: Ennek az aknának sindelyezése semmire nem volt jó, az fél oldalát ez megnevezett aknának Déday György uram hiaztatta meg, az másik oldala nem jó, azt is hiazni kell. Csináltatott ugyan Deday uram egy ócska gyalog talyigát, kit vasazni kellett, melyben sárt, miliet hordnak ki. Vagyon ez megnevezett aknán négy hám, négy ostor. Ezek (*így!*) aknához közel egy nagy pajta. Vagyon ugyan ott egy kis kamara. Vagyon más öreg pajta semmire nem jó. Egy darabos kamara üres. Item, vagyon egy uj kis akna. Vagyon rajta egy kis gepely. Vagyon rajta egy hitván kötél. Defectus: Ennek az feli szalmás, kit az eső megjár, melyet ujonnan meg kell csinálni . . . *Következnek az ingatlanok* . . . Vagyon só vágó Técsőn husz. Ezeknek vagyon birájok nr. 1. Huszumezőn vagyon nr. 4. Szigeten huszonhárom. Ezeknek is vagyon birájok nr. 1. Salariumok: Az két só vágó biráknak egyiknek egyiknek esztendőnként tizennyolczad fél forint jár az camara ispántul ő felségéből. Az só vágóknak mindeniknek esztendőre négy négy forint jár, melyet segít pénznek hínak. Ezen kivől az só vágatásért megfizetnek nekik, minden öt sötul másfél másfél pénzt. Item: Vagyon nyolcz kerekess, esztendőnkint salariumok négy négy forint. Mikoron sójártatás vagyon, ha ezer vagy két ezer söt feljártatnak, adnak nekik pénzt den. 70, ha peniglen ez erre nem telik, adnak neki den. 35. Item: Gepeles vagyon négy. Ezeknek is esztendőnkint jár negyed fél-fél forintjok. Élással az kamara ispán tartozik nekik. Vagyon egy ferődös: mikor az só vágók az aknából kijönnek az csinál förödöt nekik, ennek is esztendőnkint négy-négy forintja jár. Ennek minden só vágó két két söt ad minden napra, melyet ötével vált vissza az só kamara ispán más fél fél pénzen. Item: vagyon két kovács, melyeknek esztendőnkint való fizetések négy-négy forint. Ezeknek minden só vágó négy-négy söt ad minden napra, melyet ötével vált vissza az kamara ispán másfél fél pénzen. Item: vagyon az só vágók közt kit *Isten fiának* hínak, esztendőnkint ez az só vágók közé számláltatik, ennek két-két sója jár minden só vágótul minden napra, ezt is az kamara ispán ötével váltja be másfél fél pénzen. Item: Vagyon két gazda az zigeti és técsi sóvágók között, az kik vizet, fát hordanak, tüzet raknak, és főznek nekik. Ezeknek minden sóvágó szombaton mindeniknek két két söt, melynek ketteit ketteit az kamara ispán három három pénzen váltja vissza. Ezeknek az só vágóknak az négy innepre ugy mint mindszent napjára, karácsonyra, husvét napjára és pinkosd napjára. mindenik idnepre tartoznak két két borral, kenyérre való pénzzel. egy egy vágó barommal egyik egyik szállásban: de ezekért adnak ő nekik mindenik szállásban egy egy idnepre tizennyolcz-nyolcz

forintot. Mindszent napban, mikor birót szoktak tenni, annak áldomásában szoktak adni harminczhárom három sót, mindenik szállásban. Hushagyó keddre mikor haza mennek házokhoz és annak utánna só vágni meg fel jönnek, az kamara ispán tartozik mindenik szállásban ötven ötven dióval. Ezeknek, ugy mint só vágóknak, kerekéseknek, gepelieseknek, kovácsoknak, fürödősnek, gazdáknak, szoktak adni egy egy öreg sót, ki három sóért vagyon, melyet szombati darabnak hínak. Ugyan az só vágóknak fölszakasztástól az uj aknában minden só fölszakasztástól szaktak adni két két pénzt. Ugyan az só vágóknak biráinak egy egy lajtorja csinálástul szoktak adni egy egy forintot. Beeresztéstől az só aknában ötven pénzt. Kieresztéstől minden szál istrángtul egy egy itcze bort. Egy lajtorja fog csinálástól és egy ó lajtorja fog ki üresétől (*így!*) is egy egy itcze bor. Az akna, mikor víz miatt megbomlik, annak becsinálásától mindentől szoktak adni száz száz forintot. Az gepelyre egy uj kötél felcsinálástól szoktak adni az kerekéseknek egy itcze bort. Az sóvirágnak leverésétől az aknában mindenik birónak adnak egy-egy forintot. Az só vágóknak minden tizezer sótul szoktak adni tizen egy egy sót. Egy garda fa requirálástul Felső és Alsó-Ajakon való garda fátul szoktak adni huszon öt öt pénzt. Minden kereszt becsinálástól egy egy forintot, kapocs beverésért ötven pénzt. Az szigeti papnak, hogy az kamarára feljár prédikállani, minden só vágó két két sóval tartozik minden szombaton. Az szigeti mesternek az szigeti só vágók, gepelyesek, kerekések, kovácsok, fürödős minden holnapra egy egy sóval tartoznak. Az nyalábi uraknak minden esztendőben az régi privilegium szerint két ezer sóval tartoznak, az Huszt várához való ötvenesen, és öt falukon, hogy vámot ne vegyenek. azt az kamara ispán tartozik Nyalábig sóhajón alá szállítani az fejedelem költségével, ez mellett ők is tartoznak fát, egyet más lomokat az só hajóból ki tisztitania. Ha egy fát kívágnak az vizből, ki az só hajónak ártalmas volna, azért nyolcz sóval tartoznak az kamaráról. Az só kamaráról az hosszumezei só kamarára hajóra való sót mikoron beszállétnak, minden száz sónak az levételéért tiz tiz sót adnak, ugyan az ott való maglasnak száz sót adnak. Minden egy hajó csinálására szoktak adni nyolczad fél fél forintot néha nyolczad fél forintot adnak egy só hajó csinálástól, de ezt is hozzá tévén, hogy minden ember, valaki só hajót csinál. azoknak munkájokért adnak két száz kősót, melynek egyik százát az gazda az sóról tartozik behozatni, az százát az hosszumezei só kamarán adják meg az hajó csináló embernek, egy pénze nélkül, de ű is tartozik az hajóra gondot viselni, s az hajóból az vizet hányatni, mind addig, meddig az só kifogy, attul harmincziaaddal sem tartoznak. Annak bevetésére az vizben egy egy forintot. Az só hajónak Hosszumezőre az só kamarához leszállé-

tásáért adnak huszon öt öt pénzt. Egy rakott hajónak alá viteléért Beöchig szoktak adni első kormányosnak fl. 3. farkon állónak fl. 1. Tizen hat legénnek, kik az hajót evezik, adnak ötven ötven pénzt. Ugyan ott Tisza Beöchen azon legéneknek adnak egy egy forint ára bort. Ugyan azon legényeknek szoktak adni harmincz hat pénzt, kit marton álló pénznek hínak. Bechtől fogva Naményig, kamora helyig, szoktak adni az első kormányosnak egy forintot. Öt embernek ezen kívül ötven ötven pénzt. Ugyan ezeknek koszt pénzt két két pénzt egy egy hajótul. Egy bárányt, minden személyre, egy egy iteze bort, az több kamora helyekig is ezen formán szoktak adni. Az aknára való gepely kötelet Beszterczén csinálják, két kötelet százhatvan forintért szoktak adni. Vagyon az kamorához nyolcz só hordó, kik az pajtában be hordják az sót, kiknek esztendőnként egyiknek egyiknek három forintot adnak segéd pénzt, ezen kívül minden száz só behordástól az kamarában két két pénzt. Az kötél faggyazására az kamarától szoktak faggyat adni. Minden marha bőrért, az kamara só fel bocsátására egy egy ökör bőrért szoktak adni két két forintot. Egy egy mázsa faggyuért három három forintot. Aczél, vas, hám, gypely, fék az kamara ispán gondja viselése az mennyire kölletik Actum in scamera salisfodinae Maramarosiensis die 1-ma Julii 1614. Lucas Ki s m. p. (p. h.) Joannes Nowak m. p. (p. h.)

Eredeti Orsz. Lev. Urb. et conscr. fasc. 152. nr. 7.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

SERÉDY GYÖRGY KASSAI KAPITÁNY HŰSÉG- FOGADALMA.

1552. jan. 26. Kassa.

Assecuratoriae Georgii Seredy super fideli conservatione civitatis Cassouiensis.

Georgius Seredi, liber baro de Makowicza, comes comitatus Saros, ac civitatis Cassoviensis capitaneus etc. recognosco praesentibus literis meis, quod cum serenissimus princeps et dominus dominus Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Boemiae etc. rex. infans Hispaniarum, archidux Austriae etc. dominus meus clementissimus me ex singulari gratia sua in capitaneum dictae civitatis suae Cassouiensis elegerit, nominaverit et constituerit, ac eandem civitatem fidei meae, quoad Majestati suae visum fuerit, tenendam, gubernandam, custodiendam et conservandam crediderit atque commiserit, ego Sacram eius Regiam Majestatem de fidelitate, diligentia ac vigilantia mea certam et securam reddere volens, eidem Regiae Majestati, eiusque liberis et successoribus legitimis Hungariae regibus bona fide promisi,

quemadmodum et praesentibus literis meis ad fidem, honorem et humanitatem meam promitto, quod dictam civitatem Cassouiensem tanquam fidelis et diligens capitaneus durante beneplacito suae Majestatis fideliter tenebo, custodiam et conservabo et vices meas gerenti si mihi aliquid humanitus accideret, tenendam, custodiendam et conservandam committam, ac eandem civitatem, quandocunque Majestas sua, aut post suam Majestatem liberi et successores eius, reges Hungariae eam a me repetiverint et recipere voluerint, eisdem sine omni difficultate, recusatione, colore et praetextu restituam et resignabo, restituique, et resignari curabo, omni dolo et fraude semotis. In cujus rei fidem et testimonium praesentes literas sigillo et manu mea consignavi. Datum Cassouiae vigesima sexta die mensis Januarii. Anno domini Millesimo Quingentesimo quinquagesimo secundo.

Bona et possessiones civitatis Cassouiensis.

Aranýda.	Zenth Istwan.	Radach.	} portiones.
Bela.	Kawachan.	Berzenke.	
Thewkesfelsew.	Kaussa.	Rwzka.	
Thewkes Also.	Berky.	Berete.	
Bachka.	Wyfalwa.		
Misloka.	Kysladna.		
Tchan.	Nagladna.		
Taplochan.	Rwzyn.		
Kysfalwt.	Garadna	} has tenet d. G. Seredj.	
Zakola.	Forro.		

(Egykoru másolat. Orsz. Lev. urb. et conser. fasc. 99. nr. 12.)

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

TÖRÖK BÁLINT ÉLETÉHEZ.

1529. ápr. 6. *Torda. Vingárthi Horváth Gáspár, Bethlen Elek, Apafy Miklós és Penflinger Márk kötelezik magukat, hogy Geréndi Miklós, erdélyi püspököt Diósgyőr várának és Debreczen városának a királytól Török Bálint részére való megszerzésében támogatni fogják; a mennyiben pedig ez nem volna lehetséges, rajta lesznek, hogy Török Bálint a püspök által 32,000 frttal, illetve Gyaluvárával kárpótoltassék.*

Nos Gaspar Horwath de Wýngarth magister cubiculariorum regie maiestatis, Alexius Bethlen vicewaywoda Transsylvanensis et Sicularum vicecomes, Nicolaus Apafy, Marcus Penflýnger iudex regius et comes Cibiniensis etc. Quum ita contigerit, ut magnificus dominus Valentinus Therek comes Themesiensis volente Deo in Transsylvaniam venerit, visis et consideratis regni istius periculis ac magnis necessitatibus, cognita eciam ipsius domini Valentini

Therek maiestati regie et huic regno serviendi cupiditate, prefatum dominum comitem dominus reverendissimus Nicolaus de Gherend episcopus Transsylvanensis et thesaurarius regius etc. cum regnicolarum voluntate in isto regno Transsylvanensi retinuit, sub hiis tamen condicionibus, quod ipse dominus episcopus castrum Dÿos-Gÿer ac oppidum Debreczen simulcum eorundem pertinenciis a maiestate regia domino Valentino Therek usque festum beati Michaelis archangeli proxime venturum obtinebit, casu vero, quo prescriptum castrum Dÿos-Gÿer et oppidum Debreczen sibi impetrare non posset, tunc eidem, ubicunque ipse voluerit, trigintaduo milia florenos prescripto die beati Michaelis archangeli reddere et deponere teneatur. Ubi vero prescriptos trigintaduo milia florenos ipso die eidem domino reddere non posset, extunc castrum suum Gÿalw vocatum simulcum universis suis pertinenciis prescripto die beati Michaelis archangeli nunc venturo predicto domino Valentino Therek ac domine Catherine consorti sue, et Johanni Therek filio suo, ac Nicolao Therek fratri suo dare et assignare debebit. Nos quoque volentes de premissis prefatum dominum comitem assecurare et magis securum facere, id eidem domino Valentino Therek fide, honore et humanitate nostris mediantibus promisimus, quod iuxta promissionem et obligationem prefati domini episcopi Transsylvanensis in obtinendo castro predicto Dÿos-Gÿer et oppido Debreczen unacum domino episcopo apud maiestatem regiam laborabimus et intercedemus; si vero castrum illud et oppidum quoquomodo impetrare cum prefato domino episcopo non possemus, extunc de restitutione trigintaduo milium florenorum summam curam geremus et talem, ut maiorem non possimus. Sed si ista summa pecuniarum prescripto die beati Michaelis archangeli utcunque reddi non posset, extunc castrum predictum Gÿalw, si dominum episcopum, quod Deus avertat, mori interea contingeret, ad manus ipsius domini Valentini Therek, ac domine Catherine consortis sue, et Johannis Therek filii sui, ac Nicolai Therek fratris sui aut hominum suorum omni nostro conatu dare et assignare, et in eodem castro pro viribus nostris tueri, protegere et conservare curabimus, et ad premissa nos obligavimus, obligamusque et promittimus modo prescripto, harum nostrarum subscriptione manus nostre et sigillis nostris obsignatarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in oppido Thordensi, feria tertia proxima post dominicam Quasimodo, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo nono.

Idem Gaspar Horwath
propria.

Nicolaus Apafy
propria.

(P. h.) (P. h.) (P. h.) (P. h.)

(Papirra írt eredetije b. Rudnyánszky Dezső levéltárában Döri Patlanon.)

Közli: D. F.

GERSEI PETHŐ MAGDOLNA GRÓFNŐ
VÉGRENDELETE 1737-BŐL.

In nomine Sanctissimae Trinitatis et individuae Unitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen.

Ego Magdalena, nata comitissa Pethő de Gerse, primum quidem Adami comitis Keglevics de Buzin. dein Donati Francisci Liberi Baronis a Cerver, tandem vero nunc Alexandri Leopoldi condam Comitissae Castelli relicta vidua mente quidem et corpore per Dei clementiam incolumis, momentis tamen singulis propinquantem vitae meae terminum prospiciens, adeoque ut quieto magis animo Deo meo servire, ac salutem animae meae vacare modo valeam, neve mors me quoquomodo improvisam occupet, aut prolibus meis ex praeinsinuato matrimonio meo susceptis (alioquin per prius jam plene contentatis et respective emancipatis) litis ac dissensionis quaequam post fata mea supersit occasio, de substantia idcirco mea, capitalibus videlicet triginta septem millium florenorum paratae pecuniae summa, erga litteras obligatorias penes me reperendas apud diversos debitores praehabita, deque argentaria, aliisque divina largiente mihi providentia et propria mea accedente industria comparatis mobilibus bonis meis talem, ut sequitur, testamentariam facio nunc pro tunc dispositionem.

Primum quidem peccatricem animam meam Deo, Creatori suo Unigeniti videlicet Filii ejus Domini nostri Jesu Christi pretiosissimo sanguine redemptam per manus Beatissimae Virginis Mariae et Sanctorum Angelorum praesentandam commendo. Corpus vero exanime in proximiori reverendorum Patrum Franciscanorum ecclesia, ubi me decedere contigerit, absque ulla saeculari pompa, ritu tamen christiano catholico terrae mandandum et sepeliendum committo, quibus eo fine florenos mille pro capitali reponendos lego, ut singula hebdomada, die quo decessero vertente una missa pro refrigerio animae meae ibidem legatur.

Secundo. Posteaquam ex primo conjugio meo suscepti filii mei, Josephus et Gabriel Comites Keglevics, judicium contra me processum suscitando universas praetensiones suas adhuc in anno 1732. judicialiter in me desumpsissent, usque ad tria millia florenorum, de quibus non nisi legale usque ad dies vitae meae interesse mihi solvere tenerentur, taliterque post fata mea eodem capitali apud ipsos remanente non haberent, ultro quod praetenderent. Nihilominus materno unice ex amore, quo etiam erga superstitibus quinque proles filii mei Comitissae Josephi, quatuor videlicet nepotes et neptem meam feror, adhuc pro singulo nepote florenos quingentos, pro nepte vero domicella florenos mille, adesque in simul tria millia iisdem numeranda et persolvenda ordino, hac

tamen cum obligatione, ut ipse dominus filius meus Comes Josephus singulis diebus sabbathi in ecclesia Tornensi et ara Beatae Mariae Virginis majori pro anima mea unum sacrum legi ac celebrari vita sua durante procuret, ut ita longaevus super terram divina perfrui valeat benedictione.

Tertio. Singularem erga me cultum et observantiam filialem dilecti filii mei Gabrielis Comitis Keglevics, quia semper experta fuisset, idcirco eidem etiam in statu adhuc celibatus existenti numeranda comitto ac lego tria milla florenorum ita tamen, ut ipse quoque pro perennatura filiali sua devotione singulis diebus Mercurii pro anima mea missam unam celebrari faciat, nec intermittat, ut eo largiorem divinae promissionis benedictionem percipere mereatur. Quod si vero in statu coelibatus sine haeredum solatio eundem decedere (quod Deus clementer avertere velit) contingeret, eo in casu tria haec millia florenorum ad alterum filium meum Josephum Comitem a Castelli, bonis alioquin improvisum, devolvantur.

Quarto. Quamvis ex secundo domino condam et marito meo, Donato Francisco Barone a Cerver suscepti filii mei Alexius et Joannes Nepomucenus, magistri clerici Piarum Scholarum, adeoque alma haec Ordinis ejusdem Provincia, capitali quatuor millium florenorum per me iisdem Patribus assignato et apud Comitem Josephum Keglevics erga interesse annuum haerente summa pariter contentati jam essent, ex singulari nihilominus erga dictos filios meos et sacrum hunc Ordinem affectu, almae huic Provinciae constituo adhuc dari in forma perpetui votivi capitalis sex mille florenos, ut videlicet pro refrigerio animae meae ac praedefunctorum trium dominorum condam et maritorum meorum tres missae singulis septimanis celebrentur, ejusdemque capitalis ex interesse proventurum beneficium erga dispositionem reverendi Patris Provincialis Collegio magis indigenti cedat. Ne tamen fors fundatio haec periclitari, aut suo effectu quoquo modo frustrari debeat, super eo conscientiam futuri pro tempore Patris Provincialis aggravatam fore asseveranter cupio.

Quinto. Esto quidem cum tertii etiam ordinis ex domino condam Comite Alexandro Leopoldo Castelli, domino utpote et marito meo desideratissimo susceptis prolibus meis contraxerim et excelso Consilio Aulae Bellico tanquam tutore ita volente et me adurgente assignatis eisdem novem millibus florenorum, hasce etiam proles meas respective contentaverim. Quia tamen binae istae proles meae adhuc minores, neque possessionibus paterno aviticis provisae essent, et alioquin potiore praedecaratae summae hujus partem cum praetitulato genitore eorundem coacquisivissem, idcirco tum amore materno, tum vero etiam aequitate idipsum expositibus ultra praeinsinuatos novem mille praevio

modo jam excisos et assignatos (duabus hisce dilectis prolibus meis adnumerandos) ex residua mea summa decerno viginti mille florenos tali modalitate, ut ex hac viginti novem millium florenorum summa filiolus quidem meus Josephus Comes Castelli suo tempore florenos quatuordecim mille participet, pro dilecta vero filia mea Anna Maria domicella Castelli residua quindecim millia conserventur, eidemque effective numerentur. Mutua tamen successione inter hasce binas proles meas quoad praemissam summam in salvo permanente.

Sexto. Quia argenteria etiam mea, quam penes me adhuc exiguam habeo, non alium quam binos hosce Castellianos pupillos concerneret, idcirco filiolus quidem meus duos gladios, unam aurei manubrii, alterum Parisiensem cum arundineo bacillo nodum aureum habente, crucem item pectoralem auream, a serenissimo rege Prussiae ordinis velut insigne domino condam meo missam et donatam, pro se accipiat. Pro dilecta vero filia mea muliebris argenteria mea, utpote acus et inaures adamantinae cum tota supellectile argentea vulgo Nachtzeich vocata, vestimentis denique meis quibus libet assignantur et relinquuntur. Residua vero argenteria usui domestico servire solita prout et reliqua supellex in fratrem et sororem praedictos aequae juro dividantur.

Septimo. Bona mea materno avitica in Máramaros et Szakmáriensi inclytis Comitatus habitata et per me possessa, prout pecora et pecudes cujusvis speciei ibidem reperibilia, quia utrasque proles meas aequo jure concerneret, idcirco inter dilectos filios meos Comites Keglevics et Castelli ac filiam domicellam aequaliter dividenda venient universa.

Octavo. Frumentum autem et vinum, prout et pecunia apud provisorem dictorum bonorum incassata quaecunque tempore obitus mei ibidem reperta fuerint, ea omnia pauperibus plebanis et ordinibus mendicantibus (habita praeprimis reflexione collegii Patrum Piarum Scholarum in Károl) in eleemosynam cedant, et a proportionem necessitatis in eadem vicinia distribuantur.

Nono. His praevio modo dispositis, quia ex praemissa triginta septem millium florenorum summa adhuc superessent quaedam, idcirco pro refrigerio animae meae reverendis Patribus Paulinis apud Miraculosam Beatam Virginem in Scháscin excubantibus lego florenos mille, rogando eosdem reverendos Patres et superiores loci pro tempore constitutos, ut singulis diebus sabbathi unam missam perpetuam pro anima mea ibidem legere ac celebrare non graventur.

Decimo. Quia moniales Sanctae Clarae in libera regiaeque civitate Pestiensis egenas esse constaret, idcirco perpetuae titulo foundationis ad interesse elocandos eisdem assigno florenos mille ea cum conditione, ut vel unam pauperem nobilem virginem in

gremium sui admittant et alant, vel vero singulis diebus Martis ad Sanctam Annam Deum pro anima mea exorent.

Undecimo. Ex residuis tandem duobus millibus tempore obitus mei ac sepulturae (quae uti praemissum est inanem pompam non recipiat) missae frequentiores pro refrigerio animae meae eo numero celebrantur, ut famulatio etiam circa me eorum constituto salarium duplicatum exolvi, personae vero, quae singularem circa me novissime decumbentem habuerit floreni centum pro mercede numerari possint ac debeant, residuitas vero, si quae adhuc superfuerit in praesentes funeri pauperes, aliosque honestae conditionis egenos distribuatur.

Duodecimo. Quod si vero quis ex praemissis liberis et successoribus meis ultimae voluntati meae ac dispositioni testamentariae in toto aut notabili parte (quod absit) contradicere et contravenire praesumeret, talem eo ipso, velut materno favore meo indignum ab omni successione mea extraneum et alienum pronuntio.

Quare pro executoribus ultimae hujus voluntatis ac testamenti mei, ut praemissa omnia debitum effectum valeant, plurimum confisa expertae in me sinceritati et cognato amoris illustrissimi domini Comitissae Sigismundi Petthő de Gerse, domini utpote fratris mei carnalis et uterini, mihi sincere dilecti, eum proinde praepremis quoad bonorum in praeattactis Máramarosensi et Szakmáriensi Comitatibus situatorum praescriptam dispositionem, aut si Deo ita disponente, me in superioribus illis regni partibus extremum diem oppetere contigerit, dein vero christianae charitati et in rebus agendis dexteritati reverendissime ac illustrissimi domini Benedicti Saighó Archi Abbatis Montis Pannoniae, pariter confisa, rogandos idcirco in simul et requirendos duxi, quatenus praescriptorum orphanorum meorum, singulariter autem minorennum, omnium denique praemissorum curam cordi sibi sumere, eaque omnia praevio modo exequi faciant, ac pro virili suo fieri procurent dando et attribuendo omnimodam suis dominationibus qua testamenti executoribus praemissa omnia auctoritate propria, aut (si opus est) via etiam juris agendi, effectuari et exequendi facultatem, fatigiorum hujusmodi suorum a Deo, patre orphanorum et iudice viduarum uberem recepturi mercedem, quos ego in reliquo diu sanos et incolumes valere exopto et nunc pro tunc ultimum vale dicens animam quoque meam jugi memoriae et piis precibus commendo.

In Sancto Martino die 6. Novembris, 1737.

Kivülről: Copia testamenti dominae Comitissae De Casteli natae Magdalenae Comitissae Pethő de Gerse, 1737.

E másolatot Sayghó Benedek pannonhalmi főapát írta s feltalálható a pannonhalmi rendi levéltárban. Signaturája: Fasc. 72. nro 20.

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

ESZTERHÁZY MIKLÓS ÚJABB LEVELEI NYÁRI KRISZTINÁHOZ.

— MÁSDIK KÖZLEMÉNY. —

LXII.

1627. márcz. 24.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Örömet értem édes fiam egésségben való léteteket. Jobbadon vagyok Istennek hála én is, noha még szintén föl nem épöltem; de a sok bú s munka is az oka, kaszáljuk azért a mint lehet azokat is.

Az ifjú császár jól mutatja magát. Isten tegye szerencséssé.

Én keddek előtte haza nem mehetek s ugy is nehezen, mert sok a dolog.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Bécsben, 24. Martii 1627.

Gróff E. Miklós.

LXIII.

1627. junius 23.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap itt vala fiastol *Bottyániné* asszonyom, és ebéden is megmaradt vala. *Csáki* uram ugy látszik kedves legén nálok. A többi között, hogy Ujvárat meglátogassam végezénk azt is; kit mivel kívántam régen látni ím szintén oda indulok, mert hirekkel lévén az embereknek, hogy itt vagyok, annyian jönnek már mindenfelől reám, hogy bujdosnom köll előttük. Valamöly nap, édes fiam, megtekintlek titeket is. A vizet sem ihatom úgy miattok a mint akarnám.

Isten veletek édes fiam.

Tarcsán, 23. Junii 1627.

Gróff E. Miklós.

LXIV.

1627. június 23.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi elvégezőnk az újvári utat, a hol elég alakoskodásokat látánk. Holnap már vesztég leszek, minthogy a víz italban ma is lett valami fogyatkozás. Hanem ha Isten megtart, bizonyval nem irhaton, de szombaton estvére hozzátok szándékozom, úgy hogy másnap ismeg vissza jöhessek. Hol pedig valami akadékom találkozónék, édes fiam, ki miatt oda nem mehetnék, ti ugyan vendéget várjatok azért szombatra, mert *Bottyánine* asszonyom bizonyosan hozzád szándékozik ugyan szombaton Bécsbe akarván onnét menni, és mehet uram is, *Csáki* urammal azon szándékban vannak.

De az én haza menetelemről nem köll senkinek semmit szóllani, édes fiam, hanem a tisztartónak köll meghagyni, hogy mennél több halat szörözhet szörözzön s küldjön el *Sopronban* is.

Isten veletek.

Tarcsán, 23. Junii 1627.

Gróff E. Miklós.

LXV.

1627. július —.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Az urgombát kedvessen vettük édes fiam, noha a gomba ételt tiltják itt a vízre nézve az emberek. Mindazáltal ugyan megeszünk azért benne kevesenként egészségtekért.

Nekem is valami német szomszédim küldtenek ma valami szarvashust, kivel im megosztotam édes fiam veled.

A víz — Istennek hála — mintegy harmadnapról fogvást igen kezdett használni; kire nézve, a mint írtam vala, csak szintén ez. jövő pénteken vagy szombaton kezdek haza menni, Isten megtartván; a mikor adja Isten lássuk jó egészségben egymást.

Gróff E. Miklós.

P. S. Zicsiné asszonyom itt is föl talált; tegnap jött ide s ma mene el tőlem.

LXVI.

1627. július 5.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap *Hosszutótihoz* mentem vala ebédre, vélvén, hogy közelebb legyen a háza ide. de majd három mélföldnél is több, ugyannyira, hogy tegnap haza sem jöheték, hanem ma jöttem

vissza onnét. Istennek hála békével. A gazda ott elég nagy szeretettel látott, s hírekkel lévén a szombathelieknek is affelé való menetelem: nagy böcsülettel fogadtak, dobbal, zászlókkal jöven előnkbe.

A víznek ma érzettem legnagyobb erejét, kire nézvén, a mint megírtam vala, édes fiam, már péntekig haza nem mehetek, hanem — megtartván Isten — azután haza sietek. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Tarcsán, 5. Julii.

Gróff E. Miklós.

LXVII.

1627. július 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Nekem édes fiam itt sem hagynak békét. Ma és tegnap is nagy sok idegen emberek voltanak nálam, végére kezdtek menni, már hogy itt vagyok. Haza megyek azért inkább én is, és otthon munkáloszom együtt veletek.

Holnapután azért estvére küldj édes fiam két rendbeli szekeres lovakat ide, ugymint csütörtökön, s Isten egészségemet adván. pénteken megindulva innét estvére haza igyekezünk. Adja Isten találjunk jó egészségben benneteket.

Tarcsán, 6. Julii 1627.

Gróff E. Miklós.

P. S. A több kocsik alá itt kérünk lovakat, paraszt lovakat, nem szükség onnét küldeni.

Az a rossz képíró miért nem festi az orsófákat, ha egyéb dolga nincs; a többire már várjon meg bennünköt.

LXVIII.

1627. július 14.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Bánom a gyermekeskék betegeskedéseket, és talán most nem is köllött volna elbocsátani *Jó Pálné* asszonyomat. Érte köll azért küldeni. És a kenyőkkel nem is igen jó őket gyakorta kenni, kiválképen a kisebbiket, igen gyenge lévén.

Alagi uram feleségestől jön, és a mint értem, *Turzó Kristófné* asszonyom is vele vagyon. Semmit se mulass azért édes fiam, hanem vagy két szekérrel siess hozzánk jönni, úgy hogy még ma itt lehess, jó rendben hagyván a gyermekeskéket. A lovasok *Nyéken* fognak várni.

Isten hozzon jó egészségben édes fiam. Ezek ma itt lesznek.

In Kismarton, 14. Julii 1627.

Gróff E. Miklós.

LXIX.

1627. aug. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A savanyó vizet édes fiam meghozták, de mivel az edénye új volt, igen hozzá vette a hordónak a szagát. Hanem ím a másikat küldtem vissza. S noha késni nem akarunk, mindazáltal talán még idején érkezhetnének vele.

A vén asszony Bozorné menti magát, hanem ím a Pálné asszonyomnál levő vén asszonyt küldtem oda; jól vált ott el tőlök; próbáljuk meg először s azután szegődjünk meg vele.

A kisasszonynak küldtek valami ládát, olyant a minemőt én meguntam. Ő lám örömetst pöpöcsöl, szintén érette való. *Betlen István* sógora is a menyegzőkor szabatott egy darab atlaczozt neki, ím megküldtem azt is.

A *Turzó* atyafiak ismeg reám jöttek vala ide, elég bűmlőn miattok, de ugyan végezénk azért. Magam most Istennek hála tűrhető állapottal vagyok. Isten tartson meg édes fiam.

Nagyszombatban. 29. Aug. 1627.

Gróff E. Miklós.

P. S. Nádasdi Pálnak szóló levelemet kérlek édes fiam küldjétek bizonyos embertől meg neki.

LXX.

1627. szept. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi *Galgócztól* a hadakkal ide *Sentére* szállánk tegnap, Istennek hála tűrhető egészségben, s ugy látom nem is haszontalan rözgölődésünk, mert csak szinten erővel viseljük már a békeszót, kit azt reméllek három négy nap alatt Isten akaratjából jó végben is fogunk vihetni. Möllyet el végezvén, két három napot várakozni fogunk az után is itt, míg a török tábor el oszol; azután Isten akaratjából haza felé szándékozunk.

A gyermekeskék betegeskedését nem örömetst hallom; ha mi nyavalájok vagyon, idején köll eleit venni, és szintén Bécsbe is föl köll küldeni doktorért. Irjatok is ismeg mingyárt nekem édes fiam, mi üdőben vattok.

Több savanyó vizet nem szükség már most ide küldeni. De ha az én zöld dolmányom elkészült volna, nem bánnám édes fiam ha megküldenétek. Azonban Istent félvén és mi érettünk is imádkozván, hogy Isten jó egészségben megtartsa henneteket, szívből kívánom.

Sentén, 6. Septembris 1627.

Gróff E. Miklós.

LXXI.

1627. szept. 11.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Üsdálom, hogy az rosszak, a kiktől leveleket írtam, meg nem vitték, holott ötödik levelem már ez a kit hozzátok írtam.

Nem felejtlek könnyen édes fiam benneteket, és Istennek hála türhető egészségben is vagyunk. S mivelhogy ellenségünk nincsen, a nyulakkal harczolunk. Tegnapelőtt is kin voltunk. és úgy tetszik, huszonkét nyulat fogattunk; s ím ma meg kimegyünk és *Galantán* eszünk ebédet, mivel még eddig nem volt alkalmatosságom hozzája. hogy affelé is tekinthessek.

Ezután gyakrabban írok édes fiam s el vetem a panaszt. A békesség dolga szintén végezőven vagyon, kit Isten végbe adván vinnünk, hozzátok sietünk.

Isten tartson meg benneteket.

Sentén, 11. Septembris 1627.

Gróff E. Miklós.

LXXII.

1627. decz. 14.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A szokott mód szerint számtalan gondra és busulásra jöttem vala ide is, s ím nem feselhetem ki közölök. Mindazáltal, Isten velem lévén, két nap mulva véget akarok ennek is vetni, és vissza fogok hozzátok sietni. Adja Isten lássalak édes fiam egészségben benneteket.

Ujságunk semmi ollyas nincsen, de pörleködő emberünk bőven vagyon. S erőssen szorgalmaz *Illésházi* uram is, hogy visszatérőben betérjek hozzája, de még semmi jó szót nem adtam neki, minthogy a jámbor elment vala ő is én előttem mind a két ízben.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Nagyszombatban. 14. Decembris 1627.

Gróff E. Miklós.

LXXIII.

1627. decz. 15.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Írtam csak tegnap előtt is, mindazáltal akarék a *Jakusitné* asszonyom embere által is írnya.

Mi azért, Istennek neve dicsértessék, mindennyi bú és gond között is türhetőképen vagyunk, és szándékom az volt,

hogy holnap innét meginduljak. De szinten ide is ím reám jön *Bottyánné* asszonyom két vagy három levelet is küldvén hozzám, kérvén, hogy megvárjam, mert szinten Bicsére is utánam köll jönni. Ki mivel nagy felessed magával hallom hogy vagyon. inkább akarám itt megvárnom s he is jön ma, s holnap vele való dolgomat végezve, talán Isten velem lévén szombaton kimehetek innét s azután hozzátok sietek. Adja Isten lássalak egészségben benneteket édes fiam.

Nagyszombathban, 15. Decembris 1627.

Gróff E. Miklós.

LXXIV.

1628. julius 16.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Nagy sok vizen, sáron, mindazáltal Istennek hála békével jutottunk ide *Pápára*, a hol elég sok dob és trombita szóval s álgyulövésekkel fogadának bennünköt, de a mellett számtalan dolgot is adtak bizony dolog, s úgy látszik, hogy ezek az emberek mindenestől fejetlen lábak szegények. Ugyan tolong a sok megbántott ember reám; az uton is, a hol eljöttem köztök, a fákra, kertek sövényére és házakra hágtak föl s úgy kívántak látni, csak egy fán is megláttam tizig valót benne. Ezek szegények a töröktől is sanyargattatnak s a magunk feléről is. S a sok hamisság alatt penig ugyan nyögtek szegények. S csak egy nap is talán száz rendbeli dolgot is igazítottam el; kire nézve ugyan kedvem ellen is kölle itt késnem. Mindazáltal holnap el igyekezem mennem innét és *Devecserben* megyek, a hol semmit nem késem, hanem a savanyóvizhez sietek. Ha mi levelet akartok azért édes fiam utánam ezután küldeni, Szombathely felé küldjétek, szerda táján ott találhatnak vele.

A borokban a mit eladhattok édes atyámfia adjátok el. Viselje gondját a tisztartó, de a pénzt kezedhez vedd fiam. S adja úgy a mint adhatja, minthogy sok szükségünk vagyon most a pénzre.

A fogfájásodot nem örömet hallom. Csak valamint édes fiam a nyakadban járó fluxus ne ment volna oda. Melegen köll azért tartani, hogy nagyobb akadékot ne csináljon.

En Istennek hála egészségben vagyok mind ennyi dolog közt is. S adja Isten: lássalak benneteket is jó egészségben.

Pápán, 16. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXV.

1628. július 21.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Itt mi fölötte sok alkalmatlanságokkal vagyunk. Szüntelen jár most is az esső, a ki a mi vízitalunkra sem igen jó; de talán Isten ez után jobb üdököket ad.

Szent Krisztina asszony napjára édes fiam örömet hoztatók mennék, de csudálatos rossz az út, és nem tagadhatjuk, hogy fáradtan jutottunk ide, s tartok attól, hogy a vízitalunkban is akadékok tennénk magunknak vele. S mivel azonkívül sem késhetem itt, magad állapotjára nézve, talán azért is nem alkalmas az üdőt mulatnom. Hanem a helyett imádkozom érte édes fiam.

Itt költőpénzünk is elfogya. Ha azért mi aprópénz vagyunk a között a pénz között, a kit most a harminczadokról hoztanak, vagy háromszáz forintot küldj ide édes fiam benne. Hol penig aprópénz közte nem volna, valami háromszáz tallért.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Tarcsán. 21. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXVI.

1628. július 22.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Örömet értem édes fiam egészségben való léteteket. Istennek hála békével vagyunk mi is egyébképen. hanem a sok essők miatt búsulunk.

A mi Szent Krisztina asszony napjára való oda menetelünköt illeti édes fiam, noha vörössel nem írjuk a kalendáriomban, de bizony dolog, ugyan örömet elmennék hoztatók, csak ez a rossz veszedelmes út ne volna, és több sok egyéb akadékok is. Teszek mindazonáltal rendelést állapotokról hitben kelvén, mert noha édes fiam én még a mi vendégünköt Úr színe változása tájon várom, mindazáltal jobb idején helybe menni.

A pénzt meghozták. Annyival azért már többet késhetünk édes fiam, minthogy költséget is küldtél.

A Savanyó Víznel. 22. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXVII.

1628. július 27.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap én, Istennek neve dicsértessék, békével és egészségben érkeztem ide vissza a Savanyó Vízhez. Akarnám érte-

nem mint érkeztetek ti is édes fiam *Kismartonba*, kiről hogy tudósítsatok is bennünköt kívánom.

Megadták a szarvasgombákat is és a *Révai László* levelét is. A gombák igen szépek voltak, de többére mind elvesztenek. Vagyon mindazáltal valami kevés jó benne, kit egészségtekért elköltünk.

A nyiri atyafiak dolgát pedig a mi illeti, könyörögjünk Istennek, hogy ő reájok ne szoroljunk; mert láttuk, magok dolgát is mint fogják. Már el köll várunk tovább is őket, noha, ha garázdálkodni akarnánk, volna mód benne.

Tartson Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Tarcsán, 27. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXVIII.

1628. július 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Örömet értettem édes fiam. hogy békével érkeztetek *Kismartonban*; csak kívántatik már hogy igen szorgalmasan vigyázzatok magatokra. Azonban Isten velem lévén én sem késem itt. Haza sietek hozzátok. Noha, ha illy állapottal édes atyámfia nem volnál, még énnekem legalább tizenkét napot köllene itt késnem; de azon vagyok, hogy csütörtökön vagy pénteken meginduljak innét, és e jövő szombatra, ugy mint mahoz egy hétre, otthon legyek. Adja Isten találjalak jó állapotban édes fiam benneteket.

Mi is, Istennek neve dicsértessék, türhető állapottal vagyunk, noha fölötte rossz és alkalmatlan időnk jár ide.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Tarcsán. 29. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXIX.

1628. július 31.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Fölötte igen bánom, hogy előbb ide nem jöhettem, és ez én viz italomat előbb nem végezhetem; de betegségtől félvén, nem merem már semmiképen félben hagynom, mivel szinten most kezdem derekasan innom és a mint megírtam vala, szombatnak előtte hozzátok édes fiam nem mehetnék, hanemha kívánni fogjátok. Noha édes fiam mostani állapotodban én ugyan keveset segíthetnék ha szintén otthon volnék is, hanem az egy imádsággal, möllyet megcselekszem itt is. Jöllehet én

úgy gondolom, hogy ugyan haza érek azért akkorra, míg Isten az új vendéget elhozza. Ha pedig Isten azonban megadja, és úgy tetszik alkalmasnak vagy szükségesnek: szabadon megköröszeltethetitek édes fiam, s ha fiat ad Isten. adjátok az én nevemet neki, s ha leányt, ám legyen az anyánk neve rajta. Noha ha most adja Isten, Sz. Márta és Sz. Klára napjai között leszen.

Írj azért édes fiam ismeg mindjárt énnekem, hadd értesem miben leszen és marad állapototok. Én Istennek hála türehető képen vagyok, s mindenestől is csak ez két nap kezdetem derekas hasznát érzem az én víz italomnak, de a mit itt abban el nem végezhetek, elviszek az útra is velem benne. s a többit otthon végezem el.

Adja Isten találjalak örvendetes egységben édes fiam benneteket.

Tarcsán, 31. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXX.

1628. aug. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én ma akartam innét indolni, de mivel e három négy nap alatt valami főfájásokat szenvedtem, az itt való emberek. a kik sok esztendőktől fogvást iszszak ezt a vizet, azt javallották, hogy egynehány nap még mulassak, minthogy most kezdett a főben is a víz munkálkodni. Még azért a két nap. úgymint szombaton és vasárnap itt leszek s hétfőn, Isten velem levén, megindulok és hozzátok sietek. Adja Isten lássalak örvendetes és kedves állapotban benneteket.

Tarcsán, ma pénteken 4. Aug. 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXXI.

1628. okt. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ide csak szinten estve érénk tegnap, s ma nem akarván a virrattat itt megvárunk im Isten akaratjából idején indolunk.

Isten be vivén békével *Posonban* írok ismeg. Azonban imádkozzatok édes fiam miérettünk is, és magatokra s az aprókra viseljetek szorgalmatos gondot.

Isten tartson meg édes fiam.

Széleskúton, 29. Octobris 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXXII.

1628. okt. 30.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi Istennek hála békével érkezénk ide be, a hova nemkülönben vártak ezek az emberek engem, mint az éh hollófiak az eledelt. Im közikben jöttem azért, s munkáloszom Istennek úgy tetszvéen mindaddig, míg ő szent fölsége akarja.

Itt az alkalmatosságot meglátván, mikor köllessék édes fiam hozzánk jönnötök, megírom ez után. Im valami két öreg czitromot küldtem. Isten veletek.

Posonban, 30. Octobris 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXXIII.

1628. nov. 2.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Örömet értem édes fiam egészségben való léteteket is. s Istennek hála tűrhető állapottal vagyunk mi is. Be várlak azért már édes atyámfia benneteket és örömet is látlak, noha elég szoros szállásunk fog lenni, de jól alkudván ugyan elférünk benne. Egyébaránt gonosz társnak a város is szoros volna.

A mi menyasszonyunkot itt haza köll adnunk. A mi eziüst tálak vannak mind el köll hozni, és holmi csemegét is hozz édes fiam veled.

Isten hozzon egészségben benneteket.

Raptim 2. Novembris 1628.

Gróff E. Miklós.

LXXXIV.

1628. nov. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Édes fiam mi békével vagyunk még Isten akaratjából, és a mennyire lehetett mivel már magatokért is alkalmaztattunk itt valami szállást, Isten egészségteket adván ez jövő csütörtökön indoljatok meg. Magadnak legyen két szekere, a a négy leányasszony *Homonnai* kisasszony, és az apprók is, a kisebbiktől megválva, egy öreg asszonnyal együtt lehetnek édes atyámfia veled.

Az indulásról írtam *Vizkeleti Jánosnak*, és arról is, hogy eljöjjön ő is veletek. A kék atlasz kárpitokat elől el köll küldeni, és nekem is a minemő mentét béleltenek azt is.

Isten hozzon jó egészségben édes fiam benneteket *Posonba*.
4. Novembris.

Gróff E. Miklós.

LXXXV.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ide Bécsben, Istennek neve dicsértessék, békével és egészségben érkezünk; oda haza pedig édes fiam mint vagytok nem tudom. Mivel azért a mint vélem vala, talám én hetfőnek előtte haza nem mehetek, kérlek édes fiam írj mingyárt magatok állapotja felől, hadd értsem mi időben vagytok.

A doctort kérni köll, hogy engem megvárjon; hol pedig a gyermecske jobban lenne s ugyan elmulatná nyavalyáját s engem a doctor nem akarna megvárni: írjátok meg azt is édes fiam, avagy ha nem is, ím megküldtem az olmárium kulcsát s ott a láda kulcsa, s valami száz tallért köll a doctornak adni.

Írj kérlek édes fiam állapototok felől.

Bécsben, ma pénteken éjjel 1629.

Gróff E. Miklós.

LXXXVI.

1629. ápr. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Krisztinkát békével fölhozták és igen jó s alkalmas helet is szörzöttem neki, s minden egyéb gondviseléssel is leszünk hozzája, s remélem Isten rövid nap meggyógyítja.

Magatok édes fiam elhittem nem szintén lehetek jó alkalmatossággal most ott, de talám mégis úgy jobb; noha ha Cziklesen¹⁾ és ott Nagy-Marton táján egészségesek volnának a gyermekek, bár Cziklesre mennétek inkább; de úgy hallom vala, hogy Nagy-Martonban is igen himlőznek. Jólehet ha csak ebéd után is kedden, mi is ki akarnánk innét menni, s azért tartottam a lovakat is itt.

Nyári uram ír egy levelet, melyben írja, hogy mint a gyertya, úgy fodogál a szegény anyánk, kit én csudálok hogy eddig is élt; Isten mindazáltal hogy csak addig is (éltesse) míg mi is láthatnánk szegént, és be jöhetne az igasságnak aklában is, kívánnám.

Magam — Istennek hála — türhetőképén vagyok, de a doctorok egyátallyában azt tanácsolják, hogy még is éljek itt, egy orvossággal, és hogy eret is vágassak; kire még reá nem birtam magamat, hanem ma leszek ismét velek. Ki ha meg lenne, csak szintén szerdán mehetnénk osztán haza. Azonban édes fiam írj ismét ennekem kérlek, és magatok egészségére viseljetek gondot.

Isten tartson meg benneteket édes fiam jó egészségben.
Raptim Vienne. 6. Apr. 1629.

Gróff E. Miklós.

¹⁾ Ma Siklós, Nagymarton közelében.

LXXXVII.

1629. apr. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A szekereket és lovakot édes fiam elhozták, s ím a cseléd-ben haza is küldtem, de még én holnap sem indolhatok meg, mivel sem Császár urunk el nem bocsát, sem még e lassú emberek közt vég a dolgokban nincsen.

Más az: a doctorok addig beszéllének, hogy ím ma orvos-ságot vettem, maga¹⁾ szinten most úgy tetszik vala, hogy nem volt szükségem reá. S talán holnap eret is vágatok, s kedden Isten velem levén haza megyek, ha belém vesznek is, mert szintén elfárasztottak.

Isten tartson meg édes fiam.

Raptim 29. Apr. *Bécsben*. 1629.

Gróff E. Miklós.

LXXXVIII.

1629. apr. 30.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Szomorúvan értem bujdosástokat édes atyámfia és nyava-lyáját is az *Örsiknek*. Most azért ugyancsak a Bezovár porral együtt a Hiaczinttal köll élni; purgatiót, ha kiverte, ne adjanak most neki. Im megindítom mingyárt Dániel uramot és alá bocsátom egy doctorral együtt, s magam is talán félben hagyom most az érvágást, hanem — egyéb dolgaimat végez-vén — talám, ha nem több is, ebéd után holnap megindolok.

Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Bécsben. ma hetfőn 11 órakor.

Gróff E. Miklós.

LXXXIX.

1629. szept. 9.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én örömet elmegyek vala ma is oda haza, de sok a dolog. Hanem kérlek édes atyámfia küldd be holnap estvére a lovakot, s kedden Isten velem levén haza megyek. Addig már, ha könnyebből a gyermekcske is, nem köll a doctort elbocsátani.

Ha pedig mi szükségtek vagyon édes fiam, írd meg, örö-mest megveszszük.

Adja Isten lássuk jó egészségben egymást.

Bécsben, 9. Septembris 1629.

Gróff E. Miklós.

¹⁾ Maga = noha.

XC.

1629. oct. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én ide Istennek hála békével érkeztem, elég sok ember várakozott reám, dolgot — vélem — bőven adnak.

Édes fiam kérlek írj állapototok felől, lám vannak lovasok ott. S a gyermekskét leginkább sok ételtől köll oltalmazni, s noha — úgy vagyon — akadémikus az én házamon által járni. mindazáltal jó bezárván az én kis házam előtt való háznak külső ajtaját, majd inkább jovallanám ottlétét a beteg gyermekének, s magad is édes fiam ugyan a magunk kis házában lehetnél. Az én asztalomot fedjék be valami eszközzel, és a belső házat is betevén, talán nagyobb alkalmatossággal lehetne ott. Minthogy sok cseléd vagyon abban a házban és nem szinten jó egyő is, Isten velem levén én sem késem, haza sietek.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Posonban. 29. Octobris 1629.

Gróff E. Miklós.

XCI.

1629. oct. 31.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Bánom hogy magam otthon nem vagyok, de a sok galiba így kívánja tőlem. Azon vagyok mindazáltal, hogy szombaton — Isten velem levén — haza menjek.

Én a kis Katiczát mind féltettem a hévségtől s örömetst haza bocsátom vala a doctort is, de semmi uton sem beszélhettem ma ki. Hanem oda megyen maga is holnap. Azonban im valami szirupot küldött egy üvegben, az kiben gyakran köll a gyermekskének adni innia éjjel is; valami kenőcsöt is, az kivel a mellét köll kenni; s füstölőt is, az kivel füstölni köll. Kérlek édes fiam, a mint jobban lehet, viseljétek gondját és írjatok ismeg.

Valami rotulákot is küldtem, kit gyakran köll adni a gyermeknek.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Posonban. utolsó napján October(nek).

Gróff E. Miklós.

XCII.

1629. nov. 5.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Értem hogy a doctor megérkezett s kívánom édes fiam, hogy haszonnal ment legyen hozzátok. A Természet szomorít-

hatna ugyan bennünköt, de a jó Isten jóvokra szokta az illetén látogatását bocsátani az emberekre, kire nézvén vegyünk úgy mi is kimenetelit betegünk állapotjának, a mint az Isten rendeli.

Volna számtalan igazításom még itt, de ha esztendeig itt ülnék is, mind elég dolgot adnának ezek énnekem. Itt hagyván azért holnap ökö, Isten velem levén, hozzátok sietek.

Adja Isten találjalak édes fiam egészségben benneteket, s Isten tartson meg azután is benneteket.

Posonban, 4 órakor tájban, ma pénteken, 1629.

Comes N. Ezterházi.

Az minemő orvosságot a doctor kéretett, ím megküldtem.

XCIII.

1629. nov. 29.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Idé Kismartonban tegnap egészségben és békével is érkezünk, s ím szintén indolófélben is vagyunk. El sietünk a mint lehet, minthogy ugyan jó közföld ide a hol ő fölsége vagyon; s ott sem késünk, hanem vissza sietünk, Isten megtartván bennünköt.

Itt a mint értem jó egészségesek most az emberek, nem hallani a városban is semmi beteges embert. Meghozván azért Isten békével bennünköt, még haza köll költöznünk az ottvaló falu szerből.

A gyermekskére édes fiam vigyázzatok, s ha már ma nem lehetett, holnap a szirupban köll két vagy három kanálkával beadni neki, úgy azért, ha a széki béven nem menne és a hideg is borzogatta volna. Mindenek fölött pedig az ételére köll vigyázni, hogy az jó legyen és ne sok, mert mihelyen csak egyszer megtöltik is azt a gyermekskét, ottan rajta a galiba.

Adja Isten édes fiam találjalak jó egészségben benneteket.
Kismartonban. 20. Novembris 1629.

Gróff E. Miklós.

XCIV.

1630. apr. 7.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Reménységünk kívül való dolgaink találkoztanak itt, ki miatt úgy látom hogy én holnap sem indolhatok meg innét, kiváltképen mivel a doctor is igen szorgalmazza, hogy eret vágassak. Noha még ezt el nem végeztem magamban. Szerdán mindazáltal ugyan azon leszek. hogy haza verekedjem.

A *Krisztinka* állapotjáról eleget beszélgettem az öregivel a doctoroknak. Mondják, hogy hasonló betegek vagyon itt is kettő vagy három is. Kérem őket, hogy a minemű orvosságot az előtt javallottak volt, hogy azt szintén utora adnák, a mint hogy azt is cselekedték, de így már tovább kölletik itt késni, mindazáltal gondom leszen mindenképen reá.

Örsécskének abban a sárga porban köll beadni, a kit ott hagytam, olly nap a mely nap a hideg rajta nem volna; bár csak tyukmonban adják be neki, egyannyit a mit egy kés hegyen fölvehetni. Otthon vagy magadért édes fiam vagy a gyermekskéért ha mi híjával vagytok, kérlek írd meg. Adja Isten lássalak jó egészségben benneteket. Isten veletek.

Bécsben, 7. Apr. 1630.

Gróff E. Miklós.

XCIV.

1630. decz. 7.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Várom vala édes fiam, hogy Sz. Miklósnapra megköss,¹⁾ de csak köszöntő leveled sem érkezék. Az nem volna csoda, ha én felejténélek benneteket, mert annyi itt is a gond, bú és munka rajtam, hogy majd ugyan mindenestől csak az Isten malasztjának tarthatom hogy meg nem bolondulok miatta, holott sem ételem, sem italom, sem álmon úgy a mint lenni köllene. S a mellett miolta itt vagyok, nappal is nem hiszem hogy csak egy órárn is lehetett volna nyugodalmos. De ha már Istennek így tetszett, hogy soknak terhét magam viseljem, úgy köll lenni. S keddek előttte — e tunya és úgyban délig heverő nép miatt — ki sem mehetek innet, hanem hogy kedden kapunyitásra itt legyenek a lovak kivántatik. Isten tartson meg édes fiam.

Bécsben, 7. Decembris 1630.

Gróff E. Miklós.

XCVI.

1630. decz. 20.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én ide is elég gondra és fáradságra jövök, s ím a két nap alatt rendben vévén a hadakat, holnap indítom meg őket és magam is ugyan holnap, ugymint Szent Thamás napján akarok indulni *Bicse* felé, a hon úgy látom már, hogy nem késhetem, mert mindenfelől rajtam vannak, hogy siessek *Kassára*

¹⁾ Megköss = megajándékozz valamivel.

alá mennem. Elmegyek azért Isten segedelmével, a hol dolga-
imnak szerencsésen való végezése után, adja Isten édes fiam,
hogy hamar való nap jó egészségben lássalak benneteket. Azon-
ban édes fiam magatok egészségére vigyázzatok, s a gyermecs-
kékre gondot viseljete, s imádkozzatok mi érettünk is. S írja-
tok is gyakorta, mely leveleket csak a *posoni* postamester
kezébe köll igazítani, ő utánnam küldi. Én most is édes fiam
ím harmadik levelem már ez s töletek még egy levelet sem
vettem. Irok *Bicséről* ismeg Isten békével oda vivén.

Tartson meg Isten édes fiam kívánatos jó egészségben
benneteket.

Nyitrán, 20. napján Decembernek 1630.

Gróff E. Miklós.

P. S. Itt most édes fiam valami rosz vásár vagyon. s ím
vásárfiában valami skófiom aranyat küldtem.

XCVII.

1630. decz. 27.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A nagy hatalmas hidegekben és gonosz utakon én csak
szinten Karácson estin érkeztem ide *Bicsére*, mindazáltal Isten-
nek hála jó egészségben; de nem kevésbé törődöm azon, hogy
miolta el jöttem is Kismartonból, semmit felőletek édes fiam
nem hallhatok. Nem tudom ha az-e az oka, hogy feledkezte-
tek illy hamar rólunk, avagy a Duna teszen akadékok, noha
mások ugyan mind jönnek s mennek azért onnét felől is hoz-
zánk. S ha csak ide is két hétig sem hallhatok semmi hírt
felőletek, mint leszen ha tovább megyünk, a minthogy úgy
látom egyéb sem lehet benne, holott nem hogy kifeselnének
azok az eszeveszett emberek magoknak magoktól csinált gali-
bájokból, sőt naponként inkább be keverődzenek.

Szándékom azért Isten velem levén az, hogy e jövő hetfőn
minden bizonnyal megindoljak, és *Kassa* felé alá menjek, mint-
hogy a vármegyék is igen szorgalmazzák közökben való mene-
telemet s szintén itt is voltak már követek nálam.

Az a rossz *Dankovits* is szintén oda vesze, sem a páte-
rek subáját, sem a *Bottiáni* uram számára csinált tollat meg
nem hozá talám a subák közt megvette a hideg azt is a rosszat.
Ha azért édes fiam azt akarjátok, hogy valamint el ne felejt-
sünk mi is benneteket, írjatok gyakorta, egyébaránt ritkábban
kezditek a mi leveleinket is látni, maga azolta miolta egy
levelet fenn vettünk onnét, ez — úgy jut eszemben — ötödik
levelem már a kit én írok hozzátok. No ebben hagyom a

panaszt, hanem én Istennek ajánllak benneteket édes fiam, s adja Isten ha mikor láthatlak benneteket lássalak jó egészségben.

Az ünnepek után elküldöm hozzátok *Ezterházi Dániel* uramot is, s rendeltem valami szolgálót is mellétek, hogy a levélnemírásban ne lehessen is az aránt is mentség. Ez alatt imádkozom édes fiam én is érettetek, s kérlek benneteket cselekedjete ti is azont. Tartson meg édes fiam Isten benneteket jó egészségben.

Bicsén, Sz. János napján. 1630.

Gróff E. Miklós.

XCVIII.

1631. jan. 1.

Szerelmes Atyámfia stb.

Bicséről eljövén szinten új esztendő nap estin érkeztünk ide *Szucsánban*, a hol ma napestig, úgymint új esztendő napján, itt mulattam édes fiam az *Ocsiwnában*, azon házban, a melyben Isten összebirt bennünköt;¹⁾ a hol tegnap *Réwai Lászlóné* tette volt gazdasszonyyá magát, kit bizony édes fiam igen kívántam volna, ha együtt nézhetted volna velem.

Itt volt *Réwai Ferenczné* asszonyom is vele. Bort iszik néha, s néha nyers vizet. A palástját úgy viseli mint másszor; de nem szól, téged akarván édes fiam én előttem követni. Az ura mondják hogy dicséri; s ha neki tetszik, jól van a dolog.

Holnap Isten velem levén, jó idején akarok innét indolni ez már előmben vett utamat alig várván hogy elvégezhetném, s reméllem Isten velem levén hogy rövidnap jó véget is érünk benne.

A Bicsére való jövetelben édes fiam nem tartok ellent; de addig már meg ne mozdoljatok, míg én Kassáról nem írok, és a szekeret is el nem készítik a kit írtam volt hogy csináljanak a gyermekekért.

Magam Istennek hála békével és egészségben vagyunk, noha utunk igen rossz vagyon, és nem vagyunk dolog nélkül is. Adja Isten édes fiam, lássalak mennél hamarabb jó egészségben benneteket.

Szucsánt, Új esztendő napján, 1631.

Gróff E. Miklós.

P. S. Ha otthon volnék édes fiam, talán az új esztendőben ha nem egyébbel magammal megajándékoználak; mindazáltal úgy is távol is tietek vagyok, s imádkozom és hadakozom is érettetek.

¹⁾ Mennyegzőjüket Szucsányban tartották.

XCIX.

1631. jan. 4.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én ím édes fiam szintén ide *Szentivánra* érkeztem már. Istennek hála jó egészségben és békével, noha, hogy Turóczból által jöttünk, mondhatatlan gonosz üdönk és utunk is gonosz volt. Itt az atyafiak nyavalyások mindenütt jó szívvel látnak és szeretettel is gazdálkodnak, noha csaknem olyanok vagyunk mint a sáskák.

Dankovits csak szintén tegnap későn estve érkezék *Mado-csánra Kubini* urunkhoz. Ez második leveled azért már édes fiam a kit vettem, s örülök, hogy egészségben vattok, s kívánnom hogy Isten azután is jó egészségben megtartsen benneteket.

Bicsére édes fiam már addig ne jőjete, míg nem én írok felőle; kiben ha mód leszen, késedelem nélkül megírom.

Az út igen szaporátlan és kiváltképen a gyaloggal nehezen mehetek. Sehul nem késem mindazáltal, hanem elsietek, a mint lehet *Kassa* felé, hogy annyival hamarább megtérhessek.

A gyermek mellett való páter nem tudom min panaszolkodhatik, mert eszesnek elég tanoság volt az, a kit én őneki mondtam, s várja a páter provinciálistól a többit a jámbor, ki reméllem hírt tett eddig is neki, mihez tartsa magát. S vagyon *Ugronovicsnál* is instructió,¹⁾ ha ábéce köll neki, ott föltalálja azt is.

Hírünk édes fiam semmi most új nincsen, hanem minden rendek csak az én alámenetelemre függesztették szemeket.

Írjatok édes fiam ti is énnekem gyakortább. Adja Isten lássalak rövidnap jó egészségben benneteket.

Raptim *Szentivánt*, 4. Januarii, 1631.

Gróff E. Miklós.

C.

1631. jan. 9.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi noha váltig evezünk, de ím mégis csak szintén ide *Löcsére* érkezhettünk. S úgy vagyon édes fiam, hogy ím elég nagy pompával fogadnak mindenütt, és nagy bőven gazdálkodnak is, mindazáltal nálatok volnék azért mégis inkább csak kevés tartással is. De mivel már ennyiben van a dolog, nem

¹⁾ Az *instructiók*, melyeket Eszterházy Miklós nádor — fiai nevelését illetőleg — Rauch Dániel deáknak és *Ugronovics* Gáspárnak ismételten adott, maig fönmaradtak a kismartoni főlevéltárban. *Fasc: A. Reposit: 60.*

lehet egyéb benne. el köll végezmem előmben vett utamat. s ennek a hónap 17. napján gyűlést akarok *Kassán* tartatnom, s meglátom micsodás kimenetele leszen, s után azon vagyok. hogy mennél hamarabb dolgaiban véget érvén hozzátok siessek.

Tegnap *Teökeöli* sógornál voltam. Igen nagy szeretettel látott, s váltig gazdálkodott, ivott, lövetett, egy szóval kijött vala most a kalmár áru boltból. S ma még a *Szepesi asszony* hivat magához. S így látod édes fiam, hogy minden felől kedveskednek az emberek. de a mint mondám ezt én bizony mind másra hagynám örömesben. ha ez a nagy galibás hivatal nem farsangoltatna bennünköt. Azonban ti édes fiam inádkozzatok érettünk, mert a jó lakás mellett, bizony gyakorta keserű falatokat is nyelünk azért mi el. Adja Isten szerelmes Atyámfia lássuk rövidnap egymást jó egészségben.

Löcsén. 9. Januarii 1631.

Gróff E. Miklós.

CI.

1633. febr. 18.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Szép komédiát láttál volna édes fiam, ha ez mi mai álgyú vonásinkot nézhetted volna. kiket sem ökrökkel, sem lovakkal föl nem vontathattunk hanem minvájunknak hozzá köllött azután fognunk. úgy hogy százan is vontuk egyiket. És noha gonosz üdönk vala, mivel igen esett a hóessű, mindazáltal föl vontatánk őket. kiket ha magam velek nem lettem volna, talám ezek harmadnapig is mind el bajmolódtanak velek. Jólehet most is tizenhatosával is hullottak a hajdúokban le amaz hegy oldalán, a hol szekeren nem örömet szoktál ülni; kit szép dolog volt nézni. noha magok nem mindenik nevette. Mivel azért késő szabásó az üdő, én ma talám már haza nem mehetek; hanem idején kelek, s hadd várjon meg valamellik páter az misével, de ha prédicáció leszen, avval ne várjanak.

Isten tartson meg édes fiam.

Raptim Fraknóban, 18. Febr. 1633.

Gróff E. Miklós.

CII.

1633. szept. 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi itt ím váltig lakánk s szép csendesesen is, s ugyan ma örömet megindolok vala innét, de sok dolgaim nem engedik, sőt valami három négy napra meg is köll valahul álló-

nom, hogy holmi rendeléseket tehessek. Kire nézve holnap *Bicsére* futamodom s ott mulatom azt a három négy napot el, s oda várom az *eperjesi* utolsó végzéseket is. Azután Isten velem lévén *Nagyszombatba* és *Galántára* térek be, s meglátom az állapot mint marad, s a mit az üdő be hoz, azt mivelem.

Azonban írj édes fiam onnét, mint vattok, s írok én is három négy nap alatt ismég. Magam Istennek hála mind ennyi nyughatatlanság közt is tűrhető egészségben vagyok, möllyet kívánok nektek is mind fejenként édes fiam.

Trencsénben, 6. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

CIII.

1633. szept. 20.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Ennek a veszni indolt Országnak és Nemzetnek változó állapotja, változtatja az én dolgaimot is. Ismég új latorságot gondoltak azok az erdéliek vagy fejedelmök inkább. Mindazáltal holnap én is meg akarok innét indolnom, és *Nagyszombatban* megyek, s onnét megint írok. Azonban a háziszolgáimot, a kik *Sléziában* voltak, haza bocsáttam, és a többiben is mennek talán haza. Meg köll azért mondani és hagyni prefektus uramnak, hogyha kik az udvari szolgákból haza mennek, míg holmi kulájokat, vagy ha mi nyereségek vagyon, helyben hagyják, adjon quartirt nekik, azután jöjenek utánunk.

Magunk Istennek hála békével vagyunk, noha bizony kimondhatatlan sok búban, gondban és dologban, úgy köll lenni, mint Isten rendeli.

Tartson meg Isten édes fiam benneteket jó egészségben. *Bicsén*, 20. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

CIV.

1633. szept. 23.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Im én, a mint megírtam vala, ma *Nagyszombatba* igyekezem be menni, a hol egynehány napig való késésem leszen, mivel várnom köll ő fölségétől is és össze fogom a tanács urakat is gyűtenem, mind az erdéli állapotra nézve, s mind a törökre, a ki — szokása szerént — igen kezdett gonoszkodni. Azon vagyok mindazáltal, hogy Sz. Mihálynapra haza futamodjam, ha csak könnyű szerrel is.

Azonban mind egészségtekre s mind egyéb dolgotokra, a

mint legjobban tudjátok, viseljeteK olly gondot édes fiam. Ám haza ment *Belovári* uram, ki hogy most mindenek fölött a fraknai épületre vigyázzon, igen kívántatik.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Költ *Manigán*. 23. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

CV.

1635. márcz. 25.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Csakhogy szokták mondani, hogy a ki mit maga is akar, az ellen nem panaszkodhatik, de egyébaránt ha az nem volna, magad elmenvén édes fiam, s az atyafiakot is, a patereket is elvivén magaddal, itt csak magamot hagyván, nehezen szenvedném panasz nélkül. S kíváltképen *Kohári* uram is kimenvén maga dolgainak végezésére, és szolgálaim is imide amoda eloszolván, úgy maradtam édes Atyámfia, hogy ha girlicze volnék, szabadon száraz ágra szállhatnék, és zavaros vizet ihatnám. Mindazáltal ezek illy szomorú és bőjtös üdőben történvén rajtam, az volt biztatásom, hogy azonkívül is most szomorkodni köllenék, kire nézve könnyebbnek látszott ezeknek szenvedése. De ezek is a szomorú napok elműlván, s én ugyanebben a panaszkodásban maradván: nehezebb leszen a szenvedés; noha itt is azzal biztatom magamot, hogy érettetek lévén ez a mi tűrésünk és sok alkalmatlanságoknak s fáradságoknak fölvétele, ha eltávoztatok is de el nem hagyatok és hagytok, hanem inkább jóval lesztek ezek után hozzánk. Kit mi el is hittünk, s bizony dolog, igen szivem szerént érte valék hogy a szent ünnepeket együtt mulassam el veletek édes fiam, de semmi módon meg nem menekedhetém ezektől az én Comissárius társaimtól. S minthogy a török is megösmellette már magát, és minden bizonnyal el fognak mingyárt az ünnepek után jönni a velünk való végezésre: böcsöletem sem engedi hogy már kimenetelit ennek meg ne várjam, ki bizony dolog minthogy ő felsége is azt kívánja, igen kevés napok alatt elválík. S azután — Isten megtartván egészségben — semminemő akadék meg nem tart, hanem hozzátok sietek.

Azonban, édes fiam, szántsatok, vessetek, építsetek, és jó gazdasszonynak hivatalját kövessétek, hogy — Isten haza vivén — ne panaszkodhassék a gazda hon nem létéről.

Az atyafiaktól megjöött *Kende Mihály* a minémű levelet hozott, im megküldtem édes fiam, s a kit neked írnak megnyitottam azokat is, remélvén hogy azokban valamit többet értek oda való állapotjok felől; de ott sem látok többet, hanem

hogy nincs ára a török marhának ide. Szinte jól találta a sógorasszony a hasonlatosságot. Mert bár ugyan hogy török marha, s nem csuda az is — mint számár rivás — ha Bokai kívánsága nem hallgattatott meg menyországban, a ki ha tudná ki legyen az a babilloniai nagy sárkán, nyilván kiszökne az ész nélkül szükölködő ember oskolájából: de az hogy járjon, bánja elhitem maga is azt Luczifer, hogy nem őket, hanem minket hallgatott meg Isten ő szent fölsége.

Magam egészsége felől azt írhatom édes fiam, hogy nem tudom ha azért-e hogy még vén ember nem vagyok, avagy penig csak az üdőnek kinyílása hozta, de Istennek legyen hála most igen jó egészségem vagyon, möllyet szívből kívánok édes atyámfia nektek is.

Menyem asszonyékat kérlek édes fiam köszöntsed én szómmal, és hogy ez jeles szent napokon imádkozzatok mind fejenkint érettünk, igen szükséges. Isten reméllem ezennel egy jó békességet ad; a mikor először Istent szolgálván, mi is osztán gazdlákká leszünk.

Most többet nem írhatok. Ezt is sok dolgaim között csak futva íram többére. Hanem hogy Isten megtartsa, még is kívánom.

Komáromban, 25. Martii 1635.

Szerelmes hitvösöd
míg él.
Gróff E. Miklós.

Külön lapon:

Im Császár urunknak írtam valami levelet. Kérlek édes fiam, mihelyen érkeznek vele, küldjétek föl mingyárt Bécsbe bizonyos embertől.

Számotokra itt egy öreg vizát vettünk s nem tudjuk mint oda küldeni. Sehul egy rossz kocsinak itt szerét nem tehetni, s a magam szekeres lovait sem hozhatják Ujvárból a nagy vizek miatt ide, s magam is csaknem szintén Ujvártól mind vizen jöttem ide. S majd elmulik penig a bőjt. Jóllehet utánna csakhamar megint az ebijesztő péntek. Ha mi mód lesz azért benne, ugyan elküldöm.

Ezterházi Istvánnak küldött a sógorasszony egy kezeihöz való győřőt, möllyet ő még igen lassan vonhat azt ítélem. Mindazáltal oda adhatni neki.

Isten veletek.

CVI.

1635. június 5.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi Istennek akaratjából tisztességesen eltakaránk szegény *Bosnyák* uramot, s szándékom az vala, hogy mingyárt indoljak a temetés után. De reám esének az atyafiak, s ím vissza köll *Suránban* mennem, s holnap meglátom mit végezhetek köztök. S azután szándékom mégis az, hogy ugyan elmenjek *Bicsé* felé, ha más akadék nem talál, minthogy sűrőn kezde a török hír jönni. *Bottyánné* asszonyom ha ott vagyon, a leveleket küldje el ő kegyelme.

Isten tartson meg édes fiam.

Nyitra, 5. Junii 1635.

Gróff E. Miklós.

CVII.

1635. június 6.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Nekem itt is elég bajom vagyon mind ezekkel az atyafiakkal s mind egyebekkel, kire nézve még holnap sem mehetek el innet. De végezvén itt dolgaimot, a szándék még is az, hogy *Bicsére* menjek, noha *Illésházi* uram Liptóban ment volt, nem érthetém ha megjöve-e, s nekem penig ő velek volna derekas dolgom.

Ujságunk semmi sincs. A törökök híre is lassudott, ha megent meg nem újolna.

Isten édes fiam tartson meg.

Suránban, 6. Junii 1635.

Gróff E. Miklós.

CVIII.

1635. június 18.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi ím mégis itt vagyunk *Bicsén*, a hol egy órán nyugodalmas nincsen. Most is rakva házam idegen emberrel. Itt vagyon *Illésházi* uram is, de az asszony *Letován* maradt. Hivatam vala az *árcai* tisztartót is. Úgy látom ők nem bocsátták ide; ki ha eljön vala, bizonyosan kelepczébe esett volna. Meglátom mindazáltal mit végezhetek vele.

A *regéczi* dologban ím utolsó válaszom jött, de teli esztelenséggel ez is. Mindazáltal ím ugyan alá küldök s kézhez veszem. Itt vagyon *Szentiványi* uram is nálam, s ugyan ő kegyelmét fogom ismég alá küldenem.

Magam innét édes fiam én már Szent Iván nap előtt meg nem indolhatok úgy látom, de az után Isten megtartván haza sietek. Azonban *Julinkának* a szeme fájdalmát nem köll semmire venni, hogy úgy ne járjon mint az előtt.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
Bicsén. 18. Junii 1635.

Gróff E. Miklós.

CIX.

1635. junius 22.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én mégis itt vagyok *Bicsén*. Tegnapelőtt bocsátám el *Szentiványi* uramot *Regécznek* elfoglalására, kiből eljövetelem után is meg nem írhatom a mennyi akadékim voltanak. De talán így leszen állandóbb hogy sem ha könnyen jutottunk volna hozzája.

Most abban fáradozom, hogy *Pálffy István* uramnak letehetném ezen utamban a pénzt, s azért is mulatok annyit itt. Csakhogy innét költségre valót sem adhatnak, nemhogy ehez segítenének, mindenben csak Nagyszombattal mentik magokat.

Eleget szorongatám *Illésházi* uramékat is az árvai dologgal, de beteggé tette magát, ároló a tisztartó is, s noha ígérte vala magát az asszony is, hogy hozzám jön, de betegségivel menté azután ő is magát, maga¹⁾ csak itt *Letován* vannak. Tovább miben maradunk nem tudom, mert darabossabban köll a dologhoz nyulnom; várom az *erdéli* fejedelem emberét is, ki az is nagy akadált teszen ha el nem érkezik. És így a jövő szerdának előtte én innét nehezen indolhatok meg, s még *Szombatban* is *Posonban* is leszen valami kevés késésem, kikre nézvén hagyott napomra haza édes fiam nem kezdek mehetnem; a mennyire lehet sietek mindazáltal, adja Isten találjalak jó egésségben szerelmes atyámfia benneteket.

Bicsén. 22. Junii 1635.

Gróff E. Miklós.

CX.

1635. julius 5.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én Isten akaratjából ide érkeztem *Szent-Györgybe*, a honnan igyenessen akarok vala hazafelé mennem, de rajtam esék *Pálffy Pál* Uram, a ki majd esztendőtlől fogvást híw *Stom-*

¹⁾ Maga = noha.

fára, s ím oda térek az ő épületinek nézésére, és azért is hogy vele való dolgaimot azonban végezhessem, akarván *Posont* is elkerülnöm; nem késem mindazáltal, haza sietek édes fiam.

Adja Isten, találjalak jó egészségben benneteket.

Szent-Györgyben, 5. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

CXI.

1635. julius 21.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mihelyen ide érkeztem és bementem a kertbe, ottan megbántam édes fiam, hogy el nem hoztalak eddig velem benneteket. Egyszer alig volt még ez a mi kertünk ilyen mint most. Meggy mind a két féle számtalan vagyon, s asszerént sok szép cseresznye is, és virág is nem kevés, egressel és ribizkével, a kikben mindenikben küldtem oda valami puttonokban. De a mint a víz ital hogy forrásából jó, úgy ez is, maga szaggatván ember, úgy lenne kedvesebb; de már vissza menvén édes fiam, onnét ide fáradni talán alkalmatlan s félelmes is, hanem innét is közölhetik oda veletek ha kedves lesz.

A virág annyi s kiválképen a szekfű, mint ám egyszer mikor magunk szedtük; jutna mind Baklott Magdának s mind Szapubéri Boncz asszonynak benne. De így kevés haszon nélkül nyílik el.

A Savanyú vízhez ¹⁾ ezeknek semmi készölések nem volt. Ma küldünk csak élést oda; kire nézve én is talán csak hetfőn megyek oda. *Révai András*, ha megérkezett, siessen utánam, s a pénzt, a möllyet hozott, tegyétek a magad tárházába. Tartson meg Isten jó egészségben édes fiam benneteket.

Lakompakon. 21. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

CXII.

1635. nov. 11.

Szerelmes Atyámfia, stb.

A mint megírtam vala édes fiam, szerdán indoljatok meg, úgy hogy csütörtökön idején a Dunaparton lehessetek. De egy kevésbé idejében köll kelnetek ha *Széleskuton* háltok; hol penig az nap *Gátára* jöhetnétek, majd inkább javallanám.

¹⁾ Tarcsára.

S ottan készítenének ebédet Széleskuton. Mert, mivel apró népekkel lesztek s magam sem leszek köztetek, úgy hiszem, holmi akadék nélkül nem fogtok lenni. Miveljétek azt, a mi jobb. Küldtem valahány lovast is érettetek, s azon leszek, hogy szerdán estére én is vissza verekedjem ide.

Hozzon Isten jó egészségben édes fiam benneteket.

Posonban. 11. Novembris 1635.

Gróff E. Miklós.

CXIII.

1635. decz. 18.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Értem édes fiam. hogy békével mentetek haza és úgy találtátok az otthon valókat is. Nem késsem holnapnál tovább én is, hanem csütörtökön megindulok innét; de nem vélem, hogy az nap haza mehessek, mivel idején meg nem indulhatok.

Az *uszlopi* bíróval meghagytam mit miveljenek, s írtam is a Horestani¹⁾ Urnak, kit úgy látom a vétek hozott vissza.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Pozsonyban. 18. Decembris 1635.

Gróff E. Miklós.

CXIV.

1636. junius 11.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Ha valakinél szokott dolog az, hogy szegény ember szándékját boldog Isten rendeli, én nálam — úgy látom — gyakorta megesik, a mint ím most is holnap innét meg akarván indolni, *Lubomírskinak* érkezék levele. annak az ifjúnak, a ki Olaszországban járt; kivel együtt vagyon *Musinczki* is, s írják, hogy holnap, úgymint szombaton nálam lesznek. Kire nézve el nem mehetek előttök, itt találván levelek; s így minden rendelésem megváltozik. Haza sietek mindazáltal, elbocsátván őket.

Isten veletek édes fiam.

11. Junii 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül. Más kézzel: Czindorti sáfár vagy bíró ez éjjel küdd által *Lakompakra* e levelet, úgy hogy kapunyitáskor ott legyenek a levelekkel, mivel igen siető dolog.

¹⁾ *Szarekői*, hornsteini.

CXV.

1636. június 17.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Mi, noha elég haisza banszával, mindazonáltal Istennek hála magunk tegnap estvére beérkeztünk ide Bécsbe, a hol azon vagyok, hogy ne késsem.

Csákiné asszonyom nem akart elmenni; nem tudom, ha ugyan el megyen-e. *Betuska* beteg úgy értem; kit valami hévség fogott-e vagy szerelem, de bágyattan mondták tegnap, s ők úgy hiszem most még alá nem mennek.

A fejedelem asszony elment, akarom hogy itt nem találtam.

Szombatra édes fiam küldjetelek valami élést be. Isten tartson meg benneteket.

Bécsben, 17. Junii 1636.

Gróff E. Miklós.

P. S. Irtam vala fiam mások szova után, hogy a fejedelem asszony elment innét, de itt vagyon; annyival több dolgom leszen.

CXVI.

1636. július 7.

Áldjon meg Isten édes fiam, stb.

Noha nem szinte jó időben, békével érkeztünk mindazáltal ide, a gond közől gond közibe. Holnap végezvén dolgaimot, szerdán megtérek és *Kismarton* felé megyek s onnét *Fraknóba*, s az alatt el igyekezem bocsátanom a fiamot s úgy megyek haza.

Istennek hála, nem olly nagy félelmesek a dolgok a mint ott fönn megrezzentek volt rajta, de volt szükségek a kérdésre.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Posonban, 7. Julii 1636.

Gróff E. Miklós.

CXVII.

1636. július 10.

Áldjon meg Isten édes fiam,

Mi Posonból tegnap tíz óra után indolván, kilencz óra tájban érkeztünk ide Istennek hála békével, de gond közől gond közibe. Ma már itt maradok, s holnap csak estvére igyekezem *Fraknóban*, s holnap után még estvére *Lakompakra*. Adja Isten édes fiam találjalak jó egészségben benneteket.

Kismartonban, 10. Julii 1636.

Gróff E. Miklós.

CXVIII.

1636. július 12.

Áldjon meg Isten édes fiam, stb.

Én nem változnám, de változván mások, változnom köll nekem is. Az *pane Bracsi* azért ím ma sem jöve el, hanem még holnap estvére írja ma viszont hogy ide jön, mentvén magát, hogy tegnap egészségben érzett valami fogyatkozást. Elunám várni, mivel nekem más dolgaim is volnának, de attyára nézvén már elvárom a holnapi napot is, s azon leszek. hogy hétfőn előbb adjak rajtok, úgy hogy estvére *Fraknóba* mehessek s onnét kedden hozzátok. Azonban ha ki vendégetek megyen édes fiam, légy mind gazda s mind gazdasszony. Hogy bor itallal nem bírál velők, igazíts utánunk. Volt szándékja *Bottyáni* uramnak is, hogy hozzám jöjjön, s a szerint *Bánffy* uramnak is. Ő kegyelmek könnyű szerrel ide jöhetnek, s írtam is ő kegyelmőknek. Isten édes fiam tartson meg benneteket.

In *Kismarton*, 12. Julii 1636.

Gróff E. Miklós

CXIX.

1636. szept. 2.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én tegnap térék meg *Nagyszombatból* Istennek hála jó egészségben, megnézvén ott való épületesmet is, de még ez esztendőben nem fog meglehetni a megszentelése, egyébaránt az öreg bótot szombaton végezték el, kin kívül még tíz bót vagyon mellesleg készen. Nagy épület. s ha megkészülhet, igen szép is lesz.

A mi készületünköt a mi nézi, megment Isten ez esztendőben a hadban való meneteltől, mert az egész tatárság mind föltámadt a török ellen, és oda veszett az eszek. Én sem késem itt. Szerdán ki igyekezem menni. Adja Isten édes fiam találjalak jó egészségben benneteket.

Réwai Lászlóné itt *Köpcsén* táján vagyon. Egy faluban valami víz támadott, s oda vitte az öregbik leányát, hályog ereszkedett a szemére.

Tarston meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Posonban. 2. Septembris 1636.

Gróff E. Miklós.

CXX.

1636. oct. 10.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Tegnap én jó idején jöttem ide, de ugyan nem mehetek vissza *Kismartonba*, mert sokan jöttek vala ide is utánam és dolgom is sok vala; hanem ím ma pénteken vissza megyek *Kismartonba*, s azon leszek, hogy ott is dolgaimot végezve, ebéd után megindoljak és *Gátára* avagy *Feketevárosra* menjek háltni; hol penig ma helyben kellene dolgaím miatt maradnom is, de szombaton Isten velem levén be megyek *Posonba*. Adja Isten lássalak egésségben édes fiam benneteket.

Fraknón, 10. Octobris 1636.

Gróff E. Miklós.

CXXI.

1637. junius 22.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Én itt szokott munkában vagyok. A dolgok nagyok és feles is. Ugy látom a héten nehezen mehetek haza, sietek mindazáltal a mint lehet.

Illésházi uram vejestől följön ide Bécsbe, s innét úgy gondolom hozzánk jönnek. Nem árt édes fiam várnotok bennünköt, mivel talán együtt fognak velünk járni.

Egészségtek felől írj édes fiam ismég; én Istennek hála békivel vagyok. Isten tartson meg benneteket is.

Bécsben, 22. Junii 1637.

Gróff E. Miklós.

CXXII.

1637. julius 27.

Édes Atyámfia áldjon meg Itten benneteket.

A mint tegnap megírtam, ma innét ki nem mehettem. noha minden uton hozzá készültem volt és kenék a kocsimot s cselédimnek is nagy részét ki bocsáttám. Holnap mindazáltal idején akarok innét indolnom, úgy hogy *Kismartonban* dolgaimot végezhessem, ki nem kevés a *nagyszombati* dolgokhoz.

Eljönnek úgy látom *Illésházi* és *Betlen Péter* uramék is hozzánk az asszonyokkal együtt. Szerdára *Fraknóban* fogom várnom ökök, és így csütörtökön ebédre fogunk csak oda mehetnünk; *Kürtösi* viseljen gondot reájok külső gondviseléssel. Isten tartson meg.

Bécsben, 27. Julii 1637.

Gróff E. Miklós.

CXXIII.

1637. július 28.

Áldjon meg Isten édes Atyámfia, benneteket.

Én nagy galibával kijövék *Bécsből*, és ím Isten akaratjából ide érkeztem Kismartonban, de a fiunk tegnap előtt érzett valami változást magán, s tegnap jobban volt s ma az uton még valami héwség találta, nem tudom mi akar belőle lenni. Így a nyavalya nem jár magán.

Illésházi uramékot még ott hagytam Bécsben; nem tudom mikor jönnek ki, noha ma akartak ők is indolni. Ugy hiszem utánam jönnek. Holnap megvárom ebédig — feles dolgom is levén — őket, azután egyenessen haza sietek, nem megyek Fraknóba is most, úgy hogy estvére holnap otthon lehessünk. Isten velünk.

Kismartonban, ma kedden 1637.

Gróff E. Miklós.

CXXIV.

1637. nov. 19.

Áldjon meg Isten édes fiam s tartson meg is benneteket.

A fiunk írja, hogy szívdobogás jött volt édes atyámfia reád, kiről kívántam volna ha magad is írtál volna, s meg köll írny a azt is miben maradtatok azután.

Eörzsébet asszony is mint vagyon nyavalyái változásiban. tudnom köll azt is. Kinek sok Szent Eörzsébet asszony napját kívánok veletek együtt.

Illésháziné asszonyom valami varót küldött meg, az mint küldték úgy küldtem oda levelével együtt.

Magunk Istennek hála türhető egészségben vagyunk, noha elég galibában s dolog közt. Ma én is vendéget hívok Eörzsébet asszony emlékezetire, mivel az apácák is meg küldték a bélesét s mit kívánjanak e sovány bélesért, ím oda küldtem írásokat.

A mi öreg asszonyunknak valami háznál tartott medve az urát igen megmardosta, elszakasztotta hiszem orrát is és egyik szemét is orcája bőrének nagyobb részével levonta. Ki után igen rosszul volt, de mivel nem örömet vesz a pörje ki a kertből, meg fog maradni.

A fiunknak meghagytam, hogy eljőjön, s Isten behozván Császárnét, be fogtok azután jönni ti is édes fiam. Isten tartson meg benneteket.

Költ *Posonban*. Sz. Eörzsébet asszony napján 1637.

Gróff E. Miklós.

CXXV.

Tartson meg Isten édes fiam benneteket.

Lakompakra dolog tenni és rendelni tértem vala, de a gyermek nyavalyára nézve ím haza megyek. Csakhogy még tegnap reggel hítanak ezek a soproniak ebédre, s meg kölle itt szállanom. De nem késém, hozzátok sietek. Hanem *Vernicz* a secretarius menjen el mingyárt Bécsbe a doctorért, kiválképen ha nem biztatná az itt való doctor magát. Siessen úgy penig Vernicz hogy még ma bemenjen s fogadjon ott Bécsben szekeret, s magunk lovait és szekerét vegyék Boterban (?) eleibe. Vernicz pedig másod magával menjen el, hogy akadékjá ne történnék az uton. Azonban a héwség ellen való porral köll tartani a gyermeket, s talán répa magot sem leszen alkalmatlan beadni neki, ha himlő lenne. Isten veletek.

Sopronban. ma szerdán 1637.

Gróff E. Miklós.

CXXVI.

1638. június —.

Áldjon meg Isten édes Atyámfia.

Mi noha mind fölül s mind alol eléggé ázunk, mindazáltal Isten akaratjából idején tíz óra tájban érkezünk ide *Széleskutra*, és ím ismeg indulunk innét olyan szándékkal, hogy ha akadéunk nem leszen ennél nagyobb, mind ezen ázással is általmenjünk ma a Dunán.

Azonban az új *vödnek*¹⁾ megsántola édes fiam a lova, s nem mervén *Passpriff* nekül, azaz *uti levél* nekül haza menni, azért is íram ez levelet. Jámbor az legén, igaz járatbeli s talám örömesben is udvarol ott, hogy sem itt velünk ázzék és ügessen.

Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Széleskuton — Junii 1638.

Gróff E. Miklós.

CXXVII.

1639. ápr. 20.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Mi ide békével jöttünk s úgy vagyunk Istennek hála most is, s kedden talám — Isten velünk levén — haza mehetünk.

¹⁾ *Eszterházy Istvánnak*, a nádor első hitvesétől, Dersffy Orsolyától származó fiának, esküvője Nyári Krisztina első házasságából maradt leányával, *Thurzó Erzsébettel* csak ez 1638. év szeptember 26-án tartatott meg; a boldog örömapa itt a vőlegénynek előlegezi a *vő* czímet.

Azonban a betegekre viseljeteK gondot édes atyámfia.
Isten tartson meg benneteket.

Bécsben, 20. Apr. 1639.

Gróff E. Miklós.

CXXVIII.

1639. június 16.

Aldjon meg Isten szerelmes Atyámfia benneteket.

Mi eddig, Istennek hála, békével érkeztünk, s úgy látom a dolgot volt szükségek ezeknek a népeknek én reám, s legalább köll valami tíz napot ide mulatnom, mához egy hétre Urnapján *Nagyszombatban* akarván lennem a processión, s talám Sz. János napján is. Azután — Isten velem levén — vissza verekedem. Adja is Isten találjalak jó egészségben édes atyámfia benneteket.

Szempczen, 16. Junii 1639.

Gróff E. Miklós.

CXXIX.

1639. szept. 25.

Szerelmes Atyámfia, stb.

Én itt, Istennek hála, békével vagyok, noha tegnapelőtt valami változás talált vala, de elmulattam ismég. Ma *Szombatban* igyekezem bemenni Isten velem levén, ebédre hozzám várván kolocsaí érsek uramot. Utban vagyon *Tifénpak* uram is, a ki hozzám érkezvén, vele együtt akarok *Újvárba* mennem; a honnét megjövén, nem fogok én is sokat ide késnem, hanem — Isten velem levén — haza sietek.

Azonban édes Atyámfia mind magatokra s mind a gyermekeskére viseljeteK igen szorgalmatos gondot, mivel változó is most az üdő.

Az egy úttal megcsendesítjük az itt való embereket is, s meg szállítottuk elméjeket is. S ebben az esztendőben már háboruságtól nem köll Isten jóvoltából félnünk.

Mi itt váltig tatarozunk, de nem győzzük a sok pusztaságot rendbe hoznunk. De jó egyességben ugyan ellakhatunk azért már itt, annyira hozták a dolgot.

A paramentomokat nem köll felejteti, és a pisztolokat is, a kiről írtam.

Isten édes Atyámfia tartson meg jó egészségben benneteket.
Semptén, 25. Septembris 1639.

Gróff E. Miklós.

Közli: MERÉNYI LAJOS.

SAYGHÓ BENEDEK PANNONHALMI FŐAPÁT NAPLÓJEGYZETEI.

1723—1725-ig.

— BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

1723.

Aprilis.

Die 9. Similiter fuit sessio diaetalis. Hodie perceptis literis Vienna a spectabili domino Joanne Tarnóczy de noviter vacante abbazia S. Margarethae de Bela per mortem et decessum domini Gregorii Matalics, canonici Tyrnaviensis, resolvi me Viennam ascendere, prout etiam obtenta licentia a domino excellentissimo comite palatino.

Die 10. Aprilis iter Viennam versus arripui et eadem die feliciter perveni propria occasione.

Die 11-ma habui audientiam hora octava matutina apud excellentissimum dominum comitem cancellarium Nicolaum Illésházy (tit.), qui meam instantiam in referada esse recommendatam suae Majestati, et ratione abbatae S. Martini de Vaska bene sperare jussit et retulit. Cujus quidem instantiae (in absentia mea 3-a Martii 1723. concinatae per dominum Franciscum Orbán, agentem nostrum et praesentatae) tenor talis erat:

»Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas, Domine, Domine Clementissime.

Primam eamque antiquissimam, a primo quippe prothorege S. Stephano pientissime fundatam, munificentissimeque dotatam fuisse archi-abbatiam Scti patris nostri Benedicti in Sacro Monte Pannoniae ad S. Martinum dictam annales testantur. Aderant praeterea complures abbatae ejusdem ordinis nostri per regnum Hungariae olim florentissimae, quas tandem per vicissitudines bellorum, frequentesque adeo chris-

tiani nominis hostium capitales depopulationes partim solo aequatas, in nihilum redactas, religiososque nostros vitam et sanguinem fundentes enecatos et eradicatos, partim successivis dein temporibus nonnullarum solo nomine relicto, alias per diversos diversis titulis comparatas, occupatasque extitisse tristi etiamnum memoria recolimus. Donec feliciori affulgente sydere per victricia augustissimae domus Majestatis vestrae sacratissimae arma repulso hoste barbaro jure postliminii restituti denuo fuisset. Cum autem complures subalternae abbatae tum per injuriam temporum ad manus alienas deventae, tum penes collationes etiam regias actu etiam per alios possiderentur, mihi vero qua generali per Hungariam ordinis abbati ejusmodi beneficiorum cura, reincorporatio et inspectio incumbere, hinc siquidem de praesenti abbazia S. Martini de Vaska (quae ab antiquo ordinis nostri fuisse dignoscitur) per mortem et ex hac vita decessum reverendissimi condam domini baronis de Czehentner legitime vacaret: idcirco altefatae Majestati vestrae sacratissimam humillime supplico, quatenus eandem ecclesiae suae a divo prothorege Stephano fundatae reincorporare et honorabili patri Mauro Királyi ad S. Martinum professo ac conventus ejusdem nostri seniori, qui per omnia officia, superioratum quippe et prioratum etiam transivit, pro nunc autem in animarum cura et plebania possessionis nostrae Deáki comitatus Poseniensis zelose, simul et laudabiliter desudaret, clementissime conferre dignetur. Quam Majestatis vestrae sacratissimae gratiam religiosis precibus et divinis sacrificiis cum toto mihi concredito ordine humillime promereri et pro perennatura Majestatis vestrae sacratissimae et augustissimae ejusdem domus felicitate divinam bonitatem exorare non cessabo, benignam venerabundus praestolando resolutionem.»

Hic frustra laboravi, nam excellentissimus cardinalis de Saxonia supplantavit gressus meos; postquam enim a me intellexisset praemissam abbatiam vacare, licet affidaverit me, quod nullum alium velit pro eadem recommendare extraneum, sed potius sacro ordini velit in hoc passu favere. Vix tamen ab eodem excellentissimo discessi, immediate accersito domino Adamo Acsádi, canonico suo Jaurinensi, mandavit, ut pro praemissa abbazia memoriale sibi concinnari faciat, quod et concinnatum sua eminentia Viennam misit et mox post festa paschalia eo ascendens in privata audientia proponendo suae Majestati pro eodem canonico resolvi procuravit. Sic debet homo magnis etiam principibus credere; vere quippe dicitur: omnis homo mendax.

Dic 12. Aprilis sumpsit prandium apud dominum Tarnóczy, registratorem cancellariae regiae hungaricae et fuit audientia

denuntiata pro media sexta pomeridiana, sed sua Majestas aliis negotiis impedita neminem ad audientiam admisit proinde.

Die 13. Aprilis admissus fui ad personalem audientiam circa horam octavam vespertinam, ubi Majestati sacratissimae rememorans priorem instantiam de reincorporanda sacro ordini abbatia S. Martini de Vaska, pro nunc vacante, itidem pro altera instantiam feci et memoriale humillimum suae Majestati demisse praesentavi, cujus tenor sequitor in hunc modum:

»Sacratissima Caesarea Regiaque etc.

Benignissime recordari dignabitur Majestas vestra sacratissima humillimae instantiae meae praeterito mense Martio pro abbatiae S. Martini de Vaska ad sacrum ordinem S. Benedicti ea primaeva ejus fundatione spectantis (quam nuper dierum per mortem reverendissimi quondam Caroli Uzehentner vacare contigerat) praelibato sacro ordini, conventuique nostro S. Martini Sacri Montis Pannoniae fienda reincorporatione. Quam etiam a clementia Majestatis vestrae sacratissimae me consecuturum humillime confido. Quia vero medio tempore aliam quoque abbatiam S. Margarethae de Bela dictam in dioecesi Strigoniensi existentem et similiter ad dictum meum sacrum ordinem ab antiquo spectantem per mortem alterius reverendissimi Gregorii Matalics ultimi ejusdem possessoris vacare contigisset: hinc ea, qua prius homagialis et devoti animi mei submissione altefatae Majestati vestrae sacratissimae supplico, quatenus tum ex innata sua clementia, tum vero ut in apostolico regno suo Hungariae avita pietas et religio pristino suo vigori restituatur et beneficia regularia praeteritorum temporum injuria a suis religionibus abalienata iterum ad suos redire possint ordines, praefatam quoque abbatiam S. Margarethae de Bela dicto sacro ordini et conventui meo in perpetuum benignissime reincorporare et simul eandem uni e gremio modofati conventus mei, utpote religioso patri Josepho Erdély, actuali dicti conventus priori et ss. theologiae professori, viro alias exemplari, qualificato et de hac sacra religione benemerito benignissime conferre dignetur. Quam Majestatis vestrae sacratissimae in utraque praedeclarata demisissima petitione mea erga praelibatum sacrum ordinem meum demonstrandam caesareo-regiam gratiam et clementiam cum toto praelibato mihi conredito ordine religiosi precibus humillime remereri et pro faustissime perennaturo Majestatis vestrae sacratissimae regimine divinam bonitatem assidue exorare non intermittam, perseverans humillimus, perpetuoque fidelis subditus et indignus capellanus Majestatis vestrae sacr. Benedictus archiabbas S. Martini et s. ordinis Benedictini per Hungariam praesidens m. p.«

Die 14. Viennae visitavi primo dominum excellentissimum comitem ab Olthám, generalem Jaurinensem, deinde abbatem Scotensem, tertio excellentissimum dominum comitem Emericum Eszterházi, episcopum Vesprimiensem et consiliarium intimum etc, post meridiem vero dominum dominum Josephum Zsigrai referendarium et dominum Tarnóczy registratorem cancellariae. Reciproce me visitavit in meo hospitio vesperi excellentissimus dominus comes Sigismundus Csáki tavernicorum regalum magister et consiliarius intimus. Hac die prandium sumpsi in collegio Pazmaniano, patre regente Joanne Gyurkovics.

Die 15. Cum patre Gyurkovics, ad diaetam Societatis ablegato descendí Posonium mea propria occasione. Hac eadem die etiam regii commissarii Vienna Posonium redierant.

Die 16. Non fuit sessio. Mane visitavi excellentissimum comitem palatinum, post meridiem vero utrumque cardinalem, ubi cardinalis e comitibus Csáki retulit mihi, quod cardinalis de Saxonia non bene sentiret pro parte mea de praecedentia in sessione diaetali, quod quidem ego bene pridem scivi, Deus illum convertat.

Die 17. Fuit sessio diaetalis celebrata in domo regni, ubi perlectum fuit mandatum suae Majestatis de accelerandis diaetalibus et usque ad festa pentecostalia terminandis, alterum vero mandatum ad instantiam Capituli Jauriensis contra incolas Jaurinenses, ut edocerent se non esse subditos Capituli.

18-a. dies Dominicus. Vacat sessio.

19. fuit sessio tum diaetalis, tum generalis congregatio comitatus Posoniensis. Proinde ad congregationem potius inclyti comitatus pergens (ante barones et communiores comites mihi assignata fuit sedes ab ipsis dominis comitibus et baronibus ac vice comite, quamvis ego prius infra eosdem sedem iam arripuissem) primo itaque fuit quaesio de repartitione quanti portionalis. Cujus occasione haec pro mea instructione mihi notavi, quod *portae palatinae* in comitatu Posoniensi sint 343¹/₂, portae vero *domesticae* sint 178¹/₈, ¹/₁₀₂₂. Impositio secundum repartitionem regni obvenerit pro anno 1723-o fl. 133716, xferi 18. Quia vero ex combustis intra biennium et grandine percussis defalcatio interveniens in alias portas repartienda venisset, idcirco facto calculo singulorum ad commune quantum accrescente summa quantum pro anno praesenti excrevit in fl. 149673 d. 93. Hac igitur summa repartita super singulam portam venerunt exolvendi fl. 840 d. 86. Ex quanto interim proxime specificato pro intertentione defalcandi venirent fl. 42400 pro toto anno, reliqua in parato aere complananda venirent.

Die 20. Continuata fuit congregatio comitatensis in Domo Viridi Posonii, ubi edidici nostrum Deáki habeat portam $1\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{64}$, Dénesdi vero similiter nostrum duos quadrantes, id est mediam portam. Molae in comitatu Posoniensi reperiuntur 196, quae in fluviis per singulos lapides taxantur ad fl. 6, in Vágo et Danubio per fl. 3. Ad unam portam domesticam integrae sessionis colonialis numerantur coloni 40, homines vero simpliciter 120. Propositum itidem fuit in comitatu, ne in posterum stabus per circulos prout hactenus curreret, sed prout habentur loca registrata, quae sunt ultra duas portas, per illa suo ordine stabus collocetur. Quod domino palatino supremo comiti proponendum pro ulteriori conservatione locorum unanimi voto fuit conclusum.

Die 21. fuit sessio diaetalis celebrata in domo regni praeside domino comite iudice Curiae excellentissimo domino Stephano Koháry (nam comes palatinus in chyragra decumbebat), ubi primo relata fuerunt per dominum Franciscum Szluha protonotarium palatinalem aliquot puncta usque ad 29. de dicasteriis et utrum debeat fieri commissio neoaquistica vel debeat admitti ad Tabulam regiam unus Camerae consiliarius et ita per Tabulam proinde revideri ejusmodi neoaquistica, fuit orta quaestio. Responsum igitur fuit expedire ea revideri etiam neoaquistica per Tabulam regiam, quamvis admitti debeat assessor cameralis, interim tamen sine voto ita, ut ad instar aliorum assessorum ubi ferenda erit sententia, si fuerit interessentia Fisci, exeat de consessu. Relata deinde fuerunt per dominum Gabrielem Kapi protonotarium c. iudicis Curiae quaedam puncta de systemate oeconomico, ubi potissimum advertendum, ut a modo in posterum ad meliorem creditorum securitatem nemo pecunias suas elocet priusquam in comitatu improtoceletur (ubi bona adjacent) tale onus super talia bona imponi, ne forte debito plus bona onerentur et creditores bonae fidei defraudentur. Talis vero improTOCOLATUS debitor ante alios quosvis plenariam satisfactionem de talibus bonis habebit prae aliis.

22 et 23. non fuit sessio diaetalis Tabulae superioris, ut bene.

Die 24. in festo utpote S. Georgii fuit sessio utriusque tabulae in superiori praelatorum et magnatum domo sub praesidio domini excellentissimi c. iudicis Curiae regiae (nam dominus comes palatinus in chyragra decumbebat), ubi denuo reportata fuerunt 29 puncta toties jam repetita. Post haec sumpsi prandium apud dominum Georgium Paluska, ubi inter coeteros aderat magister generalis Ordinis cum rubrea stella canonicorum regularium.

Die 25. non fuit sessio Tabulae superioris, sed bene inferioris. Nos autem 5 circiter ex parte cleri deputati in negotio decimarum habuimus sessionem apud dominum Paluska utpote excellentissimi cardinalis de Sexonia universorum honorum supremum praefectum.

Die 26. Aprilis fuit sessio diaetalis sub praesidio excell. domini iudicis Curiae, ubi ipse dominus comes post publica perlecta curavit suam instantiam legi contra dominum episcopum Agriensem ratione decimarum dominii sui, quas ipse a praedessore moderni domini episcopi arendare solebat in fl. 300. Dominus autem episcopus easdem non volens arendare per annos quinque easdem percipit in natura. Dominus igitur c. iudex Curiae voluit pecuniam praementionatam ad manus iudiciarias deponere et decimas e suis bonis percipere, sed mentionatus dominus episcopus deplano contradixit instantiae et suo juri episcopali non volens cedere, cum habeat potestatem in natura colligendi de lege regni, easdem ita se in posterum collecturum respondit.

Die 27. et 28. Aprilis celebrata fuit similiter sessio diaetalis super 29 punctis prima quidem, secunda vero super gravaminibus generalibus venerabilis cleri, ubi de activitate sacrarum sedium . . . ut vice comites et magistratus civitatum teneantur ipso facto exequi sententias sacrarum sedium sine ullo alio mandato; tum contra Rascianos schismaticos fuit mota querela, sibi arrogantes dignitates episcopatum in praeiudicium catholicorum episcoporum.

Die 29. descendi ad S. Martinum propter dispositiones faciendas circa aedificium jam inceptum, dum recte a dextro cornu templi occidentem vel potius septentrionem versus arcus tendens ad aedificium cum ambitu in fundamentis recte pararetur.

Hac eadem die perlectae sunt Majestatis sacratissimae benignae resolutiones usque ad punctum centesimum quadragimum a puncto 29-no, ubi inter reliqua puncto 73 resoluta est reauthenticatio sigilli nostri antiqui (Deo sint laudes), quod praedecessoribus meis non fuit hactenus ad iteratas instantias concessum, modo tamen nullo reclamante, quamvis contra disputantibus ab initio nonnullis benigne applacdatum fuit.

Hisce subsequentibus interim diebus inferius occupatus fui usque ad diem 7. Mai.

M a j u s.

Die 2. Mai ad requisitionem domini episcopi Usanadiensis et praepositi majoris Jauriensis, domini comitis Ladislai

Nádasdi, nec non abbatis Gradicensis ord. Praemonstratensis in Moravia me contuli Csornam ad infulationem novi praepositi . . . Vrazlavszki, qui successerat domino Roberto Sancio nuper ad abbatiam Gradicensem promotus, patri utpote suo abbati. Ubi

Die 3-a festo videlicet Inventionis S. Crucis dictus dominus praepositus Csornensis per praetitulatum dominum episcopum solenniter fuit infultus. Prandium ibidem sumptum, ad noctem vero cum episcopo ad Koronczó allodium utpote ejusdem remeatum fuit.

Die 7. Posonium redivi ad sessionem hora nona matutina indicata, ubi noviter perlecta sunt gravamina venerabilis cleri per protonotarium stilizata, quae tamen stilizatio domino episcopo Agriensi non placuit eo, quod specificatae non fuissent istius praetensae decimae in promontoriis Tekajensibus et aliarum privata postulata eidem specificè inserta. Haec proinde et alia publici regni gravamina hisce sequentibus diebus vertebantur, disputabantur et elaborabantur, utpote die 8, 9 et 10-a.

Die 11-ma. Diversa similiter gravamina regni Croatiae et deinde venerabilis cleri signanter disputatum fuisse in Tabula inclytorum statuum retulit dominus protonotarius articulum, in quo Scepuensis nobilitas ad solvendas decimas compellitur.

Hac sessione soluta eminentissimus cardinalis Primas in domo regni privatim me persuadere conabatur ad amicabilem compositionem in negotio praecedentiae cum patre priore Generali Paulinorum inuendam ita, ut alternatim amodo in posterum unus uno die, alter altero die praesideremus; non enim posse inquit, eos demoveri, cum sua eminentia esset protector illorum. Ast ego reposui, id eminentiae suae majori laudi cessurum, si seposito omni respectu humano secundum iustitiam iudicaret, debitamque archi-abbatibus sessionem mihi renunciaret, et sic ab invicem separati sumus.

Die 12. Mai fuit similiter sessio diaetalis celebrata, ubi primum relati fuerunt per protonotarium quidam articuli, deinde vero modus procedendi (per deputationem elaboratus) in tabulis districtualibus erigendis fuit perlectus, qui et postulatus fuit ad dictandum.

Die 13. Sessio diaetalis non fuit propter delegatas commissiones diversas.

Die 14. Denuo relictis sunt articuli usque ad punctum 145. resoluti. Secundo deputatio fecit relationem de causa Valachorum in negotio decimali, quos censebat deputatio obnoxios fore solvendis decimis, sed relegatur ad discussionem

ulteriorem. Tercio deputatio item quad redimendos ab ordine Theutonico Cumanos et Jazyges, qui eidem ordini fuerant impignorati in fl. 500,000.

Die 15. Mai disputatio erat contra instantiam comitatus Pestiensis ratione cujusdam statuti, vigore cujus determinaverat idem comitatus nemini alteri posse exarendari posse decimas, nisi domino terrestri, idque consvetae tantum exarendationis pretio allegante art. 90. anni 1647. Sed contra illum ego adduxi posteriorem articulum 54 : 1659., ubi licet nolente domino terrestri exarendare cuicunque, et sic tantum conclusum fuit de pretio non elevando. Aliae dein instantiae lectae fuerunt, sed ad reliqua gravamina sunt relegatae.

Die 16., 17. et 18. Intervenientibus festis pentecostalibus non fuerunt sessiones diaetales celebratae nostrae superioris Tabulae, sed duabus posterioribus diebus fuit sessio inclytorum statuum. Die ultimo festorum fui in Cseklész apud dominum excellentissimum comitem Josephum Eszterházi, qui totius novi sui castelli structuram et commoditates mihi demonstravit, similiter et sonipedes suos in schola equestri fecit exerceri, inde discessimus una cum dicto domino comite ad castellum Magyarbél dictum pro prandio ad eminentissimum cardinalem e comitibus Csáki, ibidemque fuimus laeti.

Die 19. celebrata fuit sessio diaetalis sub praesidio domini excellentissimi iudicis Curiae regiae, sed propter absentiam plurium e magnatibus publica non fuerunt assumpta, sed privata quaedam instantia lecta fuit.

Die 20. Mai similiter sessio celebrata dominorum praelatorum et magnatum hora decima matutina, ubi primo fuit missa ablegatio ex inferiori ad superiorem tabulam ratione cujusdam oppinionis et votizationis clancularie nomine 24 comitatum inferiorum confectae et dominis commissariis regiis praesentatae super divisione Tabulae regiae a Septem Virali. ut si nimirum septem viralis propter Consilium Posonii locanda veniret, Tabula nihilominus Regia Pestini celebraretur. Proinde petitum fuit, ut concinnator ejusmodi projecti et clancularius votorum collector tamquam falsarius puniendus pronunciaretur, sed negotium a superiori tabula tantisper suspensum fuit. Coeterum dominus protonotarius palatinalis intimavit celebrandas fore commissiones in diem sequentem de proportionem vectigalium ac etiam de idaea conscriptionis; igitur die sequenti non posse celebrari sessionem diaetalem.

Die igitur 21. fuerunt deputationes et sessio diaetalis vacabat.

Die 22. fuit sessio diaetalis celebrata, in qua legebantur quidam articuli noviter concinnati, ubi etiam 73. de authen-

ticatio (sic!) sigilli mei archi coenobii, et perlectum fuit etiam juramentum per me deponendum, ubi ego coram dominis proceribus assurgens dixi me id omnino praestitutum, quia vero praelatorum non esset expeditiones facere, sed tantummodo debite faciendis invigilare, ideoque me velle ad id jurare, coeterum deposito juramento habeam plenariam potestatem idoneos ad id muneris applicandi et ut eorum juramentum non coram alio, sed coram me solo depositum sufficiat, neque praetendatur, ut conventuales mei juramentum fidedignitatis coram regno (sicut ratione mei jam determinatum est) vel alio foro praestare debeant, cum mihi soli iucumbat gubernium mei monasterii et meum sit modo hunc modo alium pro exigentia circumstantiarum assumere vel deponere. Quibus meis propositionibus benignum etiam assensum dederunt excelsi proceres. Hac eadem sessione deputati fuerunt pro repetendis literalibus documentis ex nostro archivo: illustrissimus comes Ladislaus Nádasdi episcopus Csanadiensis, comes Franciscus senior Eszterházi, comes Emericus Zichi et c. Joannes Eszterházi senior, item nonnulli ex tabula inferiori.

23. Mai. Dominica Ss. Trinitatis, matutinum tempus cessit devotioni, prandium sumpsi apud dominum Gabrielem Kapi, protonotarium domini excell. comitis iudicis Curiae, ubi comites et barones adfuerunt complures. Inde cum illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Csanadiensi primo visitavimus dominum comitem banum, secundo excellentissimum comitem palatinum, tertio dominum Ladislaum Hunyadi, consiliarium, secretarium et referendarium suae Majestatis caesareo regiae.

24. Mai. Ex commissione mea celebrata fuit sedes dominalis in S. Martino praeside domino Joanne Meszlényi comitatus Albensis ordinario vice comite, item dominis Boronkai, Radics et Gulik, iudicibus nobilium comitatus Jaurinensis, item duobus iurassoribus et vicinis quibusdam nobilibus convocatis praesentibus. Ubi nemo captivorum fuit quidem morti adjudicatus, sed poena tantummodo temporali mulctati sunt.

Die hac eadem Posonii fuit sessio diaetalis, ubi resumta fuit causa illa die 20. praesentis supra specificata, et resolutum est, ut audiat author hujus operis, qui dicebatur fuisse Paulus Radai, ablegatus comitatus Nogradiensis, alias calvinista et quidem primarius quasi patriarcha. Sed quia magnos habuit patronos ex magnatibus, res tantummodo silentio sopita fuit. Fuerunt etiam hac die lecti quidam articuli noviter concinnati; item modus procedendi Tabularum districtualium fuit discussus, ubi in puncto de localitate earundem tabularum

pro districtu nostro Transdanubiano consenserat nostra superior tabula in oppidum Papa.

Hac sessione dominus generalis Philippus Langlet iuramentum indigenatus coram superiori tabula deposuit, de quo sequens cronographicum ibidem statim concinnatum fuit:

Juravit fidem Langlet in iis, quae ipse nesciebat.

Hac eadem die sumpsi prandium apud dominum excell. comitem Joannem Pálffy, Croatiae banum et generalem mareschallum.

Die 25. fuit pariter sessio, ubi mea publica tractabantur. Festo Urbani pluvia ingens, quae subsequentibus aliquot diebus duravit.

Die 26. pariter sessio celebrata diaetalis, ubi modalitas procedendi tabularum districtualium terminata fuit, et deinde assumpti sunt novi articuli, ubi cum lectus fuisset articulus (ni fallor) 108-us, in quo habebatur, ut domini ordinarii habeant jus visitandi pias quascunque foundationes ego *assurrexi protestando super exemptione archicoenobii mei* et responsum est mihi uno ore a dominibus proceribus non esse hic quaestionem de foundationibus regularium ordinum, sed solum de illis foundationibus, quales sunt seminaria, convictus et hospitalia.

27. In hanc diem incidit festum Ssmi Corporis Christi; propter solennitatem igitur festi non fuit sessio diaetalis, sed devotioni vacatum est, prout pridie omnes praelati et magnates similiter status et ordines ad devotionem et processionem invitati fuimus. Ita missa soleuni celebrata processio fuit instituta ex summo templo pontificante et Venerabile deportante eminentissimo cardinale primate, duce Saxoniae; praelati item diaetaliter congregati cum pluvialibus et infulis induti universi comitabamur processionem accedente etiam altero cardinali e comitibus Csáky.

28-a fuit quidem sessio inclytorum statuum, non vero nostrae superioris tabulae propter infirmitatem repertinam excell. domini Judiciſ Curiae, cum aliunde in podagra decumbente palatino ipse praesidere debuisset, quamvis de lege regni sub praesidio excell. domini comitis thavernicorum celebrari sessio diaetalis nihilominus debuisset.

29-a Mai. Fuit sessio diaetalis sub praesidio excell. domini comitis palitini, licet nondum ex integro restituti. Ubi primo lectum fuit mandatum suae Majestatis de admaturandis laboribus diaetalibus. Secundo iterato perlecti noviter concinnati quidam articuli de modalitate procedendi tabularum districtualium. Tertio dominus Kapi protonotarius cum gravaminibus cleri successit, ubi postquam fecisset mentionem instantiae meae nondum esse datum responsum ad eandem

per comitatum Simighiensem, tunc ego assurgens exposui totam rei seriem excelsis proceribus, qualiter dictus comitatus Simighiensis proxime praeterita regni diaeta in anno 1715. vixdum posito contra archiabbatiam in negotio decimarum gravamine, nec exspectata resolutione caesareo regia, propria duntaxat auctoritate decimas nobis pendi solitas denegare coepissent et quamvis deinde per delegatam commissionem iudicialiter convicti fuissent, nihilominus non modo non eandem sententiam curarunt, sed penes novam causam praerepetitam ad iudicium palatinale transderivarunt, me proinde iuri stare velle dummodo in integrum lege regni exigente restituar, cum aliunde lite pendete nihil innovandum fuisset, neque possit quis beneficio novi uti, nisi extra dominium rei praetensae, igitur humillime institi apud excelsos proceres me in pristinum restitui, quam restitutionem meam fiendam justam unanimiter iidem proceres acclamarunt, nisi quod ad productionem futuram dictae instantiae negotium sit relegatum,

30-ma Mai, Dominica infra octavam Ssmi Corporis Christi. Post processionem publicam celebrata fuit sessio diaetalis post horam 11-am sub praesidio domini excell. comitis thavernicorum, Sigismundi Csáky. Ubi primum novi quidam articuli pro approbatione suae Majestati sacratissimae submittendi, item regulamentum assumptum fuit usque ad punctum tertium, et sic finis impositus est sessioni hora secunda pomeridiana. Prandium sumpsi apud excell. comitem Josephum Eszterházi.

31-ma. Iterato in sessione fuit reassumptum et terminatum regulamentum, item quaedam deputatio fuit ordinata de idea conscriptioni ordinandae.

Ad vesperum redierunt Vienna commissarii regii, qui pro pentecostalibus festis eo discesserant.

J u n i u s.

1-ma Junii fuit sessio celebrata diaetalis sub praesidio domini comitis thavernicorum, ubi perlecta est finalis resolutio ad 26. puncta, seu articuli suae Majestatis per commissarios allata. Hac die prandium sumpsi apud excellentissimum comitem palatinum.

2, 3 et 4-a pariter iidem articuli in sessione ruminabantur et modificabantur per status et ordines, domini nihilominus commissarii regii dicebant se absolute nihil posse ex iisdem articulis immutare.

5-a die fuit celebrata sessio diaetalis sub praesidio thavernicali, ubi ablegati seu deputati a dominis commissariis reduces fecerunt relationem coram regno. Item lecta fuit

quaedam problematica quaestio sub nomine excell. comitis bani Joannis Pálffy, cujus titulus erat: Status Quaestionis, utrum palatino et iudice curiae, in diaeta licet praesentibus legitime tamen impeditis, debeat praesidis munus obire banus regnorum Croatiae et Sclavoniae, vel vero magister thavernicorum. Et erant quaedam argumenta adducta pro comite bano, quibus perlectis dominus comes thavernicorum assurrexit dicens: se in litem hoc in passu non ingessurum, neque ad opposita responsurum, sed cum sit officium regni, viderit regnum, si velit ulterius etiam manutenere auctoritatem thavernicalem, et sic tabula praelatorum et magnatum ad haec nihil respondit, neutram partem volens offendere.

6-a Junii, quae fuit Dominica 3-a post pentecostem, fuit sessio diaetalis sub praesidio excell. comitis palatini. Ubi benignas resolutiones suae Majestatis seu novos articulos fiebant reflexiones commissariis regiis referendae. Insuper etiam propositum fuit ex parte commissariorum regionum dominis statibus, quatenus se resolvere vellent, ut de infallibi exigibilitate quanti subsidionalis diaetaliter conventi 2,138,000 florenorum suam Majestatem assecurarent; quod si vero non assecurarent ex tunc sua Majestas exactionem quanti, prout et repartitionem in se vellet assumere. Ad quod regnicolae reposuerunt: priusquam se ad id resolvant, velle experiri benignum regulamentum, alioquin si militia more hactenus practicato processerit, impossibile fore eandem summam exigi propter summam pecuniae penuriam.

7. 8 et 9-a diebus pariter praemissa causa quanti fuit ventilata et repartitio regni facta fuit discussa et disputata per commissarios, quod nimirum regnum aliquos comitatus aggravaverit plures portas iisdem ad priores addendo, ubi tamen adhuc restantias praeteritas solvere non potuissent. Secundo. Quod comitatum Torontalensem inter reliquos comitatus numerando 5 portas eidem imposuerint, ubi tamen comitatus ille Torontalensis nec exstaret. Tertio. Quod oppido Polgári 6 portae obvenerint, ubi tamen nec unica anima reperibilis est in loco illo. Quas nihilominus difficultates regnum resolvit. Comitatus nempe praedictos non sine causa aliquantum respective aggravatos esse, quia populum majorem vel benefica interna majora habeant aliis, et licet habeant aliquas restantias, tamen etiam supererogata haberent. Comitatus autem Torontalensis possessiones requirentur et Majestati sacratissimae assignabuntur. Idem de coeteris.

10-ma Junii sessio celebrata sub praesidio domini comitis palatini. Ubi primo instructio perlecta fuit pro districtualibus nativis hungaris, deinde repartitionem regni ultro oppugnatam

esse a commissariis regiis relatum est. Demum privatae quaedam instantiae fuerunt lectae.

11-ma in sessione diaetali praeside dno comite palatino fuerunt primo novi articuli perlecti noviter a sua Majestate transmissi, usque ad articulum 175., ex post vero lecta fuit instructio districtualium nativorum commissariorum, quibus perlectis soluta est sessio.

12-ma. Celebrata itidem fuit sessio diaetalis praeside domino comite palatino. Ubi primo lectae fuerunt resolutiones regiae ad postulata seu gravamina venerabilis cleri et liberarum regiarum, montanarumque civitatum. Sed venerabilis clerus non resoluta, verum elusa vidit et intellexit sua gravamina tam in communi, quam in particulari. Utinam non fuisset indicta, nec celebrata haec diaeta!

13. Incidit in Dominicam, et fuit sessio diaetalis celebrata hora decima matutina, ubi dominus Georgius Joannes Managetha, caesareae comissionis secretarius praesentavit resolutiones suae Majestatis a puncto 29. usque ad 186. Horum punctorum major pars usque ad punctum circiter 126. perlecta fuit coram regno, ubi puncto 73. erat resolutio seu reauthenticatio sigilli Montis Pannoniae; reliqua puncta sunt in crastinum relegata.

14. Junii. Sessio celebrata fuit praeside domino palatino, ubi residua resolutionum pars perlecta fuit et quaedam instantiae, quamvis ablegatio missa sit ad inferiorem tabulam, ne privatae instantiae ullo modo assumerentur, sed sola publica,

15-a. Fuit sessio diaetalis, ubi primo lectum fuit suae Majestatis decretum de praecedentia episcoporum sub tota hac diaeta controversa. Determinatum proinde fuit, ut episcopi consecrati suas ecclesias habentes secundum senium consecrationis sederent, similiter et consecrati ecclesias non habentes, titulares vero secundum senium resolutionis ex Cancellaria emanatae. Vigore proinde hujus decreti dominus episcopus Agriensis comes Gabriel Erdődi (homo licet juvenis, vir tamen magnae activitatis et optime de regno, praesertim in hac diaeta, meritus), qui alioquin ab initio hujus diaetae reliquos episcopos praecedebat, modo tamen jussus fuit sedere post Nitriensem, Csanadiensem, Quinque Ecclesiensem et Vesprimiensem episcopos utpote seniores consecratione. Similiter et Bosniensis utpote ecclesiam et clerum non habens jussus fuit cedere Segniensi clerum et ecclesiam habenti. Magna fuit occasione hujus mutationis in regno facta turbatio, nam idem inter capitulorum ablegatos in tabula inferiori agebatur. Hic ego occasione hujus factae mutationis et adjustatae sessionis venerabilis cleri, adii eminentissimum primatem, eumque reflectendo ad sua promissa et conformiter ad resolutum senium episcoporum, ut senium

etiam religiosorum ordinum praeter alias rationes intueretur, mihiq; praecedentiam ante priorem generalem Paulinorum conferre dignaretur. At ille reposuit se id facere non posse, sed regii muneris esse; interim facturum se obtulit, quod mihi testimoniales dare velit, ut in futurum res ista praecedentiae discutiatur, neque ullum jus per hoc sibi pater prior generalis Paulinorum acquirere possit.

Hac die etiam ruminatae fuerunt resolutiones suae Majestatis et deputatio ad suae Majestatis commissarios missa. Postremo lecta fuit idaea conscriptionis.

Ad vesperum eminentissimus primas discessit Viennam ad suam Majestatem.

16-a. Fuit sessio diaetalis, in qua relationem fecit inclyta deputatio, qualiter imprimis commissarii regii repartitionem¹⁾

¹⁾

REPARTITIO.

subsidualis quanti et universorum accessoriorum fl. rhen. 2138000 pro anno militari a die 1-a mensis Novembris anni 1722. ad diem 31-am Octobris anni 1723. computando exolvendi.

Circulus Trans-Danubianus.

Comitatus et accessoria	Numerus portarum	Solvent florenos	Solvent cruciferos
Soproniensis	336 $\frac{1}{2}$	131086	47
Sopronium	36	14024	9
Kiss Marton	7 $\frac{1}{4}$	2824	19
Rust	8	3116	29
Castri ferrei	351 $\frac{1}{4}$	136832	46
Kőszegh	10 $\frac{3}{4}$	4187	46
Comaromiensis	90	35060	22
Szaladiensis	183 $\frac{1}{2}$	71484	10
Kanisa	3 $\frac{3}{4}$	1460	51
Veszprimiensis	84 $\frac{1}{4}$	32820	24
Albensis	47	18309	18
Alba Regalis	9	3506	3
Baranyiensis	80 $\frac{1}{4}$	31262	9
Jauriniensis	71	27658	43
Instantiae ibidem	4	1558	15
Simighiensis	90	35060	22
Tolnensis	27 $\frac{1}{4}$	10615	30
Mossoniensis	153 $\frac{1}{4}$	59700	—
Summa facit	1593	620568	23

Circulus Cis-Danubianus.

Comitatus et accessoria	Numerus portarum	Solvent florenos	Solvent cruciferos
Posoniensis	343 $\frac{1}{4}$	133716	18
Posonium	44 $\frac{1}{4}$	17238	—
Tyrnavia	19	7401	38
S. Georgius	8	3116	29
Basinium	12 $\frac{3}{4}$	4966	53
Modra	14 $\frac{1}{2}$	5648	37

a regno factam disputarent, cum iisdem commissariis regiis etiam Consilii Bellici commissarii: excell. comes a Neszleróth et dominus Zuhana scriptum quoddam quaerulosum superinde porrexissent. quod ipsum etiam apud superiorem tabulam perlectum fuit. Postrema in hoc disputatio de Felso Bánya, quod nimirum in 24 portis ultra debitum gravata esset illa civitas,

Comitatus et accessoria	Numerus portarum	Solvent florenos	Solvent cruciferos
Nittriensis	543 ¹ / ₄	133716	18
Szokolcza	7 ¹ / ₄	2824	19
Trencsiniensis	220 ¹ / ₄	85897	52
Trencsinium	3 ³ / ₄	1460	51
Barsiensis	150 ¹ / ₄	58531	19
Villae Kremnicienses	2 ³ / ₄	1071	18
Kremnicium	5 ¹ / ₂	2142	35
Uj Bánya	1 ³ / ₄	681	43
Zoliensis	76 ³ / ₄	29898	42
Neo Zolium	11 ¹ / ₄	4382	33
Brezno Bánya	8	3116	29
Libeth Bánya	1 ¹ / ₂	584	20
Vetero Zolium	3 ¹ / ₂	1363	28
Karpona	5 ³ / ₄	2239	58
Neogradensis	112 ¹ / ₂	43825	27
Arvensis	17 ¹ / ₂	27853	31
Thurocziensis	46 ¹ / ₂	18114	31
Pest, Pilis et Zold	104 ¹ / ₄	40611	35
Buda	24 ³ / ₄	9641	36
Pestinum	8 ¹ / ₄	3213	52
Cumani minores	18 ¹ / ₂	7206	51
Strigoniensis	31 ¹ / ₂	12271	8
Strigonium	5 ³ / ₄	2239	58
Honthensis	160	62329	32
Schemniczium	12 ³ / ₄	4966	52
Baka Bánya	1 ¹ / ₂	584	20
Bela Bánya	1 ¹ / ₄	486	56
Lyptoviensis	63 ³ / ₄	25223	59
Bacsiensis	53	20646	39
Bodrogiensis	13	5064	17
Summa facit	2013 ¹ / ₄	784280	44

Circulus Cis-Tybiscanus.

Comitatus et accessoria	Numerus portarum	Solvent florenos	Solvent cruciferos
Abba Uj	85	33112	33
Cassovia	10 ¹ / ₂	4090	23
Zempliniensis	172 ³ / ₄	67296	24
Saarossiensis	144 ¹ / ₂	56291	20
Eperiessinum	11	4285	9
Barthfa	6 ³ / ₄	2629	32
Czibinium	4	1558	15
Scepusiensis	104 ³ / ₄	40806	21
Leucsovia	14	5453	50
Kés Markinum	8	3116	28

sed reposuit regnum idem haberi ex antiqua conscriptione et onus illud sponte acceptatum esse a Camera, proinde stare debere.

Hac die lecta fuit mea contradictio contra detentionem et inhibitionem decimarum comitatus Simigiensis, alias etiam a fundis nobilium nobis praestari solitarum.

Comitatus et accessoria	Numerus potarum	Solvent fioronos	Solvent cruciferos
Unghvariensis	50	19477	58
Szakmariensis	93	36229	2
Szakmár Némethi	12 $\frac{1}{2}$	4869	29
Nagy Bánya	5 $\frac{1}{4}$	2045	11
Felseő Bánya	24	9349	26
Szabolcs cum Káló	86 $\frac{1}{2}$	33696	54
Oppida Haidonica	35 $\frac{1}{4}$	13731	58
Polgáry	6	2337	22
Gömöriensis	115 $\frac{1}{2}$	44994	7
Borsodiensis	70	27269	10
Heves cum exteriori Szolnok	88	34281	14
Agria	7 $\frac{1}{4}$	2824	18
Jasiges et Cumaní majores	51	19867	32
Bereghiensis	50 $\frac{1}{2}$	19672	45
Ugocsa	20	7791	11
Tornensis	15 $\frac{1}{2}$	6038	10
Bihariensis	160	62329	31
Debreczen	38	14803	16
Maramarossiensis	105	40903	44
Kővariensis	25	9738	59
Krasznensis	21 $\frac{1}{2}$	8375	32
Mediocris Szolnok	62	24152	41
Congradiensis	28	10907	40
Civitas Szegediensis	11	4285	9
Zaránd	60	23373	34
Csanadiensis	15	5843	23
Aradiensis	40	15582	23
Békessiensis	20	7791	12
Torontaliensis	5	1947	48
Summa facit	590 $\frac{1}{2}$	230034	52

Summa summarum:

Comitatus et accessoria	Numerus portarum	Solvent fiores	Solvent cruciferos
Trans Danubianus	1593	620568	23
Cis Danubianus	2013 $\frac{1}{4}$	784280	44
Cis Tybiscanus	1291 $\frac{1}{2}$	503116	2
Trans Tybiscanus	590 $\frac{1}{2}$	230034	52
	5488 $\frac{1}{4}$	2138000	—

Et haec repartitio facta est juxta Resolutiones statuum et ordinum regni die 25. Februarii anni decurrentis 1723. excelentissimis dominis comitibus suae Majestatis sacratissimae regis commissariis et plenipotentariis repraesentata.

Super unam portam obveniunt fl. 389 d. 49 $\frac{1}{2}$.

17-a. Hac sessione fuerunt finaliter praesentati articuli, prout super iisdem convenire potuit inclyta deputatio, cum excelsa commissione sine ulla ulteriori spe amplius aliquid immutandi. Clerus interim prout et liberae civitates (cum postulata illorum nimirum novercam acceperant resolutionem) omnia sua emanere ex articulis institerunt, prout et impetrarunt et gratias egerunt pro rejectis tot iteratis et sumptuosis suis instantiis. Fatalis diaeta, quae ecclesiis Dei, venerabili clero et statui catholico nimium quantum adversa, acatholicis e contra favorabilior fuit. Nam eminentissimus cardinalis Csáki ex episcopatu suo Varadiensi sibi scriptas quasdam literas hic perlegi fecit, quod valachi illarum partium intellecta suae Majestatis resolutione: quod schismatici a decimis solvendis clero catholico per expressum exempti evasissent, undique congregati suos popas alioquin unitos ad abjurandam fidem et unionem catholicam armata manu coegerunt, seque schismaticos fore in futurum et ab ecclesia catholica alienos palam proclamaverunt.

Regnum igitur concinnatis taliter articulis pro recognitione fatigiorum occasione hujus diaetae a dominis commissariis regiis exantlatorum, sponte obtulerunt domino comiti Gundakero a Storenbergh cum omnibus suis consanguineis, domino vero comiti Francisco Kinszki quo ad se et filium, praerogativam indigenatus condonando taxam 1000 aureorum, alias pendi solitam. Domini item Joannis Georgii de Manageta in simili puncto instantiam similiter resolverunt status et ordines, et quia sua Majestas proximo sabbatho, 19. videlicet praesentis Pragae versus iter parabat, ideoque volentes status articulos suos ante discessum a sua Majestate approbari et ratificari, eosdem concinnatos articulos per commissarios regios suae Majestati ad ratificandum praestandos crastino die Viennam petierunt et solennem insuper allegationem nomine regni Viennam delegarunt pro gratiis agendis suae Majestati de celebrata et conclusa diaeta.

18-a. Commissarii regii, prout et deputati regni, imo et comes palatinus Viennam mature discesserunt ad valedicendum suae Majestati et praevia sibi commissa effectuanda.

19-a. Dies motionis suae Majestatis Vienna Pragae versus. Sed sua Majestate Pragae discedente, neque praementionatos regni articulos subscribente, diebus subsequentibus usque ad 23. diem Junii domini ablegati prout et palatinus semanserunt Viennae praestolantes articulos in Pragensi via subscribendos statibusque remittendos. Tabula interim dominorum statuum quotidie conveniebat ad publica tractanda superiore tabula vacante.

22-a. Exivi ad eminentissimum cardinalem ad Magyarbél et valedicendo eidem sequenti die cum comite Nicolao Csáki Posonium redivi 23-a.

24-a. Misi ad S. Martinum 40 trabes majores et 600 lapides quadratos pro pavimento, item eadem occasione misi diversa pro necessitate Conventus.

25-a. Fuit sessio celebrata utriusque tabulae. Convenientibus igitur dominis praelatis et magnatibus juramentum fidedignitatis (propter restauratum vetus conventuale sigillum articulariter conventus mei) publice coram tabula superiori deponere debui, missa deputatione ad idem juramentum exaudiendum etiam ex tabula dominorum statuum. Praelegente itaque domino Francisco Szluha palatinali protonotario et assurgentibus de subselliis omnibus proceribus, applicatisque ad pectus duobus digitis juramentum solenne exceptum fuit. Quo praestito applausus omnium subsecutus est et admonitus fui de parando prandio dominis statibus, quod et appromisi sequentem 29. diem distuli propter intervenientia aliis diebus impedimenta. Adfuerunt pro hoc actu etiam 3 angli visitandarum provinciarum et videndi gratia ad superiorem, deinde etiam ad inferiorem tabulas admissi. Post haec lecta fuit per dominum Szelezki vice iudicem curiae instructio districtualium regni commissariorum, prout finaliter per suam Majestatem fuit applacidata. Postremo relatio deputationis in negotio cujusdam Stephani Szücs et alterius Georgii Kántor, sed propter intricatam et confusam rerum seriem in sequentem diem utraque relegata.

26-a. Fuit pariter utriusque tabulae sessio celebrata, ubi in nostra superiori primum reassumpta fuit et finaliter terminata utraque causa, Szücsiana videlicet et Kántoriana (utraque non magnae importantiae et abjectorum alioquin hominum) fervide nihilominus ab utrinque disputata. Hic observandum venit, quod instantiam meam de negotio decimarum Simigiensium, prout et aliorum praelatorum instantias, magnae alioquin importantiae assumi et revideri non permiserint, ast saecularium quascunque ludicras instantias assumi fecerint domini status. Melior proinde vilissimorum hominum in hac diaeta videbatur esse conditio, quam venerabilis cleri. Pro secundo lecta fuit instantia domini Matthiae Urbanecz vice comitis Bodrogiensis, qui petiit absolvi ab onere cujusdam debiti per nonnullos comitatenses sub sigillo comitatensi praeiudiciose et illegaliter contracti. Pro tertio, instantia viduae Ladislai condam Dóri agentis contra quaestorem quendam Viennensem in facto praeiudiciose distractorum quorundam boum. Quarto, instantia familiae Révai contra dominam Calisi-

anam: ne brachiali mandato mediante praefatos instantes impetere possit.

Die 27. Celebrata sessione perlectum fuit regulamentum et difficultates ejusdem, item privatae quaedam instantiae et sic soluta fuit sessio. Prandium sumptum domi meae, praesentibus dominis comite Csáki, d. barone Fischer, d. Mantelli, aliisque paucis.

28-a. Sessione celebrata proposita fuerunt privatae quaedam instantiae, item regulamenti relatio, ubi etiam de sale, quod relaxandi venirent a quolibet centenario salis a sua Majestate in orificio cruciferi 30, si monopolia dominorum terrestrium et avaritia questorum restricta fuerit. Ubi etiam relatum fuit, quod in Hungaria consummantur 1,730,000 centenariorum salis, ex quibus facile erui potest, quantus fundus exurgat, si in quolibet centenario 30 cruciferi relaxentur, nempe 700,000 aliquot millia florenorum, et sic propter bonum publicum applacidatum fuit, quatenus monopolia dominorum ad normam depositoriorum suae Majestatis reformarentur.

29. Junii. Celebrata sessione diaetali utraque tabula convenit in palatio tabulae superioris, ubi primum eminentissimus cardinalis primas nomine suo et totius venerabiles cleri solennem interposuit protestationem, siquidem in derogamen ecclesiae et fidei orthodoxae hac vel praeteritis diaetis actum et conclusum fuisset. Ex post recensitae fuerunt observationes seu difficultates in regulamento obvenientes, potissimum vero de candelis, utrum in natura vel in pecunia praestari debeant.

Post sessionem dedi prandium solenne in horto Jesuitarum, ubi viginti comites, item praelati, barones et nobiles de statibus erant praesentes personae, in toto nro 36.¹⁾ Igy kellett meghadni az megh nyert peöcsétemnek áldomásait.

30-a. Fuit pariter celebrata sessio, ubi diversa privata erant actitata, praesertim vero facta fuit relatio in negotio quanti, quod propter praespecificatas candelas officialium

¹⁾ Külön papírszeleten elsorolja a vendégek nevét: Episcopus Csanadiensis Ladisl. Nádasdi, comes Thomas Nádasdi, c. Josephus Eszterházi, c. Marcus Czobor, c. Joannes Draskovics, c. Franc. junior Eszterházi, c. Petrus Zichi, c. Michael Pethő, c. Emericus Zichi, c. Wolfgangus Serényi, c. Fran. sen. Eszterházi, c. Petrus Csáki, c. Georgius Berényi, c. Leopoldus Nádasdi, c. Emericus jun. Eszterházi, Thomas Berényi, c. Ladisl. Eszterházi, c. Joan. sen. Eszterházi, c. Emericus Erdődi, Andreas Berkes episc., Steph. Kontor, baro Petr. Révai, b. Mich. Révai, Praepositus Lelesziensis, b. Georgius Gilányi, Mart. Szeleczki vice iud. curiae, Franc. Szluha, Gabriel Kapi, Adalbertus Sándor, Gabriel Bossányi, Andreas Nagy rector Posonien., Emericus Görgei rect. Claudiopolit., Adamus Talian, Stephanus Biró, Casparus Hrabovszki. Ego qua hospes.

militiae in plano dislocatae accrevit, seu auctum est septem millibus florenorum, item quo ad aliqua regulamentum militare modificatum fuit.

Julius.

1-a Julii in sessione diaetali facta est relatio deputationis ratione supererogatorum nempe 238,000 millium florenorum et restantiarum, quae ascendebant ad 160,000 millia, ubi commissarii regii institerant, quatenus mentionatum supererogatum suae Majestati relaxaretur et restantiae per regnum complanarentur. Interim ad iteratas regni instantias determinatum est, ut ducenta millia regno resarciantur et reliqua summa relaxetur suae Majestati ita tamen, ut restantia ex eadem summa ex integro solvatur, quam deinde ad restantes comitatus in quantum erit exigibilis, repartiri oportebit sine consequentia tamen ulla, ne in posterum unus comitatus pro altero solvere debeat. Hac eadem in sessione dominus Joannes Georgius de Managetta, commissionis caesareo regiae secretarius deposuit juramentum indigenatus. Annuntiavit idem dominus secretarius nomine domini regii commissarii in crastinum pro hora undecima posse fieri conclusionem solennem praesentis diaetae. Hac die excell. comes episcopus Vesprimiensis apud me sumpsit prandium.

2-a igitur Julii die Visitantis Virignis sacra hora undecima meridiana tum excelsi proceres, tum vero incltyti status et ordines ad superioris tabulae palatium convenientes miserunt solennem ablegationem duodecim curribus ad hospicium domini regii commissarii, qui eundem ab inde solenniter deducentes per medium forum ad domum regni iterato in mediis palatii gradibus alia deputatio dominorum praelatorum, magnatum et nobilium ad excipiendum dominum commissarium fuit constituta. Tandem dominus regni palatinus cum episcopis consecratis et regni baronibus ad portam palatii regium commissarium praestolati deducebant eundem, atque ad frontispicium tabulae sub baldachino sedere fecerunt, ubi idem dominus commissarius regius, dominus comes Gundakerus regius a Starenbergh facto brevi sermone praesentavit cardinali primati articulos¹⁾ diaetae praesentis a sua Majestate subscriptos. Primas deinde palatino eosdem tradidit statibus legendos. Finito sermone commissarius regius cardinali primati porrexit unum anulum pretioso adamante insignitum, palatino vero porrexit effigiem

¹⁾ Inter hos articulos erat 44-us de restauratione sigilli nostri, quia antea fuit 73-us, sed quia multi articuli emanserunt, ideo hic ad eam superioritatem evasit.

imperatoris in quodam pretioso lapide pictam et adamantibus circum septam auroque inclusam in magnitudine unius numismatis; deinde sedili suo assurgens dominum comitem Josephum Eszterházi denunciavit esse baronem regni seu magistrum curiae regiae, qui post discessum domini regii commissarii (ea pompa et comitiva qua venerat) etiam juramentum baronum regni statim ibidem coram statibus deposuit. Denominati etiam hac die fuerunt pro intimis consiliariis: d. comes Gabriel Erdődi episcopus Agriensis, d. c. Georgius Erdődi praeses camerae, d. c. Marcus Czobor, d. c. Thomas Nádasdi, d. c. Alexander Károly, d. c. Sigismundus Battyáni, sequentes vero declarati sunt in camerarios: d. c. Petrus Csáki, d. c. Franciscus Pálffy, d. c. Josephus Illyésházi, d. c. Carolus Battyányi, d. c. Ladislaus Erdődi, d. c. Joannes Forgács, d. c. Leopoldus Nádasdi, d. c. Leopoldus Dráskovics etc.

Et sic perlecto prologo et conclusionem articulorum, publicisque etiam subjectis pro consilio regio, septem virali tabula et districtualibus tabulis soluta fuit hodierna sessio, in qua etiam ego domino comiti palatino, eminentissimo cardinali primati, aliisque proceribus valedicens sequenti die discessi Jaurinum.

3-a Julii in diaetali sessione perlecti et collati fuerunt et integro articuli et discursus fuerat de instituenda conscriptione regni.

4-a Julii fuit valedictoria sessio dominorum praelatorum et magnatum nec non statuum et ordinum, eorum videlicet, qui residui manserant adhuc Posonii. Sub hac autem sessione in conscriptores regni deputati sunt sequentes: d. Ladislaus Sigrái, d. Emericus Nedeczki, d. Joannes Kovács, d. Michael Nedeczki, d. Sigismundus Niczki, d. Franciscus Liptai, d. Joannes Klucsai, d. Joannes Almási, d. Valentinus Uz, d. Ladislaus Balkó, d. Ladislaus Varasdi, d. Georgius Gönczi, omnes nro 12.

Hac die Jaurino Papam versus iter arripiens dominum excell. episcopum Vesprimiensem eo comitatus fui cum aliis magnatibus et nobilibus, ubi in solenni ingressu erant carpenta duodecim et aliquot rhedae, equites de nobilitate pene trecenti, et omnis Papensis communitas armata nos praestolabatur.

5-a Julii fuit sessio seu congratio generalis comitatus Vesprimiensis Papae celebrata, in qua dominus excell. comes Emericus senior Eszterházi, episcopus Vesprimiensis in supremum comitem comitatus ejusdem fuit installatus instalatore regio domino Josepho Sigrái consiliario et referendario, praesentibus item dominis Casparo, Francisco et Emerico juniore Eszterházi, item Emerico et Joanne Zichi, nec non Leopoldo

Nádasdi comitibus. Peracta installatione itum est ad ecclesiam parochialem, ibidemque hymno Ambrosiano decantato comitati sumus excellentissimum neo installatum ad suum hospicium, abindeque ad prandium sumptibus comitatensibus institutum.

6-a. Julii hora nona matutina inchoata fuit congregatio comitatensis et duravit usque ad horam sextam vespertinam, ubi diversa comitatensia negotia de computu aliisque tum communibus tum particularibus actum et tractatum fuit. Post solutam sessionem sumpsi cibum apud excellentissimum cum praecipua hesterna nobilitate.

7-a Julii valedicendo patribus Cisterciensibus, apud quos hospitatus fui, contuli me ad excellentissimum supremum comitem, eidemque pariter Simeginum versus tendenti valedicens redivi Jaurinum, ibidemque biduo commoratus tradidi materiam flavam alias Damascum cum fimbriis argenteis sartori pro casulis 7, pluvialibus tribus, aliisque pro necessitate totius ecclesiae S. Martini requisitis. Item ab aurifabro recepi capsulam argenteam pro privilegio fundationali S. regis Stephani curatam, et iterato dedi eidem 46 uncias argenti pro viridi missali et canone pontificali.

8-a Julii transegi Jaurini diversis domesticis occupatus.

9-a Jaurino exivi ad S. Martinum in summa pluvia prout hic annus a festo S. Medardi 8-a nimirum Junii continuis fere pluviis obnoxius fuit.

10-a Julii visitando novum aedificium inveni murum pro ambitu incipiendo a turri ecclesiae usque ad Abrahamum (seu veterem publicum monasterii carcerem, quem pro communibus locis converti) usque sub tectum jam assurexisse, quem quinta Mai ex S. Martino Posonium discedens in fundamentis reliqueram.

11-a die infra octavam S. Vilibaldi solennes indulgentiae fuerunt in possessione nostra Ravazd vocata et processio perrexit eo ex S. Martino. P. Guardianus Jauriensis concionem ad populum habuit.

Die 14-a celebrato Capitulo fuit novitiorum (utpote A. Anastasii, Henrici, Basilii, Amandi, Coelestini, Caroli, Aegidii, Reginaldi, Sigismundi et Lucae apothecarii, nro 10) secunda praesentatio, in quo cum nullus canonicus defectus iisdem exponi potuisset, admissi sunt ad ulteriorem probam. Secundo proposui negotium domus Pongraczianae Posoniensis, quae nobis assignata fuit jure pignoris in f. 11160, quae quidem summa ex capitali 6500 florenorum accreverat tantum propter neglectum interesse, jam vero cum praeattacta domus proxima esset ruinae, nec possent haeredes Pongracziani eandem reparare, quidam eorum dominus Paulus Kegl senator

Posoniensis promisit in totalem reluitionem ejusdem f. 7000, quod proponens venerabili conventui, consentit idem conventus multis ex rationibus praestare 7000 florenorum levare, quam ex integro summam periclitari. Et sic sentimentum hoc perscripsi haeredibus Pongraczianis.

15-a Julii intravi ad revisionem literalium documentorum. Pluvia grandis in via nos apprehendit, prout et in exitu nuper ad S. Martinum die 9. Julii.

19-a. Fuit particularis congregatio comitatus Jauriensis apud dominum vice comitem Joannem Fiátt celebrata, quodum et ipse invitatus comparuissem, proposuit idem d. vice comes de negotio tollendorum regalium feliciter sub proxime evoluta diaeta inchoato ulterius etiam nos debere esse sollicitos, qua de causa placuit dominis convocatis praeattacto in negotio me Viennam delegare, quatenus assumpto mecum uno ex comitatu Komaromiensi (siquidem eadem esset causa utriusque comitatus hoc in passu) in proxima congregatione delegando, Viennae rescirem, qualiter se nostra instantia haberet, eandemque dominis commissariis regiis ultro commendarem, qua de causa hanc ipsam intensionem nostram jussus sum declarare etiam in futura et pro 24-a Julii indicta generali congregatione comitatus Comaromiensis, indeque relationem facere itidem in generali congregatione inclyti comitatus Jauriensis pro 27-a pariter Julii indicta.

20-a Julii pro antiquo more venerabilis conventus habuit mentruam intra trimestre admitti solitam recreationem.

21-a. Occupabar circa aedificia monasterii promovenda, item emi 87 urnas vini pro educillis et pro conventu, et nuper emi Jaurini urnas nro 108, quod prius inauditum fuit in S. Martino, sed aedificare domos et pascere corpora multa, ad paupertatem proximos iste gradus.

22-a. Festo S. Magdalenae hospitabatur apud me reverendissimus dominus episcopus Vesprimiensis canonicus a latere, item dominus judlium Comaromiensis et quidam provisor comitis Joannis Eszterházi. P. provisorem cum fratre Damiano clavigero misi Jaurinum pro coemendis necessariis ad conventum occasione nundinarum etc. Ab octava Junii, festo videlicet S. Medardi continuae pluviae et passim etiam nubifragia ad hanc usque diem inclusive continuata ingentes exundationes et per consequens plurima damna causerunt. Insula Csallóköz pene tota cum omnibus pratis et segetibus, prout et nostrum pratum Torda vocatum prope Vének simul aquis immersa, consistunt.

23-a. Ex S. Martino Comarcinium discessi ad generalem congregationem ejusdem comitatus pro die sequenti indictam.

Sed propter ingentes exundationes dilata fuit eadem congregatio comitatensis ad 3-am Augusti; proinde coactus sum abinde Jaurinum redire et mihi commissa negotia domino vice comiti Comaromiensi per literas tantummodo significare.

24-a. Reditus Comaromio Jaurinum. Socium se hujus itineris mihi adjunxit dominus reverendissimus Stephanus Nyitrai, canonicus Jaurinensis et seminarii clericorum praefectus, similiter pro generali congregatione Comaromium pridie profectus.

27-a. Fuit congregatio generalis inclyti comitatus Jaurinensis celebrata, ubi relationem fecerunt ablegati ad diaetam nuper terminatam. Nempe dominus Joannes Fiáth vice comes et dominus Stephanus Biró, ad requisitionem meam retulit sigillum etiam vetus archicoenobii mei esse reauthenticatum. Post factam relationem quoad tollenda regalia me mittendum esse Viennam ex parte inclyti comitatus dominus vice comes proposuit, et licet me propter inchoatum aedificium excusaverim, conclamatum tamen est, ut omnino id in me pro bono publico assumerem et Viennam praefato in negotio pergerem circa 5-um vel 6-um diem futuri mensis Augusti. Hoc eodem die habui post congregationem hospites ex primoribus capituli et comitatensibus.

28-a Julii Jaurino ad S. Martinum egrediens diverti in praedio nostro Kiss Megyer ad videndos falcatores nostros, ubi eadem occasione monstrarunt mihi nostri milites ad latus piscinae quasdam Jaurinenses irruptiones ad nostrum fundum ultra viam Jaurinensem usque ad piscinam se se extendentes araturas in praeiudicium nostrum, ubi vidi etiam unam metam in medietatem peraratam.

29., 30. et 31-am diem in S. Martino aedificio promovendo et acidulis impendi etc. *31-a* noctem apud nos egit dominus comes Lalislaus Nádasdi, episcopus Csanadiensis et praepositus major capituli Jaurinensis.

•

A u g u s t u s.

3-a Augusti ex S. Martino ad S. Ladislaum egrediens visitavi ibidem dominum episcopum Csanadiensem Ladislaum Nádasdi, ibidemque pernoctans die sequenti mane discessi.

4-a igitur accedens ad possessionem nostram Varsány ratione sopiendarum quarundam controversiarum, quae inter dictos Varsányienses, Lázienses et Péterdienses pariter subditos et colonos nostros in negotio metarum exortae fuerant. Ex dicta itaque possessione Varsány orientem versus ductus fui infra possessionem Sikátor. ubi inter vallem Teknyő Völgye et alteram Nyár Völgye demonstrata sunt mihi quaedam anti-

quissima vestigia trium metarum, utpote una Varsányiensis. altera Laziensis ad septemtrionem, tertia ad orientem Saágiensis seu alias Sicator spectantibus, secundum antiquissimam cujusdam senis olim pastoris demonstrationem. Quae deinde metae per dictam Nyár Völgye descendentes aliquantum septemtrionem versus dividebant Varsány a possessione Lázi. Tandem occidentem versus per illud memoratum descendentes invenimus binas vel ternas metas successive, inde venientes contra molam Laziensem, modicumque declinantes septemtrionem versus iterato perreximus per quosdam quasi aggeres antiquos, vixque apparentes et inde transeundo per vestigia cujusdam piscinae venimus ad collem, ubi similiter penes quosdam antiquos aggeres venimus ad viam regiam, quae ex Péterd ducit ad Varsány. Et sic videns, quod Varsányienses haberent longe majus territorium aliis duobus vicinis, indulsi Laziensibus, ut libere pascant pecora sua per dumeta usque ad nyár völgye, et similiter Péterdiensibus indulsi pascua usque ad molam Laziensem. Taliter his dispositis domum redux visitavi uoviter reparatam ecclesiam nostram in possessione Ravazd; inde ad S. Martinum reversus.

7-a celebrato capitulo conventuali proposui instantiam domini Francisci Málik, qui Jaurini nuper apud me institerat de quadam vinea in promontorio Legradiensi, consequenterque comitatu Simigiensi habita ac proinde solvendae nobis decimae obnoxia, quatenus eam libertare dignaremur intuitu servitiorum ejusdem, quod et resolvit venerabilis conventus usque ad dies vitae dicti domini Málik.

15-a Festo Assumptionis B. M. hora sexta matutina celebravi solenniter in pontificalibus sacrum in ecclesia nostra cathedrali post decantatam primam. Ex post fieri debuisset concio germanica, post hanc horae canonicae, post horas canonicas processio perrexit ad Montem B. V., cum eadem capella sit sub titulo Assumptae, ibidemque iterato decantata fuit missa solennis, post hoc ego ipse concionem ad populum habui.

20. Occasione festi S. regis Stephani gloriosissimi fundatoris, magna undique multitudine confluenta nundinas (quae prius hic superius ante portam monasterii celebrari ea occasione consueverant) deorsum relegavi ad oppidum, pecuniam seu proventum vulgo helpénz oppidanis pro hoc duntaxat anno pro suis necessitatibus colligendam cessi, naturalibus (utpote cepis et allio) pro conventu reservatis, educillum in tribus locis nostrum fluebat. Ea occasione sacrum hic decantavit dominus comes episcopus Csanadiensis Ladislaus Nádasdi. Post absolutam missam sacramentum confirmationis conferebat fidelibus cum permissione et annuentia mea. Aderat etiam

dominus episcopus Stephanus Kontor, dominus vice comes Jaurinensis cum iudicibus nobilium et flore comitatus, qui etiam in prandio etiam hic morabantur. Die ipsa consumptae sunt pro hospitibus divitibus et pauperibus gratis pro Deo erogatae urnae vini 25, praeterea quantum de victualibus? proportionaliter colligi potest. Concionem hungaricam ad populum habuit admodum rev. pater Florianus Ozoli, ord. S. Francisci quardianus Jaurinensis, germanicam vero p. Petrus a S. Thoma, carmelita discalceatus ex residentia Jaurinensi. Per Dei gratiam hoc anno prout et elapso omnia pacifice sine ulla caede et contentionibus populi adventantis peracta sunt.

21. et subsequentes dies persecutioni aedificii sunt insumpti.

23. ex S. Martino Jaurinum intravi, ibidemque accessi magnificum dominum Georginum Babócsai, unius regiminis equestris ordinis Hungaricae militiae colonellum ad petendam gratiam cuidam militi, qui ex ipsius regimine olim ad partes regis Galliae profugerat, factaque tandem pace cum Gallo in Hungariam redierat, Jaurinique allodio sibi comparato hospitem seu cauponem agebat. Hunc ergo mandato Consilii bellici cum captivare intendisset dictus dominus colonellus, is consilio domini vice comitis Joannis Fiáth ad S. Martinum utpote locum asylli se se salvavit. Intuitu itaque instantiae meae praetitulatus dominus colonellus resolvit eidem profugo ex parte sua porsus non velle nocere, prestolari interim debere mandatum Consilii bellici. Interea profugus remansit in loco asylli apud nos. Hac ipsa die ex divino beneplacito complevi annum aetatis meae 33-um.

27. Venerunt ad me domini barones Adamus, canonicus Jauriniensis et Petrus Amade, qui debitor noster fuit in 3900 florenis praeter neglectum a multis annis interesse. Hunc ergo per dominum vice comitem comitatus Posoniensis, Franciscum Sigray certificari curavi pro 16-a mensis Septembris. Ex ea ratione uterque dicti barones apud me institerunt pro termini cassatione, quod infallibiliter pro futuro S. Georgii velit mihi totum neglectum interesse deponere ac in posterum pro currenti fundum infallibilem mihi assignare, imo et de capitali reluendo velle sollicitum esse. Super quo novo contractu solide concinnato, mihiue reservato sub iisdem conditionibus omnino terminum cassandum promisi.

31. Aug. Mei theologi S. Martinenses fratres (uti erant nro 7, aliis duobus Tyrnaviae apud Rubros studentibus) disputationem menstruam instituerunt praesidibus p. Josepho matutino et p. Ildephonso pomeridiano professoribus, mane hujus diei de visione beatifica, a prandiis vero de sacramentis in

genere. Oppugnavi igitur utrumque defendentem ego, utpote indignus archiabbas et alter p. Petrus a S. Thoma carmelita discalceatus ex conventu vel potius residentia Jaurinensi.

September.

1-a Septembris assurgentibus in altum jam per Dei gratiam muris aedificii ad imponendum monasterio novum tectum progressi sumus, ubi ex parte australi versus oppidum in illo angulo primum clavum incutiendum a fabris mihi oblatum incussissem, praedicebat faber lignarius tectum hoc futurum vita mea comite incendio non conflagrandum. Cumque petissem causam, cur hoc aut unde praesageret, respondit: ideo, quod clavus ligneus dum incuteretur, non scintilla venit. Dumque id narratum esse impossibile aliunde assererem, reposuit ille magister lignarius et quidam de senioribus ejusdem sociis, quod saepe id oculis suis viderint e primo clavo, licet ligneo, dum incutiebatur, scintillas prodiisse, paucosve intra annos hujusmodi tectum conflagrasse. Sit fides hoc in passu penes authorem. Ego interim non vanis hujusmodi praesagiis, sed divinae misericordiae confisus precor stabilitatem hujus tam operosi aedificii ad seram posteritatem, nec dubito a divina bonitate conferendam, si in praeceptis et mandatis ejus ambulaverimus et justitias ejus, quas nobis per S. Patrem in sacra Regula servandas proposuit, non profanaverimus, seu contemnendo observare ea non neglexerimus. Videte igitur, charissimi posteri, ne subvertatis ipsi vos malis moribus et inordinata vita vestra fundamenta et tecta monasterii hujus; videte, ne fiat generatio prava et exasperans Dominum; videte, ne inducatis malum super sacrum hunc locum. Vide et tu, dilecte successor, quisquis es super candelabrum ecclesiae hujus a Deo positus, ut quemadmodum sarta tecta^{que} custodiri voles haec materialia monasterii aedificia, ita et longe magis custodiri facias et ipse praeprimis custodire satagas omnia sacrae regulae praescripta. Si enim solveris unum de mandatis istis minimis et docueris sic tuos fratres, minimus vocaberis in regno coelorum, idem contemptus eris tu et fratres tui coram Deo et hominibus; si vero custodieritis omnia praescripta sacrae regulae Benedictinae, Benedicti eritis vos a Domino, nec inducet vos Dominus super vos languorem et omne malum, quod induxit super gentem peccatricem et contradicentem sibi.

2, 3 et 4. in aedificio desudatum fuit.

7-a. Exivi ad possessionem nostram Tárkány, ibique ex equatio nostro minutiores 30 equos excindi faciens ad nundinas Jaurinenses pelli feci, in quibus, licet pluribus de equatibus non sint nisi hinnuli, tamen ita levi pretio distrahi

debuerunt nostri equi, ut novem ac etiam sex florenis nonnulli eorum sint venditi. Vili prorsus pretio etiam cornuta pecora hisce in nundinis fuerunt.

8-a. Jaurini existens accepi 3 urnas vini dono a Pon-graczianis haeredibus et aliquam partem debiti, cujus etiam residuam partem post aliquot septimanas deposuerunt.

12-a. In S. Martino benedixi in honorem S. Joannis Baptistae campanam Szentiványiensem, quae quidem nova non erat, sed quia praeteritis disturbiorum temporibus ab haereticis comparata et hucusque inconsecrata mansit.

17-a. Ex S. Martino iter assumendo versus Tihaniensem abbatiam nostram visitationis gratia prandium sumpsimus in pago Zsircz, ubi lustravimus etiam rudera pretiosi condam monasterii illius inter sylvas positi cum dolore et compassione tantae minae propter peccata hominum. Ad noctem venimus jam sero Vesprimum, neque ascendi eo vespere arcem, sed per secretarium meum domino excell. Emerico Eszterházi, episcopo loci adventum meum denunciari feci, a quo pro sequenti die ad prandium invitatus fui.

18-a igitur mane facto Vesprimiensem arcis montem ascendi et primo apud patres Franciscanos lecto sacro rudera quasi mera arcis illius perlustrando excellentissimum invisi circa horam decimam, undecima pro more domini episcopi ivimus ad ecclesiam cathedralem, ubi in capella S. Emerici dominus excellentissimus duo sacra audiens, post haec remansit pro more solus in eadem capella nobis omnibus exeuntibus et ibi devotizabat usque ad secundam pomeridianam, et hoc singulis diebus faciebat pius dominus. Ex post circa tertiam assedimus mensae, in qua etiam praesentes aderant regni Croatiae ablegati baro Patacsics et dominus Malenzics ac etiam dominus neo electus et confirmatus episcopus dominus Branyok, mihi tamen primum locum assignavit ad mensam excellentissimus. Erasmus autem nro adminus duodecim. Post mensam vero se dominus episcopus ad quietem tantisper posuit. Circa vesperum autem iterum audientiam apud eundem habui et sic valedicens discessi.

19-a. Mane movimus circa Tihaninum Vesprimio (habui autem comitem itineris mecum dominum abbatem Bakonbéliensem), quo dum circa horam decimam advenissemus, ibidem uterque missas celebravimus et a meridie lustravimus rudera et situm loci illius amoenum. Inceperat nihilominus aedificare dominus abbas p. Vilibaldus et jam paratas habuit tres cellas et semialteram in opere. templum autem totum erat in rudetibus, praeter capellam sub sanctuario sitam, ubi peragebantur divina.

20-a. Discessi Tihanino versus possessionem Endréd ad Tihany alias spectantem et in comitatu Simigiensi ultra Balatonem sitam. Eo igitur appulimus vespere et condescendi ad arcem Endréd, quam ex mutua cointelligentia domini abbatis filii mei ex antiquis ruderibus restaurari curavi hoc anno ex integro, propter decimas Simigienses granaria pulcra et ampla tria vel quatuor ibidem erigendo, simul et capellam domesticam et commoda cubicula, omnia jam in perfectione inveni. Consistit me haec fabrica plusquam duo millia florenorum. Allatus mihi fuit die sequenti cervus ingens ex Szorád, quem statim dono misi domino excellentissimo episcopo Vesprimiensi et gratanter acceptum per literas regratiavit.

22-a. Discedendo ex Endréd ad noctem condescendimus in Botyán prope Albam Regalem et sequenti die 23. venimus Budam condescendique in diversorio apud *Tres reges* vocato. Dominum generalem Budensem (cum esset jam vesper) tantum per ephaebum salutari feci, qui reciproco suum ad me hominem mittens aggratulabatur de adventu meo, proque die sequenti ad prandium me invitavit.

24. Mane ascendendo arcem Budensem curru sex equis junctu primo invisi dominum generalem, cui gratias egi pro invitatione ad prandium, inde visitavi Clarissarum monialium abbatissam cognatam meam Rosam Sigrai, in quarum ecclesia missam celebravi. Interea musicam sub missa produxit abbatissa. Inde post secundam pomeridianam ad hospitium descendi, et sequenti

25-a movi mane versus S. Martinum, ventum est autem ad noctem usque Szöny prope Comaromium, inde sequenti

26-a cum fuisset dies Dominicus missam celebravi in Eörss et circa duodecimam veni ad S. Martinum.

Reliqui hujus mensis dies prout et sequentis insumpti sunt promotioni aedificii.

October.

1-a et sequentes promotioni aedificii sunt impensi.

7-a invitarunt se huc ad S. Martinum ad me pro prandio dominus comes episcopus Nádasdi, d. comes Nicolaus Pálffy, dominus commendans Jaurinensis cum sua, dominus episcopus Pechman, d. Grienburg etc. quos quasi ex improvise pro posse meo honeste excepi, eodemque die ad noctem rediere.

13-a dominus praelatus Henrichoriensis ex Silesia, qui est pater abbas in Zsircz, ordinis Cisterciensis, visitando suos hic in Ungaria ad me etiam invisendum huc ad S. Martinum divertit sub vesperum adveniando cum duobus curribus et tribus religiosis comitatus. Sequenti

14-a dictus dominus praelatus hic in praesentia mei et p. superioris peregit plenipotentiarum fassionem, simul et procuratoriam constitutionem, discessitque ad prandium meis equis vectus Jaurinum ad nostram residentiam, ibi quoque condescendendo.

15. Intravi Jaurinum, ibidemque occasione festi S. Theresiae Virginis apud patres Carmelitas ungarico idomate panegyricum ad populum habui. Mentionatum dominum praelatum Henrichoviensem adhuc in residentia repertum, sed Viennam versus properantem in pace dimisi et pro prandio cum nonnullis aliis Jaurinensibus dominis mansi apud reverendos patres Carmelitas.

16, 17-a Jaurini fui commoratus, prout et sequenti.

18-a. Fuit celebrata generalis congregatio inclyti comitatus Jaurinensis apud dominum vice comitem Joannem Fiátth in podagra decumbentem. Fuit fere tota res de dislocatione militiae ex Szentivány nostro pago. Dominus comes Nicolaus Pálffy supremus vigiliarum prefectus regiminis Hohenzolleriani dispositus fuit ad Sziget, seu ad insulam Jaurinensem. Pro hoc hybernali quarterio nostros rusticos ab officialibus in hoc comitatu Deo adjuvante liberare potui.

Hoc ipso die duos primi anni theologos fratres Placidum et Odonem Salisburgum ad continuandum theologiam expedivi. Ad noctem vero versus Bakonbél (propter certas metales controversias inter excell. comitem Josephum Eszterházi et abbatem Bakonbéliensem) huic ad suppetias properavi et veni sero vespere usque Koppán.

19. Ex Koppán mane versus Bakonbél iter arripiens convenimus tandem in sylva Bakony ego et abbas Bakonbéliensis cum dicto domino comite Josepho Eszterházi, qui multitudine armatorum hominum comitatus venit. Ipsi ergo obviam procedens eundem humaniter in sylva salutavimus pariter resalutati. Proinde processum est ad primariam metam *Advás Keő* vocatam, quae est versus Teszér in monte alto petra terribilis habens cavitatem magnam, ut fere ducentos homines capere posset, et petra haec eodem nomine vocatur etiam in literis fundamentalibus S. regis Stephani. Inde redeuntes transivimus penes alteram metam seu petram *Hegyes Keő* dictam. Quibus visis et recognitis venimus ad ipsum locum monasterii, ibique ecclesiolam (quam in loco sanctuarii antiqui erexerat dominus abbas priori anno) ingressi missam primo celebravi, qua finita ad residentiam, ex lignis tantummodo compactam, domini abbatis una intravimus et condescendimus. Ibidemque dominus comes aperuit mentem suam, quod ipse esset in possessione recognitorum locorum praeter illam modi-

cam planitiem repurgatam et quod nihil de sylva spectaret ad dominum abbatem, sed quod ipsi in usu essent. Ad quod ego reposui, nos quidem ultra viginti annos existimamus nos pariter esse in possessione sylvae, licet deinde per abusum sibi usurpare eam intenderint homines Eszterháziáni, et inhaerendo liberalibus documentis nostris a juribus demonstratis nos recedere non posse, sed potius protestatus fui de omni ejusmodi violenta ingessione et usurpatione, velle me etiam jure justam causam defensurum. Diu proinde inter nosmet altercando tandem videns non posse sequi amicabilem compositionem, rogavi dominum comitem, quatenus supersederemus ab his odiosis rebus et in nomine Domini sumeremus cibum, quem Dominus in deserto illo providit. Sicque mansit apud nos ibi dominus comes in prandio aliis duobus nobilibus comitatus et finito prandio redivit Papam, ego vero permansi ibi usque in sequentem.

20. redivi ex Bakonybél ad S. Martinum et in quantum pluviosa tempora permiserunt, incubuimus aedificio.

NB. Occasione nuperrime congregationis Jaurini existens curavi per d. Boronkai judlium inclyti comitatus juridice inhiberi venerabile capitulum Jaurinense ab exactione decimae et dominum praepositum Papociensem ab exactione nonae a vinea nostra Ecsiensi, in cujus usu hactenus erant, nescio quo facto, cum essemus ibidem compossessores et domini terrestres.

28. Excepi professionem 6 novitiorum, utpote fratris Anastasii Astrici, fr. Amandi, fr. Coelestini, fr. Aegidii, fr. Reginaldi et fr. Sigismundi.

Hac eadem die expedivi fratres Augustinum et Anselmum Tyrnaviam ad collegium Rubrorum pro secundo anno theologiae.

N o v e m b e r.

2-a Novembris post peractam devotionem fidelibus defunctis debitam expedivi p. Mauritium pro administratione plebaniae nostrae Deákiensis, fratrem autem Sigismundum neo professum Modram ad scholas inferiores docendas. Ipse vero assumpsi iter Papam versus ad congregationem generalem comitatus Vesprimiensis et condescendi apud patres Cistercienses.

3-a. Fuit celebrata generalis congregatio, ubi ex magnatibus praesentes aderant domini comites Josephus Eszterházi et alter senior Franciscus Eszterházi de Osesznek, dominus comes Emericus Zichi domino vice comite Georgio Fekete etc. Primo dislocatio militiae pro hybernali quarterio, vice collonellus ordinatus est Vesprimium, deinde limitatio mechanorum omnis generis instituta fuit, et diversae aliae instantiae positae et terminatae. Invitatus etiam fui ad prandium a

domino comite Josepho Eszterházi, sed propter diem Mercurii cum de regula sacra essem abstemius, me excusavi.

4. Redivi Jaurinum circa prandium in festo S. Caroli. Post prandium circa vesperam vocatus fui ad companiam, ubi dominus episcopus Csanadiensis, dominus commendans, dominus vicarius, dominus Grienburg etc. simul existentes mihi apprecati fuerunt vigiliam S. Emerici, quos proinde pro sequenti die ad prandium invitavi ad meam domum.

5. igitur Novembris habui hospites nro 12 occasione diei nominis condam mei in saeculo.

6. Exivi ad S. Martinum, ubi convocando ad meum cubiculum patres e conventu consilium inii de fratre Basilio novitio presbytero, utrum ad professionem esset admittendus. Dum igitur alii affirmative, alii negative opinionem suam dixissent, nullam tamen canonicam rationem assignassent, conclusi tandem ego affirmative, eum videlicet postero die ad professionem admittendo. Die igitur

7. Novembris, quae incidit in Dominicam ipse pontificando excepi professionem dicti fratris Basilii, eumque gremio conventus adscivi.

8, 9 et 10. occupatus fui circa aedificum.

11. In festo S. Martini factae sunt ordinationes in diaconos et subdiaconos pontificante illustrissimo domino episcopo Csanadiensi comite de Nádasd, dominus vero archiabbas sacram habuit concionem. Huic solemnitati interfuerunt dominus Stephanus Biró, d. Posgay, admodum rev. pater Michael Csornensis, qui etiam in prandio hic morabantur, est sic diei S. Martino sacrae finis impositus est. (E nehány sor más kéz írása).

In 4 minoristas ordinati sunt: fr. Amandus Aágh, fr. Coelestinus Buti, fr. Aegidius Zsidai, fr. Reginaldus Hunyadi; in subdiaconos: fr. Emericus Mákóczy, fr. Amandus Aágh, fr. Aegidius Zsidai, reliqui duo 4 minoristae propter defectum annorum promoveri non potuerunt; in diaconos: fr. Columbanus Szakmári, fr. Ladislaus Szontaágh, ordines conferente domino episcopo Csanadiensi.

December.

Die 1. Decembris ivi Posonium et inde Viennam, occasione cujus itineris Viennae excelso Consilio Aulae Bellico instantiam unam pro refusione laterum 86000 ad reparationem praesidii Jaurinensis, nec non aliorum 38000 pro reparatione ordinarii dominorum vice commendantium quarterii mutuo concessorum. item pro bonificatione 12 tormentorum ex S.

Martino Jaurinum ablatorum. Cujus instantiae tenor sequitur in hunc modum:

Excelsum Consilium Aulae Bellicum.

Domini Domini Patrone, benignissime, gratiosissimi, colendissimi.

Ex quo superioribus non ita pridem evolutis disturbiorum temporibus, in anno videlicet 1705., dum praesidium suae Majestatis sacratissimae Jaurinense non nullis reparationibus indiguisset, neque sufficientes ad id lateres in fornace latericia caesareo regia Jaurinensi eotum reperti fuissent, ex eo ad requisitionem et assecurationem dominorum dicti praesidii officialium praedecessor meus piae memoriae Aegidius Karner eotum archi-abbas ex propria fornace latericia in vicina possessione nostra Szentivány habita erga recognitiales ejus temporis vice commendantis Jaurinensis domini generalis a Stainsdorff ad ejusmodi necessariam praesidii reparationem in 86000-bus tegularum concurrisse et mutuas dedisse, sed et alia 38000 millia tegularum pro necessaria itidem reparatione ordinarii dominorum vice commendantium quarterii in saepefato praesidio Jaurinensi habiti memoratus praedecessor meus eodem mutui titulo ac sub spe indubitate refusionis commodasse et mutuo dedisse dignosceretur, prout ex binis hisce attestationum genuinis paribus manifeste eluceret.

Huc etiam eluceret, qualiter tormenta quaedam bellica, sex videlicet aerea et alia sex ferrea (ubi opus fuerit, uberius specificanda) parata nihilominus praedecessorum meorum archi abbatum pecunia olim pro tutamine et securitate monasterii nostri (quibuslibet alias hostium incursionibus expositi) comparata, praerecensitis nihilominus ingruentibus disturbiiis ex annuentia ejus temporis archi-abbatis ad praesidium Jaurinense, locum utpote depositi securiorem introducta ac deposita fuissent ac pro praesenti etiam partim adhuc Jaurini haberentur, partim vero alio abducta et distracta esse dignoscerentur. Quia vero rursum et ego pro necessaria reparatione ruderae ecclesiae et monasterii mei S. Martinensis hujusmodi materialibus seu tegulis, tum vero sumptibus plurimum in praesens indigerem, idcirca excelso Consilio Aulae bellico humillime supplicandum duxi, quatenus praeattactas duplicis ordinis tegulas quidem in natura ex latericia dicti praesidii Jaurinensis fornace, similiter et praementionata duodecim tormenta aliquantulum saltem saepefatae ecclesiae et monasterio meo bonificari et refundi benigne dignarentur. Uberrimam a supremo bonorum omnium remuneratorem Deo pro hacce quasi elemosyna mercedem recepturi. Quam interim gratiam ego et religiosi filii mei assiduis orationum suffragiis apud altissimum

remereri dum adnitemur, simul permanemus excelsi Consilii Aulae Bellici servi et capellani humillimi ac devotissimi fratres Benedictus archi-abbas et conventus S. Martini de S. Monte Pannoniae O. S. B.

1724.

Januarius.

12. Jan. Sz. Ivány nevű falunkra ki menvén az Duna felül való falu végén választottunk téglá kemencének való helt, az holott is meg alkudtam az győri császár téglá vetőivel égetendő téglának ezerétől per f. 2 mint hogy messze kelletik néki Szent Iványra ki járni. Arra a végre pedigh épéttetem azon téglá kemenczét, hogy Kis Megyeren pajtát és Isten segétségén üdő jártával Sz. Iványon templomot, ugy a győri residentiánkat is megh épéthetném.

26. Januarii coram testimonio capituli Jaurinensis, ut pote domino illustrissimo ac reverendissimo comite Thurn et d. reverendissimo Sgudics pro restauratione expeditionum authenticarum et sigilli nostri secundum articulum novissimae diaetae 44-um reverendos patres, videlicet p. Maurum priorem, p. Dominicum suppriorem, p. Josephum, p. Bonificium, p. Ildephonsum et p. Bernardum, omnes nro 6, corporali juramento adstrinxi praesente etiam toto conventu in capitulo nostro S. Martini celebrato, quos deinde dominos Canonicos proprio etiam curru meo et equis revexi et sum Jaurinum comitatus.

28. Fuit congregatio comitatus Janrinensis Jaurini celebrata, ubi dominus vice comes Joannes Fiátth eo quod ad Consilium Regium destinatus fuerit, suo officio vice comitis renuntiando valedixit coram comitatu, more solito similiter post ipsum domini iudices nobilium valedixerunt. Fuit hic mota quaestio, utrum candidatos eminentissimo episcopatus Jaurinensis administratori, consequenter supremo comiti nostro (eotum Ratisbonae in comitiis imperialibus a longo tempore existenti, proinde subjectorum notitiam non habenti) submittere debeamus, ex parte comitatus videlicet quos aptos pro hoc officio ingremio nostri judicaremus. Dominus valedicens et capitulares negativam tenebant, ego vero cum nobilitate affirmativam tuebar. sed re infecta tunc soluta fuit congregatio.

Tandem autem mense Aprili venerunt literae eminentissimi domini cardinalis et supremi comitis ad inclytum comitatum, quantenus inclytus comitatus et tota nobilitas nomina candidatorum submitterent suae eminentiae, quapropter indicta

etiam fuit et celebrata congregatio comitatensis, die 19. mensis Aprilis. Ego nihilominus pro evitandis dissensionibus ab eadem congregatione absentavi me et mansi in S. Martino.

Februarius.

4-a Februarii. Cum bona aeris temperies aedificio favorabilis invitaret, aggressus sum in medio Monte inter archi coenobium et capellam B. M. V. sito pro gloria Dei et passionis Domini nostri Jesu Christi perenni memoria et devotione populi erga eandem augenda Calvariae montem aedificare, ubi primum lapidem fundamentalem sub cruce Domini ipse ego posui et terram ad elevationem colliculi (cum mons planus fuisset) ex vicinis montis partibus ipse etiam fodere et convehere incepti, populumque etiam in concionibus ad gratuitos pios labores commoneri feci, quod et fecit populus magna cum frequentia per aliquot ex post dies.

Martius.

1-a Martii. Die Cinerum post prandium intravi Jaurinum pro congregatione comitatensi et patrem priorem ex catharo laborentem introduxi.

2-a Mart. fuit congregatio generalis celebrata, ubi primo legebantur articuli novissimae diaetae primo in impressis allati. Secundo mandatum suae Majestatis regium perlectum, ex quo Tricesima Pestinensis Vacinum, Kecskeméthiensis vero Földvarinum translata esset, teloniis vero Canisiensi, Comaromiensi et Albaregalensi articulariter sublatis, solum regale telonium Budense restauratum esset. Idcirco praecipiebatur, ne naves ascendentes vel descendentes telonio solvendo obnoxiae per pontum Pesthiensem Budense telonium praeterire praesumant sub poena contrahendae etc. Fuerunt etiam alia de limitandis mechanicorum solutionibus et mercede perscripta ex Cancellaria Hungarica et aliae privatae instantiae.

3-a exivi ad S. Martinum.

4-a registrando prothocolo insumpta. Hac die vesperi advenit Vienna missus organista nomine Antonius Ozosel, apud Benedictinos Viennenses educatus et musicam edoctus. Adduxit etiam pro discantista secum puerum Franciscum. Nec enim alios musicos praeter hos habemus saeculares, religiosorum vero in monasterio existentium nemo musicus praeter unum tubicinem, cujus etiam opera non egemus; idcirco necessitatus fui saltem organistam unum conducere, qui annue habebit solutionis f. 75, seu quinquaginta et victum conventualem, puer vero victum et vestitum.

5-a. Dies Dominicus. Post cantatem missam fuit processio

per ambitum monasterii interiorum cum Venerabili Sacratissimo postea Hungarica contio. Hac die dimisi ex aresto currum Szent Miklosiensem cum duobus equis, quia duabus fere septimanis hic detentus fuit, eo quod deprehensus fuerit in vetita sylva nostra Lazienti succidisse ligna; alias quidem vigore tit. 33. parte 3. amisisset omnia secum habita, sed ut misericordia superexaltet iudicium, dimissus est in pace.

14. Martii studentes nostri domestici habuere disputationem menstruam *de scientia Dei*, ubi primum argumentum pro oppugnatione mihi oblatum suscepi et perfeci.

21. In festo S. Patris nostri Benedicti copiosos ex utroque statu, videlicet ecclesiastico et saeculari dominos comitantes habuimus hospites. Illustrissimus et revendissimus episcopus Stephanus Kontor pontificavit, plebanus Vasariensis dominus Dombi ungaricam, p. Petrus carmelita vero germanicam ad populum concionem habuit. Adfuere et religiosi nimirum adm. rev. pater rector Jaurinensis cum patre procuratore et Franciscani cum munusculis religiosi et p. superior Piarum Scholarum Vesprimiensium cum versibus cronosticis et cabalisticis applausibus.

25. in festo Annuntiationis B. M. V. ex mandato meo erecta primo est congregatio Sanctissimi Rosarii in ecclesia residentiae nostrae Modrensis in magna populi frequentia. Ubi vice rectoratum assumpsit excell. et illustrissimus d. comes Adamus a Kolonics generalis campi mareschalli locumtenens, coronae custos et sacratissimae caesareae regiaeque Majestatis consiliarius intimus, domina excellentissima comitissa pariter mater congregationis declarata fuit; ut in omnibus glorificetur Deus.

27. Martii studentes nostri theologi domestici produxere disputationem menstrualement de Sacramentis, in qua ipse primus oppagnavi.

Aprilis.

3-a Aprilis ascendi Posonium ea de causa, ut eminentissimo cardinali Emerico e comitibus Csáki, domino utpote et patrono meo veterano Romam ad electionem novi pontificis ituro bullam Clementis papae VII. porrigerem in paribus per neo eligendum summum pontificem confirmandam patricinio suae eminentiae. Sed eo ipso die mane iam discesserat Viennam sua eminentia et sic non reperto Posonii eminentissimo, nec propter imminetia festa paschalia valens eum sequi Viennam, tradidi par authenticum manibus illustrissimi ac reverendissimi domini Emerici Eszterházi electi episcopi utpote viae comitis eminentissimi, qui omnino se praesentaturum eminentissimo

eandem bullam appromisit et effecturum, ut confirmatio super inde impetretur.

4-a. Posenio Jaurinum. 5-a. Jaurino ad S. Martinum redii. Continuaturn interim et crescit aedificium S. Martini in nomine Domini.

7-a. Fuit habita disputatio theologica *de Deo volente et providende*. ubi ego primus oppugnavi pariter in nomine Domini.

9-a. Dominica videlicet Palmarum a meridie post vespas (perfecto iam *Monte Calvariae*. id est muro cingente elevationem montis et tribus crucibus iam in altum per omnia erectis) fuit instituta processio in magna populi frequentia ex ecclesia S. Martini ad praedictam Montem Calvariae, quam ego ipse sub infula duxi, et postquam noviter erectas cruces benedixissem, brevem ibidem sermonem ad populum habui hungarico idiomate ad commendandam memoriam acerbissimae passionis Domini nostri Jesu Christi.

13-a. Caena Domini. Sermonem in capitulo, missam solennem, sub qua omnes meos religiosos communicavi, lotionem pedum, pariter et ministrationem ad mensam fratrum ipse hoc die perfeci in nomine Domini, cujus exemplo ad haec obligamur omnes praelati, ut fideles inveniamur.

14-a. Parasceve. Ingentes nives et frigidus nimium ventus omnes extra ecclesiam (alias fiendam) devotionem nobis impediverunt, fuere nihilominus intra domesticos parietes pauci disciplinantes.

16-a. Pascha Domini. More solito concionem ad populum habui et pater prior missam solennem absolvit. Sequentibus diebus pariter confessiones poenitentium excipiebamus et tres missionarii nostrates in Tárkány, in Lazi et Varsán et Tényő pariter occupabantur.

19. Exeundo ad praedium Tarcs, quod in duabus partibus nobis oppignoraturn tenemus in 4 millibus, perambulavi cum Örsiensibus. idem divisi illud in duas medietates, unam videlicet medietatem cum praedio nostro Ölbeő pro pascuis nostrorum pecorum reservando, aliam vero medietatem Eörsiensibus erga solitam arendam indulgendo. Volebam sequenti die transire ad predium nostrum Apáthi (in vicinia Vas Dinye et Ethe etc. situatum) pariter reambulandum, quia vicini undique intro serpendo alienare nituntur, prout et praedium Tarcs diripiunt Aszarienses et Bankienses in Börösháza, sed propter intemperiem aeris non potui intensionem meam perficere, et sic ex Tárkány redivi ad S. Martinum die 20. Aprilis.

21. ex S. Martino Jaurinum intravi ad instantiam

domini baronis Molzheim canonici Jaurinensis, ibidemque commoratus sum usque 25-um Aprili.

25. Movi Jaurino Viennam cum patre superiore Modrensi patre Alexio et venimus Viennam 26., condescendimusque in diversino Trium Leporum.

29. Fecimus transactionem cum domino excell. barone a Grichbaum Austriae inferioris vice locumtenente propter portionem, quam illi habebat in pago Terlingh comitatu Posoniensi.

Hac etiam occasione percepi ad manus meas assecutorias suae Majestatis de abbazia S. Michaelis de Batta, quod tempore futurae primae vacantiae non aliis, sed nobis eam sua Majestas conferet.

M a j u s.

2-a Mai. Vienna movi Posonium versus occasione navali in pontone nostro, quem emi ad possessionem nostram Vének. duos videlicet magnos pontones florenis 300.

3-a moratus sum Posonii, 4-a. redivi Jaurinum.

8-a. Cum domini generalis Jaurinensis pecora, quae ex permissione praedecessorum meorum archi-abbatum in consequentiam tandem (tantum?) accepta, pascebantur in pratis ad András Vára situatis, videlicet in territorio possessionis nostra Szentivány et faciebant in segetibus magna damna subdlitis nostris, ad avertenda ultronee fienda damna requisivi dominum generalem, ut potius tantisper transferat pecora sua penes Danubium et sic in illa parte territorii nostri Szentivány, quae adjacet Danubio et convicinatur allodio olim generalis Guzányi, assignavi magnum frustum terrae pro pecoribus domini generalis Jaurinensis cum his conditionibus, ne ibidem allodium erigere possit, neve sibi appropriare, sed e converso teneatur reliqua nostra bona contra quosvis violentos invasores defensare.

14. Mai. Lengyel familiának ab anno 1675. zálogában nálunk lévő portioit in florenis hungaricalibus 600 Némán, Eklen és Ácson Baranyai Imre uram úgy mint jure uxorio haeres ki váltotta, és az jószágot eő kegyelmének resignaltam acceptis reversalibus ab eodem super facta renuntiatione et obligatoriis eidem restitutis.

23. Mai. Ugodiensis officialis seu spanus dominorum comitum Eszterházi iterato violenter invasit Georgium Vargha colonum Bakonbéliensen in via publica ad Várhegy vocata, eundemque cum curru ad Ugod pulsum vinculavit in catena, tandem tamen liberum dimissit una cum asseribus NB. Reservata haec violentia pro tempore commodiori.

29. Mai in summum pontificem creatus est Vincentius Maria et Ursini ord. S. Dominici Neopolitanus et archi episcopus Beneventanus, adhuc a Clemente X-o die 22. Febr. anno 1672. in cardinalem assumptus, qui nomen *Benedicti* sibi elegit eo quod ex familia S. Benedicti ortum traheret, aetatis suae anno 75, cardinalatus vero 52-o. Vivat pius et sanctus hic princeps.

Junius.

20. Junii. Restauravi sedem nostra praedialem Füsiensem in comitatu Comaromiensi habitam, ubi ipse primo per dominum Franciscum Ujlaki, ad id a me invitatum installatus fui. Deinde officiales veteres confirmavi, solo domino Skaricza notariatum resignante dominus Joannes Keller jurassor comitatus Comaromiensis in ejus locum positus fuit.

Hisce diebus comparatis duobus bonis pontonibus in utroque Danubio ad possessionem nostram Vének trajectum institueram ad instantiam potiorum dominorum de comitatu Comaromiensi; sed ad iteratas instantias domini praepositi Csornensis propter trajectum eorum Szögyiense cessavi ab intentione mea et unum pontonem eisdem vendidi, alium pro necessitatibus nostris in Minori Danubio reservando.

30. Jun. Celebrata fuit congregatio generalis Vesprimii, ubi et ipse praesens aderam.

Julius.

11-a Julii. Fuit restauratoria inclyti comitatus Comaromiensis sub praesidio domini excellentissimi supremi comitis Josephi Eszterházi, ubi resignante vice comitis officium domino Francisco Szluha electus est dominus Franciscus Gyulai, in iudlium vero processus istius exterioris dominus Franciscus Somogyi, reliqui domini officiales confirmati. Occasione hujus congregationis graviter infirmatus fui propter non completam curam acidularum.

27-a Julii ad instantiam inclyti comitatus Jaurinensis cum domino Stephano Biró ascendi Viennam in negotio tollendorum regalium, ubi in Cancellaria et Bellico adursissemus fiendam commissionem, accepimus spem, sed non rem. Hac occasione primo habui audientiam apud principem Eugenium praescito in negotio, qui tamen partes domini generalis, non vero comitatus tueri visus prorsus non respondit nobis favorabilia.

Hac aestate in nomine Domini erecta est turris S. Martinensis nova lamina contecta quamvis primo, anno sequenti per laminarium in tecto et repurgationem per murarios consummata.

September.

Die 27-a Septembris movi ex S. Martino Pestinum, inde vero Agriam ad excell. dominum comitem episcopum Gabrielem Erdődi, dominum et patronum meum specialem, a quo originalia quaedam documenta antiqua abbatiam nostram Tihaniensem concernentia ad manus meas recepi, quae ab ordine nostro pridem fuerant una cum ipsa abbatia alienata; Deus reducat et coetera.

October.

Circa 16. mensis Octobris per dom. illustrissimum ac reverendissimum comitem Ladislaum Nádasdi episcopum Csana-diensem ordinari curavi p. Augustinum, p. Stephanum, item Columbanum, Aemilianum et Ladislaum in presbyteros, fratres vero Emericum et Aegidium in diaconos, fratrem Reginaldum denique in subdiaconum.

Hoc eodem anno ad instantiam meam Salisburgi ordinati fuerunt nostri fratres fr. Placidus in diaconum, fr. Odo in subdiaconum.

December.

15. Decembris ex residentia nostra Jaurinensi allatas intulimus in novum archivum nostrum 61 literarum capsas, amodo in eodem hic in S. Martino conservandas in nomine Domini.

16. Dec. Molestum iter hoc injurioso tempore assumpsi per Posonium Viennam in negotio mandati relaxatorii contra comitatum Simigiensem, qui cassatorium obtinuerant super processu quodam liquidi debiti, in quo coram Districtuali Tabula Ginziensi per nos convicti fuerant. Obtento igitur in contrarium benigno relaxatorio, eosdem in 3600 aliquot florenis convinci feci et ex bonis domini vice comitis mihi executionem fieri procuravi, prout et actu prae manibus habemus medietatem possessionis Berzencze vocatae in comitatu eodem Simigiensi. Deo gratias.

1725.

Hoc mense *Januario* ad professionem admissi fratres Hilarion, Gothardus, Florianus et Innoncentius, emanentibus f. Dionisio Fabri et Ephremo Lubi.

26-a *Januarii* ingessi me in causam possessionis Árpás. quae ex fundatione S. Stephani spectaret ad abbatiam nostram S. Mauricii de Bél, contra fiscum, regium et moniales Tyrnavienses, quae actu detinent ipsum Árpás. Fiscus visis documentis

nostris causam suam statim deposuit, contra moniales vero ad ordinariam viam juris fui relegatus.

17. Februarii assumpsi iter per Posonium Viennam, primum quidem ad nuncium apostolicum, inde vero, si opus foret Romam. Acceperam enim literas Sanctissimi nostri patentes, in quibus mandatum erat, ut episcopi et abbates sedi apostolicae immediate subiecta, Romam ad concilium provinciale pro futura Dominica in Albis comparere noverint, imo teneantur. Hujus ergo causa cum me stitissem apud nuncium apostolicum Viennae, absolvit me ab hoc itinere ad parcendum etiam sumptibus eo, quod bulla intelligenda veniret de abbatibus nonnisi intra montaniis.

Hoc vere inchoata est reparatio alterius piscinae nostrae ab hinc versus possessionem nostram Ravazd situatae, quam a saeculis desolari permiserant antecessores mei, ita ut nulli amplius esset usui. Continuatum praeterea aedificium monasterii a parte septemtrionali et orientali usque ad novum refectorium inclusive.

14. Mai. Audientiam habui apud suam Majestatem sacratissimam in Laxenburg ad instantiam comitatus Jaurinensis in negotio tollendorum regalium.

7-a Junii. Ingessi me in causam Jaurinensem cum capitulo Jaurinensi habitam ratione tertiae partis proventuum dominalium ex donatio S. regis nobis obvenire debentium.

Eredetije a paunnonhalmi rendi levéltárban, signaturája: fasc. 79. 11.

Közli: DR. NÉMETH AMBRUS.

A CSICSERY CSALÁD LEVÉLTÁRA.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

Albert-korabeli regesták.

1437. decz. 20. Sabbato proximo post festum beatae Luciae. In vigilia festi beati (Thomae) apostoli.¹⁾ Hédervári Lőrincz nádornak jelenti a leleszi convent, hogy parancsára három hely nyilvános piaczn megidézte Perényi Imre fiát, Jánost, *Palagh*-i János fia, Barla. és *Checher-i Oroz* Jakab, Zsigmond ellen.

Eredeti. D. L. 31484. Hátán pecsét nyoma. — Az oklevél több helyen el van rongyolva.

Buda, 1437. —? György esztergomi érsek levele, melyben *Kysazar*-i György fiai is szerepelnek.

Eredeti. oklevél töredék. D. L. 31485. Hátán pecsét nyoma.

1438. febr. 9. Octavo die purificationis beatae Mariae virginis. A jászói convent előtt *Bogath*-i Nagy («*magnus*») Pál leánya, *Kech*-i Miklós deák («*literatus*») özvegye ötven nemes férfival esküt tesz, hogy *Gachal*-i Balázs fia, László, fenti Pál és fia, Péter halálával utóbi László *Bogath* borsodmegyei birtokát, mint fimagzat nélkül elhaltakét, Zsigmond királytól a maga részére kérte, azt («*temporibus messis et vindemiae*») el is foglalta, és eskü tevőt nem csak a hozomány és leánynegyed iránt ki nem elégített, de a birtokból kiüzte.

Eredeti. D. L. 31486. Hátán pecsét nyoma.²⁾

¹⁾ A keltezésnél az illető apostol neve kiszakadt, de mivel Lucza napja után más apostol a naptárban nincs, (kivéven János evangelistát, kinek nevéhez azonban utóbbi jelzöt teszik ki), csak *Tamás* lehet.

²⁾ Az eskü tevő társak nevei az oklevélben felvannak sorolva. Ezek: *Nomar*-i Jakab fia, Péter, *Waly*-i Sebestyén fia, Lőrincz, *Bedeckke*-i Albert fia, Miklós, *Kerth*-i Péter fia, Mihály, *Kerth*-i Jakab fia, János, *Balahth*-i Pál fiai, Mihály, Albert, *Balahth*-i János fia, István, *Balahth*-i István fia, Miklós, *Safa*-i László fiai, György, Mihály, *Homrogd*-i Dávid

Buda, 1438. febr. 10. In festo beatae Scolasticae virginis. Albert király Ungmegyének meghagyja, hogy mivel *Chychyr*-i Zsigmond (*»fidelis noster egregius«*) abban a pörben, mely közte és *Chychyr*-i Oroz Jakab közt a megye előtt folyt, a megyei bíróságot gyanusnak (*»suspectus«*) tartja, terjeszsze fel a pört minden ítélkezés nélkül a király elé.

Eredeti. D. L. 31487. Hátán papírral fedett pecsét.

Buda, 1438. febr. 10. In festo beatae Scolasticae virginis. Albert király meghagyja Ungmegyének, hogy *Chychyr*-i Zsigmond (*»fidelis nostri egregii«*) összes a maga és mások személyében vitt pöreit halassza el.

Eredeti. D. L. 31488. Alján belül papírral fedett pecsét.

Buda, 1438. márcz. 23. In dominica laetare. Albert király meghagyja Ungmegyének, hogy mivel *Chychyr*-i Zsigmond panaszosan előadta, hogy *Chychyr*-i Oroz Jakab őt negyven forintnyi adósság miatt, a megyénél meg nem jelenés miatt elmakacsoltatta, de ő akkor György esztergomi érsekkal a király szolgálatában volt távol, vegye fel újból a pert, és ha a panaszos az új ítélettel sem volna megelégedve terjessze a pört a király elé.

Eredeti. D. L. 31489. Alján belül pecsét töredéke.

Thekes, 1438. szept. 23. Feria tertia proxima post festum beati Mathei apostoli et evangelistae. *Satuch*-i (?) Miklós alispán Ungmegye nevében bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond a maga és István fia, Péter, valamint *Ormos* Jakab, Tamás, Pál, Jób, Mihály, István, *Sandrinus* nevében tiltakozott, *Deregnu*-i Demeter és fiai, továbbá lánya, Anna ellen, kik *Vayan* birtok vámját a maguk részére elfoglalták.

Eredeti. D. L. 31490. Hátán több pecsét nyoma.

fia, István, *Belse*-i György fia, János, *Belse*-i Pál fia, János, *Baxa*-i Miklós fia, Simon, *Baxa*-i Péter fia, Bálint, *Kayo*-i István fia, László, *Genyew*-i Simon fia, János, *Hegmegh*-i László fia, András, *Jezenevitz*-i Mihály fia, Pál, *Kaky*-i János fia, Benedek, *Ffyzy*-i Domonkos fia, János, *Ffyzy*-i Jakab fia, László, *Kendy*-i Mihály fia, Domonkos, *Ffyged*-i Lőrincz fia, Gergely, *Ffyged*-i Péter fia, Gergely, *Lowagfalwa*-i György fia, Gergely, *Kalna*-i Fábán fia, Jakab, *Kupa*-i Domonkos fia, János, *Alsodelne*-i György fia, András, *Getthe*-i Miklós fia, János, *Komyath*-i Benedek unokája, János fia, Péter, *Ffyged*-i Gergely fiai, Kelemen, Zsigmond, *Werbeche*-i Pál fia, Mihály, *Thereztene*-i Mihály fia, János, *Thereztene*-i Benedek fia, Jakab, *Thereztene*-i Miklós fia, László, *Thereztene*-i György fiai, Miklós, Barnabás, *Nadasd*-i Miklós fia, János, *Peder*-i János fia, János és *Peder*-i János fia, Benedek, *Nadasd*-i Mihály fia, László, *Watha*-i Jakab fia, János, *Ckekehaza*-i Gergely fia, Mihály, *Selez*-i Fülöp fia, Mihály, *Ffay*-i Pál fia, János, *Zalona*-i János fia, Péter, *Jlchwafew*-i Jakab (*»dicus Thekes«*) fia, János.

1438. szept. 26. (Die dominica proxima post festum exaltationis sanctae crucis.) Sexto die. A jászói convent jelenti Albert királynak, hogy Báthori István országbíró parancsára *Oroz* Jakab és Tamás, Ferencz fia, Zsigmond, *Ormos* István fia, Péter *Chycher*-i Pál fia. Jakab, ellen megidézte Perényi Imre fiát, Jánost. annak *Sarangh* birtokán.

Eredeti. D. L. 31491. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1438. okt. 25. Sabato proximo ante festum omnium sanctorum. *Nempti*-i Miklós Ungmegye szolgabírája tudtul adja, hogy Zsigmond, Jakab, Tamás, (*dicti Oroz*) Péter, Pál, Jób, (*dicti Ormos de Chycher*) előtte oly kérdéssel jelentek meg, vajjon felszántott és bevetésre kész (*mollificatarum et ad seminandum aptarum*) földjeik feloszthatók-e, vagy se, mit a szolgabíró megtagadott, ebbe pedig előbbieik belényugodtak.

Eredeti. D. L. 31492. Hátán több pecsét nyoma.

Buda, 1438. okt. 26. Die dominico proximo ante festum beatorum Simonis et Judae. Albert király Zemplénmegyénél vizsgálatot rendel, *Chychyr*-i Zsigmond előtte és a királyné előtt tett panaszára, hogy *Weke*-i Adorján és Gál, *Pika* Balázs *Abaháza*-i jobbágyukkal, éjnek idején fegyveres kézzel a *Zenthes* birtoki templomba törtek, és onnan két kelyhet és két keresztet, és a templom összes ingóságait elrabolták.

Eredeti. D. L. 31493. Alján belül papírral borított pecsét.

? — 1438, nov. 5. Secundo die festi beati Emerici ducis. Báthori István országbíró Zemplén megyénél vizsgálatot rendel egy ügyben melyben *Oroz* János és Tamás, utóbbi fiai, László, Tamás, *Ormos* Péter, és fiai, Mihály. István, László, *Chycher*-i Zsigmond és fiai, János, Miklós. András, István, — más részt *Deregnew*-i *Besenw* Demeter és *Vayan* birtok neve szerepelnek.

Egykorú átirat. D. L. 31499. — Az oklevél részben el van rongyolva.

Kapus, 1438. nov. 15. Sabbato proximo ante festum beatae Elizabeth. *Nempti*-i Miklós alispán Ungmegye nevében bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond tiltakozott *Chycher*-i *Oroz* Jakab ellen, ki egy felszántott és bevetésre alkalmas jobbágytelkét a maga részére vettette be, és midőn fenti telket visszakövetelné, őt fenyegette.

Eredeti. D. L. 31496. Hátán több pecsét nyoma.

Kapus, 1438. nov. 15. Sabbato proximo ante festum beatae Elizabeth. *Nempti*-i Miklós alispán

Ungmegye nevében tudtul adja, hogy *Chycher*-i Zsigmond tiltakozott *Oroz* Jakab és Tamás, *Ormos* Péter, Pál, Jób, ellen kik egy közös makkos erdejökből a makkot maguk számára összeszedették, és neki nem adtak részt belőle.

Eredeti. D. L. 31495. Hátán több pecsét nyoma.

•Terebes, 1438. nov. 18. *Feria tertia proxima ante festum beatae Elizabeth viduae*. Zemplénmegye jelenti Bithori István országbírának átírva a parancsot, hogy parancsára vizsgálatot tartott *Oroz* János és Tamás, utóbbi fiai, *Ormos* Péter és fiai, *Chycher*-i Zsigmond és fiai, más részt *Deregnew*-i *Besenu* Demeter közti ügyben.

Eredeti. D. L. 31494. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1438. — ? Albert király átír egy 1306-ban, valamely megye közgyűléséből kelt (*»sedecimo die congregationis vestrae«*) oklevelet, melyben *Zelesztho*, *Lzapostho*, birtokok és Perényi István nevei szerepelnek.

Eredeti. D. L. 31497. Oklevél töredék.

1439. jan. 6. *In festo epiphaniarum domini*. A leleszi convent előtt *Apathy*-i *Kopolch* Miklós fia, Mátyás, *Arad* ungmegyei birtok felét *Checher*-i *Oroz* Jakabnál harminczegy forintot elzálogosítja, a kiváltás jogának fentartásával.

Eredeti. D. L. 31498. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1439. január 15. *Feria quinta proxima ante festum beatae Priscæ virginis*. Albert király Szabolcs megyénél vizsgálatot rendel István fia Péter, — Pál fiai, Jób és Pál, — *Ormos* Ferencz fia Zsigmond és *Chychyr*-i *Oroz* János fiai, Jakab, Tamás, a király és királyné előtt tett panaszára, Perényi János tárnokmester ellen, ki a panaszosok *Wys* birtoki jobbágyaitól, sokad magával, fegyveres kézzel, több mint száz marhát hajtatott el, és azokat *Olasy* és *Sara* birtokain tartja.

Egykoru átirat. D. L. 31409.¹⁾

¹⁾ Az oklevélben elősoroltatnak azok nevei, kiket a tárnokmester *Wys*-re küldött. Ezek: *Wythan*-i István (a tárnokmester »familiárisa«) *Czekey* Jakab, Bede, Kis (»parvus«) István, Pál, Tamás, Balázs, *Bethy* András, Lőrincz, *Barcha* Antal, *Feketh* Balázs, *Kolth* Tamás, *Maryas* Miklós, *Suhtho* Bálint, *Luka* Bálint, *Zelesy* Bálint, két *Ióth* Tamás, *Kovács* (»faber«) András, székérgyártó (»carpentarius«) Tamás, Simon fia, János, *Zok* Mátyás, *Racz* András, *Merges* Benedek, *Barna* Benedek, *Bíró* Gergely, *Alchy* János, *Bartha* Pál és György, *Kanya* Pál, *Gerlath* Benedek, sipos (»fistulator«) Gergely, *Sas* Mihály, *Bayzath* Pál, *Doby* Péter, *Korchagh* János, Nagy (»magnus«) Demeter, *Jozag* Domonkos, *Feyer* György, Gál fia Tamás, *Pap* Antal, *Bochkod* István, *Lathor* Antal, *Abraham* Péter, *Toth* Zyan, *Merkes* (így!) Antal, *Seres* Domonkos, *Toth* Pál *Zeny*

Kapus, 1439. márcz. 7. (Die domi) nico ante festum beati Gregorii papae. *Nempti*-i Miklós Ungmegyei alispán előtt *Chycher*-i Zsigmond panaszosan előadja, hogy *Oroz* Jakab az ő házába rontott, és ott egy állítólag megszökött jobbágját kereste.

Eredeti. D. L. 31500. Hátán több pecsét nyoma.

Kapus, 1439. márcz. 21. Sabbato proximo ante festum annunciationis sacratissimae virginis. *Nempti*-i Miklós Ungmegyei alispán előtt *Chycher*-i Zsigmond panaszosan előadja, hogy *Deregnée*-i Bessenő (*»Byssenus«*) Demeter az ő *Deregnée*-i vámjának romlására, szemben evvel egy másik vámot állított fel, és *Keres*-i kikötőjével szemben ugyan csak egy másik kikötőt.

Eredeti. D. L. 31501. Hátán több pecsét nyoma.

Kapus, 1439. márcz. 21. In festo Benedicti abbatis. *Nempti*-i Miklós, Ungmegye alispánja bizonyítja, hogy *Chycher*-i Zsigmond panaszosan előadta, hogy *Chycher*-i *Oroz* Jakab az ő szántóföldjeinek learattatásával fenyegette.

Eredeti. D. L. 31502. Hátán több pecsét nyoma.

Kapus, 1439. márcz. 21. Sabbato proximo ante festum annunciationis sanctae Mariae virginis. *Nempti*-i Miklós Ungmegyei alispán előtt Miklós (*»dictus Hamar«*) *Bathwa*-i István *Bathwa* birtoki jobbágya a kétszeresének megfizetése terhe alatt kötelezi magát, hogy bizonyos határnapra *Chycher*-i Zsigmondnak két arany forintot fizet és azonkívül visszaadja azt a lovát, övét (*»cingulum«*) és csákányát (*»biccellum«*), melyet fia, Ádám, vett el tőle.

Eredeti. D. L. 31503. Hátán több pecsét nyoma.

1439. máj. 27. (Feria quarta proxima ante festum Penthecostes.) Octavo die. A jászói convent, átírva Albert királynak parancsát Szabolcsmegyéhez, jelenti, hogy István fia, Péter, — Pál fiai, Jób és Pál. — *Ormos* Ferencz fia, Zsigmond, és *Chychyr*-i *Oroz* János panaszára Perényi János tárnokmester ellen vizsgálatott tartott, és a panasz beigazoltatván, őt meg is idézte.

Eredeti. D. L. 31494. Hátán pecsét nyoma.

Fábián, János, *Halaz* Domonkos, *Lypolth* Tamás, *Ffwlo* Péter, szabó (*»sartor«*) István, szabó (*»sartor«*) Pál, *Koczor* Péter, szabó (*»sartor«*) Éliás, *Toth* János, *Gentse* György, *Bolthy* Gergely, Sipos (*»fistulator«*) Kelemen, Nagy, (*»magnus«*) Tamás, *Hethe* Mihály, *Chwr* Gergely, *Kwza* György, *Bada* Lőrincz, *Kavács* (*»faber«*) Mátyás, *Kwza* Pongrácz, *Barthes* Imre, *Redmeczy* István, *Toth* Gergely, Lőrincz deák (*»literatus«*), *Surdes* Gergely, Zsuzsánna asszony fiai, Mátyás, Benedek, Klára asszony fia, Balázs, *Barthes* Benedek. (Mindnyájan *Olazy*-i és *Sara*-i jobbág্যok).

Buda, 1439. jun. 5. FERIA sexta proxima post festum sacratissimi corporis Christi. Báthori István országbíró a leleszi conventnek meghagyja, hogy Ferencz fia, Zsigmond, Oroz Jakab és Tamás, Chycher-i Ormos Péter ellen idézze meg *Deregnyeu-i Besenyeu* Demetert, ennek fiait, Jánost és Lászlót, *Kakath-i* Istvánt, kik az előbbiek a *Lataarcha* vizén utóbbi Demeterrel közösen bírt vámmal szemben egy új vámot és annak jeléül egy kereket állítottak fel. (*»Asignum rote in exactionem tributı elevassent«*).

Eredeti. D. L. 31504. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1439. jun. 27. Sabbato post festum natiuitatis beati Johannis baptistae. *Nempti-i* Miklós Ungmegye alispánja előtt *Chycher-i* Zsigmond avval a kérdéssel jelenik meg, hogy vajjon a törvényes birságokból illeti-e egy rész a felperest, vagy se, mely kérdés a megye közgyűlésén tárgyalatván az ügy határoz, hogy nem, és ez nem is volt eddig szokásban.

Eredeti. D. L. 31505. Hátán több pecsét nyoma.

1439. jun. 28. Die dominica proxima ante festum beatorum Petri et Pauli apostolorum. A leleszi convent előtt *Wyfalus-i* Vilmos fia, Detre, *Kelezneue* birtoki három lakott, egy pusztá telkét, az ott szedetni szokott vámmal *Checher-i* Zsigmondnál, tíz forintot elzálogosítja.

Eredeti. D. L. 31506. Hátán pecsét nyoma.

Kapus. 1439. jul. 11. Sabbato proximo ante festum beatae Margarethae virginis. *Nempti-i* Miklós alispán előtt Ungmegye közgyűlésén *Chycher-i* János (*»dictus Oroz«*) nyilvánosan felolvastatja a leleszi convent előtt kelt záloglevelet, melylyel *Kopolch-i* Mátyás *Arad* birtokát elzálogosítja.¹⁾

Eredeti. D. L. 31507. Hátán több pecsét nyoma.

Kapos, 1439. jul. 11. Sabbato proximo ante festum beatae Margarethae virginis. *Nempti-i* Miklós ungmegyei alispán előtt *Chycher-i* Zsigmond eltiltja *Oroz* János fiát, Jakabot, a nála zálogban levő *Arad* birtoktól.

Eredeti. D. L. 31508. Hátán több pecsét nyoma.

1439. jul. 27. FERIA secunda post festum beatae Annae. A leleszi convent előtt *Apathy-i* *Kopolch* László kijelenti, hogy ő *Arad* ungmegyei birtokát megmunkálásra.

¹⁾ Lásd az 1439. jan. 6-án kelt D. L. 31498 számú oklevél kivonatát.

mint sajátját adta ki bérbe, és annak jövedelmeit is kapta, és sohasem bízta azokat *Checher*-i Zsigmondra.

Eredeti. D. L. 31509. Hátán pecsét nyoma.

1439. aug. 20. In festo beati regis Stephani et confessoris. A leleszi convent előtt *Mathyuch*-i Bálint *Zethen*-i Mako Péter fiai, János, Jakab, Benedek, nevében tiltakozik *Agard*-i László ellen, ki *Zenthés* részbirtokukat lefoglalta, és őket abból kirekesztette.

Eredeti. D. L. 31510. Hátán pecsét nyoma.

1439. okt. 27. körül. Báthori István országbíró meghagyja Ungvármegyének, hogy azt a pört, mely *Chycher*-i Zsigmond és *Zempse*-i Ferencz között a megye előtt folyik, minthogy előbbi a megye bíróságát gyanusnak tartja, terjessze ő elé.

Eredeti. D. L. 31512. Hátán pecsét nyoma.¹⁾

I. Ulászló-korabeli regesták.

Sáros, 1439. decz. 15. FERIA secunda proxima post festum beatae Luciae virginis. *Eneske*-i Benedek, Sárosmegye alispánja, azt a pert, mely *Checher*-i Zsigmond és *Semthe*-i László között a fölött folyt, hogy utóbbi azt állította, hogy előbbi *Banyas* László *Sulok*-i földbirtokosnak egy jobbágyát és két ökrét elvitte, mit előbbi tagadott — elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31511. Hátán több pecsét nyoma.

1440. máj. 10. FERIA tertia proxima post festum beati Stanizlay episcopi. A leleszi convent előtt egy részt Juliánna, *Checher*-i Oroz Jakab özvegye, más részt *Checher*-i Oroz Tamás megjelennek, és előbbi bizonyítja, hogy utóbbi őt néhai férje birtokaiból a hozományt illetőleg kielégítette, kivéven azt a százötven forintot, melyet férjétől kölcsön vett, és melynek fejében utóbbi *Wys* birtokát adja zálogba, míg azt az összeget visszafizeti.

Eredeti. D. L. 31513. Hátán pecsét nyoma.

1440. körül. Hédervári Lőrincz nádor előtt *Watha*-i Balázs deák (»literatus«) az egri káptalan nevében panaszt tesz bizonyos ügyben *Chycher*-i Zsigmond ellen.

Eredeti. D. L. 31514. Hátán pecsét nyoma. Oklevél töredék.

¹⁾ Az oklevél vége elrongyolódott, pontos keltezése ennél fogva nem lehetséges, — de mivel Báthori magát benne: »judex curiae domini Alberti . . . regis«-nek írja, az még Albert halála előtt vagy közvetlen halála után kelt.

Buda, 1441. máj. 13. *Sabbato proximo post festum apparitionis sancti Michaelis archangeli.* I. Ulászló király *Chicher-i* Zsigmond panaszára Ungmegyénél vizsgálatot rendel *Chicher-i Oroz* Tamás és *Chicher-i Ormos* Péter ellen, kik *Chicher* és *Wayan* birtokába fegyveres kézzel törtek és az ottani jobbágyokat kifosztották, valamint *Chicher-en* levő házát is kirabolták és egy ott talált jobbágyát félholtra verték.

Eredeti. D. L. 31516. Alján belül pecsét.

Kapos, 1444. nov. 28. *Sabbato proximo ante festum beati Andreae apostoli.* *Cheb-i* János Ungmegye alispánja előtt *Chycher-i* Zsigmond összes osztályos társait eltiltja *Morula* és *Arad*, birtokaitól.

Eredeti. D. L. 31517. Hátán több pecsét nyoma. És 31518. — Két teljesen megegyező példány.

Az öt főkapitány-korabeli regesták.

1445. febr. 2. *In festo purificationis Mariae.* A budai káptalan előtt *Nemphy-i Zochyk* János fia, János, a maga és *Bathwa-i* István, *Kengeus* Adám, és fiai Péter, János, *Nemphi-i* Jakab fia, István nevében I. Ulászló királyt eltiltja *Bathwa* részbirtok, *Puska*, Ungmegyei birtok, *Wylak*. ugocsamegyei birtok adományozásától, *Bod-i* Zsigmond, *Ewr-i Dacho* fiai, György, Péter, Simon, *Wyhel-i* Péter, *Puska-i* János unokája, Lukács fia, Bálint számára, és utóbbiakat azok kérésétől és elfogadásától.¹⁾

Eredeti. D. L. 31519. Hátán pecsét nyoma.

Kapos, 1445. márcz. 20. *Sabbato proximo ante dominicam ramispalmarum.* Palóczi László »*Janitor regalium*«, és Palóczi János alispán, Ungmegye nevében bizonyítja, hogy *Beke* György szolgabíró nevében *Veres* László, *Daczo* György, *Dab*, Domonkos, *Bayanhaza-i* Miklós, előttük megjelentek, és előadták, hogy *Chyczer-i* Zsigmond panaszkodott előttük *Chycher-i* Ormos Péter ellen, ki őt megverte.

Eredeti. D. L. 31520. Hátán több pecsét nyoma.

Kapos, márcz. 20. 1445. *Sabbato proximo ante dominicam ramispalmarum.* *Cheb-i* János ungmegyei alispán bizonyítja, hogy *Beke* György szolgabíró jelentette neki, hogy *Mathyoch-i* Péter előtte *Lucahaza* birtokát, *Wayan* birtok szomszédságában, át adta használatra *Chycher-i* Zsigmondnak, oly feltétellel, hogy annak jövedelme utóbbit illeti.

Eredeti. D. L. 31521. Hátán több pecsét nyoma.

¹⁾ Az adományozásnak 1444 nov. 10 előtt kellett történnie.

1445. május 25. In festo beati Urbani papae. A leleszi convent előtt Anastasia, előbb *Palagh-i* Máté özvegye. majd *Thyba-i Eurdegh* György felesége és Magdolna, *Kompyath-i* Péter felesége fenti *Palagh-i* Máté leánya, elismerik, hogy *Eur-i Dachow* Miklós fiai, György, Péter, László, Simon, István őket fenti *Palagh-i* Máté *Darma* ungmegyei birtokából a hozományt és leánynegyedet illetőleg kielégítették.

Eredeti. D. L. 31522. Hátán pecsét nyoma.

Kapos, 1445. jun. 12. Sabbato proximo post festum beati Barnabae apostoli. *Cheb-i* János, Ungmegye alispánja, bizonyítja, hogy *Chycher-i* Zsigmond többet magával bizonyos ügyben felmentő esküt tett.

Eredeti. D. L. 31523. Hátán több pecsét nyoma. Az oklevél elmosódott írásu.

Varanno, 1445. jun. 23. in vigilia festi nativitatatis beati Johannis baptistae. Rozgonyi György országbíró a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Checher-i* Zsigmond panaszára *Checher-i Ormos* Péter ellen, ki előbbit saját *Checher-i* udvarházában megtámadta, és súlyosan megsebesítette.

Egykorú átirat. D. L. 31525.

Varanno, 1445. junius 23. feria quarta proxima in vigilia festi nativitatatis beati Johannis baptistae. Rozgonyi György országbíró meghagyja Szabolcs vármegyének, hogy azt a pört, mely előtte *Chycher-i* Zsigmond és *Chychir-i Ormos* Péter között folyik, — előbbi a megye bíróságát gyanusnak tartván, — terjeszsze fel hozzá.

Eredeti. D. L. 31524. Hátán pecsét nyoma.

1445. jun. 30. Feria quarta proxima post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum. A leleszi convent átírva a parancsot jelenti Rozgonyi György országbírónak, hogy *Checher-i* Zsigmond panaszára vizsgálatot tartott *Checher-i Ormos* Péter ellen, melynél a panasz beigazoltatott.

Eredeti. D. L. 31525. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1445. jul. 10. Sabbato proximo ante festum beatae Margarethae virginis. Hédervári Lőrincz nádor a leleszi conventnél vizsgálatot rendel *Checher-i Ormos* István fia, Péter, és fiai, Mihály, István, László, Imre, panaszára *Checher-i* Ferencz fia, Zsigmond ellen, ki előbbi Pétert, a midőn földjeire vetni indult volna, családbelieivel, *Kowach-i* Sebestyénnel, bizonyos Andrással, Lőrinczczel, Berta-

lannal megtámadta fegyveres kézzel, és súlyosan meg is sebesítette, mely eset alkalmával fenti Péter fél szemevilágát is elvesztette.

Egykorú átirat. D. L. 31526.

Buda, 1445. jul. 10. *Sabbato proximo ante festum beatae Margarethae virginis.* Hédervári Lőrincz nádor a leleszi conventnél vizsgálatott rendel *Checher-i Oroz* Tamás, és néhai *Checher-i Oroz* Jakab lányai, *Gedra* és *Sebkew* panaszára, *Cheb-i* János ellen, ki *Checher-i* Zsigmond megbízásából előbbi Tamás *Checher* és *Wayan* birtoki részeit elfoglalta, és előbbi *Gedra* és *Sebkew* *Arad* zálogos birtokát is.

Egykorú átirat. D. L. 31527.

1445. jul. 21. (*Feria sexta proxima post festum divisionis apostolorum*). *Sexto die.* A leleszi convent, átirva Hédervári Lőrincz nádor parancsát, jelenti, hogy *Checher-i Ormos* István fia, Péter, és fiai panaszára megidézte *Checher-i* Ferencz fiát, Zsigmondot.

Eredeti. D. L. 31526. Hátán pecsét nyoma.

1445. jul. 22. (*Feria sexta proxima post festum divisionis apostolorum*). (*Sabbato immediate sequenti*) *sexto die.* A leleszi convent, átirva Hédervári Lőrincz nádor parancsát, jelenti, hogy *Checher-i Oroz* Tamás és néhai *Checher-i Oroz* Jakab lányai, *Gedra* és *Sebkew* panaszára *Cheb-i* Jánost, annak *Cheb-i* birtokrészén megidézte.

Eredeti. D. L. 31527. Hátán pecsét nyoma.

1445. jul. 22. *In festo beatae Mariae Magdaleneae.* A leleszi convent előtt *Checher-i* Zsigmond a maga és fiai, János, Miklós, András, László. Mátyás, valamint felesége Katalin, és leányai, Krisztina, — a *Darotz-i* Tibáld fia, István, felesége, Jusztina, — *Cheb-i* János felesége, és Dorottya, Anna nevében eltiltja *Ezen-i Pyke* Balázst a *Latorczán* levő *Zethen* zálogos birtoki malmuk használatától.

Eredeti. D. L. 31528. Hátán pecsét nyoma.

Buda, 1445. nov. 11. (*Octavis festi beati Michaelis archangeli*). *Tricesimo sexto die.* Hédervári Lőrincz nádor azt a pört, mely *Chycher-i Ormos* Péter, és *Chycher-i* Ferencz fia, Zsigmond közt folyt, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31529. Hátán pecsét nyoma.

Kapus, 1445. nov. 27. *Sabbato proximo post festum beatae catherinae virginis.* *Cheb-i* János

Ungmegyei alispán előtt *Chycher*-i Zsigmond előadja, hogy *Chycher*-i Ormos Péter és *Makala*-i Miklós azt állítják róla, hogy ő a csehek pártján van, (*»partem Bohemorum suaderet«*), és az ő *Berkez* birtokukat elpusztította, minek ellenkezőjét azonban az alispán is bizonyítja.

Eredeti. D. L. 31530. Hátán több pecsét nyoma.

Kapos, 1446. ápr. 23. *Sabbato proximo post festum pascae domini*. Ungmegye nevében *Cheb*-i János alispán *Chycher*-i Zsigmond kérésére átírja a leleszi convent 1439 jul. 27-én kelt oklevelét.¹⁾

Eredet.. D. L. 31531. Hátán több pecsét nyoma.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

¹⁾ (l. a D. L. 31509-ik sz. kivonatot.)

VEGYES KÖZLÉSEK.

LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK.

Kassa falvainak és szekereiseinek panasza 1598—1602.

Garadna, 1598. jún. 10. Kéri a község Kassát, hogy az adóját csak szüretkor fizesse meg, mert a mint a grófok is tudják, kevés marha lett, annyira, hogy ujig sem jönnek ki a kenyérrel. A sok hatalmas miatt is igen elszegényedtek. (Kassa város levéltára 4791/17.)

1598. febr. 29. A szegény garadnai jobbágyok kérik Kassa városát, hogy mivel a múlt évben egész a fedésig maguk művelték Kassának a garadnai hegyen lévő szőlőjét, a forróiak csak akkor imígy-amúgy nyitották meg s aztán semmit sem segítettek: ez évben műveljék teljesen a forróiak, mert a szegénység nagyon zúgolódik, hogy csak ők művelik.

1598. szept. 10. Az élő Istenre kérik a tanácsot, hogy inségükben szánja meg őket, szerezzen nekik Miksa királytól oltalomlevelet, hogy a sok hatalmastól tudjanak megmaradni, mert felemésztik őket s el kell miattok fogyatkozniok (4791/75.)

1599. szept. 1. Ragó Bálint bíró és az esküdtek.

Nyomoruságunkat és inségünket akarjuk kegyelmetekkel tudatni. Sem tavaszink, sem lencsénk, sem lednekünk, zabunk, árpánk, semmi e világon nem maradt, csak nagy nyavalyában, nyomoruságban élünk, szekereinket, lovainkat a sok hatalmas elvitte. Továbbá a mi levelet a király képétől Ő nagyságától uraságtok szerzett, sokat fáradtunk érte a király képéhez, Pete László uramhoz Mérára. Rendeltek közénk őrzőt Bolonyát (kapitány) negyedmagával. Ételt, italt minden nap adtunk, de kedvét semmikép sem találtuk, hanem szerte vérettek bennünket, férfiakat és asszonyokat. A hogy a faluból ki kellett menniök, ő köbő, marhát szer szerént búzát, zabot, nagy drága pénzen vettünk. Ama levelért a bíró harmad magával elejébe ment, kérte tőle, nem adta, hanem elvitte. Kérjük uraságtokat írnia Bolonya kapitánynak, adná ide a király képe levelét. 4843/86.)

Vécse, 1600. jun. 5. Vécsei Sándor Kassához. Mint jó szomszéd kéri a várost, hogy a folyton fenyegető török veszély miatt a garadnaiakat bocsássa az ő rendelkezésére. Adjon két szakálást, mit vissza fog adni, adjon port is hozzá, árát megadja. (4908/7.)

Garadna, 1600. máj. 17. A garadnai jobbágy polgárok, Tar Benedek főbiró, 50 köből búzát kérnek a várostól. Szent Erzsébet napján kellő ára szerint megfizetik. Tudják a nagy szűk időt, a mely főkép nálunk oly szűk, hogy némelyeknek harmadnapig sincs kenyerek. De Tar Benedek főkapitány igéri esküdtjeivel, hogy az árát akkorára megszerzi. (4908/41.)

Garadna, 1600. ápril 24. A szegény jobbágy garadnaiak. Nyilván vagyon uraságtoknál, hogy oly igen megromlottunk a tábor miatt, annyira, hogy immár szinte elfogyatkoztunk, nincsen semmi ételünk. Könnyörgünk uraságtoknak az élő Istenért is, mert nincs egyéb kihez folyamodnunk, hogy adjon új fejében 50 köből búzát, mert se pénzünk, se marhánk. kin tudnánk életünket keresni. Örökké megszolgáljuk uraságtoknak hozzánk való kegyes jó akaratját, hogy ilyen nagy szükség idején nem hagy el bennünket. (4908 53.)

A forróiak segélykérése.

Forró, 1601. máj. 8. Selyebi Jakab forrói biró, Zabó Gergely, Bizony Mihály és Piczorka István. Már azelőtt is kérték a tanácsot, mint Isten után atyáikat és most is könnyörögnek, adjanak szegényeiknek búzát. Nagyobb bizonyásgul pecsétetes levelüket adják, hogy mihelyt az uj bejön. mind egy szemig, sőt azon felül is megadják. (4966 27.)

A város szekeresinek panasza.

Beregszász, 1600. jun. 8. Csaplár György és a többi szekeresek. Küldjön költséget kegyelmetek nekünk. szegény szekereseknek, kiket ide rendelték, mert igen megszükölködtünk, nagy károkat is vallottunk. Ha nem könnyörül rajtunk kegyelmetek, nem tudunk hová lenni. Vagy ha lehet küldjön más szekereseket. A kenyér megmondhatatlan drága, az abrak köblét 1 frtnál feljebb adják, a tél miatt szolgálók sem maradnak, mind elhagynak bennünket. Úgy értjük, hogy innen Erdélyre indítanak bennünket s költség nélkül egy fél nyomra sem mehetünk. Marháink mind elhalnak az út nehézségei miatt. A tél hidege és a drágaság miatt, mint a felső városbeliek, 5—5 frtot kapjunk mi is.

(Kassa v. ltára 4908/49.)

Zakmár, 1602. jul. 3. Nagy Antal, Szakács Mihály, Mátyás deák uraságtok (Kassai tanács) szegény szükölködő szekeresi kér-

jük uraságtokat, ne feledkezzék meg rólunk, hópénzes szekeresekről, mert nagy inségben vagyunk s nagy drágaság van rajtunk. Eleséget nem találunk. A kit találunk, 2 áron kell venni. Kérjük, ne késletessen bennünket a hópénzzel, kenyeret sincs min vennünk, némelyikünknek nagy károkból van. éjjel-nappal annyira hoztak, hogy lovunk is maradt el az uton, itt pedig ide- s tova szaggatnak bennünket, mint valami bitangokat. Viseljen uraságtok gondot reánk, ne hogy éhhez haljunk. Küldje a hópénzt, mert nyilván Erdély földjére visznek bennünket, ott pedig nagy szükség, drágaság van. (5018 5.)

A város küldött is nekik pénzt, bizonyítja az alábbi elismervény:

Szatmár, 1602. jul. 22. Nagy Antal és Kakas Mihály kassaiak Kvista György téhanyi szekeresek Básta György táborában, öt táborban lévő társainknak 1 óra való 29 f. 10 d. . . . összesen 140¹/₂ f. Gáspár Róttól, az Gerlai uram szolgájától fölvevünk s magunkat és házunkat lekötjük, hogy a pénzt nekik átadjuk.

(Kassa v. ltára 4990.)

Az aszalaiak adója török részre.

Aszaló 1610. okt. 14. Aszalai birák és polgárok Kassához: Tudják uraságtok mily fizetésben vagyunk a pogányság miatt, mit csak az Isten tudna megszámolni. Határunktól, földunktől úgy fizetünk, mint fejunktól. Mért is fizetést reméltünk úgy magunkra, mint a vidékre, s ezt uraságtok dolgosa meg nem adta, hanem uraságtokra halasztotta. Uraságtok öröksége a mi árnyékunkban van, ha nekünk nem lesz maradásunk, uraságtok sem bírhatja az örökséget, sőt a török azt mondja: *Hallod-e jámbor, ha ti elfuttok is, megveszem az adót, mert a földet el nem vihetitek.* — A 2 dézsmától, a kilenczedtől és tizedtől a mennyi köből bora marad az embernek, minden köböltől két-két pénzt kérünk a vidékiektől, magunktól négy-négy pénzt veszünk. (5398 36.)

Keresztények török fogságban 1599–1600.

Kassa, 1599. nov. 29. Forrai Mészáros Mátyás Kassa város szegény jobbágya kötelezi magát, hogy azon 50 frtot, melyet feleségének és gyermekeinek a pogány kézből való kiváltására könyörgésére a várostól kapott s melyre minden örökségét lekötötte, a jövő karácsonyra készpénzzül jámborrul megadja.

(Kassa v. levéltára. 4800.)

Molnos-Abrány, 1600. Néhai Prepostvári Bálintné Keresztesi Csáky Anna Molnos-Abrányból Kassa városhoz: Kegyelmetek kérték, hogy Hüer János feleségestől a szolnokbéli török asszony

rabja, kinek fia az én rabom s kérnek, hogy e fejében azt feleségestől kibocsátanák. Ezelőtt, még Kassán létünkben elhunyt uramat is kérte Hüer János. De az a török mostoha atyjával együtt vala rabunk s tömlöcztartónkat megölék sarczok is egybe volt kötve. kiknek nagy sarczok volt, de a kérésre három keresztény fogolyért Hüerért és feleségeért s még egyért szabadon bocsátani ígérte. A mostoha atyát el is bocsátotta, ki oda van mindez ideig s egy pénzt sem fizetett. Istent tekintve és a keresztények szabadulását kívánva elbocsátom rabomat, csak érteni akarom, hogy Hüer mivel kínál engemet, mert ott benn, a mint értesültem 1600 frtban »sattzolt meg« feleségestől. A törökkel is beszéltem, ki rimánkodik anyjának. (4908/16.)

Diósgyőr, 1600. ápril. 18. Somlyai Ferencz diósgyőri tisztartó Kassához: Az egri törökök Varbórol egy forrói embert küldtek ki, hogy vagy sarczát hozza, vagy egy hagyott napra visszatérjen, a forróiak jót álltak érte. Az idő letelt s vissza nem tért s a varbóiak kérték a sarczot, vagy az embert, de nem kapták. Az ember meghalt, holttestét faluról-falura vitték s végre a forróiak eltemették. Most a török a varbóiakon, ezek a forróiakon követelték a sarczot. Ezért felhivja a várost, hogy közhelyen. Szikszón, vagy Aszalón törvény elé állítsa a forróiakat, ha pedig megvonná onnan őket, 15-öd napon, a mint a véghelyhez tartozó községről a törvény rendeli, a hol találja ott veszi meg a pénzt rajtuk. (4908 38.)

Lippay Balázs fölhívása Kassához 1604.

Az igaz hit mellett s Magyarország mellett s az Istennek templomai mellett fölfegyverkezett magyar keresztény vitézlő rendeknek, kik mi velünk vagynak, ezeknek főkapitányok.

Én Lippay Balázs tisztességes szolgálatom magam ajánlásának utána Istennek szent fiáért minden csendességet s békességes meg maradást kívánok ti kegyelmeiteknek, mind a mi keresztény országunkban levő atyánkfiaival egyetemben.

Továbbá tisztelendő nemes uraim, kik a vármegyének feje és tanácsi vagytok, kérem ti kegyelmeiteket, gondoljátok meg a mi keresztyén nemzetségünknek s édes hazánknak eddig való nagy inségét, nyomoruságát, holott ti kegyelmétek közül becsületes, nemes uraim, csak egy sem vala, a ki a német nemzettől áruló nevet nem hall vala, viszontag tudjátok hitünkben s keresztyén vallásunkban és a gonosz lelkiismeretű gonosz pogány ember mint háborita, ezeknek okáért, hogy közülünk az uristen szent fiának egyszer való áldozatjáért kigyomlálja őket mind az ő cselekedetekkel s hamis tudományukkal mi közülünk, érte indultattunk föl. Minket Isten úgy segélyen, Atya, Fiu, Szentlélek egy igaz Isten, hogy mi Magyarország mellett az igaz hitnek a vallásáért kezdet:

tük el ezekkel a hadakozást, hogy az igaz hit közöttünk megmaradjon, Magyarország békességre forduljon. Frigyünk a török császárral, tatár czárral így vagyon három esztendőől fogván. valami rabot elvittek, ezeket, a hol föltálaltathatjuk mind visszaadják, 10 esztendeig semmi adót rajtunk nem kívánnak, 10 esztendő mulván 10.000 frtot kíván Erdély s Magyarországon, ily ok alatt megígértük ezeket, hogy az mi határinkra szabad ne legyen ő nekiek jönniök se rablásképen se csataképen, mivel hogy erről ily erős kötést tett hite s fogadása szerint zálogja közöttünk lévén kívánta azt, hogy a német nemzetség mellett föl ne fegyverkezzünk, ellene török császárnak kardot ne vonjunk, erről is fogadást tettünk, ez alatt országunknak határunknak czélja tovább megyen azon igyekezem Isten engem úgy segélyen, ez a végezésünk.

Azért hagyom, parancsolom, hogy a mi keresztény országunknak megmaradása mellett, fölfegyverkezzetek, hozzánk jöjjetek. mi tőlünk békességet, Istentől tisztességet szereztek, ha ezeket cselekszitek, de ha ebben mást gondoltok, mindjárást, hozzánk nem jöttök, tudományt tesztek és protestálok az egy élő Isten előtt az én hitem megszabadulását veszem, hogy semmi romlásnak én oka nem leszek, de valamely ti közületek föl nem fegyverkezik az igaz hit mellett, bizony maradása nem leszen, sem vármegyében, sem városában sem várában, mert a mi édes hazánknak s nemzetségünknek. hogy szabadulása legyen a sok inségtől, mindnyájan fölkelni egyért élni-halni valaki annak a szép elkezdett dolognak velünk terhet együtt akarja viselni, hogy Magyarország békességben maradjon világ végezetéig az Uristen velünk egyetemben áldja meg.

Valaki ezt nem cselekszi, vagyon Isten vagyon ember, vagyon tör, aki az embereket megrontja, az emberi dolgot a tört mi reánk magyarázzátok, hogy ha mindjárást mi hozzánk nem jöttök, akiknek irtunk, bizony fejenkint meg kell halnotok. Kelt Gönczön Mindszent havának 28. napján Anno 1604.

Lippay Balás magyar kereszt-
tyén vitézlő rendeknek főkapi-
tánya szolgál kegyelmeteknek
az kiknek illik.

A kiknek a mi levelünk szól, bizonyos választ várunk ötöd napra, hogy ha jöttök-e a vagy nem, ha az napra hozzánk nem jöttök, bizonyára meg akarunk keresni benneteket.

Kívül: Adassék a kassai nemes uraimnak közönségesen a városbeli rendeknek kezekben.

Fölötte más kézzel: Anno 1604. die 28. okt. Alatta u. e. kézzel: die 28. okt. exhibito in curia et ibidem apertae hora 2 noctis.

A város levéltárában 5087. sz. a. azon határozat pontjai

vannak, melyeket Lippay felhívásával szemben mindjárt a következő napon, 29-ikén hoztak, hogy Lippay ellen a várost hogyan védjék meg.

Eredetije Kassa város levéltárában papíroson rányomott pecséttel 5099/39.

Szelepchényi György Kassán 1654.

1654. ápr. 12. érkezett Szelepchényi György kancellár és nyitrai püspök Kassára, s a város nagy ünnepélyességgel fogadta. Az nap ebédre hívta a tanácsházra s becsületesen megvendégelte. Italközben a genarális taraczkjaival s a város muskatérosaival sok örömlövést tétetett. A vendégségben a kancelláron kívül jelen voltak gr. *Wesselényi Ferencz* generális, *Petheö Zsigmond*, *Fejérpataki Ráfáel*, ő felsége registratora, hét olasz, a kamarások és más ő felsége itt tartózkodó tisztviselői.

Az asztaltól fölkelve a vendégek, a kancellár csak gyalog járta be a pusztá klastrom környékét s azt mondta ott, a mint némelyektől hallatott: kár, hogy annyira elpusztult a klastrom, meg kell építtetni. Onnan elmenvén, a praesidiariusok számára épített kőfal mellett való házacskákat nézte meg. Végül az öreg templomba ment be, azt is megjárta, de semmi olyat nem feszengetett, hanem letérdepelvén az oltár egyik garádicsára, egy kevés ideig imádkozott, s annak utána kijött a templomból.

Másnap Enyiczkére akarván őt kivinni a generálishoz, praesentalta ő felségének levelét, melyben a pozsonyi királyilak helyreállítására pénzt kér a várostól. Ezután kijelenti, hogy kimegy Enyiczére, de kérte a nemcs tanácsot, hogy küldjön ki oda néhány embert, hogy velők beszélgetvén, izenhetne a városnak. Így másnap *Baros Miklóst*, *Soporny Miklóst*, *Kállay Mihályt* és *Schicz Kristófot* küldték.

Baros Miklós társaival együtt visszaérkezvén, jelenték, hogy a kancellár elsőben is ő felsége leveléről emlékezett meg s kérte a várost, hogy teljesítse kívánságát. Erre nézve a küldöttek már kaptak utasítás, azt felelték, hogy noha igen-igen fogyatkozott állapottal van a város, minden tehetséggel azon lesz, hogy míg az Isten ő nagyságát az alföldről visszahozza, egy lehető summát készítsen és kezéhez adjon. Mely ajánlást kedvesen fogadta. E mellett a követek utasításukhoz képest két hordó fő bort ajánlottak neki, mondván, hogy nem kellett volna azzal a városnak önmagát terhelnie; de elfogadta ajánlva szolgálatját.

Ezután arra kérte a várost, hogy mivel ő felsége több ízbeli kívánságára a generalisok palotája mellett levő két házacskát igen kemény feltételek mellett engedte át ő felségének, semmisítse meg ezeket. A követek erre azt felelték, hogy ezek a város

kiváltságain alapultak s a választott község állapította meg, tehát eléje kell terjeszteniök.

A kancellár ezután *Török Szöcs Györgyöt* hozta fel, kit a mint hallotta azért sanyargatnak börtönben, mert pápistává lett. A követek kijelenték, hogy ők semmit sem tudnak róla, hogy pápista lett-e vagy sem, de polgári hitét és kötelességét megszegte, sok embert, főrendűt megcsalt, hamis leveleket írt. *Gr. Forgách Ádám* által csalárdul azt íratta a putnoki és érsekujevári kapitányoknak, hogy bizonyos katonák őt a rosszszindelyi völgyben mindennéből kifosztották. Ily formán elhitették a kancellarius és pater *Wesselényi* urammal, hogy nem vallási gyűlöletből zárták el.

Végül azt mondá ő nagysága, hogy a polgárság minden bajának az az oka, hogy a negyedik rend az országgyűlés alatt és után megszakadozott, azért ajánlja az egyesülést, hogy a miket a múlt országgyűlésen a polgárság sérelmére törvénybe iktattak eltöröltessék, vagy megjobbitassék a következő országgyűlésen.

Hogy e dolgokban tenni tudjanak, másnapra gyűlésre hitták az egész választott községet, mely elhatározza, hogy bármiképen is ezer frtot kezéhez ad ő ngának. Ezért, a kik csak adósak, minden vonogatás nélkül fizessenek a városnak. Az adót különösen a külső nemesektől szedjék be, a két házra vonatkozó feltételekből semmit sem engedhetnek, mert a városnak letett hitőket, lelkiismereteket a kiváltságok adásával nem sérthetik meg. S ez alkalommal is ünnepélyesen tiltakoznak ő nagysága előtt, hogy a viceispán ne vindicáljon jurisdictiót a concivisek fölött, lévén nekik birájuk és ez ügyben a fürmender és számos polgár keresse fel ő kegyelmét.

(Legszelesebb körben keltett feltűnést ez időben a Váradyn esett sérelem, mely esetet Révész Kálmán: Száz éves küzdelem a kassai ref. egyház megalakulásáért cz. munkában írja le, s melylyel az országgyűlésen is foglalkoztak.)

A kancellárnak egyetértésre és közös működésre intő szavai hatottak, mert már április 24-én a négy felső város a bíró házá-
nál gyűlést tartott és a következő pontokban állapodott meg:

1. A mit a pozsonyi várra kértek tehetségük szerint hozzá jarulnak.

2. Ha valamelyik város szabadságát közülok a vármegyei hatóságok megsértenék, a mint Kassával Abauj megtette, közösen segítik egymást bárki ellen.

3. Ügyvédekkül megválasztják a városok részére *Záborszky Miklóst, Dobay Andrást, Serpilius Jánost* és *Korponay Pált*.

4. Az ónodi végvárban tartott katonáiknak elbocsátását megsürgetik.

(Kassa város egykorú jegyzőkönyvei.)

Kassa kérvénye Thökölyhez 1683. márcz. 28.

Bíró uram a tanács elé ily beszédet terjesztett: Tudva van kegyelmetek előtt, hogy kegyelmes urunk ő nagysága, a méltóságos fejedelem városunkba fog jönni. kit is nagy szívünk óhajtva vár(unk). Tudjuk azt is, hogy a hatalmasoknak fel és alá való járása miatt mennyi nyomorúságot és kárvallást szenvedünk, a városunkba érkező sok hadi viselő embereknek, úgy a tiszteknek, mint a hajduságnak is mennyi gazdálkodást kellett tenni, miket is, ha nem akartunk tenni, bíránkat fenyegetvén, becstelen szókkal illették. Nyujtsunk be tehát kegyelmes urunkhoz egy kérelmet különben utolsó romlásra fog jutni ezen nyomorult helyünk. Mivel pedig eléje üres és meztelen kézzel menni illetlen dolog, a nemes tanács és a respublica együttesen beszéljen az ajándék kitelése felől, feltalálását pedig bízza a nemes tanácsra és fürmender uramra.

A benyújtott kérelem így hangzik:

Méltóságos fejedelmünk, nekünk mindenkori nagy kegyelmes Urunk!

Régtől fogva nagy óhajtva és igaz hűségünkbeli kész engedelmisséggel vártuk Méltóságod megérkezését. Sok inségünket, melyekkel a mostani boldogtalan revolútiókban elviselhetetlenképen sanyargattatik városunk, alázatosan előterjesztjük.

Mikor városunk a szegény bujdosó magyar nemzetül az igaz ügy mellett fegyvert fogott s Nagyságodnak, mint édes magyar vérünkbeli származott fejedelmünknek fejet hajtott: egynéhány, de kivált az első szerencsés, megbecsülhetetlen bejövetele alkalmával annyira megvidámitani méltóztatott bennünket azon szavával, hogy a régi szabadság fentartásáért fogott fegyvert s eleitől fogva valóban kegyelmességénél és irgalmasságánál egyebet nem tapasztaltunk. Ezért fordulunk méltóságodhoz orvoslásért az alábbiakkal:

Először is nem kevésbé fogyaszt s gyötör bennünket és sértegeti szabadságunkat a servitiumbeli és ingyenes gazdálkodásbeli sűrű szolgálat, melyet a praesidiarius hajduság, jövő-menő, gyalog és lovas vitézek, főrendek és szolgák követelnek rajtunk. ezennel éhhez halásra jutandó város lakosától. Fát, gyertyát, sót és egyebet ételfőzést és adást, fűszerszám adást kívánnak. Némelyek a nagy éhhezhalás miatt innen elbujdostak, mások elhalván 60 háznál több pusztát s alig vonjunk az igát. Kiváltképen az indisciplinatus hajduktól szenvedünk sokat, kik a város népét verik, tagolják, halálosan sebesítik előszámlálhatatlan szitkozódást cselekszenek, miattuk sokan meghalnak s ha lehetne sokan elevenen a föld alá bujnéanak. Szóval a falusi parasztságnál alábbvalónak akarják tenni a conciviseket. Bármilyen szegletéből jött az országnak, úgy parancsol városunk bírójának mint falusi parasztnak polgárnak s ha nem tudjuk kívánságát teljesíteni, becstelenül szidalmaznak,

fenyegetnek bennünket s fegyverrel mennek a bíró házára s ha ajándékot nem adnának, emberhalál lenne. Ilyenektől eliszonyodva, az ifjak nem kérik a conciviséget s elfogyunk. Egyszeri ajándékkal nem elégednek meg, hanem még itt vannak velünk akarják magukat tartatni. Utolsó veszedelmünket fejedelmi méltósága kisebbitését látván ezek által: készebbek vagyunk kegyelmes urunkat éjjel-nappal kin szolgálni fegyverünkkel.

Az elmúlt napokban Nagyságod megbízásából comissarius úraink itt voltak, kívánták, hogy fejünk váltságában a város feladásakor kikötött 3000 frtról számot udjunk, továbbá, hogy azon költséget, mit a múlt évben Faigel Péter kapitány a veszedelmes hírekre a város körül tett javításokra költött, térítsük meg. Városunk szabadságával mindkét kívánság ellenkezik. A reparatiókban mi is segítettünk s munkákkal jobbágyaink már ügyis erejüket felülmulólólag terheltek, s ha ez így tart, tönkre jutunk. pedig e hely fentartása és erősítése nemcsak a mi, hanem az ország biztosítására is szükséges, épen azért igazságos, hogy ne csak mi terheltezzünk vele. Alázatosan kérjük Nagyságodat mindkét követelés alól mentsen föl, bár tudnánk még többet is adni, de már is annyira eladósodtunk kölcsönökkel, hogy Isten tudja mikor fizetjük ki.

A sok postálkodáshoz, szekerezéshez életem és hadiszer vontatása s a lovaknak követek alá adása miatt a város és jószága már oda jutott, hogy se marhát, se lovat nem tarthatnak. Legközelebb is a török követ Nagyságod után menvén egy concivis adott alá lovat, mely most is oda van. Mikor pedig Eger alá mentek, 8 háti lovat vittek el s mikor visszaadták. Eger alatt a szegény emberek portékájából sokat elvettek s a lovak hátát annyira elrontották, hogy csak nehezen tudták haza hajtani s talán meg se gyógyulnak, szűk lévén a széna és az abrak.

Midőn lakosaink életök táplálása végett sokadalomra akarnának menni szekereket, marhájokat és cselédjüket ingyenes munkára viszik. Ilyen országos munkára ne csak minket, de másokat is használjanak.

E sok nyomoruság alatt nyögvén, alig tudjuk városunkat kormányozni. Külső jószágainkat a sok kvártélyozó hadak és hatalmasok annyira kiélték, hogy ember és marha éhhel fog halni, s egy barázda szántást sem tud tenni. Hogy tehát teljesen el ne puszluljunk, e gazdálkodástól méltóztassék felmenteni.

A lelki tanítók és az iskolabeli rendek kevesebben vannak mint azelőtt, örömet visszaállítanánk számukat, de ezek fizetése sem telik ki rendesen. A gyalogosoknak, a szükséges szolgarendeknek s tiszteknek fizetése honnan teljen ki, nem tudjuk, azért Nagyságod tanácsához fordulunk. Mivel Isten kegyelméből jobbra evangélikusok s a derék templomok is kezünkön vannak, rendes

superintendensünk és papjaink vannak, miért kellessék nekünk holott együttesen nemes számba megyünk, a kassai határ dézsmáját a külső valláson lévő egyházi szerzetektől bérelnünk, a mint azt eleink kénytelenségből az egri káptalántól bérelték, holott a nemes ember a maga szabad határáról senkinek dézsmát nem ad s a törvény szerint az evangélikusok a pápistáknak semmit fizetni nem tartoznak. Kérjük tehát, hogy ezen pénzt a mi nagy szükségünkre fordíthassuk.

Ne legyen Nagyságod méltatlankodására, hogy hozzánk nyomorultakhoz eddig tanúsított kegyelme által biztatva annyi kérésünkhöz még azzal is búsítjuk, hogy a nemes kamarára tartozó két esztendei censust tekintettel a sok pusztán álló házra és, hogy a házakat inkább a beszállásolók használták, méltóztassék a kamaránál leszállíttatni. Mindezek után nagy alázatossággal kívánjuk, hogy az Isten az elkezdett Istenes dolgában szerencsésen boldogítva birodalmát terjeszsze s ellenségét szégyenítse meg.

(Kassa város 1684. jegyzőkönyve márcz. 28-ról.)

Közli: KERÉKES GYÖRGY.

BORNEMISZA PÁL BUDAI PRÉPOST ÉS KIR. TANÁCSOS KIADÁSAINAK JEGYZÉKE 1543 ÉS 1544-İK ÉVRŐL.

Servitoribus Joannis Kewmÿes Georgio Literato Vetsés. Michaeli Transylvano Laurentio, Joanni Literato, Paulo presbytero de Kalmancheh plebano, et aliis quorum nomina in praesentiarum non occurrunt, Posonÿ et Viennae diversis temporibus ad negotia propria, quandoque ad negotia Bonorum Nagh-Komar dati sunt hungar. fl. 16.

Praeter hoc ab eo tempore quo Joannes Kewmyes officialis constitutus est in illis Bonis, Seruitoribus eiusdem, qui singulis fere mensibus semel vel bis aut in negotio domini sui, aut in negotÿs Do. Pauli Bornemisza Viennam vel Posonium venere. quibus redeuntibus per do. Paulum Bornemisza pro expensis semper et singulis eorum adminus hnngaricalis florenus unus datus est, qui intra menses triginta unum faciunt hungaricales fl. 62.

Georgio Literato seruitori Joannis Kewmÿes unum pannum ad unam vestam pro hnngaricalibus fl. 4.

Magro Paulo Paldy Canonico Buden. ex Posonio missus pannus pro hungaricalibus fl. 3 d. 6.

Magro Gregorio Cantori Buden. ut Sigillum Capituli Buden. Posonium afferret ad expensas dati sunt hungar. fl. 10.

Nicolao Loranth Posonÿ mutuo per do. Paulum Bornemisza dati sunt hungariales fl. 5.

quos Joannes Kewmyes percepisse dicitur.

Gasparo Hwzám seruitori Mathiae Palya Posonyi dati hungar. fl. 2.

quos Joannes Kewmyes percepit.

Posteaquam Cesar Thurcarum Walpo et Soklyos cepit et comitatus inferiores depopulavit (*így!*) Joannes Kewmyes cum aliquot equitibus Posonium profugus venit, quem do: Paulus Bornemisza fere duobus mensibus cum equis et seruatoribus suis magnis expensis aluit, et ultra hoc paratas pecunias dirversis vicibus eidem ad quotidianas expensas dedit fl. 10.

Quem rursus ad Bona Nagh Komar post discessum Cesaris Thurcarum ex Hungaria remisit ad aedificandum novum Castellum in praefatis Bonis cui in parata pecunia ad occurrentes necessitates erogandos dedit hungaricales fl. 50.

Eidem tempore eodem dedit Loricas tres emptas hungar. (a szám kiszakítva.)

Eidem eodem tempore dedit cassides tres emptos Posonyi hungar. (a vételár kiszakadt.)

Eidem eodem tempore dedit equum unum pro quo bone memorie Mgfcus Gabriel de Lewa Jaurini do. Paulo Bornemisza dare volebat hungaricales fl. 32.

Erecto in Nagh Komar nouo Castello per Joannem Kewmyes do: Paulus Bornemisza Viennae ad necessitates prefati Noui Castellum paratis suis pecunijs emit res infrascriptas, quas ad manus prefati Joannis Kewmyes tamquam Castellani eiusdem Castellum misit fideliter et moderate tempore necessario ad defensionem eiusdem Castellum erogandos, de quibus Rebus Idem Joannes Kewmyes rationes dare tenetur.

Anno domini 1543. die quinto mensis Nouembris Viennae ad Castellum Nagh Komar conservationem emptae sunt res infrascriptae.

Pixides manuales unius formae cum omnibus attinencys, lagenis videlicet puluerum ac formis globulorum numero Septuaginta.

Falconeti ferrei vulgo *tharazk* sex, cum omnibus attinencys.

Pixis Barbata rubra vulgo *zakalos* vna.

Pixis manualis vna, quam *Archibus* hispani vocant, cum omnibus attinencys, videlicet Lagenae pulueris conservatoria et forma globulorum, in forma hispanica factorum.

Pulueres admodum bonos pixidum manualium centenarios Vienenses duos.

Anno domini 1544. Benedicto Nagh de Losoncz Collegae Joannis Kewmyes per do: Paulum Bornemisza Posony, quando fuit missus equis quinque ad Nagh Komar in Castello seruendum dati sunt ad tres menses hungar. fl. 45.

Eidem Viennae quando ante vindemiam eodem anno ad do.

Paulum Bornemisza venerat, dati sunt ad rationem seruitiorum suorum hungar. fl. 20.

Idem fatetur se ad rationem seruitiorum suorum a Joanne Kewmyes percepisse hungaricales fl. 18.

Eodem anno Domini 1545 Quando venerat Sopronium cum sex vasis vinorum domini, nescitur pro qua vectura vinorum illorum per do. Paulum Bornemisza dati sunt hungaricales fl. 15.

Qui Benedictus Nagh instat adhuc importune pro suis pecuniis mensualibus, et petit nescio quae debita a domino Paulo Bornemisza.

De his igitur interrogatur Joannes Kewmyes, quo pacto cum eo vixerit, an illi victum cum suis seruatoribus tamquam Collegae, equis vero foenum et pabulum (ut sibi per do: Paulum Bornemisza saepe commissum fuerat) administrauerit, ut cognoscatur, an adhuc do: Paulus Bornemisza supra praescriptas solutiones Illi factas pro suis seruitiis illi debet.

Paulus Bornemyza Consiliarius Reg. Majestatis manu sua.

(Eredeti, vastag, de az ív behajtásánál két helyen sérült papíron, a nyitrai kápt. levtárában, jelzés nélküli csomagban.)

Közli: VAGNER JÓZSEF.

NAGY-APPONYI APPONYI BALÁZS (A LATIN KÖLTŐ) VÉGRENDELETE 1637-BŐL.

Legatum siue Testamentum conditum et conscriptum per me Blasium Appony in Anno Dni Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Septimo. Die Decima Tertia Februarii.

Cum nos universos vitae limes seu Terminus, Mors videlicet (quae stipendium est peccati) maneat, et in dies aetate prouectis adproperet, non ignarus conditionis humanae. et certus mihi ex hac vita emigrandum esse, incertus autem quo tempore. Ideo statui de et super Bonis meis, et in Juribus possessionariis vniuersis, maturo intra me inito consilio, et integro ac valente corpore, et mente sana disponere, uti etiam sic per me dispositum testatumque esse uolo.

In primis autem tum cum omnipotenti Deo, a quo creatus sum uisum fuerit, ut ex hoc seculo deposita exutaque sarcina corporis, emigrem, animam meam ipsi creatori et Deo ac Domino meo commendatam atque oblatam esse uolo, uti redemptam pretiosissimo sanguine, et Morte acerbissima unigeniti Filii sui, cum eiusdem Saluatoris mei meritis et cumulatissima in Passione sua et ara crucis satisfactione. Corpus vero meum terrae interea matri universorum, dum Spiritus Dei sanctissimus illud denuo

spiramine suo sacro rediuium animae copulauerit, concreditum humandumque in Claustro S. Joannis Bapt. Fratrum Ordinis Sancti Pauli primi Eremitae supra Eleffant, loco iam a me per Dei gratiam constituto, mando.

Quocirca Claustro Sancti Joannis Bapt. Ordinis S. Pauli primi Eremitae supra Elefant, ad et pro Altari Beatae Mariae Virginis quod supra sepulturae locum per Dei gratiam fieri feci, lego ac testor parata in pecunia Mille florenos hungaricos, per dominos testamentarios eisdem statim post funus numerari curandos, super qua summa iam alias etiam debito ac legitimo modo Fassionem institui et celebraui in Capitulo Nitriensi.

Pro Parochia Pereszleniensi, lego unam vineam in Promontorio Pereszleniensi titulo pignoris triginta circiter quatuor florenor. obligatam Georgii Diura dictam, quam et per manus Parocho assignavi.

Eidem Parocho Pereszleniensi lego florenos viginti quinque, tritici metretas Tyrnauien centum, singulis septimanis tria sacra peragat pro refrigerio animae, intra Annum.

Claustro Talliensi ex Korlatkeö lego trecentas metretas Tyrnavienses tritici, tres vaccas mulgibiles, agnos viginti quinque, et orabunt pro anima mea.

Claustro Sanctae Catherinae (igy) centum metretas Tyrnavien. tritici, duas petias panni pro habitu, vel triginta duos Florenos.

Claustro Tyrnaviensi, duas petias panni pro habitu, vel florenos triginta duos et duos boues pro culina, et orabunt pro anim a mea.

Eius sum per Dei gratiam propositi, ut ad honorem et cultum Dei, et dolorosae Matris unigeniti Filii Domini nostri Jesu Christi, cum capellulis ad rememorationem mysteriorum dominicae Passionis, Ecclesiam in Marchionatu Moraviae in colle contiguo Banoviensi Oppido meo extrui faciam, uti iam pro integri Anni aedificio calx et lapis sufficienter praeparata sunt; quodsi vita superstite initia ponere nequirem, morte nempe praeventus, tunc loco illius propositi Galgocziensibus Patribus Franciscanis pro Claustri ipsorum sive Ecclesiae fornicis aedificatione lego Mille florenos, sexcentas metretas Tyrnavien. tritici.

Xenodochio Tapolchaniensi tritici centum metretas tyrnavien. Tres vaccas mulgibiles, unum porcum saginatum et orabunt pro anima mea.

Sandorffiensi parocho ad meliorandum proventum Parochialem, lego ex domo Leszkoviana triginta metretas Tyrnavienses tritici quotannis dandas, quodsi posteritas id praestare nollit, Parochus medio Archidiaconi Sasvariensis habeat facultatem terram extirpatitiam in territorio Sandorffiensi existentem, per me

emptam Wankawska dictam, occupandi omnibus iuridicis remediis abscissis.

Scholae Pereszleniensi vineam unam penes sepes Promontorii Pereszleniensis, ad Vineam Brúnczlikowska dictam tendentem.

Conjugem meam Barbaram Sereny, (modo et ipsa sese Materno debitoque affectu erga filias meas atque generos honore quo decet praestet) in universis bonis haereditariis et acquisitiis modo infra declarando, quoad usque nomen meum gesserit relinquo, commendans eidem prae omnibus fidem Catholicam Orthodoxam Romanam, in eaque usque ad extremum suum halitum perseverentiam, timorem deinde Domini, pacem et concordiam, cum proximis, vicinis ac cognatis, atque filias meas in eadem Fide catholica ac timore Domini institutas atque educatas, utusque ad finem perseverent quoad uixerint, modis omnibus curabit.

Quodsi generi mei aut filiae, quod absit, eandem ut lego modo in bonis pati nollent, et exturbare niterentur, id facere nequeant nisi depositis simul et semel decem millibus florenor. Bona enim illa quae filiabus acquisivi uti Pereszleniana et Korlatkeöiana coniuge mea coacquisitrice acquisiui.

Item praeter dotem et certa sua iura in bonis ad Appon pertinentibus, eidem coniugi meae lego aliam certam portionem, et obligo in eadem summa pecuniae in quanta nimirum eidem obligavi, certamque fassionem super eadem inscriptione ac obligatione institui ac celebravi in Capitulo Nitriensi, et de aliis etiam acquisitis utpote Bonorum in Mosocz, Wieszka, Bottfalwa et Patj posui et insinuaui.

Reliqua autem bona mea quorum successio atque hereditas iuxta consensum Suae Maiestatis, magnis meis fatigiis atque expensis, per contractum ac certam concordiam cum Illri ac Magnif. quondam Dno Nicolao Forgacz, ac Consorte eiusdem Dna Hestera Bosány, atque etiam per aliam concordiam atque contractum cum Magnif. quondam Dno Andrea Zay de Czömör affine meo, ac consorte eiusdem Magnif. Domina Vrsula Appony obtentum, Filias meas jure hereditario concernunt, ac in easdem devolvuntur, iuxta similiter certum consensum Ita in duas partes distinguo, distinctaque esse volo, ut uni quidem Castellum Pereszlen, cum eidem adiunctis bonis; alteri vero castrensis portio mea in Korlatkeö cum bonis infra declaratis adiunctisque aliis pertinentiis cedant.

Castellum Pereszlen utpote unius portio Filiae meae maiori natu Helenae Appony sit ac cedat, cum integris portionibus in praetacta Pereszlen, Keörtvely, Szomorfalua, Louaszy, Belle, Kis Szulan et Báb, possessionibus sic dictis, in hoc Cottu Nitrien. una cum domo Nobilitari Zenneiiana dicta in possessione Nagy Appon, ac praetacto Cottu Nitriensi existente, Terrisque et Agris omni-

bus, Vineis tam ad praetactam domum Zenneianam, quam vero aliis terris extirpatitiis subtus arcem Nagy Appon, per Illrem ac Magnif. quondam Dominum Nicolaum Forgacz, et consortem ipsius Magnif. Dominam Hesteram Bossany ex certo inter nos ut praemissum est contractu, accedente Regio consensu, mihi datis atque assignatis.

Item medietate terrarum certarum arabilium, in literis contractus contentarum, atque in territorio possessionis Kowarcz in hoc Cottu Nitriensi habitarum. Item medietate terrarum in Praedio Lehota, et medietate tertiae partis possessionis praetactae Kowarcz, ex contractu cum Nicolao quondam Bossany, per mortem et decessum eiusdem in me deuoluta, et duobus colonis duarum partium saepefatae possessienis Kowarcz, in signum successionis per supra fatum dominum Nicolaum Forgacz et dominam Hesteram Bossany mihi datis.

Item totam et integram portionem possessionariam in possessione Nadas, cum omnibus terris, pratis, foenetis, vineis, vinearumque prouentibus in Cottu Posoniensi existentem, ordino atque dispono tenendam ac possidendam.

Castrum vero Korlatkő, sive totalis integra portio mea, ibidem castrensis, cum universis bonis, portionibus nempe meis, atque etiam portione siue sexta parte Dersffiana nuncupata, in possessionibus Podhragia, O.-Leszko, Jabloncza, Oszuszká, Hluboka, Sandorff, in Cottu Nitriensi habitis atque ad idem Castrum spectantibus, una cum curia subtus praetactum Castrum in possessione O. Leszko per me extrui curata atque habita.

Item vineis omnibus in Promonthorio possessionis Nestich, in praefato Cottu Posoniensi habitis, et si eadem vineae venderentur, aut transmutarentur, cum vineis illis, quae ex venditarum vinearum pretio siue in civitate Modor, siue alibi compararentur, censis, pro parte et in portionem alterius filiae meae Evae Appony lego cedendas, atque tenendas, utendas atque fruendas.

Domum in Civitate Modor, et vineas ad eandem spectantes similiter filiabus meis Helenae et Evae, siue communibus expensis colendas, vino ac fructibus inde prouenientibus aequaliter diuisis; siue eadem domo ac vineis in duas partes distinctis, relinquo pro eorum arbitrio.

Itaque Deo opt. max. ita disponente, ut coniux mea e viuis decedat, vel nomen meum mutaret, tunc filiae meae Helena et Eva, uel haeredes et posteritates utriusque sexus uniuersae, iuxta distinctionem ac limitationem meam bona apprehendent, atque tenebunt, eritque mutua inter ipsos ac reciproca successio ac deuolutio bonorum.

Quodsi uero praetacti Domini generi mei aut filiae meae

supra descriptae et per me limitatae diuisioni bonorum sese, uel altera aut altera ipsarum accomodare nolle, dividant aequaliter inter se in duas nempe aequales partes tam bona Pereszleniana, quam bona Korlatkeöiana; sed quia Leszskouiana arctior esset duobus propter compendiosiore structuram, illa cedat minori natu filiae meae, teneatur autem pro simili domo exstruenda ibidem uel alibi ubi maluerit maior natu filia, duo millia florenorum dare et numerare, multo enim maioribus a me expensis a fundamento exstructa est.

Castrum Appon coniux mea, nec non utraque filia mea Helena et Eva Appony, eo iure quo ipsis competit filiae potissimum meae ratione perfectionis communibus tenebunt atque tuebuntur.

Literas et literalia instrumenta, Castrum Korlatkeö concernentes et spectantia, utpote quae originales authenticae potissimumque priuilegiales sunt, de eo, super quo iure familia Korlatkeöiana olim bona possiderat; in una quidem capsula, super quam exstabit hoc scriptum: Hae literae quae Magnif. quondam Dominorum Petri et Pauli Appony industria et expensis comparatae sunt, praecise prae filiarum mearum manibus manebunt et penes maiorem natu iuxta legem Regni, ita tamen ut regestum earundem et notitia literarum sit penes minorem natu etiam, unaque aduigilent uterque, illis igitur filiabus meis literas illas domini testamentarii assignabunt, bonoque modo per manus tradent.

Aliae uero nouae donationales Familiae Appony et Pongracz collatae et causales, iuxtaque certum indicem sub manus quidem subscriptione praedecessorum possessorum Korlatkeö, sed non sigillo munitae, communes erunt cum Familia Pongracziana, similiter et illae causales quae ratione metarum eorundem bonorum fuerunt et sunt in processu.

Literas uero et literalia instrumenta factum bonorum Castri Appon, et pertinentiarum ac iurium possessionariorum ad idem spectantium concernentia, eas quidem literas in peculiari capsula habitas quae juri filiarum deserviunt mearum, utpote super uenditionibus et emptionibus tam Castri, quam certarum portionum, illas filiae meae prae manibus suis seruabunt. Reliqua uero literalia instrumenta, eo quod senior quondam Nicolaus Appony, ratione contractus de tribus partibus possessionis Kowarcz in Cottu Nitriensi habitae, cum Spbli ac Magnif. quondam Domino Nicolao Forgacz et Helena Bossany conthorali sua initi me non sine lesione (*így*) famae euocauerit, iuxtaque iura Regni in facto prodictionis fraternalis sanguinis conuictum habere intendisset, super quo causa etiam in processu est, non video modum neque resignanda ipsi, uel haeredibus eius, arbitror consultum esse; quasdam enim literas

in Iudicio producendo, alias vero occultando, periculo famae et integritatis meae obnoxius redderem.

Orphanis vero Stephano et Blasio Appony, in legitima aetate dentur et assignentur omnia literalia instrumenta, etiam cum adiudicata bonorum Castri Appon.

Hoc etiam adiecto, ut utraque filia mea ratione bonorum tam Korlatkeöianorum, quam Pereszlenensium, et ad ea septantium, similiter et ratione Castri Appon, communibus expensis contra legitimos impetitores sese tueri atque protegere, eo quod et deuolutio bonorum in alterutrum reciproca sit, erunt obligatae, ipsae atque haeredes et posteritates earum utriusque sexus uniuersae.

De bonis meis Banouiensibus in Marchionatu Moraviae existentibus, in eodem Marchionatu disposui, iuxta consuetudinem loci, cui sese coniux mea et filiae omnino accomodabunt, quam in iisdem nempe bonis vita durante coniugem meam relinquendo, iuxta reuersales etiam suas.

Et quia ut superius insinuauimus, in proposito habeo per Dei gratiam vita mihi ulterius superstite Ecclesiam cum Capellis in colliculo oppido Banoniensi contiguo aedificare, si eandem Ecclesiam inchoatam et bene prouectam in aedificio reliquero, eandem coniux mea prosequetur, ex et iuxta legatum ratione bonorum Banoniensium; sin autem morte praeuentus operi manum apponi nequiuero, tunc pro priori Ecclesia et Fornice reparanda in eadem lego Trecentos florenos, tritici centum metretas Morauienses. et apparatus ille calcis, lapidum eo conuertatur.

Orphanis Stephano et Blasio Appony lego nouas phalleras argenteas per totum deauratas, et duos gladios inauratos, electio autem sit penes minorem Blasium nempe Appony.

Supellectilem argenteam quae superest ab illis poculis atque Schiphis (*igy*) quae filiabus in emaritatione dedi, lego Coniugi meae Barbarae Sereny, utpote quinque maiora pocula sub insigniis familiae Apponianae et quia de suis aureis et argenteis clenodiis in praetacta emaritatione filiarum, coniux mea non parui pretii ac ualoris res aureas et argenteas dedit et contulit, in repensam eorundem eidem, lego Sexcentos Aureos ducatos.

Item alia minora utensilia argentea pocula eidem coniugi meae lego, Schiphum uero inauratum cum salino, coccleari, forcinula et cultro Evae filiae meae Appony, lagenam autem argenteam Helenae filiae meae Appony lego.

Omnem etiam pecuniam quam vita comite comparare datum fuerit, quaeque allegato (*igy*) supererit, eidem coniugi meae Barbarae Sereny lego.

Fruges item omnis generis, ubiuis locorum in Arcibus, in foueis, in acruis, horreis contentas eidem coniugi meae lego,

hoc per expressum adiecto, ut quo quid de iis disposui uel legauī, illud eorundem manibus assignet et tradat, nec retinendo conscientiam suam aggrauet. Deinde cum per Dei gratiam non contemnenda copia earundem frugum per me relinquitur, uenditis illis frugibus maternum affectum erga filias aequaliter declaret, easdem etiam de pretio Frugum adiuuando.

Pecora omnis generis et in quibuscunque allodiis existentia, eidem coniugi meae lego, praeter ea quae in pios usus legauī.

Libros omnes meos sacros lego Claustro Sancti Joannis Baptistae supra Elefant.

De debitis taliter dispositum esse volo, primum quidem Magnif. Domino Paulo Serenj in Marchionatu Morauiae ratione bonorum Banouiensium teneor et obligor eidem, duo Millia florenorum in summa Morauica numerare, idque ad festum proxime affuturum Sancti Michaelis, iuxta literas nostras fassionales. Sed quia graues nunc contributiones sunt in Regno, ad Capitalem summam nunc regnicolae siue Incolae Marchionatus Morauiensis non adiguntur pendere, sed solum foenus solitum, quotannis uidelicet ad Mille florenos sexaginta florenos ad summam Mille florenorum tenentur deponere: ita ego etiam cum eodem constitui, ut quoad summa Capitalis deponatur, ad mille floren. Summam sexaginta floreni Hungarici, vel Renenses deponantur.

Item orphanae Dni Kerekes, ex filia quond. Magn. Dni Stephani Amade, Quingenti floreni sunt prae manibus meis relictī, mihique in tempus illud concrediti, quoad usque orphana nubilem aetatem attigerit, ita tamen ut prius excidantur impensae meae, quibus ego difficulter ab Hunnobrodensibus praetactam summam extorsi.

De sepultura etiam mea ita provisu messe uolo, ut illa quo tenuioribus impensis et humiliori modo exequi potest, ita fiat; expeto magis charissimae coniugis meae preces et suffragia, per Eleemosinas distribuendas, similiter a filiabus meis, quam luxum superfluum sepulturae vanum et nihil proficuum, singulariter autem rogatam esse uolo coniugem meam charissimam, ne vel unicum colonum pro sepultura mea amplius impignoret, aut cui unquam abalienet, de bonis Apponianis, cum iam alias obligata sint bona in parte; imo si quis pecuniam daret ad praetacta bona contra hanc dispositionem meam ratione suprafatae sepulturae meae, pecuniam suam amittat jure Conuentus.

Seruitoribus meis uti Martino Thury, pro emaritatione duarum suarum filiarum, in emaritatione ac elocatione earum lego uni quidem Centum florenos Hungaricales, alteri similiter Centum florenos.

Reliquorum etiam seruorum condigna habeatur ratio, et eorum potissimum qui vigilias circa me maiores egerint, et fatigia ac

seruitia in infirmitatibus meis praestiterint, atque in talibus servitiis usque ad obitum meum circa me constanter manserint; Nec non aliorum etiam Universorum, qui penes me perseveraverint, ut nemo ex illis irremuneratus abeat diligenter commendo et mando.

Puero autem Georgio Patik frameam meam lego deargentatam, et uestem pelliceam superiorem Róka háttal béllet Suba vocatam, et cum id aetatis pervenerit ut coniugium ineat, pro subsidio in Matrimoniali contractu, dabuntur ipsi quatuor boves iugales, cum curru, tres vaccae mulgibiles, sex porci maiores. Insuper constituo illum libertinum in medietate domus suae colonialis cum inscriptione Centum florenorum, et commendo illum Dno Genero meo Juniori Emerico Czobor ac filiae meae, duobus equis in aula sua tenendum; si tamen conuix mea eundem penes se habere voluerit, ut domi continuet fidelitatem, erit hoc in libera potestae coniugis meae.

Andreae Tuchinskio subductam superiorem vestem castanei coloris una cum tunica inferiori, eidemque pro servitiis praesens tempus praestitis (így) si ego non dederó, detur bonus equus cum toto apparatu insuper viginti quinque floreni.

Cum Gasparo Bobroviczki conventum est, ut expletis servitii quatuor annis duo equi ipsi dentur.

Quod si praeter istos recensitos servos meos, aliis etiam in futurum disponerem, aut quidpiam legarem, sub literis chirographo meo consignatis ac sigillo munitis, ea etiam a coniuge mea praestentur, et executioni demandentur.

Pro coronide ulterius etiam et rogatos et obstrictos esse volo utrumque dominum meum generum, ac filias meas, ut coniugem meam protegant in omnibus et tueantur, honore debito prosequantur, meminerint tanto annorum decursu, una cum conuiventes multa passos, tam in educatione filiarum nostrarum, quam in infirmitatibus meis multum operae taedii ac laboris, nec non vigiliarum per eandem coniugem meam sustentarum, et ex bonis tam in Regno Hungariae, quam in Marchionatu Moraviae nullo modo exclusionem attentare, eo quo supra declaratum est modo, nimirum ut in Ungaria constitutis bonis, quoad usque nomen meum gesserit maneat, in Marchionatu vero Moraviae vita durante etiamsi ad alia vota se transferret. Habebunt officiosissimam acquisitricem ac matrem si eius voluntati accomodaverint.

Executores Testamenti dispono Illum ac Reverendissimum Dominum Archi-Episcopum Colocensem, modernum Episcopum Nitriensem,¹⁾ ac ipso defuncto successorem Episcopum, ac Supremum Comitem Nitriensem; Reverendissimum Dominum Georgium Lippay

¹⁾ Telegdy János.

de Zombor, affinem, Episcopum Wesprimiensem, locique eiusdem Comitum perpetuum, et in Ungaria Cancellarium; Reuerendissimum Dominum Georgium Jakussith, Praepositum Poseniensem et Veteris Budae; Magnificum Dominum Paulum Serenj; Generosum Dominum Gasparum Lippay de Zombor Prothonotarium, Affines meos; Generosum Dominum Michaellem Maithiny Sac. Caesar. Regiacque Mattis Camerae Consiliarium, et Ladislaum Sandor de Slavnicza. Actum in Castello meo Pereszleniensi die et Anno praescripto.

Anno Dni 1637 die 13 Februarii praesens testamentaria dispositio Spectabilis ac Magnifici D. Blasii Apponi etc. coram nobis legitime vocatis et a Venerabili Capitulo exmissis ad requisitionem suprafati Dni Blasii Apponj, utpote Reverendis Nicolao Balka Archidiacono Cathedrali et Michaelle Baiczyn Canonice eiusdem Capituli Nittriensis lecta debita cum attentione, et ab eodem Spectabili ac Mfico Dno Blasio Apponj vivae vocis oraculo celebrata, cum articulo de divisione adiuncto et in testamentaria dispositione annexo, atque sic per manus nostras Venerabili Capitulo Nittriensi tradita atque assignata tanquam ad fideles manus, usque ad tempus obitus eiusdem aperienda et revidenda.

Blasius Apponi De Nagy Appon m. p. (L. S.) Nicolaus Balka Archid. Cathed. et C. Nittr. m. p. (L. S.) Michael Bayczy Canonicus Nittr. m. p. (L. S.)

(Eredetije a nyitr. kápt. levélt. 65. sz. jegyzőkönyv 141—146.)

Közli: VAGNER JÓZSEF.

ADATOK PEKRY LAJOS ÉLETÉHEZ.

a) 1544.

Nos comes Thomas de Nadasd perpetuus terrae Fogaras ac comitatus Castriferrei comes et iudex curiae sereni principis et domini domini Ferdinandi divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae, etc. et supremus capitaneus Hungariae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit univeris quod magnificus dominus *Ludovicus Pekry de Pethrowyna* coram nobis personaliter constitutus sponte et libere confessus est et retulit in hunc modum. Quod cum sacra Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regia majestas, dominus noster clementissimus, benigne annuerit et consenserit, ipsum Ludovicum Pekry ab ea detentione et custodia, in qua certo tempore iussu maiestatis suae fuit, liberum dimittere, pristinaeque libertati restituere, idcirco, ne maiestas sua regia de constanti et perpetua eiusdem Ludovici Pekry erga se fide et observantia

ullo unquam tempore dubitare possit vel debeat, idem Ludovicus Pekry non vi, dolo, metu, aut sinistra aliqua machinatione circumventus, aut seductus, sed sponte et ex certa sua scientia, se sub fide, honore et humanitate sua, ac sub vinculo sollennis iuramenti, ad sacrosancta Dei evangelia, per ipsum corporaliter praestiti, ac facti, nec non sub poena capitis amissionis, et confiscationis, omnium et singulorum bonorum suorum mobilium et immobilium, praesentium et futurorum ubilibet locorum et terrarum existentium, efficacissime modis omnibus quibus potuit melioribus obligasset, et obstrinxisset, prout obligavit et obstrinxit coram nobis eo modo, quod toto, tempore vitae suae praefatae maiestati regiae tanquam domino nostro clementissimo ipsiusque in regno Hungariae haeredibus obsuccessoribus in omnem rerum et fortunae eventum fidelis et obedient erit, et diversum a fidelitate et obedientia maiestatis suae debita nunquam faciet. Sed in omnibus et per omnia non nisi ea, quae fidelem et obedientem subditum regnicolam et servitorem decet (*így!*) praestabit, ac pro viribus suis commodum, bonum, dignitatem, et auctoritatem suae maiestatis provehere ac tueri studebit, quodque de hac sua detentione nunquam contra maiestatem suam, aut eius haeredes aut successores, tam in regno Hungariae, quam alibi, neque contra regna dominia, vel subditos et fideles eiusdem vindictam vel ultionem publicet, vel occulte per se ipsum aut alium seu alios quovis quesito, colore vel ingenio faciet vel quaeret, sub poenis et obligaminibus praedictis, et ut sua maiestas eo certior et securior de sua constantia et perpetua fidelitate fiat in hoc, consensisset et consensit, ut majestas sua arcem suam *Lykova* in comitatu Lypthowiensi existentem ad manus suas recipere, et castellanum maiestatis suae juratum huic praeficere valeat, proventusque eiusdem arcis sibi ad usum suum, demptis his, qui iuxta limitationem hominum per eius maiestatem ad id deputandorum inter eundem dominum Ludovicum Pekry et ipsum castellanum suae maiestatis fiendam conservationem arcis necessarii fuerint dari et administrari jubere dignetur, idque tam diu donec maiestas sua, abiecta omni suspitione, si quam forte de ipso concepisset fidelia servitia sua probare et demum illis bene et clementer contenta arcem praedictam sibi libere possidendam restituere et restitui facere dignabitur, haec etiam annexa solenni obligatione, quod eam limitationem, quae inter ipsum Ludovicum Pekry et dominos *Fuggaros* penes officinam vulgo *Schmethzwten* (*így!*) et *Rebbuza* appellatam, nec non eiusdem excreta seu reliquias vulgo *Schlakhen* aliaque jura, quae a regia maiestate sua dicti Fuggari, vel alii quicumque qui hujusmodi fodinas cupreas a maiestate regia arrendae nomine possiderint, per dominos commissarios, quos sua maiestas ad id designabit, per viam amicabile tractatus et honestae,

utrique parti acceptabilis compositionis facta et conclusa fuerit, aut si ipsi commissarii eam limitationem perficere non possent, praefata maiestas regia id, quod iuxta leges et iura regni sui Hungariae aequum et iustum suae maiestati visum fuerit, super his decreverit ac pronunciaverit, ratam et acceptam habebit, ac firmiter et inviolabiliter observabit, neque contra praemissam limitationem dominorum commissariorum aut illis eam perficere non valentibus, ipsius regiae maiestatis aequam et iustam juribusque regni sui Hungariae consentaneam deliberationem et pronunciationem praenominatis dominis Fuggaris et eorum officialibus aut servitoribus, tam in aquis, quam silvis et lignis et aliis quibuscunque ullum impedimentum et gravamen inferret, vel suis vel aliis inferendi concedet, imo hujusmodi silvas et ligna iuxta praemissam dominorum commissariorum limitationem, aut ipsius sacrae regiae maiestatis deliberationem et moderationem ipsis Fuggaris vel aliis, qui arendae nomine ipsas fodinas cupreas habuerit, uti et frui permittet, neque nova ac insolita telonia, sive mulctas vel alias quascunque exactiones, quae etiam pro parte vulgo *Eeren-gelth* dicuntur, ullomodo imponet et constituet, et quandocunque praedictae maiestati nominatam arcem Lykawa, vel iurisdictionem silvas, aquas et mineras (*így!*) aut alias quascunque ad eandem arcem Lykawa, silvas, aquas, vel mineras (*így!*) pertinentes emere libitum fuerit, quod suae maiestati praedictam arcem aut iurisdictionem, silvas, aquas et mineras pro iusto pretio aut contentatione prout regia sua maiestas cum ipso domino Ludovico Pekry convenire poterit vendere et resignare vult et debebit, praeterea cum maiestas sua salvum sibi permiserit, ut ipse ius suum et universas actiones suas quod et quas ratione castrorum Warasdiensis et Dewen, nec non rerum et bonorum mobilium et immobilium quorumlibet habere praetenderet, secundum leges et iura regni Hungariae libere prosequi et aquirere posset et valeret, vicissim ipse etiam Ludovicus Pekry omnia iura sua, actiones, debita et alia quaecunque, quae a maiestate sua petere posset, suae maiestati remisit, ac concessit, dictamque regiam maiestatem super his omnibus quietam et absolutam reddidit, renunciavitque sub poena praemissa, in praemissis omnibus, viis, et modis exceptionibus, aliisque quibuscunque tam juris, quam legum auxiliis quibus se contra praedicta imiare (*így!*) tueri et defendere posset aut conaretur, ita quod nihil omnino obstans praesens sua obligatio, sed firmitatem et validitatem perpetuam habere obtinereque possit et debeat, harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum Viennae vigesima octava die mensis Augusti. Anno domini millesimo quingentesimo quadragésimo quarto. — Idem Thomas Nadasdi manu propria. Pecsét helye.

Eredeti. Orsz. levéltár neoregistrata acta f. 398. nr. 28.

b) 1545.

Conditiones quibus regia majestas castrum Lykawa Ludovico Pekry restituit et remisit.

Nos Fertinandus divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae, etc. recognoscimus per praesentes nostras, quod cum superioribus annis fidelem nostrum magnificum *Ludovicum Pekry de Petthravyna*, comitem comitatus Lypthowiensis, ob certas causas, rationeque quorundam negotiorum detentum sub fidei custodia, certo tempore habuissemus,¹⁾ ipsumque postea cum ad certorum fidelium nostrorum, tum vero suam ipsius supplicationem nobis humiliter factam, miserati etiam diuturnam eius captivitatem, accepto ad manus nostras pro observanda erga nos fidelitate castro suo Lykawa, libertati restituerimus, et nunc idem *Ludovicus Pekry* nova supplicatione promiserit nobis fide sua christiana, honoreque et humanitate, in fide et fidelitate erga nos haeredesque et successores nostros reges Hungariae vita sibi comite permansurum, necque ullo unquam tempore ab ea discessurum, ut itaque nostra in eum antea exhibita clementia uberior, et perfectior reddatur, idem castrum Lykawa, simil cum eiusdem oppidis, villis, pertinentiis, ac aliis quibusvis utilitatibus, ad illud de jure, et ab antiquo pertinentibus, et pertinere debentibus, de manibus nostris propriis, eidem *Ludovico Pekry*, eiusque haeredibus, et posteris remisimus, reddimus, et restituimus, ita tamen, quod praefatus *Ludovicus Pewkry*, castellanos suos, quos sive nunc, sive in futurum in eodem castro suo Lykawa constituerit, ad observandam nobis haeredibusque et successoribus nostris, Hungariae regibus, fidelitatem jurare faciat, et si casu quopiam ipsum *Ludovicum Pewkry* mori contingeret, haeredesque suos, ad quos castrum ipsum Lykawa devolvetur, iidem castellani sui praesentes, et futuri, ad fidelitatem, et obedientiam nobis, ac haeredibus nostris, Hungariae regibus, servandam iurare faciant, ipseque *Ludovicus Pekry*, quoad vixerit, ea tantum omnibus viribus suis curabit, quae ad augendam dignitatem et auctoritatem, propagandamque ditionem nostram pertinere cognoverit, atque etiam ea omnia quae antea, tempore emissionis suae ex captivitate, nostra, nobis coram fidele nostro spectabile et magnifico *Thoma de Nadasd* iam pollicitus fuerat, in omnibus suis punctis, clausulis et articulis fideliter observabit, sine dolo et fraude. Imo remittimus, reddimus et restituimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum Viennae, decima mensis

¹⁾ Hét évig, a Katzianer-féle szerencsétlen kimenetelű horvátországi expedíció után, melyben Pekry is részt vett.

Decembris, anno domini millesimo, quingentesimo, quadragesimo quinto.

Egykoru másolat, országos levéltár, neoregistrata acta. fasc. 153. nr. 31.

Közli: K. Ö.

PERÉNYI-FÉLE INGÓSÁGOK LELTÁRA 1569-BŐL.

Az morháról való Registrum:

Egy öreg aran láncz continens aureos ungaricales V^c.
V (= 505).

Második aran láncz *fánk* láncz cont. aur. ung. I^c = 100.

Harmadik aran láncz cont. aur. ung. 100.

Negyedik aran láncz cont. aur. ung. 100.

Ötödik aran láncz cont. aur. ung. 60.

Hatodik aran láncz cont. aur. ung. 40.

Hetedik aran láncz zománczos cont. aur. ung. 16.

Nyolczadik aran láncz aran keresztivel, kiben rubint, gemant
vagyon, egyik az gemantnak hegyes az kereszt szélén, valens aureos
ung. 100.

Kilenczedik aran láncz vékon, négyszerrel, egy aran kereszt
rajta, kiben gemant, rubint és smaragd vagyon, valens aur. ung. 100.

Tizedik egy vékon aran láncz, kin egy aran kereszt kiben
öt topasius kő vagyon és öt öreg gyöngy szem, valens aur. ung. 50.

Tizeneggedik vékon aran láncz, két aran függő rajta eggikbe
sapher, másikba topasius kő, valens aur. ung. 50.

Egy torokra való aran perecz cont. aur. ung. 50. Ezen
vagyon egy aran kereszt, gemant kővel rakott és három öreg
gyöng zem rajta valens aur. ung. V^c (= 500).

Két kézre való aran perecz azon formára cont. aur. ung. 50.

Egy aran ö(v) azon formára chinált, cont. aur. ung. II^c (= 200).
Ezt az övet és az torokra való, az kézre való pereczet csinálták
záz tallérért.

Egy aran corda ö(v) cont. aur. ung. 100.

Két kézre való aran perecz, az végi zománczos, cont. aur.
hung. 20.

Egy nyakba vető öreg gyöng zemből csinált, kin eg aran
kereszt, kiben egy öreg saphel és négy rubint és négy gyöng
szem, valens aur. ung. II^c (= 200).

Egy vékon aran láncz, kin vagyon egy függő, saphel kő
benne, kin eg ember kép vagyon meczve, valens aur. ung. 100.

Más vékon aran láncz cont. aur. ung. 8. .

Az gyűrőknek száma.

Első egy gemant gyűrő öreg faragott valens aureos ungari-
cales 100.

Másik gemant gyűrő hegyes négy szegre metczet zománczos
valens aur. ung. 80.

Harmadik gemant gyűrőben öt hegyes gemant volt benne,
zománczos, valens aur. ung. 75.

Negyedik gemant gyűrő zománczos hegyes gemant val. aur.
ung. 40.

Ötödik gemant gyűrő tábla gemant zománczos valens aur.
ung. 32.

Hatodik gemant gyűrő két tábla gemant és egy tábla rubint
valens aur. ung. 100.

Hetedik egy smaragd gyűrő val. aur. ung. 50.

Nyolczadik egy nőt (?) rubint gyűrő val. aur. ung. 80.

Kilenczedik egy nőt (?) rubint gyűrő azon formára val. aur.
ung. 80.

Tizedik lilium módra rakott rubint kővel valens aureos
ung. 80.

Tizenegyedik egy öreg négy szegű saphel gyűrő val. aur.
ung. 50.

Tizenkettődik egy kerekded saphel aran gyűrő, val. aur.
ung. 40.

Tizenharmadik aran gyűrő törkés, val. aur. ung. 10.

Tizen negyedik aran gyűrő két zederjes rubint *Balas* (?) kő
benne, val. aur. ung. 6.

Tizenötödik egy peczétes gyűrő zománczos, az én peczétem
rajta, val. aur. ung. 10.

Tizenhatodik az gazdám azzon pecsétes gyűrője, val. aur.
ung. 8.

Tizen hetedik mind körül be rakva és törkéssel, val. aur.
ung. 4.

Tizen nyolczadik aran gyűrő egy kis rubint kő volt benne,
val. aur. ung. 5.

Tizenkilenczedik egy carniol pecsétes gyűrő, valens aureos
ung. 2.

Huszdik gyűrő egy tábla négy szegű rubint benne, val. aur.
ung. 50.

Huszonegyedik egy saphel gyűrő, val. aur. ung. 32.

Két aran gyűrő ezek nélkül kiknek az kövét nem tudom
meg nevezni (?), mert mindenestül huszon három aran gyűrő volt.
Val. aur. ung. 40.

Aran szem három val. aur. ung. 50.

Az ezüst öveknek száma.

Egy vont ezüst ö(v) aranyos zománczos öreg boglárú *lengyen* módra csinált, val. ung. florenos in monetis 100.

Egy vont ezüst corda ö(v) valens florenos in monetis 50.

Harmadik egy vont ezüst ö(v) aranyos boglárú, függő lánczával val. flor. in monetis 60.

Negyedik egy ezüsből csinált ö(v), aranyos függő lánczával *föven órás formára csinált*, val. flor. in monet. 75.

Ötödik egy ezüsből . . . aranyos ö(v) egy derékra való, láncz nélkül val. flor. in monet. 50.

Hatodik egy maicz ö(v) bogláros, aranyos, lánczával özve val. flor. in monet. 35.

Egy keselü kő aranba foglalva val. flor. in monet. 50.

Egy öreg békakő, aranba foglalva val. flor. in monetis 100.

(*Más kézzel*) Egy ezüst hyvely kés aranyas, küves val. flor. in mon. 4.

Az ezüst mi(v) száma :

Egy öreg ezüst mosdó medencze.

Más kisebb ezüst mosdó-medencze.

Hat uj aranyas virágos cupa.

Hetedik szerechien dióbul csinált ezüst cupa.

Tizenhárom öreg ezüst cupa formájú fedeles poharak mind eg forma.

Két öreg ezüst Canna szöges aranyozott egy formájú.

Két öreg ezüst pintes Cannák aranyozott, egyformájuk (*így !*).

Egy kis ezüst canna hordó módra csinált aranyas abroncsu.

Egy kisebb ezüst canna olasz módra csinált aranyozott.

Két ezüst giertiatartó.

Két ezüst icce, az abroncsa aranyas.

Két ezüst messel, az abroncsa aranyas.

Egy ezüst sőtartó, aranyozott, szöges, faragott.

Tizenkét öreg ezüst tál.

Hat közép ezüst tál.

Két kis aranyas tálacska.

Három aranyas tányer.

Harminczhat ezüst tanier.

Egy merő aranyas kalán köves nyelű.

Két kalán merőn aranyozott.

Huszon negy ezüst Calan aranyozot.

Tizenkét ezüst Calan csak feiren.

Egy ezüst pohár.

Egy serechen dió pohár ezüst nélkül.

Huszonhárom villa, tizenkettei aranyas, tizenhároma (!) feir.

In toto valens in monetis flor . . (*olvashatatlan szám.*)

Lórávaló zerzám:

Egy fekete bárson niereg ezüstös aranyazott kengiel vasával zügelőjével, farmetringével mind egy formán csinált valens florenos in monetis II^c (= 200).

Más niereg zederjes bárson az kengyelvasa ezüst aranyazott.

Egy vont ezüsthék agy aranyas, zománczos, boglárval csinált ezen formára, zügyelő, farmetring vont ezüsthől csinált, az féken négy boglárban négy kő rubint, gyemant val. flor. in mon. III^c (= 300).

Egy vont ezüst hozzu láncz, aranyas az gombja val. flor. in mon. 32.

Egy ezüst fékre való vonó láncz, a gombja boglára aranyas val. flor. in mon. 16.

Egy fékelő vont ezüst az gombja, boglára aranyas val. flor. in mon. 32.

Egy zabla ezüsthel burított val. flor. in mon. 10.

Egy kengyelvas ezüsthel burított aranyazott német forma, val. in mon. flor. 20.

Egy ezüst merőn aranyas, köves lóra való homlok elő val. flor. in mon. 60.

Két fékre való ezüst boglár val. flor. in mon. 20.

Egy ezüst hanchiár, aranyazott, zamánczos csont nyelű val. flor. in m. 100.

Egy vont ezüst nyakba vető, aranyas, zamánczos boglárú tarka bonchiokával val. fl. in mon 100.

Más ezüst aranyazott zamánczos nyakba vető tarka banchiokával val. in mon. fl. 100.

Harmadik öreg széles ezüst aranyas nyakba vető bonchiokával val. flor. in mon. 100.

Negyedik nyakba vető keskenb annál, azon formájú, az almája Can agyarbúl csinált, bonchiok nélkül (?) val. flor. in mon. LXXV.

Ötödik egy fekete bárson ezüst boglár aranyas nyakba vető bonchiokával val. flor. in mon. 25.

Egy merőn ezüstös aranyazott sisak, a tol toka köves rubint saphel, val. aur. ung. I^c. (= 100).

Második ezüstös sisak, ezüst aranyazott tol tokával val. flor. in mon. 75.

Harmadik ezüstös sisak val. flor. in mon. 50.

Egy ezüstös aranyazott szablya, szederjes bársonnal burított az hivele val. flor. in mon. 100.

Más ezüstös aranyazott szablya val. fl. in mon. L.

Egy zomak, ezüstös aranyazott, köves val. fl. in mon. 25.

Egy hegyestör ezüstös aranyazott val. fl. in mon. 40.

Más ezüstös hegyestör val. fl. in mon. 16.

Egy ezüstös aranyazott nyelű csákán val. fl. in mon. 16.

Egy ezüstös aranyazott nyelű szekercze val. fl. in mon. 16.

Egy ezüst sarkantyú aranyas az csattja. val. flor. in mon. 25.

Más kis ezüst sarkantyú, kit csisma sarkára szoktak verni.
val. flor. in mon. 2.

Egy fegyverderék kar vasával és kesztyűével val. fl. in mon. 20.

Egy ezüst pecsét, kin az én pecsétem vagyon val. flor. in mon. 1.

Tizen négy apró ezüst aranyazott szeges ezüst gombok mentére való val. fl. in mon. 1. (?)

Tallér hatvan az én ládámba kit uton visel(ek).

Az zölösi udvarbírónál János diáknál borom ára és adó pénz volt flor. 140., kit vött el Kamoray Gábor.

Nyolcz ezüst aranyazott kelyhek.

Két kis ezüst aranyazott ampolna.

Egy ezüst kerekded ereklýe val. flor. in mon II^c. (= 200).

Egy hegyestör, kin még az ezüsti nem volt, de készen csinálva volt val. fl. in mon. 20.

Egy vont aran cáprág veres atlacz az széli, val. fl. in mon. 50.

Más vont ezüst cáprág zederjes atlacz az széli val. fl. in mon. 32.

Harmad egy veres atlacz cáprág aranyas veres az széli, török módon csinált val. flor. in mon. 25.

Két török tarka pokrócz vezeték lóra való, az egyik zöld vászonnal bélelt val. fl. in mon. 20.

Egy szőr pokrócz val. fl. in mon. 5.

Egy nyeregre való farmetring szügelő, fekete bársonbul csinált val. fl. in mon. 5.

Más nyeregre való szügelő farmetring feir atlaczból csinált val. fl. in mon. 6.

Harmad nyeregre való farmetring szügelő bagariából csinált val. fl. in mon. 2.

Egy veres bársonnal burított fék, bogláros zabolástul val. fl. in mon. 4.

Két uj sárga csisma val. fl. in mon. 2.

Egy bokor gém tall, az alja feir, daru tall sisakban való val. fl. in mon. 8.

Egy bokor daru tall süvegben való, orsó formára kötött aran fonállal, ezüstel, eslógos val. fl. in mon. 16.

Egy szál strucz tall kötött aran fonállal gyöngyös, val. fl. in mon. 3.

Pereni Györgynek egy kis szablya ezüstös val. fl. in mon. 12.

Pereni Jánosnak egy szablyája val. fl. in mon. 5.

Az lovak záma:

Első az *seid* fékével, nyergével, szőr pokróczával val. fl. in mon. V^c (= 500).

Második az *kurta* fékével, nyergével, szőr pokróczával val. fl. in mon. 100.

Harmadik az *fogarasi* fékével, nyergével, szőr pokróczával val. fl. in mon. 60.

Negyedik az *sárközi*, fékével, nyergével, szőr pokróczával val. fl. in mon. 50.

Az kis *kék ló*, fékével, nyergével val. fl. in mon. 32.

Az *szeg paripa* fékével, nyergével, pokróczával, val. fl. in mon. 25.

Öt paripák katona alá valók, fékével, nyergével val. fl. in mon. 60.

Négy kocsi ló val. fl. in mon. 30.¹⁾

Az én magam ruhái:

Első egy nuszt carpa val. fl. in mon. 100.

Egy fekete bárson nest suba val. fl. in mon. 100.

Egy veres kamoka nest suba elei galléra nuszt, aranyas gyöngyös eslőgos gombok rajta v. fl. in mon. 80.

Egy scarlát suba hód bőrrel béllett, val. fl. in mon. 50.

Egy granát suba róka nyakkal béllett, ezüst aranyazott horgok rajta val. fl. in mon. 60.

Egy zöld kamoka mente tarka bőrrel béllett, aran fonálból kötött gombok rajta val. fl. in mon. 32.

Egy granat mente nesttel béllett, szederjes aranyas gombok rajta val. fl. in mon. 25.

Egy veres kamoka felső ruha aran fonalbul csinált eslőgos gombok, val. fl. in mon. 50.

Egy escarlát felső ruha val. fl. in mon. 32.

Egy granat felső ruha val. fl. in mon. 20.

Egy veres atlacz foszlán dolmán, aranyas ezüst apró gombok rajta, val. fl. in mon. 50.

Egy veres aranas bárson subicza, ezüst aranyas apró gombok rajta val. fl. in mon. 25.

Egy scarlát dolmán aran fonálbul csinált gombok rajta val. fl. in mon. 32.

Egy granat dolman szederjes selemből aran fonalból csinált gombok rajta val. fl. in mon. 25.

Egy torok nyak gerezna, béllés alá való val. fl. in mon. 16.

Három nest val. fl. in mon. 3.

¹⁾ Az öt paripa és négy kocsiló úgy látszik egyenként van felbecsülve.

- Egy lengyen sümeg *hal bőrből* csinált val. fl. aur. ung. 2.
 Egy fekete posztó sümeg nesttel béltett val. aur. ung. 1.
 Egy folt róka hát béllésnek való maradék val. fl. in mon. 2.
 Egy kézijj tegzével, nyilával val. fl. in mon. 10.
 Egy tör hüvelestül val. fl. in mon. 6.
 Peréni Jánosnak egy granát nest subája val. fl. in mon. 60.
 Peréni Györgynek egy nest süvege val. fl. in mon. 2.

Az azzonyom ruhái:

Egy szederjes bárson nest suba az elei galléra nuszt veres aranyas bárson peréme feir taphotával színlés rajta val. fl. in mon. IIe (= 200).

Egy vont arany haczoka fekete bársonnal aran fonallal perémezett val. fl. in mon. IIIe (= 300).

Egy zöld kamoka haczoka vont arannal perémezett val. fl. in mon. IIe (= 200).

Egy fekete bárson gyöngyös vállu szoknya gazdagon az allján vont aran virágos perém v. fl. in mon. IIIIe (= 400).

Egy vont aran szoknya gyöngyös az válla val. fl. in mon. IIe (= 200).

Más vont aran szoknya mind allján szélin fekete bárson perém feir taphota színlés val. fl. in mon. 100.

Egy gazdag aranyas atlacz szoknya az válla gyöngyös val. fl. in mon. 125.

Egy veres aranyas atlacz szoknya fekete bárson peréme allján szélin feir taphota színlése val. fl. in mon. 80,

Egy szederjes atlacz szoknya öt renddel az allján vont aran perém feir taphota színlése val. fl. in mon. 80.

Egy feir atlacz szoknya lengyen módra csinált fekete bárson virágos peréme aran sinorral csinált val. fl. in mon. 80.

Egy veres kamoka szoknya mind allján szélin vont aran perém feir taphota színlése val. fl. in mon. 50.

Két ruhának való veres . . . val. fl. in mon. 20.

Egy merőn gyöngyel fűzött főköti val. fl. in mon. 100.

Más főköti aran fonalbul csinált öreg gyöngy szemmel rakott val. fl. in mon. 75.

Harmadik főköti az allján veres atlacz selembül kötöttek az feli aran fonalból csinált nyomás kötéssel gazdagon meg gyöngyözve előjével egyetemben val. fl. in mon. 75.

Egy nyak ruha azon fonalbul csinált öreg gyöngyszemmel rakott val. fl. in mon. 60.

Más nyak ruha aran ezüst fonallal tűzött gyöngyös val. fl. in mon. 50.

Egy szederjes bárson beretum aran zomálczos boglárók rajta val. fl. in mon. 40.

Öreg gyöngyel gazdagon rakott előkötő fő, három czimer rajta, az allja egy sing szélességre gazdagon tűzött aran fonallal, eslógos val. flor. in mon. II^c (= 200.)

Más előkötő fő gyöngyel gazdagon tűzött az allja aran fonallal val. fl. in mon. 100.

Harmadik jeczett (?) előkötő tűzött az feli gyöngyös az allja fekete selemmel csinált val. in mon. fl. XX.

Egy ing vál lengyen módra ránczos kilencz rendel fánk kötés gyöngyös val. in mon. fl. 2.

Három ing vál aranyas varrott fekete szederjes veres selyemmel val in mon. fl. 32.

Két ingre való aranyas gyöngyös him.

Az paplanok :

Első veres aranyas futa az közepi az széli szederjes atlacz, gyapottal töltött val. fl. in mon. 60.

Másik azon féle futa az széli veres atlacz, gyapottal töltött val. fl. in mon. 60.

Harmadik szederjes aranyas bárson az széli kék tafota, gyapottal töltött val. fl. in mon. 32.

Negyedik aranyos futa az közepi az széli hamuszintafota, gyapottal töltött v. fl. in mon. 32.

Az zőnegek, carpitok :

Két feir szőneg val. fl. in mon. 20.

Két öreg hoszu szőneg val. fl. in mon. 32.

Négy ujsárga szőneg egy egy asztalra való val. fl. in mon. 24.

Két viselő szőnyeg val. fl. in mon. 8.

Egy vánkös szederjes aranyas atlaczal burított val. fl. in mon. 3.

Egy öreg carpit, ember képes val. fl. in mon. 32.

Két öreg zöld carpit apró virágu val. fl. in mon. 16.

Feir posztó tizenhatsz sing val. fl. in mon. 20.

Egy köpőneg öt forint.

Két szarvas bőr gyártott val. fl. in mon. 2.

Egy bőr subicza fegyverderék alá való val. in mon. fl. 2.

Három bokál olasz, egyik bagoly forma val. fl. in mon. 10.

Feir ruha, ing, abrosz, lepedő keszkenő, gyolcs, vászon párnák, kinek számát nem tuggyuk val. fl. in mon. 300.

Egy rakott ládába aran fonal, selem külömb külömb színű, gyöngy, az féle egyéb sok hol való val. fl. in mon. 100.

Ón mívék :

Egy öreg tok tál, vert hat, azon féle közép tálak hat egy tokkal.

Harmadik tokkal ugyanazon féle vert tálak hat, azonféle

annál is kisebb hat. Egy tokkal verett tánnér 12 azon féle val. fl. in mon. 50.

Egy tok tálak, közép tálak, simák hat. Esmét kis tálak azon féle hat. Egy tokkal öreg tálak ujak 12. Egy tok tajné (így!) uj sima 12. Öreg tál ki kint járt négy, kis tál négy, tánnér 12.

Uj kannák öreg apró 6. Egy öreg pincze tok palaskostul, három réz medence, két réz korsó, egy ón korsó val. flor. in mon. 40.

Két öreg réz korsó, kiben vizet hevitettenek val. fl. in mon. 1.

Conhia (így!) szerszám:

Vas fazekok, kalánok, rostélyok, nyársak, bárdok és az féle egyéb szerszám val. fl. in mon. 100.

Egy rakott nyoszolya utra való val. fl. in mon. 6.

Két társzekér vasas minden szerszámával fedelestül val. fl. in mon. 25.

Két ujonnan uj vasas kocsi minden szerszámával val. fl. in mon. 20.

Két ó vasas kocsi val. fl. in mon. 10.

Tizenhat lóra való uj fékek, hámok veressek, zabolástul val. fl. in mon. 16.

Az füves ládába bors, sáfrán, gyömbér, székfű, tengeri szőlő, szerecsen dió, mandola, nádméz és egyéb fű szerszám, fahíj val. in mon. fl. 32.

Azon ládában apró pénz egy erszénbe fl. in mon. 23.

Élés, majorság az két helyen Zölöst, Doboson bor, buza, szalonna, tehén, barom, juh, disznó, liszt, zab, árpa, széna, só, eczet, borsó, lencse, turó, vaj, sajt és egyéb az féle, tik, lud az féle majorság élés fl. in mon. II^m. III^c. V.

Szép rakott öreg szekrények, ládák öreg, apró.

Réz gyertyatartó négy fl. 50.

Két öreg csomóba kötve égett ezüst, három gira val. fl. in mon. 24.

(*Más kézzel*): Summa in toto faciunt in monetis 20. M. (= huszezer frt.)

Kívül: XVIII. századbeli írással: *Consignatio uestimentorum rerumque mobilium magnifici condam Joannis Perény fratrumque suorum ita et muliebrum.*

Ez alatt az 1569 évszám olvasható, de a számok újabbkori kézzel ki vannak igazítva s az eredeti datumot megállapítani nem lehet; az írás karaktere a XVI. század közepére vall. 1569-ben a Perényiek bárói ágából a következők szerepeltek: *István*, János fia, a Mohácsnál elesett Gábor főkamarászmester unokája, továbbá *János* és *György* az Izabella illetőleg János Zsigmond párti Ferencz

fiai, kikről azonban a leltár oly módon emlékezik, hogy nem tartjuk őket az abban felsorolt nagyértékű arany ezüst művek és más ingóságok birtokosainak. Valószínű tehát Perényi István († 1576) és felesége Ruszkai Dobó Anna javairól vnn szó.

A b. Perényi-család nagyszöllősi levéltárából közli:

KOMÁROMY ANDRÁS.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

1569. május hó 13-án.

Szolgálatomat ajánlom uraságtoknak. Ezt irhatom uraságtoknak, hogy Berekzoÿ Benedek ¹⁾ megholt, azt mondják, hogy vagyon immár három holnapja, az feleségétől értettem, uraságtok pediglen minden dolog felől ő nekie írott; immár eleget gondolkodom és vélekedem felőle, mit kelljen cselekednem, nem tudom, mit tegyek. Az Istenért is uraságtokat, hova hamarébb lehet, uraságtok *informáljon* felőle. Mindaz által Harazti Balás Nagy-Zombatnál ére és együtt ebéllettem (= ebédeltem) az vendégfogadónál vele, azért ő igen biztata, hogy az Nagymihály János vagy Pongrach János dolgát jól tudja és gondját is viselheti. Mégis uraságtok írjon ő kegyelmének is felőle hova hamarébb lehet. Berekzoÿ Benedekné azt mondá, hogy az Trenchenÿ Jacab diáknak adta az procuratoria levelet, azért uraságtok írjon az felől is, ha az is procurator legyen; azért addig én ő kegyelmét is kérem, hogy uraságtokat ne hagyja ilyen hirtelen való dologban, mert értem, hogy uraságtok nem tudta az Berekzoÿ halálát. Azért azt sem tudom, ha uraságtoknak több levelei voltanak-e Berekzoÿnál vagy nem, az kik szükségesek volnának; az felesége sem tudja, mert igen kérdeztem; csak azt tudá mondani, hogy az procuratoriát tudta és úgy adta Trenchenÿ Jacab diáknak, hogy uraságtok kárt ne valljon abból. Az több dolgok felől is, az kik felől uraságtoknak gondja vagyon, bőségesben írjon.

Az lovon is igen nehezen jöttem, nem tudom, az lábait az bokában mi lelte, mind az négy lába meghólyagzott; még az kiktől tudakoztam, senki semmit nem tud felőle; azt mondják, hogy az járástól vagyon, maga még csak ebédkorra 13. napra Mai jutottam Nagy-Zombatban; az proclamatiót, azt mondá Harazty uram, hogy csak tegnap kezdtek el. Uraságtoktól választ várok, Pozsonyban csak az postához hozzák, ott megkérdezem néha-néha. Az Uristen tartsa jó egészségben és éltesse uraságtokat. Énnekem

¹⁾ Kassa város volt ügyvédje.

életemben nagyobb gondom nem volt ez dolognál. Iratott Nagy-Zombatban 13. die mensis Maj, anno Domini 1569.

Philippus Literatus
servitor vestrarum dominationum
cita manu.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis, domino iudici ac eius iuratis civibus civitatis Cassoviensis, dominis mihi semper honorandissimis.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét nyoma. 2977/42. sz. a.)

1570.

Szolgálatomat írom uraságtoknak, mint én tisztelendő nemes uraimnak és atyáimnak. Istennek ő felségének segítségével kár nélkül feljutottunk az szólítás előtt harmad nappal; az szólítást szent Gothard napján kezdték el. Az első szólításban szólítottam az ujfalusiakat, az bárczaiaikat, az eperjesieket. Az ujfalusiakért és Cozmaý Péternéért szól ellenünk Ternyeý Balas. Az bárczaiaikért szól ellenünk Ternyeý Jakab diák. Az eperjesiekért szól Frýchý János ellenünk. Jakab diák procuratorunk minden causákban. Muraközý Mátyás is, de ez két causában, az ujfalusiak ellen és Vizkeletý ellen nem szólhat, az(t) mondá; de az többi ellen mi procuratorunk ő is. Ez causák mind Lindvaý Mihály mester előtt vannak, personalis praesencia Demýen mester adta ő eleiben. Mostan uraságtoknak ezek felől többet nem írhatok. Még Cheleý János fel nem jött. Isten segítségével eleget szorgalmaztatom az procuratorokat hozzá. Uraságtoknak hamar időn írok felőle, csak hadd lássam processusát. Mert ugyan egész octava leszen, az mint az mesterektől értettük.

Uraságtokat kérem, mint tisztelendő nemes uraimat, hogyha házamnépének valami bántása esnék valamiből, uraságtok legyen oltalma és segítsége, kit örökké szolgáljak meg, mint én tisztelendő nemes uraimnak. Az minemü drágaság itt vagyon, az Uristen oltalmazza azt az földet, mellyen uraságtok lakozik, mert itt csodálatos drágaság vagyon.

Tíz pénzen vehetek olyan kenyeret, mint Cassán két pénzen igen kicsiny annál nagyobb czipót egy pénzen mineműt adnak mint egy ludmony igen kevésé nagyobb. Dániel uram, az lócsei, csudára küld egyet Löchére az czipóban. Az tehénhusnak fontja két krajczáron, zab 25 pénz ára bele fér két tanizrában (= tarisznyában), könnyen elviheti ember. Szénát egy pénz árát által markolhat, az ki veszen, nem kell kötél neki. Az Uristen kiktől megoltalmazza uraságtokat és azt az szegény nyomorult földet, mert ide felettébb vagyon, napról-napra minden állatt drágódik.

Az Uristen tartsa meg uraságtokat nagy jó egészségben

minden javaival. Ez levél iratott Nagy-Zombatban die 5 mensis May anno Domini 1570.

Uraságtok szolgálja
Philep diák.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis, iudici ac eius iuratis civibus civitatis Cassoviensis, dominis fautoribus mihi semper reverendissimis.

(Papíroson, zárlatán zöld pecsét, 3036/3. sz. a.)

1570.

Örökké való szolgálatomat írom uraságtoknak, mint én tisztelendő nemes uraimnak. Istentől ő felségétől kívánom uraságtoknak egészségben való létét hallanom. Én Isten kegyelmességéből egészségben vagyok és az mint lehet, az több uraim között én is igen forgódom. Eddig írtam volna uraságtoknak többször is, de még semmi bizonyos dolgot nem írhattam, még mostan sem egyebet, hanem az ujfalusiak törvénye hétbe kelve elővételik, az bárczai is, az mester hozzá vevé tőlem az leveleket, az kik ahhoz valók. Bizony eleget sollicitáljuk, de *ha más törvényt veszen elő series ellen, tehát az procuratorok*¹⁾ *bemennek és nagy kiáltást tesznek az mester ellen, hogy nem series szerint ítél.* Még semmi új dolgot nem írhatok uraságtoknak. Uraságtokat mostan is kérem továbbá való szolgálatomért, hogy az én szegény árváimat és házamnépét, ha valami bántások lenne, tehát uraságtok oltalmazza, az mennyiből lehet, kit uraságtoknak örökké szolgáljak meg jövőendő időkben is. Az Uristen éltesse uraságtokat és tartsa meg jó egészségben. Iratott Nagyszombatban pünkösöd havának 18 napján. Anno domini 1570.

Uraságtok szolgálja
Philep diák.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis, domino iudici ac eius iuratis civibus cassoviensis, dominis mihi semper honorandissimis.
Alatta más kézzel: Exhibitae 26 Maii.

(Eredetije 3036/11. sz. a.)

1581.

Szolgálatunkat írjuk kegyelmeteknek, mint tisztelendő tanácsbeli nemes urainknak. Kivánunk az uristentől kegyelmeteknek minden lelki és testi áldásokat és hosszúideiglen való boldog megmaradást. Mi es istennek hála mostan jó egissigben vagyunk, annakutánna egyéb ujságot mostan kegyelmeteknek nem írhatunk, hanem im az muszka követeket elbocsátá ő felsége Szent-János nap előtt való kedden, ő felsége is im Szent-János nap után való

¹⁾ Ügyvédek.

kedden száll ki nagy rettenetes táborba, mi es menten-megyünk utánok. Annak utánna könyörgünk uraságtoknak, mint tisztelendő nemes uraimnak, hogy az mi jámbor házastársainknak legyen gyámola és oltalma. Értettük, hogy kegyelmetek nagy haragját vetette réánk. Azirt könyörgünk uraságtoknak, mint Isten után minekünk tiszteletes urainknak, hogy kegyelmetek vegye el haragját rólunk. Ide is nem azért jöttünk, hogy kegyelmeteknek ártani akarnánk, tudom, hogyha akarnánk is, nem lehetne. De inkább ha élhetünk, örökké akarunk mind halálig hűsigenen kegyelmeteknek szolgálni, mint tisztelendő nemes urainknak. Isten tartsa meg kegyelmeteket nagy jó egészségben. Költ Vilnán, Zent János nap előtt való pinteken anno Domini 1581.

Sztarczit János, Szücs Gergelné ura,
Toroniai Miklós, kegyelmeteknek
szeginy szolgája, ő felsiginek
gyalog hadnagya.

Kívül: Az jámbor, tiszteletes és nemes tanácsbelieknek, Kassai gondviselőknék, nekem tisztelendő nemes uraimnak kezekben adassék.

Alatta más kézzel: Lecta die 23. Julii in clyto senatui civitatis Cassoviensis.

(Eredetije papíron, zárlatán zöld pecsét, 3653/28. sz. a.)

1582.

Rudolphus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex. etc. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Requisiti sumus per illustrem ducem et senatum Venetiarum, ut aliquem numerum captivorum, qui forte morte puniendi non essent et tamen per certum temporis spatium poenam aliquam subire deberent, ad remos eis Venetias ex nostris regnis et ditionibus destinare dignaremur. Quibus cum alioquin ex parte huius postulationis deesse nollemus: commissibus vobis per praesentes clementer, ut nos statim an aliquos similes malefactores et ad poenam subeundam condemnatas personas et quot habeatis, informare debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Vienna, Austriae, nona die mensis Aprilis. Anno domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo.

Rudolphus.

Joannes Joo.

(Eredetije papíroson, zárlatán piros pecsét, 3655. sz. a.)

1582.

Én Mészáros Lukács Váradon lakozó adom kegyelmeteknek, mint tisztelendő nemes uraimnak fejenként tudtára, hogy jött vala énhozzám az kegyelmeteknek várasában lakozó Warga András

és kéré engemet arra, hogy én az ő mostoha fiának Istvánnak az ő itt való magaviselése felől bizonytságot tennék, annakokáért én is az ő tisztességes kívánságára örömet hajlék. Az Istvánnak azért dolgai felől ezt mondhatom, hogy én ezelőtt való esztendőben az erdéli vajdának és fejedelemnek vinczlére levén, három szőlőnek viseltem itt az váradi hegyen gondját és mikoron az szüretnek ideje elközelgetett volna, fogadám meg őtet szőlőpásztornak. És fizetésében adtam vala neki az fejedelem ő Nagysága pénzéből egy forintot. Ő peniglen egy hétig avagy kettőig arra nem szolgálván az fejedelem pénzével éjjel elszökék. Miérthogy az ő Nagysága szőlejében egy szegény nyomorult asszonynak egy tehenét ölték volt meg és annak felette egy mentét is, kin egy ezüst horog is vala és mely ő nála az társával együtt zálogban vala, elvivének, mely dolgot semmiképen nem cselekedhettének volna. Én peniglen akkoron, mint ilyen megbusult ember, minthogy az szállót pusztán hagyta volt, ha valahol reája találtam volna, szabad lettem volna vele, ha mindjára felakasztattam volna is, úgy mint énnekem fejedelem ő Nagysága után szökött szolgálmat. Sőt annak utánna az én béremet és fizetésem akarták megtartani itt az ő Nagysága házában, ezt vetvén bele, hogy énnekem jámbort kellett volna az fejedelem pénzére fogadnom. Ha penig kegyelmetek az én beszédemnek, mellyel én mint jámbor czéhbeli személy nem szoktam játszani, helyt nem adna, András uram nem messze az kegyelmetek várasától talál ez én beszédem mellé eleven bizonytságot is, ki jámbor és tisztességbeli személy. Én penig ezeknél egyebet, ha szintén hitem szerint kellene vallást ezekről tennem is, nem mondanék valahol és valakik előtt kívántatnék. Ez én vallásomnak nagyobb erősségeért hittam vala házamhoz az itt való nyereggyártó mestereknek czéhmesterét, Nyereggyártó Györgyöt, ki itt Váradon esküdt ember, annak felette Benczik Istvánt, ki ugyanezen dolog felől nyilván és illyen módon, az mint megírtam, szóllott. Isten éltesse kegyelmeteket nagy jó egészségben. Datum Varadini 2 Decembris anno 1582. Ez dolognak nagyobb bizonytságaért adtam pecsétetes levelemet.

(Eredetije papiroson, rányomott zöld pecséttel, 3746. sz. a.)

1583.

Rudolphus secundus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelligimus negotiatores Transsylvanienses, qui autem per loca ditioni turcicae subiecta cum mercibus Viennae coemptis transire solebant, crudelitate turcarum territorios ab eo itinere iam destituisse, et per civi-

tatem Eperýesiensem istamque aliam nostram ditionem proficisci mercesque suas traducere constituisse, sed a vobis ab hoc quoque itinere eos arceri et cogi per vos ad merces suas isthic Cassoviae deponendas, unde quidem territos, isthuc iter facere et merces traduceres iam non audere. Id quod, cum in maximum damnum diminutionemque proventuum nostrorum tricesimalium tendat, committimus vobis harum serie firmiter, ut dictos negotiatores ad depositionem suarum mercium apud vos minime cogatis, sed solutis solvendis liberum eis isthic transitum cum iisdem suis mercibus concedere debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum in arce nostra Ebersdorff vigesimaquarta die mensis Maii. Anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio.

Rudolphus.

Joannes Joo.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudicí et iuratis civibus civitatis nostrae Cassoviensis etc. fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije papiroson, rányomott piros pecsétel, 3717. sz. a.)

1584.

Nobiles, doctissimi, prudentes ac circumspecti domini, patroni et fautores mihi plurimum observandissimi. Servitiorum meorum addictissimam commendationem. Ex mandato dominationum vestrarum foelices nuptias desponsatae filiae spectabilis et magnifici domini Christophori Wngnadt magnifico domino Thomae Erdeody comiti montis claudii, accessi, quibus in nuptiis, ut vices earundem repraesentarem, me substituere dignatae sint, D. V. summas et immortales gratias ago munusque transmissum tempore opportuno, uti decuit, altera die praesentavi, quae quidem solemnitas nuptiarum satis opulenter quidem instituta erat, sed ab utraque parte advocati, ob impetum et gvavissimam maximamque aquae inundationem, quae adhuc in dies grassatur, venire non poterant. Reverendissimus dominus locumtenens ob podagrae cruciatus interesse nequivit, attamen in lecto, quod, eius fieri potuit, ipsemet etiam hilaritatem aliquam cum syncero animo coniunctam, in favorem utrarumque partium demonstravit. Magnificus dominus Vngnadt D. V. magnas pro munere ad foelices nuptias filiae suae transmisso, tamquam antiquis et optimis vicinis, agit gratias ac enitendum se offert, ut hoc benevolentiae argumentum iterum cum cumulo suo tempore refundat. Ego autem, *uti mos apud ungaros est*, unum indusium, coronam denique uno annulo aureo ornatam, continentem aureos binos accepi. Quod erat D. V. brevibus significandum. Quibus me meaque servitia defero, delata commendo. Posonii. XXV. Januarii secundum novum calendarium. Anno M. D. LXXXIII°.

Earundem D. V.

addictissimus servus
Georgius Wenczll.

Kívül: Nobilibus doctissimis, prudentibus ac circumspectis dominis N. et. N. magistrocivium, iudici ac caeteris iuratis civibus civitatis Cassoviensis etc. dominis patronis et fautoribus mihi plurimum observandissimis.

(3837/8. sz. a.)

1585.

Ego Andreas Curtius philosophiae et medicinae doctor, necnon medicus illustrissimi principis Transilvaniae. Tenore praesentium meo et meorum fratrum atque sororum nomine fateor et vere cognosco bona omnia nostra haereditaria stabilia et mobilia, tam me, quam fratrum meorum personas concernentia, ab excellentissimo et nobili viro domino Ludovico Curtio medicinae doctore patre nobis observandissimo hic Cassoviae relictis omnia ad manus meas pervenisse, meque cuncta integre et fideliter recepisse iuxta continentiam literarum plenipotentiarum. Quapropter ego supradictus Andreas Curtius doctor meo et meorum fratrum omnium nomine inclitum et amplissimum senatum Cassoviensem quietum facio ac reddo. In cuius rei fidem et testimonium has praesentes meas literas manu mea subscriptas ac sigillo meo corroboratas iamdicto inclito senatui tradendas esse duxi. Actum Cassoviae die sexta mensis Martii. Anno Domini 1585.

Andreas Curtius.

(Eredetije papiroson, rányomott pecséttel. 3849. sz. a.)

1587.

Szolgálatom és magam ajánlását írom the uraságodnak mind az több esküdt urakkal egyetemben. Istentől kívánok uraságtoknak minden lelki, testi jókat megadatni. Továbbá tisztelendő bíró uram ezt akarom uraságodnak tudtára adni, ott benn Lengyenországban, király háta megett létemben, úgy jut eszemben immár három esztendeje, hogy küldtem vala egy végh morvai posztót egy atyámfiának, mely Abarán lakik Dobó őnagysága falujában Abarán. Az ember, az kitől alá küldtem vala és kezéhez bíztram vala, itt lakott és most is lakik az uraságtok szabad városában, mely embernek, Suta István én előtttem Crakkóban nagy emberiségére fogadá, hogy az én atyámfiának Abarára aláiktatja az posztót, vagy ha az én atyámfia érette jövend, kezében adja. Uraságtok értse, az én atyámfia, melynek Abarán Czudák Gergel neve, az posztóért érette jött, hogg én megírtam az posztónak itt lételét, háromszor izben jött fel az Suta Istvánhoz, az mint az bátyám nekem nemcsak Lengyen országban, hanem immár mióta itt Erdélben lakom az vajda háta megett, hogy elunta utánna járva, semmiképpen meg nem veheti rajta, hiti, keze, az mint értem az levélből, az bátyámnál vagyon, hogy szent Gergel napjára meghozza Széczben, még most sincs, az mint értem, utánna

járni az én atyámfia elunta, immár bíró alá is jutott miatta, még sem tettek neki igazat. Azért kérem továbbá való szolgálatomért uraságodat az én atyámfiának uraságod tegyen igazat, vagy az posztót vagy az árát adattassa meg uraságod, mert általánfogva valamely órában császár jobbágyát kaphatom ide Erdélben, megveszem az enyimet, mert megértettem az bátyám leveléből hogy ugyan kassai embereknek osztotta és őmagára szabatta az posztót; hanem alázatosan kérem uraságodat az én atyámfiának uraságod tétessen igazat, kit ha mivel uraságod, uraságodnak szolgálattal megerőlködöm szolgálni; mert immár az sok költést elunta, utánna járva költött immár többet két forintnál. Isten éltesse uraságtokat. Datum ex Fejérvár 18 Septembris 1587.

Chudak Görgh
erdéli vajda haczéra.

Kívül: Ez levél adassék az Kassai főbirónak az több esküdt urakkal egyetemben én nékem tisztelendő uraimnak tulajdon kezekben.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét, 4008/34. sz. a.)

1594.

Mathias Dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carnioliae etc, comes Tyrolis etc.

Prudentes et circumspecti nobis dilecti. Hortamur vos et requirimus ac nihilominus sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis, domini et fratris nostri colendissimi nomine etiam committimus vobis atque mandamus, ut omnes, quos ob varia facinora morti aliisque suppliciis obnoxios in vinculis habetis viros sub bona custodia quamprimum Posonium ablegare velitis. Eos enim in hac expeditione triremium remiges constituemus ac deinceps singulos pro eorum meritis absolvemus. Secus non facturi. Datum Tyrnaviae, vigesima sexta die mensis Martii, Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto.

Mathias.

Faustus Verantius.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici ac caeteris iuratis civibus civitatis Cassoviensis, nobis dilectis.

(Eredetije papíroson, zárlatán piros pecsét, 4392. sz. a.)

1597.

Én Domonkos Miklós és Mándy Lucza josepházai lakozó. Adjuk minden rendbeli urainknak bizonyságul az mi levelünknek folyása szerint, hogy az én feleségemnek Lucza asszonynak az megholt Sárközy János,¹⁾ ki debreczeni predicátor volt és ugyanottan az Isten ez világból kivette, az én megnevezett feleségem,

¹⁾ Károlyi Gáspár özvegyét vette el feleségül.

Lucza asszonynak bátyja volt. Azért az mi marhája halála után maradt, arany, ezüst és kész pénz, az mi volt, az ki engemet az én feleségemmel, Lucza asszonynyal illetett, úgymint vér szerint való atyafiakat, ezt minekünk, az mi részünket az mi tiszteletes és böcsületes nemes urunk, mostan cassai bíró uram, Köteles Márton és az egész tiszteletes tanácsi uraink kezünkhöz adtak minden fogatkozás nélkül, éppen, az miképpen az osztó személyeknek levele megmutatja.

Ismét ugyanezen felül megnevezett Sárközy János predicatornak volt egy öccse, Zabó Máthé, ki tavalyi esztendőben, úgymint anno 1596, Köröztösnél¹⁾ az harczon elveszett és ennek a Zabó Máténak is halálát elegendő bizonyságokkal megbizonyítottuk, hogy akkor az hadban odamaradt. Azért az mi az ő vér szerint való részét illette volna, azt is minekünk, Domonkos Miklósnak és Mándy Lucza asszonynak, úgy mint az Zabó Máté részét, arany, ezüst, kész pénz és egyéb marhából való részt igazán kezünkhöz vettük az tiszteletes és böcsületes bíró uram, Köteles Márton és az egész tiszteletes tanácsbeli uraink akaratjából az osztó levél szerint mindenképpen kezünkhöz szolgáltatának igazán.

Mely dolognak nagyobb bizonyására és erősségére adom én Domonkos Miklós az én feleségemmel, Lucza asszonynyal az mi levelünket mindenképpen nagyobb bizonyágul. De mivelhogy pecsétem nálam nem levén, kértem az tiszteletes bíró uram előtt Zwczý Pál uram pecsétét ez levélnek megpecsétlésére, minden kárvalása nélkül.

Datum Cassoviae 3, die Junii anno 1597.

(Eredetije papiroson, rányomott zöld pecsét nyomával, Kassa város levéltárában 4668. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

HAJDU SZABADSÁGLEVELEK.

I.

A hernád-németi hajduk privilegiuma 1630. máj. 24.

Mi Felső Vadászi Rákóczi György Borsod vármegyének fő ispánnya, Sáros Pataknak, Szerencsnek, Ónodnak, Makkoviczának, Sárosnak és Ledniczének örökös ura adgyuk emlékezetére minden rendeknek az kiknek illik ez levelünknek rendibe. Mivel *Mistóczy György* egynehány alatta való hajdu vitézekkel talált meg bennünket, kérvén azon, hogy Zemplény vármegyében lévő Hernád Némethi falunkban adnánk helyt nekik s az ő szokások

¹⁾ Mező-Keresztes.

és módgyok szerént mind békességes és hadi üdőben készek volnának jó fegyverekkel és kopjákkal szolgálni az hol kívántatnék. Mely kívánságokat megtekintvén azon Hernád Németi falubeli részünkre, hogy reá szálljanak, megengettük nekik ez következő okok alatt:

Elsőben, hogy mi nekünk paraszti dologgal ne szolgáljanak se őszi se tavaszi veteményekből kilenczedet ne adgyanak.

Másodszor az ott való korcsomát is az mi részünkről esztendőt által ilyen okon nekik engettük, hogy magunk egy holnapig, akármelyik holnapot választván bort árultathassunk köztök és addig az ő korcsmájok meg szünnyék. Az ott való jobbágyinknak is 12 hordó bort szabad legyen kiárultatniok esztendőt által.

Harmadszor az mészárszéket is nekik engettük, úgy hogy mi ott hust nem vágatunk.

Negyedszer, hogy az ki mi vétekben esik, avagy egymásközt való perpatvar támad, kiválképen az kiből vérontás avagy egyéb ember halál történék, elsőben tüstin(t) az hadnagy előtt legyen törvénye felölle és az mely félnek nem tecczik, a mi székünkre *Szerencsre* appellálja 's ott szakadgyon vége. Az ki penig valami oly vétkeiért fejét, jószágát törvényel el vesztené, nem lévén semmi *vér* marhájához, annak fele miénk legyen 's fele övé. (*így!*) Ha penig egymásközött szitkozódás, veszekedés, verekedés avagy egyéb aprólékos egymásközött való viszátkodások történnek, kiből vér avagy egyéb ember halál nem következnek, az olyan dolgokról, ha egymás között megalkusznak, abban semmi ellent nem tartunk.

Ötödször, ha valami hadi indulat lészen, magunk személye mellett, avagy arra rendeltetett képünkbeli emberünk mellett két holnapig tartozzanak fizetés nélkül mellettünk az hadban lenni, úgy hogy fele egy holnapig 's fele ismét más holnapig egyik fele az másika felét kiváltván, míg az két holnap kitelik, az két holnap kitelvén hópénzünkért tartozzanak szolgálni, mi is meg adván nekik hórul-hóra az mit mások adnak. Ha penig az felyül megnevezett két holnap alatt valami nyereséget adna Isten, abból nekünk semmi részt ne tartozzanak adni, hanem az mikor hópénzünket felveszik és valami nyereségük lenne, az régi vitézlő rendtartás és törvény szerint kívánunk abból illendő részt, úgy mint harmadát.

Hatodszor, az országnak csendes állapottyában valaki közüllök elakar menni, az hadnagynak hírré tévén szabadon elmehet és házát is az kinek akarja eladhattya, ha penig valamelyik közüllök hadnagya híre nélkül elsőknék annak az marháját kaphatják, fele miénk 's fele övék légyen.

Hetedszer, épületre való fát a mi részünkről mindenütt való erdeinkről megengettük nekik, ki vévén az egy szinyi erdőt, az

kinek vágássa tüllök tilalmas. Mindazonáltal a mikor makk vagyon rajta, azonkívül is marhájoknak rajta járni minden fizetés nélkül az mi részünkről szabados lészen. Melynek bizonyosságára attuk az mi pecsétés levelünket.

Datum in Sárospatak die 24. maji Anno 1630.

Rákóczi György m. pr. (p. h.)

(II. Rákóczy György fejedelemnek a hernád-németi hajduk hadnagya *Farkas Pál*, továbbá Konok György, Rudas János és Szegedi Mihály részére 1654. deczember 10-én kelt megerősítő átiratából. Orsz. Levéltár. Gyulafejevári *Liber Regius* XXVI, 423.)

II.

A nyiregyházi hajduk privilegiuma 1640. máj. 17.

Comes Stephanus Bethlen de Iktár, Comitatum Hunyadiensis et Maramarosiensis supremus ac perpetuus comes etc.

Adgyuk tudtára mindeneknek ez mi levelünknek rendében, hogy mi megtekintvén nyiregyházi rész jószágunknak a sok alkalmatlanságok miatt naponként való pusztulását, egynehány böcsületes vitézlő személyeknek ígértünk ott örökös házhelyeket, kiknek előttök járó hadnagyságát adtuk és engettük vitézlő *Teörök Istvánnak*, úgy hogy oda emberséges katona rendeket telepítvén meg, azoknak mi utánunk ő lehessen az hadnagyok 's ő tölle tartozzanak hallgatni és megis becsülljék mint előttek járójokat. Mi pedig ilyen okok alatt adgyuk az mi örökségünket, hogy valaki ott megtelepedik jámborul élljen mint igaz, vitézlő embert illet, az mi és maradékunk parancsolatunkat megfogadgya, mi hozzánk és az helyhez hűséggel és igassággal viselje magát, valahová az mi dolgunkban vagy magán vagy levelünkkel vagy kísérőül elküldetik hiven eljárjon. Az mi korcsománkra korcsomát ne kezdgyen, ott való szegény jobbágyinkat semmi uton-módon megháborítani törvény nélkül ne merészelje, semmi némű javakon és örökségeken ne kapdosson, sőt az mi villongás történnék köztök az elsőben falu szinin törvény szerint igazittassék, ha ott nem lehetne az mi ecsedi székünkre jöjjön appellatióban s itt igazodgyék el. Az hol pedig hadakozó idő történnék, senki zászlója alá minden marhájok, örökségek vesztese alatt ne menyenek az mi hirünk és engedelünk nélkül, hanem az mi és maradékunk zászlója alatt egy holnapig fizetés nélkül, azután hó pénzért tartozzanak szolgálni. Ecsed várátul semmi uton módon el ne igyekezzenek szakadni, hanem az hűséget ez helyhez, és ennek uraihoz megtarcsák. Ők is pedig semminémű jókból tizedet és dézsmát adni ne tartozzanak. Ha ki ujjonan kezd házat építeni, esztendeig annak minden szolgálattul szabadsága legyen. Az ki

az ott való lakást nem kedveli, hadnagyának hirrre tévén és házát eladhatván marhával együtt valahová akar menni szabadon elmelessen. Ha ki a mi szolgálatunkban Tiszántul való utra vagy másüve küldetik közzüllök, annak uti költsége meg lészen. Az korcsomárlás is Szent Mihály napjátul Karácsony innep estéig nekiek is szabados lészen, mely korcsomárlás dolgából (az mint egyéb dolgakból is) csak láthassam meg településeket és magok viseléseket, több jó akaratunkat készek leszünk mutatni és annak az helynek birását más derekas levelünkkel is fiuról fiura megerősítjük röllok sőt káptalanba is oda valljuk. Kinek bizonyságára mostan ez levelünköt kezünk írása és pecsétünk alatt adjuk. Datum in arce nostra Ecsed 17 máji anno 1640.

Stephanus Bethlen mpr.

(Megerősítő átirata u. o. 463. l.)

III.

A kesznyeteni hajduk privilegiuma 1649.

Nos Susanna Loránffi dei gratia illustrissimi ac Celsissimi domini domini Georgii Rákóci dei gratia principis quondam Transylvaniae etc etc relicta vidua, universis et singulis quibus expedit tam praesentibus quam futuris memoriae commendamus tenore praesentium.

Hogy mi megtekintvén Ónodi várunkhoz tartozó *Kesznyeten* nevű falunknak mostani pusztult és romlott állapottyát és mivel bennünket némely hajdu vitézek alázatos supplicatiojokkal megtanáltanak, hogy az mi megemlített Kesznyeten nevű falunkban telepedést engednénk nekiek, instantiájokat azért mi is megtekintvén engedtünk meg az megírt falunkban *harminczkét* számú hajdu vitézeket megtelepedni az alább megírt mód és conditiók szerint.

1. Az kik oda telepednek, jó válogatott fegyveres és lovas hajduk legyenek, annak utánna az mi kedvezésünkben lészen, ha többet akarunk szállítani.

2. Az ott lakos és telepedett jobbágyokkal minden jóságos dolgokban egyet értsenek, károokra ne igyekezzenek és azokban csak egyet is semmi praetextus alatt helyekből ki ne rekesszenek sőt inkább az mennyire lehet városunkat bővítsék és telepítsék az jobbággyal, sőt ha jobbágy embernek valamely hajdu vétnei akarua, tehát azon ember az hadnagyok előtt törvényt álljon, az jobbágyság is ha vét az hajdu renden valóknak, az bíró előtt törvényt álljon, kik együtt igazítsanak el minden igényetlen dolgokat, ha mely félnek ott nem tetszik a törvény fogott személyre vihessék és ha ott sem tecczik az mi ónodi nemes székünkre appellálhassák, magok között edgyik az másik ellen tulajdon kezé-

vel igazat ne tegyen, az jobbágyságnak kárára ne igyekezzenek, sőt inkább oltalommal legyenek, az török dolgában is egyet értsenek.

3. Minden esztendőben valamennyi ember lészen, akár hajdu, akár jobbágy legyen mind egyenlőképpen osszák mind ház telekeket mind azután való szántó földeket, mezőket és kaszállórétet *nyíl számra* osszák. hogy senkinek méltó panasza és injuriája ne lehessen.

4. Mindennemű dologban az jobbágy biróhoz, az hajdu hadnagyhoz hallgasson, ha az hajdu jobbágnak vét vagy az jobbágy hajduknak egyenlőképen igazítsák el magok között, ha magok között el nem igazíthatják, ónodi udvarbiráknak megjelentvén ott igazítsák el. Az telekek osztásában is egyet értsenek, ha ki az teleken épít az míg ott akar lakni szabadságában álljon, az hol penig nem szereti az lakást. bucsut vevén hadnagyátul elmelessen, épületit böcs szerént helyébe szálló katouának vagy jobbágnak eladhassa.

5. Valamikor mi vagy töllünk rendeltetett praefectusunk akár ónodi udvarbiránk mi akaratunkkal közönséges javunkra tartozó dologban parancsollják. vagy éjjel vagy nappal tartozzanak értékek szerint felülni.

6. Insurrecciónak. táborozásnak és bellica expeditionnak idein két holnapig fizetés nélkül, az eltelvén fizetésünkért, hópénzek meg lévén tartozzanak szolgálni, azon mód és conditiók szerint mint az *lucziak* és *hernád németiek*.

7. Az korcsma fél esztendeig falujul övék legyen, semmiben nem különböztvén az jobbágytul, falu épületire fordíttassék, viszont fél esztendeig az korcsomárlás mi számunkra legyen, úgy mint a die 1. aprilis ad ultimum septembris miénk, viszont a die 1. oktobris usque ad ultimum martii falué legyen.

8. Az *tségények* tartásában és építésében egyenlő módot, tarcsanak, melynek az mi haszna és jövedelme lenne, annak harmad részével egyenlőképpen osztozzanak és az falu szükségére fordítsák. ha penig az *tségének* építésében recurálnak, ők sem kívánhatnak részt annak jövedelméből. Az öreg hal fogás pedig. úgy mint *viza*, *tok*, *sőreg*, olyan ususban legyen mint a jobbágyok között ab antiquo volt, kinek kinek rendeltetett arra halászó vizek, az mint hol eddig szabadosok voltanak, ennek utánna is úgy legyenek.

9. Az *aboni* pusztá telket az mint eddig az lucziakkal egyaránt bírták, ennek utánna is szabadosan bírassák az jobbágysággal együtt.

10. Noha nem volna szokás hogy az földesúr részéről nekik engedtetnék, mindazon által hozzájuk való kegyelmességünkől capitalis birságon kívül minden birságot nekiek engettünk.

11. Paraszt embert, senki jobbágját közikben ne fogadgyák, mert az meg nem engettetik.

12. Az dézmát az hadnagyság alatt valók mezei terményekből, marhájokból, takarmányokból mi nekünk, successorinknak, legetariusunknak adni ne tartozzanak.

13. Minekünk és tollünk rendeltetett praefectusunknak rendelése kívül külső vármegye tisztei inspectiójok alá, hogy sem azoktól sem másoktól holmi szolgálatnak supportálására, taxálásra, adózásra kényszerítettnek . . .

14. Az ki hadnagy lészen az mi részünkről is hites legyen és reversalist adgyon magáról, az levelek hordásában is és egyéb dolgokban is ónodi udvarbíráinktól legyen dependentiájok, mint az lucziaknak és hernád németieknek.

Ezek lévén azért az conditiók, kik alatt megemlített kesznyeteni földre szállandó és telepedendő hajdukat meg akarjuk tartani, kisül assecurálják is őket mind magunk, mind successorink képében, hogy az megírt mód és conditiók szerint való szolgálatban eljárjanak. Minek okáért parancsoljuk minden rendbeli tisztviselőinknek mostaniaknak és következőknek, hogy tartozzanak az megírt mód és conditiók szerint őket szolgálattokban megtartani, másokkal is megtartatni és nekik tött kegyelmességünk szerint semmiben megháborítani ne merészeljék. Melynek nagyobb bizonyására és erősségére adtuk nekik és successoroknak kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített levelünköt, Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Curia nostra Sáros Patak Anno domini 1649.

Susanna Loránffi mpr.

(II. Rákóczy György fejedelemnek 1654. deczember 27-én, kelt megerősítő átiratából. Orsz. Levéltár. Gyfejérvári közt. *Liber Regius* XXVI. 452.)

Közli: K. A.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A.

- Aúgh* Amand benczés, 544.
Abaháza, 556.
Abara község, 603.
Abarúj vm. 50. 60. 225. 527. 571. 1.
 Új vm.
Abony puszta, 609.
Abrahám Péter, 557.
Abrudbánya (Abrukb.), 7. 8. 13. 27. 36.
Achad falu, 110.
Ács falu, 550.
Acsádi Ádám győri kanonok, 514.
Adó: banya—, 586; bor—, 62; fej—, 62; gyertya—, 531. 532; hadi—, 388. 524. 526—528; —hátrálék (1723), 532; —kivetés (1723), 520; —szedők (1410), 62.
Adony, 154.
Aeneas Sylvius, 174.
Agachi András, László, Miklós, 66.
Agardi László, 560.
Agostonfalva, 287. 302. 303.
Agoston-rendiek (Augustinusok), 162.
Agyagus piscatura, 82.
Agyú, 5. 16. 119. 121—124. 544. 545; — német nevei, 122—124.
Ágyúöntő ház, 126; — mester, 122. 123.
I, Ahmed szultán, 416. 417.
Ajak (Alsó-, Felső-,) falu, 473.
Ajta, 292. 1. Nagy-Ajta a.
Akasztófa-állítás joga, 68.
Aknarobbanás Budán (1723), 396.
Alagi Menyhért, 374. 375. 483.
Alapítványok, kegyes— ellenőrzése, 522. —
Albánia, 202.
Albert király, 555—558; — osztrák örgróf, 174.
Alcheb (alias Gachal) birtok, 66. 1. Cheb. a.
Alchebi (Gachali, Kis.) István és László, 66. 67. 225. 231—233. — János 66. 67. — 1. Chebi a.
Alchy János, 557.
Alcsik, 280. 284.
Alföld, 364.
Algyógy, 7. 18. 21.
Ali, basa, budai beglerbég, 417. 418; — dunai admirális, 421; — csausz, 312. 314. 316.
Almás (Kis- és Nagy-) 153.
Almási István, 217. 218; — János, 533.
Almássy Mátyás, 468.
Aloch István, zágr. kanonok, 178.
Al-Pestes, 19.
Alsó-Ausztria, 550. — 1. Ausztria a.
Alsódelnei György és András, 555.
Alsó-Fehér vm. 3. 13. 23. 30. 33. 34. 37; 1. Fehér, Fejér a.
Alsó-Gagy, 149. 150.
Alsó-Köher, 287.
Alsónemtyi Zochyk János, 238.
Alsó-Ósva, 154.
Alsó-Rákos, 302. 304. 1. Rákos a.
Alsó-Saagh, 245.
Alsó-Szilvás, 20.
Alsouthi György fiai, 53.
Althan, gf. 1. Olthám a.
Alvincz, 7.
Amade Ádám br. győri kanonok, 538; — István, 582. — Péter br., 538.
Ampringen Gáspár, 276.
András király, 55. 56; — pécsi püspök (1455), 176. 178; — »souari hospes« fia Miklós, 47. 48.
Andrási Péterné, 150.
András-Vára, 550.
Angol király (I. Jakab) 416; — követek jelentései Törökországból, 412—421; — vendégek az 1723. országgyűlésen, 530.
Angyalos falu, 400.
Anna királyné (1540), 434.
Annyós András 318. 319.

Antalócz, 153. 155.
Apaczya Wasarhel, 244.
Apafy Miklós, 475. 476.
Apagy, 154.
Apáthi falu, 83. 198; — puszta, 549.
Apáthi Ádám, 20.
Apathyi Kopolch László, 557. 559.
Apor István gf. 281—284. 286.
Apostoli nuncius (bécsi), 553.
Appony, 578. 580. 581.
Apponyi család, 578—581; — Balázs (nagyapponyi), 576. 581. 584; végrendelete, 576—584.
Aquiléjai érsek, 161.
Arad város, 31. 184; — vmegye, 12. 13. 23. 25. 30. 31. 528; — birtok, 557. 559. 561. 563.
Aradi kanonokok, 184; — káptalan, 184. 185; — prépostság, 243.
Aradi Kopolch fia László, 41.
Aragonia királya (V. Alfons), 170. 190. 202.
Arany, község, 7. 17.
Arany ékszer és tárgyak, 146. 155—157. 460. 461. 479. 581. 588. 589—595.
Aranyany Péter, 468.
Aranyas község, 244.
Aran-da (= Aranyidka), 475.
Aranyos-szék, 14. 445—447.
Arczkép (III. Károlyé), 532.
Ardó, 153. 399.
Arianus lelkészek, 7. — I. Unitáriusok a.
Árpás község, 552.
Arthándi Pál, 144.
Árva vára, 503. 504; — vmegye, 155. 527.
Árviz, 602; a Csallóközben, 535.
Asguth, 225.
Asguthi György, 56; — István és János, 225; — »Dacho« Miklós családja, 69.
Assisi püsp., 201. 209—211. 215. 217.
Aszaló, 567. 568; — török adója 567.
Aszar, 549.
Aszód, 423. 424.
Atya község, 154.
Ausztria, 166. 170. 176. 215. 453. — I. Alsó-A. a.
von der Aw Péter, 440.
Azach község, 187. 188.
Azar, 64. 69. 235.
Azari (Azaari) család, 64. 235—238. I. Felsen-, Kys-, Nagazari a.
Azsia. 163; Kis-, 414. 415.

B.

Báb puszta, 578.
Bábanócz, 152.
Babik Ferencz, 19.
Babindaly Ferencz, 437.
Babócsai György ezredes, 538.
Bábolna (Hunyad vm.), 7. 17.
Babonák, 539.
Bachka falu, 475.
Bachkai Zsigmond 224. 226.
Bács (Bachia), 203. 204; — vmegye, 527.
Bácsi egyházmegye, 198. 199.
Bács-mezei puszták, 309.
Baczó Balázs, alsógagyai bíró, 150.
Bada Lőrincz, 558.
Badaló, 461.
Baglyas János (hegyaljai), 64.
Bagossi Pál, kurucz gen. főstrázsam. 408.
Bagya család, 19. 20.
Baja József, 20.
Bakabánya, 527.
Bakhtai György alispán, 229.
Bakka család, 19.
Baklott Magda, 505.
Bakony erdő, 542.
Bakonybél, 542. 543. 550.
Bakonybéli apátság, 540; — — alapító levele, 542.
Bakos Gábor, 152.
Baksai, 361.
Bakta, 154. 160.
Balahthi család, 554.
Balasek, 20.
Balásfalva, 298.
Balási Bálint 296.
Balassa Zsigmond bozóki praefectus, 434. 435. (Balassi), 437. 438.
Balassi Mihály, 298.
Balaton, 307. 541.
Balázs, lippai várnagy, 194. 195.
Balchuai László fiai, 50.
Balde helység, 240.
Bálint család, 19. 20.
Bálint »gener dictus«, 53.
Balka Miklós, nyitrai főesp. 584.
Balkó László, 533.
Balling János, 301.
Balog János, 18. 290.
Balogh András, 17; — Andrásné (1625), 372; — György (1402), 56.
Balonya kapitány, 565.
Balsa (Hunyad vm.), 25; — (Szabolcs vm.), 46. 47. 52.

- Banai* Bana fia András. 41.
Báncsy Márton, 152. 345.
Bánffy (alsó-lindvai) *Kristóf?* 508;
 — (losonczy) család, 281; *Albert*,
Dénes fia 185; *Boldizsár* és *Fere-*
renez. 281; *György* (gubernator),
 16—18. 281. 290. 292. 293; *Imre*,
 281; *János*, 181; *Kristófné*, 281—
 284; *László*, 178. 281—283; *László*
 püspök, 181; *Miklós*. alcancellár,
 174; *Zsigmond*, 281.
Bánk falu, 549.
Bankalis cassa (1723), 388.
Banó, l. Komlósi a.
Banou (Banov) város Morvában, 577.
 581. 582.
Banouchi (Banowchi) 42—44. 51.
Bánpatak(a), 7. 17.
Bányaadó, és bérlet. 585. 586.
Bányák, 27. 32.
Banyas László, 560.
Bányászat történetéhez, 468—474.
Bányavárosok, erdélyiek, 35: —
 (felső) sérelmei 1723-ban, 525.
Bár Sándor, 19. 21.
Barabás, falu, 461. 463.
Baranya vmegye, 526.
Baranyai Imre, 550; — *István* és
Pál, 41; *János* és *Péter*, 42.
Baranyai Chukas Szaniszló, 69.
Barát Márton zálogos jobbágys, 461.
Barathy falu, 82.
Barbarossa, 455.
Barcha Antal, 557.
Bárca falu, 598. 599.
Barczaság, 15.
Barcsay család, 5. 16—19.
Barházy János, 468.
Barkaszó. 153.
Barko, tábornok, 11.
Barkóczy 319; — *Anna*, 151. 158;
 — *Betuska* és *Boriska*, 154. 155.
 157. 158; — *Ferencz*, 152. 155;
 — *György*, 153. 155. 157; —
Györgyné, 408; — *István*, 151—
 153. 155; — *János*, 151; — *Kata*,
 155; — *id. László* gyermekei, 155;
végrendelete 150—160; — *ifj.*
László, 153—156. 159; — *Sándor*,
 151—153. 155; *Zsigmond*, 153. 155.
Barna Benedek, 557.
Baros Miklós, 570.
Bars vármegye 82—84. 90. 92. 98. 527.
Barsi főesperesség, 74. 83. 246. 256.
Bársony Boldizsár (berényi), 137.
 146: — *János*, 339.
Bartakovics, 410. — *Gáspár*, 350.
Bártfa, 527.
Bartha György és *Pál*, 557.
Barthai Pál fia Lukács, 41.
Barthes Benedek és *Imre*, 558.
Barton, angol követ, 412—416.
Bary (Bereg ?), 120. 121.
Baseli zsinat, 207.
Básta György, 445. 446. 567.
Batarcs, 399.
Bathi falu, 18.
Bathkai Benedek alispán, 231.
Bathor (Rwzkai) András, 224. 232.
István, 41.
Báthory András (Zsófia atyja) 340;
 — *András* tárnokmester, 452. 453;
 — *Gábor* 301. 412. 417—419; —
István lengyel király, 294. 412. 413.
 443; — *István* nádor, 112; —
István országbíró, 556. 557. 559.
 560; — *Kristóf*, 443; — *Zsig-*
mond, 412. 443; — *Zsófia*, 321.
 323. 325. 326. 331. 334. 335. 337—
 340. 343—347.
Bathring pénznem, 232.
Bathuai család, 41. 48. 558. 561.
Bathwa birtok, 558. 561.
Bathyani (*dicti Span*), 64.
Batizo falu, 18.
Báttai apátság, 243. 550.
Batthyány (1641), 307. 311. — 1.
Bottyani a.
Batthyány gf.: — *Ádám* özvegye,
 391. 392; — *Ignác* erd. püspök,
 71; — *Károly* kamarás, 533; —
Lajos, 391; — *Zsigmond*, 389, 533.
Baxai Mihály, 64; — *Miklós* és
Simon, 555.
Baya József, 16.
Bayanhazai Miklós, 561.
Baychy János, 467.
Bayczy Mihály nyitrai kanonok, 584.
Baynok György, 52.
Bayomi Benedek, 454.
Bayon falu, 85.
Bayzath Pál, 557.
Bazalár falu, 19.
Bazin, 144. 465. 526.
Bebek (Bubek) Detre nádor, 55; —
Ferencz, 449. 450. 453; — *István*
 országbíró, 41—46. 48.
Bebrava patak (Thersenbach, Ther-
 sewpakh, Bieberaw), 431.
Bécs, 30. 34. 35. 38. 39. 163—167.
 170. 171. 176. 185. 186. 188. 196.
 276. 307. 308. 309. 322. 323. 337.

338. 348. 351. 355. 356. 368. 369.
 373. 378. 379. 381. 382. 387. 388.
 391. 392. 394. 396. 419. 420. 434.
 435. 453—455. 461. 464—467.
 481. 482. 484. 491. 492. 495. 502.
 507. 509—514. 516. 523. 526. 529.
 530. 535. 536. 542. 544. 547. 548.
 550—553. 574. 575. 586. 587. 600.
 601.
Bedeckkei Albert és Miklós, 554.
Beeli Péter fia Mihály, 41.
Been, nobiles de —, 250; — prépostság, 243.
Beke Dániel (s.-sztyörgyi) bordosi prédikátor, 299. 304; — György ungi szolgabíró (1445), 561.
Békekötés (1627), 484, 485; — 1664-i és a törökök, 419; l. Szatmári a.
Békés vmegye, 528.
Béketárgyalások, — (1535), 453; — (1625) 361. 368—370. 386.
Béla (Abaúj), 475.
Bélabánya, 527.
Belai benczés apátság, 513. 515.
Belementz birtok, 56.
Belényes, 35. 408. 409; — 468—471.
Belényesi vas- és rézbányák leltára (1600), 468—471.
Belgrád (Nandoralba), 193. 213. 216. 421.
Béli benczés apátság, 243. 552.
Belle (Nyitra), 578.
Belovári úr (1633), 501.
Belsei család, 555.
Belyegeni Desew fia Domonkos, 68.
Ben terra — (Bény), 81.
Benczencz falu, 7. 18.
Benczés apátok, 206. 207; — főapátok, l. Karner, Sayghó — apátságok, 243. 513. 514. 550. l. Batta, Bél, Bela, Bakonybél, Pannonhalma, Pécs-, Pétervárad, Vaska stb. a.; — gyógyszerész és orvos, 395.
Benczések, 162. 391. 544. 547. 550. 552. l. Cluny.
Benczik István, 601.
Bene falu, 153.
Benedek pápa (XII), 103. 551.
Benevent, 551.
Benkócz, 152.
Beöch (Bech, Tisza Beöch), 474.
Bercsényi Miklós gf, 401. 402. 406.
Bereckei Miklós fia János, 49.
Bereg vmegye, 42. 52. 63. 312. 318. 348. 402. 528.
Beregszász, 566.
Berekszó, 17. 21.
Berekzoy Benedek kassai ügyvéd, 597.
Berényi György gf, Tamás, 531.
Berete (Sáros), 475.
Berethe (Zemplén), 50. 54.
Berettyó, 401. — Ujfalu, 402.
Berivay István, 18.
Berkes András püspök, 531.
Berkez (Szabolcs), 58. 62. 63. 68. 70. 224. 229. 564.
Berky (falu Sárosban), 475.
Berlichingeni dragonyosok, 35.
Bernád Antal, 18.
Bernstein János (Perrestan) kamarás, 140. 146.
Bersen falu, 109. 110.
Berthók Benedek gagyi esküdt, 150.
Berthóty Ferencz
Berzel (Szabolcs), 44. 45. 47. 50. 54.
Berzencze (Somogy), 552.
Berzenke, 475.
Berzeviczy-levéltár, 273—279.
Berzeviczy család, 273—275.
Besenyő (deregnyei) Demeter ungi alispán, 60. 61. 555—559.
Bessenyei Péter, 468. 471.
Besztercze, 474.
Beszterczebánya, 527.
Beszterczei főispán, 165. 175.
Bethlehem vára (Bethlen), 151.
Bethlen Elek, 475; — *Farkas*, 29; — *Ferencz*, 301—304; — *Gábor* fejedelem, 137. 281. 301. 354. 384. 385. 417. 418; közmondásos ravasszága, 365; — *Gergely*, 3. 16. 18. 32; — *Györgyné*, 291. 293; — *István*, 297. 484. 607. 608; — *Klára* 290; — *Lajos*, 8. 9. 34; — *Pál*, 21. 32; — *Péter*, 509.
Bethy András, Lőrincz, 557.
Bezéd, 154.
Bezew birtok, 228.
Bicske, 378. 379. 486. 495—498. 500. 503. 504.
Bicskey István, 397.
Bihar vármegye, 11. 35. 402. 528.
Bikk László kurucz alezredes, 408. 409.
Bíró Gergely, 557; — *István* győri követ, 536; — *István*, 531. 544. 551; *János* kurucz kapit. 404.
Bisztray, illyei nemes, 16. 19.
Bisztricz páter, 365.
Bithou, Bytho (pinkolchi) 41. 48; Demeter, 41; István, 60. 64; Márton, 229. 230.

- Bizony* Mihály, 566.
Bizottság, országos (1723), 533.
Blessény (Zaránd), 28.
Bobroviczki Gáspár, 583.
Bochkod István, 557.
Bocskay István fejedelem, 417. 418;
 — Miklós, 295.
Bodi Zsigmond, 561.
 »Bodo« *Kósa*, 53.
Bodo Miklós püspök, 179. 180.
Bodok Izsák iszpaja, 309.
Bodon birtok, 42. 62. 63.
Bodrog hídja (1422), 224.
Bodrog vmegye, 527. 530.
Bodrogi főesperes (1456), 218.
Boér Sámuelné, 281.
Bogád falu, 110.
Bogát, 303.
Bogath, 554.
Bogáthi Nagy Pál és Péter, 554.
Bogdán(y) falu, 154. 156. 159.
Bogroghy Gergely, 467.
Boi falu (bánya), 468.
Bokai, 502.
Bokaj falu, 18. 21. 25.
Boldvai Király-levéltár, 150.
Bolsesd, 19.
Bolthy Gergely, 558.
Bolyai Gáspárné (Török Irma), 280.
Bonannus Blondus, 163.
Boncz asszony (szapubéri), 505.
Bonczida, 290.
Bóné András, kurucz ezredes, 400.
Boradó, (1410), 62.
Borbátvíz, 20.
Borberek, 7.
Bordos (Udvarhely), 299. 304.
Bornemissza János hunyadi főispán,
 16. 18. 19. 35; — *János*, budai
 várnagy, 140. 145; — *Mihály*
 deák (sárdi), 295; — *Pál* (jenei),
 301; — *Pál* budai prépost, 574—
 576; — *Zsófia*, 281.
Boronkai, győri szolgabíró, 521. 543.
Boroszló Wratislavia), 166. 169.
 170.
Borsai család, 281—284.
Borsay Nagy István, 21.
Borsi vára, 344—346.
Borsi János, 153.
Borsod vármegye, 119. 528. 554. 605.
Borsos, illyei nemes, 16.
Borsvai család 300.—302. 235.
Borsy (Bursy) birtok, 223. 227.
Bory Mátyás, 468; — Mihály, 332.
Borzsovay György, 463.
Bosnyák halála (1635), 503.
Bossány(i) Eszter (Forgách Miklós
 gfné), 578. 579; — *Farkas* jezsuita,
 391; — *Gábor*, 531; — *Ilona*,
 580; *Miklós*, 579.
Bosznia királya (1456.) 193; —
 katholikus egyháza (1444), 162; —
 püspöke, 525.
Boter, 511.
Bothfaluai (Bothfalusi) család, 65.
 230. 232. 233. 236. *Nagy* Péter,
 228. 230. 232. 233.
Bothka Mátyásné, 143.
Bottfalwa (Nyitra), 578.
Botyán (Fehér vm.), 541.
Bottyáni (1630—36), 496. 507; —né,
 481. 482. 486. 503. — l. Batt-
 hyány a.
Botzkowytz, Ulrik Kristóf (ezernahori),
 453.
Bozes, falu, 25.
Bozkovitz (Bozkowich) Archibius
 (Arthhebius), 140. 145. l. fent.
Bozók (Bosauck, Bozock), 435. 437.
 438.
Bozóki prépostság (de Buzok), 243.
Bozorné, 484.
Bögöz (Udvarhely) 280—285.
Bölönyi (Beoleony) Gáspár, 296.
Börchháza, 549.
Brád (Hunyad), 4. 5. 7. 24. 26. 27.
Brádi Miklós és József, 17. 24.
Brandenburgi György őrgf. 127; —
 Katalin fejedelemasszony, 301.
Branyicska (Hunyad), 6. 7. 17. 21.
Branyok püspök, 540.
Brassó (Brassovya), 182. 287.
Brassói esperesség, 244.
Breznóbánya, 527.
Brezovecz, 152.
Brodericus István, 454. 455.
Bruckhner (Brwkner) Zsigmond, 440.
 442.
Brukenthall br. erdélyigubernator, 30.
Bruxelle, 433.
Buda, 54. 56. 59—62. 64. 67. 68. 70.
 85. 90. 112. 127. 144. 175. 176. 185.
 186. 189. 201—204. 208—211. 214—
 216. 223. 224. 226. 227. 230—232.
 236—239. 241. 256. 260. 306—310.
 314. 361. 363. 422. 423. 435. 448.
 527. 541. 554—557. 559. 562. 563.
Buda család, 18. 20. 21.
Budai beglerbég, 417. 418; l. Ali
 a; — clarissák, 541; — hévvizek,
 256; — kanonokok, 574; — káp-

talan. 66. 561; — országgyűlés (1527), 447; — plébánia, 244; — robbanás (1723), 396; — szabók czéhszabálya, 127; — vám 547; — várnagy (1522), 145; — vendégfogadó, 541; — vezér (1625), 367; (1641), 305. 306. 308. 310—312. 314. 316. l. Musza a.
Buday István, 399; — *János*, 88. 241. 256; — *Zsigmond*, 411.
Budja falu, 288.
Bugdania, 413. l. Moldvaország a.
Bugyul család, 19.
Buja falu, 21.
Bujék, nemes, 18.
Bujtur falu, 20.
Buoz Tamás, 58.
Burgundi herczeg (1456), 191.
Burianus de nova Swethlo, 143. 146.
Buthum falu, 9.
Buti Coelestin benczés, 544.
Buthay Tamás, 468..
Bzenech, 144.

C. Cz. Cs.

Calascio, Rocca de —, 209.
Calatrava-rend, 162.
Capestrano 161. 218. 219.
de Cappitellis Tódor, 121. 122.
Castelli gfok, 477—479.
de Celano gfné, 219. 221.
Cerver Donát, Ferencz br., 477; — fiai 478.
Cezmeri Lukács, 64.
Chabrag(h) Zabragh vára, 430—432. 436. 437. 441—443.
Chanad eszterg. érsek, 99.
Chapiasi Miklós kanonok, 186. 187.
Chazlochi László fia János, 41.
Cheb falu, 563. l. Alcheb a.
Chebi (Cheebi) család, 43. 59. 61—63. 233. 561—564. l. Al—, Felchebi a.
Chebi »Oroz« Jakab, 61.
Chegley József, 468.
Cheleni Jakab, 64.
Cheley(i) család, 231. 598
»Cherepes« Miklós, 53.
Chergew birtok, 55.
Cherwelgh szőlő, 106. 239. 256.
Cheuthi prépostság, 243.
Cheykei László fiai, 51.
Chomort(h)el(e)ke (—y), 55. 63. 223. 227. 234. 235.
»Chontus« 59. l. Czontos.
»Chorba« László, 53.

Chorgoi Gergely, 67.
Chornos János, 232. l. Nathafaluai a.
Chudak György hacséros, 604. l. Czudak a.
Chukas, Baranyai, Szaniszló, 69.
Chur Gergely, 558.
Churthy Mihály somlyói várnagy, 109—111; l. Chyuthy a.
Chuz, Petrus de —, 251.
»Chysij« (?) 98.
Chyuthy Mihály, 107. l. Chwthy a.
Cilley Ulrik, 178. 189. 196.
Cisterciták, 162. 395. 534. 541. 543.
Ckekehazai Gergely és Mihály, 555.
Clarissák, 479. 541.
Clunyi benczések, 162.
Cob (de Neudingh) Farkas, Frigyes br. cs. tábornok, 275. 276. 279.
Coke Tamás angol követ, 421.
Coppenzoller (Koppen-) tábornok, 31. 34. l. K. — a.
Cozmafaluai Pál fia György, 64.
Cozmai Péterné, 598.
Curio Horác, Heraklides vajda titkára, 115.
Curtius András Dr., erd. fejedelmi orvos, 603; — Lajos orvos, 604.
Cybak Imre váradi püspök, 452.
Czeczey Lénárt 112. 113.
Czeplédy István prédikátor, 348.
Czéhek várbástyái Kassán, 124—126.
Czehentner Károly br. vaskai benczés apát, 514. 515.
Czéhszabályok: (1614), 127—137.
Czeke Péter (dévai), 112.
Czekey család, 557.
Czenéte pusztá (Sáros), 147.
Czigány nevű lovaskapitány, 26.
Czigányócz, 153.
Czigányok: 10. 15. 27.
Czikles, 491.
Czindorf, 506.
Czobor: — ifj. Imre, 583; — Márk gf, 531. 533.
Czolikofér úr, 466.
»Czontos« *Myzlai* Bertalan, 57. 59.
Czosel Antal organista, 547.
Czudák Gergel, 603. l. Chudak a.
Czudar l. Z. a.
Czyczwa, 451. 452. l. Csicsva a.
Csaba, 402.
Csaba, Zsigmond, 402. 403.
Csáklyó falu, 151.
Csáky, 481. 482; — Csákyiné, 379. 381. 507. — *Anna*, 567; — *Betuska*, 507; — *Borbála* 351; — *Dániel*,

19; — *Imre*, biboros, 391. 393. 516. 520. 522. 529. 548; — *István* 407. 408; — *János*, főispán, 11. 29. 32; — *László* levelei kapit., 348. 351—353; levelei Lobkowitz Venczel hghez, 348—353; *Miklós*, 530; — *Péter*, 531, 533; — *Zsigmond*, 516. 523.
Csallóközi árvíz (1723), 535.
Csanád 199; — vmegye, 528.
Csanádi apátság, 243; — püspök, 393. 518. 521. 525. 531. 536. 537. 544. 552. l. Nádasdy László a.
Csanády Bertalan és György minorták, 204.
Csány (Tchan), 475.
Csapa (Csaba ?), 193. 194.
Csaplár Gergely, 147; — *György*, 566.
Császár Lőrincz, 157. — l. Oláh
Császári falu, 153. 319.
Csathó Albert, 397.
Csebinnye, 151. 155.
Cseh eretnekek, 232.
Csehek 564; — garázdálkodása, 212.
Csehország, 168. 171. 174. 212. 243. 352. 388.
Cseke, 459.
Cseklész, 520.
Csempész, 217.
Cseréi család, 280. 282. 290. 292. — *Mihály*, 280. 292. 293; családi emlékiratai, 280—293; — *Miklós*, 19.
Csernahor, 452. 453. l. Botzkovitz.
Csernel Pál, 456.
Csesznek, 543.
Csianadi (Chianadi) Pál kanonok, 299. 304. 305.
Csicser (Checher, Chechyr, Chicher, Chycher, Chychyr) 42. 47. 48. 51. 52. 54. 59—63. 151. 227. 229. 230. 233. 561—563.
Csicsery család, (l. Checeri, Checheri, Chechyri, Chicheri, Chichiri, Chyceri, Chycheri, Chychiri, Chychyri, Chyciri, Chyeyri, Chyczeri, Chyheri, Chyseri, Chycheri,) 41—56. 58—64. 66—68. 223—227. 229—236. 555—563. l. Fodor, Ormos, Oroz a. — levéltárából oklevelek, 41—70. 223—238. 554—564.
Csicsva vára, 152. l. Czyczwa a.
Csik (szék), 291.
Csiss, 25.
Csiszár, 12. 21; — István és László, 24.
Csóka család, 18. 20.

Csolnokos falu, 20.
Csolnokosy András, Lajos, László, 20.
Csoma falu, 153.
Csoma Anna, 462.
*Csomon*y falu, 153.
Csongrád vmegye, 528.
Csongrády, 18.
Csonkapapi falu, 153.
Csora falu, 7. 18.
Csornai premontréiek, 519. 544. 551.
Csömöllőnyálló falu, 288.

D.

Dacho (Dachow), eurfalwi, ewri, ewryi, 230. 231. 561; — György, 56. 226 236; — Miklós, 60. 65. 67—70. 226. 227. 229—231. 562.
Dacho, asguthi, — Miklós családja, 69.
Dacho, kystarnochi, — Miklós, 56. 65.
Dacho, nyenei, — Demeter, 230.
Daczó György, 561. l. Dacho a.
Dadacs, falu, 7.
Dakt, falu, 302.
Dalmácia, 57. 202.
Damas, falu, 82. 93.
Damasd falu, 305.
Damonkos Miklós, 117.
Dániel deák, kőhalmi királybíró, 298.
»Daniel úr«, 492. l. Eszterh. a.
Dankovits, 496. 498.
Darabos Gáspár, 468.
Darahi Jakab fia János, 67.
Darma, 562. l. a köv.
Darna, 230.
Darócz falu, 153.
Darotzi Tibald és István, 563.
Davidhazai »Zazy« Benedek, 235.
Deák Dániel, 298; — István, 289; — Istvánné, 281; — Jakab, 297; — János, 303; — Lőrincz, 558.
Deáki falu, 514. 517. 543.
Debreczen, 288. 289. 403. 405. 449. 475. 476. 528. 604; — portái (1723), 391.
Debrouchei Tamás zágr. püspök, 179.
Dédács falu, 18.
Deday György, 472.
Deés, 297.
Delnei Kakas András, 234. 237. 238.
Demecser, 154.
Demelky Márton, 109.
Demyen mester, személynök, 598.
Dénesdi, 517.
Derczen falu, 153.
Derecske, 3.

Deregnec 558. 1. Besenyő a.
Dersffy család, 579; — *Orsolya* (gf. Eszterh. Miklósné), 511.
Desőffy Péter ifj., kurucz tiszt, 402.
Déva, 6. 7. 19. 29; — vára, 5—7. 11. 28. 33. 35. 37—39. 191. 192. 195.
Dévai Tamás, 363.
Devecser, 486.
Dewen vára, 586.
Dewycza falu, 431.
Dézsmá alól mentes óhitűek, 195.
Dienes Ádám, 403.
Dietrichstan Zsigmond gf., 353.
Diósgyőr (Dyos-Gyer), 475. 476. 568.
Diura György, 577.
Doba, 108. 109.
Dobay András, 571; — József, 18.
Dobó (ruszkai), 603; — *Anna* (Pereúyi Istvánné), 597; — *Domonkos*, 561; — *Ferencz*, 112. 116; *Ferenczné* arczképe, 116. 117; — *Istrán* (1427), 228; — *Istrán* (1553) életéhez adatok, 119—121.
Dobó (dobói) Jakab, 41.
Doboka vmegye, 285. 290—292. 302.
Dobos falu, 596; 1. Nagy-D.
Dobra falu, 19. 152.
Dobraviczky János, 433. 434.
Dobray István, 17.
Dobroni János, 237.
Dobrowa falu, 63. Dwbrawa a.
Dobsza, 397.
Doby Péter, 557.
Dóczy (1656), 319. 320.
Doktor Ferencz, 467.
Dolhay György, 398.
Domahida, 398.
Dombai (de Dombo) Pál, 179.
Dombi vassari plébános, 548.
Dominikanusok, 194. 551.
Domonkos Miklós, 604. 605.
Donch fiai Péter és Miklós, 51.
Dori László ügyvéd, 530.
Dorogh (Esztergom), 81. 239.
Dúsa Tamás, 17.
Dömösi prépost, 251.
Drágakövek, 140. 147. 420. 533. 588—591.
Drágaság Dunáninnen, 598.
Draskovics János gf., 531; — Lipót gf., 533.
Dráva, 420.
Dreykirchen, 35.
Drinápoly, 419. 421.
Drugeth János és Miklós 41—43.

45; — *Willermus* nádor, 65; — 1. Homonnai a.
Dukaffalva, 56.
Duna, 81. 82. 197. 250. 358. 362. 365. 366. 369. 371. 420. 421. 496. 505. 511. 517. 546. 550. 551.
Duna-malmok (1397), 250.
Dunáninnen és túl, 526. 528.
Dunavecse (Vecze, Vecse), 428.
Durazzói Károly fia László, 57.
Dwbrawa, 66. — 1. Dobrawa a.
Dyod, Gregorius de —, 141.

E.

Ebeczky László török rab felesége és leánya (1641). 308. 311. 313. 315; — *Mátyás* (Ebechky), 467. —
Ebed falu, 82. 260.
Ebergényi, 411.
Ebersdorff, 602.
Ebespataka, 51.
»Ebíjesztő péntek«, 502.
Ecsed, 340—342. 399. 401. 543. 607. 608.
Edlspacher, 23.
Eger, 119. 120. 177. 178. 181. 311. 401. 528. 552. 568. 573.
Egres, 182.
Egri érsek, 518; — kanonokok, 66. 67; — káptalan, 41. 46. 47. 48. 52. 59. 61. 63. 225. 458. 560. 574; — prépost, 174; — püspök, 3. 79. 142. 144. 145. 177. 178. 181. 392. 393. 457. 458. 519. 525. 533.
Éhinség Bácsban (1456), 198. 199.
Ekle falu, 550.
Ékszerék, 140. 479. 588—590.
Elefánt község, 577. 582.
Eleonóra királyné, 351.
Enczesdorf, 196.
Endréd, 307; — apátság, 541.
Eneskei Benedek alispán, 560.
Enyed (Nagy-E.), 15. 35.
Enyiczke, 570.
Eörss, 541. — V. ö. Ewrs.
Eötveös András, 295—298.
Eötvös Mihály, 147; — *Miklós*, 409. — *Tamás*, 147.
Epel (Esztergom), 81.
Eperjes, 124. 327. 332. 527. 598. 602.
Eperjesi gyűlés (1633), 500.
Eperjesi János gagyi prédikátor, 150.
Érd Szt.-György egyháza, 139. 140.
Erdély, 1. 3. 15. 30. 31. 39. 80. 81.

113. 134. 142. 151. 159. 182. 183. 186. 187. 190. 191. 243. 244. 250. 286. 289. 320. 326. 331. 334. 336. 348. 362. 400. 407. 408. 412—419. 444. 452—454. 475. 566. 567. 569. 601. 603. 604. 608; — és Anglia polit. érintkezése, 412; — fejedelme, 500—504; — magyarsága, 320; — vajdái, 142. 179. 181.
- Erdélyi* állapotok (1633), 500; — bujdosók (1706—09), 404. 405. 407. 410. 411; — kereskedők 601. 602; prépost, 174; — püspök, 186. 187.
- Erdélyi István* (somkerekí), 301; — József benczés, 515; — Mihály és Lőrincz, 574.
- Erdeutheleki* János fia György, 61.
- Erdőd*, 217. 218.
- Erdödi Gábor*, 390. 525. 533. 552; — *György*, 533; — *Imre*, 531; — *László*, 533; — *Simon*, 431; — *Tamás*, 602; — (Tamásné) 370. 371.
- Erdőfalva* (Erdély), 25.
- Erdőhegyi* Bálint, 467.
- Érsekújvár*, 400. 502. 571. l. Újvár a.
- Erwipolis*, 173. 174.
- Eszék*, 193. 194.
- Eszlár*, 154.
- Eszszeny* falu, 152.
- Esztergom* vár, 83. 84. 250; — város, 81. 82. 85. 92. 101. 177. 212. 226. 232. 244. 245. 269. 271. 305. 309. 527; szőlőtizede 100; vármegye, 82. 527.
- Esztergomi* egyház és vár viszontagságai, 80; — egyházmegye, 515; — érsekek, 99. 105. 106. 160. 176—178. 212. 226. 232. 237. 239. 244. 260. 332. 336. 337. 554. 555; jogai és kiváltságai, 79—81; — érsekség alapítása, 79; javadalmazása, 80. 81; kiváltságlevelei és írásai, 80; suffraganeusai, 79; — *kanonokok*, 74. 88. 99. 239—241. 246. 247. 251. 252. 254—256. 467; száma, 99; tisztségei és jövedelmei 89—106. 239—241; vadászat-tilalma, 265. 266; — *káptalan*, 137; alapítása, 81; apátságai, 243; birtokai és jövedelmei, 81—86; budai házai, 239. 241. 256; hiteleshelyi jellege, 87. 93. 262. 263; jövedelmeinek kezelése, 244. 245. 261. 262. 266—269. 271. 272; méltóságai, 87—89; országos levéltára, 87; prépostságai, 85. 101. 242. 243; statutumai és szabályai, szokásai, 71. 72. 257—272; szabadalmi, 86. 87; tizedszabálya, 261. 262; visitatioja (1397) 71—106. 239—272.
- Esztergomi* hév-vizek, 82. 90. 264; — iskolák, 104.
- Esztergomi* Péter kanonok, 240.
- Esztergom-kakathi* rév, 82.
- Esztergom*—*Szt.-György*, 85. 242. 243.— *Szt.-Tamás*, 82. 85. 90. 106. 242. 243.
- Esztergom-szigeti* apácák, 82.
- Eszterházy* (Essterhasi, Ezterhazi) *Dániel*, id., (»Dániel úr«), 357. 362. 368. 377. 380. 497; — *Erzsébet*, 379. 495; — *Ferencz*, 3. 521. 531. 533. 543; — *Gáspár*, 533; — *Imre* id., veszprémi püspök, 516. 533. 540. 548; — *Imre*, ifj. 531. 533; — *István*, 502. 511; — *János*, 521. 531. 535; — *János* (id. Dániel fia), 362; — *József*, 389. 391. 520. 523. 531. 533. 542—544. 551; — *Julinka*, 504; — *Károly* egri püspök, 3; — *Katicza*, 493; — *Krisztinka*, 495; — *László*, 531; — *Magda*, 382; — *Miklós* tábornagy, 2. 3; — *Miklós* nádor, 305—307. 312. 314. 354—386. 481—512; levelezése Musza budai pasával, 305—316; levelezése Nyáry Krisztinával (feleségével), 354—386. 481—512; Pápan, 486; — *Pál*, 365. 384; — *Pálné*, 380.
- Eszterházyak*, 2. 20. 349. 543. 550.
- Ethe* falu, 549.
- Ethiopiai* katolikus egyház, 162.
- Euer* Ewer birtok, 51. l. Ewr a.
- Eurdegh* György, *Thybai* 562.
- Euri* Antalyus fiai, 41. l. Ewri a.
- Európa*, 162.
- Evangelikusok* gyűlése Kassán, 325. 326; Terebesen, 327; — és a Rákóczyak, 325—334. 337. 338; — sérelmei, 325—330. 573. 574.
- Ewr*, 65. 68. 230. 246. l. Euer.
- Ewri*, Euri esalád, 69. 70. 236; V. ö. Dacho, Somogy, Toth, Variw.
- Ewrs* (= Budaeörs), 85. 90. 260. 267; *Szt.-Márton* egyháza, 244.
- Ewz* János (de Zerdahely), 448.
- Eytzinger* (de Eyczing) Udalrik, 166. 170. 171.
- Ezeni* István fia Tamás, 236.
- Ezeni Pyke* Balázs, 563; — *Pál*, 233.

Ezüst és ezüstmű, 140. 147. 155—
157. 458. 460. 461. 479. 490. 534.
581. 590—596.

F.

Fabri Dénes benczés, 552.
Fabris gf. tábornok, 11. 30. 33.
Faigel Péter kurucz tiszt, 573.
Fáj István, 146; v. ö. Ffayi.
Falconák, falconeták, 121—126. 1.
Taraczk a.
Farkas Bálint, 127; — Dénes (im-
breghi), 235. 236; — Ferencz,
21; — Ferencz (bögyözi) családja
280—284. 286; — Miklós, 468;
— Pál, 607; — Péter, 21; —
Tamás (1370), 49; (más), 468.
Farnadi Péter, 100.
Farnossy Imre, 402.
Favarak építése, 227.
Fegyver, 5. 107. 147. 460. 461. 479.
591. 592. 594. — kovácsok czéhe
(Kassán), 126. 1. saját neme a.
Fegyverszünet (1535), 453—455; —
(1540), 435.
Fehér vmegye, 521. 1. Alsó-F. és
Fejér a.
Fehér (Albus) Péter, 49.
Fejér vmegye, 526; 1. Fehér, Alsó-F. a.
Fejércse falu, 153.
Fejérd falu, 301.
Fejérpataki Ráfael, 570.
Fejértó, 154.
Fejérváry István, 17.
Fejérvíz falu, 20.
Fekete Anna 459; — György 543.
tenger, 414. 415.
Fekete-Körös, 35. — tenger, 414. 415.
Feketeváros, 371. 509.
Feketh Balázs, 557.
Felchebi Tamás 63; 1. Chebi a.
Felkezenew (Szabolcs m.), 62.
Felpestes, 20.
Felseuazari 64. 1. Azari a.
Felseuruzka, 64. 69. 1. Ruzka a.
Felső — Bánya, 527. 528; — Gagy,
148. 149. 150; — Magyarország,
275. 276. 350. 453; — Ósva, 154;
— Szálláspataka, 20. 21.
Felsőmagyarországi — 13 vármegye,
279. 325. 326.
Felwyncz, 250.
Fenes falu, 321.
Ferdinánd (I.), 120. 121. 450. 452.

453. 474. 584. 587; — (II.), 377;
— (III.), 312. 324.
Ferencz assisii püspök, 201.
Ferenczfi kir. titkár, 464. 468.
Ferentzffy Balázs, 467.
Festetith-levéltár Keszthelyen, 146.
Fewlse-Saagh, 245.
Feyer György, 557.
Ffayi Pál, János, 555.
Ffygedi család, 555.
Ffyzyi család, 555.
Ffwlo Péter, 558.
Fias falu, 154.
Fiáth (Fiátt) János győri alispán,
535. 536. 538. 542. 546.
Firenzeiek (Florentini), 170.
Fischer (Mihály) br., 531.
Fliesch Lőrincz, kolosv. főbíró, 294.
Fodor János, 338.
Fodor (csicserei) család, 59. 63. 65—67.
224—229. 231—235.
Fodor »Ormes« Ferencz, 57.
Fogaras 16. 584.
»Fogas« János, 53.
Folt falu, 7. 18.
Forgách (Forgacz, Forgács) gf; —
Ádám, 571; — Ferencz, püspök,
canczellár, 114; — János, 533; —
Miklós, 337. 338. 349. 578—580; —
Miklósné, 361. 362.
Forray gf. aradi alisp., 23.
Forró, 475. 565. 566. 568.
Földhitel rendezése, 517.
Földindulás Váradon, 137.
Földközi tenger, 163.
Földközösség a hajdúknál, 609.
Földvár, 547.
Földvári apátság, 243.
Földváry György, 17.
Fraknó, 2. 312. 499. 501. 507—510.
Franciskánusok 5. 7. 12. 163. 164.
194. 195. 200. 202. 204. 208. 209.
219—221. 458. 460. 463. 477. 534.
538. 540. 548. 577.
Franczia követ a Portán, 420.
Francziaország, 538.
Frangepán Ferencz érsek, 454.
Frank István eszterg. kanonok, 88.
Frankavillai Lőrincz, 56.
Frankfalua (Frankavilla) 61. 63. 64.
226. 1. Olaz, Naghalaz a.
Frankfurt, 173. 174. 190.
Frater István, 298.
Frigyes (III.) császár, 195.
Frychy János, 598.
Fuggari (= Fuggerek), 585. 586.

Fulo Mátyás, 147. 149. 150.
Futak (Futach), 218. 219.
Fülek, 307. 415.
Fülepp Tamás, 154.
Fülöp deák, 598. 599.
Fürdők, 1. Hévvizek, Savanyúvíz,
 Tarcsa, Rusbach.
Füri Benedekné, 19.
Füsi (Komáromban), 551.

G. GY.

Gachal = Alcheb, birtok, 66.
Gachali (Alchebi) család, 231. 232.
 354.
Gacsály falu, 153.
Gagy, 150; — 1. Alsó-, Felső-Gagy a.
Galamboki plébánia, 244.
Galambos Ferencz, 401.
Galanta, 358. 380. 485. 500.
Galatz, falu, 20. 21.
Galyóc, 384. 401. 484. 577.
Galilea, 220.
Gáll Mátyás, 12. 24; — Péter, 364.
Gallicus Joannes, zólyomi főesperes,
 251. 252.
Gallipoli(s), 163. 414. 1. Halipol a.
Gálocs falu, 153.
Galychi János, 48.
Gályák, 202. -
Gaozon Mihály budai polgár, 144.
Garadna, 475. 565. 566.
Garam-Szt-Benedeki apátok, 83. 243.
Garay László nádor, 175. 176. 179.
 182. 200; — Miklós nádor, 51. 52.
 57—65. 67. 68. 224—227. 231.
Gáta, 505. 509.
Gebe falu, 153.
Gechel (Gachal?) falu, 65.
Geem János, 53.
Gelénes falu, 153.
Gellyen Imre, 297. 298.
Gencs, 154.
Gentse György, 558.
Genyewl János és Simon, 555.
Genuaiak (Januenses), 170.
Geraw Henrik, 174.
Gerche falu, 109.
Gerchel falu, 55. 66.
Gercheli János és Ferencz, 64.
Geréndi Miklós erd. püspök, 475. 476.
Gergots Mihály, 19.
Gerlai úr, 567.
Gerlath Benedek, 557.
Geszt (Gezth), 216.
Geszthy János belgrádi kapit., 216.

Getthei János és Miklós, 555.
Gewngews folyó, 110.
Gezthel (Zemplén), 60. 61. 62.
Gilányi György br., 531; — János,
 273. 1. Görgey a.
Ginszky Ferencz cseh cancellár, 388.
 390; — 1. Kinszky.
Glod falu, 25.
Glover Tamás konst. angol követ,
 417—419.
Godolyasi István és Miklós, 41.
Gógány-Váralja, 290. 1. Száva a.
Golts gf. ezredes, 22.
Gonzaga hg., 353; — Hannibal örgf.,
 351. 352.
Goro Miklós, 16. 17. 26. 27.
Goszthonyi (Ghosztöny) — Boldizsár,
 467; — János, püspök, 142. 145.
Gödöllő, 423. 424. 426.
Gömör vmegye, 528; — főesperese,
 74. 100. 246. 255.
Göncz (Geöncz, Gewncz), 116. 117.
 118. 569.
Gönczi György, 533.
Görgei Imre, 531; — Jób, 460.
Görgey Kata (Gilányi Jánosné), 273.
 275; — Zsigmond, 275.
Görög egyház, 207; — egyesülése
 (ferrara-firenzei zsinaton), 162.
Grác (Gretz, Ckraacz), 120. 121. 195.
Gradicensis abbas Praemonstr. 519.
Gradna falu, 51.
Gretz, 174. 196. 1. Grác a.
Grichbaum br. helytartó, 550.
Grienburg úr, 541. 544.
Groff Péter, 468.
Gulács falu, 457—459. 461. 462.
Gulik szolgabíró, 521.
Guraszáda, 8. 16.
Gúta, falu, 369.
Guthi Ország, 1. Ország a.
Guzanyi tábornok, 550.
»Gwnyas« Bálint, 53.
Gyaknár község, 18.
Gyalmár község, 7.
Gyalu vára, 294. 321. 475. 476.
Gyárfás (Ieczfalvi), 294.
Gyarmath, 82.
Gyémánt, 479. 532. 533.
Gyertya-adó, 531. 532.
Gyertyános, 17.
Gyógy, 25. 1. Algyógy a.
Gyöngyök, 588. 594. 595.
Gyöngyös, 399; 1. Gewngews a.
Gyöngyösi János, 464.
Gyór (Jaurinum), 177. 178. 180. 387.

395. 396. 533—538. 540. 542—547.
 549. 550. 575; viszonya a káptalanhoz, 516; — vármegye, 521.
 526. 535. 536. 538. 542. 546. 547.
 551. 553; adója (1723), 391.
Győrffy László, 17. 21.
György, brandenbgi örgf, 127; —
 rác deszpota (Brankovics), 179. 193.
Győri, benczések, 546. 552; — fran-
 ciskanusok, 534. 538. l. Ozoli; —
 kanonokok, 514. 518. 536. 538. 550;
 — káptalan, 543. 553. 546; —
 karmeliták, 538. 539. 542; —
 országgyűlés (1455), 177. 178; —
 püspökök, 79. 142. 145. 178.
Györke falu, 154.
Gyula vár és város, 127. 416. 417.
Gyula Zsuzsanna, 24.
Gyulafehérvár (Karlsburg), 3. 5. 11.
 27. 29. 35. 37—40. 115. 186. 187.
 416. 443. 444. 604. Alba-Gywla,
 Alba-Julia és Fejérvár
Gyulafehérvári fejedelemválasztó
 gyűlés, 400; — káptalan, 305.
Gyulaháza, 154.
Gyulai szabók czéhszabályai, 127.
Gyulai gf., 27; — *Ferencz* gf., 18; —
Ferencz kurucz főhadbiztos, 398;
 — *Ferencz* alispán, 551; — *Gergely*
 204; — *Mihály*, 406; — *Sámuel*
 gf., 17. 19.
Gyulay-ezred, 10. 17. 18. 35.
Gyurkovics János, 516.
Gyűrky Pál, 403.
Gyurky falu, 82. 90.

H.

Haczoky Margit 295.
Hadad, 319.
Hadi adó (1723, 388. 524. 526—528.
Hajdúk, (szabad-), 412. 416. 418. 605.
 607. 608; garázdálkodása Kassán,
 572. 573; föld- és birtokközössége,
 609; — hadkötelezettsége, 606—
 608; szabadságlevelei, 605—610;
 telepítése, 605. 607. 608; — (veres-)
 423.
Hajdúvárosok, 528.
Hajnal(i) pater, 365. 366.
Hajók, 208. l. Kompok a.
Hajóvám, 547.
Halasi ref. főgymn. könyvtára, 423.
Halászlati joga a hajdúságnak, 609.
Halaz Domonkos 558.

Halipol, 193. l. Gallipoli a.
Haller Ferencz gfné, 281; — Ist-
 vánné (Barkóczy Anna, Kata), 151.
 153—155. 158; — Jutka, 157.
Halmágy, 7. 25. 26. 27.
Halmosd, 417. 418.
Hamar Miklós jobbágy, 558.
Hamis és régi pénz 267. 268.
Hanthő, 318.
Harabor (Bereg vm.), 63.
Harasthi Miklós, 55.
Haraszt falu, 154.
Harazti Balázs, 597; — István, 41.
Harikocz, 152.
Harkyani Kilián fiai, 53.
Haro falu, 17. 21.
Határőrezredek (oláh-), 3. 6. 9. 22. 28.
Határigazítás, 536. 537.
Hatvan, 309. 310. 403. 423; — ka-
 dia (1641), 310; — prépostság, 243.
Havasalföld (partes Transalpinæ,
 Havasalfölde), 182. 287; — vaj-
 dája, 452. l. a köv.
 »*Havasely*« vajda, 453.
Havran (Rabenstein, Robwnschan),
 431.
Hawlud (Hollód) falu, 209.
Héderváry Lőrincz nádor, 236—238.
 554. 560. 562. 563. l. a köv.
Hedrehwarai Imre és Pál, 179.
Hegajai Baglyas János, 64.
Hegmeghi András, László, 555.
Hellespontos, 414. 415.
Helmechi család, 41. 55. 64. 67.
Helmech, 233. l. Király-H. a.
Henczóc, 151.
Henrichoviensis praelatus, 541. 542.
Hensel Imre (Egri), 61.
Henter család, 19.
Heraclides Jakab fejedelem, 114.
Herberstein, 418. 423. 425.
Herczegh István, 193; — Katalin,
 149; Pál 19; — Pál, (de Zekchw),
 211; — Ráfael (de Zekchw) kalo-
 csai érsek, 198. 203. 204. 212. 216.
Herepje falu, 3. 4.
Hernád-Némethi, 605—607; —i haj-
 dúk 609. 610; privilegiumai, 605—
 607.
Hernya Jánosné és Máté, 20.
Hertza Boldizsárné és István, 20.
Hete falu, 463.
Hetey Ferenczné, 462.
Hethe Mihály, 558.
Hétszemélyi tábla, 533; — külön-
 választása, 520.

Hevenessy kéziratgyűjteménye, 71. 72.
Heves vmegye, 119. 528.
Hévíz falu (Erdély), 301—304.
Hérvizek: budai, 256; — esztergomi, 82. 90. 264.
Hidegkút (Erdély), 303.
Hidi György, 344.
Hillebrand huszárezredes, 15.
Himlőjárvány, 491.
Him(m)e(l)reich Boldizsár, 440. 442.
Hintó (üveges —), 157.
Hitbizomány, Eszterh. hgi, 2.
Hiteles hely, Eszterg. kápt. 87. 93. 262. 263.
Hluboka (Nyitra), 579.
Hódasi Mihályné, 461.
Hodász, falu, 153.
Hohenzollern ezred, 542.
Hollaky alispán, 17. 23.
Hollohazai Péter deák, 59.
Holsteini (Holsatiai) hg., 342.
Homoki Jakab, 236; — László, 54; — Lőrincz, 65.
Homonnay György gf., 157. 160; — Ferencz, 451; — kisasszony, 490; — *Drugeth* Miklós mester, 63.
Homoród (Hunyad), 18. 25.
Homrogdi Dávid és István, 554. 555.
Homuki János és Kozma, 41; — László fia Jakab, 42.
Honosítások, l. Starhemberg, Kinszky, Langlet, Manageta a.
Hont vmegye, 171. 172. 245. 442. 527.
Honti egyházkerület, 92. 98; — főesperes, 74. 240. 246. 248. 254. 255.
Hora (Hore, Horje), 4. 7. 9. 12. 22. 25. 26. 32. 34—39; — »donatiói», 33; — »Dux Crisialis«, Hunyad »főispánja«, 32; — és Klotska elfogatása, 36—38; — halálos ítélete, 39. 40; — lázadásának okai, 3—4; — oláhok »császára« 27; — pátensei, 9; — pénze, 27; — parasztlázadása 1—40.
Horestan (Szarvaskő), 506.
Horkai Balázs, 68.
Horlyó falu, 151. 153.
Horvát bán (Pálffy János), 521. 522; — és az országgyűlés helyetteselnöksége (1723), 524; — expeditió l. Katzianer a.
Horvát hadak, 427. 428.
Horváth Anna, 285. 286. 391; — Boldizsár, 18; — Gáspár (vingarthi), 475. 476; — Györgyné, 17. 21; — István, 384; — Márk szí-

geti kapit., 466. 467; — Pál, 17; — Péter, 147. l. Petrityevith a.
Horvátország, 57. 540; — sérelmei (1723), 519.
Hosszúmező (Máramaros), 472. 473.
Hosszútóti család, 482.
Hozyntho mocsár, 223. 234.
Hrabóc falu, 153.
Hrabovszki Gáspár, 531.
Hunfalva (Szepes vm), 273. 274.
Hunnobrod (Magyar-Bród), 582.
Hunyad vára (Hwnyad), 5. 182. 183. 191. 195; — vármegye, 4. 8. 10. 12. 13. 16. 17. 29. 30. 32. 35. 607.
Hunyadi Reginald benczés, 544.
Hunyady János kormányzó, 164. 174. 175. 176. 179. 182. 183. 188—194. 198. 201. 209—211. 214. 215; — László, kir. tanácsos, 391. 521.
Hussey William, 420.
Huszták, 172. 187.
Huszt, 405. 409. 410. 418. 473.
Huzavics János, 391.
Hüer János, rab, 567. 568.
Hwzám Gáspár, 575.
Hwzywfalw (Hosszúfalú), 109.

I. J.

Ibrány Mihály, 458.
Ibrony falu, 154.
Igazságügyi reformok, 389. l. Kerületi ítélőtáblák a.
Iklód, 286. 288—293. l. Nagy-Iklód a.
Illésházy, 485. 503. 504. 509. 510; — József gf. kamarás, 533; — Miklós cancellár, 513.
Illye (Hunyad), 7. 16. 21. 27.
Ilosvay György alispán, 411.
Imre Sándor 424. 426. 427. 429.
Imreffy Mihály főlovászmester, 145.
Imreg falu, 151. 153.
Innsbruck (Oenipons), 324.
Inség 198. 199. 408.
Ipolthffy Imre, czyczwai provisor, 451.
Írpi, felpfestesi nemes, 20.
Isák János, 429.
Isipi Mátyus fia Márk, 57. 231.
Iskaz falu, 111.
Iske falu, 61.
Iskei család, 41. 58. 61. 327. 231.
Iskolák: Esztergomban, 104; — kolozsvári unitárius, 304; városi, 299; — pataki, 326; — szállásmentessége, 277.

Iskolázás, külföldi (1397), 242. 263.
Ispán Ferenczné, 461.
 »*Isten*« Balázs, 53.
István, nádor (1388. Laczffy), 53.
Itélőtáblák, 1. Kerületi a.
Izabella királyné (Ysabella), 112—114. 121. 596.
Jabloncza (Nyitra), 579.
Jacobiták, örmény —, 162.
Ják, 154.
Jakch mester fivére Miklós, 46. 47.
Jakusics Erzsébet, 155.
Jakusit Andrásné, 485.
Jakussith György prépost, 584.
Janicsárok, 414. 415.
Jáni Ferencz püspök, 421.
Jankovich (Antal) gf., biztos a Hóra lázadás ügyében, 11. 31. 33. 38.
János biboros pápai követ, 186. 188. 202. 203. 210. 211. 214. 216. 218; — király (I.), 113. 141. 435. 447. 450. 452. 453. 455; — király (II. J. Zsigmond), 115. 596. erd. vajda, 142.
Jánosi falu, (Ung vm.), 153.
Jantsó István, 19.
Janula birtok, 54.
Janulai Márton családja, 54.
Janusháza, 108. 109.
Janusy Dank fiai, 56.
Járai nevű nemes, 459.
Jármí Györgyné, 281.
Jászai convent, 42. 43. 51. 53. 57—59. 223. 224. 228. 554. 556. 558; — prépostság, 243.
Jász-kúnok visszaváltása, 520.
Jász-Nagy-Kún vmegye, 528.
Jékei Ferencz, 456.
Jenő hg (savoyai), 551; — pápa (IV.), 162.
Jenő vára, 185.
Jeruzsálem, 263.
Jeszenócz, 152.
Jezeneutzi Mihály és Pál, 555.
Jezernyczky György, 467; — János, 295.
Jezsuiták, 390—392. 458. 516. 531.
Jó Mihály, 384; — Pálné, 483. 484.
Joó János, 602.
Josepháza, 604.
Jósika br., 17.
Jozag Domonkos, 557.
József (II.) császár, 5.
Jubar János pozsonyi prépost, 243.
Juhász, 149; — Márton, 463.
Juczuf csausz (1607), 416.

K.

Kaba Lászlóné, 19.
Kádár Mihály, 304; — Péter, 16. 19.
Kakas András (Delnei), 234. 237. 238; — Mihály, 567.
Kakas-Lomnicz, 273. 276.
Kakathi István, 559; — rév és kelő, 82.
Kakutsi György, 18.
Kaky János, Benedek, 555.
Kakuk Mihály kassai bíró, 451.
Kalas Jeromos, pápai várnagy, 175.
Kalatán Miklós, 318.
Kál (Erdélyben), 286. 287. 290. 292.
Káld, 111.
Kalichi Bodo fia János, 42.
Kálló, 229. 399. 411. 528.
Kállai család, 154; — Istvánné, 319.
Kállay Gergely, 295. 296; — Mihály, 570.
Kalmancheh Pál pap, 574.
Kálmánczay István, 401.
Kalna falu, 154.
Kalnai Fábián, Jakab, 555.
Kalnok patak, 59. 60.
Kalocsa, 451; érseke, 160. 178. 198. 203. 211. 212. 215. 216. 332. 583; —i kanonokok, 218. 1. Kolocsa.
Kalos János, 304.
Kalugyeritza István és László, 20.
Kamoray Gábor, 592.
Kánási Mihály, 459. 460. 463.
Kanizsa, 311. 350. 526. 547.
Kanizsay János, 72—74. 240; — László 179.
Kanthor Mihály (de Janusy), 56.
Kántor György, 530.
Kanya Pál, 557.
Kapi Gábor 391. 517. 521. 522. 531.
Kapisztráni János, 161. 163—169. 170—178. 180—183. 185—189. 191—204. 206—222; — halála, 219; — levelezése a magyarokkal, 161—222; — szentté avattatása, 219. 221.
 »*Kaponyas*« Miklós, 48.
Kapos (Ung vm.), 41. 49. 55. 58. 60. 61. 65. 68. 69. 231. 397. 556. 558. 559. 561—564.
Kaproncza, 307.
Kapusi Beke 49; — Péter, 53.
Kapyi János, 53.
Karachateleke birtok, 63.
Karádi Mihály kurucz kapitány, 405.
Karancs, 420. 421.
Karán vára, 213.

- Karansebes vára*, 417.
Karaszló falu, 153. 158.
Karaztheleke birtok, 66.
Karb alezredes, 6.
Kardok, 140. 155. 156. 361. 581. 591.
Karmeliták 538. 539. 542. 548.
Karna falu, 153.
Karner Egyed pannonh. főapát, 545.
Károli (Caroli, Caroly) Anna, 117;
 — Gáspár 116. 117. 604.
Károly (Nagy-) város, 404. 405. 407—
 409. 479.
Károly király (I. K. Róbert), 60. 62;
 — III. K. arczképe, 532; — Du-
 razzo hg. fia László, 57.
Károlyi Sándor tábornagy, 399. 401—
 408. 410. 533.
Kassa, 50. 53. 59. 60. 111. 113—115.
 117. 119. 122—124. 147. 225. 276.
 279. 299. 325. 326. 332. 380. 406.
 410. 447—454. 457. 458. 463. 464.
 474. 475. 495—499. 527. 565—571.
 597—600. 602—605; — birtokai
 (1552), 475; — levéltárából közlé-
 sek, 111—117. 447—455. 565—574.
 597—605; — Thökölyhez, 572—
 457; — tűzérési felszerelése (1552),
 121—126.
Kassai ágyúöntőház, 126; — ágyú-
 öntőmester, 122. 123; — barátok,
 160; (franciskanusok), 460. 463; —
 czéhek várbástyái, 124—126; —
 evangélikusok sérelmei, 573. 574;
 — képirók (1594), 115; — mér-
 ték, 400. 407; — pénzverőház,
 124; reform. egyház, 571; —
 tanuló kispapok (1667), 460.
Kassai cs. 64; — István, 301. 302.
Kászoni János, erd. cancellár, 287.
Kászony falu, 153. 154.
Katalin, l. Brandenbgi a.
Katona András, 149.
Katonaság: vadászati tilalma (1723),
 388—391.
Katzianer horvát expedíciója, 587.
Kaussa falu, 475.
Kawachan falu, 475.
Kayoi István, László, 555.
Kazinczy Péter, 343—347.
Kázmér lengyel hg., 142; — falu, 152.
Kazmeri Lukács fia Balázs, 234.
Káz-márk, 148.
Kechi Miklós deák, 554.
Keczer András, 397.
Kecskeméti tized, 547.
Keeri Antal, 70. 223.
Kegl Pál, 534.
Keglevics gfok, 477—479.
Kegyesrendiek, 478. 548. 479.
Kekesy Zsigmond kamarás, 299.
Kelecsény (Ung vm.), 151.
Kelemen pápák, — (VII.), 548; —
 (X.), 551.
Kelemenfi Pál eszterg. kanonok, 38.
Keleznew birtok, 55. 559.
Kelked falu, 110. 111.
Keller János táblabíró, 551.
Kéménd (Hunyad vm.), 7. 17. 21. —
 (Esztergom vm.), 84. 86. 90.
Kéméndy Mózes, 17.
Kemény br., 23. 305; — gf., 16. 36; —
 (iklódi) János és Péter, 286.
Kemény János fejedelem, 317—320.
 419; — levelezése, 316—320.
Kemew (Szabolcs), 61.
Kemorai Tamás, 433.
Kén, 123. 124. 126.
Kende Adám, 456. 459. 460. 462; —
Erzsók (Gábor leánya), 460; —
Gábor, 456. 460. 462; — *Mihály*,
 363. 459—461. 501.
Kendeffy család, 19. 20.
Kenderbeck (= Szkenderbég), 194.
Kenderessy család, 19. 20.
Kendernig nevű föld, 58.
Kendyi Domonkos és Mihály, 555.
Kenesjcz (falu), 83.
Kengew Ádám és fiai, 561.
Kenyészló, 154.
Keoreossy Lőrincz, 467.
Keő-Boldogfalva, 18.
Keörtvely, 578.
Képirók, 115. 483.
Kerekes árvák 582.
Kereknye, 153.
Keresi kikötő, 558. l. Körös a.
Kereskedők megrendszabályozása, 399.
 404; — oltalmazása, 397. 601. 602.
Keresztesek, 201—204. 208—210. 214.
 217.
Kereszthwr, 109.
Kereszthwry Mihály, 467.
Keresztolchi János fia Miklós, 41.
Kern, 19.
Kertessora falu, 16.
Kerthesi Demeter, 67.
Kerthi család, 554.
Kerületi ítélőtáblák, 533. 552; —
 szervezése, 392—395. 519. 521. 522.
Késmárk, 273—275. 527.
Kesznyeten (Zempl.), 608. 610.
Keszthelyi Festetich-levéltár, 146.

- Kesztölczi* Mihály eszterg. kanonok, 73. 256.
Ketheorkai János fia, 50.
Kew falu, 420. 421.
Kewesdy Lukács, kassai várnagy, 112. 113.
Keweskvth, 110.
Kewlyd helység, 216.
Keumnes János, 574—576.
Kezey falu, 82.
Kezteulecz, 81. 239.
Kide falu, 291.
Kimita János, 291.
Kimpeny (= Kopanfalva), 9. 10.
Kincses, falu, 153.
Kinszky gf. 393; — *Ferencz* gf. indigenatusa, 529. l. Ginszky.
Király Antal, 150; — *Mór* 514.
Király (szatmári —) család 150.
Királyhágó, 2.
Király-Helmecz, 152. l. Helmecz a.
Királyi biztosok (1635), 501; — (1723), 524—526; — tábla, l. Tábla, Hétszemélyi tábla; — városok, 525. 529.
Királynépe falu, 152.
Kis, István 557; — Lukács, 474. — l. Alchebi, Kiss a.
Kis-Almás, 153.
Kisar falu, 461. 463.
Kis-Barcsa, 19; — *Bars*, 260; — *Dobrony*, 151; — *Dobrova*, 152; — *Duna*, 82. 551; — *Hont*, 100. 266; *Kapos* (Kapus), 227. 228; — *Komárom*, 309; — *Kúnság*, 527; — *Marja*, 402; — *Marton*, 1—3. 359. 367. 372. 373. 377. 483. 488. 494. 496. 498. 507—510. 526; — *martoni* Eszterh.-főlevéltár, 354. 498; *krónika* a Hórvilágról, 1—40; — *Megyer*, 536. 546; — *Nyitra* (egyházkerület?), 98. 100. 266; — *Nyulas*, 282; — *Szeben*, 527; — *Szulan*, 578; — *Várda*, 114. 406. 408; l. *Várda*; — *Varsány*, 154.
Kiss Imre (Chisch) jezsuita, 323. 337.
Kistrochani Mihály »dictus *Mergus*«, 53. l. Trochani a.
Kitid, falu, 19. 21.
Klenava (Krajnában), 155.
Kloczka (Kloczka, Klotska), 37. 38. 39. V. ö. Hora.
Klucsai János, 533.
Koczor Péter, 558.
Koháry István országbíró, 501. 517.
Koller József, 391.
Kolocsai érsek, 512.
Kolompárok czéhe Kassán, 126.
Kolon (Nyitra), 85.
Kolonay Sámuel, 403.
Kolonics Ádám gf koronaőr, 548.
Kolos vármegye, 14. 282. 291. 295.
Kolosi apátság 243. l. a köv.
Kolosmonostorai apátság, 243. 299.
Kolosvár, 10. 29. 33. 112—114. 294—299.
Kolosvári bírák (1586—1620), 294—299; — főiskola, 531; — iskola-mesterek, 299; országgyűlés, (1556), 113. 114; — unitárius deákok, 304.
Kolth Tamás, 557.
Komárom, 82. 309. 360—362. 365—368. 502. 535. 541; — vármegye, 387. 526. 535. 536. 551; adója és portái (1723), 391.
Komáromi főesperes (1397), 74. 246. 255; — vám eltörlése, 547.
Komját, 411.
Komjátí, 370. l. Komy-, Kompi-, a.
Komlós birtok, 225.
Komlosi »Bano«, András, János, László, 65; — »Koporch« György és Miklós, 225.
Komody Tamás, 319. 320.
Komorochi »Osolth« család, 65. 228. 229.
Komoro (-ou, -ow) birtok, 52. 53. 60. 62. 63.
Komoroui Jakab és János, 42.
Kompok, 550. 551.
Kompyathi Péter, 562.
Komyathi Benedek, János, Péter, 555.
Konok György hajdú hadnagy, 607.
Konorollay Lajos, 19.
Konstantinápoly, 193. 202. 307. 315. 414. 415. 421.
Kont Miklós nádor, 42.
Kontor István püspök, 531. 538. 548.
Kopánfalva 9. l. Kimpeny.
Kopolch l. Apathyi, Aradi; — *Mátyás*, 559.
Koporch, l. Komlósi a.
Koppány, 542.
Korchagh János, 557.
Korchuai Dezső, Miklós fia, 42.
Korda család tagjai, 281—285.
Korlaffalwai László, 64. l. a köv.
Korlatfalwai Lanczalath, 223. 224. 234. l. megelőzőleg.
Korlátk(e)ő, 577—581.
Korlátkeőy család, 580.
Kormányszékek szervezése (1723) 517.

Kormosó (Kermisch) falu, 436. 442.
Kornis Péter, 147—150.
Koroghi János 179. 193. 194.
Koronaőrök (1724) 548.
Koronező, 519.
Korpona (Kerppen), 430. 431. 434.
 436. 437. 439. 440. 442. 443. 527.
 — levéltárból közlések, 430—443.
Korponay Pál, 571.
Kósa család, 462.
Koskócz, 151.
Kowachi Sebestyén, 562.
Kowachy falu, 83.
Kovács, *András*, 557; — *Ferencz*,
 17; — *Gáspár*, 457. 463; — *István*
 461. 463; *János*, 533; — *Mátyás*,
 558; — *Mózes*, 17. 21.
Kovácszó falu, 153.
Kowarcz (Nyitra vm.), 579. 580.
Kozák, 451.
Kóhalom, 298.
Kőhányó ágyú, 121. 123.
Kölcser puszta, 416.
Könyvek, 582.
Köpcsén, 508.
Körmendy család, 19. l. alább.
Körmöczbánya, 434. 442. 527.
Körmöndy Gáspár, 467.
Körös folyó 32. V. ö. Keres.
Körös-Almás, 25.
Körösbánya, 5. 7. 23. 24. 26.
 »*Körösi herczeg*« (dux Crisialis =
 Hora), 32.
Köröztös (= Mezőkeresztes), 605.
Közsegh, 526; — kerületi táblája, 552.
Köteles Márton, kassai bíró, 604.
Kövár, 418. 528.
Kövárak építése, 227.
Kövend, 445—447.
Kövesd, 153. 318. 404.
Közép-Szolnok vmegye, 528.
Közmondások, 263. 318. 356. 369.
 373. 501. 506. 510. 514. — l. Szó-
 lásmódok a.
Krajna, 155.
Krajnik nemesember, 16. 19.
Krakay nemesember, 16.
Krakko, 163. 603; püspöke (1454), 170.
Kraska (Ung vm.), 152.
Kraszna vm. 528.
Krasznahorka vára, 124.
Kraszni-Bród falu, 151. 155. 451.
Kray alezredes, 28. 36—38.
Kraysing hadnagy, 35.
Krenáczky, 410.
Krisan, 38—40.

Krisztus-Collegium Esztergomban
 (1397), 241. 242. 256.
Krisztyor falu, 4. 7. 12. 22. 24.
 26. 29.
Krisztyori Béla és István, 24.
Kropach Kristóf, 144.
Krucsay Márton 404. 408.
Krucsó falu, 154.
Kubini úr, (1631) 498.
Kún grófok, 18.
Kún. Ilona (Cserei Mihályné) 292; —
 István, 158. 282. 284. 458; —
 László, 282; Mártonné, 150; —
 Mihály, 280—285. 287. 289—293.
Kunovitz János, 142—144. 146.
Kupai Domonkos, János, 555.
Kurety (Hunyad vm), 4. 12.
Kurtaga váci vajda, 311.
Kurucz forradalom, 286. 287; —
 világ emlékei, 397—411.
Küküllő vmegye, 34. 299.
Külföldi iskolázás, (1397), 242. 263.
Külső-Szolnok vmegye 528. l. Heves a.
Kürthy Balázs, 221. 222.
Kürtösi, 509.
Kvakócz, 157.
Krista György szekeres, 567.
Kwthpataka birtok, 55.
Kudista, Gardinus de—, 213.
Kuza György és Pongrácz, 558.
Kykellew, Joannes de—, 254.
Kylja (a moldva határon) 164. 165.
Kyrth, 82.
Kyrtha falu, 108.
Kysazari család, 232. 234. 237. 554.
Kysfalwt, 475.
Kys-Kaz, 244.
Kysladna, 475.
Kyssewlews, 111.
Kystarnoch (— tornoch), 51.
Kistarnochi család, 41. 42. 48. 51. 54.
 65; l. Tornolchi; — »*Dacho*«
 Miklós, 56. 65.
Kysthatha, 82.
Kystrochan birtok, 50. 53.
Kyswardai János fia Domonkos, 53.

L.

Laazi Miklós fia János, 41. l. Lazi a.
Ladány, 153.
Lajos király (I.), 41—48. 51. 52; —
 XIV., franczia k. 420.
Lak, falu, 111.
Lakatosok czéhe Kassán, 126.
Lakompak, 505—507. 511.

- Lamperthaza*, 244.
Landorfejevár, 306. l. Nándorf. a.
Langlet Fülöp honosítása, 522.
Lantos László, 148.
Lapispatachi Márton alispán, 56.
Lapisthow (Lapystho) 223. 234.
Lapusnyák falu, 19. 21.
Lasctochai János és Sebestyén, 64.
Lask falu, 45.
Lasthouchi 57. 58.
László király (V.) 163—170. 172. 174. 178. 179. 188. 189. 205; nádor (oppelni herczeg) 48. 50.
László István és József, 21.
Lataarcha vize 559. l. alább.
Lathor Antal, 557.
Latorcza, 553. l. *Lataarcha*.
Laxenburg, 553.
Lázár György, 289; — Imre, 19; — Tamás, 461.
Lázi (Veszpr.) 536. 537. 548. 549.
Lazi Denk fia Kozma, 41. l. Laazi a.
Lazkochi Dénes fia János, 67.
Lazoni (Lazuni) István fiai, 44—47.
Lednitz(e) vára, 139. 141. 144. 605.
Légrad, 537.
Lehócz (Ung), 151. 153.
Lehota, 579.
Lehothka, 83.
Lekéri apátság, 243.
Leleszi convent, 43—48. 50—63. 66. 69. 70. 152. 160. 223—233. 256. 237. 554. 557. 559. 560. 562—564; — prépost, 49. 60. 62. 63. 243. 395. 396. 531; — templom, 156.
Lello Henry angol követ, 416.
Lengen János, 230.
Lengyel család, 550.
Lengyel hadak, 398.
Lengyelország. (Lengyenország, 603.) 112. 162. 170. 190. 374. 406. 410. 412. 413. 415. 443. 451. 603.
Leopold király (I.) 323. 422. l. *Lipót* a.
Leővey Márton, 464. 466.
Lesnyek község, 7. 19.
Lesthemeri család, 64. 65. 67.
Leszko(v), 577. 579. 580.
Léta falu, 153.
Letova (Lietava), 155. 503. 504.
Léva, 348. 351—353. 397.
Lévay Gábor (de Lewa) 575; — Jakab, 88.
Levelezés, l. *Osáky* László, *Eszterházy* Miklós, *Kapisztrán* János, *Kemény* János alatt.
Leweld, 244.
Libenbergh br. győri parancsnok, 387.
Libetbánya 527.
Liechenstain vára, 196.
Lindray Mihály ítélőmester, 598.
Linz (Lyncium), 114.
Lipócz (Lypolcz), 118.
Lipót király (I.) 335. 340. l. *Leopold* a.
Lippa, 191—195. 202. 203. 296.
Lippay Balázs, 568—570. — *Gáspár* 584; — *György* 583.
Liptai Ferencz, 533.
Lipthay Miklós mester, 255.
Liptó vm. 503. 527. 585. 587.
Lithvania, 443.
Litova, 359. l. *Letova* a.
Lobkovitz Venczel hg. 321. 322. 325. 330. 334. 336—338. 343. 345—348; — hg. levéltárából, 321—353.
Lomnicz(a) 274. l. *Kakas-Lomnicz* a.
Lomniczi közbirtokosok (17. szd.), 273.
Londoni áll. levéltár, 412.
Lónyai Menyhértne, 319; — *Zsigmond*, 316—319.
Lorántffi János, eszterg. kanonok, 88; — *Zsuzsánna*, 324. 608. 610.
Loranth Miklós, 574.
Lorántháza, 154.
Lossonczy Antal, 453.
Lovagrend: német, calatravai, 162.
Lovaszy falu, 578.
Lowagfalwai Gergely és György, 555.
Lowassy Briccius, 111.
Lócse, 498. 499. 527. 598.
Lópor, 5. 119. 122—126. 575.
Lőrincz család, 17.
Lövete, 443. 444.
Lubi Ephrem benczés, 552.
Lubló, 273.
Lubomirski, 506.
Lucahaza, 561.
Lucahazai Vaythych fia Péter, 41.
Luczai András, 282.
Luzi hajdúk, 609. 610.
Ludányi apátság, 243.
Luka Bálint, 557; — *László* (de Szalatnya), 440.
Lukács fia Balázs, eszterg. kanonok, 256; — nemesember, 49.
Lunka falu, 26.
Lupsa falu, 9.
Lykawa (Lykowa) vára, 585—587.
Lypolth Tamás, 558.
Lyptho vmegye, 585. 587. l. *Liptó*.
Lytke falu, 53.
Lyzkaolazy birtok, 228.
Lzapostho birtok, 557.

M.

Macsói (Machoi) bán, 179. 181. 193. 194.
Mád, 154.
Mada, 25. 154.
Madác faflu, 397.
Madai Tamás, 238.
Madocsán, 498.
Madocsay József, 24.
Magella, monte de—, 209.
 »*Magos*« család, 56.
Magyar főurak elfogatása (1445), 163.
Magyarbél, 520. 530.
Magyar-Berettye, 19.
Magyarbród (Hunnobród), 582.
Magyarok, 8. 30; — istene, 12.
Magyarország, 12. 80. 113. 114. 134. 145. 150. 157. 162—164. 170. 173—177. 179. 188—190. 196. 199. 209. 218. 254. 289. 301. 306. 307. 312. 320. 338. 340—342. 350. 352. 383. 388. 389. 416. 419. 452—454. 458. 464. 474. 475. 513—515. 538. 541. 568. 569. 575. 583—587; sófor-galma (1723) 531.
Magyarovetz falu, 152.
Magyfalva, 153.
Maithiny Mihály kamarás, 584.
Majlád (Maylayd) István, 454.
Makalai Miklós, 564.
Makó János (Zecheni, Zetheni) 233.
Mákóczy Imre benczés, 544.
Makovicza vára, 335. 347. 605.
Makray család, 19. 20.
Malenzics, 540.
Málík Ferencz, 537.
Malmok a Dunán és Vágon, 517.
Managet(h)a János György, 395. 525. 529. 532; — honosítása, 532.
Mándy Lucza, 604. 605.
Manichaeusok, 213.
Maniga helység, 501.
Mansfeld morva útja, 383; — Tren-csén táján, 384.
Mantelli úr, 531.
Mara család, 17. 19—21.
Máramaros vmegye, 153. 406. 479. 480. 528. 607.
Máramarosi bányakamara, 474; — sóbányák leltára, 471—474.
Máramaros-Sziget, 1. Sziget
Marchoch helység, 227.
Marczali helység, 207.
Marczali János, kúnok bírása, 207.

Marczy Ferencz, 18.
Mária királynő (1383), 53; — királyné (II. Lajos özvegye), 430. 431. 434. 437.
Máriaffy zarándi főispán, 24.
Markházy, 413.
Marokpapi falu, 153.
Marolyai nemesek, 48. 49.
Maroniták egyesülése, 162.
Maros folyó, 6. 25. 32. 39; — szék, 281. 290. 291; 1. Marus a.
Maros-Némethi, 17; — Solymos, 17. 21; — Vásárhely, 22. 23. 406.
Maróthiak, 199. 201. 204. 213.
Marus oppidum, 104.
Maryas Miklós, 557.
Maschai Dénes fiai, 41.
Matalics Gergely, 513. 515.
Mátéfalva, 302.
Mathyochi Bálint, 560. Péter, 561.
Matresd, 20.
Matskasy Ferencz, 18.
Mátyás főhg, 604; — király (I.) 127.
Matyasócz, 157.
Matynchi Miklós fia Synka, 50.
Maurer Istvánné, 281.
Medgyesi országgyűlés, 302.
Medling (Mödling), 196.
Mediolanum (Milano), 170.
Megyes, 112. 1. Medgyes a.
Medgyesi Ferencz, 456.
Mehadia, 418.
Mehemed basa (1589), 412. 413.
Mehemet szultán (III. Mohammed), 418.
Melegh Gáspár, eszterg. kanonok, 467.
Mélem falu, 24.
Memhet aga, 306.
Ménese, 156.
Méra, 565.
Merges Benedek, 557.
 »*Mergus*« (Kistrochani), 50. 53.
Merkes Antal, 557.
Mesterházi 16. 387. 388.
Mészáros, Lukács, 600; — 1 Forrai a.
Meszes hegység, 288. 290. 293.
Meszesalja, 286. 288—292.
Meszlényi János, 521.
Mező Mártonné, 461.
Mező-Keresztes, (Köröztös), 605.
Mezőség, 296.
Miháld vára, 418.
Mihale (Bihar), 28.
Mihonya László, 20.
Miklós országbíró (Ugrin fia), 43.
Miksa király, 114. 565.

Milley István, jezsuita, 345.
Minoriták, 204. 219. 221. X. ö. Franciskanusok.
Miskolcz, 399.
Mislei prépostság, 118.
Mislóka, 475.
Mistóczy György hajdukapitány, 605.
Modor város, 526. 579; adója és portái (1723), 391.
Modra, 543. 548. 550.
Mohács, 596.
Moharim basa, 308.
Moldvaország 3. 164. 182. (Bugdania) 413. 420; deszpotái, vajdái, 114. 452. 453.
Molnos-Ábrány, 567.
Molzheim br. győri kanonok, 550.
Monaj Gáspár, 149.
Monaki (Monoki) család, 51.
Mondolay Gábor, 148; — Pálné végrendelete, 146—150.
Mónos vize, 310.
Monyorosi László, 67.
Moré (Mory) László, 437. 438. 440.
Móricz István 409. 410.
Morula birtok, 561.
Morvaország, 140. 142—146. 172. 190. 383. 388. 519. 577. 581—583.
Mosóc, 578.
Moson vmegye, 391. 526.
Mozsarak, 125. l. Ágyúk a.
Munkács, 334. 335. 338. 339. 343—348. 406. 411.
Munyán Péter, 19. 21.
Muraköz, 311.
Muraközy Mátyás, 598.
Musina falu, 9.
Musinczki, 506.
Musza budai basa, levelezése Eszterházy Miklós nádorral, 305—316.
Muszka követek, 599. l. Orosz.
Musztafa basa (1607), 416.
Muzsaly, 402. 457. 458. 463.
Mylchenburg, 173.
Mylyth Tamás, 468.
Myzlai Imre fia *Chontus* (Czontos) Bertalan 57. 59.

N. Ny.

Nabradi János deák, 70. 223.
Nádas falu, 579.
Nádasd, 25. 54.
Nádasdi család (1438), 555; — *Ferencz* gf, 152; — *László* gf püs-

pök, 389. 396. 519. 521. 531. 536. 537. 541. 544. 552; — *Lipót* gf, 531. 533. 534; — né, 372; — *Pál*, 484; — *Tamás* gf, 389. 531. 533. 584. 586. 587.
Nádfalvy János, 447.
Nádudvari család, 285. 286. 289.
Nagazari, 69. 224. 237. l. Azari.
Naghalaz alias Frankffalwa 226.
Naghmichali Endre fia János, 65.
Nagh-Sarlo, 84. 86. 90.
Naghtarkan város, 225.
Naghwelgh, Michael de-, 217. 218.
Naghyda, 69. 123. 124.
Nagladna, 475.
Nagy l. Bogathi, Borsay, Bothfalusi — *András* hajdukapit., 417; — *András* pozsonyi rector, 531; — *Antal* szekeres, 566. 567; — *Benedek* (Losonczy), 575. 576; — *Demeter*, 557; — *Elek*, 17. 21; — *Péter*, 228. — *Sándor* 18; — *Tamás*, 558.
Nagy-Ajta. 287; — *Almás*, 25. 153; — *Appony*, 578. 579; — *Aranyosi* hegység, 37; — *Bánya* 288. 418. 528; — *Barcsa*, 19; — *Buzs*, 266; — *Dobos*, 154; — *Duna*, 250; — *Gejőcz*, 153; — *Hefflán*, 312. 314. 316; — *Iklód*, 285. 286; — *Károly*, 406., l. Károly; — *Komár*, 244. 574. 575; — *Márton*, 491; — *Palugya* 141; — *Szeben*, 2. 3. 7—11. 15. 25. l. Szeben; — *Szelmencz*. 151; — *Szomhat*, (Tyrnavia), 85. 86. 90. 98. 311. 312. 365. 380. 484—486. 500. 504. 508. 509. 512. 526. 538. 597—599. 604. — portái (1723), 391; — *nagyszombati* apácák, 552; kanonokok, 513; mérték, 577; vörösbarátok, 389. 539; — *Szőllősi* Perényi levéltár. 597; — *Teremi*, 299. 300. 302. 305; — *Várad*, 127. 134. 136. 137; l. Várad; *nagyváradi* szabók czéhszabályai (1614), 127—137; — *Zalatna*, 4.
Nagymihályi Ferenczné, 158; — *György* 50; *István*, 322—324. 330. 331. 334. 337; — *János*, 597; *Kata*, 155; — *László*, — 155. 157. 158.
Nagyváthi Ferencz, 467.
Nainer János, 152.
Nalác, 20.
Naláczy család, 12. 17—21. 24.

Namény, 398. 474.
Nána, 82.
Nándorfejevárvár (Albanandor, Nandoralba), 193. 208. 213. 214. 216. V. ö. Belgrád, Landorfejevárvár.
Nandra család, 17. 21.
Nápoly, 551.
Naradi Péter és János fiai, 41.
Nathafalui Gergely fia »Chornos« János, 224. 225. 232. I. Chornos.
Nedeczki Imre, 533; — *Mihály*, 533.
Neisse város (Nysensis civitas), 166.
Néma, falu, 550.
Nemes Ferenczné, 24; — Gábor. é, 24. — József gf, 17.
Nemesség, elnyomatása, 402; *felkelése*, 11. 34; összeírása Ugocsában, 402; vármegyei- és az al- és főispán közti perek illetékessége, 69; — szállásmentessége, 277.
Német császárok, 214—216. 415. 416. 419; — fejedelmek, 210; — hadak garázdálkodása, 422—429; — lovagrend, 162; lovagrendtől visszaváltott Jász-Kúnság, 520.
Németek, 30. 417. 418. 568. 569.
Nemethlak, 110.
Németség, 214. 218.
Nempthy falu, 82. 90.
Nempthy(i) család, 41. 213. 228. 266. 461. 556. 558. 559. 561. I. Zochyk.
Nenyei Dacho Demeter, 230.
Neoaquistica commissio, 517.
Nestich falu, 579.
Nesztróth gf. 522.
Nevetlen falu, 404.
Niary János 468. I. Nyári a.
Niczki Zsigmond, 533.
Nidrosiensis archieppus, 214.
Nikápoly, 420.
Nógrád vmegye, 171. 172. 527; — követének esete (1723), 521.
Nógrádi főesperes, 74. 246.
Nomari Jakab és Péter, 554.
Nopcsa család, 7. 16. 18—20.
Norimbergi ágyúk, 125.
Novaszelicza falu, 151.
Nowak János, 474.
Nunayi Miklós fia László, 41.
Nuncius, bécsi apostoli —, 553.
Nyaláb falu, 473.
Nyaraghi Mihály, 68.
Nyaray László 112. 113.
Nyári úr (1629), 491; — Istvánné, 386; — Krisztina 354. 355. 511; levelei, I. Eszterházy M. alatt.

Nyáry Ferencz, 434. 435. V. ö. Niary.
Nyék, 483.
Nyereggyártó György czégmester, 601.
Nyirbátor, 405.
Nyiregyházi hajdúk 607. 608.
Nyiresfalva, 457.
Nyirmező, 25.
Nyitra, 384. 496. 503. 570; — vmegye, 84. 348. 527. 578—580. 583.
Nyitrai egyházkerület, 92. 93. 98; — főesperes, 74. 240. 246. 248. 256; — kanonokok, 584. — káptalan, 577. 578. 584; levéltárából, 574—584; — püspök, 79. 525. 583.
Nyitrai István 536; *Lukács*, 468; *Miklós*, 82. — Pál 99. 251. 252.
Nýla birtok, 58.
Nyr, terra—, 81.
Nyrewin Balázs, 111.
Nysensis civitas, 166.

O. Ö.

Óbudai prépost és prépostság, 243. 584.
Ocsiwna, 497.
Offenbánya, 13. 32.
Óhitűek, 187. 194. 195.
Oláh 459; — Berettye, 19; — *Chazar* Miklós, 468; — Fenes, 29. 32. 33. — Miklós eszterg. érsek, 119—121. 440—442. 466—468; életéhez adatok, 466—468; testvérei, 468.
Oláh hadak, 28. 34. 114; — lázadók, 3. 8. 9. 11—13. 23. 28. 29. 32. 34; — schismaticusok, 529. vladika (1456), 188. 192.
Oláhok, 1. 8. 9. 12. 14. 15. 23. 24. 27. 187. 410; — áttérése, 191. 192; — tizede 519. 529.
Oláhország, 3. 9. 23. 114. 413. 420; — és az erdélyi oláh lázadás, 23.
Olasz Jakabné (Rettegi Krisztina,) 285; — I. Olaz, Olazi a.
Olaszország, 161. 163. 170. 174. 176. 208. 211. 506.
Olaz János fia Jakab, 50.
Olazi (Olazy) nemesek, 46—48. 52.
Olaz(y), alias Frankfalwa, 46. 47. 52. 60. 61. 64. 223. 228. 230. 234—237. 557. 558. I. Naghalaz a.
Ölmütz, 166. 170. 172.
Olnodi, I. Zudar a.
Olt, vize, 284.
Olthám gf. 516.
Ónod, 342. 571. 605. 608—610.
Orbán br., 18; — Balázs »Székely-

föld«-e, 305; — Ferencz, 513; —
 (lengyelfalvi) család 281—284.
Orbános György, 18.
Organista Lőrincz 251. 252.
Orlyá-Boldogfalva, 20.
Ormány Demeter, 121. 122.
Ormos (csicseri) család, 48. 49. 53—
 55. 57. 59—64. 66. 68. 70. 223—
 231. 234. 235. 555—559. 561—564.
Ormos (radachi) család, 52—54.
Oros helység, 411.
Orosz György 399; Pál, 400. V. ö.
Oroz.
Oroszok, 410. I. Muszka a.
Oroszos falu, 154.
Orosz(y) ezred, 4. 16. 22. 33. 35.
Oroz Barabás, Pál, 468.
Oroz (chebi) család, 60. 61.
Oroz (csicseri) család, 55. 57. 59. 60.
 63. 64. 68. 70. 223—230. 234—238.
 554—561. 563.
Orsova, 418.
Ország Mihály (guthi) 179.
Országgyűlés, 113. 114. 177. 178.
 302. 388—396. 409—411. 447. 513.
 516—525. 529. 533; — helyettes
 elnökségének kérdése (1723), 524.
Orvosok, 374. 395. 408. 484. 491—
 495. 511. 603. I. Curtius a.
Orvosság, 380. 483. 492—495. 511.
Osolthi család (*komorochi*), 65. 228.
 229.
Osztrák ház, 402.
Oszuszká falu, 579.
Ots falu, 26.
Óvár (Magyar-), 178.
Óvári falu, 458.
Ózdi család, 281—285. 291. 292.
Ozlyan (egyházkerület), 83. 90.
Ozoli Flórián, 538.
Oztrolowczyk Menyhért. 468.
Ölbeő pusztá, 549.
Ór falu (Erdélyben) 285. 286. 299.
Ördögműt falu, 288.
Örmény jacobiták, 162.
Örményes, 317.
Örmező-Ujfalú, 153.
Összeírás, országos — (1723), 520.
 523. 526. 533.

P.

Pacza falu, 153.
Pakó, szolgabíró, 24.
Paktsy, ref. pap, 24.
Pál országbíró (1406), 60.

Palagh birtok, 230.
Palaghi család, 41. 44. 48. 55. 56.
 61. 228. 230. 234. 236—238. 554.
 562.
Páld, 82. 250.
Páldy György budai kanonok, 574.
Pálffy, Ferencz gf 533; — *István*,
 504; — *János* gf, 411. 522. 524;
 — *Miklós* gf nádor, 389; —
Miklós gf tábornok, 425. 432. 541;
 — *Miklós* őrnagy, 542; — *Pál*,
 504; — *Péter*, 431—434. 436.
 437. 440—442.
Páli falu, 154.
Pálócz vára, 151. 152. 156.
Pálóczy család, 227. 229. 231. 233—
 236. 561.
Palocsay, 275; — György, 402. 406.
Pálosok, 389. 479. 519. 525. 577.
Palot(h)a, 100. 106. 204. 205. 240.
Palugya, 141.
Paluska György, 517. 518.
Palya Mátyás, 575.
Palyani Ramacha, 41.
Panky Péter fia Mátyás, 41.
Pannonhalmi főapátok, I. Karner,
 Sayghó a.; — *főapátság* (St. Mar-
 tinus), 387. 390—392. 395. 396.
 480. 513. 515. 521. 534—538. 540.
 541. 543—547. 549. 552. 553; ala-
 pitása, 513; alapítási levele, 389.
 543; építkezései (1723), 518. 530.
 534. 535. 539. 541. 545. 547. 549.
 551. 553; pecsétjének hitelesítése,
 518. 521. 525. 530. 431. 532. 546;
 rendi levéltára, 553; tizedügye
 (1715. 1728), 523.
Panthos György, 150.
Pap Antal, 557; — Mihály, 399.
Pápa város, 175. 244. 486. 522. 533.
 543.
Pápai nuntius (1456), 189.
Papilla tábornok, 11.
Pápóczi prépost, 543.
Papság sérelmei (1723), 391. 392.
 529. 530.
Parasznó falu, 153.
Paszab falu, 154.
Patach birtok, 82. 227.
Patacsics br., 540.
Patak falu, 153. 158.
Pataki Jakab fia Balázs, 58.
Pathakryel, 223.
Pathi Mihály, 405.
Patik György, 583.
Patj falu, 578.

Patkanócz falu, 153.
Pattantyúk, 125. l. Ágyú, Mozsár.
Pátyol falu, 458. 459.
Paxi, 363.
Pazdychi Porkoláb, 230.
Pazony, 154.
Pázmány collegium Bécsben, 516; — Péter, 354.
Péczel, 423. 426.
Péchy (Pétsi) Anna, 154. 156. 159; Mihály, 460; Simon cancellár, 281, 298. 299.
Pécs, 206. 212. 213.
Pécsi káptalan, 198; — püspök, 79. 176. 212. 213. 392. 525; — zsinat, 212.
Pécsvárad, 197. 206. 207. 243.
Pederi család, 555.
Pekry (pethrowynai), Lajos, 584—587.
Pelehthe birtok, 237.
Pemflinger Márk, 475.
Perecsény falu, 154.
Perecske falu, 211.
Perényi Ferencz, 596; — Gábor, 596; — György, 592. 596; — Imre, cancellár, 57. 60. 61. 64. 223. 224. 226. 228. 231. 234—238. 554. 556; — István, 231. 234—238. 397. 557. 596; — János, 54. 66. 225. 231. 234—238. 554. 556—558. 592. 596. 597; — László, 223—225. 227. 235; — Miklós, 66. 223—225. 227. 235; — Pál, 397; — Péter, 50. 56. 69. 70; — Zsigmondné, 319.
Perényiek ingóságai (1596), 588—597; — levéltára, 160. 597.
Pereszlény, 577. 578. 580. 581. 584.
Perkász falu, 7.
Perrestan, 140. 146. l. Bernstein.
Persey Miklós, 468.
Pest, 189—191. 313. 315. 426—428. 520. 527. 552; — vármegye, 423. 424. 426. 428. 527; és a tizedbérlet (1723), 520; községeinek panaszai (1696), 422—429.
Pestes, 7. l. Felpertes a.
Pesti clarissák, 479; — híd, 547; — plébánia, 244; — tized, 547.
Pestis, 287. 411.
Péterd falu, 536.
Péterdiné (1625), 371.
Péterfi úr, 391; — Miklós 461.
Pétervárad, 197. 198. 201. 209. 210. 215. 217.
Pete (Pethe) László, 565.

Pethő gersei család, 477—480. 531. 570.
Petky család, 281. 300. 301. 303. 418.
Petneháza, 154.
Petrik János, 21.
Petrovaj György, 157.
Petrityevith Horváth, 299. 304.
Pezeer falu, 83.
Pfefferskorn tábornok, 12.
Piczorka István, 566.
Pilis falu, 153.
Pinkolchi, l. Bithou a.
Pinolth Bálint, 144.
Pintérek czéhe Kassán, 126.
Piski (Piske) 7. 18.
Piskincze falu, 18.
Plesochi falu, 311.
Podhragia falu, 579.
Poklostelke falu, 301.
Polgári város, 524. 528.
Pongrácz család, 18. 377. 534. 535. 540. 580. 597.
Ponor, 9. 15. 21. 25. 29.
Ponori István, 21; — Pál, 7. 21.
Pontho, de — Antal, 72—75. 256.
Porcholi Miklós fia Vgrun, 41.
Porkoláb Mátyás (pazdychi), 230.
Pórlázadások, 459. 463; l. Hora a.
Porosz kir. érdemkereszt, 479.
Porta (fényes), 306—308. 310. 414. 416.
Porták száma (1723), 390. 391.
Portális hajdúk egyenruhája, 402.
»Portio« név ellen, 388.
Posa falu, 288.
Pósafi István (szeri), 179.
Posgay úr, 544.
Potornay Anna, 146.
Poyani (Poljani) rézbánya, 468.
Pozsega, 307.
Pozsony, 69. 141. 189. 351. 352. 360. 369—371. 378—384. 386. 388. 389. 391. 392. 395. 464—466. 489. 490. 493. 494. 496. 504—510. 516. 517. 519—521. 526. 530. 533. 534. 544. 548. 549. 550. 552. 553. 574. 575. 597. 602. 604; — vármegye, 96. 104. 245. 514. 516. 517. 526. 538. 550. 579; adója (1723), 391. 516.
Pozsonyi főiskola, 531; — királyi lak, 570. 571; — prépostság, 243. 584.
Prága, 167—172. 190. 529.
Pragmatica sanctio, 390. 393.
Prémontreiek, 162. 395. 519. 544. 551.
Prépostvári Bálintné, 567.

Protestánsok üldözése (1691), 420. 421.
Puchaim gf, 352.
Puchwalder Ádám, 437.
Pulsai Domonkos fia Pál, 41.
Puska birtok, 561.
Puskai János, 561.
Pustha Fülöp, 111.
Pusztá-Báj falu, 154.
Putnok, 571.
Puxai Miklós és György, 41.
Püspökök országgy. rangsora, 525.
Pyke (ezeni), Balázs, 563 ; — Pál, 233.

R.

Raath Andor fiai, 41.
Rába folyó, 110.
Rabenstein (Havran) 431.
Rabenstein Prokop, 172, 174.
Rabszabadítás (1642), 313. 315.
Rác 20 ; András, 557 ; István, 304.
Rác schismatikuskok, 187. 518 ; —
 hadak, 444. 445.
Rácország despotája, 179.
Rád-i barátok, 458.
Radach birtok, 63. 66. 475.
Radachi család, 47. 48. 53. 54. 1.
 Ormos.
Rádai Pál esete (1723), 521.
Radéczy István, 467.
Radich András, 325.
Radics család, 325. 406. 521.
Radnót, 22. 301.
Radozla vajda fia Péter, 193.
Ragó Bálint, 565.
Ragyóczy Péter kanonok, 456.
Rakasz falu, 406.
Rákóczy fejedelmi család, 347 ; —
Ferencz (I.) fejedelem, 323—326.
 331. 336. 345 ; lakodalma, 334. 335 ;
 — *Ferencz* (II.) fejedelem, 398. 399.
 400. 406. 407. 411. 422 ; felkelésé-
 nek célja, 398 ; — *György* (I.) fe-
 jedelem, 325 ; — *György* (II.) fe-
 jedelem, 160. 321. 326. 352. 605.
 607. 608. 610 ; özvegye, 323—326.
 331—334. 336—338. 348. 1. Báthory
 Zsófia a. ; — *Lászlóné*, 157 ; —
Zsigmond fejedelem, 416. 417.
Rákóczyak áttérése, 331 ; és az evan-
 gelikusok, 325—334. 337. 338 ;
 javai (1630), 605.
Rákos 301. 1. Alsó-Rákos.
Rakow(j)czky György, 117. 121.
Ramocsaházy György, 236. 398.
Rápol falu, 7. 17.

Ráskay Balázs, 127 ; — *Vitus*, 231.
Rátonyi Ferencz, 297.
Rauch Dániel deák, 498.
Ravazd, 534. 537. 553.
Rawcz Farkas, 467.
Raychy János, 468.
Razyun birtok, 64. 69.
Rebay Ferencz, 436. 440—442.
Rebnicze falu, 153.
Rédai Pál, 285. 291. 293.
Redmeczy István, 558.
Református egyház, kassai—, 571 ;
 — prédikátorok, 24. 116. 117. 150.
 348. 604.
Regéc, 503. 504.
Regeni László mester, 254.
Regensburg, 190. 323. 324. 352. 353.
 546.
Remete falu 15. 25. 29.
Rettegi család. 285. 286. 289.
Reudue falu, 96.
Révai, 382. 488. 497. 505. 508. 530.
 531.
Rézbányák, 469—471. 585. 586.
Rhodus szigete, 163.
Rhomann Zsigmond, 454.
Ribicze falu, 7. 24.
Ribiczey 19. 20. 24.
Ribin falu, 152.
Richei András, 55 ; László, 238.
Rimai (1608), 418.
Rochizan cseh város, 190.
Róma, 6. 161. 202. 210. 548. 553.
Ronuai (Ronyuai), 57. 59. 65.
Roskány (Hunyad), 19.
Roson Kelemen, 139.
Rót Gáspár, 567.
Rottal János gf, 327. 331. 332.
Rozgony, 154.
Rozgonyi György, 562 ; — János és
 Sebestyén, 179 ; — Simon, 59. 63.
 64.
Rudas János, 607.
Rudnyánszky Dezső br., 476.
Rudolf király, 600—602.
Rusár falu, 20.
Rusbachi fürdő, 273. 275.
Ruso falu, 18.
Rusor család, 20.
Ruspius János püspök, 255.
Ruszt, 526.
Ruthkai Tamás deák, 237.
Rutkay József, 18.
Ruzkai család. 60. 61. 66. 1. Bathor,
 Dobó a.
Rwmi Jób (1498), 111.

Rwzka falu, 475.

Rwzyn falu, 475.

S.

Saág, 82. l. Sikator a.

Sadan birtok, 55. 56. 59. 60. 223.

Sadani cs. 55. 234; — Péter, 238.

Safai család, 554.

Sagh, 108—110.

Saghi prépostság, 243. 430. 431. 442.

Sagunthum, 6.

Sajnovics Adám benczés, 389.

Sál(y) falu, 154. 458.

Salamon falu, 152.

Salánk falu, 153. 158. 399. 408. 410.

Salati Sámuel, 289.

**Salgamum* militiae, 388.

Salzburg (Salisburg), 542. 552.

Samos sziget, 114.

Sámson falu, 153.

Sanc(ius) Róbert, 519.

Sándor Adalbert, 531; — Mózesné, 17; — László (szlavniczai), 584.

Sándorff, 577. 579.

Sara birtok, 557. 558.

Saracenusok, 162. 163.

Sarady, 18.

Sarangh birtok, 556.

Sárd, 295.

Sárkány (ákosházi) család, 137—146.

Sárközy János, 117. 604. 605.

Sármásági Erzsébet, 456. 457.

Sáros, vár és város, 47. 121. 322.

323. 330. 331. 339. 340. 342. 343.

347. 560. 605; — vármegye, 47.

50. 54. 60. 63. 66. 225. 273. 527.

560.

Sárosi András, 150.

Sárospatak, 48. 64. 116. 234—236.

244. 319. 321. 322. 331. 332. 334.

341. 342. 409. 411. 605. 607. 610.

Sárospataki országgyűlés (1708), 409—411; iskola, 326.

Sárrét, 402.

Sas Mihály, 557.

Sasad falu, 85. 90. 244. 260. 267.

Sassa János hadnagy, 294.

Sásvár, 397.

Sasvári főesperes, 74. 246. 255. 577.

Satuchi Miklós, 555.

Saranyóvíz, 486. 487. 505. l. Tarcsa.

Sayghó Benedek, 480. 515. 546; napló-jegyzetei, 387—396. 513—553.

Schaumburg kastély, 166.

Schászin 479.

Schenk János Mihály levéltárnok, 1. 3.

Schitz Kristóf, 570.

Schlik tábornok (1705), 403.

Schneider Máté, 440.

Schulcz alezredes, 7. 24. 28. 35.

Sebenicói püspök, 72. 73. 256.

Sebes falu, 458.

Sedyni Antalleus fiai, 51.

Segesd, 244.

Segnyey család, 55. 149. 150.

Selees, Benedictus de —, jenői gvardián (1455), 185.

Selezi Fülöp, Mihály, 555.

Selmeczbánya, 527.

Selyebi Jakab, 566.

Sempte, 82. 512. l. Sente a.

Semsei István, 224.

Semthei László, 560.

Senensis eppus, 174.

Sennyey István kurucz generális, 398; — *Pongrácz* kanczellár, 446.

447; — levéltár, 160.

Sente, 484. 485. l. Sempte a.

Seplaki apát, 238. l. Széplaki a.

Sepse falu, 420. 421.

Serédy György, 474. 475; részére utasítás, 117—119; — *István* és János, 316. 317;

Sérelmek: evangélikusoké, 325—330: kath. papságé, 518. 519. 525.

Sereny Borbála, 578. 581; — Pál, 582. 584.

Serényi Farkas gf, 531.

Seres Domonkos, 557.

Serethwai család. 69. 224; l. Z. a.

Serile falu, 20.

Serpilius János, 571.

Sezthes vára, 180.

Sgudics kanonok, 546.

Sibó, 403.

Sibritoxa, 431. l. Sybryk.

Siess Lajos, 1. 2. 3. 38.

Sigrai József, 533; — Ferencz, 538.

— László, 533; — Róza, budai clarissa-apátnő, 541; — l. Zsigrai.

Sikátor falu, 536. 537. l. Saag.

Siklós (Czikles), 491.

Simon József, 19.

Sinan basa, 415.

Sipos Gergely, 557; — Kelemen, 558.

Sisloch birtok, 60. l. Sysl—.

Skaricza úr, 551.
*Smugóc*z falu, 153.
Só, 398; — bányák, 443, 471; —
 fogyasztás Magyarországon (1723),
 531; — jövedék (1723), 531; —
 szállítás a Tiszán, 473. 474.
Soczavia város, 114. 115.
Soborsin község, 23.
Sokl(y)os, 200. 575.
Solt község, 423. 428. 429; — pe-
 csétje, 429.
Soly család, 139. 143.
Solymos falu, 6. 7. 152.
Som, falu, 153.
Sombori László, 19.
Somlyai Ferencz, 568.
Somlyó hegy, 108; — vár, 111; lel-
 tára (1498), 107—111.
Somogy vmegye, 207. 392. 523. 526.
 537. 552; adója és portái (1723), 391.
 »*Somogyi*« László (ewri), 228. l. alább.
Somogyi tized (1723), 528. 530. 541.
Somogyi Bertalan bányatiszt, 468.
 469. 471; — Ferencz, 551. l. fent.
Somusi Péter fia János, 54.
Sonnenbrodt Gál, 121. 122.
Soós László eszterg. kanonok, 88; —
 Márton, 468; — Péter fiai, 47.
Sophia, 420.
Soporny Miklós, 570.
Sopron, 2. 354. 370. 372—378. 482.
 511. 526. 576; — vármegye, 312.
 526.
Souar vára, 47.
Sóvágó János, 357. 366.
 »*Span*«, l. Bathyani a.
Spankau, 342—344.
Stainsdorff győri főparancsnok, 545.
Stajna falu, 25.
Starenbergh Gundaker gf, 388. 529.
 532.
Stibor, erd. vajda, 80.
Stoanics őrnagy, 22. 26. 27. 33.
Stomfa, 504.
Strem falu, 110. 111.
Sulok birtok, 560.
Surány falu, 153. 503.
Surdes Gergely, 558.
Susol-i egyházkerület, 83.
Suta István, 603.
Sutho Bálint 557.
Sükösd (nagyteremi) család, 299—305.
Sümegh, 534; -i apátság, 243.
Sweithlo, Burianus de nova-, 143.
 146.
Sybryk László, 111.

Sybrykfalva (Sibritowa, Sebrykffalva,
 Sýbrýthffalwa), 431. 432. 443.
Sylvester György, 19.
Sylvester pápa II. — bullája, 389.
Sypijk, Franciscus de —, 442.
Syrokai »*Thonus*« Péter, 224.
Syrviani (szerbek), 418.
Syslo(u)ch birtok, 62. 63. 233. l.
 Sisloch, Zyslach a.
Sythkey Gergely, 111.

Sz.

Szabó Ádám, 19. 21; — Balázs, 304;
 — Gergely, 67. 374. 556; —
 György, 304; — Imre 111; —
 Illés és István, 558; — János és
 Lőrincz, 127; — Máté, 604; —
 Pál, 558; — Tamás, 112.
Szabók czéhszabályai, 127—137.
Szabolcs vmegye, 42. 44. 46. 52. 58.
 60. 62. 63. 66. 68. 224. 229. 528.
 557. 558. 562.
Szádvár(a), castrum Zaard, 352. 450.
Szakál István, 147.
Szakállasok, 123—126. 575.
Szakmári Kolumbán benczés, 544.
Szakolecza, 527.
Szokoly falu, 153. 154.
Szalánczi György, 303.
Szalay János, 344; Mihály, 145;
 Miklós, 200.
Szalk falu, 154.
Szamos-köz(e), 154. 458. 459; -szeg,
 154; — *Újvár*, 296.
Szányi János kurucz követ, 408.
Szardínia szigete, 455.
Szarvadi Jánosné, 285.
Szarvaskő (Horestan), 506.
Szász herczeg (1455), 174; eszterg.
 érsek, 388. 514. 516. 518. 522.
Szász-Sebes, 5. 6. 11; — város, 6. 32.
Szatmár, 398—401. 404. 406. 407.
 409. 458. 566; — *Németi*, 528; —
 vmegye, 154. 479. 480. 528.
Szatmári békekötés oklevele, 411.
Száva Sándor, 290—293.
Szeben vára (Nagy-), 453. 454.
Szebeni prépostság, 243. 244.
Szebeniné asszony, 24.
Széchy Anna Mária gfnő, 457; —
 Gál és fiai 57. 58; — *György*,
 235—237; — *Miklós* országbíró,
 50. 52. (Zeechi.)
Szecz falu, 603.
Szeczi Balázs, 150.

- Szécsény*, 171. 172.
Szécsényi László, 171. 172. 1. Zecheni a.
Szeged, 182. 201. 208—211. 399. 400. 528.
Szegedi család, 457; — Gáborné, 292; — Mihály, 607.
Szegedyháza, 154.
Szegzárdi apátság, 243.
Szekely Boldizsár, 274; — János, 444; — Mátyás, 468; — Mihály franciskánus, 164. 165. 187. 188. 191—195; — Mózes, 443. 444; — Pál, 114; — Péter, 444.
Szekely hadak, 6. 7. 9. 11. 23. 26. 28. 29. 33. 34. 36. 37; — sóbányák, 443.
Szekelyek, 8. 15; — koronázási adománya, 81.
Szekeres Tamás, 557.
Székesfejérvár, 57. 307. 314. 526. 541.
Székesfejérvári vám eltörlése, 547.
Szeleczki Márton 530. 531.
Szelepcshényi György, 570. 571.
Széleskút, 489. 505. 506. 508. 511.
Szemere Miklós, 161. 162.
Szemerei Sebestyén, 149. 150.
Szempecz, 512.
Szend. 150.
Szendrő, 193. 458.
Szena falu, 151. 152.
Szennyes, jószág, 463.
Szent-Ágota jobbja Aradon, 184; — *Anna* (Arad), 23; (Esztergom), 81. 82; — *Antal* falu, 436; — *Benedek* (Garam.) 83; — *Bernát* kyllyai zárdája, 164. 165; — *endrei* apátság, 243; — *Gerlicze*, 291; — *Gerliczi* János, 291; — *Gothárd*, 353; — *György* helységek. 19. 288. 405. 504. 505. 526; — *Györgyi* Dániel pap. 304. 1. Beke a.; — *István* király, 79—81. 177. 513. 514; falu, 475; — *Iván*, 498; — *Ivány* (Győr m), 542. 545. 546. 550; — *Iványi*, 540; *Mikály*, 157. 503. 504; — *Joghi* apátság, 243; — *Kereszti* br. család, 280. 281; — *László*, (Bakony-), 536; *Marjai* Zsigmond kurucz ezredes, 403; — *Márton* (Erdélyben), 286; (Győr vmben) 1. Pannonhalma; — *Miklós* (Táp-), 548; — *Péter* falu, 100; — *Péter* István, 456; — *Simon* falu, 284.
Szentesi Mátyás, 137.
Szepes vmegye, 273. 274. 527.
»Szepesi asszony«, 499; — kamara, 455. 462. 464. 468; — kanonokok, 141. 1. Trinka; — káptalan, 43. 51. 53. 225. 228; — klastrom, 160. 519; — prépostság, 228. 243. 251.
Széplak apátság, 64. 69. 118. 238; — (Küküllőben), 299.
Szepsi, 397; — nevű ember, 382.
Szereday Ignác, 19.
Szeregnye falu, 151. 153.
Szerémi Sebestyén diák, 144.
Szerencs, 51. 407. 411. 605. 606.
Szerne falu, 153.
Sziget (Győr-), 542; — (Máramaros-), 471—473.
Szigetvár, 466. 467.
Szjgyártók czéhe Kassán, 126.
Szikszay Mihály (Sixaj), 464.
Szikszó, 568.
Szilágyi Borbára. 285; — Erzsébet, 183; — Mihály, 213. 214; —nevű nemes, 16.
Szilézia, 500. 541.
Szilvássy Bálint, 20; — Imre, 294.
Szirma, 408.
Szirmay István, 397.
Szkenderbég (Kenderbeck), 193. 194. 202.
Szlávy, 3.
Szluha Ferencz, 387. 391. 517. 530. 531. 551.
Szólásmódok, 6. 263. 283. 358. 359. 366. 369. 378. 380. 495. 497. 502. 505. 1. Közmondások a.
Szolnok, 306—309. 567.
Szolocsina falu, 151.
Szombathely, 483. 486. 543.
Szomorfalva, 578.
Szondy Gergely kanonok, 251. 252.
Szontaágh László benczés, 544.
Szorád falu, 541.
Szöcs, 571. 1. Török.
Szőgyén, 311. 368—370.
Szőgyi rév, 551.
Szőllős (Baranyában), 420. 421. — (Nagy-), 399. 1. Zölös, Nagyszöllős a.; — (Pozsony vm.) 244.
Szőny, 541.
Sztarczit János, 600.
Szucsán falu, 497.
Szulimán szultán, 417.
Szúnyog Imre, 423.
Szücs Gergely, 600; — István, 530.

T.

- Tábla*, kir—, és hétszemélyes t. szétválasztása, 520; — illetékessége a neoquistica perekben, 517; kerületi —, 520—522.
- Tagliacozzo* János, 208. 209.
- Tahi* Károly, leleszi prépost, 395.
- Talián* Ádám, 531.
- Tállya*, 458—460.
- Talmady*, 436.
- Tamás-Telke*, 20.
- Taplochan* falu, 475.
- Tapolchan*, 577.
- Tapolcsányi* Ádám, 150.
- Tar* Benedek, 566.
- Taraczkok*, 575. l. Falconák.
- Tarcza* Lajos, 290. 291. 293.
- Tarczal*, 458. 462.
- Tarcsa* (Vas m.), 481—483. 487—489. 505. l. Savanyóviz.
- Tari* László francziskánus, 163—165.
- Tárkány*, 539. 549.
- Tarnóczy* család, 41. 228. 513. 514. 516. l. Kyst.
- Tárnok* János és Péter, 200.
- Tasnád*, 408. 450. 451.
- Tasollya* (Szelianka), 151.
- Tata*, 360. 362—364.
- Tatár* khán (1689), 418. 420. 421; — »czár« (1604), 569.
- Tatárok*, 414. 418. 508.
- Tavarna* (Taverna), 152. 153.
- Técső* (Técs), 471. 472.
- Tegenye*, 152.
- Tegenyei* család, 41. 227.
- Téhány* falu, 567.
- Tekekáza*, 401.
- Tekercspathaka* nevű föld, 233.
- Tekerő* falu, 25.
- Telegd* (Thelegd), 202. 203.
- Telegdy* (Thelegdy), János, 583; Lőrincz, 202. 203.
- Teleky* Imréné gf, 18; — Lajos gf, 19.
- Telkii* apátság, 243.
- Temesvár*, 188. 189. 416. 417.
- Tényő* falu, 387. 549.
- Terebes* 44. 46. 59. 63. 226. 230. 406. 557.
- Terebesi* evang. gyűlés, 327. 328.
- Teremi* 301. 304. l. Nagy-Teremi.
- Terlingh* falu, 550.
- Ternyey* család, 598.
- Teszér* falu, 542.
- Thazar* falu, 83.
- Thekes* (Thewkes), 65. 224. 475. 555; — (Tekes) család (ilchwa —, ilswa-fewi, 59. 555.
- Thelekessy* Imre, 114.
- Thelkebánya*, 118.
- Thereztenei* család, 555.
- Thersewpakh* (Bebrava), 431.
- Thesser* Mihály, 144; — Miklós, 145.
- »*Theuke*« Miklós, 53.
- Thofewi* László kanonok, 99.
- Tholchua* és Tolchuai cs. 55.
- Thornay* Sylvester, 197.
- Thoth-Gyarmat*, 250.
- Thököly*-jaya, 2. 3.
- Thököly*, Éva gfnő, 2; — Imre fejedelem, 397. 412. 420. 421; és a franczia udvar, 420; helyzete (1696), 421; mozgalma, 276; oláh-moldva fejedelemsége, 420; — Imréhez Kassa (1683), 572—574; — István gf, 273. 274. 275. 499. — Katalin gfnő, 2.
- Thurn* gf, 546.
- Thury* András, 416; — Ferencz, 447; — Márton, 582.
- Thurzó*, 483. 484; — Flek gf, 434. 455; — Erzsébet, 511; — Kristófné, 483.
- Thybai* család, 41. 226. l. Furdegh.
- Tifjenpak*, 512.
- Tihany*, 540. 541. 551.
- Tisza* folyó, 398. 409; — Beöch, 474; — Ujhely, 399.
- Titeli* prépostság, 243.
- Tivadari* Miklósné, 460. 463.
- Tokaj*, 154. 155. 342. 398. 456. 519.
- Toldalagi* András, 289. 293.
- Tolna* vmegye, 526.
- Tolnai* főesperes, 198.
- »*Tompa*« János fiai, 41.
- Tonneman* jezsuita, 392.
- Topánfalvai* kincst. urad. 13. 22.
- Torda*, 475; — vármegye, 14.
- Torday*, 19. 456.
- Torna*, 197. 450. 478; vármegye, 88. 528.
- Tornai* főesperes, 88.
- Tornai* Benedek, 99; — János, 150.
- Tornya* Sámuel, 19.
- Toroczkay* br., 10; — gf, 15. 16. 18.
- Toroczkó-Szt.-György*, 7. 15.
- Torontál* vmegye, 528; — létezésének kérdése (1723), 524.
- Toronyai* Lampert fia Pál, 55. 66 — Laugueus fia Pál, 61. 62; — Miklós, 600.

Toscanai huszárok, 15. 25. 29. 35. 36.
Tóth Gergely, 558; — István (-ewri),
 69. 70; — Istvánné 281—283. 285;
 — János, 558; — József, 17; —
 Pál, Tamás, Zyan, 557.
*Tótország*i szabályak, 147.
Tóth-Várad, 30.
Török császárok, 193. 569. 575; —
 hódoltság, 601; — rabság, 115.
 145. 458.
Török, 295; (enyingi) Bálint, 475.
 476; István, 294; János, 294. 476;
 Miklós, 476; — (kadicfalvi) Irma,
 280; — István, 607; — Szöcs
 György, 571.
Törökország, 420; -i angol követek
 jelentései, 412—421.
Törökök, 162. 163. 170. 184—186.
 189. 191. 194. 198. 199. 201. 202.
 207. 213. 216. 217. 219. 308. 348.
 350. 357. 361. 363. 412—419. 484.
 486. 500—503. 508. 567. 568.
Tövis falu, 295.
Trencheny Jakab, deák, 597.
Trencsén, 384. 500. 527; — várme-
 gye, 527.
Trepecz falu, 152.
Treudler György, 442.
Trieri érsek (1455), 174.
Trinka család, 141. 142.
Trochan falu, 56.
Trochani család, 56; — György fiai,
 50. l. Kystrochani.
Tromp német tábornok, 403.
Trumball, konstant. angol követ, 420.
Tuchinski András, 583.
Tunis, 455.
Turcz falu, 399.
Turicza falu, 153.
Turnovia, de— Márton János, 73.
Turóc vmegye, 498. 527.
Turóczi prépostság, 243.
Türy László, 19. 20.

U. Ü. (l. V. W.)

Ubla falu, 154.
Udvarhelyszék, 280. 291. 299. 444.
Ugocsa vmegye, 154. 397. 402. 403.
 405—407. 528. 561; levéltárából,
 397—411; nemességének összeírása
 (1705), 402.
Ugod, 550.
Ugorna, 153.
Ugrin fia Miklós országbíró, 43.

Ugrócz, 301.
Ugronovics Gáspár nevelő, 498.
Új-vmegye, 153. l. Abauj a.
Új-Bánya, 527.
Újfalu, 46. 153. 598. 599.
Újhely, 227. 244. 331. 332. 408; —
 Vág-, 384; l. Tisza-Újhely, Wyhel a.
Újlaky Ferencz, 551; — István, 406.
 408; — Miklós, erd. vajda, macsói
 bán, 179—181.
Újvár (Érsek-), 311. 315. 348. 357—
 360. 369. 385. 402. 404. 502. 512.
 — (Német-), 481. 482.
Újváry, 18.
Ulászló király, I., 162. 560. 561.
Ung. vármegye, 41. 42. 48. 49. 51.
 54—56. 58. 60—65. 67—69. 153.
 227—231. 234—236. 528. 555—
 562. 564; — dicatorai (1410), 62;
 — nemesei (1359), 41. 42. 48.
Ungnad (Vngnadt, Wngnadt) Kristóf
 leányának lakadalma, 602.
Ungvár, 451.
Unitarius iskola Kolozsvárott, 304;
 — papok, 7; — védelme 304.
 305.
Untsukfalva, 20.
Upori család, 57. 58. 61. 62. 65. 67.
Uray Simon, 461.
Urbanecz Mátyás, 530.
Urbarium, új — Erdélyben, 30.
Úrczy Sándor, 153.
Uri szék, Pannonhalmi—, 521.
Ursini (XIII. Benedek pápa), 551.
Ursz Mikula, 9.
Úszlop falu, 506.
Uz Bálint, 533.
Ürmös falu, 301—304.

V. (l. W.)

Vác, 305. 311. 357. 547; —
 püspöke, 79.
Vád falu, 20.
Vadas Gábor, 458. 461; — Mózes,
 17. 19.
Vadasi János szolga, 148. 150.
Vadászat, 485; — tilalma, 265. 266.
 388—391.
Vág, 517; — *Újhely*, 384.
Vajkócz, 154.
Vallis tábornok, 30.
Valpó vára, 201. 204. 213. 575.
Vamuspereslek, 109.
Várad, 134. 136. 137. 296. 297. 321.
 402. 403. 406. 416. 452. 600. 601.

1. Nagyvárad a.; — hegyfoki prépostság, 243.
Várad földindulás (1614), 137; — káptalan, 68; — nyereggyártók czéhe, 601; — püspökök, 178. 529.
*Várad*y, 571; — István, József, Lajos, László, Mózes és Pál, 17. 18. 20. Zsigmond, 290.
Váralja, 211.
Varannó, 152. 562.
Varasdi (Warasdi) György, 468. 471; — László, 533.
Varbó, 568.
Várda, 363. 404. 1. Kisvárd a.
Várdai Pál eszterg. érsek, 138; — István (de Warada) erd. prépost, 174.
Vardák falu, 153.
Várhegy, 550.
Variw (Varjw, Varyw és W— *ewri*, *ewryi*), Domonkos, 70; — Péter, 65. 67. 68. 70. 228. 230. 231.
Varkoch Menyhért és Tamás, 466. 467.
Varkochi udvar Nváradon, 132.
Vármegyék: felsőmagyarorsz. 13. —, 325. 326. 407; nemessége, 1. Nemesség a.
Városok, 1. Királyi, Bánya-a.
Varsan(y), 109. 110. 536. 537. 549. 1. Kis-V. a.
Varsányi István franciskanus vicarius (1456), 204. 205; — nvárad i főbiró (1614), 127. 1. Vassáni a.
Vas bányák, 444. 468; —edények, 596.
Vas vármegye, 526. 584.
Vasadi tábor, 405.
Vásárhely, 108. 111.
Vásárhelyi Sámuel, 20.
Vas-Dínye, 549.
Vaskai benzés apátság, 391. 513. 514. 515.
Vaskapu falu, 288.
Vasko (Biharban), 35.
Vass (szigeti) család, 445—464.
Vassáni István francisk. vicarius, 219. 221. 1. Varsányi.
Vasvár (a felvidéken), 153.
Vaszar, 548.
Vay Ádám, 411.
Vayan, 60—62. 233. 555. 556. 561. 563.
Vayda Mihály rácz hadnagy, 444. 445.
*Vecs*y vára, 295.
Vecze, 428. 1. Duna-Vecse a.
Vécs (Bodrog-), 320.
Vecse, 429. 1. Vecze, Duna-Vecse a. *Vecse*, 566.
Vécsey, Sándor, 566.
Végles (Zólyomban), 62.
Végrendeletek: 1. Apponyi, Barkóczy, Mondolay, Pethő, Sárkány, Sükösd, Vass a.
Végrendelkezési joguk az eszterg. kanonokoknak, 254.
Véke falu, 153.
Velence, 163. 194. 202. 600; — és a török (1456), 194; — háborúja, 352.
Velenceiek, 170. 194. 202.
Veléte falu, 399.
Vely Mironith rácz hadnagy, 444.
Vendégfogadók: budai 3 király —, 541; — bécsiek, 391. 550.
Vendégi falu, 148.
Vének falu, 535. 550. 551.
Ventyk fia László, 41.
Verantius Faustus, 604.
Verebély, falu, 401.
Veres László, 561.
Veresmarth, 420. 421.
Verner György kir. biztos, 117. 121; — Pett úr, 296. 1. W. a.
Vernicz Eszterh. Miklós titkára, 511.
Versecz, 444. 445.
Ves(s)elényi, 356; — Boldizsár, 300. 302—304; — István, 319. 320; — Pál, 283. 1. W. a.
Veszprém, 540. 543. 551; — vmegye, 526. 533. 534. 543; adója és portái (1723), 391.
Veszprémi: franciskanusok, 540; — káptalan, 392; — piaristák, 548; — püspökök, 79. 179. 180. 516. 525. 532. 533. 535. 540. 541. 584.
Vetsés György deák, 574.
Vézka falu, 83. 1. Weszka a.
Vifalui János fia Miklós, 64.
Vida Barlobás, 149; — Máté, 150.
Vidnedi, 337. 338.
Világos vár, 111. 418.
Villamarim arab. gályakapit. 202.
Vilna város, 600.
Vinnai János, 152.
Visegrád, 43. 44. 46. 48. 50—54. 56—58. 61. 64—67. 228. 243. 244. 256.
Visitatio Capituli E. M. Strigoniensis, 1397; — 71—106. 239—272.
Vitán Sándor, 19. V. ö. Wythan.
Vitéz br. család, 280. 281.
Vizkelety, 598; — Jakab, 467; — János, 360. 361. 364. 371. 380. 490.

Voja falu, 25.
 Volckra (Volkra) gf, 346. 347.
 Vollya falu, 154.
 Von der Aw Péter, 440.
 Vorsthover Zsigmond, 167.
 Vörös barátok Nagyszombatban, 389.
 538. 543.
 Vörös család, (Rufus), 49. 67.
 Vrazlavszi csornai prépost, 519.
 Vys birtok, 55. 66. 225. l. Wys.
 Vythan, 66. l. W.
 Vza fia László, 46. 47.

W. (l. V.)

Walkócz falu, 83.
 Walvi Sebestyén és Lőrincz, 554.
 Walter ezredes, 348.
 Warasd vára, 586.
 Wary Tamás fia Péter, 58.
 Wathai család, 550. 555.
 Waykolchi család, 41. 42.
 Wekei Adorján és Gál, 556.
 Wenczell György, 602.
 Werbok, Stephanus de —, 442.
 Werbechei Mihály és Pál, 555.
 Werböczy István, 449—455; fivére
 Máté, 453.
 Werebi György fia Péter, 53.
 Werebelyi Miklós kanonok, 99.
 Werner Gellért, 467. l. V. a.
 Weskuthi János, 56.
 Wesselényi Ferencz gf nádor, 160.
 457. 570; — Pálné, 281; — páter,
 571. l. V. a.
 Wesselenyi br. család levéltára, 320;
 -féle összeesküvés, 276.
 Weszka, 578. l. Vézka a.
 Weth birtok, 237.
 Widdin, 420.
 Winchelsea, angol követ, 419.
 Wngwyze folyó, 230.
 Wratislavia, 168—170. 174. l. Bo-
 roszló.
 Wyewr (Wyewr) birtok, 45. 46. 50.
 51. 54. 57. 59. 63. 66. 67. 225.
 231—323.
 Wyewri Ferencz, 63.
 Wyfalusi Detre és Vilmos, 559.
 Wyfalwa, 475.
 Wyheli Péter, 561.
 Wylak város, 225, 561.
 Wynchyarit Gergely, 467.
 Wys birtok, 55. 60—62. 63. 223. 227.
 557. 560. l. Vys.
 Wythan István, 557.

Z.

Zaard vára (= Szádvára) 450. 453.
 Zabláthi Lőrincz, 144; — Zsófia
 (Sárkány Ambrusné), 139.
 Zaborszky Miklós, 571.
 Zabouch birtok, 46. 47.
 Zágrábi kanonokok, 178; — püspö-
 kök, 179. 430. 431.
 Zahar (Zahor) birtok, 65. 70. 228.
 Zahan(y) falu, 152. 155.
 Zakahi vár, 48.
 Zakol(y)a (Zokolya), 93. 475.
 Zala vmegye, 207. 526.
 Zalabina falu, 152.
 Zalai apátság, 243.
 Zalantai (Zalontai) család. 46. 48.
 52; l. Zalathnai a.
 Zalárd, 219. 221.
 Zalathnai 52. l.
 Zalantai a.
 Zalatna, 16. 29; —i hegységek, 8.
 9. 28. 33—35. l. Nagy-Zalatna a.
 Zalka László egri püspök, 142. 145.
 Zalog birtok, 61.
 Zalonai család, 68; — János és
 Péter, 555.
 Zamard falu, 100.
 Zamoisky gf, 273.
 Zápolya János, 453; — János Zsig-
 mond 438. l. János király.
 Zaránd vmegye, 4. 9. 10. 13. 16.
 22—28. 30. 32. 33. 35. 36. 528.
 Zarka Tamás, 52.
 Zavar falu, 371.
 Zay András (csömöri), 578.
 Zazy Benedek (Dávidházai), 235.
 Zboró kastély, 335.
 Zebegényi apátság, 243.
 Zebegnyew birtok, 237.
 Zebelléd falu, 82.
 Zecheni család, 56. 59. 67. 233.
 Zedhlozky, 451.
 Zeech birtok és város, 44. 236.
 Zeeni család, 68; — László fia Ist-
 ván, 59. l. Zeny.
 Zeik, család 12. 17—20.
 Zeikfalva, 18.
 Zelemenchi András fia Mihály, 41.
 Zelen falu, 96.
 Zeleseny Gáspár, 468.
 Zelestho(w) mocsár, 223. 234; —
 birtok, 557.
 Zelesy Bálint, 557.
 Zelezi Beke fiai, 43. 44. l. Zelyzi a.
 Zelkhing György, 437. 438.

Zelyzi Beke fiai, 43.
Zemere falu, 84. 90.
Zemplén vmegye, 42. 43. 45. 48. 52. 57. 59—67. 153. 224. 226. 228. 230—236. 327. 404. 527. 556. 557. 605.
Zempléni bordézsmá Dobó István birtokában, 119—121; mocsarak, 234.
Zempsei Ferencz, 560.
Zenészek, 355.
Zenney-féle ház, 578. 579.
Zenthes birtok, 233. 556. 560.
Zenthholdorffalwa, 109. 110.
Zeny Fábián, 557. 1. Zeeni a.
Zepezen falu, 83.
Zerdahel város, 46.
Zerdaheli Francyk fia Péter, 48.
Zerethwai család, 64. 65. 68.
Zeten birtok, 563.
Zetheni Makó 560. 1.
 Zecheni a.
Zeuke fia János, 49.
Zeuden falu, 84. 92. 98.
Zichi Imre gf, 521. 531. 533. 543; — János gf, 583; — Péter gf, 531.
Zicsiné asszony, 482.
Zilah, 288. 317. 318. 403.
Zircz (Zsircz), 395. 540. 541.
Zlataria, Jacobus de —, 467.
Zobori apátság, 243.
Zochyk András, 226; — János, 238. 1. Nemphyi.

Zok Mátyás, 557.
Zoltán Farkas, 399.
Zólyom vára, 430. 437. 438. 527; — vármegye, 62. 312. 440. 527.
Zólyomi főesperes, 74. 246.
Zólyomi Albert, 468.
Zombor, 1. Lippay a.; — (hegy) 155.
Zombori Mihály, 67.
Zongor Mátyás, 467.
Zölös, 592. 596.
Zörchöky Benedek, 467.
Zrínyi Ilona, 334; — Péter, 334. 336.
Ztrutei László fiai, 41.
Zubna falu, 154.
Zuchi (Zuczy) Pál, 605; Péter, 53.
Zudar (Zwdar) — olnodi — Benedek, 53. 58. 60. 68. 70; — István, 60; — Jakab, 58. 60; Péter — bán, 54. 58. 60. 68; — Simon, 58. 60. 179.
Zuhana, hadi biztos, 527.
Zygethi, 233.
Zyslach birtok, 61. 1. Sysloch, Sisloch a.

Zs.

Zsámboki prépostság, 243.
Zsidai Egyed benczés, 544.
Zsigmond király, 54. 57. 58—64. 66. 68—70. 80. 85. 223—230. 232—235. 245. 554; — korából Csicsery-oklevelek, 54—70.
Zsigrai József, 391. 516. 1. Sigray a.
Zsinat, pécsi- (1456), 212.